BROWEN BOOK ONLY

ಗಳಗನಾಥ ಸುರಸಗ್ರಂಥಮಾಲಾ

ಸ್ವರಾಜ್ಯ-ಸುಗಂಧ

ಎಂಬ

ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ರಹಸ್ಯಪೂರ್ಣ ಬೋಧಪ್ರದ ಕಾದಂಬರಿ

ಲೇಖಕ

ವೇಂಕಟೇಶ ತಿರಕೋ ಕುಲಕರಣಿ ಗಳಗನಾಥ.

ಮೊದಲನೇ ಆವೃತ್ತಿ

ರ್ಣಿಲ] [೧-೦-೦

ಪ್ರಕಾಶಕರು
ವೇಂಕಟೇಶ ತಿರಕೋ ಕುಲಕರಣಿ
ಸದ್ಗುರು ಆಫೀಸ ಹಾವೇರಿ

ಮುದ್ರಕರು
ವೇಂಕಟೇಶ ತಿರಕೊ ಕುಲಕರಣಿ
ಶ್ರೀ ವೇಂಕಟೇಶ ಪ್ರೇಸ್ ಹಾವೇರಿ.

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ.

ಶ್ರೀಶೇಷಸದ್ಗುರುನಾಥನ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಈ "ಸ್ವರಾಜ್ಯಸುಗಂಧ" ವೆಂಬ ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ರಹಸ್ಯಪೂರ್ಣಬೋಧಪ್ರದ ಕಾದಂಬರಿಯು, ಎರಡು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದು ನಿರ್ವಿಘ್ನದಿಂದ ಮುದ್ರಿಸಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ನಮಗೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಸಾಲದ ಹದಿಮೂರು ನೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳ ವಾರ್ಷಿಕ ಕಂತವನ್ನು, ಈ ಕಠಿಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮಂಥವರು ಕೂಡಿಸುವದು ಪರಮ ದುಸ್ತರವಾದದ್ದರಿಂದ, ಆದಷ್ಟು ಬೇಗನೆ ಪುಸ್ತಕವು ಹೊರಬೀಳಬೇಕೆಂಬ ಅವಸರದಲ್ಲಿ, ಹಣದ ತೊಂದರೆಯಾಗಿರಲು, ನುಣುಪು ಕಾಗದಗಳನ್ನು ತರಿಸುವ ಗೊಡವಿಗೆ ಹೋಗದೆ, ನಮ್ಮಲ್ಲಿದ್ದ ಉರಟುಕಾಗದದಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಮುದ್ರಿಸಬೇಕಾದದ್ದು ನಮ್ಮ ಅಸಮಾಧಾನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ; ಆದರೂ ನಮ್ಮವರಾದ ಕನ್ನಡಿಗರ ಮುಂದೆ ನಾವು ಇಂದಿನವರೆಗೆ ನಮ್ಮ ಎಂತಹ ಕೆಲಸವಿಟ್ಟರೂ, ಆ ಕಸವನ್ನೇ ರಸಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಅವರು ಆ ಕೆಲಸವನ್ನು ಆದರಿಸುತ್ತ ಬಂದರು. ಅದರಂತೆ ಅವರು ಈಗಾದರೂ ನಮ್ಮಮೇಲಿನ ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ಆದರಿಸಿ, ತಮ್ಮ ಉದಾರಭಾವವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಮಾಡದೆ ಇರಲಾರರೆಂದು ನಾವು ನಂಬಿರುವೆವು; ಯಾಕಂದರೆ, ನಮ್ಮ ಆ ಪ್ರಿಯ ಕನ್ನಡಿಗರು ಈಗ ಎಂಟು ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ನಮ್ಮ ಹೊಸ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಹಾದಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರುವರು

ಈನೂತನವಾದ ಸ್ವತಂತ್ರ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಬೋಧಪ್ರದ ಕಾದಂಬರಿಯವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಎರಡ ಮಾತು ಬರೆಯುವದು ಅವಶ್ಯವಾಗಿದ್ದರೂ, ನಮಗೆ ಬೇರೆ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಬೇಗನೆ ಬರೆಯುವ ಅವಸರವಿದ್ದದ್ದರಿಂದ, ಈಗ ನಾವು ಒಂದು ಮಾತನ್ನು ಕೂಡ ಬರೆಯುವದಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಈ ಪುಸ್ತಕ ಮೊದಲು ಮಾಡಿ

ಕೊಂಡು, ನಾವು ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಬರೆಯುವ ಪುಸ್ತಕಗಳು, ಸಾಲತೀರಿಸುವ ಪುಸ್ತಕಗಳಾಗಿರುವವೆಂಬದನ್ನು ಮಾತ್ರ ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ವಿನಯದಿಂದ ಅರಿಕೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವೆವು ನಮಗೆ ಹೋದ ಪುಷ್ಯಮಾಸಕ್ಕೆ ಎಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಗಳು ತುಂಬಿಹೋದವು; ಆದ್ದರಿಂದ ಕನ್ನಡಿಗರು ನಮ್ಮ ಆ ಸಾಲತೀರಿಸುವ ಹೊಸ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು, ಹಾಗು ಸಿಲುಕು ಇರುವ ನಮ್ಮ ಹಿಂದಿನ ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ ತಮಗೆ ಬೇಕಾದವನ್ನು ಕೊಂಡು, ನಮ್ಮ ಸಾಲವನ್ನು ಬೇಗನೆ ತೀರಿಸಿದರೆ, ನಮ್ಮ ವೃದ್ಧಾಪ್ಯಕಾಲದ ಕಷ್ಟತರವಾದ ಸಂಚಾರದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮುಗಿಸಿಬಿಟ್ಟು, ಶೇಷಾಯುಷ್ಯವನ್ನು, ಈಶ್ವರಾರಾಧನ, ಅತಿಥಿಸೇವೆ, ಗೋಸೇವೆ ಮುಂತಾದ ತಾರಕ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ, ಶಾಂತಿದಾಯಕಗಳಾದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತ ಕಳೆದು, ಸ್ವಸ್ಥವಾಗಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿರಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿದ್ದೇವೆ. ಈ ನಮ್ಮ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ಪೂರ್ಣಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿ, ಕನ್ನಡಿಗರನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸಲು, ನಾವು ಸರ್ವೇಶ್ವರನನ್ನು ಅನನ್ಯಭಾವದಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವೆವು.

ಈ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಮುಗಿಸುವ ಮೊದಲು, ಈ ಕಾದಂಬರಿ ಬರೆಯುವಾಗ ಒದಗಿದ ಒಂದು ಕೌತುಕದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳದೆ ಇರಲಾರೆವು ನಾವು ಈಗ ಬರೆದಿರುವ, ಹಾಗು ಇನ್ನು ಬೇಗನೆ ಬರೆಯಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿರುವ ನಾಲ್ಕಾರು ಗ್ರಂಥಗಳ ಮುದ್ರಣಕ್ಕಾಗಿ ಹಣ ಕೇಳಬೇಕೆಂದು ಧಾರವಾಡದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಕೀಲರಾದ ಮ ರಾ ರಾ ಬಂಡೋಪಂತ ಜೋಗರ ಬಳಿಗೆ ಹೋದೆವು, ಆದರೆ ಅವರು ಮಾಡಿದ ಸಹಾಯವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳುವದಕ್ಕಿಂತ, ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿಗಳಾದ ಆ ನಮ್ಮ ವಕೀಲರವರ ಬುದ್ಧಿ ಪ್ರಭಾವದ ಭವ್ಯ ಮಂದಿರದ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ಸಂಬಂಧದ ವಿಷಯದ ಉತ್ತಮ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯಾದದ್ದನ್ನು ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ಉಲ್ಲೇಖಿಸುವದು, ಹೆಚ್ಚು ಮಹತ್ವದ ಸಂಗತಿಯೆಂದು ನಾವು ತಿಳಿಯುವೆವು. ನಮ್ಮ ಬಂಡೋಪಂತರು, ಹಾವನೂರ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಜೋಗ ಎಂಬ ಶ್ರೀಮಂತ ಮನೆತನದಲ್ಲ ಹುಟ್ಟಿದವರು, ಆ ಹಾವನೂರು ನಮ್ಮ ಮಾತಾಮಹರ ಮನೆ; ನಾವು ಮೊದಲು ಅದೇ ಊರಲ್ಲಿ ಸಾಲೆ ಕಲಿ

ತಿದ್ದು, ಅಲ್ಲಿ ನಾವು ಸಾಲೆ ಕಲಿಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಬಂಡೋಪಂತರು ಮೂಗಿನಲ್ಲಿ ಮುರವು ಚುಚ್ಚಿಕೊಂಡು, ಅಪರೂಪದ ಮುದ್ದುಕೂಸಾಗಿ ಅದೇ ಸಾಲೆಗೆಬರು ತ್ತಿದ್ದರು ಆಗಿನಿಂದಲೂ ಅವರ ತೀಕ್ಷ್ಣಬುದ್ಧಿಯು ಜನರ ಪರಿಚಯದ್ದು, ಈಗಿನ ಅವರ ಗೌರವದ ತಾಯಬೇರೋ ಅನ್ನುವಂತೆ, ಆಗ ಬಹುತರ ಎಲ್ಲ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೂ ಇವರನ್ನು "ಬಂಡುಕಾಕಾ" ಎಂದು ಗೌರವಿಸಿ ಕರೆಯು ತ್ತಿದ್ದದ್ದು ಕೌತುಕದ ಸಂಗತಿಯೇ ಸರಿ ಅವರ ಆಗಿನ ಆ ತೀಕ್ಷ್ಣಬುದ್ಧಿಯ ಅಂಕುರವೇ, ಅವರ ಹಿರಿಯರಾದ ಅತ್ಯಂತ ಕರ್ಮನಿಷ್ಠ ನಾನಾರಾಯರೆಂಬ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪುರುಷರ ಪುಣ್ಯಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಈಗ ವೃಕ್ಷವಾಗಿ ಫಲಿಸಿ, ನಮ್ಮಂಥ ಸ್ವಜನರು ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ಆಶ್ರಯಿಸಿ ವಿಶ್ರಮಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಬರುವ ನೆರಳುಳ್ಳ ದ್ದಾಯಿತೆಂದು ಬರೆಯುವಾಗ, ನಮಗೆ ಅಭಿಮಾನವೂ, ಆನಂದವೂ ಉಂಟಾ ಗುತ್ತಿರುವವು!

ಇಂತಹ ದೈವಶಾಲಿಗಳ ಮನೆಯಿಂದ ನಾವು ಹೊರಬೀಳುತ್ತಿರಲು, ಆಗ ನಾವು ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯೊಳಗಿನ "ರಾಜನಿಷ್ಠೆಯವೈಭವ" ಎಂಬ ೧೪ನೇ ಪ್ರಕರಣದ ವಿಷಯದ ಉತ್ತಮ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯಾಗಲು, ಕೂಡಲೆ ನಾವು ಅವರ ಮನೆಯ ಹೊರಗಿನ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದ್ದ ಬೆಂಚಿನಮೇಲೆ ಕುಳಿತು, ಬೆಳಗಿನ ಎಂಟುಗಂಟೆಯ ಎಳೆ ಬಿಸಿಲು, ಮೈಮೇಲೆ ಬಿದ್ದದ್ದನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸದೆ, ಹತ್ತು, ಹನ್ನೊಂದು ಗಂಟೆಯವರೆಗೆ ಬರೆದು ಆ ಪ್ರಕರಣವನ್ನು ಮುಗಿಸಿಬಟ್ಟೆವು. ಆಗ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬಂಡೋಪಂತರ ಸ್ಥಾನಮಹಿಮೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲ ಅತ್ಯಂತ ಕೃತಜ್ಞತೆಯುಂಟಾಗಲು, ಆ ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನು ಅವರ ಸಮಕ್ಷ ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರನ್ನು ಒಳಗಿನಿಂದ ಕರೆಕಳಿ ಸಿದೆವು ಆಗ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಲ್ಲ ಆದ ಸಂಭಾಷಣವನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ.

ಗಳಗನಾಥ—ಬಂಡೋಪಂತ, ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ "ರಾಜ ನಿಷ್ಠೆಯ ವೈಭವ" ವೆಂಬ ಪ್ರಕರಣದ ಉತ್ತಮ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯಾದದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ನಿಮಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿರುವೆನು!

ಜೋಗ (ವಿನೋದದಿಂದ)—ನಮ್ಮ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿಗೆ ರಾಜರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟು ಆದರವಿಲ್ಲದಿರಲು, ರಾಜನಿಷ್ಠೆಯ ವೈಭವದ ಸಂಬಂಧದ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯು

ನಮ್ಮ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ನಿಮಗೆ ಹೇಗೆ ಆಯಿತು?

ಗಳಗನಾಥ—ನಿಮ್ಮ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸು ಅರಾಜಕವಲ್ಲವಷ್ಟೆ?

ಜೋಗ—ನಮ್ಮ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸು ಅರಾಜಕವೇನು ಅಲ್ಲ; ಆದರೆ ವಂಶ ಪರಂಪರಾಗತ ರಾಜರನ್ನು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸು ಅಷ್ಟು ಮನ್ನಿಸುವದಿಲ್ಲ; ಪ್ರಜಾನಿಯುಕ್ತ ಮುಖ್ಯಾಧಿಕಾರಿಯನ್ನು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸು ಅಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ರಾಜನೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಿರುವದಿಷ್ಟೆ!

ಗಳಗನಾಥ—ಸನಾತನಿಗಳಾದ ನಮಗೆ, ವಂಶಪರಂಪರಾಗತ ರಾಜರೂ ಮಾನ್ಯರೇ, ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿನ ಅಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗಿನ ರಾಜರೂ ಮಾನ್ಯರೇ, ಯಾಕಂದರೆ, ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಪ್ರಜಾಪಾಲಕರೇ ಆದದ್ದರಿಂದ, ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಪಾಲಕನೆನಿಸುವ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಸ್ವರೂಪರೇ ಆಗಿರುವರು. ನಾವು ದೇವಾಲಯದೊಳಗಿನ ಶಾಶ್ವತವಾದ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವಿನ ಮೂರ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಇಡುವ ಭಕ್ತಿಗಿಂತ, ಹೆಚ್ಚು ಭಕ್ತಿಯನ್ನು, ಅಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಗೋಕುಲಾಷ್ಟಮಿಯ ದಿವಸ ಪೂಜಿಸುವ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಅವತಾರವಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಬಾಲಮೂರ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಇಡುವೆವು, ಆದ್ದರಿಂದ, ಸನಾತನಿಗಳಿಗೆ ನಿಮ್ಮಂಥ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿನವರ ಮನೆಯ ಅಂಗಳಗಳು, ರಾಜನಿಷ್ಠೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ಫೂರ್ತಿದಾಯಕಗಳಾಗುವದರಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವೇನೂ ಇಲ್ಲ!

ಹೀಗೆ ನಾನು ಹೇಳಲು, ಜೋಗರವರು ನಗುತ್ತ—"ನೀವು ಹೊರಗೆ ಕುಳಿತಿದ್ದದ್ದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತೇ ಇಲ್ಲ, ಬಹಳ ಸಂತೋಷವು" ಎಂದು ನುಡಿದು, ತಮ್ಮ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಹೋಗಲು, ನಾನೂ ನಗುತ್ತ ನನ್ನ ಬಿಡಾರದ ಹಾದಿಯ ಹಿಡಿದೆನು.

ಇದನ್ನಿಲ್ಲಿ ಹೇಳುವ ಕಾರಣವಿಷ್ಟೆ, ನಾನು ಹೋಗುವಾಗ, ಬರುವಾಗ, ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತಾಗ, ದೇವರ ಪೂಜೆಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ, ಊಟಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ, ಗೋಸೇವೆಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ, ಬಹಿರ್ದಿಶೆಗೆ ಹೋಗಿರುವಾಗ ಈ "ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಸುಗಂಧ" ಎಂಬ ಕಾದಂಬರಿಯ ವಿಷಯವೇ ನನ್ನ ಚಿಂತನದ ವಿಷಯವಾಗಿರಲು, ಅಂತರಾತ್ಮನ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಸ್ಥಳ, ಕಾಲ, ಕಾರ್ಯಗಳ ಗೌರವದರ್ಶಿಗಳಾಗಿ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಉಂಟಾಗಿರುವ ಸ್ಫೂರ್ತಿಗಳ

ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಈ “ ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಸುಗಂಧ ” ವೆಂಬ ಕಾದಂಬರಿಯು ಆಗಿರುವದೆಂದು ವಾಚಕರು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಒಟ್ಟಿಗೆ, ಈ ಕಾದಂಬರಿಯು ನಮ್ಮ ಆಶ್ರಯದಾತೃಗಳ ಪುಣ್ಯದ ಫಲವೆಂದು ನಾವು ಭಾವಿಸಿರುತ್ತೇವೆ. ಯಾಕದಂರೆ, ಉತ್ತಮ ಅಡಿಗೆಯಾಗಲಿಕ್ಕೆ ಉಣ್ಣುವವರ ಪುಣ್ಯವು ಕಾರಣವಾಗಿರುವಂತೆ, ಉತ್ತಮ ಕಾದಂಬರಿಯಾಗಲಿಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡ ವಾಚಕರ ಪುಣ್ಯವೇ ಕಾರಣವಾಗಿರುವಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ!

ಸದ್ಗುರು ಕಾರ್ಯಾಲಯ
ಹಾವೇರಿ
ತಾರೀಖು, ೨೨–೭–೧೯೩೮.

ಕನ್ನಡಿಗರ ಸೇವಕ
ವೇ. ತಿ ಕುಲಕರಣಿ
ಗಳಗನಾಥ.

ವಿಷಯಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆ.

ಶ್ರೀಃ

ಸ್ವರಾಜ್ಯ-ಸುಗಂಧ

೧ ನೆಯ ಪ್ರಕರಣ — ಬೀಜದಕಾಯಿ ಹೀಚಿನಲ್ಲಿ

ಈಗ ಸುಮಾರು ಮುನ್ನೂರು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿನ ಮಾತು. ಅದು ಮರಾಟರ ಭಾಗ್ಯೋದಯದ ಕಾಲವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಆಗ ಇಡೀ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರವು ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಪೀಡೆಯಿಂದ ಹಣ್ಣಾಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಆದರೂ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಿನುಗುವ ನಕ್ಷತ್ರಗಳಂತೆ, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿದ್ದ ಕೆಲವು ಮರಾಟಾ ವೀರರ ಕ್ಷಾತ್ರತೇಜವು, ಬಲಿಷ್ಠರಾದ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕುಕ್ಕುತ್ತಲಿತ್ತು. "ತಾವು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಗೌರವವನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕಾಗಿ ದೇಹವನ್ನರ್ಪಿಸುವುದಕ್ಕಾದರೂ ಸಿದ್ಧರಾಗಬೇಕಲ್ಲದೆ, ಕೈಸೋತ ಹೇಡಿಗಳಂತೆ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಪಾತಶಾಹಿಗೆ ತಲೆಬಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವದು ಮಾತ್ರ ಸರ್ವಥಾ ಯೋಗ್ಯವಾದದ್ದಲ್ಲ" ಎಂಬೀ ವಿಚಾರವು ಆಗಿನ ಕಾಲದ ಆಬಾಲ ವೃದ್ಧ ಮರಾಟರ ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಒಂದೇ ಸವನೆ ಕಟೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳ ಅಂಗಾಂಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ರಾಷ್ಟ್ರಪ್ರೇಮವೆಂಬ ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿಯು ಹರಿದಾಡುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ, ನಾಲ್ಕೆಂಟು ಹುಡುಗರು ಒಂದು ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿದವೆಂದರೆ, ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಸಂಗಡ ಯುದ್ಧವೆಂಬ ಆಟವೇ ಆರಂಭವಾಯಿತೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಕೂಡಿದ ಬಾಲಕರೊಳಗೆ ಕೆಲವರು ಮುಸಲ್ಮಾನ ಸಿಪಾಯಿ

ಗಳಾಗುವರು. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಮರಾಟಾ ವೀರರಾಗುವರು. ಕೂಡಲೆ ಕಾಳಗವು ನಡೆಯಹತ್ತುವದು. ಬಾಲಕರ ಈ ಯುದ್ಧದ ಆಟವು ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಒಳ್ಳೇ ಭರಕ್ಕೆ ಬಂತೆಂದರೆ, ಅವರ ಹಸ್ತಲಾಘವವನ್ನೂ, ವಿಲಕ್ಷಣವಾದ ವೀರಶ್ರೀಯನ್ನೂ ನೋಡಿ ಕೈಲಾಗದ ಹೇಡಿಗಳಿಗೆ ಸಹ ಒಳ್ಳೇ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಯುಂಟಾಗುತ್ತಿತ್ತು; ಆದರೆ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಉಪ್ಪು ಉಂಡು ಅವರನ್ನು ತಲೆಯಮೇಲೆ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಕುಣಿಯುವಂಥ ಅಂಧಶ್ರದ್ಧಾಳುಗಳಾದ ಕೆಲವರು ಮಾತ್ರ ಮನದೊಳಗೆ ಬೆದರಿ— "ಈ ಉಡಾಳ ಹುಡುಗರು ಎಂದಾ ದರೊಮ್ಮೆ ನಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಮೇಲೆ ಭಯಂಕರ ಸಂಕಟದ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ತಾರದೆ ಬಿಡುವದಿಲ್ಲೆಂ" ದು ಆಯಾ ಬಾಲಕರ ಮುಂದೆ ಆಡಿ ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಂಥ ಅಳ್ಳೆದೆಯ ಜನರ ಮಾನಖಂಡನವಾದರೂ ಆಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತತ್ಕಾ ಲವೇ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು. ಬಾಲಕರ ಈ ಕೃತಿಯಿಂದ ಮುಂದೆ ಒದಗಬಹುದಾದ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಯಾರೂ ಅರಿತಿದ್ದಿಲ್ಲವೆಂತಲ್ಲ; ಆದರೇನು? ರಾಷ್ಟ್ರವು ಕಷ್ಟ ವನ್ನು ಭೋಗಿಸಿದ ಹೊರತು ಅದರ ಭಾಗ್ಯೋದಯವು ಎಂದಿಗೂ ಆಗಲಾ ರದ್ದೆಂಬ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಅವರು ಮನದಟ್ಟು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಮೊದಲು ಇಂಥ ಮನೋಭೂಮಿಕೆಯು ಸಿದ್ಧವಾದುದರಿಂದಲೇ, ಕಡೆಗೆ ಅವರು ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಸುಖವನ್ನು ಭೋಗಿಸಿದರು.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಬಾಲಕರೊಳಗಿನ ಕೆಲವರು ಆಟವನ್ನು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಆಡಿ ಅಷ್ಟಕ್ಕೇ ಮುಗಿಸಲಿಲ್ಲ; ಹಾಗೆ ಮುಗಿಸಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ನಾವು ಇಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅವರನ್ನು ಹೊಗಳುತ್ತಿರಲೂ ಇಲ್ಲ. ಚರಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಅವರ ಹೆಸರು ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷರಗಳಿಂದ ಬರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಲೂ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಅವರರಾಷ್ಟ್ರತೇಜವು ಎಂತಹ ಜಾಜ್ವಲ್ಯಮಾನವಾದುದೋ! ಅಂತೆಯೇ ಬಾಲಕರಾಗಿದ್ದ ಅವರ ವಂಶ ಜವರು, ದೇವತಾಪ್ರಸಾದದಿಂದಲೂ, ಸ್ವಪರಾಕ್ರಮದಿಂದಲೂ ತಕ್ಕ ಸಾಮಗ್ರಿ ಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಸಂಗಡ ಸತ್ಯಯುದ್ಧವನ್ನೇ ಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಭಗವೀ ನಿಶಾನೆಯನ್ನು ಇಡೀ ಭರತಖಂಡದ ತುಂಬ ಮೆರಿಸಿದರು. ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಕೈಯೊಳಗಿನ ಭಾಲೆಯ ತೀಕ್ಷ್ಣತೆಯನ್ನು ದಿಲ್ಲೀಶ್ವರನಿಗೆ ತೋ ರಿಸಿ, ತಮ್ಮ ಕುದುರೆಗಳಿಗೆ ಸಿಂಧು, ಭಾಗೀರಥೀ ನದಿಗಳ ನೀರನ್ನು ಯಥೇಚ್ಛ ವಾಗಿ ಕುಡಿಸಿದರು.

ಇಳಿಹೊತ್ತಿನ ಸಮಯವು. ಗಾಳಿಯು ಒತ್ತರದಿಂದ ಬೀಸುತ್ತಿತ್ತು. ಇಂಥ ಸಮಯದೊಳಗೆ ಕಲ್ಯಾಣ ಸುಭೆಯೊಳಗಿನ "ಚೌಕ" ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದ ಮೂವರು ಸಣ್ಣ ಹುಡುಗರು ಆಟದ ಸಲುವಾಗಿ ಊರ ಹೊರಗೆ ಹೊರಟಿದ್ದರು. ಇವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ಬಾಲಕನೂ, ಇಬ್ಬರು ಬಾಲಿಕೆಯರೂ ಆಗಿದ್ದರು. ಅವರು ಹೋಗಹೋಗುತ್ತ ಊರ ಮಗ್ಗಲಿಗೆ ಹರಿಯುತ್ತಿರುವ ಧಾವರೀ ಎಂಬ ನದಿಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲಿನ ಒಂದು ಬೈಲು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಆಟವನ್ನು ಹೂಡಿದರು. ಆ ಬೈಲಿನ ಎಲ್ಲ ಮಗ್ಗಲಿಗೂ ಮುಳ್ಳುಗಳ್ಳಿಯ ಪೆಳೆಯು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿತ್ತು. ಈ ಬಾಲಕರು ಆಡಾಡುತ್ತ ಹಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಜಗ್ಗುತ್ತಿರುವ ಒಂದು ಪೆಳೆಯನ್ನು ನೋಡಿದರು. ನೋಡಿದ ಮೇಲೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂಡುವರೆಲ್ಲಿ? ಹೇಳಿ ಕೇಳಿ ಅವರು ಹುಡುಗರು. ಹಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಸಿಪಾಯಿಗಳೆಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟು, ಯುದ್ಧದ ಆಟವಾಡಬೇಕೆಂಬುದೇ ಇವರ ಬಯಕೆ. ಬಳಿಕ ಕೇಳುವದೇನು? ಅವರೊಳಗಿನ ಬಾಲಕನು ಕೈಯೊಳಗೆ ಹಿಡಿದಿದ್ದ ಬಿದಿರು ಬಡಿಗೆಯಿಂದ ಆ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಮನದಣಿಯುವಂತೆ ಬಡಿದನು. ಪೆಟ್ಟು ತಿಂದ ಹಣ್ಣುಗಳು ಒಡೆದು ಕೆಂಪು ರಸವನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಲೂ, ಗಿಜಿಗಿಜಿಯಾಗಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬೀಳುತ್ತಲೂ ಇದ್ದದರಿಂದ, ಅವರ ಆಟಕ್ಕೆ ಮತ್ತಿಷ್ಟು ಕಳೆಯೇರಿದಂತಾಯಿತು. "ಹೇಗಿದೆ ಮರಾಟರ ಕೈ" ಎಂದು ಬಡಿಗೆಯಿಂದ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಹಣಿಯುತ್ತಿರಲು, ಸಂಗಡ ಇದ್ದ ಬಾಲಿಕೆಯರಿಬ್ಬರೂ ಅವನಿಗೆ ಇನ್ನಿಷ್ಟು ಹುರುಪು ಹುಟ್ಟುವಂತೆ ಒಳ್ಳೇ ಹರುಷದಿಂದ ಚಪ್ಪಾಳೆಯನ್ನು ಬಾರಿಸುತ್ತ—"ಭಲೆ! ಶಹಬಾಸ!" ಎಂದು ಅವನನ್ನು ಉತ್ಸಾಹಗೊಳಿಸಹತ್ತಿದರು.

ಹೀಗೆ ಮುಳ್ಳುಗಳ್ಳಿಯನ್ನು ಆ ಬಾಲವೀರನು ಬಡಿಗೆಯಿಂದ ಹೊಡೆಯುವಾಗ, ತನ್ನ ಸಂಗಡಿಗರಾದ ಆ ಬಾಲಿಕೆಯರಿಬ್ಬರನ್ನು ಕುರಿತು—"ನಾನು ಇಷ್ಟು ರೊಚ್ಚಿನಿಂದ ಈ ಮುಳ್ಳುಗಳ್ಳಿಯನ್ನು ಯಾಕೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿರುವೆನು ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆಯೇನು? ಈ ಮುಳ್ಳಗಳ್ಳಿ ಮುಸಲ್ಮಾನರಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಎಂದು ಅಪ್ಪನು ಹೇಳಿರುವನು. ಮುಸಲ್ಮಾನರು ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಅನ್ಯರನ್ನು ಮುಸಲ್ಮಾನರಾಗಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿ ದೇಶದ ತುಂಬ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವರು; ಅದರಂತೆ ಈ ಮುಳ್ಳುಗಳ್ಳಿಯು ಬೇಡ ಬೇಡವೆಂದರೂ ಸಿಕ್ಕಲ್ಲಿ

ಹಬ್ಬುತ್ತ ಹೋಗಿ ಭೂಮಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ವ್ಯಾಪಿಸುವದು ; ಮುಸಲ್ಮಾನರು ದೇಶ ದ್ರೋಹಿಗಳಾದ ಹಿಂದೂ ಜನರಿಗೆ ಆಶ್ರಯ ಕೊಡುವರು; ಅದರಂತೆ ಈ ಮುಳ್ಳು ಗಳ್ಳಿಯ ಪೆಳೆಯು ಕಳ್ಳರು ಕಾಕರು, ಹಾವು, ಚೇಳು, ಹುಲಿ, ಕರಡಿ ಮೊದಲಾದ ದುಷ್ಟ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯ ಕೊಡುವದು , ಮುಸಲ್ಮಾನರು ವಿವಿಧ ಘಾತಕ ಶಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹಿಂಸೆಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವರು, ಅದರಂತೆ ಈ ಮುಳ್ಳ ಗಳ್ಳಿಯ ಪೆಳೆಯು ತನ್ನ ಕೆಟ್ಟ ಮುಳ್ಳುಗಳಿಂದ ಜನರನ್ನು ಹಿಂಸೆ ಪಡಿಸುವವು; ಮುಸಲ್ಮಾನರು ದುಡ್ಡಿನ ಆಶೆ ತೋರಿಸಿ ಜನರನ್ನು ತಮ್ಮ ಬಲೆಗೆ ಎಳಕೊಳ್ಳು ವರು , ಅದರಂತೆ ಈ ಮುಳ್ಳುಗಳ್ಳಿಯ ಪೆಳೆಯು ತನ್ನ ಹಣ್ಣುಗಳ ಅಸಹ್ಯವಾದ ಸವಿಯಿಂದ ಕಾಗೆಗಳಂಥ ಕ್ಷುದ್ರ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಮನಸ್ಸು ಎಳಕೊಳ್ಳುವದು ಆದ್ದ ರಿಂದ ಮುಸಲ್ಮಾನರಂತೆ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ತಳ ಊರಿರುವ ಈ ಮುಳ್ಳಗಳ್ಳಿ ಯನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಅಪ್ಪನು ಅನ್ನುತ್ತಿರುವನು , ಆದ್ದರಿಂದ ಇತ್ತ ನೋಡಿರಿ, ಈ ಮುಳ್ಳಗಳ್ಳಿಯೆಂಬ ಮುಸಲ್ಮಾನರನ್ನು ಈ ಕೋಲಿನಿಂದ ಹೇಗೆ ಹಣಿಯುತ್ತೇನೆ ನೋಡಿರಿ" ಎಂದು ಆ ಬಾಲಕನು ತನ್ನ ಕೈಯೊಳಗಿನ ಕೋಲಿನಿಂದ ಮುಳ್ಳುಗಳ್ಳಿಯ ಪೆಳೆಯನ್ನು ಒಂದೇ ಸವನೆ ಹಣಿಯಹತ್ತಿದನು

ಮೇಲೆ ವರ್ಣಿಸಿದ ಚೌಕ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದವರೆಗೆ ದಿಲ್ಲೀಶ್ವರನ ದಂಡಾ ಳುಗಳು ಈ ಹೊತ್ತಿನ ವರೆಗೂ ಬಂದಿದ್ದಿಲ್ಲ ವಿಜಾಪೂರ ಬಾದಶಹನ ದಂಡಾ ಳುಗಳು ಮಾತ್ರ ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಆ ಊರ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಹಾದು ಹೋಗುವು ದನ್ನು ಬಿಟ್ಟದ್ದಿಲ್ಲ. ಯಾಕಂದರೆ, ಕಲ್ಯಾಣದ ಸುಭೆಯನ್ನು ಹ್ಯಾಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಬಡಿದು ಬಾಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬದು ಆ ಬಾದಶಹನ ಮಹತ್ವಾ ಕಾಂಕ್ಷೆಯಾಗಿತ್ತು. ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ದಿಲ್ಲೀ ಬಾದಶಹನು, ದಕ್ಷಿಣ ದಲ್ಲಿ ವಿಜಾಪುರ ಬಾದಶಹನು, ಹೀಗೆ ಇಬ್ಬರು ಬಾದಶಹರ ಪ್ರಬಲ ರಾಜ್ಯ ಗಳಿದ್ದವು. ಈ ಇಬ್ಬರು ಬಾದಶಹರ ಗಂಟಲದೊಳಗೂ ಇಳಿಯದಂತೆ ಕಲ್ಯಾ ಣದ ಸುಭೆಯು ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಅಂದಮೇಲೆ ಇದನ್ನು ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ತನ್ನ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಜೋಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ವಿಜಾಪುರ ಬಾದಶಹನಂಥ ಬಲಾಢ್ಯನು ಯಾಕೆ ಯೋಚಿಸಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ? ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅವನು ಕಲ್ಯಾಣದ ಜನರ ಮನಸ್ಸು ವ್ಯಗ್ರವಾಗುವಂತೆ ಸಶಸ್ತ್ರರಾದ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಸೈನಿಕರ ಗುಂಪುಗಳನ್ನು ಮೇಲಿಂದಮೇಲೆ ಕಳಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಆ ಸೈನಿಕರು ಬಂದ

ರೆಂದರೆ ಅವರಿಗೂ ಊರ ಜನರಿಗೂ ಕಡುತರವಾದ ಕಾಳಗ! ಘೋರವಾದ ಕೊಲೆ! ಬಾದಶಹನು ಮತ್ತೂ ಕಳಿಸುವನು. ಮತ್ತೂ ಕಾಳಗ! ಮತ್ತೂ ಕೊಲೆ! ಈ ಪ್ರಕಾರ ಶಿವಾಯಿಗಳ ಉದ್ದಾಮತನದಿಂದ ಸಮಗ್ರ ಸುಭೆಯೂ ತ್ರಸ್ತವಾಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಇಂಥ ಅರಾಜಕತೆಯ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ವರ್ಣಿಸಿದ ನಮ್ಮ ಬಾಲ ವೀರನು ಮುಳ್ಳುಗಳಿಯ ಹಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಮುಸಲ್ಮಾನ ರೆಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟು ಮರ್ದನ ಮಾಡಿದ್ದರಲ್ಲಿ ಏನಾಶ್ಚರ್ಯ! ಈ ರಾಷ್ಟ್ರ ತೇಜಸ್ಸು ಕೇವಲ ಬಾಲಕರಲ್ಲಿಯೇ ಉದಯವಾಗಿತ್ತೆಂತಲ್ಲ; ಮುದುಕರು ಹೆಂಗಸರು ಮೊದಲು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಎಲ್ಲರ ದೇಹದಲ್ಲಿಯೂ ಭರದಿಂದ ಒಡ ಮೂಡಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಅದು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗಹತ್ತಿದಹಾಗೆ ಇವರ ಮೇಲೆ ವಿಜಾಪುರ ಬಾದಶಹನ ಬಲಾತ್ಕಾರವಾದರೂ ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಪ್ರಬಲವಾಗಹತ್ತಿತು; ಈ ಹೊತ್ತು ಇಂಥ ಊರನ್ನು ಲೂಟಿ ಮಾಡಿದರು, ಈ ಹೊತ್ತು ಇಂಥವನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಎಳೆದೊಯ್ದರು, ನೊನ್ನೆ ಇಂಥ ಪಾಟೀಲನನ್ನು ಹಣಿದರು; ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಹೃದಯದ್ರಾವಕ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಕ್ಷಣದಲ್ಲೂ ಕೇಳ ಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇದರಿಂದಂತೂ ಜನರು ಮತ್ತಿಷ್ಟು ಕ್ಷುಬ್ಧರಾಗಿದ್ದರು.

ಇಂಥ ವಿಪತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಅವರು ಒಂದು ಭವಿಷ್ಯವಾಣಿಯೆಂಬ ಆಶಾತಂತುವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು, "ಸದ್ಯದ ನಮ್ಮ ದುರ್ದಿನಗಳು ತೀವ್ರವೇ ಲಯ ಹೊಂದಿ ನಾವು ಸ್ವತಂತ್ರರಾಗುವೆವೆಂ"ಬ ನಂಬಿಗೆಯಿಂದ ಕಾಲಹರಣ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ವಿಶ್ವಾಸಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಕೆಲವು ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳೂ ಆಗಿ ದ್ದವು. "ದೇಶದ ಮತ್ತು ಧರ್ಮದ ಸಂರಕ್ಷಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಶಂಕರನೇ ಮೃತ್ಯು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಶಿವಾಜಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಅವತರಿಸಿರುವನು. ಅವನು ತೀವ್ರವೇ ಪ್ರಕಟನಾಗಿ ವಿಜಾಪುರದ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸುವನು" ಎಂಬ ಭವಿಷ್ಯ ವಾಣಿಯ ನಾದವು, ಆಗಿನ ಕಾಲದ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದೊಳಗಿನ ಊರು ಕೇರಿಗಳನ್ನೂ, ಯಾವತ್ತೂ ಗಿರಿಗಂಹ್ವರಗಳನ್ನೂ ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿ ಕೊಂಡಿತ್ತು. ಮುಸಲ್ಮಾನ ಸತ್ತೆಯಿಂದಾಗುವ ಕಠಿಣತರವಾದ ಯಾತನೆ ಗಳನ್ನು ತಾಳಲಾರದೆ, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದೊಳಗಿನ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರು ಆ ಭವಿಷ್ಯದ ಸುದಿನವು ಬೇಗನೆ ಒದಗಿ ನಮಗೆ ಸ್ವರಾಜ್ಯವು ಯಾವಾಗ್ಗೆ ದೊರೆದೀತೆಂದು ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರ ಸ್ವಾಭಿಮಾನ ಸ್ವರಾಷ್ಟ್ರಾಭಿಮಾನಗಳನ್ನು

ಅಲ್ಲಿಂದಲ್ಲಿಯೇ ಮುರಿದು ಹತ್ತಿಕ್ಕಬೇಕೆಂದು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ವಿಜಾಪುರದ ಬಾದಶಹನ ಕೃತಿಗಳಿಂದಲೂ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ಮರಾಟಾ ವೀರನ ಅಂಗದಲ್ಲಿಯೂ ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಸ್ವದೇಶಾಭಿಮಾನ–ಸ್ವಧರ್ಮಾಭಿಮಾನಗಳ ಗಾಳಿಯು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸಂಚರಿಸತೊಡಗಿತ್ತು. ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ನದಿಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಆಟದ ಸಲುವಾಗಿ ಹೋದ ಹುಡುಗನಾದರೂ ಇದೇ ಗಾಳಿಯಿಂದ ತುಂಬಿ ಆವೇಶಗೊಂಡಿದ್ದನು. ಆ ಪೋರನು ಯಾವಾಗಲೂ—'ನಾನು ದೊಡ್ಡವನಾದೆನೆಂದರೆ ನನ್ನ ಶಸ್ತ್ರದ ನೀರನ್ನು ಮುಸಲ್ಮಾನರಿಗೆ ಚನ್ನಾಗಿ ಕುಡಿಸಿ ದೇಶವನ್ನು ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡುವೆನು' ಎಂದು 'ರೂ' ಹಾಕುತ್ತಲಿದ್ದನು.

ಆ ಬಾಲ ವೀರನ ಹೆಸರು ನೇತಾಜಿಯು. ಸಂಗಡ ಇದ್ದ ಇಬ್ಬರು ಬಾಲಕಿಯರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳು ನೇತಾಜಿಯ ಒಡಹುಟ್ಟಿದ ತಂಗಿ, ಆಕೆಯ ಹೆಸರು ಗಂಗೆ. ಗಂಗೆಗೆ ಇನ್ನೂ ಒಂಬತ್ತು ವರ್ಷ. ಇನ್ನೊಬ್ಬಳು ಈತನ ಸೋದರ ಮಾವನ ಮಗಳಾದ ಎಂಟು ವರ್ಷದ ಕನ್ನಿಕೆ. ಆಕೆಯ ಹೆಸರು "ಕಾಶಿ". ನೇತಾಜಿಯು ಜೋಡು ಎಲುವಿನ ಕಸುವಿನ ಮೈಕಟ್ಟಿನವನೂ, ವಯುಸ್ಸಿನ ಮಾನದಂತೆ ಸಶಕ್ತನೂ ಇದ್ದನು. ಅವನು ಒಂದು ಲಂಡ ಚಣ್ಣವನ್ನು ತೊಟ್ಟು, ಟೊಂಕಕ್ಕೆ ನಡಕಟ್ಟನ್ನು ಬಿಗಿದು, ಮೇಲೆ ಒಂದು ಸಾಧಾರಣ ನಿಲುವಂಗಿಯನ್ನು ತೊಟ್ಟು, ತಲೆಗೆ ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣದ ಮುಂಡಾಸವನ್ನು ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾಗಿ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಅವನ ಉಡಿಗೆತೊಡಿಗೆಗಳು ಸಾಧಾರಣತರವಾಗಿದ್ದರೂ ಅವು ಅವನಿಗೆ ಚನ್ನಾಗಿ ಒಪ್ಪುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವನ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ವಿಲಕ್ಷಣ ಪ್ರಕಾರದ ತೇಜವು ಮಿನುಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಹೊಳಪುಳ್ಳವಾಗಿದ್ದವು. ಅವನು ತನ್ನ ಕೈಯೊಳಗಿನ ಬಿದಿರು ಬಡಿಗೆಯನ್ನು ಒಳ್ಳೇ ಆವೇಶದಿಂದ ನೆಗವಿ 'ಹರಹರ ಮಹಾದೇವ' ಎಂದು ಗರ್ಜಿಸುತ್ತ ಆ ಮುಳ್ಳುಗಳ್ಳಿಯ ಹಂಣುಗಳನ್ನು ಒಂದೇ ಸಪನೆ ನೆಲಕ್ಕೆ ಕೆಡವಹತ್ತಿದನು. ಆಗ ಹೇಡಿ ಮುಸಲ್ಮಾನರು ತನ್ನ ಹೊಡತವನ್ನು ತಾಳಲಾರದೆ ಕಸವಿಸಿಯಿಂದ ರಕ್ತವನ್ನೇ ಕಾರುತ್ತಿರುವರೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಈ ಚಮತ್ಕಾರವನ್ನು ನೋಡಿ ಗಂಗೆ–ಕಾಶಿಯರಿಗಾದ ಆನಂದವನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಲಾಸಲ್ಲ. ಅದರೊಳಗೆ ಕಾಶಿಯಂತೂ ಹರುಷಾತಿಶಯದಿಂದ ಚಪ್ಪಾಳೆಯನ್ನು ಬಾರಿಸುತ್ತ ಕುಣಿದಾಡಿ ನೇತಾಜಿಗೆ—'ಭಲೆ! ಶಹಬಾಸ!' ಎಂದು ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ಉತ್ತೇಜನ ಕೊಡು

ತ್ತಿದ್ದಳು. ನೇತಾಜಿಯೂ ಮೈಮರೆತವನಂತೆ ಆಗಿ, ಆ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಶತ್ರುಗಳಾಗಿರುವಹಣ್ಣುಗಳ ಸಂಹಾರವನ್ನು ಅವ್ಯಾಹತವಾಗಿ ನಡಿಸಿದ್ದನು. ಹೀಗೆ ಆಟವನ್ನು ಆಡಿಯಾಡಿ ವಿಶೇಷ ಶ್ರಮದಿಂದ ನೇತಾಜಿಯ ಸರ್ವಾಂಗವು ಝೋರೆಂದು ಬೆವತಿತು; ತಲೆಗೆ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡ ಆತನ ಮುಂಡಾಸವು ಸಡಿಲಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಆಗ ಕೋಮಲ ಸ್ವಭಾವದ ಮುಗ್ಧಬಾಲಕಿಯಾದ ಗಂಗೆಯು ಅಂಣನ ಈ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ— 'ಅಣ್ಣಾ! ಇನ್ನು ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಸಂಹಾರವನ್ನು ಸಾಕು ಮಾಡಪ್ಪಾ! ಆಯಾಸದಿಂದ ನಿನ್ನ ಮೈಯೆಲ್ಲ ಹೇಗೆ ಬೆವತಿರುವದು ನೋಡು? ನಡೆ, ಬೇಗನೆ ಮನೆಗೆ ಹೋಗೋಣ'. ಎಂದು ಕನಿಕರದಿಂದ ಹೇಳಿದಳು.

ಗಂಗೆಯ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಕಾಶಿಯು ಕೈ ತಿರುವುತ್ತ ಆಕೆಯನ್ನು ಹೀಯಾಳಿಸಿದಂತೆ ಮಾಡಿ ಮುಂದೆ ಬಂದು—'ನೇತಾಜೀ, ಅಂಜುಬುರುಕಿಯಾದ ಈ ಗಂಗೆಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನೀನು ಕೇಳಬೇಡ. ಯವನರ ಸಂಹಾರದ ಕೆಲಸವು ಹಾಗೆಯೇ ನಡೆಯಲಿ. ಅದು ಮುಗಿಯುವದರೊಳಗಾಗಿ ನಾನು ಈ ಸಂಪಗೆಯ ಹೂವಿನ ತುರಾಯಿಯನ್ನು ಸಿದ್ಧ ಮಾಡಿ, ಅದನ್ನು ನಿನ್ನ ಮುಂಡಾಸದಲ್ಲಿ ಮುಡಿಸುವೆನು. ಹಾಗೆ ಸಂಹಾರಮಾಡದೆ ನೀನು ಇಷ್ಟಕ್ಕೇ ಬಿಟ್ಟರೆ, ಆ ತುರಾಯಿಯನ್ನು ನಾನೇ ನನ್ನ ತುರುಬಿನೊಳಗೆ ಮುಡಿದುಕೊಳ್ಳುವೆನು ನೋಡು' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹೂವುಗಳನ್ನಾರಿಸುತ್ತ ತುರಾಯಿಯನ್ನು ಅವಸರದಿಂದ ಕಟ್ಟತೊಡಗಿದಳು. ಹೀಗೆ ಇವರ ಮಾತುಗಳು ನಡೆದಿರಲು, ಅಲ್ಲಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಪ್ರೌಢ ವಯಸ್ಸಿನ ಸ್ತ್ರೀಯು ಹಿಂದಿನಿಂದ ಬಂದವಳೇ ಕಾಶಿಯ ರಟ್ಟೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು— "ಏನೇ? ಇನ್ನೂ ಲಗ್ನವಾಗುವದಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚೆಯೇ ಗಂಡನಿಗೆ ತುರಾಯಿಯನ್ನು ಮುಡಿಸುವೆಯಾ? ಊರೊಳಗೆಲ್ಲ ನಿನ್ನನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಹುಡುಕಿ ಬೇಸತ್ತೆನು. ಮನೆಗಂತೂ ನಡೆ, ಅಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ತಾಯಿಯ ಕಡೆಯಿಂದ ತಕ್ಕ ಮರ್ಯಾದೆಯು ನಿನಗೆ ದೊರೆಯುವದು.' ಎಂದು ಆಕೆಯನ್ನು ಎಳೆಯಹತ್ತಿದಳು. ಆ ಬಂದಿದ್ದ ಸ್ತ್ರೀಯು ಕಾಶಿಯ ಮನೆಯ ಒಕ್ಕಲಗಿತ್ತಿಯಾಗಿದ್ದಳು. ಆಕೆಯು ರಟ್ಟೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದ ಕೂಡಲೆ ಕಾಶಿಯು ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ—"ಬಿಡು ನನ್ನ ಕೈ! ನನ್ನನ್ನು ಮುಟ್ಟಬೇಡ. ನಾನು ಅವ್ವನನ್ನು ಕೇಳಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ಆಕೆ ನನ್ನನ್ನು ಯಾಕೆ ಬಯ್ಯಾಳು?" ಎಂದು ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ನುಡಿದು,

ನೇತಾಜಿಯನ್ನು ನೋಡಿ— ‘ ನೇತಾಜೀ, ನಾನು ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವೆನು. ನಾಳಿನ ದಿವಸ ಇದೇ ಆಟವನ್ನು ಆಡೋಣವಂತೆ ಇವತ್ತಿನ ಹಾಗೆ ನೀನು ನಾಳೆಯೂ ಜಯಶಾಲಿಯಾದರೆ, ತುರಾಯಿಯನ್ನು ನಿನಗೆ ಮುಡಿಸುವೆನು, ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಅದು ನನ್ನ ತುರುಬಿನೊಳಗೇ ಇರಲಿ ’. ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಕುಣಿದಾಡುತ್ತ ನಗುತ್ತ ಒಕ್ಕಲಗಿತ್ತಿಯ ಸಂಗಡ ಮನೆಯ ಹಾದಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದಳು ಇತ್ತ ನೇತಾಜಿಯಾದರೂ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಮುಂಡಾಸವನ್ನು ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ತಂಗಿಯಾದ ಗಂಗೆಯ ಕೈಯನ್ನು ಹಿಡಿದು, ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಗೆದ್ದ ಒಬ್ಬ ವೀರಾಗ್ರಣಿಯಂತೆ ತನ್ನ ಕೈಯೊಳಗಿನ ಬಿದಿರು ಬಡಿಗೆಯನ್ನು ತಿರುಗಿಸುತ್ತ ತಾನೂ ಮನೆಯ ಹಾದಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದನು ಈ ನೇತಾಜಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಹೀಚೇ ಮುಂದೆ “ ಶಿವಾಜಿಯ ಬಲಗೈ ” ಎಂದು ಎನಿಸಿಕೊಂಡು, ಬೀಜಕ್ಕೆ ಬಿಡುವ ಕಾಯಿಯಾಯಿತು !

೨ನೆಯ ಪ್ರಕರಣ — ಮದುವೆಯ ನಿಬ್ಬಣ

ಈ ಹುಡುಗರು ಹೀಗೆ ಆಟವಾಡುತ್ತಿರಲು, ಐದಾರು ವರ್ಷಗಳು ಕಳೆದುಹೋದವು. ದಿನ ದಿನಕ್ಕೆ ಮುಸಲ್ಮಾನರು ಮರಾಟರನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಗೋಳಾಡಿಸಹತ್ತಿದ್ದರು; ಮರಾಟರು ಪಡುವ ತಾಪದಲ್ಲಿ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಪುಣ್ಯವು ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿಯಾಗತೊಡಗಿ, ಅವರ ಪಾಪದ ರಾಶಿಯು ಹೆಚ್ಚಹತ್ತಿತು. ಅಂದಬಳಿಕ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ವಿಜಾಪುರದ ಬಾದಶಾಹಿಗೆ ಪಾಪದ ಹೆಚ್ಚಳದಿಂದ ಕ್ಷಯರೋಗದ ಭಾವನೆಯಾದದ್ದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನು ! ಹೋದ ದಿನಗಳೇ ಒಳ್ಳೆಯವಾಗಿದ್ದು, ಬರುವ ದಿನಗಳು ಭಯಂಕರಗಳೆಂಬದು ಜನರ ಅನುಭವಕ್ಕೆ

ಬರತೊಡಗಿತು. ಮರಾಟರಾದರೂ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ತಾಪವನ್ನು ಎಷ್ಟಂತ ಸಹಿಸಬೇಕು ? ಅವರು ಜೀವದಾಸೆ ಬಿಟ್ಟು ರೊಚ್ಚಿಗೆದ್ದರು. ಆಗ ಅವರ ಪುಕ್ಕತನದ ರೂಪಾಂತರವು ದಿಟ್ಟತನದಲ್ಲಿ ಆಯಿತು; ಅವರ ಹೆಂಡಿರು ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲಿನ ಮೋಹವು ದೇಶಪ್ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು, ಅವರ ಧನದಾಶೆಯು ತ್ಯಾಗರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿತು ! ಹೀಗೆ ಸದ್ಗುಣ ರೂಪ ಸ್ವರಾಜ್ಯ–ಸುಗಂಧವು ಅವರಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಲು, ದುರ್ಗುಣಗಳ ದುರ್ಗಂಧದ ಬಾಧೆಯು ಅವರಿಗೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗತೊಡಗಿತು ಮರಾಟರು ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಅಂಜಿಕೆಯಿಂದ ಮದುವೆಯ ನಿಬ್ಬಣ ಹೊರಡಿಸಲಿಕ್ಕೂ ಅಂಜುತ್ತಿದ್ದರು, ಅಂಥ ಪುಕ್ಕರು ಈಗ ದಿಟ್ಟರಾಗುತ್ತ— “ ನಾವು ಮುಸಲ್ಮಾನರಿಗೆ ಯಾಕೆ ಅಂಜುವದು ? ಅವರೇನು ಸ್ವರ್ಗದಿಂದ ಇಳಿದು ಬಂದಿರುವರೋ ? ಹುಟ್ಟುವದೊಂದು ದಿನ, ಸಾಯುವದೊಂದು ದಿನ, ಅವರ ಸೊಕ್ಕಾದರೂ ಎಷ್ಟಿದೆ ನೋಡಿ ಬಿಡೋಣ ” ಎಂದು ಬೈಲಿಗೆ ಬೀಳಹತ್ತಿದರು.

ಚೌಕ ಗ್ರಾಮದ ನೇತಾಜಿ ಪಾಲಕರನ ತಂಗಿ ಗಂಗೆಗೆ ಈಗ ಹದಿನೈದು ವರ್ಷಗಳಾಗಿದ್ದರೂ ಇನ್ನೂ ಆಕೆಯ ಲಗ್ನವಾಗಿದ್ದಿಲ್ಲ ಮರಾಟರ ಆಗಿನ ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಆಕೆಯ ಲಗ್ನವಾಗಿ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು ; ಆದರೆ ಮನೆತನದ ಬಡತನ, ಹಾಗು ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಹಾವಳಿ ಇವು ಗಂಗೆಯ ಲಗ್ನಕ್ಕೆ ವಿಘ್ನಗಳಾಗಿದ್ದವು ಇಷ್ಟು ದಿನ ಲಗ್ನ ಬಿಟ್ಟದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ನೆರೆಹೊರೆಯ ಮರಾಟರು ಗಂಗೆಯ ತಂದೆಯನ್ನು ಆಡಿಕೊಳ್ಳಹತ್ತಿದರು ಆಗ ತರುಣ ನೇತಾಜಿಯು ವರನಿಶ್ಚಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡೇ ಬರಬೇಕೆಂದು ತನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನು ಒತ್ತಾಯಪಡಿಸಿದನು. ನೇತಾಜಿಯ ತಂದೆಗೂ ಆ ಮಾತು ಬೇಕಾದದ್ದೇ. ಏರಿಕೆಯ ರಕ್ತದ ನೇತಾಜಿಗೆ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಭಯವಂತು ಸರ್ವಥಾ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಈಗ ಆತನಿಗೆ ಹತ್ತೊಂಬತ್ತು ವರ್ಷಗಳು ತುಂಬುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದವು. ಅವನು ಹವಣಿಯ ಎತ್ತರದ ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟ ಮೈಕಟ್ಟಿನ ವೀರನಾಗಿದ್ದನು, ಆತನ ಮೊಗಮೀಸೆಗಳು ಅದೇ ಒಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು ; ಅವನ ವಯಸ್ಸು ಹೆಚ್ಚುತ್ತ ಬಂದಂತೆ, ಅವನಲ್ಲಿ ಸ್ವದೇಶದ ವಿಷಯದ ಪ್ರೇಮವೂ, ಮುಸಲ್ಮಾನರ ವಿಷಯದ ತಿರಸ್ಕಾರವೂ ಹೆಚ್ಚತೊಡಗಿದ್ದವು. ಅವನು ತನ್ನ ಸಂಗಡಿಗರನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಗರಡಿಯ ಮನೆಯಾಡುವದು, ದಾಂಡಪಟ್ಟಿ ತಿರುವುವದು,

ಗುರಿ ಹೊಡೆಯುವದು, ಖಡ್ಗ–ಭಾಲೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುವದು, ದಮ್ಮು ಕಟ್ಟಿ ಓಡುವದು, ನೆಲದ ಮೇಲಿಂದ ಟಣ್ಣನೆ ಹಾರುವದು, ಮೇಲಿನಿಂದ ಕೆಳಕ್ಕೆ ದುಮುಕುವದು' ಮೊದಲಾದ ಬಗೆಬಗೆಯ ಯುದ್ಧಕಲೆಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದನು. ಹೀಗೆ ನೇತಾಜಿಯ ತರುಣ ವೀರರದೊಂದು ಗುಂಪೇ ಆ ಚೌಕ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿತ್ತೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ನೇತಾಜಿಯ ಈ ರೀತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ನೆರೆಹೊರೆಯ ಹಳ್ಳಿಯ ತರುಣರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ಅಂಥ ಗಟ್ಟಿಗರಾದ ತಮ್ಮ ತರುಣರ ತಂಡಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಹತ್ತಿದ್ದರು. ಕ್ರೂರ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಕಾಟವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ "ಸೇರಿಗೆ ಸವ್ವಾಸೇರು" ಎಂಬಂತೆ, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ತುಂಬ ಇಂಥ ತರುಣ ವೀರರ ತಂಡಗಳು ಹಬ್ಬಿ ಹರಿಬೀಳುವದು ಅತ್ಯವಶ್ಯವೆಂದು ವೀರವೃತ್ತಿಯವರಿಗೆ ತೋರಹತ್ತಿತ್ತು. ಪ್ರತಿ ಒಂದು ಗ್ರಾಮದ ಈ ವೀರರ ತಂಡಗಳು ಮುಸಲ್ಮಾನರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಕೈ ತೋರಿಸುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮೇಲಾಟವನ್ನು ತೋರಿಸಹತ್ತಿದ್ದರಿಂದ, ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಚಕ್ಕಂದಕ್ಕೆ ವಿಘ್ನ ಒದಗತೊಡಗಲು, ಮರಾಟರನ್ನು ಬಗ್ಗು ಬಡೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಅವರು ಹಲವು ಉಪಾಯಗಳನ್ನು ಮಾಡತೊಡಗಿದರು; ಆದರೆ ಇದರಿಂದ ಖಂಗಿಗೆದ್ದಿದ್ದ ತರುಣ ಮರಾಟರ ಒಗರೂ, ಸುಖಲೋಲುಪರಾಗಿದ್ದ ಮುಸಲ್ಮಾನ ದಂಡಾಳುಗಳ ಹೇಡಿತನವೂ ಪ್ರಸಂಗವಶಾತ್ ಪ್ರಕಟವಾಗತೊಡಗಿ, ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಅಂಜಿಕೆಯ ಕಸುವು ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗತೊಡಗಿತು.

ಈ ತರುಣರ ತಂಡಗಳಲ್ಲಿ ನೇತಾಜಿಯ ತಂಡವು ಪ್ರಮುಖವಾದದ್ದಿತ್ತೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಆ ಕಲ್ಯಾಣದ ಸುಭೆಯ ಹಳ್ಳಿಗಳ ತರುಣರಲ್ಲಿ ನೇತಾಜಿಯ ಗೌರವವೂ ಚನ್ನಾಗಿ ಇತ್ತು; ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಿಯ ಆ ತರುಣರ ಗುಂಪುಗಳು ನೇತಾಜಿಗೆ ದೇಹ ದಂಡನದಿಂದ ಬೇಕಾದ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವ ಹಾಗಿದ್ದವು. ಯಾವದೊಂದು ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಸಿಪಾಯಿಗಳು ಬಂದ ಕೂಡಲೆ, ಆ ಹಳ್ಳಿಯ ತರುಣರು ನೆರೆಹಳ್ಳಿಗಳ ತರುಣ ತಂಡಗಳಿಗೆ ಕೂಡಲೆ ಸುದ್ದಿಯ ತಿಳಿಸಲು, ಆ ಸಂಕಟಕ್ಕೊಳಗಾದ ಹಳ್ಳಿಯವರಿಗೆ ತಪ್ಪದೆ ಸಹಾಯವು ದೊರೆಯುತ್ತಿತ್ತು; ಆದರೆ ಆ ತರುಣರ ತಂಡಗಳು ಹಿರಿಯರ ಮಾತು ಮೀರುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ, ತಮ್ಮ ಧರ್ಮ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ;

ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಗೋವಧ–ದೇವರಮೂರ್ತಿಗಳ ಒಡೆಯುವದು–ಸ್ತ್ರೀಯರ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯ ಭಂಗಮಾಡುವದು ಮೊದಲಾದ ಅತ್ಯಾಚಾರಗಳಿಂದ ಆ ತರುಣರ ರಕ್ತವು ಚಿಲಿಚಿಲಿ ಉಕ್ಕುತ್ತಿತ್ತು. ದೇವರ ಕೃಪೆಯಿಂದಲೂ, ಹಿರಿಯರ ಆಶೀರ್ವಾದದಿಂದಲೂ ಬೇಕಾದದ್ದು ಆದೀತೆಂಬ ನಂಬಿಗೆಯಿದ್ದದ್ದರಿಂದ, ಅವರ ಭಕ್ತಿಭಾವವು ದೇವರಲ್ಲಿಯೂ ಗುರುಹಿರಿಯರಲ್ಲಿಯೂ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಲಿತ್ತು. ಆಗ ನಾಲ್ಕೂಕಡೆಗೆ ಹಬ್ಬಿದ್ದ ಶಿವನೇರಿಯ ಶಿವಾಜಿಯ ಕೀರ್ತಿಗೆ, ಆತನ ಗೋಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಪ್ರತಿಪಾಲನವೂ, ಭವಾನಿಯ ಕೃಪೆಯೂ, ಆತನ ತಾಯಿ ಜಿಜಾಬಾಯಿಯ ಆಶೀರ್ವಾದವೂ ಕಾರಣವೆಂಬ ಸುದ್ದಿಯು ಎಲ್ಲರ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದಿರುವದರಿಂದ, "ಹಿರಿಯಕ್ಕನ ಚಾಳಿ ಮನೆಮಂದಿಗೆಲ್ಲ" ಎಂಬ ನಿಯಮದಂತೆ, ಆಗ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ತರುಣರೆಲ್ಲ ರಾಷ್ಟ್ರಮುಖಂಡನಾದ ಆ ಶಿವಾಜಿಯಂತೆ ತಾವೂ ಆಗಬೇಕೆಂದು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರಲ್ಲಿ ಶಿವಾಜಿಯ ಮಾತೃಭಕ್ತಿ, ದೈವಭಕ್ತಿ, ಧರ್ಮಶ್ರದ್ಧೆ, ಸದಾಚಾರ ಪ್ರೀತಿ, ಪರನಾರೀ ಸೋದರತ್ವ, ಭೂತದಯೆ, ಪರಧರ್ಮಸಹಿಷ್ಣುತೆ, ಸ್ವಾಮಿಭಕ್ತಿ ಮೊದಲಾದ ಒಂದಲ್ಲ, ಎರಡಲ್ಲ, ಹಲವು ಸದ್ಗುಣರೂಪ ಸ್ವರಾಜ್ಯಸುಗಂಧವು ಭರದಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗತೊಡಗಿತ್ತು! ಅಂತೇ ಮರಾಟರ ಪರನಾರೀ ಸೋದರತ್ವ, ಸ್ವಧರ್ಮನಿಷ್ಠೆ, ಪರಧರ್ಮಸಹಿಷ್ಣುತೆ, ಮೊದಲಾದ ಸದ್ಗುಣಗಳು ಈಗಲೂ ಇತಿಹಾಸ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವವು. ಆಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರಸಂಕೇತದಂತೆ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಸಮರ್ಥ ರಾಮದಾಸರು, ತುಕಾರಾಮ ಸಾಧುಗಳು, ಮೋರಯಾ ಗೋಸಾವಿಯವರು ಮೊದಲಾದ ಹಲವು ಮಹಾ ಮಹಾ ಭಗವದ್ಭಕ್ತರ ಪ್ರಭಾವವು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಇದ್ದದ್ದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿಯ ಜನರಲ್ಲಿ, ಸ್ವಚ್ಛಂದ ವೃತ್ತಿಗೂ, ಅಡ್ಡದಾರಿಗೂ, ಉದ್ಧಟತನಕ್ಕೂ, ಅಹಂಕಾರಕ್ಕೂ, ನಾಸ್ತಿಕತನಕ್ಕೂ, ಧರ್ಮಲಂಡತನಕ್ಕೂ ಆಸ್ಪದವು ಉಂಟಾಗುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ! ಕಾರಣ ಆಗಿನ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರವು ಆಸುರೀಭಾವದ್ದಾಗಿರದೆ, ದೈವೀಭಾವದ್ದಾಗಿತ್ತು; ಅಂದರೆ ಮರಾಟರು ದೇವರಲ್ಲಿಯೂ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿಯೂ ವಿಶೇಷ ನಂಬಿಗೆಯಿಟ್ಟು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಇರಲಿ.

"ಮಗಳು ಹದಿನೈದುವರ್ಷದವಳಾದರೂ ಇನ್ನೂ ಲಗ್ನವಾಗಲೊಲ್ಲದು, ಜನರು ತನ್ನನ್ನು ಆಡಿಕೊಳ್ಳುವರು; ಆದ್ದರಿಂದ ದೇವರಮೇಲೆ ಭಾರಹಾಕಿ ಗಂಗೆಯ

ಲಗ್ನವನ್ನು ಬೇಗನೆ ಮಾಡಿಬಿಡಬೇಕು” ಎಂದು ನೇತಾಜಿಯ ತಂದೆಯು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ, ಉತ್ತಮ ವರನನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂದು, ತನ್ನ ಚೌಕ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷ ಸಂಬಂಧವಿದ್ದ ವಡಗಾವ ಎಂಬ ಊರಿಗೆ ಹೋದನು ಗಂಗೆಯ ತಂದೆಯು ಬಡವನು, ಆದರೆ ಗಂಗೆಯ ಸೌಂದರ್ಯ–ಸದ್ಗುಣಗಳು ರಾಜಕುವರಿಯರಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವದು ಅಪರೂಪವೆಂದು ಹೇಳುವಹಾಗಿತ್ತು. ಗಂಗೆಯ ಈ ಸಲಕ್ಷಣತೆಯು ಈ ಮೊದಲೇ ವಡಗಾವದ ಜನರಿಗೆಲ್ಲ ಗೊತ್ತಾಗಿದ್ದದ್ದರಿಂದ, ಒಬ್ಬ ಶ್ರೀಮಂತ ತರುಣನು ಗಂಗೆಗೆ ವರನಾಗಿ ದೊರೆತನು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕನ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷವಿಟ್ಟು ಈ ಸುಯೋಗವು ಒದಗಿತು ಹುಡುಗೆಯು ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಬಿಟ್ಟದ್ದರಿಂದ, ಇನ್ನು ಲಗ್ನಕ್ಕೆ ವಿಲಂಬಮಾಡುವದು ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲವೆಂದು ಉಭಯಪಕ್ಷದವರೂ ತಿಳಿದು, ಎಂಟೇದಿನದ ಅವಧಿಯಿಂದ ಲಗ್ನಮುಹೂರ್ತವು ನಿಶ್ಚಯವಾಯಿತು; ಆದರೆ, ವರಮನೆತನದವರು ಶ್ರೀಮಂತರಾದದ್ದರಿಂದ, ತಮ್ಮಲ್ಲಿಯೇ ಲಗ್ನವಾಗಬೇಕೆಂದು ಹಟಹಿಡಿದರು. ಹೆಣ್ಣುಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವದು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದರೂ, ವರಮನೆತನದಕಡೆಗೂ, ತನ್ನ ಬಡತನದಕಡೆಗೂ ಲಕ್ಷಗೊಟ್ಟು ನೇತಾಜಿಯ ತಂದೆಯು ಅದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು, ತಡಮಾಡದೆ ಲಗ್ನದ ಸೌರಣೆಗಾಗಿ ತನ್ನ ಚೌಕ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಧಾವಿಸಿ ಬಂದನು.

ನೇತಾಜಿಯ ತಂದೆಯು ಬಡವನಾದರೂ ಕಷ್ಟವಟ್ಟು ದೊಡ್ಡಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಲಗ್ನದ ಸೌರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದನು; ಆದರೆ ಆಗಿನ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಕ್ರೂರತನದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಡಗಾವದವರೆಗೆ, ಅಂದರೆ ಎಂಟು ಹತ್ತು ಹರದಾರಿಯತನಕ ನಿಬ್ಬಣವನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊಗುವದು ಕಠಿಣವೆಂದು ಆತನು ಚಿಂತಿಸಿದ್ದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವಿಲ್ಲ ಆಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಕಡೆಗೂ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಸಿಪಾಯಿಗಳ ಅಸಹ್ಯ ಕೃತಿಗಳು ತೆರಪಿಲ್ಲದೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು; ಆದ್ದರಿಂದ ಯಾವ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಎಂಥ ಪ್ರಸಂಗ ಒದಗೀತೆಂಬದರ ನಿಯಮವಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಸಂಗಡ ಗಟ್ಟಿಗರಿಲ್ಲದೆ ನಿಬ್ಬಣ ಹೊರಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವದು ನೇತಾಜಿಯ ತಂದೆಗೆ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ತೋರಲಿಲ್ಲ ಆಗ ಆ ಮುದುಕನು ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ತನ್ನ ಮಗನಾದ ನೇತಾಜಿಯನ್ನು ಕೇಳಲು, ಆ ತರುಣ ವೀರನು ತನ್ನ ತಂದೆಗೆ— “ಅಪ್ಪಾ, ಅದರ ಚಿಂತೆ ನಿನಗೇಕೆ? ಶ್ರೀ ಬಲಭೀಮ ಮಾರುತಿ ರಾಯನು ನಮ್ಮ ಬೆನ್ನಮೇಲಿದ್ದಾನೆ, ಆತನು

ನಮ್ಮನ್ನು ಕಾಯಲಿಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಥನಿರುವನು. ಸಮೀಪದ ನಾಲ್ಕು ಹಳ್ಳಿಗಳ ತರುಣರ ತಂಡಗಳಿಗೆ ಲಗ್ನಕ್ಕೆ ಬರಲು ಹೇಳಿಕಳಿಸಿದ್ದೇನೆ. ನಾವು ಹೊರಡುವದ ರೊಳಗೆ ಹಿಂದೆಮುಂದೆಯಾಗಿ ಅವರು ಬರುವರು ಅಂಥ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದರೆ. ಈ ಕಲ್ಯಾಣ ಸುಭೆಯು ಬೇಕಾದ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ತರುಣರ ಹೊಸ ಸಹಾಯವನ್ನು ನಾವು ಸಂಪಾದಿಸೋಣವಂತೆ ಆ ಸಹಾಯಕ ಜನರ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಚಿಂತೆಯನ್ನು ನೀನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಡ, ಅವರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ರೊಟ್ಟಿ ಬುತ್ತಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು, ಕತ್ತಿ, ಢಾಲು, ಭಾಲೆ ಮೊದಲಾದ ಸಾಧನಗಳಿಂದ ಸಜ್ಜಾಗಿ ನಮ್ಮ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಬರುವರು.

ಮಗನ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ ಮುದುಕನಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವಾಯಿತು ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ತರುಣರ ಈ ರಾಜಸ ವೃತ್ತಿಯು ತಂಡಗಳು ಸಾತ್ವಿಕ ಸ್ವಭಾವದ ಆಗಿನ ಆ ಮುದುಕರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ವಿಲಕ್ಷಣವಾಗಿ ತೋರುತ್ತಿದ್ದವು; ಈ ಮಂಡ ಹುಡುಗರ ತಂಡಗಳಿಂದ ಮುಸಲ್ಮಾನರು ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದು ಏನು ಅನರ್ಥ ಮಾಡುವರೋ ಎಂದು ಅವರು ಅಂಜುತ್ತಿದ್ದರು; ಆದರೆ ಆ ತರುಣರ ತಂಡಗಳ ಆಜ್ಞಾಧಾರಕತೆ, ವಿನಯಭಾವ, ಗುರುಹಿರಿಯರ ಮೇಲಿನಭಕ್ತಿ, ಸ್ವಧರ್ಮಾಭಿಮಾನ, ಸದ್ಗುಣ ಪ್ರೀತಿ, ದೀನವಾತ್ಸಲ್ಯ, ಸ್ವಾರ್ಥರಾಹಿತ್ಯ ಇವನ್ನು ನೋಡಿ ಅವರ ವಿಷಯದ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಆದರ ಭಾವವೂ ಆ ಮುದುಕರಲ್ಲಿ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತಲಿತ್ತು; ಮತ್ತು ಈ ವರೆಗೆ ಆ ತರುಣ ತಂಡಗಳು ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಹಾವಳಿಯನ್ನು ತರುಬಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದು ಎಷ್ಟೋಸಾರೆ ಅವರ ಅನುಭವಕ್ಕೂ ಬಂದಿತ್ತು, ಸದ್ಯಕ್ಕಂತು ಗಟ್ಟಿಗರಾದ ತರುಣರ ಸಹಾಯವು ಬೇಕೇ ಬೇಕಾಗಿದ್ದಷ್ಟರಿಂದ ಆ ದೊಡ್ಡ ಮನಸ್ಸಿನ ಮುದುಕನು ಆವೇಶದಿಂದ ತನ್ನ ಮಗನಿಗೆ—"ನೇತ್ಯಾ, ಅವರು ರೊಟ್ಟಿ ಬುತ್ತಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡೇಕೆ ಬರುವರೆಲೆ? ನಮಗೇನು ಅಂಥ ಬಡತನ ಬಂದಿದೆ? ನಮ್ಮ ಗಂಗೆಯ ಲಗ್ನಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಅವರು ತಮ್ಮ ರೊಟ್ಟಿ ಬುತ್ತಿ ತಿನ್ನಬೇಕೇ? ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಖರ್ಚಾಗಲಿ, ಹಾದಿಗೆ ಗಡದ್ದು ಮಾಲದಿ ಉಂಡಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದ್ದೇನೆ, ಹೊರಿಗಟ್ಟಲೆ ಗೋದಿರೊಟ್ಟಿ ಕಟ್ಟಿಸಿದ್ದೇನೆ; ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಬುತ್ತಿಯಿದೆ, ನೂರು ಮಂದಿ ಬರಲಿ, ನೀನು ಚಿಂತೆ ಮಾಡಬೇಡ; ಸಾಲವಾದರೆ ದುಡಿದು ತೀರಿಸೋಣವಂತೆ! ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಹೊಲ ಒತ್ತಿ ಹಾಕಿದರಾಯಿತು, ಅದಕ್ಕೇಕೆ ಚಿಂತೆ?

ತಂದೆ ಮಕ್ಕಳು ಇಷ್ಟು ಮಾತಾಡುವದರೊಳಗೆ ನೆರೆಹಳ್ಳಿಯ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಜನ ತರುಣರದೊಂದು ತಂಡವು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಅವರನ್ನು ನೋಡಿ ಮುದುಕನು ಉಲ್ಲಾಸದಿಂದ—“ ಬರ್ರಿ ಮಕ್ಕಳಿರಾ, ಹೊತ್ತಿಗೆ ಬಂದಿರಿ ಬರ್ರಿ! ಏಳಿರಿ, ಮಕ ತೊಳೆಯಿರಿ, ಬೇಗನೆ ಊಟ ಮಾಡಿರಿ, ನಿಬ್ಬಣ ಹೊರಡಲಿಕ್ಕೆ ತಡವಾಗುವದು” ಅನ್ನಲು ಆ ತಂಡದ ಮುಖ್ಯನು—“ ಅಜ್ಜಾ, ನಮ್ಮ ಊಟದ ಚಿಂತೆ ಮಾಡಬೇಡ; ಇದೇ ಈಗ ಊಟ ಮಾಡಿ ಬಂದಿದ್ದೇವೆ; ಸಂಜೆಯತನಕ ಮಿಸುಕುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ ಬಂಡೀಕಟ್ಟು, ಹೊತ್ತಾಗುವದು, ಹಾದಿ ಸುಮಾರ, ಕಣ್ಣು ಬೆಳಕಿಲೆ ಮಜಲು ಮುಟ್ಟುವದು ನೆಟ್ಟಗೆ” ಅನ್ನಲು, ಆ ಮುದುಕನು—“ ಹೌದೆಲೇ, ಆ ಕೆಟ್ಟ ಮುಸಲರ ಅಂಜಿಕೆ ಬಹಳ” ಎಂದು ನುಡಿಯುತ್ತಿರುವದರೊಳಗೆ ಆ ತಂಡದ ಮುಖ್ಯನಾದ ಏಸ್ಯಾನು ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ ನಕ್ಕು ಹಲ್ಲು ಕಡಿದು—“ ಯಜ್ಜಾ, ಆ ಕೆಟ್ಟ ಮುಸಲರ ಹೆಸರು ತೆಗೆಯಬೇಡ ನೋಡು, ಅವರೊಂದು ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳಲಿ, ನಮ್ಮ ಗರಡಿಯ ವಸ್ತಾದಿಯಾದ ಬಾಜಿ ಪ್ರಭುವಿನ ಕೈ ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುವದು. ಇಗೋ, ಈ ಕತ್ತಿ–ಢಾಲು–ಬರ್ಚಿಗಳನ್ನು ನೋಡಲಿಲ್ಲೇನು ನೀನು? ಬೇಗನೆ ಹೊರಡೆಂದು ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದು ಮುಸಲರ ಅಂಜಿಕೆಗಲ್ಲ; ಆದರೆ ಒಗ್ಗಾಲಿಗಿಗ್ಗಾಲಿ, ಹುಡುಗರು ಹುಪ್ಪಡಿ, ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಕೆಲಸ, ಕಣ್ಣು ಬೆಳಕಿಲೆ ಹೋಗುವದು ನೆಟ್ಟಗೆಂದು ಹೇಳಿದೆನು ಮುಸಲರ ಅಂಜಿಕೆ ನಿನಗೇಕೆ?

ಆ ಏಸ್ಯಾನ ಹುರುಪಿನ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಆ ಮುದುಕನು ಹುರುಪುಗೊಂಡು— “ಹು! ಕಟ್ಟಿರೆಲೆ ಬಂಡಿಯ ಕೊರಳು” ಅನ್ನಲು, ನಿಬ್ಬಣದ ಬಂಡಿಗಳು ಕೊರಳು ಕಟ್ಟಿ ಮುಂದಕ್ಕೆ ನಾಗಿದವು. ಆ ಮುದುಕನ ಲಗ್ನದ ಪರಿವಾರವೆಂದರೆ, ಎತ್ತು ಹೂಡಿದ ನಾಲ್ಕು ಬಂಡಿಗಳು, ಸಾಮಾನು ಹೊರುವ ಹದಿನೈದು ಇಪ್ಪತ್ತು ಕುದುರೆಗಳು, ಹೊಸದಾಗಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ಇದೇ ಈಗ ಬಂದಿದ್ದ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಮಂದಿ ತರುಣರು, ಖುದ್ದ ಚೌಕ ಗ್ರಾಮದ ಮೂವತ್ತು ಜನ ತರುಣರು ಹೀಗೆ ಒಟ್ಟು ನೂರು ನೂರಾಹತ್ತು ಜನರು ಇದ್ದರು. ನಿಬ್ಬಣವು ಸಡಗರದಿಂದ ಚೌಕ ಗ್ರಾಮದಿಂದ ಹೊರಟಿತು. ನಿಬ್ಬಣವು ಸಾಗಿರುವಾಗ ಮುಂದೆ ಓಲಗ ಬಜಂತ್ರಿಗಳು ಬಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದವು; ಎತ್ತುಗಳ ಕೊರಳೊಳಗಿನ ಗಂಟೆ-ಹುರಿಗೆಜ್ಜೆಗಳು “ಗಣ ಗಣ

"ಗಿಲ್ ಗಿಲ್" ಎಂದು ಶಬ್ದ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವು; ಹುಡುಗರು ಬಂಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು—"ಹೊ! ಗೂಳಿ ಗೂಳಿ," "ಖಂಡ್ಯಾ ಖಂಡ್ಯಾ" ಎಂದು ಎತ್ತು ಗಳನ್ನು ಕೂತಲ್ಲೆ ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲುತ್ತ ಬೆದರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ತರುಣ ತಂಡದವರು ನಗುತ್ತ, ಕೆಲೆಯುತ್ತ, ವಿನೋದ ಮಾಡುತ್ತ ನಿಬ್ಬಣದ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಸಾಗಿ ದ್ದರು; ಉತ್ಸವ ಪ್ರಿಯರಾದ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು, ತಾವು ಈ ಮೊದಲಿ ಹೋಗಿದ್ದ ನಿಬ್ಬಣಗಳ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಆನಂದದಿಂದ ಒಬ್ಬರ ಮುಂದೊಬ್ಬರು ಹೇಳುತ್ತಲಿದ್ದರು; ಮದಿಮಗಳಾದ ಗಂಗೆಯು—"ಅಹ! ನನ್ನ ಲಗ್ನಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಜನರು! ವಡಗಾವವು ಯಾವಾಗ ಬಂದೀತು" ಎಂದು ಮನಸಿನಲ್ಲಿ ಹಿರಿ ಹಿರಿ ಹಿಗ್ಗತೊಡಗಿದ್ದಳು; ಶೋಭೆಗಾಗಿ ಇಸುಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದ ನಾಲ್ಕು ದೊಡ್ಡ ಕುದುರೆಗಳು, ಹಾಗು ಎರಡು ತಂಡಗಳ ಇಬ್ಬರು ಮುಖ್ಯಸ್ಥರ ಎರಡು ಸಣ್ಣ ಕುದುರೆಗಳು ಇವು ಓಲಗದ ತಾಳದ ಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಲಗಾಮು ಕಡಿಯುತ್ತ ಒನಪಿನಿಂದ ಸಾಗಿದ್ದವು.

ಈ ಚಂದದ ನಿಬ್ಬಣವು ಊರು ದಾಟಿ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಹೋಗಲು, ಓಲಗ ಬಜಂತ್ರಿಗಳು ನಿಂತು, ಆ ಬಜಂತ್ರಿಯವರು ನಿಬ್ಬಣದ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಬರತೊಡಗಿದರು; ಹುರಿಗೆಜ್ಜೆಯ ಗತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಎತ್ತುಗಳು ಬಡ ಬಡ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕಹತ್ತಿದವು. ಆ ಎರಡು ತಂಡಗಳ ತರುಣ ವೀರರು ನಿಬ್ಬಣದ ಸುತ್ತುವರಿದು ಅದನ್ನು ರಕ್ಷಿಸತೊಡಗಿದರು. ಆಗ ನಿಬ್ಬಣದವರಿಗೆ ಮುಸ ಲ್ಮಾನರು ಕಃಪದಾರ್ಥವಾಗಿ ತೋರಿದ್ದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಲ್ಲ. ನಿಬ್ಬಣದವರೆಲ್ಲ ತರುಣರ ತಂಡದವರನ್ನೇ ಕೌತುಕದಿಂದ ನೋಡುತ್ತಲಿದ್ದರು. ಆ ತಂಡಗಳ ಪ್ರತಿ ಒಬ್ಬ ತರುಣನು ಒಂದು ಗುಡಗೀ ಚಣ್ಣ ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ಮೈಯಲ್ಲಿ ಕಂಠಿಯ ಕಮಾನಿನ ಅಂಗಿಯ ತೊಟ್ಟುಕೊಂಡು, ತಲೆಗೆ ಮುಂಡಾಸವಿಟ್ಟು, ಬೆನ್ನಿಗೆ-ಒಂದು ಕಂಬಳಿ, ಒಂದು ತಂಬಿಗೆ, ಒಂದು ರೊಟ್ಟಿಯ ಗಂಟು ಇಷ್ಟು ಕಟ್ಟಿದ್ದನು. ಪ್ರತಿಒಬ್ಬರ ಟೊಂಕದಲ್ಲಿ ಖಡ್ಗವು ಅಲೆದಾಡುತ್ತಿದ್ದು, ಟೊಂಕದಲ್ಲಿ ಕಠಾರಿ ಸಿಗಿಸಿ, ಬೆನ್ನಿಗೆ ಢಾಲು ಕಟ್ಟಿ, ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಅವರು ಭಾಲೆಗಣೆಯಿಟ್ಟು ಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಆ ತಂಡಗಳ ಪ್ರತಿಒಬ್ಬ ತರುಣನು ಗರಡಿಯ ಮನೆಯಾಡಿ ದವನೂ, ಹುರಿಕಟ್ಟಿನ ಮೈಯವನೂ, ಮುಸಮುಟ್ಟುವ ಹರೆಯದವನೂ, ಮೊಗಮೊಸೆ ಮೂಡಿದವನೂ ಆಗಿದ್ದನು. ಆ ಒಂದೇ ಸಿಸ್ತಿನ ತರುಣರ

ಹಿಂಡನ್ನು ನೋಡುವವರ ಮುಖದಿಂದ ಸಹಜವಾಗಿ— “ಹೌದಪ! ಇದ್ದರೆ ಹುಡುಗರು ಹೀಗಿರಬೇಕು” ಎಂಬ ಉದ್ಗಾರವು ಹೊರಡುತ್ತಿತ್ತು!

೩ನೇ ಪ್ರಕರಣ - ಸೊಕ್ಕಿನ ಸೊಗಡು

ದಿಬ್ಬಣವು ಸಡಗರದಿಂದ ಸಾಗಿ ಒಂದು ಹರದಾರಿ ಹೋಗಲು, ಘಾವರೀ-ಪಂಚಗಂಗಾ ನದಿಗಳ ಸಂಗಮ ಸ್ಥಳವು ಬಂದಿತು. ಆಗ ಹಗಲು ಒಂಬತ್ತು ತಾಸು ಹೊತ್ತು ಆಗಿರಬಹುದು ವೈಶಾಖ ಮಾಸವಾದದ್ದರಿಂದ, ಬಿಸಿಲು ಇನ್ನೂ ಅಷ್ಟು ತಗ್ಗಿದ್ದಿಲ್ಲ ಹೊಳೆ ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೆ ಹೆಂಗಸರೂ, ಹುಡುಗರೂ ನೀರು ಕುಡಿಯಲಿಕ್ಕೆಂದು ಬಂಡಿಯಿಂದ ಬಡ ಬಡ ಇಳಿಯ ಹತ್ತಿದರು “ಹೊತ್ತಾಗುವದು, ಬೇಗನೆ ನೀರು ಕುಡಿದು ಬರಬೇಕು ನೋಡಿರಿ, ಕೊರಳು ಹರಿಯುವದಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಬಂಡಿಯವರೂ, ಅನುಭವಿಕ ಜನರೂ ಕೂಗಿ ಕೂಗಿ ಹೇಳಹತ್ತಿದರು; ಆದರೆ ಕೇಳುವವರಾರು? ದಿಬ್ಬಣದ ಕೆಲಸ, ಕೂಡಿದ ಮಂದಿ, ಹಾದಿಗೊಬ್ಬರು ಬೀದಿಗೊಬ್ಬರು ಬಂದವರು, ಆದ್ದರಿಂದ ಅವಗ ಚಕ್ಕಂದಕ್ಕೆ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಯಾರು ಹೊಟ್ಟೆ ಹಸಿಯಿತೆಂದರು, ಯಾರು ತಂಬಿಗೆ ತಕ್ಕೊಂಡು ಹೊರಟರು, ಯಾರು “ಏನು ಬಿಸಿಲಪಾ, ಉಶ್” ಎಂದು ಗಿಡದ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡಾದರು, ಯಾರು ನೀರು ಕುಡಿಯುತ್ತ ಕಾಲ ಹೊಳೆಯ ನೀರಲ್ಲಿ ಚಲ್ಲಾಟವಾಡಹತ್ತಿದರು. ಅಂದಿನ ವಸತಿಯ ಊರು ಇನ್ನೂ ಎರಡು ಹರದಾರಿ ದೂರವಿತ್ತು. ಶಾಂತತೆಯ ಕಾಲವಾಗಿದ್ದರೆ, ತಾಸು ರಾತ್ರಿಯಾದರೂ ಅವರು ಆನಂದದಿಂದ ಊರು ಮುಟ್ಟಬಹುದಾಗಿತ್ತು; ಆದರೆ ಅದು ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಅಬ್ಬರದ ತುಳತದ ಕಾಲವು. ವಿಜಾಪುರದ ಬಾದಶಹನು ಕಲ್ಯಾಣದ ಕೋಟೆಯನ್ನು ಅದೇ ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿ

ಕೊಂಡಿದ್ದು, ಕಲ್ಯಾಣದ ಸುಭೆಯು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತನ್ನ ಸತ್ತೆಗೆ ಒಳಗಾಗಲಿಕ್ಕೆ, ಆ ಸುಭೆಯೊಳಗಿನ "ರಾಜಮಾಚಿ" ಎಂಬ ದುರ್ಗವನ್ನು ಆತನು ಬೇಗನೆ ವಶಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆ ರಾಜಮಾಚಿ ದುರ್ಗವು ಚೌಕ ಗ್ರಾಮದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿದ್ದದ್ದರಿಂದ, ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಸೈನ್ಯಗಳು ಚೌಕ ಗ್ರಾಮದ ಮೇಲಿಂದ ಹಾದು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಆ ದುರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಆ ದುರ್ಗವು ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಶಿವಾಜಿಯ ಕೈಕೆಳಗಿನ ತ್ರ್ಯಂಬಕರಾವ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಕಿಲ್ಲೇದಾರನ ಅಧೀನದಲ್ಲಿತ್ತು.

ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನಿಬ್ಬಣದಲ್ಲಿಯ ವಿಚಾರವಂತರು ತಮ್ಮೊಳಗೆ—"ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಮಾಡುವರಲ್ಲ! ತಿಳಿಗೇಡಿ ಜನರು, ಅನುವು ಆಪತ್ತು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ" ಎಂದು ಚಡಪಡಿಸಹತ್ತಿದರು. ನೇತಾಜಿಯ ತಂದೆ ಮುದುಕನಂತು ಬಾಯಲ್ಲಿ ಎಸರಿಲ್ಲದೆ—"ಬೇಗನೆ ಬಂಡಿ ಹತ್ತಿರಿ, ಬೇಗನೆ ಬಂಡಿ ಹತ್ತಿರಿ" ಎಂದು ಜನರಿಗೆ ಅಂಗಲಾಚಿ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಹತ್ತಿದನು. ಬಂಡಿಯವರು ಬಂಡಿಗಳನ್ನು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಸಾಗಿಸಿದರು. ಆಗ ಹುಡುಗರೂ, ಹೆಂಗಸರೂ—"ಬಂಡಿಗಳು ಹೋಗುವವು ಬೇಗನೆ ಬರ್ರಿ" ಅನ್ನುತ್ತ ಓಡಿ ಓಡಿ ಬಂದು ಬಂಡಿಗಳನ್ನು ಹತ್ತಿಕೊಳ್ಳಹತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ಇತ್ತ ನಿಬ್ಬಣದವರಲ್ಲಿ ಚಟವಟಿಕೆಯುಂಟಾಗಿರುವಾಗ, ಅತ್ತ ತರುಣರ ತಂಡದಲ್ಲಿ ಏನೋ ಆಲೋಚನೆಯು ನಡೆದಿತ್ತು. ಮರಾಟರು ಅಡಗಿಕೊಂಡು ಯುದ್ಧ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಬಲು ನಿಪುಣರೆಂಬದು ಇತಿಹಾಸ ಪ್ರಸಿದ್ಧವು. ಈ ರೀತಿಯ ಯುದ್ಧವು ಆ ಗುಡ್ಡಗಾಡು ಜನರ ಮೈ ಉಂಡು ಹೋಗಿತ್ತು. ಚೌಕ ಗ್ರಾಮದಿಂದ ನಿಬ್ಬಣ ಹೊರಡುವ ಮೊದಲೇ, ಇಬ್ಬರು ಪಾಳತಿಗಾರರು ನಿಬ್ಬಣ ಹೋಗುವ ಹಾದಿಯ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕಾಗಿ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿದ್ದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು, ಹೊಳೆಗೆ ನಿಬ್ಬಣವು ಬಂದು ಬೇಗನೆ ಹೊರಡುವ ಗದ್ದಲ ನಡೆದಾಗ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು, ನೇತಾಜಿಗೆ ಏನೋ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಹೇಳಿದನು. ಆಗ ನೇತಾಜಿಯೂ, ಏಸ್ಯಾನೂ ಏನೋ ಮಸಲತ್ತು ನಡಿಸಿದ್ದರು; ಆದರೆ ನಿಬ್ಬಣದವರಿಗೆ ಅದರ ಸುದ್ದಿಯಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಬಂಡಿಗಳು ಹೊಳೆಯಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಸಾಗಲು, ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆ ತರುಣರ ತಂಡದಲ್ಲಿಯ ಅರ್ಧಕ್ಕರ್ಧ ಜನರು ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಕಾಣದಾದರು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ನಿಬ್ಬಣದಲ್ಲಿಯ ವಿಚಾರವಂತರಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು; ಆದರೆ

ಹೀಗೆ ಜನರು ಆಕಸ್ಮಾತ್ ಇಲ್ಲದಂತಾಗಲಿಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನೆಂಬದು ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ನೇತಾಜಿಯ ತಂದೆಯ ಕಿವಿಗೆ ಆ ಕಾರಣದ ಸುಳಿವು ಸ್ವಲ್ಪ ಹತ್ತಿದ್ದರಿಂದ, ಆತನು ಚಿಂತಾತುರನಾಗಿ ಬಾಯಿಂದ ಏನೂ ಮಾತಾಡದೆ ನಿಬ್ಬಣದ ಸಂಗಡ ಗಾಂಭೀರ್ಯದಿಂದ ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತ ಸಾಗಿದ್ದನು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ, ಏನೋ ಭಯದ ಚಿಹ್ನವಿರುವದೆಂದು ನಿಬ್ಬಣಗಲ್ಲಿಯ ವಿಚಾರವಂತರು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಆಲೋಚಿಸತೊಡಗಿದರು. ಬಹು ಜನ ತರುಣರು ಆಕಸ್ಮಾತ್ ಕಾಣದಹಾಗಾದದ್ದರಿಂದ, ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಕೌತುಕಪಟ್ಟು, ಕೆಲವರು ಭಯಪಟ್ಟು ತಾವು ಸುಮ್ಮನಾದದ್ದಲ್ಲದೆ, ಹುಡುಗರನ್ನು ಗದ್ದರಿಸಿ, ಹತ್ತಿಕ್ಕಿ, ಕುಕ್ಕರ ಬಡಿದು ಸುಮ್ಮನಿರಿಸಹತ್ತಿದರು. ಹೀಗಾಗಿ ಈ ವರೆಗೆ ಚಕ್ಕಂದದಿಂದ ಕೆಲೆದಾಡುತ್ತಿದ್ದ ನಿಬ್ಬಣವು, "ನಗೆ ಹೋಗಿ ಹೊಗೆಯಾದಂ"ತೆ ತೆಪ್ಪಗಾಯಿತು ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ನೋಡುತ್ತ, "ಜನರು ಎತ್ತ ಹೋದರು? ಏನಾಯಿತು ?" ಎಂದು ಮೆಲ್ಲನೆ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಕೇಳಹತ್ತಿದರು; ಕೆಲವರು ಕಣ್ಣು ಸನ್ನೆ ಕೈಸನ್ನೆ ಮಾಡಹತ್ತಿದರು; ಆದರೆ ಯಾರೂ ಯಾರಿಗೂ ಏನೂ ಹೇಳಲೊಲ್ಲರು. ಹೀಗಿರುವಾಗ ನಿಬ್ಬಣವು ನಿಂತುಕೊಳ್ಳದೆ ನಿರುತ್ಸಾಹದಿಂದ ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಸಾಗುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು.

ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನಿಬ್ಬಣವು ಅರ್ಧ ತಾಸು ಹಾದಿಯ ನಡೆದು ಹೋಗಿರಬಹುದು. ವಡಗಾವಿಗೆ ಹೋಗುವ ಹಾದಿಯು ಸಾಧಾರಣ ಗುಡ್ಡಗಾಡಿನದಾಗಿತ್ತು. ಆ ಮಾರ್ಗದ ಎಡಬಲಗಳಲ್ಲಿ ಎತ್ತರವಾದ ದಿನ್ನೆಗಳು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಇದ್ದವು; ಆದ್ದರಿಂದ ಹಾದಿಕಾರರಿಗೆ ಆ ದಿನ್ನೆಗಳ ಹಿಂದಿನ ಭಾಗವು ಏನೂ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ನಿಬ್ಬಣವು ಇಂಥದೇ ಒಂದು ದಿನ್ನೆಯ ಓರೆ ಹಿಡಿದು ಸಾಗಿರುವಾಗ, ಮುಂದೆ ಒಂದು ಬೈಲು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಮುಸಲ್ಮಾನ ಸಿಪಾಯಿಗಳು ಚಕ್ಕಂದದಿಂದ ಹರಟೆ ಕೊಚ್ಚುತ್ತ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿರುವಂತೆ ತೋರಿತು. ಅವರಿಗೆ ಈ ನಿಬ್ಬಣದ ಬಂಡಿಗಳು ಬರುತ್ತಿರುವ ಸಪ್ಪಳವು ದೂರದಿಂದಲೇ ಕೇಳಿಸಿತ್ತು; ಆದ್ದರಿಂದ ಯಾವದೋ ಒಂದು ಬೇಟೆ ಬಲೆಗೆ ಬಿತ್ತೆಂದು ಅವರು ಉಲ್ಲಾಸಪಡತೊಡಗಿದ್ದರು; ಆದರೆ ಅವರು ಸ್ಥಳ ಬಿಟ್ಟು ಕದಲಲಿಲ್ಲ. ಸಿಕ್ಕ ಬೇಟೆ ತಮ್ಮಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವದೆತ್ತ? ಎಂಬ ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ಅವರು ಕುಳಿತಲ್ಲಿ ಸ್ವಸ್ಥ ಕಾಲು ಚಾಚಿ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟೆ

ದ್ದರು. ಆ ಮುಸಲ್ಮಾನ ದಂಡಾಳುಗಳು ಅಜಮಾಸು ನೂರು ಜನರಿಗೆ ಬಹುದು ಈ ಮಾತನ್ನು ಪಾಳತಿಗಾರನು ಮೊದಲೇ ನೇತಾಜಿ–ಏಸಾಜಿಯ ವರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದ್ದರಿಂದ, ಅದಕ್ಕೆ ಅವರು ತಕ್ಕ ಹಂಚಿಕೆಯನ್ನು ಈ ಮೊದಲೇ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಇಂತಹ ಸಂಕಟಗಳು ಬರುವದೆಂದರೆ, ಮರಾಟರ ಮೈಯುಂಡು ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಆ ವಿಷಯದ ಅವರ ಅಂಜಿಕೆಯೂ ಮುರಿದುಹೋಗಿತ್ತು. ದಿನದ ಸಾವಿಗೆ ಅತ್ತವರಾರು? ನಿಬ್ಬಣವು ಸನಿಸನಿಯಕ್ಕೆ ಬಂದಬಂದ ಹಾಗೆ ಸಿಪಾಯಿಗಳಿಗೆ ನಿಬ್ಬಣದ ಸ್ವರೂಪವೂ, ನಿಬ್ಬಣಕ್ಕೆ ಸಿಪಾಯಿಗಳ ಸ್ವರೂಪವೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣಹತ್ತಿದವು.

ಈ ಮೊದಲೆ ನಿಬ್ಬಣದಲ್ಲಿಯು ಮೂವತ್ತು ಮೂವತ್ತೈದು ಜನರು ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಇಲ್ಲದ ಹಾಗಾದದ್ದರಿಂದ, ನಿಬ್ಬಣದಲ್ಲಿ ಈಗ ಬಹಳವಾದರೆ, ಎಲ್ಲರು ಕೂಡಿ ಐವತ್ತು ಆರವತ್ತು ಜನರು ಉಳಿದಿರಬಹುದು. ಅವರಲ್ಲಿ ಹೆಂಗಸರು ಹುಡುಗರ, ಹಾಗು ಮುದುಕರ ಸಂಖ್ಯೆಯೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿತ್ತು. ಈ ಸ್ಥಿತಿಯು, ನೂರಾರು ಜನರಿದ್ದ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಸಶಸ್ತ್ರ ಸಿಪಾಯಿಗಳಿಗೆ ಚಕ್ಕಂದದ್ದಾಗಿ ತೋರಿದ್ದು ಆಶ್ಚರ್ಯವಲ್ಲ. ಅದರಲ್ಲಿ ಮರಾಟರ ತರುಣ ತಂಡದವರು, ಹಳ್ಳಿಗಾಡಿನ ಸಾದಾ ಉಡಿಗೆ ತೊಡಿಗೆಯ ಕಗ್ಗ ಜನರು ಅವರ ಆ ಕಗ್ಗತನದ ಉಡಿಗೆ ತೊಡಿಗೆಗಳಿಂದ ಆ ತರುಣರ ಶಕ್ತಿ–ಯುಕ್ತಿ–ಚಪಲತೆಗಳು ಮುಚ್ಚಿ ಹೋದದ್ದರಿಂದ, ಮುಸಲ್ಮಾನ ಸಿಪಾಯಿಗಳು ಅವರನ್ನು ನೋಡಿ ವಿನೋದದಿಂದ—“ ಇವೇನು, ಕಾಫರ ಕುರಿಗಳ ಹಿಂಡು ” ಎಂದು ಚಪ್ಪಾಳೆ ಹೊಡೆದು ನಗಹತ್ತಿದರು. ಆ ಸಿಪಾಯಿಗಳ ತಿಂದುಂಡು ಸೊಕ್ಕಿದ ದುಂಡು ದೇಹ, ಕಂಡರೆ ಬೆಪ್ಪಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವಂತಹ ಅವರ ಆಡಂಬರದ ಉಡಿಗೆ ತೊಡಿಗೆ, ಅಂಜುಬುರುಕರ ಎದೆ ಒಡೆಸಿ ನೀರು ಮಾಡುವ ಅವರ ಲಕಲಕಿಸುವ ಕತ್ತಿ–ಕಠಾರಿ–ತುಪಾಕಿಗಳ ಹೊಳಪು, ನೋಡಿ ಬಾಯಿಮೇಲೆ ಕೈಯಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವಂಥ ಅವರ ಬೆಟ್ಟದಂಥ ಕದುರೆಗಳು ಇವುಗಳ ಅಬ್ಬರದಲ್ಲಿ ಆ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಸಿಪಾಯಿಗಳ ವಿಷಯಾಸಕ್ತಿಯ ಹೇಸಿತನವೂ, ಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಡೆಯದ ಅವರ ಹೇಡಿತನವೂ ಮರೆಯಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದವು. ಆ ಸಿಪಾಯಿಗಳ ಕುದುರೆಗಳು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಚಿಗರು ಹುಲ್ಲು ಮೇಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಆಗ ನಿಬ್ಬಣದ ಜನರು ಅವರ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ನಿಬ್ಬಣದವರು, ಅವರಲ್ಲಯೂ

ವಿಶೇಷವಾಗಿ ತರುಣ ತಂಡದವರು ಆ ಸಿಪಾಯಿಗಳ ಈ ಎಚ್ಚರಗೇಡಿತನವನ್ನೂ, ಡಾಂಭಿಕತನವನ್ನೂ ಚನ್ನಾಗಿ ಕಂಡುಹಿಡಿದು ಹಿಗ್ಗಿದರು. ನಿಬ್ಬಣವು ತೀರ ಸನಿಯಕ್ಕೆ ಬರಲು, ಒಬ್ಬ ಸಿಪಾಯಿಯು ಕುಳಿತಲ್ಲಿಂದಲೇ ನಿಬ್ಬಣದವರನ್ನು ಕುರಿತು ಸೊಕ್ಕಿನಿಂದ—“ ಯಾರು ನೀವು? ಇಷ್ಟು-ಜನರು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತೀರಿ? ತರುಬಿರಿ ಬಂಡಿ!” ಎಂದು ಗದ್ದರಿಸಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಕುದುರೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ ನೇತಾಜಿಯು ಕುದುರೆಯ ಮೇಲೆಯೇ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಏಟಿನಿಂದ—“ ಮಿಯಾಜೀ, ನಾವು ಲಗ್ನಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತೇವೆ, ಹೊತ್ತಾಯಿತು, ನಿಲ್ಲುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ, ಬೇಕಾಗಿದ್ದರೆ ನೀವೇ ಇಲ್ಲಿಯ ತನಕ ಬರಬೇಕು, ಬಂಡಿ ತರಬುವದಿಲ್ಲ!” ಎಂದು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕೂಗಿ ಹೇಳಿದನು ಆಗ ನಿಬ್ಬಣವು ಯಥಾಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಸಾಗುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು

ನೇತಾಜಿಯ ಈ ಮಾತುಗಳು ಮುಸಲ್ಮಾನ ಸಿಪಾಯಿಗಳಿಗೆ ಉದ್ಧಟತನದವಾಗಿ ತೋರಿದ್ದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಲ್ಲ. ನೇತಾಜಿಯು ಬೇಕೆಂತಲೇ ಸೇರಿಗೆ ಸವ್ವಾಸೇರಾಗಿ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡಿದ್ದನು, ಆದ್ದರಿಂದ ನಾಲ್ಕು ಜನ ಸಿಪಾಯಿಗಳು ತಮ್ಮ ಮುಖ್ಯನ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ತಮ್ಮ ಮುಸಲ್ಮಾನೀ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಬೈಯುತ್ತ ನೇತಾಜಿಯು ಬಳಿಗೆ ರಭಸದಿಂದ ಬಂದು, ಅವನ ಕುದುರೆಯ ಲಗಾಮು ಹಿಡಿದು—“ ಕ್ಯಾಟೆ ಕಾಫರ! ಎಷ್ಟು ಸೊಕ್ಕು ನಿನಗೆ, ಕುದುರೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತೇ ಮಾತಾಡುವೆಯಾ? ಇಳಿ ಕೆಳಗೆ” ಎಂದು ರಟ್ಟೆ ಹಿಡಿದು ನೆಲಕ್ಕೆ ಕೆಡವತೊಡಗಲು, ಚಪಲನೂ, ಬಲಿಷ್ಠನೂ ಆದ ನೇತಾಜಿಯು ರಟ್ಟೆ ಕೊಸರಿಕೊಂಡು ನೆಲಕ್ಕೆ ದುಮುಕಿ ಆ ಸಿಪಾಯಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಕೆಡವಿ ಅವನ ಎದೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಅವನ ಎದೆಗೆ ಗುದ್ದಹತ್ತಿದನು ಅದರಂತೆ ಸೊಕ್ಕಿನಿಂದ ವೈಮರೆತು ಬಂದಿದ್ದ ಉಳಿದ ಮೂವರು ಸಿಪಾಯಿಗಳನ್ನೂ ಬೇರೆ ಮೂವರು ತರುಣ ಬಲಿಷ್ಠ ಮರಾಟರು ನೆಲಕ್ಕೆ ಕೆಡವಿ ಅವರ ಎದೆಯಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಎದೆ ಎದೆ ಗುದ್ದಹತ್ತಿದರು. ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ಗಟ್ಟಿಗರಾದ ಗರಡಿಯ ಮನೆಯ ಆ ಮರಾಟಾ ತರುಣರು ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಆ ಸಿಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಏಳಗೊಡಲಿಲ್ಲ! ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದ ಸಿಪಾಯಿಗಳು ತರುಣರ ಕಸುವಿನ ಗುದ್ದು ತಾಳಲಾರದೆ—“ ಯಾ ಅಲ್ಲಾ! ಯಾ ಅಲ್ಲಾ! ತೋಬಾ ತೋಬಾ” ಎಂದು ಕೂಗಹತ್ತಿದರು! ನಿಬ್ಬಣದವರು ಸುತ್ತಲೆ ಮುತ್ತಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದ

ರಿಂದ, ದೂರ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದ ಸಿಪಾಯಿಗಳ ಹಿಂಡಿಗೆ ಏನೂ ಕಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ತಮ್ಮವರ ಆರ್ತಧ್ವನಿಯು ಕಿವಿಗೆ ಬೀಳಲು, ಯಾವ ವಿಚಾರವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಸಿಟ್ಟಾಗಿ ಅವರು ಬರಿಗೈಯಿಂದ ಬುದು ಬುದು ನಿಬ್ಬಣದ ಬಳಿಗೆ ಬಂದುಬಿಟ್ಟರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನೇತಾಜಿಯು ಸಂಕೇತದ ಸಿಳ್ಳು ಹಾಕಲು, ಈ ಮೊದಲೆ ಗುಪ್ತರಾಗಿದ್ದ ಮೂವತ್ತು ಜನ ತರುಣರೂ, ಬೇರೊಂದು ಹಳ್ಳಿಯಿಂದ ಬಂದಿದ್ದ ಬೇರೆ ಇಪ್ಪತ್ತು ಜನತರುಣರೂ ಹೀಗೆ ಒಟ್ಟು ಐವತ್ತು ಜನರು "ಏನು ಗದ್ದಲ? ಏನು ಗದ್ದಲ?" ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತ ಕೈಗೆಸಿಕ್ಕ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಶಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು, ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕ ಅವರ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಹತ್ತಿಕೊಂಡು ಬಂದು ನಿಬ್ಬಣವನ್ನು ಮುತ್ತಿದರು! ಆಗ ನಿಬ್ಬಣದೊಳಗಿನ ಹೆಂಗಸರೂ, ಹುಡುಗರೂ, ಮುದುಕರೂ ಒತ್ತಟ್ಟಿಗೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ನೋಡಹತ್ತಿದರು.

ಹೀಗೆ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಭೂಮಿಯನ್ನೊಡೆದು ಎದ್ದು ಬಂದಂತೆ ಬಂದ ಮರಾಟರ ತರುಣರನ್ನು ನೋಡಿ, ಮುಸಲ್ಮಾನ ಸಿಪಾಯಿಗಳು ಹೌಹಾರಿ ಮುಂದುಗಾಣದೆ ನಿಂತುಕೊಂಡರು. ಅವರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಶಸ್ತ್ರಗಳಿಲ್ಲ, ಹತ್ತಲಿಕ್ಕೆ ಅವರಿಗೆ ಕುದುರೆಗಳಿಲ್ಲ. ಗರಡಿಯ ಸಾಧಕ ಮಾಡಿ ಉಕ್ಕಿನ ಲಾಲಂಡಿಗೆಯಂತೆ ಬಿರುಸಾಗಿದ್ದ ಮರಾಟರ ತೋಳಶಕ್ತಿಗೆ, ತಿಂದುಂಡು ದುಂಡಗಾಗಿದ್ದ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಸಿಪಾಯಿಗಳ ಜೊಂಡ ತೋಳುಗಳ ಶಕ್ತಿಯು ಈಡಾಗದೆ, ಆ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಸಿಪಾಯಿಗಳು ತರುಣರ ಪೆಟ್ಟು ತಿಂದು ಹಣ್ಣು ಹಣ್ಣಾದರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಆ ಬೈಲಲ್ಲಿದ್ದ ಉಳಿದ ಸಿಪಾಯಿಗಳು ಅವಸರದಿಂದ ತಮ್ಮ ಸಿಕ್ಕ ಶಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು, ತಮ್ಮ ಸಿಕ್ಕ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಹತ್ತಿಕೊಂಡು "ಏ ಕ್ಯಾ ಏ ಕ್ಯಾ" ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತ ನಿಬ್ಬಣದ ಬಳಿಗೆ ಬರಲು, ಉಭಯ ಪಕ್ಷದವರೂ ಕೈಗೆ ಕೈ ಹತ್ತಿ ಕಾದತೊಡಗಿದರು. ಅಂದಿನ ತರುಣ ಮರಾಟರ ಕಾದಾಟವು ನಿಂತು ನೋಡುವ ಹಾಗಿತ್ತು. ಮರಾಟರ ತಂತ್ರಗಾರಿಕೆಯಿಂದ ಮೊದಲಿಗೇ ಮುಸಲ್ಮಾನರು ಕೈಕಾಲುಗೆಟ್ಟಂತಾಗಿದ್ದರು. ರೊಚ್ಚಿಗೆದ್ದಿದ್ದ ಮರಾಟರು ಅಂದಿನ ಕಾಳಗದಲ್ಲಿ ಅಸಿಮಿಸಿ ನೋಡಲಿಲ್ಲ. ಚಪಲರಾದ ಕೆಲವು ಮರಾಟಾ ತರುಣರು, ನೆಲದ ಮೇಲಿಂದ ಟಣ್ಣನೆ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಕುದುರೆಗಳ ಹಿಂದೆ ಹಾರಿ ಕುಳಿತು, ತಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಸಿಪಾಯಿಗಳ ಕೈಯೊಳಗಿನ ತುಬಾಕಿಗಳನ್ನು ಕಸಿದು ದೂರ ಬಿಸುಟದರು; ಕೆಲವರು ಕೆಳಗಿನಿಂದಲೇ ಹಾರಿ ಸಿಪಾಯಿಗಳ ರಟ್ಟೆಗೆ ಕೈಹಾಕಿ

ಜೋಲಿ ಹೊಡೆದು ಸಿಪಾಯಿಗಳನ್ನು ನೆಲಕ್ಕೆ ಕೆಡವಿ ಹಣಿದರು; ಕೆಲವರು, ತಾವು ಹತ್ತಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಆ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಸಿಪಾಯಿಗಳ ಕುದುರೆಗಳನ್ನೇ ಮುಸಲ್ಮಾನ ರಾವುತರ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿ ಅವರೊಡನೆ ಶೌರ್ಯದಿಂದ ಕಾದತೊಡಗಿದರು. ಮರಾಟರ ಗರಡೀ ಸಾಧಕದ ಕಸುವಿನ ಕೈಗಳಿಗೆ, ಆಯುತ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಉತ್ತಮ ಶಸ್ತ್ರಗಳೂ, ಅವರಿಗೆ ಹತ್ತಲಿಕ್ಕೆ ಉತ್ತಮ ಕುದುರೆಗಳೂ ಸಿಕ್ಕದ್ದರಿಂದ, ಮರಾಟರ ಬಲ ಹೆಚ್ಚಿ, ಅಲ್ಪ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಬಹು ಜನ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಸಿಪಾಯಿಗಳು ಗಾಯ ಹೊಂದಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದರು ಅತ್ತ ತರುಣ ಮರಾಟರಲ್ಲಿಯೂ ಹಲವರಿಗೆ ಗಾಯಗಳಾಗಿದ್ದವು; ಆದರೆ ಉಭಯಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಮರಣ ಹೊಂದದೆಯಿದ್ದದ್ದೊಂದು, ಮದುವೆಯಂಥ ಮಂಗಲ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಶುಭಲಕ್ಷಣವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಸುಖಕ್ಕೆ ಮೆಚ್ಚಿದ್ದ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಸಿಪಾಯಿಗಳು ಬಡ ಮರಾಟರ ಕಾಟಕತನಕ್ಕೆ ಈಡಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕುದುರೆ ಇದ್ದವರು ಮೆಲ್ಲನೆ ಕಾಳಗದ ಕಣದಿಂದ ಕಾಲುದೆಗೆದರು, ಕುದುರೆ ಇಲ್ಲದವರು ಮರಾಟರಿಗೆ ಕೂಡಲೆ ಶರಣು ಬಂದರು. ಅಂದಿನ ತರುಣ ಮರಾಟರ ರಂಗೇ ಹಾಗಿತ್ತು, ಅವರ ದಿಬ್ಬಣ ಹೊರಟ ವೇಳೆಯೂ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಿತ್ತು. ಇಂದಿನಂತೆ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಸಿಪಾಯಿಗಳು ಮರಾಟರಿಂದ ಎಂದೂ ಪೆಟ್ಟು ತಿಂದಿದ್ದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಇಂದಿನ ಕಾಳಗದಲ್ಲಿ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಸಿಪಾಯಿಗಳಿಗೆ ತರುಣ ಮರಾಟರ ಕೆಚ್ಚುಗಟ್ಟಿದ ಎದೆಯೂ, ಅವರ ಸರಿಯಿಲ್ಲದ ಶಕ್ತಿಯೂ, ನರಿ ಬುದ್ಧಿಯ ಅವರ ಯುಕ್ತಿಯೂ ಚನ್ನಾಗಿ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಆ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಹುಚ್ಚು ಬಿಟ್ಟು ನಿಚ್ಚಳಾಯಿತು. ನಿಬ್ಬಣವನ್ನು ಮೊದಲಿಗೆ ನೋಡಿದಾಗ, "ಇವೇನು ಕಾಫರರ ಕುರಿಗಳು" ಎಂದು ನಗೆಯಾಡಿದ್ದ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಸಿಪಾಯಿಗಳು, ಮರಾಟರ ಹೊಡತ ಬಿದ್ದು ಕಡೆಗೆ "ಯಾ ಅಲ್ಲಾ! ತೋಬಾ ತೋಬಾ" ಎಂದು ಕೂಗಾಡಿದರು. "ಊಟಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಉಪ್ಪಿನಕಾಯಿ" ಎಂಬ ಗಾದೆಯಂತೆ, ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಬೇಕಾದದ್ದು ಯುಕ್ತಿ, ಆ ಮೇಲೆ ಶಕ್ತಿ, ಇವೆರಡೂ ಮರಾಟರಲ್ಲಿ ಇದ್ದವು, ಆದರೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಶಸ್ತ್ರಗಳು, ಕುದುರೆಗಳು ಮೊದಲಾದ ಸಾಧನಗಳಿದ್ದಿಲ್ಲ; ಅವರ ಈ ಕೊರತೆಯು, ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಮುಸಲ್ಮಾನರಿಂದ ದೂರವಾಗಲು, ಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯು

ಮರಾಟರ ಕೊರಳಿಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಮಾಲೆ ಹಾಕಿದ್ದೇನಾಶ್ಚರ್ಯವು? ಅಲ್ಲದೆ, ಮುಸಲ್ಮಾನ ಸಿಪಾಯಿಗಳ ಬಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಸುಲಿಗೆಯ ಸಂಪತ್ತೂ ಅನಾಯಾಸ ವಾಗಿ ಮರಾಟರ ಕೈಸೇರಿದ್ದರಿಂದ, ಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯಂತೆ ಎರಡನೆಯವಳಾದ ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮಿಯೂ ಮರಾಟರ ಕೈಸೇರಿದಳು; ಮತ್ತು ನಿಬ್ಬಣದವರು ಮುಸ ಲ್ಮಾನರ ದೊಡ್ಡ ಗಂಡಾಂತರದಿಂದ ಮುಕ್ತರಾದದ್ದರಿಂದ, ಮೂರನೆಯವಳಾದ ಮೋಕ್ಷಲಕ್ಷ್ಮಿಯೂ ಮರಾಟರ ಮುಂದೆ ಬಂದು ನಿಂತುಕೊಂಡಂತಾಗಿತ್ತು; ಅಲ್ಲದೆ ಅಂದಿನ ಕಾಳಗದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದಿದ್ದ ತರುಣ ಮರಾಟರ ಶೌರ್ಯ ವನ್ನು ನೋಡಿ ನಿಬ್ಬಣದೊಳಗಿನ ಹೆಂಗಸರೂ, ಹುಡುಗರೂ, ಮುದು ಕರೂ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯಿಂದ ತರುಣ ಮರಾಟರನ್ನು ಹಾಡಿಹರಿಸಿದ್ದರಿಂದ, ನಾಲ್ಕನೆ ಯವಳಾದ ವರಲಕ್ಷ್ಮಿಯೂ ಮರಾಟರ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿ ಬರತೊಡಗಿದ್ದಳು.

ಹೀಗೆ ಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಮೋಕ್ಷಲಕ್ಷ್ಮಿ, ವರಲಕ್ಷ್ಮಿ ಎಂಬ ನಾಲ್ವರು ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯವರಿಂದ ಕೂಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಮರಾಟಾ ತರುಣರು, ತಮಗೆ ಶರಣು ಬಂದಿದ್ದ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಸಿಪಾಯಿಗಳ ಶಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಕಸಿದು ಕೊಂಡು ಅವರಿಗೆ ಜೀವದಾನ ಕೊಟ್ಟು ಅವರನ್ನು ಹೋಗಗೊಡಲು, ನಿಬ್ಬಣವು ಜಯಘೋಷ ಮಾಡುತ್ತ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಸಾಗಿತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತು ಮುಣು ಗಲು, ಗೊತ್ತು ಮಾಡಿದ ಮುಜಲಿಗೆ ನಿಬ್ಬಣವು ಹೋಗದೆ, ಸಮೀಪದ ಒಂದು ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಆನಂದದಿಂದ ವಸ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿತು. ಆ ಹಳ್ಳಿಯ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಊಟ ಉಡಿಗೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ನಡೆಯಿತು. ಅದರ ಚಿಂತೆ ನೇತಾ ಜಿಯ ತಂದೆ ಮುದುಕನಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಇತ್ತು. ಲಗ್ನಕ್ಕೆ ಬಂದವರು ಕಷ್ಟಪಡ ಬಾರದೆಂದು ಆತನು ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಿದ್ದದ್ದರಿಂದ, ಆತನು ಎರಡನೆಯ ಉಸಾಬರಿಗೆ ಹೋಗದೆ ಮೊದಲು ಸಂಜೆಯಊಟದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದನು. ಕಾಳಗದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ದಣಿದದ್ದನ್ನು ಆತನು ಕಣ್ಣುಮುಟ್ಟಿ ನೋಡಿದ್ದನು; ಮತ್ತು ಹುಡುಗರೂ, ಹೆಂಗಸರೂ ಹಸಿದು ಕಂಗಾಲಾದದ್ದು ಆತನ ಮನಸಿನಲ್ಲಿ ಕಟೆಯುತ್ತಿತ್ತು; ಅದರಿಂದ ಬಿಟ್ಟದ್ದು ಬಿಟ್ಟು ಆತನು ಬೇಗನೆ ಸಂಜೆಯ ಊಟವಾಗಬೇಕೆಂದು, ಅದರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದನು. ಆ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಆ ಮುದುಕನ ಹೆಂಡತಿಯೂ, ಮದಿಮಗ

ಳಾದ ಗುಣವಂತಿ ಗಂಗೆಯೂ, ಉಳಿದ ಆಪ್ತೇಷ್ಟರೂ ಆತನಿಗೆ ಸಹಾಯಕ ರಾಗಿದ್ದರು.

ಇತ್ತ ಉಳಿದವರೆಲ್ಲರೂ ಬೇಸಿಗೆ ಕಾಲವಾದದ್ದರಿಂದ ಮಳೆಮೂರು ಇಲ್ಲದಿ ರಲು, ಬೆಳದಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಗುಡಿಯ ಮುಂದಿನ ಬೈಲಲ್ಲಿಯೇ ಗುಡಾರಗಳನ್ನು ಹಾಸಿ ಹರಟೆ ಕೊಚ್ಚುತ್ತ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರು ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಕುತ್ತಿನಿಂದ ಪಾರಾದ ದ್ದರಿಂದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆನಂದವೇನೋ ಆಗಿತ್ತು ; ಆದರೆ ಪ್ರಬಲರಾದ ಮುಸಲ್ಮಾ ನರು ಯಾವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಯಾವ ಗಂಡಾಂತರ ತರುವರೋ ಎಂದು ಅವರು ಬಗೆಬಗೆಯಾಗಿ ಆಲೋಚಿಸತೊಡಗಿದರು. ಆ ನಿಬ್ಬಣದೊಳಗಿನ ಮೆತ್ತನ್ನಸ್ವಭಾ ವದ ವಿಚಾರವಂತರಲ್ಲಿ ದತ್ತಾಜಿ ಪಾಟೀಲ ಎಂಬ ಹಿರಿಯ ಮನುಷ್ಯನು ತರುಣ ರನ್ನು ಕುರಿತು—“ ನೀವು ಶೌರ್ಯ ತೋರಿಸಲು, ದೇವರ ದಯದಿಂದ ಇಂದು ನಮಗೆ ಜಯವೇನೋ ಆಯಿತು, ಸಂತೋಷವು , ಆದರೆ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಸಂಗಡ ನಾವು ಮೊದಲಿನಿಂದಲೇ ಎಟ್ಟೆತನದಿಂದ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳದೆ ವಿನಯ ದಿಂದ ನಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದರೆ, ಇದಕ್ಕೂ ನೆಟ್ಟಗಾಗುತ್ತಿತ್ತೋ ಏನೋ ! ನೇತ್ಯಾ, ನೀನು ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಹೊಟ್ಟೆಯೊಳಗೆ ಬೆಂಕೆ ಬೀಳುವಂತೆ ಮೊದಲಿಗೆ ಮಾತಾ ಡಿದೆ ಸರಿ ; ಮಾತಾಡಿದಂತೆ ನೀನು ಬಹು ದಿವಸ ಅವರು ನೆರಳುವಂತೆ ಅವರ ಮಗ್ಗಲನ್ನು ಮುರಿದೆಯೆಂಬದರಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ನಡೆಯುವವರ ಕಾಲಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವೆಂಬಂತೆ, ನಾವು ಮೊದಲಿಗೆ ವಿನಯ ತೋರಿಸಿ ಅವರಿಂ ದಲೇ ತಪ್ಪಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು , ಯಾಕಂದರೆ ಅವರು ಬಲಾಢ್ಯರು; ಅವರದು ದೊಡ್ಡ ರಾಜ್ಯವಿರುತ್ತದೆ ; ಅವರಲ್ಲಿ ಅಪಾರವಾದ ಸೈನ್ಯವಿರುತ್ತದೆ; ಅವರಲ್ಲಿ ದುಡ್ಡಿನ ಕೊರತೆ ಇಲ್ಲ ; ಆದರೆ ನಮ್ಮಲ್ಲೇನಿದೆ ? ನಾಳೆ ಅವರ ಬಾದಶ ಹನು ಈ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ನಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ಹಾಳು ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ದೊಡ್ಡ ಸೈನ್ಯ ಕಳಿಸಿದರೆ ನಾವು ಮಾಡುವದೇನು ? ನಮ್ಮನ್ನು ಬೆನ್ನಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವವರಾರು ? ಆದರೆ ನೇತ್ಯಾ, ಏನೋ ನನಗೆ ತಿಳಿದ ಮಾತುಗ ಳನ್ನು ಆಡುತ್ತೇನೆ, ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಬೇಡ ಇಂದಿನ ಕಾಳಗದಲ್ಲಿಯ ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲ ತರುಣ ತಂಡಗಳ ಶೌರ್ಯ ನೋಡಿ ನನಗೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾ ಗಿದೆ; ಆದರೆ ಒಂದು ನಿದ್ದೆಗೆ ಬೆಳಗಾಗಲಿಲ್ಲೆಂದು ತಿಳಿದು, ಮಾತಿಗೆ ಮಾತು ಹೊರಟು ಎರಡು ಮಾತಾಡಿದೆನಿಷ್ಟೆ !

ಈ ಮೇರೆಗೆ ನುಡಿಯುತ್ತಿರಲು, ನೇತಾಜಿಯ ತಂದೆಯು ಬಿಸಿ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಿಸದೆ, ಗಡಿಬಿಡಿಯಿಂದ ಇದ್ದದ್ದರಲ್ಲಿ ಸಂಜೆಯ ಊಟದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿಸಿ, ಗುಡಾರದ ಆ ಹರಟೆಯ ಮಂದಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ— ತಮ್ಮಗಳಿರಾ, ಏಳಿರಿ, ಮೊದಲು ಊಟ ಮಾಡಿರಿ. ಊರಿಂದ ಹೊರಡುವಾಗೂ ನೀವು ಬಾಯಲ್ಲಿ ನೀರು ಹಾಕಲಿಲ್ಲ. ನೀವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇಂದು ನಮ್ಮ ಗತಿ ನಮಗೆ ಆಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇಂದಿನ ಕುತ್ತು ಪಾರು ಮಾಡಿ ಪುಣ್ಯ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರಿ. ನಾಳಿಗೆ ದೇವರಿದ್ದಾನೆ. ನಿಮ್ಮ ಶೌರ್ಯವು ಬಣ್ಣಿಸತಕ್ಕದ್ದು, ಏಳಿರಿ, ಊಟಕ್ಕೇಳಿರಿ. ಯಥೇಚ್ಛ ಗೋದಿಯ ರೊಟ್ಟಿಗಳಿವೆ; ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಮಾಲದಿಯ ಉಂಡಿಗಳಿವೆ; ಬುತ್ತಿಯ ರಾಶಿಯಿದೆ, ಸಕ್ಕರೆಯಿದೆ, ತುಪ್ಪವಿದೆ, ಮಾವಿನಕಾಯಿ ಹಿಂಡಿಯಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಪುಣ್ಯದಿಂದ ಯಾವದಕ್ಕೂ ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲ ಏಳಿರೇಳಿರಿ! ಉಂಡು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಹರಟೆ ಹೊಡೆಯಿರಿ!

೬ನೇ ಪ್ರಕರಣ - ಆಗುವದು ಆಗಿಯೇ ತೀರುತ್ತದೆ

ಹಿರಿಯ ಮನುಷ್ಯನಾದ ತನ್ನ ಸೋದರಮಾವ ಸಾತ್ವಿಕ ದತ್ತಾಜಿ ಪಾಟೀಲನು ಆಡಿದ ಮಾತುಗಳು ನೇತಾಜಿಯ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹತ್ತಿದವು. ಅವಕ್ಕೆ ಆತನು ಏನೋ ಉತ್ತರ ಕೊಡಬೇಕೆನ್ನುವದರೊಳಗೆ ಆತನ ತಂದೆಯು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಊಟಕ್ಕೆ ಎಬ್ಬಿಸಲು, ಆ ಆಜ್ಞಾಧಾರಕ ನೇತಾಜಿಯು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಬಿಗಿ ಹಿಡಿದು ಒಂದು ತುಟಿ ಎರಡು ಮಾಡದೆ ಚಟ್ಟನೆ ಎದ್ದು, ತನ್ನ ಗೆಳೆಯರನ್ನು ಕೈಹಿಡಿದು ಊಟಕ್ಕೆ ಎಬ್ಬಿಸಹೋದನು. ಕೂಡಲೆ ಎಲ್ಲ ತರುಣರ ಗುಂಪಿನವರು ಬಡಬಡ ಎದ್ದು, ಕೈಕಾಲು ಮೋರೆ ತೊಳಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ

ಜಾತಿಯ ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪಂಗ್ತಿಗಳಾಗಿ ಊಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರು. ಮರಾಟರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಉಣ್ಣದ ಜಾತಿಯವರ ಸಲುವಾಗಿ ಆ ಮುದುಕನು ಬಹು ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಉಪಾಹಾರದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿಸಿದ್ದನು ಎಲ್ಲರೂ ಹರಟೆ ಕೊಚ್ಚುತ್ತ ಆನಂದದಿಂದ ಊಟ ಮಾಡಿ ಕೈ ತೊಳಕೊಂಡು ಪುನಃ ಗುಡಾರಗಳ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಹರಟೆ ಹೊಡೆಯಹತ್ತಿದರು, ಆದರೆ ನೇತಾಜಿಯ ಮನಸ್ಸು ದತ್ತಾಜಿಯ ಮಾತಿಗೆ ಏನು ಉತ್ತರ ಕೊಡಬೇಕೆಂಬದರ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನವಾಗಿಹೋಗಿತ್ತು ಊಟ ಮಾಡುವಾಗ ಆತನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅದೇ ವಿಚಾರವು, ಎಲೆ ಅಡಿಕೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೂ ಅದೇ ವಿಚಾರವು. ಹೀಗಾಗಿ ಆತನು ಊಟಕ್ಕೆ ಕೂತಂಗಿನಿಂದ ಈ ವರೆಗೆ ಪಿಟ್ಟೆಂದು ಮಾತಾಡದ್ದಿಲ್ಲ, ನಕ್ಕಿದ್ದಿಲ್ಲ ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ದತ್ತಾಜಿಯು ಆತನಿಗೆ—"ನೇತ್ಯಾ, ಯಾಕೆಲೇ? ನನ್ನ ಮಾತು ಮನಸಿಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡೆಯೇನು? ಮಾತಿಲ್ಲ ಕಥೆಯಿಲ್ಲ, ಹೀಗೇಕೆ ಸುಂದಾಗಿರುತ್ತಿ? ಹೇಳು, ನನ್ನ ಮಾತು ಅಲ್ಲದಾಗಿದ್ದರೆ ಹೇಳು, ಹಿರಿಯರಾಗಿದ್ದ ನಾವು ಯೋಗ್ಯವಾದದ್ದನ್ನು ಹೇಳದಿದ್ದರೆ ನಿಮಗೆ ಮತ್ತೆ ಯಾರು ಹೇಳಬೇಕು? ಯಾಕೆ? ಪರಸಾಜೀ, ನಾನು ನಿನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ಬುದ್ಧೀ ಹೇ ಬೇಕೋ ಹೇಳಬಾರದೊ"' ಎಂದು ನೇತಾಜಿಯ ತಂದೆಯನ್ನು ಕೇಳಲು, ಆತನು ದತ್ತಾಜಿಗೆ— ದತ್ತಾಜೀ, ಖಾಸ ಸೋದರಮಾವನಾದ ನೀನಲ್ಲದೆ, ನಿನ್ನ ಸೋದರಳಿಯನಿಗೆ ಮತ್ತಾರು ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಬೇಕು? "ತಾಯಿ ಸತ್ತು ಸೋದರಮಾವನುಳಿ" ಯೆಂದು ಜನರು ವಾಡಿಕೆಯಾಗಿ ಆಡುವ ಮಾತು ವ್ಯರ್ಥವಾಪನ್ನೇ? ಮೇಲಾಗಿ ಬಲಿಷ್ಠ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಸಂಬಂಧ! ಇಂದು ತಪ್ಪಿದ್ದರೆ ನಾಳೆಯಾದರೂ ನಮ್ಮ ತಪ್ಪನ್ನು ನಾವು ತಿದ್ದಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ದತ್ತಾಜೀ, ನಾನು ಊಟದ ಗದ್ದಲದಲ್ಲಿದ್ದದ್ದರಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಯಾವ ಮಾತೂ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ ಅನ್ನಲು, ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನಿಬ್ಬಣದ ಜನರೆಲ್ಲ ಗುಡಾರದ ಮೇಲೆ ಬಂದು ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದರು ಹೆಂಗಸರೂ ತಮ್ಮ ಕೆಲಸ ಬೊಗಸೆ ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ಗಂಡಸರಿಂದ ಬೇರೆಯೊತ್ತಟ್ಟಿಗೆ ಹಾಸಿಕೊಂಡು ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರು. ಅಂದು ಅವರು ಜಯಶಾಲಿಗಳಾಗಿದ್ದರೂ ಅವರಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವಿದ್ದಿಲ್ಲ, ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಅಂಜಿಕೆಯು ಅವರಿಗೆ ಪೂರಾ ಇತ್ತು.

ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಉತ್ಸುಕತೆಯಿಂದ ಸ್ತಬ್ಧರಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ನೇತಾಜಿಯು ತನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನು ಕುರಿತು—"ಬಾಬಾ, ಮಾವನು ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮೂರು. "ಶ್ರೀಮಂತರೂ, ಬಲಿಷ್ಠರೂ ಆದ ಮುಸಲ್ಮಾನರೊಡನೆ, ಬಡವರೂ, ಬಲಹೀನರೂ ಆದ ನಾವು ಒಮ್ಮೆಲೆ ಎಟ್ಟೆತನದಿಂದ ನಡೆಯಬಾರದೆಂ"ಬದು ಆತನ ಒಂದನೆಯ ಮಾತು, "ಮುಸಲ್ಮಾನರು, ಅರಸರಿರುವರು, ಅವರಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಸೈನ್ಯವಿರುವದು, ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಏನೂ ಇಲ್ಲ, ನಾಳೆ ವಿಜಾಪುರದ ಬಾದಶಹನು ಇಂದಿನ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಿಟ್ಟಾಗಿ ದೊಡ್ಡ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಕಳಿಸಿ ನಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡಿದರೆ, ನಾವು ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂ" ಬದು ಆತನ ಎರಡನೆಯ ಮಾತು. "ಮುಸಲ್ಮಾನರ ದೂರು ಕೇಳಿ ಅವರನ್ನು ಬೆನ್ನಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಅವರ ಬಾದಶಹನಿರುವಂತೆ, ನಮ್ಮ ದೂರು ಕೇಳಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಬೆನ್ನಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ನಮ್ಮವರಾರಿರುವರೆಂ" ಬದು ಆತನ ಮೂರನೆಯ ಮಾತು. ಬಾಬಾ, ಮಾವನ ಈ ಮೂರೂ ಮಾತುಗಳು ವಿಚಾರ ಮಾಡತಕ್ಕವಿರುವವು. ನಿಮ್ಮಂಥ ಹಿರಿಯರಲ್ಲದೆ ಅನುಭವವಿಲ್ಲದ ನಮ್ಮಂಥವರಿಗೆ ಹಿತವಾದದ್ದನ್ನು ಯಾರು ಹೇಳಬೇಕು? ಮಾವಾ. ನಾನು ನಿನ್ನ ಮಾತಿಗೆ ಸಿಟ್ಟಾಗಿಲ್ಲ "ಸಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ತಟ್ಟನೆ ನಾನು ಏನು ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದೆನೋ" ಎಂಬ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಿಂದ ನಾನು ವಿಚಾರಮಗ್ನನಾಗಿರುವೆನಿಷ್ಟೆ. ಹೀಗೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವಾಗದೆ ನಮಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಬರುವದಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡುವಾಗ ನನಗೆ ಹೊಳೆದದ್ದನ್ನು ಈಗ ಹೇಳುವೆನು, ಅದನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಗೆಳೆಯರು ಲಕ್ಷ್ಯಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕೇಳಬೇಕು

ಮಾವಾ, ಮುಸಲ್ಮಾನರೊಡನೆ ಎಟ್ಟೆತನ ಬೇಡವೆಂದು ನೀನು ಹೇಳಿದ್ದು ಸರಿ! ಆದರೆ ಈ ವರೆಗೆ ನೀವು ಮುಸಲ್ಮಾನರಿಗೆ ಗೌರವ ಕೊಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರೊಡನೆ ಎಷ್ಟು ತಾಗಿ ಬಾಗಿ ನಡಕೊಂಡಿರುವಿರೆಂಬದು ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೆ? ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಿ ನಾವೂ ಅವರೊಡನೆ ನಗು-ಭಯಗಳಿಂದಲೇ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಬಂದಿರುವದಿಲ್ಲವೇ? ಆದರೆ ಅಂಜಿವವರ ಮೇಲೆ ಕಪ್ಪೆ ಹಾಕಿದಂತೆ, ಆ ದುಷ್ಟರು ನಮ್ಮನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಅಂಜಿಸುತ್ತ, ಒದೆಯುತ್ತ ಬಂದಿರುವರೋ ಇಲ್ಲವೋ ನೀನೇ ಹೇಳು. ಮುಸಲ್ಮಾನರ

ಮುಂದೆ ನಮಗೆ ಬೆಲೆಯೇ ಇಲ್ಲದಾಗಿದೆ. ಅವರಿಗೆ ನಾವು ನೊರಜಿನಂತೆ ಕಾಣು ವೆವು. ಮುಸಲ್ಮಾನರು ನಮ್ಮನ್ನು ಕುರಿಯೆಂದು ತಿಳಿದು ಮುರಿದು ತಿನ್ನು ತ್ತಿರುವರು. ಮಾವಾ, ಕುರಿಯು ಹುಲಿಗೆ—"ಹುಲಿಯಪ್ಪನವರೇ" ಎಂದರೂ ಅದು ಕುರಿಯನ್ನು ಮುರಿದು ತಿನ್ನುವದು ಅಥವಾ "ಎಲೇ ಹುಲ್ಯಾ" ಎಂದರೂ ಅದು ಕುರಿಯನ್ನು ಮುರಿದು ತಿನ್ನುವದು ಅದರಂತೆ, ನಾವು ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಮುಂದೆ ಮೆತ್ತಗೆ ನಡೆದರೂ ಅಷ್ಟೆ, ಎಟ್ಟಿತನದಿಂದ ನಡೆದರೂ ಅಷ್ಟೆ, ಹೇಗಿದ್ದರೂ ಅವರು ನಮ್ಮ ರಕ್ತ ಹಿಂಡತಕ್ಕವರೇ! ಮಾವಾ, ಕುರಿಯು "ಮೇ ಮೇ" ಎಂದು ತನ್ನ ಜನ್ಮವನ್ನೆಲ್ಲ ಸಭ್ಯತನದಿಂದ ಕಳೆ ದರೂ, ಅದರ ಕೊರಳಿಗೆ ದುಷ್ಟರ ಚೂರಿ ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ! ಅದರಂತೆ, ದುಷ್ಟರಾದ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಮುಂದೆ ನಾವು ಸಭ್ಯತನದಿಂದ ನಡೆದಷ್ಟು, ಅವರು ನಮ್ಮನ್ನು ಸಭ್ಯಕುರಿಯೆಂದು ತಿಳಿದು ಸುಲಭವಾಗಿ ನಮಗೆ ಚೂರಿಯನ್ನು ಹಾಕುವರು; ಆದರೆ ಮಾವಾ, ನಾವು ಕುರಿಗಳಲ್ಲ, ಮುಸಲ್ಮಾನರಂತೆ ಮನುಷ್ಯರಿರುತ್ತೇವೆ; ಅಂದ ಬಳಿಕ ನಮ್ಮ ವಿಷಯದ ಗೌರವವು ಮೊದಲು ನಮ್ಮಲ್ಲಿರಬೇಕಲ್ಲವೆ? ನಾವೇ ನಮ್ಮ ಗೌರವವನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ, ಮಂದಿಯೇಕೆ ನಮಗೆ ಗೌರವ ಕೊಡುವರು? ನಾವು ಮನುಷ್ಯರಿದ್ದು ಕುರಿಯಂತೆ ಬಾಳುವದಕ್ಕಿಂತ, ನಾವು ಮನುಷ್ಯರಂತೆ ನಡೆಯುವಾಗ ನಮಗೆ ಮರಣ ಬಂದರೂ ಲೇಸಲ್ಲವೆ? ಮಾವಾ, ಇಂದು ಒದಗಿದ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನೇ ಮನಸಿನಲ್ಲಿ ತೂಗಿನೋಡು. ಇಂದು ನಾವು ಕಾಳಗದಲ್ಲಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಿಂತು ಮುಸಲ್ಮಾನರಿಗೆ ನಮ್ಮ ಮುಂಗೈ ಕಸುವು ತೋರಿಸದೆ, ಅವರ ಮುಂದೆ ದೈನ್ಯದಿಂದ ದಿಂಡರಿಕೆ ಉರುಳಿ ದ್ದರೂ, ಅವರು ನಮ್ಮನ್ನು ಸುಲಿಯದೆ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರೆಯೆ? ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ಹೆಂಗಸರ ಮರ್ಯಾದೆ ಕಳೆಯದೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರೆಯೇ? ಮಾವಾ, ಈ ವರೆಗೆ ನಾವು ಮುಸಲ್ಮಾನರಿಂದ ಒದಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಬಂದಿರುವೆವು ಸರಿ; ಆದರೆ ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನಾವು ಮುಯ್ಯಕ್ಕೆ ಮುಯ್ಯವೆಂದು ಅವರನ್ನು ಒದ್ದು ಒದ್ದು, "ಮರಾಟರು ಕುರಿಗಳಲ್ಲವೆಂ"ಬದರ ಅನುಭವವನ್ನು ಅವರಿಗೆ ತಂದು ಕೊಡದಿದ್ದರೆ, ಸರ್ವಥಾ ನಮ್ಮ ಪರಿಣಾಮವಾಗದು; ಆದ್ದರಿಂದ ಮಾವಾ, ಬಾಬಾ, ನಾನಂತು ದೇವರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ಮುಸಲ್ಮಾನರು ಅನ್ಯಾ ಯವಾಗಿ ಉದ್ದಾಮತನದಿಂದ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಏರಿಬಂದರೆ, ನನ್ನ ಪ್ರಾಣ

ಹೋಗಲೊಲ್ಲದೇಕೆ, ನಾನು ಅವರ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಖಡ್ಗವನ್ನು ಹಿರಿಯತಕ್ಕವನೇ ಹಾಗೆ ಮಾಡದೆ ಮಾನಗೇಡಿಯಾಗಿ ನಾನು ಬಾಳಹತ್ತಿದರೆ, ನಾನು ಇದ್ದರೂ ಸತ್ತಹಾಗೆಯೇ ಸರಿ !

ಮಾವಾ, ನೀನು " ಮುಸಲ್ಮಾನರು ಅರಸರಿರುವರೆಂದು " ಹೇಳುತ್ತೀ ! ಹೌದು, ಅವರು ಅರಸರಿರುವರು. ವಿಜಾಪುರದ ಬಾದಶಹನಾದ ಮಹಮ್ಮದಶಹನು ಅವರ ಅರಸನಿರುವನು, ಆತನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಸೈನ್ಯವೂ ಇರುವದು , ಆದರೆ ಆ ಬಾದಶಹನೂ, ಆತನ ದೊಡ್ಡ ಸೈನ್ಯವೂ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸುಖ ಶಾಂತಿಗಳನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡದೆ, ದೇಶವನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡಹತ್ತಿದರೆ, ಅವರ ಗತಿಯೇನಾದೀತು? ಇನ್ನು, ಪರದೇಶದವರೂ, ಪರಧರ್ಮದವರೂ ಆದ ಮುಸಲ್ಮಾನರಿಗೆ ನಮ್ಮ ಅಭಿಮಾನವೇನು? ನಮ್ಮ ಹಿತವನ್ನು ಅವರು ಯಾಕೆ ಮಾಡುವರು? ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನು ಹೇಳಿದಂತೆ ವಿಜಾಪುರದ ಬಾದಶಹನು ನಮ್ಮ ಮೇಲಿನ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ತನ್ನ ದೊಡ್ಡ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಕಳಿಸಿ ನಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ನೋಡಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಸರಿ! ಆದರೆ ವಿಜಾಪುರದ ಬಾದಶಹನೇನು ಸರ್ವತಂತ್ರ ಸ್ವತಂತ್ರನಲ್ಲ, ಆತನ ತಲೆಮೆಟ್ಟಿ ಹುರುವಂಥ ಮೊಗಲ ಬಾದಶಹನಾದ ಔರಂಗಜೇಬನು ದಿಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ ಆಳುತ್ತಿದ್ದು, ಅತನು ವಿಜಾಪುರದ ಬಾದಶಹನನ್ನು ಮುರಿಯುವದಕ್ಕಾಗಿ ಹೊಂಚು ಹಾಕಿರುವನು ಅಲ್ಲದೆ, ಮಾವಾ, ನಮ್ಮ ತರುಣ ವೀರನಾದ ಶಿವಾಜಿ ಭೋಸಲೆಯು, ವಿಜಾಪುರ – ಮೊಗಲ ಬಾದಶಾಹಿಗಳೆರಡನ್ನೂ ಗೊತ್ತಿಗೆ ಹಚ್ಚಿ, ತಾನು ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕೆಂದು ಜೀವದ ಪರಿವೆಯಿಲ್ಲದೆ, ಪರಿಪರಿಯಾಗಿ ಕಷ್ಟಪಡುತ್ತಿರುವನು. ಇವರಿಬ್ಬರಲ್ಲದೆ, ನಮ್ಮಂಥ ಹೊಟ್ಟೆ ಉರಕರು ಕೈ ಸಾಧಿಸಿದಾಗ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಮಗ್ಗಲು ಮುರಿಯಲು ಹವಣಿಸುತ್ತಿರುವೆವು. ಹೀಗಿರುವಾಗ ವಿಜಾಪುರದ ಬಾದಶಹನಿಗೆ ನಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡುವದೊಂದೇ ಕೆಲಸವೆ? ಆತನು ಔರಂಗಜೇಬನ ಕಾಟತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುವದಲ್ಲದೆ, ಶಿವರಾಯನ ಬಂದೋಬಸ್ತು ಮಾಡಬೇಕಾಗುವದು. ಅದರಂತೆ, ನಮ್ಮಂಥ ಪುಂಡರು ತಲೆ ಎತ್ತದಂತೆಯೂ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುವದು. ಇಂಥ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ವಿಜಾಪುರದವರು ನಮ್ಮನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡುವದೆಂತು ಇರಲಿ, ಪ್ರಸಂಗವಶಾತ್ ನಮ್ಮ ತಪ್ಪನ್ನು ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು

ನಮ್ಮ ಸ್ನೇಹ ಸಂಪಾದಿಸುವ ಪ್ರಸಂಗವೂ ಅವರಿಗೆ ಬರಬಹುದು ! ಅಂದಮೇಲೆ ನಮ್ಮ ಸೇಡು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ದೊಡ್ಡ ಸೈನ್ಯಕಳಿಸುವದು ಬಾದಶಹನಿಗೆ ಹೇಗೆ ಸುಲಭವಾದೀತು ? ಮಾವಾ, ಇಬ್ಬರ ಜಗಳದಿಂದ ಮೂರನೆಯವರಿಗೆ ಲಾಭ ವಲ್ಲವೆ ? ಆದ್ದರಿಂದ ಈಗ ನಾವು ಅಷ್ಟು ಅಂಜುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ಇದರ ಮೇಲೆಯೂ ವಿಜಾಪುರದ ಬಾದಶಹನು ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಕಳಿಸಿ ದರೆ, ನಾವೇನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬಳೆಯಿಟ್ಟಿರುವದಿಲ್ಲ !

ಮಾವಾ, ಇನ್ನೊಂದು ಮಾತು, ನಾವು ನಮ್ಮ ಈ ಕಷ್ಟಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೇವ ರನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸರ್ವಥಾ ಮರೆಯಬಾರದು ನೋಡು. ಆತನು ಬಾದಶಹರ ಬಾದಶಹನೂ, ಅರಸರ ಅರಸನೂ ಆಗಿರುವನು. ಸರ್ವತಂತ್ರ ಸ್ವತಂತ್ರನೂ, ಜಗ ತ್ತನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದವನೂ ಆದ ಆ ಜಗದೀಶ್ವರನ ಮುಂದೆ ನಮ್ಮ ಕ್ಷುದ್ರಮಾನವರ ಪಾಡೇನು ? ನಾವು ಬಾದಶಹರಾದರೇನು, ಮತ್ತಾರಾದರೇನು ? ಇಚ್ಛಾಮಾತ್ರ ದಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡುವ ದೇವರ ಮುಂದೆ ನಾವು ಕಃಪದಾರ್ಥವಲ್ಲವೆ ? ದೇವರು ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಪ್ರಭುವು, ಧರ್ಮವು ಆತನಿಂದಲೇ ಉಂಟಾಗಿರುವದು , ಧರ್ಮ ದಂತೆ ನಡೆಯುವವರನ್ನು ದೇವರು ರಕ್ಷಿಸುವನು ; ಪರೋಪಕಾರಕ್ಕಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಧರ್ಮವಿಲ್ಲ, ಪರಪೀಡೆಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಧರ್ಮವಿಲ್ಲ , ಅಂದಬಳಿಕ ಪರ ಪೀಡಕರಾದ ಮುಸಲ್ಮಾನರು ದೇವರ ಕ್ಷೋಭಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿರಲು. ತಮ್ಮ ಪುಣ್ಯತೀರುವವರೆಗೆ ಅವರುಉರಿದಾಡಿ, ಕಡೆಗೆ ಕೂಡ್ರುಬೀಳುವರು ! ಆದ್ದರಿಂದ ನಾವು ಮುಸಲ್ಮಾನರಿಗೆ ಅಂಜದೆ, ಪಾಪಕ್ಕೂ, ಪರಪೀಡೆಗೂ, ಅಧರ್ಮಕ್ಕೂ ಅಂಜಿ ನಡೆಯತಕ್ಕದ್ದು. ಅಂದರೆ ದೇವರ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಜಯವು ಇಂದಿಲ್ಲ ನಾಳೆ ಕಟ್ಟ ಇಟ್ಟದ್ದಾಗಿರುವದು ! ಮಾವಾ, ದೇವರು ಸರ್ವಸಾಕ್ಷಿ ಯಾಗಿರುವನಲ್ಲವೆ ? ಆತನು ಅರಿಯದ್ದು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಯಾವದಿರುವದು ? ಆತನಿಗೆ ಅಂಜಿ ಧರ್ಮದಂತೆ ನಡೆಯುವ ನಮಗೆ ಅನ್ಯರ ಭಯವೇನು ? ದೇವರು ಜಗತ್ತನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿ, ರಕ್ಷಿಸಿ, ನಾಶ ಮಾಡುವವನಾದದ್ದರಿಂದ, ಆತನ ಇಚ್ಛೆಯಿಲ್ಲದೆ ಕಡ್ಡಿಯೂ ಕದಲಲಾರದು. ಮಾವಾ, ಈಶ್ವರನ ಇಚ್ಛೆ ಯಿಂದ ಕಡ್ಡಿಯು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಗುಡ್ಡವಾದೀತು, ಗುಡ್ಡವು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಕಡ್ಡಿಯಾ ದೀತು ! ಆದ್ದರಿಂದ ದೇವರೇ ಗತಿಯೆಂದು ನಾವು ಆತನಿಗೆ ಶರಣು ಹೋಗಿ, ಆತನ ಆಜ್ಞೆಯಾದ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪಾಲಿಸಿದರೆ, ಆತನೇ ನಮಗೆ ಸದ್ಬುದ್ಧಿ

ಕೊಡುವವನು, ಆತನೇ ನಮ್ಮ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕಳೆದು ರಕ್ಷಿಸುವವನು, ಅಂದ ಬಳಿಕ ನಾವು ಮುಸಲ್ಮಾನರಿಗೆ ಅಂಜಿ ನಮ್ಮ ಕ್ಷಾತ್ರಧರ್ಮವನ್ನು ಯಾಕೆ ಬಿಡಬೇಕು ? ಬರಲಿ ಮುಸಲ್ಮಾನರು ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ, ಅವರನ್ನು ತುಳಿದು ನೆಲಕ್ಕೆ ಒರಸಿಬಿಡೋಣವಂತೆ, ಹಾಗೆ ಮಾಡುವದು ನಮ್ಮಿಂದಾಗದಿದ್ದರೆ, ಮಾವಾ, ಅವರನ್ನು ತುಳಿಯುತ್ತಲೇ ಒಂದುದಿನ ಸತ್ತು ಹೋಗೋಣವಂತೆ !

ಮಾವಾ, "ನಮ್ಮನ್ನು ಬೆನ್ನಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲವೆಂ"ದು ನೀನು ಹೇಳುತ್ತೀ; ಆದರೆ ಸ್ವಾಭಿಮಾನಿಗಳಾದ ಮರಾಟರಹೃದಯಕ್ಕೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಆನಂದವನ್ನೂ, ಉತ್ಸಾಹವನ್ನೂ ಉಂಟು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ತರುಣ ಶಿವರಾಯನನ್ನು ನೀನು ಮರೆತುಬಿಟ್ಟಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಆ ಶಿವಪ್ರಭುವಿನ ಒಗರು ಎಷ್ಟು, ಪರಾಕ್ರಮವೆಷ್ಟು, ಧೈರ್ಯವೆಷ್ಟು ? ಶಾಬಾಸ್, ಶಿವರಾಯಾ, ನೀನೇ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಕುಲದೀಪಕನು; ನೀನೇ ನಿಜವಾದ ಗೋ–ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪ್ರತಿಪಾಲಕನು ; ನೀನೇ ವೈದಿಕ ಧರ್ಮರಕ್ಷಕನು ! ಮಾವಾ, ಆತನ ಘನತೆಯನ್ನು ನೀನು ಕೇಳಿರುವದಿಲ್ಲವೆ ? ಕೇವಲ ಚಿಕ್ಕ ಬಾಲಕನಾಗಿದ್ದ ನಮ್ಮ ಆ ಶಿವಾಜಿ ರಾಜನು ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಸಂಗಡ ವಿಜಾಪುರದ ಬಾದಶಹನ ದರ್ಬಾರಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ, ತಂದೆ ಹೇಳಿದರೂ ಆ ಬಾಲವೀರನು ತನ್ನ ಹುಟ್ಟುಗುಣಗಳಾದ, ಸ್ವಾಭಿಮಾನ, ಸ್ವಧರ್ಮಾಭಿಮಾನಗಳ ಮೂಲಕ, ಕೂಡಿದ ದರ್ಬಾರವು ಕೌತುಕದಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿರಲು, ಬಾದಶಹನಿಗೆ ಕುರ್ನಿಸಾತ (ನಮಸ್ಕಾರ) ಮಾಡಲಿಲ್ಲವಂತೆ! ಆ ಬಾಲವೀರನು ದರ್ಬಾರದಿಂದ ಹೊರಟು ದಾರಿಯಹಿಡಿದು ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವಾಗ, ತನ್ನಎದುರಿಗೆ ಒಬ್ಬಮುಸಲ್ಮಾನಕಟಕನು ಬೇಕಂತಆಕಳಕಡಿಯುತ್ತಿರಲು, ಯಾರಭಯವೂಇಲ್ಲದೆ ನಮ್ಮ ಪಸ್ತಾದಿ ಶಿವರಾಯನು ಆತನ ಖಡ್ಗದಕೈಯನ್ನು ತನ್ನ ಕೈಖಡ್ಗದಿಂದ ತುಂಡರಿಸಿದನಂತೆ ! ಮಾವಾ, ನಮ್ಮ ಆ ಬಾಲರಾಜನು, ಅಲ್ಲ ಅಲ್ಲ, ನಮ್ಮ ದೇವರಾದ ಆ ಶಿವರಾಯನು ಹದಿನೆಂಟು ವರ್ಷದವನಿರುವಾಗ ವಿಜಾಪುರದ ಪ್ರಬಲಬಾದಶಹನ ವಶದಲ್ಲಿದ್ದ ಸುಲ್ತಾನಗಡವನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಸ್ವರಾಜ್ಯದ ತೋರಣ ಕಟ್ಟಿದನಂತೆ ! ಮಾವಾ, ಇವೇನು ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯ ಕೆಲಸಗಳೇ ? ಒಟ್ಟಿಗೆ, ನಮ್ಮ ಶಿವರಾಯನು ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲ ಬಿಡು, ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶ್ರೀ ಸದಾಶಿವನೇ ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಸ್ಥಾಪನೆಗಾಗಿ ಶಿವರಾಯನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿರುವನು ! ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಆದಿ

ಮಾಯೆಯಾಟ ಶ್ರೀ ಭವಾನಿಯು ನಮ್ಮ ಶಿವರಾಯನ ಸಂಗಡ ಮಾತಾಡು ತ್ತಿರುವಳಂತೆ ಮಾವಾ! ಅಂಥವನು ನಮ್ಮ ಅರಸನಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆ? ಅಂಥವನು ನಮ್ಮ ದೂರು ಕೇಳಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆ? ಅಂಥವನು ನಮಗೆ ಆಶ್ರಯ ಕೊಟ್ಟು ನಮ್ಮನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆ?

ಮಾವಾ, ಏನು ಹೇಳಲಿ? ಇಷ್ಟರೊಳಗೇ ನಾನು ಬಾಬಾನ ಅಪ್ಪಣೆಪಡೆದು ಶಿವರಾಯನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗತಕ್ಕವನು; ಆದರೆ ಏನೂ ಪರಾಕ್ರಮ ಮಾಡದೆ ಕೈ ಬೀಸುತ್ತ ಆಶ್ರಯ ಬೇಡ ಹೋಗುವವರನ್ನು ನಮ್ಮ ಆ ತೇಜಸ್ವಿ ಶಿವರಾಯನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮನ್ನಿಸುವದಿಲ್ಲವಂತೆ; ಆದ್ದರಿಂದ ಶಿವ ರಾಯನು ಮೆಚ್ಚಿ ನನ್ನ ಬೆನ್ನು ಚಪ್ಪರಿಸುವಂತೆ ಏನಾದರೂ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ ಕೊಂಡೇ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ತಡೆದಿದ್ದೇನೆ. ಮಾವಾ, ಇಂದಿನ ಕಾಳಗದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ರುವ ದುಡ್ಡು, ಕುದುರೆ, ಶಸ್ತ್ರಗಳು ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ತರುಣರು ನಾವು ಶಿವರಾಯ ನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಬಹುದು; ಆದರೆ ಇಷ್ಟರಿಂದ ಆ ಘನವಂತನಿಗೆ ಆಗುವದೇನು? ಪ್ರತಾಪನಿಧಿಯಾದ ನಮ್ಮ ಶಿವರಾಯನು ಬಹು ದೊಡ್ಡವನು, ಅಂಥವನಿಗೆ ಬಹು ದೊಡ್ಡ ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನೇ ನಾವು ಒಯ್ಯಬೇಕಾಗುವದು. ಮಾವಾ, ಒಂದಾ ದರೂ ದುರ್ಗವನ್ನು ವಶಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೆ ತರುಣರ ಗುಂಪಿನ ನಾವು ಶಿವರಾಯ ನನ್ನು ಕಾಣುವದು ಯೋಗ್ಯವಾಗಬಹುದೇ? ನಿಮ್ಮವರಾಗಿದ್ದ ಇಷ್ಟೊಂದು ಜನ ತರು ಣರು ನಾವು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿ ಮುಸಲ್ಮಾನರೊಡನೆ ಕಾದಿ ಯಾವದೊಂದು ಕೋಟೆಯನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಶಿವರಾಯನಿಗೆ ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ ಕೊಡು ವದು ಅಶಕ್ಯವಾಗಿರುವದೆಯೆ? ಇಂದಿನ ಕಾಳಗದಲ್ಲಿ ಈ ವೀರಪರಿವಾರದ ಕೈ ಹೇಗಿರುತ್ತದೆಂಬದನ್ನೂ, ಅದರ ಶಕ್ತಿ–ಯುಕ್ತಿಗಳು ಎಷ್ಟಿರುವವೆಂಬದನ್ನೂ ನೀನು ನೋಡಿದೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ? ಎಲೇ, ಏಸ್ಯಾ, ಜೀವ್ಯಾ, ನಾನ್ಯಾ, ಸಂತ್ಯಾ! ಸುಮ್ಮನೆ ಬಾಯಿತಕ್ಕೊಂಡು ಮಾತುಕೇಳುತ್ತ ಏಕೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿರುವಿರೆಲೆ? ಈಗ ಮುಸಲ್ಮಾನರು ತಕ್ಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಹವಣಿಸುತ್ತಿರುವ ನಮ್ಮ ಶಿವರಾಯನ "ರಾಜಮಾಚಿ" ಎಂಬ ದುರ್ಗವನ್ನು ಮುಸಲ್ಮಾನರಿಂದ ರಕ್ಷಿಸುವ ಮೊದಲು, ದೊಡ್ಡ ಧನದ ನಿಧಿಯನ್ನು ನಮ್ಮ ಆ ಮರಾಟಾರಾಜನಿಗೆ ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ ಒಯ್ಯಲಿಕ್ಕೆ ನೀವು ಸಿದ್ಧರಿರುವಿರೋ ಇಲ್ಲವೊ ಹೇಳಿರಿ" ಎಂದು ಕೇಳಲು, ಎಲ್ಲ ತರುಣರು ಎದ್ದುನಿಂತು— "ಈಗೇ ಸಿದ್ಧರಿರುವೆವು" ಎಂದು ಉತ್ತರ

ಕೊಟ್ಟರು ! ಆಗ ನೇತಾಜಿಯು ದತ್ತಾಜಿಗೆ—" ಮಾವಾ, ನೋಡಿದೆಯೇನು ನಮ್ಮ ತರುಣರ ಉತ್ಸಾಹವನ್ನು ! ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಜೀವದ ಹಂಗುದೊರೆದು ಶಿವರಾಯನ ಸೇವೆಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಟೊಂಕ ಕಟ್ಟಿರುವೆವು ! ಇದರ ಮೇಲೆ ದೇವರ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ " ಆಗುವದು ಆಗಿಯೇ ತೀರುತ್ತದೆ ! "

---

೩ ನೆಯ ಪ್ರಕರಣ — ರಾಜಕಾರಣದ ಗೂಢ ತಂತ್ರ

ಚಾಕ ಗ್ರಾಮದಿಂದ ಸುಮಾರು ಎರಡು ಹರದಾರಿಗಳ ಮೇಲೆ ಮಾಢೇರಾನ ಎಂಬ ಒಂದು ದುರ್ಗಮವಾದ ಪರ್ವತವಿರುವದು. ಆ ಪರ್ವತದ ಎತ್ತರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗುಪ್ತವಾದ ಭಯಂಕರ ಗುಹೆಯಿದ್ದಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಯೋಗೀಶ್ವರನು ವಾಸ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದನು; ಆದರೆ ಆತನು ಅಲ್ಲಿರುವದು ಬಹು ಸ್ವಲ್ಪ ಜನರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಗುಡ್ಡಗಳಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಭಿಲ್ಲರು, ಕೋಳೀ ಜನರು ಮೊದಲಾದ ಅರಣ್ಯವಾಸಿಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಯಾವಾಗಾದರೊಮ್ಮೆ ಆ ಸಾಧುವಿನ ದರ್ಶನವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಕಾಡು ಜನರ ಭಕ್ತಿಯು ಆ ಸಾಧುವಿನಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿತ್ತು. ಆ ಭಾವಿಕ ಜನರು ಆ ಸಾಧುವನ್ನು ದೇವರೆಂತಲೇ ಭಾವಿಸಿದ್ದರು. ಆತನ ಆಜ್ಞೆ ಮೀರುವದೆಂದರೆ, ಮಹಾ ದೋಷವೆಂದು ಅವರು ತಿಳಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಾಧುವಿನ ತಪಶ್ಚರ್ಯಕ್ಕೆ ಬಾಧೆಯುಂಟಾಗದಂತೆ ಅವರು ಬಹು ಜಾಗರೂಕರಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ಆ ಸಾಧುವಿನ ವಾಸಸ್ಥಾನದ ಕಡೆಗೆ ಅನ್ಯರನ್ನು ಸುಳಿಯಗೊಡರು. ಆತನು ಕರೆದ ಹೊರತು ತಾವೂ ಆ ಗುಹೆಯ ಸನಿಯಕ್ಕೆ ಸುಳಿಯರು. ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿಯೇ ಆ ಗುಹೆಯ ಪ್ರದೇಶವು

ದುರ್ಗಮವಾದದ್ದು ; ಮೇಲೆ ಅದು ಕ್ರೂರ ಮೃಗಗಳ ವಾಸಸ್ಥಳ, ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಆ ಸ್ಥಳದ ವಿಷಯದ ಹಲವು ಅಂಜಿಕೆ ಹುಟ್ಟಿಸುವ ಸುದ್ದಿಗಳು ಆ ಪರ್ವತ ಪ್ರದೇಶದ ಜನರಲ್ಲಿ ರೂಢವಾಗಿದ್ದವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ಸಾಧು ಪುರುಷನ ತಪಶ್ಚರ್ಯಕ್ಕಾಗಲಿ, ಆತನ ಬೇರೆ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗಾಗಲಿ ಅನ್ಯರ ಬಾಧೆಯು ಸರ್ವಥಾ ತಟ್ಟುವಹಾಗಿದ್ದಿಲ್ಲ.

ಆ ಸಾಧುವಿನ ವಯಸ್ಸು ಐವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಮೇಲಿರಬಹುದು. ಆದರೂ ಆತನು ಕೇವಲ ತರುಣನಂತೆ ಪುಷ್ಟನೂ, ತೇಜಸ್ವಿಯೂ ಆಗಿದ್ದನು. ಆತನ ಸುಂದರ ಮುಖವು ಗಂಭೀರವಾದದ್ದು ಅದರಲ್ಲ ಶಾಂತಿಯ ಕಳೆಯು ಉಕ್ಕುತ್ತಲಿತ್ತು ಆತನ ವಾಸಸ್ಥಳವಾದ ಗುಹೆಗೆ ಒಂದು ಬಾಗಿಲು ಇದ್ದು, ಅದೂ ಗಿಡಗಳ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಗುಹೆಯ ಮೇಲುಗಡೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳಕಿಂಡಿಗಳಿದ್ದು, ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಪ್ರಕಾಶವು ಬೀಳುತ್ತಲಿತ್ತು ಗುಹೆಯ ಬಾಗಿಲು ಪೂರ್ವಕ್ಕಿದ್ದು, ಗುಹೆಯ ಎಡಗಡೆಗೆ ಗೋಡೆಗೆ ಹೊಂದಿ ಇದ್ದ ಯೋಗಾಸನದ ಮೇಲೆ ಆ ಸಾಧುವು ಧ್ಯಾನಸ್ಥನಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದನು ಆತನ ಎಡಗಡೆಯಲ್ಲ ಒರೆಗಾಣಿಸಿದ ಒಂದು ಖಡ್ಗವೂ, ಒಂದು ಢಾಲೂ ತೂಗಹಾಗಿದ್ದವು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬರ್ಚಿಯು ಇಟ್ಟಿತ್ತು. ಸಾಧುವಿನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಮುಂಡುಲು, ಮತ್ತು ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಥಾಲಿ-ನೌಟು-ತಾಬಾಣಗಳು ಇದ್ದವು, ಇವುಗಳ ಹೊರತು ಆ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿರುವ ವಸ್ತುಗಳೆಂದರೆ, ಎದುರಿಗೆ ಗೂಟಕ್ಕೆ ಹಾಕಿದ ಒಂದು ಕೇವೆ ಎದ್ದಿದ ಕಪನಿ, ಒಂದು ಕೇವೆಯ ಕಿವಿಟೊಪ್ಪಿಗೆ, ಸಾಧುವಿನ ಎಡಗಡೆಯಲ್ಲ ಅಕ್ಷಯ್ಯವಾಗಿ ತುಂಬಿದ ಭಸ್ಮದ್ದೊಂದು ಸಂದುಕ ಇವಿಷ್ಟು ಇದ್ದವು ಇವುಗಳ ಹೊರತು ಬೇರೆ ಉಪಜೀವನದ ಸಾಧನಗಳು ಯಾವವೂ ಅಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಸಾಧುವು ಯೋಗದಂಡದ ಮೇಲೆ ತೋಳನ್ನಿಟ್ಟು ಜಪ ಮಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದನು ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಭಸ್ಮ ಹಚ್ಚಿದ ಆತನ ದೇಹವನ್ನೂ, ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣದ ಕೌಪೀನವನ್ನೂ, ಉನ್ನತ ಜಟಾಮುಂಡಲವನ್ನೂ, ಕೊರಳೊಳಗಿನ ರುದ್ರಾಕ್ಷ ಮಾಲೆಯನ್ನೂ ನೋಡಿದರೆ, ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಪರಮೇಶ್ವರನೇ ಜಗತ್ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಘೋರ ತಪಸ್ಸನ್ನಾಚರಿಸುತ್ತಿರುವನೆಂಬಂತೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು !

ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯ ಸಮಯ, ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯ ಕಗ್ಗತ್ತಲು, ಒಬ್ಬ ತರು

ಣನು ಗುಹೆಯ ಕೆಳಗಡೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡು, ಬಹು ಎತ್ತರದ ಮೇಲಿದ್ದ ಗುಹೆಯಬಾಗಿಲಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತಲಿದ್ದನು. ಆಗ ಆತನಿಗೆ ಕ್ರೂರ ಮೃಗಗಳ, ಅಥವಾ ಹುಳ ಹುಪ್ಪಡಿಗಳ ಅಂಜಿಕೆಯ ಕಲ್ಪನೆಯೂ ಇದ್ದಂತೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಆತನು ತನ್ನ ಭಾಲೆಯನ್ನು ನೆಲದಲ್ಲಿ ನಟ್ಟಿದ್ದನು, ಕತ್ತಿ ಢಾಲುಗಳನ್ನು ಒಂದು ಗಿಡದ ಟೊಂಗೆಗೆ ತೂಗಹಾಕಿದ್ದನು ತಾನು ತೊಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ಗುಡಗಿಯ ಚಣ್ಣಾವನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಬಿಗಿದುಕೊಂಡು, ತಾನು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಅಂಗಿಯ ತೋಳುಗಳನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಏರಿಸಿದ್ದನು ಬಹು ಎತ್ತರದ ಮೇಲಿನ ಗುಹೆಯ ಬಾಗಿಲಿನಿಂದ ಜೋತು ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಉದ್ದವಾದ ಆಲದ ಬೇರುಗಳನ್ನು ಕೈಯ್ಯಲ್ಲ ಹಿಡಕೊಂಡು, ಮೇಲಕ್ಕೆ ಏರಿ ಹೋಗಲು ಆತನು ಅತ್ಯಂತ ಆತುರನಾಗಿದ್ದನು, ಆದರೆ ಆತನು ಯಾತರದೋ ಹಾದಿಯ ನೋಡುತ್ತ ಒಂದೇಸವನೆ ಗುಹೆಯ ಬಾಗಿಲ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದಹಾಗೆ ತೋರುವದು, ಆದರೆ ಅಂದಿನ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯ ಕಗ್ಗತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಆತನಿಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಏನುಕಾಣಬೇಕು? ಅಂದಬಳಿಕ ಆತನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಮುಖನೆತ್ತಿ ಗವಿಯ ಬಾಗಿಲಕಡೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನೆಂದು ಹೇಳುವದಕ್ಕಿಂತ, ಆತನು ಯಾತರದೋ ಸಪ್ಪಳವಾಗುವ ಹಾದಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನೆಂದು ಹೇಳುವದು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಬಹುದು. ಆತರುಣನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಾಗಿನಿಂದ ಅಖಂಡ ಒಂದು ತಾಸು ಹೀಗೆ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತುಕೊಂಡನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಗುಹೆಯೊಳಗಿಂದ—“ಮಂಗಲಮೂರ್ತಿ ಮೋರಯಾ ಮೋರಯಾ” ಎಂಬ ಗಂಭೀರ ಧ್ವನಿಯು ಉಂಟಾಗಿ, ಅದರ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಯು ಆ ಪರ್ವತದ ಅರಣ್ಯಪ್ರದೇಶವಲ್ಲೆಲ್ಲ ಪಸರಿಸಿತು ಆಗ ಆ ತರುಣನ ಮೈ ಜುಮ್ಮೆಂದು ಆತನ ಮೈ ಕೂದಲು ನೆಟ್ಟಗಾದವು! ಆಗ ಭಕ್ತಿ ಪರವಶನಾದ ಆ ತರುಣನು ಗುಹೆಗೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಿ, ಬೇರುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಸರಸರ ಏರುತ್ತ, ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಗುಹೆಯಲ್ಲ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಗಣಪತಿಯ ಉಪಾಸಕನಾದ ಆ ಸಾಧುವಿಗೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗವೆರಗಿ ದಂಟಿನಂತೆ ಉದ್ದಕ್ಕೆ ನೆಲದಮೇಲೆ ಆತನ ಮುಂದೆ ಬಿದ್ದುಬಿಟ್ಟನು!

ಹೀಗಿರುವಾಗ ಆ ಸಾಧು ಪುರುಷನು ಆಚಮನ ಮಾಡಿ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ನೀರು ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಆ ತರುಣನನ್ನು ಕುರಿತು—“ನೇತಾಜೀ, ಏಳು, ಆಯುಷ್ಮಂತನಾಗು, ವಿಜಯಿಯಾಗು! ಮಂಗಲಮೂರ್ತಿಯಾದ ಭಾಲಚಂ

ದ್ರನು ನಿನ್ನ "ಕಲ್ಯಾಣಮಾಡಲಿ!" ಎಂದು ಆಶೀರ್ವದಿಸಲು, ನೇತಾಜಿಯು ಮೇಲಕ್ಕೆಎದ್ದು ಕೈಜೋಡಿಸಿ ನಿಂತುಕೊಂಡನು ತನ್ನ ತಂಗಿಯೊದ ಗಂಗೆಯ ಲಗ್ನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದ ನೇತಾಜಿಯು ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ, ವಾಚಕರಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಿರಬಹುದು, ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ಸಾಧುವಿಗೂ, ನೇತಾಜಿಗೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳುವದು ಅವಶ್ಯವಾಗಿರುವದು.

ಶಿವಾಜಿ ಮಹಾರಾಜನು ರಾಜ್ಯಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಕಾಲದಿಂದ ಹಿಂದಿನ ನೂರಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಹಲವು ಜನ ಸಾಧು-ಸಂತರು, ಜನರ ಮನೋಭೂಮಿಕೆಯಲ್ಲಿ, ಶ್ರದ್ಧಾ-ಭಕ್ತಿಗಳ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಬಿತ್ತಿ ಬೆಳಿಸಿ, ತದ್ವಾರಾ ಜನರಲ್ಲಿ ಸತ್ಕರ್ಮ-ಸದಾಚಾರಗಳ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನೂ, ಪಾಪಪುಣ್ಯಗಳ ಭಯವನ್ನೂ, ದುಷ್ಕರ್ಮ-ದುರಾಚಾರಗಳ ತಿರಸ್ಕಾರವನ್ನೂ ಉಂಟು ಮಾಡಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮ್ಯವೃತ್ತಿಯ ಸಾತ್ವಿಕ ಭಾವವನ್ನು ಬೆಳಿಸಿದ್ದರು, ಆದ್ದರಿಂದ ಮುಂದೆ ಶಿವಾಜಿಯಂಥ ದೇವಾಂಶಭೂತರಾದ ಕ್ಷಾತ್ರವೃತ್ತಿಯವರು, ಜನರ ಆ ಸಾತ್ವಿಕ ಭಾವಕ್ಕೆ ಕ್ಷಾತ್ರವೃತ್ತಿಯ ರಾಜಸ ಭಾವವನ್ನು ಜೋಡಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಥರಾದರು. ಹೀಗೆ ಆಗಿನ ಕಾಲದ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಸಾಧು-ಸಂತರು ಬ್ರಾಹ್ಮ್ಯವೃತ್ತಿಯ ಸಾತ್ವಿಕ ತೇಜವನ್ನೂ, ಶಿವಾಜಿಯಂಥ ಕ್ಷಾತ್ರ ವೃತ್ತಿಯವರು ಕ್ಷಾತ್ರ ವೃತ್ತಿಯ ರಾಜಸ ತೇಜಸ್ಸನ್ನೂ ಉಂಟುಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಆ ಮರಾಟರ, ಬ್ರಾಹ್ಮ್ಯ-ಕ್ಷಾತ್ರ ತೇಜಗಳ ಸಮ್ಮೇಲನದಿಂದ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಸುಗಂಧಯುಕ್ತವಾದ ಸ್ವರಾಜ್ಯಸ್ಥಾಪನೆಯಾಯಿತು. ಬ್ರಾಹ್ಮ್ಯವೃತ್ತಿಯು ಬರ್ಫದಂತೆ ಅತಿ ಶಾಂತವಾದದ್ದು, ಕ್ಷಾತ್ರ ವೃತ್ತಿಯು ಎಸರು ಬಂದ ನೀರಿನ ಹಾಗೆ ಬಹು ತಾಪದಾಯಕವಾದದ್ದು ; ಆದ್ದರಿಂದ ಕೇವಲ ಶಾಂತವೃತ್ತಿಯಿಂದ, ಅಥವಾ ಕೇವಲ ಸಂತಾಪದಾಯಕ ವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಸುಗಂಧಯುಕ್ತ, ಅಂದರೆ ಸದ್ಗುಣಯುಕ್ತ ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಸ್ಥಾಪನದಂಥ ನಿಜವಾದ ಅಭ್ಯುದಯಕಾರಕ ಕಾರ್ಯವು ಆಗಲಾರದು ; ಆದ್ದರಿಂದ ರಾಷ್ಟ್ರ ಹಿತೇಚ್ಛುಗಳು ತಮ್ಮ ಸಂತತಿಗೆ ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಸಾತ್ವಿಕ ಭಾವವುಂಟಾಗುವಂತೆಯೂ, ಆಮೇಲೆ ರಾಜಸ ಭಾವವುಂಟಾಗುವಂತೆಯೂ ಉಪಾಯಗಳನ್ನು ಯೋಚಿಸಬೇಕಾಗುವದು

ಇಂತಹ ಬ್ರಾಹ್ಮ-ಕ್ಷಾತ್ರವೃತ್ತಿಗಳ ಸಂಯೋಗದ ಸುಯೋಗವು ಆ

ನೇತಾಜಿಗೆ ಆತನ ಪೂರ್ವ ಪುಣ್ಯದಿಂದ ಸಹಜವಾಗಿ ಉಂಟಾಗಿತ್ತು. ನೇತಾಜಿಯ ತಂದೆ ಪರಸಾಜಿಯು ಅತ್ಯಂತ ಸಾತ್ವಿಕನೂ, ಭಾವಿಕನೂ ಇದ್ದದ್ದರಿಂದ, ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಾದ ಅಂತಹ ಆ ತಂದೆಯ ಸಹವಾಸದಿಂದ ನೇತಾಜಿಯಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿರುವ ಶ್ರದ್ಧಾ, ಭಕ್ತಿ, ಸತ್ಕರ್ಮಪ್ರೀತಿ, ದುಷ್ಕರ್ಮಗಳ ತಿರಸ್ಕಾರ, ಪಾಪ ಪುಣ್ಯಗಳ ಭಯ ಮುಂತಾದ ಹಲವು ಸಾತ್ವಿಕ ಗುಣಗಳ ಉದಯವು ಸಹಜವಾಗಿ ಆಗಿ, ಆತನು ಅತ್ಯಂತ ಆಸ್ತಿಕನಾದನು. ಹೀಗಾಗದೆ ಹುಡುಗರಿಗೆ ನಾಸ್ತಿಕರಾದ, ಅಂದರೆ ಶ್ರದ್ಧಾ ಭಕ್ತಿ ಹೀನರಾದ ಸ್ವೇಚ್ಛಾಚಾರಿ ತಾಯಿತಂದೆಗಳ ಸಹವಾಸವಾದರೆ, ಹುಡುಗರ ಸ್ವೇಚ್ಛಾಚಾರಕ್ಕೆ ಆಸ್ಪದ ದೊರೆತು, ಅವರು ಸ್ವೇಚ್ಛಾಚಾರದಿಂದ ಪಶುವೃತ್ತಿಯವರಾಗುವರು ; ಆದರೆ ನೇತಾಜಿಗೆ ಅಂತಹ ನಾಸ್ತಿಕನಾಗುವ ಕುಯೋಗವು ಒದಗಿಬರಲಿಲ್ಲ. ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಸ್ತಿಕ ಭಾವದವನಾಗಿದ್ದ ನೇತಾಜಿಯು ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷದವನಿರುವಾಗ, ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಮಾಥೇರಾನ ಪರ್ವತದ ಮೇಲೆ ದನಕಾಯುಲಿಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ, ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಆತನಿಗೆ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಸಾಧುವಿನ ದರ್ಶನವಾಯಿತು ಕೂಡಲೆ ನೇತಾಜಿಯ ಹೃದಯದಲ್ಲಿಯು ಭಕ್ತಿರಸವು ಜಿಲ್ಲನೆ ಉಕ್ಕಲು, ಆತನು ಸಾಧುಗಳ ಚರಣಗಳಿಗೆ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದನು ಆಗ ಸಾಧುಗಳಿಗೆ ನೇತಾಜಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು ಅವರು ನೇತಾಜಿಯ ಮೈಮೇಲೆ ಕೈಯಾಡಿಸಿ ಆತನನ್ನು ಕುರಿತು— ಬೇಟಾ, ನೀನು ಸಾಮಾನ್ಯ ಹುಡುಗನಲ್ಲ, ಶೂರನೂ, ಧೀರನೂ ಎಂದು ಶಿವಾಜಿಯಿಂದ ತಿಳಿಗಳಿಸಿಕೊಂಡು, ಆತನ ಬಲಗೈಯಂತೆ ನೀನು ಆತನಿಗೆ ಸ್ವರಾಜ್ಯಸ್ಥಾಪನೆಯ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಕನಾಗುತ್ತೀ ಪರಪೀಡಕರಾದ ಮುಸಲ್ಮಾನರಿಗೆ ನೀನು ಭಯಪ್ರದನಾಗುವೆ ಹಿಡಿ ಗಣಪತಿಯ ಈ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು, ಎಂದು ಹೇಳಿ, ತಮ್ಮ ಜೋಳಿಗೆಯೊಳಗಿನ ಪಂಚಕಜ್ಜಾಯದ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಕೈಮುಟ್ಟಿ ನೇತಾಜಿಗೆ ತಿನಿಸಹತ್ತಿದರು ; ಅದರಿಂದ ನೇತಾಜಿಯ ಮನೋವೃತ್ತಿಯು ಬದಲಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ಆತನ ಸಾತ್ವಿಕ ಭಾವದ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಕ್ಷಾತ್ರತೇಜದ ಅಂಕುರವು ಒಡೆದು, ಅದು ಭರದಿಂದ ಬೆಳೆಯಹತ್ತಿತು. ಇದರಿಂದ ಸಾಧು ಸಮಾಗಮದ ಮಹತ್ವವೂ, ಸಾಧುಗಳ ಅನುಗ್ರಹದ ಪ್ರಭಾವವೂ ಚನ್ನಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವವು. ಹೀಗೆ ನೇತಾಜಿಯಲ್ಲಿ ಆ ಸಾಧುಗಳ

ವಿಷಯದ ಅಪ್ರತಿಮ ಭಕ್ತಿಯು ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಬಂದದ್ದರಿಂದಲೇ. ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳ ವಯಸ್ಸಿನವನಿರುವಾಗ ಯುದ್ಧದ ಆಟವಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಆತನು, ಈಗ ಹದಿನೆಂಟು ವರ್ಷದ ವಯಸ್ಸಿನವನಿರುವಾಗ ತರುಣರ ತಂಡಗಳ ನಾಯಕನಾಗಿ ಮುಸಲ್ಮಾನರನ್ನು ಹಣಿದು ಓಡಿಸಲು ಸಮರ್ಥನಾದದ್ದಲ್ಲದೆ, ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯ ಕಾಳರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಯಾತರ ಭಯ ವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಗುರುನಿಷ್ಠೆಯ ಏಕಾಗ್ರತೆಯಿಂದ ಮಾಥೇರಾನದ ತುಟ್ಟ ತುದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಭಯಂಕರ ಗುಹೆಯ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಬಂದು ನಿಲ್ಲುವಷ್ಟು ದಿಟ್ಟನಾದನು! ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮಹಾತ್ಮರ ಸತ್ವದಿಂದಲ್ಲದೆ, ಬಾಹ್ಯಸಾಧನಗಳಿಂದ ಭಾವಘಟನೆಯು ಕಾರ್ಯವಾಗುವದಿಲ್ಲವೆಂಬ ವಸ್ತು ಸತ್ಯವಾದದ್ದೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗುವದು.

ಹೀಗೆ ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಗುಹೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ತನ್ನೆದುರಿಗೆ ಕೈ ಜೋಡಿಸಿಕೊಂಡು ನಿಂತಿರುವ ನೇತಾಜಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಆ ಸಾಧುಗಳು—

ಸಾಧು— ನೇತಾಜೀ, ನಿನ್ನ ಈ ಏಕನಿಷ್ಠ ಭಕ್ತಿಗಾಗಿ ಈ ಗಣೇಶ ಗೋಸಾವಿಯು ಸುಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿರುವನು! ನೇತಾಜಿ, ಇಂತಹಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಭಯಂಕರ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ನೀನು ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯ ದಿವಸ ಯಾತರ ಭಯವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಬಂದುಬಿಟ್ಟೆಯಲ್ಲ! ಕ್ರೂರಮೃಗಗಳೇನು, ಹಾವುಜೇಳುಗಳೇನು, ಕಳ್ಳರುಕಾಕರೇನು? ನಿನ್ನ ಸಂರಕ್ಷಣದ ಭಾರವು ಜಗನ್ನಾಯಕನಾದ ಶ್ರೀವಿನಾಯಕನ ಮೇಲೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬಿದ್ದಿತು! ಅಪ್ಪಾ, ನೇತಾಜಿ, ವಿಶೇಷ ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೆ ಇಂತಹ ಸಾಹಸ ಮಾಡಬಾರದು ನೋಡು! ನನ್ನ ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯ ಸಮಾಧಿಯ ಉಥ್ಥಾನದ ಭಯಂಕರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ತಟ್ಟನೆ ಬಂದು ನಿಲ್ಲುವ ಧೈರ್ಯವು ಯಾರಿಗಾದೀತು? ನೇತಾಜಿ, ಅದಿರಲಿ ಬಿಡು, ನಿನ್ನ ತಂಗಿಯ ಲಗ್ನ ಕಾರ್ಯವು ನಿರ್ವಿಘ್ನದಿಂದ ಆಯಿತಷ್ಟೆ? ನಿಬ್ಬಣದ ಕಾಳಗದಲ್ಲಿ ಮುಸಲ್ಮಾನರಿಂದ ದೊರೆತ ಧನವನ್ನೂ, ಕುದುರೆಗಳನ್ನೂ, ಶಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ ಶಿವರಾಯನಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನೇನು ಮಾಡಿದೆ? ನಿನ್ನ ತರುಣ ಪರಿವಾರವು ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಕೈಗೆ ಸಿಗದಂತೆ ಹಂಚಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವದೋ ಇಲ್ಲವೋ?

ನೇತಾಜಿ— ಸದ್ಗುರುನಾಥಾ, ನೀನು ತ್ರಿಕಾಲಜ್ಞನು, ನೀನು ಅರಿಯದ್ದು ಯಾವದಿರುವದು? ನನ್ನ ಈ ದೇಹವು ಶ್ರೀ ಗುರುಚರಣಕ್ಕೆ ಅರ್ಪಿ

ಸಿದ್ಧಾಗಿರುವದು! ಅಂದಬಳಿಕ ಶ್ರೀಗುರುವು ಕೈಕೊಂಡಿರುವ ಧರ್ಮೋದ್ಧಾರದ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವಾಗ, ಇದಕ್ಕೆ ಹಗಲೇನು ರಾತ್ರಿಯೇನು? ಹುಣ್ಣಿವೆಯೇನು—ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯೇನು? ಸುಖವೇನು ದುಃಖವೇನು? ಗುರುದೇವಾ, ಸಮರ್ಥರ ಸೇವಕರನ್ನು ವಕ್ರದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುವ ಧೈರ್ಯವು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಯಮನಿಗೂ ಇಲ್ಲದಿರುವಾಗ, ಹುಲಿ—ಕರಡಿಗಳೇನು ಮಾಡುವವು? ಹಾವು—ಚೇಳುಗಳಿಂದೇನಾಗುವದು! ಕಳ್ಳರು—ಕಾಕರು ಯಾವಗಿಡದ ತಪ್ಪಲು? ಚರಣಗಳ ದರ್ಶನದ ಇಚ್ಛೆಯಾದ ಕೂಡಲೆ ದೇಹದ ಪರಿವಿಯೇ ಇಲ್ಲದಾಗುವಾಗ, ದೇಹಕ್ಕೊದಗಬಹುದಾದ ಬಾಧೆಗಳ ಪರಿವೆಯು ಯಾರಿಗೆ ಉಳಿಯಬೇಕು? ಆಗಲಿ ಸಮರ್ಥಾ, ನಿನ್ನ ಚರಣಸೇವೆ ಮಾಡುವಾಗ ಈ ದೇಹದ ಪಾತವಾಗಿ ಅದು ಕೃತಾರ್ಥವಾಗಿ ಹೋಗಲಿ! ಕೃಪಾದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕಡ್ಡಿಯನ್ನು ಗುಡ್ಡವಾಗಿ ಮಾಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಶ್ರೀ ಗುರುನಾಥನಲ್ಲಿರುವಾಗ, ಒಬ್ಬ ನೇತಾಜಿಯು ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ನೂರು ಜನ ನೇತಾಜಿಯರು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವವರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವೇನು? ಗುರುನಾಥಾ, ನಿಬ್ಬಣದ ಕಾಳಗದಲ್ಲಿ ಪೋರರು ನಾವು ಜಯ ಹೊಂದಿ, ನಿರ್ವಿಘ್ನದಿಂದ ನನ್ನ ತಂಗಿಯ ಲಗ್ನವಾದದ್ದು ಯಾರ ಕೃಪೆಯಿಂದ? ಗುರುದೇವಾ, ಅಲ್ಲಿಯ ಸುಲಿಗೆಯನ್ನು ಗುಪ್ತವಾಗಿ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ತರಬೇಕಾದರೆ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯ ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯೇ ತಕ್ಕ ಕಾಲವಲ್ಲವೆ? ತರುಣ ಪರಿವಾರವು ಗುಹೆಯಿಂದ ದೂರದಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದು, ಸನ್ನಿಧಿಯ ದರ್ಶನದ ಹಾದಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರುವದು.

ಗಣೇಶ ಗೋಸಾವಿ—ಏನು? ನೀನು ನಿನ್ನ ತರಣ ಪರಿವಾರವನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡೇ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರುವೆಯಾ? ಕುದುರೆಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೇನುಮಾಡಿದೆ? ಸುಲಿಗೆಯ ಧನವನ್ನೂ, ಶಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿಗೆ ತಂದಿರುವೆಯೋ ಏನು?

ನೇತಾಜಿ—ಹೌದು ಗುರುದೇವಾ, ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ರಾಜಿಮಾಚಿಯ ದುರ್ಗದ ಕೆಳಗಿನ ನಮ್ಮವರ ಗುಪ್ತಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿ, ಉಳಿದ ಯಾವತ್ತು ಸುಲಿಗೆಯನ್ನೂ ಶಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ತಂದಿದ್ದೇವೆ. ಸನ್ನಿಧಿಯ ಹೊರತು ಸುರಕ್ಷಿತವಾದ ಸ್ಥಳವು ಮತ್ತಾವದಿರುವದು? ಯಾವದೊಂದರ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಸನ್ನಿಧಿಯ ಅಪ್ಪಣೆಬೇಕಷ್ಟೇ? ಕುದುರೆಗಳು ಈ ದುರ್ಗಮವಾದ ಪರ್ವತವೇರಿ

ಬರುವದು ಅಶಕ್ಯವಾದದ್ದರಿಂದ, ನಿರ್ವಾಹವಿಲ್ಲದೆ ಶ್ರೀ ಗುರುಪ್ರೇರಣೆಯಂತೆ ಅವುಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಮಾಡಿಬಂದಿರುವೆನು.

ಈ ಮೇರೆಗೆ ನೇತಾಜಿಯು ಆಡಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ, ಗಣೇಶ ಸಾಧುಗಳು ತಮ್ಮೊಳಗೇ—" ಪ್ರಭೋ, ವಕ್ರತುಂಡಾ ! " ಎಂದು ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟದೇವತೆಯ ನಾಮೋಚ್ಚಾರ ಮಾಡುತ್ತ, ನೇತಾಜಿಗೆ—" ನೇತಾಜೀ, ನೀನು ಈ ಹಿಲಾಲು ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ನನ್ನ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಬಾ, " ಎಂದು ನುಡಿದು ತಾವು ಗುಹೆಯ ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿನ ಗೋಡೆಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಏನೋ ಮಾಡಿದರು ; ಕೂಡಲೆ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದು, ಗುಹೆಯೊಳಗೆ ಸುಳ್ಳನೆ ಗಾಳಿಯು ಸುಳಿದು ಬಂದಿತು. ಆಗ ಗಣೇಶಗೋಸಾವಿಗಳು ದಡದಡ ಪಾವಟಿಗೆ ಇಳಿಯುತ್ತ ಸಾಗಿದರು ಇತ್ತ ನೇತಾಜಿಯು ಅವಸರವಸರದಿಂದ ಹಿಲಾಲು ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಗೋಸಾವಿಗಳ ಬೆನ್ನುಹತ್ತಲು, ನೂರಾರು ಪಾವಟಿಗೆಗಳನ್ನು ಇಳಿದುಹೋದಬಳಿಕ ಒಂದು ವಿಶಾಲವಾದ ಗುಹಾಪ್ರದೇಶವು ಆತನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದಿತು ಆತನು ಆ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ನೋಡಿದ್ದು ಇದೇ ಮೊದಲು ಗೋಸಾವಿಗಳು ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಗುಹೆಯ ಪ್ರದೇಶವನ್ನಷ್ಟು ಈ ಮೊದಲು ಆತನು ನೋಡಿದ್ದನು ಅದು ನಾಲ್ಕು ಜನರು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿದ್ದಿತು ನೇತಾಜಿಯು ಸುಲಿಗೆಯನ್ನು ತಂದದ್ದು ಇದೇ ಮೊದಲು ಆದದ್ದರಿಂದ, ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ಗುರುವಿನ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಆ ಭಾಂಡಾರಗೃಹವನ್ನು ನೋಡುವ ಪ್ರಸಂಗವು ಆತನಿಗೆ ಈ ವರೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು ನೇತಾಜಿಯು ಆ ಭಾಂಡಾರಗೃಹದಲ್ಲಿಯ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಬೆರಗಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡನು. ತನ್ನ ಗುರುವು ಕೇವಲ ತಪೋಧನನೇ ಆಗಿರದೆ, ಶ್ರೀಮಂತನೂ, ಯುದ್ಧವಿಶಾರದನೂ ಇರುವನೆಂದು ಆತನು ತಿಳಿದನು. ಆಗ ಆತನಿಗೆ, ತಾನು ಮಹಾಭಾರತ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದ ದ್ರೋಣ ಕೃಪಾದಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರ ಪಾಂಡಿತ್ಯದ, ಹಾಗು ರಾಜ ವೈಭವದ ನೆನಪಾಯಿತು ತನ್ನ ಗುರುವಿನ ಯೋಗಾಸನದ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕತ್ತಿ-ಢಾಲು-ಭಾಲೆಗಳಿರುವದರ ಮರ್ಮವು ಆತನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಈಗ ಹೊಳೆಯಿತು. ಆ ಗುಪ್ತ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದ ಇಟ್ಟಿದ್ದ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ, ಧನಸಂಗ್ರಹವನ್ನೂ ನೋಡಿ ಆತನು ಪರಮಾಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟನು.

ಇವುಗಳ ಸಂಗ್ರಹವು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಆಗಿರಬಹುದೆಂಬದರ ಗೊತ್ತು ಆತನಿಗೆ ಹತ್ತದಾಯಿತು. ಆ ಭಾವಿಕನು ತನ್ನ ಗುರುವಿನ ಅಗಾಧವಾದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಆಲೋಚಿಸುತ್ತ ಮೂಢನಾಗಿ ನಿಂತಿರುವಾಗ, ಗಣೇಶಗೋಸಾವಿಗಳು ಆತನನ್ನು ಕುರಿತು—

ಗಣೇಶಗೋಸಾವಿ—“ನೇತಾಜಿ, ನಮ್ಮ ಗೋಬ್ರಾಹ್ಮಣಪ್ರತಿಪಾಲಕನಾದ ಶಿವರಾಯನ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಭಾಂಡಾರಗೃಹವಿದು! ಆತನ ಪುಣ್ಯದಿಂದಲೇ ಇಲ್ಲಿ ಇವೆಲ್ಲವುಗಳ ಸಂಗ್ರಹವಾದದ್ದು. ನೇತಾಜೀ, ಈ ಭಾಂಡಾರವು ನಮ್ಮ ಶಿವರಾಯನ ಆಪದ್ಧನದ ಸಂಗ್ರಹಸ್ಥಾನವಾಗಿರುವದು ಈಗ ಕೋಟಿಕೊತ್ತಲು ಕಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಶಿವರಾಯನಿಗೆ ಹಣದ ತೊಂದರೆಯು ವಿಶೇಷವಾಗಿದ್ದರೂ, ಈ ಆಪದ್ಧನವನ್ನು ಮುಟ್ಟಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆಂಬದು ಆತನ ನಿಶ್ಚಯವಿರುವದರಿಂದ, ಆತನೂ, ಆತನ ಸ್ವಾಮಿನಿಷ್ಠ ಶೂರ ಪರಿವಾರವೂ ಪರಾಕ್ರಮದಿಂದಲೇ ದ್ರವ್ಯಸಂಪಾದನ ಮಾಡಿ ಕಾರ್ಯ ಸಾಗಿಸಬೇಕಾಗಿರುವದು. ನೇತಾಜೀ, ಈಗ ನೀನು ತಂದಿರುವ ಸುಲಿಗೆಯನ್ನು ಆಪದ್ಧನವಾಗಿ ಈ ಭಾಂಡಾರದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಬಿಡು; ಆದರೆ ಇಷ್ಟರಿಂದ ನಿನ್ನ ಕೆಲಸವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಧರ್ಮಸ್ಥಾಪನೆಗಾಗಿ ಸ್ವರಾಜ್ಯಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಪರಿಪರಿಯಾಗಿ ಕಷ್ಟಪಡುತ್ತಿರುವ ಶಿವರಾಯನಿಗೆ ನಿನ್ನ ಪರಾಕ್ರಮದಿಂದ ನೀನು ಧನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ, ಆತನಿಗೆ ಅದನ್ನು ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ ಅರ್ಪಿಸಿ, ಆತನ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ, ನಿನ್ನ ಈ ಸಂಪಾದನವನ್ನು ನಾನು ಗೌರವಿಸಲಾರೆನು. ನಿನ್ನಂಥ ಸ್ವಾಮಿನಿಷ್ಠರಾದ ಶೂರರ, ಹಾಗು ನಿಮ್ಮಂಥವರ ಸಂಪಾದನದ ಆವಶ್ಯಕತೆಯು ಆ ಶಿವರಾಯನಿಗೆ ಈಗ ವಿಶೇಷವಾಗಿರುವದು; ಆದ್ದರಿಂದ ಈಗ ನೀನು ತಂದಿರುವ ಸುಲಿಗೆಯನ್ನು ನನ್ನ ಈ ಗುಹೆಯ ಕೆಳಗೆ ತಂದಿಡಿಸಿ, ನಿನ್ನ ಪರಿವಾರಕ್ಕೆ ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡು. ಈಗ ಅವರಿಗೆ ನಾನು ದರ್ಶನಕೊಡುವದು ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ. ನೀವು ಅಂತಹ ಪರಾಕ್ರಮದ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕೈಹಾಕಿದಾಗ ನಿಮಗೆ ನಾನು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಿರಲು, ಕಾರ್ಯತಃ ನನ್ನ ದರ್ಶನವು ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಆಗುವದು ಈ ಗುಪ್ತಸ್ಥಳವು ಅನ್ಯರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗದಂತೆ ನಿನ್ನ ಪರಿವಾರದ ಸಹಾಯದಿಂದ ನಿನ್ನ ಸುಲಿಗೆಯ ಧನವನ್ನುಮಾತ್ರ ಈ ಭಾಂಡಾರದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ, ಶಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತಕ್ಕೊಂಡು ಹೋಗು. ಇಲ್ಲಿಂದಲೇ ನೀನು ಆ ಪರಾ

ಕ್ರಮದ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಸಂಕಲ್ಪಮಾಡು. ಈ ಗುಪ್ತಭಾಂಡಾರವು ನಿನ್ನ ಹೊರತು ಮತ್ತೊಬ್ಬರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಸರ್ವಥಾ ಬೀಳಲಾಗದೆಂಬದನ್ನು ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಹೇಳುವೆನು, ಚನ್ನಾಗಿ ಲಕ್ಷದಲ್ಲಿಡು! ನೇತಾಜೀ, ರಾಜಕಾರಣವು ಗೂಢತಂತ್ರಮಯವಾಗಿದ್ದೆಂಬದನ್ನು ನೀನು ಸರ್ವಥಾ ಮರೆಯಬಾರದು ನೋಡು.

ನೇತಾಜಿ (ಕೈಜೋಡಿಸಿ)—ಆಗಲಿ ಮಹಾಸ್ವಾಮೀ, ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವೆನು. ಆದರೆ ನಾನು ಯಾವ ಪರಾಕ್ರಮದ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಕೈ ಹಾಕಬೇಕೆಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸುವ ಕೃಪೆಮಾಡಬೇಕು.

ಗಣೇಶ ಗೋಸಾವಿ—ನೇತಾಜೀ, ಚಿಂಚವಡವೆಂಬಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಗಣಪತಿಯ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ದೇವಸ್ಥಾನವಿರುವದು ಅಲ್ಲಿ ಮೋರಯಾ ಗೋಸಾವಿಗಳೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಗಾಣಪತ್ಯರಿರುವರು; ಅವರು ನನಗೆ ಅಣ್ಣಂದಿರಾಗಬೇಕು ಅವರ ಔಪಾಸ್ಯ ದೈವತದ ಬಾಹ್ಯ ಪ್ರತಿಮೆಯಾದ ಬಂಗಾರದ ಗಣಪತಿಯನ್ನು ವೆಂಕಾಜೀವಾಘ ಎಂಬ ದರವಡೆಖೋರನು, ಅಲ್ಲಿಯ ಸಂಪತ್ತಿನೊಡನೆ ಅಪಹರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿರುವನು ನೀನು ಆ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ತುಡುಗನ ಶಾಸನ ಮಾಡಲು ಸಂಕಲ್ಪಮಾಡಿ ಶಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಪರಿವಾರದೊಡನೆ ಈಗಲೇ ಹೊರಡು; ಶ್ರೀಗಣಪತಿಯೇ ನಿನಗೆ ತಕ್ಕ ಸಹಾಯವನ್ನು ಹಲವು ಮುಖಗಳಿಂದ ಒದಗಿಸಿಕೊಡುವನು ಈಗ ಇಲ್ಲದ ಚಿಕಿತ್ಸೆಮಾಡುತ್ತ ಹೊತ್ತುಗಳೆಯಬೇಡ ಇಂದು ಮುಹೂರ್ತವು ಚನ್ನಾಗಿರುವದರಿಂದ, ಆ ಕಾರ್ಯದ ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ಈಗೇ ಮಾಡಿಬಿಡು. ಶ್ರೀಮಂಗಲಮೂರ್ತಿಯೇ ನಿನ್ನ ಆ ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ಪೂರ್ಣಮಾಡುವನು. ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೆ ನನ್ನ ದರ್ಶನವಾದೀತು.

---

೭ ನೆಯ ಪ್ರಕರಣ - ವೆಂಕಾಜೀ ವಾಘನು

ಶಿವಾಜಿಯ ರಾಜ್ಯಸ್ಥಾಪನದ ಕಾಲವಂದರ, ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಕಕಾಲವು. ಅದು ಹಿಂದೂಜನರಿಗೆ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮರಾಟರಿಗೆ ಅತಿತಾಪದಾಯಕವಾ

ಗಿತ್ತೆಂದು ಈಮೊದಲೆ ಹೇಳಿದೆ ಶಿವಾಜಿಯು ರಾಜ್ಯಸ್ಥಾಪನದ ಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಮರಾಟರು, ಪ್ರಬಲರಾದ ಮುಸಲ್ಮಾನರನ್ನು ಹೊತ್ತು ಸಾಧಿಸಿ ಹಣಿಯುತ್ತಿದ್ದರು; ಅದರ ಸೇಡು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕಾಗಿ ಮುಸಲ್ಮಾನರು ಮರಾಟರನ್ನು ಪರಿಪರಿಯಾಗಿ ಕಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಕ್ರಮವು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಎಲ್ಲ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆದದ್ದರಿಂದ, ಪ್ರಜೆಗಳು ಸಂಕಟಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಕಂಗಾಲಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದರು ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಉಪದ್ರವದಿಂದ ಯಾರು ಗುಳೆಕಟ್ಟಿ ಆಶ್ರಯ ಹುಡುಕುತ್ತ ಗ್ರಾಮಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ತಿರುಗುವರು, ಯಾರು ಅಡವಿಯ ಸೇರುವರು; ಯಾರು ಮರ್ಯಾದೆ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಾಣಕೊಡು ವರು! ಚೌಕಗ್ರಾಮದ ನಿಬ್ಬಣದವರು ಮುಸಲ್ಮಾನರ ನ್ಯೆನೆತ್ತಗೆ ಮಾಡಿ ಅವರನ್ನು ಸುಲಿದದ್ದರಿಂದ, ಮುಸಲ್ಮಾನ ದಂಡಾಳುಗಳಿಗೆ ಚೌಕಗ್ರಾಮದ ಜನರನ್ನು ಪೀಡಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಒಂದು ನೆವಸಿಕ್ಕಂತಾಯಿತು "ರಾಜಮಾಚಿ" ದುರ್ಗವನ್ನು ತಕ್ಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ದೊಡ್ಡ ಸೈನ್ಯವು ಚೌಕಗ್ರಾಮದಬಳಿಗೆ ಬರುತ್ತಿರಲು, ಅಲ್ಲಿಯ ದತ್ತಾಜಿ ಪಾಟೀಲರೇ ಮೊದಲಾದ ಧನಿಕ ಸಂಭಾವಿತಗೃಹಸ್ಥರು, ಶಿವಾಜಿಯು ವಶದಲ್ಲಿರುವ ಯಾವದೊಂದು ಭದ್ರವಾದ ದುರ್ಗದ ಆಶ್ರಯಪಡೆಯುವದಕ್ಕಾಗಿ ದುರ್ಗದುರ್ಗಗಳಿಗೆ ಹೆಂಡಿರು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಅಲೆದಾಡಹತ್ತಿದರು. ಒಟ್ಟಿಗೆ, ಇತ್ತ ಶಿವಾಜಿಯು ಹಂಚಿಕೆಯಿಂದ ಮಾಡುವ ಯಶಸ್ವಿಯಾದ ನೀತಿಸಮ್ಮತ ಒಗರಿನ ನಿಃಸ್ವಾರ್ಥಬುದ್ಧಿಯ ರಾಜ್ಯಸ್ಥಾಪನದ ಪ್ರಯತ್ನ, ಅತ್ತ ವಿಜಾಪುರದ ಬಾದಶಹನು ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ಮಾಡುವ ಅನೀತಿಯ ಅತಿಕ್ರಮಣದ ಡಾಂಭಿಕತನದ ಸ್ವಾರ್ಥಬುದ್ಧಿಯ ರಾಜ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿಕಾರಕ ಪ್ರಯತ್ನ, ಇವೆರಡರ ಏರಾಟಗಳ ಅವಸರದಲ್ಲಿ ದೇಶದೊಳಗೆ ಹೇಳಕೇಳುವವರೇ ಇಲ್ಲದಂತಾಗಿ, ಕಳ್ಳರು ಕಾಕರು ಕಿರುಕುಳ ಉಪದ್ರಗಳು ವಿಷದಮುಳ್ಳುಗಳಂತೆ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಬಾಧಿಸತೊಡಗಿದವು. ಆದ್ದರಿಂದ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಕಡೆಗೂ ಅಶಾಂತಿಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾದಂತಾಯಿತು

ಕಳ್ಳರು ಕಾಕರ ಹಲವು ತಂಡಗಳಲ್ಲಿ ವೆಂಕಾಜಿವಾಘನ ತಂಡವು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿತ್ತು. ಗುಡ್ಡಗಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುವ ಭಿಲ್ಲರು, ಕೋಳಿ ಜಾತಿಯ ಜನರು ವಾಘನ ಅನುಯಾಯಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಇವರೊಳಗೆ ಕೆಲವು

ನೀಚವೃತ್ತಿಯ ಮರಾಟರೂ ಕೂಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರು; ಆದರೆ ಅವರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಮೊದಮೊದಲು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದ್ದರೂ, ಬರಬರುತ್ತ ಲಾಭದ ಆಶೆಯಿಂದ ಅವರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಹೆಚ್ಚಾಗತೊಡಗಿತು. ವೆಂಕಾಜಿಯು ಅಚ್ಚ ಹಿಂದುವಿದ್ದರೂ, ಮದ್ಯ-ಮಾಂಸ-ಸ್ತ್ರೀ ಮೊದಲಾದ ನೀಚವಿಷಯಗಳ ವ್ಯಸನದಿಂದ ಪಾಪಪುಣ್ಯಗಳ ಭಯವಿಲ್ಲದೆ ಆತನು ಅತ್ಯಂತ ಕ್ರೂರನಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಇವನ ಮೋರೆಯಮೇಲೆ ಹುಲಿಯಂತೆ ಉಗ್ರಕಳೆಯು ಸುರಿಯುತ್ತಿದ್ದದ್ದರಿಂದ, ಈತನನ್ನು ಜನರು ವಾಘ (ಹುಲಿ) ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಕ್ರೂರಕರ್ಮ ಮಾಡುವವರಲ್ಲಿ ವಾಘನು ಅಗ್ರೇಸರನಾಗಿದ್ದನು ತಾನು ಸ್ವತಃ ಹಿಂದೂಧರ್ಮದವನಾಗಿದ್ದರೂ, ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಸಂಪತ್ತುಳ್ಳ ಹಿಂದುಗಳ ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ಸುಲಿಯಲಿಕ್ಕೂ ಆತನು ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಶಿವಾಜಿಯ ಸಮಕಾಲೀನರಾದ ಚಿಂಚವಡದ ಮೋರಯಾ ಗೋಸಾವಿಗಳು ಸ್ಥಾಪನಮಾಡಿರುವ ಗಣಪತಿಯ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸುಲಿದು, ಅಲ್ಲಿಯ ಬಂಗಾರದ ಗಣಪತಿಯ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಹೋದದ್ದು ಈ ಮೊದಲೆ ಹೇಳಿದೆ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ವಾಘನ ಕೈಹಿಡಿಯುವವರೇ ಇಲ್ಲದಾಗಿತ್ತು ವಿಜಾಪುರದ ಬಾದಶಹನೂ, ಶಿವಾಜಿಯೂ ಪರಸ್ಪರ ಕಾದಾಡುವಾಗ, ದೇಶದಲ್ಲ ಹೇಳ ಕೇಳುವವರೇ ಇಲ್ಲದಾಗಿ, ವಿಷಯಸುಖದನಂಜು ತಲೆಗೇರಿದ ವಾಘನು ಎಲ್ಲರಮೇಲೆ ಗುರುಗುಟ್ಟತೊಡಗಿದ್ದನು! ಯಾರೊಬ್ಬರು ವಿನೋದಕ್ಕಾಗಿ "ವಾಘನು ಬಂದನೆಂ"ದು ನುಡಿದರೆ ಸಾಕು, ಒಳ್ಳೊಳ್ಳೆಯ ಜನರು ಹೌಹಾರಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಖಂಡಾಳೆಯಹತ್ತರ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಪರ್ವತಶ್ರೇಣಿಗಳು ಹಬ್ಬಿರುವವು. ಅವುಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದ 'ಭಾಜೇ' ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದೊಳಗೆ ಬುದ್ಧರ ಕಾಲದ ಒಂದು ವಿಸ್ತಾರವಾದ ವಿಹಾರವಿರುವದು ಅದೇ ವಾಘನ ವಾಸಸ್ಥಾನ. ಅದನ್ನು ಆಗ ವಾಘನ ಗವಿಯೆಂದು ಜನರು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು ಆ ಬುದ್ಧವಿಹಾರವು ಒಂದುವರೆ ಆಳು ಎತ್ತರವಾಗಿಯೂ, ಐದಾರು ನೂರು ಮೊಳ ಉದ್ದವಾಗಿಯೂ, ಎಪ್ಪತ್ತೈದು ಮೊಳ ಅಗಲವಾಗಿಯೂ ಇತ್ತು. ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ಶಿಲ್ಪಿಗಳು ಗುಡ್ಡವನ್ನು ಕೊರೆದು ಆ ವಿಹಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರು ಅದರ ಒಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಕೋಣೆಗಳೂ, ದಿವಾನ ಖಾನೆಗಳೂ ಇರುವದನ್ನು ಈಗಲೂ ನೋಡಬಹುದು. ಈ ವಿಹಾರದೊಳಗಿನ ಪ್ರತಿ ಒಂದು

ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ನೀರು ದೊರೆಯುವಂತೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಮಾಡಿರುವದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಯಾರಾದರೂ ಆಶ್ಚರ್ಯಪಡದೆ ಇರಲಾರರು ನೀರುಬರುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಕುಂಡವಿದ್ದು, ಆ ಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬೊಗಸೆಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ನೀರು ಬರದಂತೆ ಮಾಡಿರುವರು. ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಬಳಸಿದರೂ ನೀರು ಕಡಿಮೆ ಯಾದಾವೆಂಬ 'ಮಾತಿಲ್ಲ ಈ ಚಮತ್ಕಾರವನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ನೋಡ ಬಹುದು ! ಆ ವಿಹಾರವು ಈಗೇ ಹಾಳುಬಿದ್ದಿರುವದೆಂತಲ್ಲ, ವಾಘನ ಕಾಲದ ಲ್ಲಿಯೇ ಅದು ಶಿಥಿಲವಾಗಿತ್ತು ಯಾವಾಗಾದರೂ ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಅದು ಬಹು ಭಯಪ್ರದ ಒಳಗೆ ನುಗ್ಗಿ ಎಲ್ಲವನ್ನು ನೋಡುವ ಎದೆಯು ಎಂಥ ಎದೆಗಾರ ನಿಗೂ ಆಗಲಾರದು ಇಂತಹ ವಿಹಾರವು ಭಯಂಕರವಾದ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಗುಡ್ಡದಮೇಲೆ ಇದ್ದದ್ದರಿಂದ, ವಾಘನ ಕಳ್ಳತನದ ವ್ಯವಹಾ ರಕ್ಕೆ ಅದು ಬಹಳ ಅನುಕೂಲವಾಗಿತ್ತು. ಅವನ ಎಲ್ಲ ವ್ಯವಹಾರಗಳೂ ಈ ಗವಿಯಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು.

ಸೂರ್ಯೋದಯವಾಗಿ ಎರಡುತಾಸು ಹೊತ್ತು ಏರಿದೆ. ಖಂಡಾಳೆ ಘಟ್ಟದ ಅರಣ್ಯಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಆರುಜನ ಪ್ರವಾಸಿಗಳು ದೊಡ್ಡಹಾದಿಯಿಂದ ಸಾಗಿದ್ದಾರೆ ಹೋಗಹೋಗುತ್ತ ಅವರು ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಹಳುವನ್ನು ನುಗ್ಗಿದರು ಆಗಿನ ದುರ್ಘಟವಾದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಾದಿಕಾರರು ದೊಡ್ಡ ಹಾದಿಯಹಿಡಿದು ಹೋಗುವದು ಭಯಪ್ರದವಾಗಿತ್ತು ಆ ಆರುಜನರಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ತರುಣಿಯಾದ ಸುಂದರ ಸ್ತ್ರೀಯೊಬ್ಬಳು ಇದ್ದಳು ಕೆಲಕಾರಣಗ ಳಿಂದ ಇನ್ನೂ ಆಕೆಯ ವಿವಾಹವಾಗಿದ್ದಿಲ್ಲ ಅವರೆಲ್ಲರು ಮರಾಠಾಜಾತಿಯ ವರು ನಾವು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಲೋಹಗಡಕ್ಕೆ ಮುಟ್ಟಿ ಹೇಗೆ ಪಾರಾದೇವೆಂಬ ಚಿಂತೆಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಮಗ್ನರಾಗಿದ್ದರು; ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಹೋಗ ಹೋಗು ತ್ತ ದೊಡ್ಡ ದಾರಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅಡ್ಡದಾರಿಯಿಂದ ಸಾಗಬೇಕೆಂದು ಹವಣಿ ಸಹತ್ತಿದರು. ಅವರು ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಕ್ರಮಿಸುತ್ತ ಖಂಡಾಳೆಯ ಘಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದರು ಅಲ್ಲಿ ಎರಡು ದಾರಿಗಳು ಒಡೆದಿದ್ದವು. ಒಂದು ಪ್ರಶಸ್ತವಾದ ರಾಜಮಾರ್ಗ, ಮತ್ತೊಂದು ಗುಡ್ಡದೊಳಗೆ ಹಾದುಹೋಗುವ ಅಂಕಡೊಂ ಕಾದ ಸಣ್ಣ ಕಾಲದಾರಿ. ಆ ಪ್ರವಾಸಿಕರು ಕಾಲದಾರಿಯೇ ಸಮೀಪವೆಂದು ತಿಳಿದು, ಅದರಿಂದಲೇ ಘಟ್ಟವನ್ನು ಇಳಿದರು. ಮುಂದೆ ಹೋಗ ಹೋಗುತ್ತ

ಬಲಗಡೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಹೊಲಗಳೂ, ಅವುಗಳಾಚೆಗೆ ಒಂದು ಜಲಾಶಯದ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕಾರು ಗುಡಿಸಲುಗಳೂ ಕಾಣಹತ್ತಿದವು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಐದುತಾಸು ಹೊತ್ತಾಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಆ ಜಲಾಶಯದ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಮಿಸಿ ದಣುವಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಆ ಪ್ರವಾಸಿಗಳು ಯೋಚಿಸಿ, ಜಲಾಶಯದ ಕಡೆಗೆ ತಮ್ಮ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿದರು. ಪಾಪ ! ಈ ವಿಶ್ರಾಂತಿಯೇ ತಮ್ಮ ಸಂಕಟಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದೀತೆಂಬದೇನು ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತು ?

ಪ್ರವಾಸಿಗಳು ಕುದುರೆಗಳಿಂದ ಇಳಿದು ಅವನ್ನು ಮೇಯಲಿಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಟು, ತಾವು ಜಲಾಶಯದ ದಂಡೆಯಮೇಲಿನ ಗಿಡಗಳ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಉಸ್ಸೆಂದು ಕುಳಿತುಕೊಂಡರು. ಅವರು ಮಾರ್ಗಾಯಾಸಕ್ಕಿಂತ ಕಳ್ಳರು ಕಾಕರ ಚಿಂತೆಯಿಂದ ಹಣ್ಣಾಗಿದ್ದರು. ಬಿಸಿಲೆಂದು ಕುಳಿತುಕೊಂಡರೆ ಹೊತ್ತಾಗುತ್ತಿತ್ತು, ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸು ಜರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಆ ಜಲಾಶಯದ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಊಟ ಉಡಿಗೆಯೊಳಗೆ ಎರಡುತಾಸುಗಳನ್ನು ಕಳೆದರು. ಕುದುರೆಗಳು ನೀರುಕುಡಿದು ಎಳೆಹುಲ್ಲು ಮೇಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಒಂಬತ್ತುತಾಸು ಹೊತ್ತಾಗಿರಲು, ಪುನಃ ಅವರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಹತ್ತಿಕೊಂಡು ಹಾದಿಯಹಿಡಿದರು. ಆ ಪ್ರವಾಸಿಕರಬಳಿಯಲ್ಲಿ ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ದ್ರವ್ಯಸಂಚಯವಿದ್ದದ್ದಲ್ಲದೆ, ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಒಂದು ಕನ್ಯಾರತ್ನವು ಅವರ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದದ್ದರಿಂದ, ಅವರು ವೆಂಕಾಜಿ ವಾಘನ ಈ ಉಪದ್ರವದ ಸ್ಥಳದಿಂದ ಬೇಗನೆ ಪಾರಾಗಿ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ದಡದಡ ನಡಿಸಹತ್ತಿದರು, ಆದರೆ ದೈವಸಂಕಲವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವವರಾರು? ಅವರು ಜಲಾಶಯದ ದಂಡೆಯಮೇಲೆ ವಿಶ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಿರುವಾಗ, ವಾಘನ ಗುಪ್ತಚಾರರು ಇವರ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ತಿಳಕೊಂಡು ಯಾವತ್ತು ಸಂಗತಿಯನ್ನು ವಾಘನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದರು. ಇತ್ತ ಪ್ರವಾಸಿಕರು ಸೂರ್ಯನಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತ, 'ಹೊತ್ತಾಯಿತಲ್ಲ' ಎಂದು ಚಡಪಡಿಸುತ್ತ ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಿಯಕಾಳು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಹಾದಿಯನ್ನು ವೇಗದಿಂದ ನಡೆದು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ಅವರು ಮೂರು ತಾಸು ಹಾದಿಯ ನಡೆದು ಹೋದರು. ಅವರ ವಸತಿಯಸ್ಥಳವು ಇನ್ನು ಒಂದು ಕೂಗಳತೆ ಉಳಿದಿರಬಹುದು. ಆಗ

ಸೂರ್ಯನು ತನ್ನ ಪರಿಭ್ರಮಣವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ, ವಿಶ್ರಾಂತಿಗಾಗಿ ತಾಯಿಯ ಒಡಲು ಸೇರುವವನಂತೆ ಕ್ಷಿತಿಜದಕಡೆಗೆ ವೇಗದಿಂದ ಸಾಗಿದ್ದನು. ಆಗ ಪ್ರವಾಸಿಕರು ತಮ್ಮೊಳಗೆ— “ಮೂರುಸಂಜೆಯಾಗುತ್ತಬಂದಿತು, ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿನೊಳಗೆ ನಾವು ಊರು ಸೇರಬೇಕಾಗಿತ್ತು ಕೆರೆಯದಂಡೆಯಮೇಲೆ ಹೊತ್ತುಗಳೆದದ್ದು ತಪ್ಪಾಯಿತು” ಎಂದು ಚಡಪಡಿಸುತ್ತಿರಲು, ಒಂದು ಭಯಂಕರವಾದ ಸಿಳ್ಳಿನ ಸಪ್ಪಳವು ಅವರ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದಿತು ಆಗ ಆ ಪ್ರವಾಸಿಕರ ಕೈಕಾಲು ತಣ್ಣಗಾದವು ಅವರು ಅಂಜಿಕೆಯಿಂದ ಕಕ್ಕಾಬಿಕ್ಕಿಯಾಗಿ ಸುತ್ತು ಮುತ್ತು ನೋಡಹತ್ತಿದರು. ಆ ಚಲುವೆಯಾದ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳಂತು ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ಒಮ್ಮೆ ತನ್ನ ಪರಿವಾರದಕಡೆಗೆ, ಒಮ್ಮೆ ನಾಲ್ಕೂದಿಕ್ಕುಗಳ ಕಡೆಗೆ ನೋಡತೊಡಗಿದಳು, ಆದರೆ ಮುಂದೆ ಯಾರ ಸುಳವೂ ಇಲ್ಲ, ಯಾವ ಸಪ್ಪಳವೂ ಇಲ್ಲ ಆಗ ಅವರು ಸ್ವಲ್ಪ ಧೈರ್ಯಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಓಡಿಸಬೇಕೆನ್ನುತ್ತಿರಲು, ಐವತ್ತು ಅರವತ್ತುಜನ ಬಿಚ್ಚುಗತ್ತಿಯವರು ಆ ಪ್ರವಾಸಿಕರನ್ನು ಸುತ್ತುಗಟ್ಟಿ ನಿಂತುಕೊಂಡು—“ಹಾ! ನಿಲ್ಲಿರಿ, ಕುದುರೆಗಳಿಂದ ಇಳಿಯಿರಿ” ಎಂದು ಗದ್ದರಿಸಿದರು!

ಎಲ್ಲಿ ಬರುವದೋ ಎಂದು ಸಂಕಟಕ್ಕೆ ಹೆದರಿ ಹುದುಗಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಪ್ರವಾಸಿಕರ ಎದುರಿಗೆ, ಸಂಕಟವು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಬಂದು ನಿಂತುಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟದ್ದರಿಂದ, ಅವರ ಭಯವು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ದೂರಹಾಗಿ, ಅವರು ಸಂಕಟಕ್ಕೆ ಎದೆಗೊಟ್ಟು ನಿಲ್ಲಲು ಸಿದ್ಧರಾದರು, ಯಾಕಂದರೆ ಆ ಪ್ರವಾಸಿಕರಾದರೂ ರಣಹೇಡಿಗಳಾಗಿರದೆ, ರಣಶೂರರಾಗಿದ್ದರು ಆ ತರುಣಸುಂದರಿಯು ಕೂಡ ಇಂತಹ ಕಷ್ಟಗಳಿಗೆ ಸೊಪ್ಪುಹಾಕುವವಳಿದ್ದಿಲ್ಲ ಸತ್ಯಂಗಪಿಲ್ಲವವರಿಗೆ ಲಿಂಗದ ಹಂಗೇನೆಂಬುವಂತೆ, ಜೀವದಹಂಗುದೊರೆದವರಿಗೆ ಸಂಕಟದ ಪರಿವೆಯೇನು? ವಿವೇಕಿಯಾದ ಆ ಪ್ರವಾಸಿಕರ ಮುಖ್ಯನು, ಮುಖಲಕ್ಷಣ ಮೊದಲಾದ ಕೇಳಿಕೆಯ ಮಾತಿನಿಂದ ಈ ತುಡುಗರಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಇವನೇ ವೆಂಕೋಜಿ ವಾಘನು ಇರುವನೆಂದು ಕಂಡುಹಿಡಿದು, ಆತನಕಡೆಗೆ ನೋಡಿ ಸೌಮ್ಯಸ್ವರದಿಂದ— “ವೇಂಕೋಜಿರಾವ, ನಿಮ್ಮ ಶೌರ್ಯದ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ನಾನು ಬಹಳವಾಗಿ ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ನಿಮ್ಮಂಥ ಶೂರರು, ಬಿಚ್ಚುಗತ್ತಿಯ ಐವತ್ತು ಅರವತ್ತು ಜನರೊಡನೆ ಬಂದು ಮುತ್ತಿದಾಗ, ನಾವು ಆರು ಜನರು ಮಾಡುವದೇನು?

ನಾವು ನಿಮಗೆ ಶರಣು ಬಂದಿದ್ದೇವೆ, ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಧನವನ್ನೆಲ್ಲ ತಕ್ಕೊಂಡು ನಮ್ಮನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಿರಿ.

ಪ್ರವಾಸಿಗರ ಮುಖ್ಯನು ಹೀಗೆ ನುಡಿಯುತ್ತಿರಲು, ನೀಚಹೃದಯದ ಆ ವೆಂಕೋಜಿವಾಘನು ಆ ಸುಂದರ ತರುಣಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಮರುಳಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಆತನು ಮುಗುಳುನಗೆ ನಗುತ್ತ ಆ ಮುಖ್ಯನನ್ನು ಕುರಿತು, ಕೇವಲ ಗುರುತು ಇದ್ದವನಂತೆ— "ದತ್ತಾಜಿ ಪಾಟೀಲ, ನೀವು ಒಳ್ಳೇ ವಿವೇಕಿಗಳಿರುವಿರಿ. ನೀವು ಚೌಕಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿಯ ಶ್ರೀಮಂತರಿರುವಿರೆಂಬದನ್ನೂ ನಮ್ಮ ಜನರ ಬಾಯಿಂದ ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ, ಆದ್ದರಿಂದ ನಿಮಗೆ ಒಂದು ಪೆಟ್ಟೂ ಹಾಕುವದಿಲ್ಲ, ನಿಮ್ಮ ಧನವನ್ನೂ ನಾನು ಮುಟ್ಟುವದಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ನಿಮ್ಮ ಚಲುವೆಯಾದ ಮಗಳು ಕಾಶೀಬಾಯಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ನನಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ ಬಿಡಿರಿ, ಹೇಗೂ ಆಕೆಯ ಲಗ್ನವಾಗಿರುವದಿಲ್ಲ ನಾನು ಆಕೆಯ ಲಗ್ನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತೇನೆ"

ವೆಂಕೋಜಿವಾಘನ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ದತ್ತಾಜಿಪಾಟೀಲನು ಬೆರಗಾದನು ತನ್ನ ಮನೆತನದ ಆದ್ಯಂತಸಂಗತಿಯನ್ನು ಅರಿತಿರುವ ವಾಘನ ಕಾರ್ಯಕೌಶಲ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಆತನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮೆಚ್ಚಿದನು, ಆದರೆ ಒಬ್ಬ ರಾಜಗಳ್ಳನು ಕುಲೀನನಾದ ತನ್ನ ಮಗಳಲಗ್ನವಾಗುವೆನೆಂದು ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟು ಹೇಳುವದನ್ನು ಕೇಳಿ, ಆತನಿಗೆ ಬಹಳ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದಿತು; ಆದರೂ ಆ ವಿವೇಕಿಯು ತನ್ನ ಸಿಟ್ಟು ಹೊರಗೆ ತೋರಗೊಡದೆ ಪುನಃ ಸೌಮ್ಯಸ್ವರದಿಂದಲೇ ವೆಂಕೋಜಿಯನ್ನು ಕುರಿತು—

ದತ್ತಾಜಿ—ವೆಂಕೋಜೀ, ನಮ್ಮ ಕಾಶೀಬಾಯಿಯು ನೇತಾಜಿಪಾಲಕರನೆಂಬ ಶೂರನನ್ನೇ ಮದುವೆಯಾಗಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿರುವಳು. ಆ ನೇತಾಜಿಯುನನ್ನ ಸೋದರಳಿಯನಾದ್ದರಿಂದ, ಆಕೆ ಹುಟ್ಟಿದಕೂಡಲೆ ಆಕೆಯನ್ನು ನೇತಾಜಿಗೇ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ನಾನೂ ಸಂಕಲ್ಪಮಾಡಿದ್ದೇನೆ; ಅಂದಬಳಿಕ ಕಾಶೀಬಾಯಿಯನ್ನು ನಿಮಗೆ ಹೇಗೆ ಕೊಡಬೇಕು? ನೀವೇಹೇಳಿರಿ.

ವೆಂಕೋಜಿ—ಅದರ ವಿಚಾರವು ಇಲ್ಲಿ ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ ಬೇಡ, ನೀವು ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾತಿನಿಂದ ನನ್ನ ಗುಹೆಗೆ ನಡೆಯಿರಿ, ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ಈ ಮಾತಿನ ವಿಚಾರ ಮಾಡೋಣವಂತೆ. ನೀವು ಸುಮ್ಮನೆ ನಮ್ಮಸಂಗಡ ಬಾರದಿದ್ದರೆ, ನಿಮ್ಮನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ ಒಯ್ಯಬೇಕಾಗುವದು.

ದತ್ತಾಜಿ—ಬಂಧಿಸುವದೇಕೆ, ಸಂತೋಷದಿಂದ ನಾವು ನಿಮ್ಮ ಗವಿಗೆ ಬರುವೆವು ನಡೆಯಿರಿ, ಯಾವಕಡೆಗೆ ಬರೋಣ?

ಈ ಮೇರೆಗೆ ನುಡಿದು ದತ್ತಾಜಿಯೇ ಮೊದಲಾದ ಆ ಪ್ರವಾಸಿಕರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಹತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೊರಡಲು ಸಿದ್ಧರಾದರು ಆಗ ಬಿಚ್ಚುಗತ್ತಿಯ ಆ ಐವತ್ತು ಅರವತ್ತು ಜನರು ವೆಂಕಾಜಿಯ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ಅವರನ್ನು ಎಚ್ಚರದಿಂದ ಕಾಯುತ್ತ ಅವರನ್ನು ಗುಹೆಯಕಡೆಗೆ ಸಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ನಡೆದರು ಎರಡುತಾಸು ರಾತ್ರಿಯಾಗುವದರೊಳಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಗುಹೆಗೆ ಬಂದರು ವಾಘನಿಗೆ ಇಂದು ಅತ್ಯಾನಂದ, ಬಹುಸಂಭ್ರಮ; ಈ ವರೆಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಜನರನ್ನು ಆತನು ಸುಲಿದಿದ್ದರೂ, ಇಷ್ಟು ಸಂತೋಷವು ಆತನಿಗೆ ಎಂದೂ ಆಗಿದ್ದಿಲ್ಲ ಆತನು ಅಗಣಿತ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದನು; ಹೇರಳವಾಗಿ ಮುತ್ತು ರತ್ನಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸಿದ್ದನು; ಬೆಲೆಯುಳ್ಳ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ರಾಶಿರಾಶಿಯಾಗಿ ಒಟ್ಟಿದ್ದನು; ಆದರೆ ಕಾಶೀಬಾಯಿಯಂತಹ ಕನ್ಯಾರತ್ನವು ಆತನಿಗೆ ಈವರೆಗೆ ದೊರೆತಿದ್ದಿಲ್ಲ! ಈ ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ಕನ್ಯಾರತ್ನದಮೇಲೆ ನಿವಾಳಿಸಿ ಒಗೆಯಲಿಕ್ಕೂ ತನ್ನ ಎಲ್ಲ ಸಂಪತ್ತು ಸಾಲಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆಂದು ಆತನು ಭಾವಿಸಿದನು! "ಹೊನ್ನು, ಹೆಣ್ಣು, ಹಣ್ಣುಗಳು ಎಲ್ಲ ಅಣ್ಣಗಳ ಚಿತ್ತಹಾರಕಗಳೆಂದು" ಸರ್ವಜ್ಞಕವಿಯು ಹೇಳಿರುವನು; ಆದರೆ ಹೆಣ್ಣಿನಕಾಲಲ್ಲಿ ಹಣ್ಣು-ಹೊನ್ನುಗಳನ್ನುಕೂಡ ಮಣ್ಣುಗೂಡಿಸಿದ ರಾವಣಾದಿಗಳಂಥ ಮಹಾಸಮರ್ಥ ಅಣ್ಣಗಳು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಆಗಿಹೋಗಿರುವರು; ಅಲ್ಲದೆ, ನಾರದ—ಪರ್ವತರಂಥ ದೇವರ್ಷಿಗಳೂ ಹೆಂಗಸಿನಕಾಲಲ್ಲಿ ಮಂಗನಮೋತಿಯವರಾದರು; ಅದರಂತೆ ದೇವೇಂದ್ರನೂ, ಚಂದ್ರನೂ ತಾವು ದೇವತೆಗಳಾಗಿದ್ದು ಹೆಣ್ಣಿನಕಾಲಲ್ಲಿ ಮಹಾಪವಾದಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾದರು; ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನಂಥ ಮಹಾ ತಪಸ್ವಿಯೂ ಹೆಣ್ಣಿನ ಕಾಲಲ್ಲಿ ತನ್ನ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಣ್ಣುಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡನು; ಅಂದಬಳಿಕ ಮಹಾ ಪಾಪಿಯಾದ ವೆಂಕಾಜಿವಾಘನು ಕಾಶಿಯ ರೂಪಕ್ಕೆ ಮರುಳಾದದ್ದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನು?

---

೭ ನೆಯ ಪ್ರಕರಣ—ದತ್ತಾಜಿಯ ಸಾತ್ವಿಕ ದಾರ್ಢ್ಯ

ಹೀಗೆ ನೀಚತಮನಾದ ವಾಘನು ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದ ಕಾಶಿಯನ್ನು ಲಗ್ನಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಇಚ್ಛಿಸಿ, ಆದಕ್ಕಾಗಿ ಆತನು ಕಾಶಿಯ ತಂದೆಯಾದ ದತ್ತಾಜಿಯ ಮನಸ್ಸನ್ನೂ, ಸ್ವತಃ ಕಾಶಿಯ ಮನಸ್ಸನ್ನೂ ಸುಪ್ರಸನ್ನವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಪರಿಪರಿಯಾಗಿ ಯತ್ನಿಸತೊಡಗಿದನು. ಅವರಿಗೆ ಇರುವದಕ್ಕೆ ಉತ್ತಮಸ್ಥಳ, ಸವಿಯೂಟಗಳು, ತಿನ್ನಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಹಣ್ಣು—ಹಂಪಲುಗಳು, ಸುಖಕರವಾದ ಹಾಸಿಗೆ—ಹುಪ್ಪಡಿ, ಮರ್ಯಾದೆಯ ಸವಿಮಾತುಗಳು ಮುಂತಾದವುಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಆತನು ಅತ್ಯುತ್ತಮರೀತಿಯಿಂದ ಇಡಿಸಿದನು ಒಟ್ಟಿಗೆ, ನಾವು ಸೆರೆಯಾಳುಗಳೆಂಬ ಭಾವನೆಯು ಅವರಿಗೆ ಉಂಟಾಗದೆ, ವಾಘನು ಸಜ್ಜನನೂ, ಶ್ರೀಮಂತನೂ, ಸುಖಿಯೂ, ಉದಾರನೂ ಇರುವನೆಂಬ ಭಾವನೆಯು ಅವರಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವಂತೆ ಮೋಸಗಾರನಾದ ವೆಂಕಾಜಿ ವಾಘನು ಪರಮಾವಧಿಯಾಗಿ ಯತ್ನಿಸಿದನು, ಆದರೆ ಮುಚ್ಚಿದರೂ ಬಚ್ಚಲರೊಜ್ಜಿನ ಹೇಸಿತನವು ಮುಚ್ಚದಿರುವಂತೆ, ವೆಂಕಾಜಿಯ ಕಳ್ಳತನದ ದುರ್ವಾರ್ತೆಯ ಹೊಲಸು ಏನುಮಾಡಿದರೂ ಮುಚ್ಚುವಹಾಗಿದ್ದಿಲ್ಲವು ಹೀಗೆ ವೆಂಕಾಜಿಯು ಆ ತಂದೆ—ಮಕ್ಕಳನ್ನು ರಮಿಸುತ್ತ ಎರಡು ದಿನಗಳನ್ನು ಕಳೆದನು ಮೂರನೆಯದಿವಸ ವಾಘನು ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕ ಸುಗ್ರಾಸಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಿ, ಬೀಗರನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸುವಂತೆ ದತ್ತಾಜಿಯನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸಿದನು ದತ್ತಾಜಿಯು ತನ್ನ ಮಾವನೆಂತಲೂ, ಕಾಶಿಯು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯೆಂತಲೂ ವಾಘನ ಭಾವನೆಯಾಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಅಂದು ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಊಟವಾಗಿ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಹೊಂದಿದ ಬಳಿಕ ಇಳಿಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ವಾಘನು ದತ್ತಾಜಿಯನ್ನೂ ತನ್ನ ಇಷ್ಟಮಿತ್ರರನ್ನೂ, ಕರೆಸಿ, ಹಣ್ಣು—ಹಂಪ

ಉಗಳನ್ನೂ, ಬಗೆಬಗೆಯ ಉತ್ತಮ ಖಾದ್ಯ-ಪೇಯಗಳನ್ನೂ, ಅವರೆಲ್ಲರೊಡನೆ ವಿನೋದದಿಂದ ಸೇವಿಸುತ್ತ, ತನ್ನ ಪರಾಕ್ರಮದ ಸುದ್ದಿಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತ ತಾಂಬೂಲ ಸೇವನವಾದಮೇಲೆ ತನ್ನ ಜೀವದಗೆಳೆಯರೊಡನೆ ದತ್ತಾಜಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಭಾಂಡಾರಗೃಹಕ್ಕೆ ಕರಕೊಂಡು ಹೋದನು ಆಮೇಲೆ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ತನ್ನ ಅಪಾರವಾದ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಉಬ್ಬಿ ಉಬ್ಬಿ ವರ್ಣಿಸುತ್ತ ದತ್ತಾಜಿಗೆ ತೋರಿಸತೊಡಗಿರುವಾಗ, ಆ ವಾಘನು ತನ್ನ ಕಳ್ಳತನದ ಕಲಂಕವನ್ನು ಮರೆತುಬಿಟ್ಟನು ಚಿಂಚವಡದ ಗಣಪತಿಯ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಸುಲಿಗೆಯ ವರ್ಣನಮಾಡಿ ತಾನು ಅಪಹರಿಸಿತಂದಿದ್ದ ಗಣಪತಿಯ ಬಂಗಾರದ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರೌಢಿಮೆಯಿಂದ ದತ್ತಾಜಿಗೆ ತೋರಿಸಲು, ಭಯಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಆ ಭಾವಿಕ ಪಾಟೀಲನ ಮೈಕೂದಲು ನೆಟ್ಟಗಾಗಿ, ಆತನು ಗಣಪತಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಿ ತನಗಾಗಿದ್ದ ಅಸಮಾಧಾನವನ್ನು ತಡೆಯದೆ ವೆಂಕಾಜಿಯನ್ನು ಕುರಿತು--

ದತ್ತಾಜಿ--ವೆಂಕಾಜೀ, ದೇವಸ್ಥಾನದ ಸುಲಿಗೆಯೂ, ಮೂರ್ತಿಯ ಅಪಹಾರವೂ ಮೂರ್ತಿಭೇದಕರಾದ ಮುಸಲ್ಮಾನರಲ್ಲಿಯೂ ದುಷ್ಟರಿಂದ ಮಾತ್ರ ಆಗಬಹುದು, ಆದರೆ ಅವರೊಳಗಿನ ಸಜ್ಜನರು ಕೂಡ ಇಂತಹ ದೈವದ್ರೋಹದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೇಸಬಹುದು ಹೀಗಿದ್ದು, ಮೂರ್ತಿ ಪೂಜಕರೆನಿಸುವ ವೈದಿಕರು ನೀವು, ಇಂತಹ ಹೀನಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಬಹುದೇ? ವಿಘ್ನೇಶ್ವರನ ಈ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಅನಾದರದಿಂದ ಇಟ್ಟುಬಿಡದೆ, ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಇದರ ಪೂಜೆ-ಪುನಸ್ಕಾರಗಳನ್ನಾದರೂ ಮಾಡಿಸಿರಿ. ಭಾಂಡಾರದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಜಾಗ್ರತ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಬಂಧಿಸಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವದೆಂದರೆ, ಉಡಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಹಾಗೆಯೇ ಸರಿ! ವೆಂಕಾಜೀ, ನಿಮ್ಮ ಅಪಾರವಾದ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ನೋಡಿ ನನಗೆ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು; ಆದರೆ ನಾನು ಈ ಮಂಗಲಮೂರ್ತಿಯ ಪ್ರತಿಮೆಯ ಮುಂದೆ ಇನ್ನು ನಿಲ್ಲಲಾರೆನು ಈಗ ಈ ಕ್ಷುಬ್ಧಗಣಪತಿಯ ಕಣ್ಣುಗಳೊಳಗಿಂದ ಕಿಡಿಗಳು ಹಾರುತ್ತಿರುವದು ನಿಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣುವದಿಲ್ಲವೆ?

ಈ ಮೇರೆಗೆ ನುಡಿದು ಭಾವಿಕನಾದ ದತ್ತಾಜಿಯು ಆ ಭಾಂಡಾರ ಗೃಹದಿಂದ ತಟ್ಟನೆ ಹೊರಬಿದ್ದನು ಅದರಿಂದ ವಾಘನ ವಜ್ರಹೃದಯವೂ ಸ್ವಲ್ಪ

ವಿದುವಾಗಿ, "ನನ್ನ ಈ ದುಷ್ಕೃತ್ಯವನ್ನು ನಾನು ದತ್ತಾಜಿಯು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹಾಕತಕ್ಕದ್ದಿದ್ದಿಲ್ಲ," ಎಂದು ಆತನು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಪಡತೊಡಗಿದನು. ಸತ್ಸಮಾಗಮದ ಪ್ರಭಾವವೇ ಅಂತಹದು ನಿಜವಾದ ಭಕ್ತಿಭಾವದ ದತ್ತಾಜಿಯು ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದ ಉಪದೇಶದಿಂದ ವಾಘನಂತಹ ದುರ್ಜನನಲ್ಲಿ ಸಜ್ಜನತೆಯ ಅಂಕುರವು ಮೊಳೆತದ್ದು ಅಭಿನಂದನೀಯವೇ ಸರಿ! ಸ್ವರಾಜ್ಯದ ಉಗಮಸ್ಥಾನವು ಮನುಷ್ಯನ ಹೃದಯವೇ ಆಗಿರುವದರಿಂದ, ದತ್ತಾಜಿ ಪಾಟೀಲನ ಹೃದಯದ ಸ್ವರಾಜ್ಯವು ಸುಗಂಧಯುಕ್ತವಾದದ್ದೆಂತಲೂ, ವೆಂಕಾಜಿ ವಾಘನ ಹೃದಯದ ಸ್ವರಾಜ್ಯವು ದುರ್ಗಂಧಯುಕ್ತವಾದದ್ದೆಂತಲೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುವದು, ಯಾಕಂದರೆ ಆಸ್ತಿಕನಾದ ದತ್ತಾಜಿಯ ಹೃದಯವು ಸದ್ಗುಣಗಳ ಆಗರವೂ, ನಾಸ್ತಿಕನಾದ ವೆಂಕಾಜಿ ವಾಘನ ಹೃದಯವು ದುರ್ಗುಣಗಳ ಆಗರವೂ ಆಗಿದ್ದವು!

ಹೀಗೆ ಮೌನದಿಂದ ಬಂದು ದಿವಾಣಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದ ದತ್ತಾಜಿ-ವೆಂಕಾಜಿಯರಿಬ್ಬರೂ ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಮೌನವಾಗಿಯೇ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರು. ಆಗ ದೈವದ್ರೋಹದ ದರ್ಶನದಿಂದಾದ ಸಂತಾಪವನ್ನು ದತ್ತಾಜಿಯು ಪ್ರಯಾಸದಿಂದ ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲು, ಆತನ ಕಣ್ಣುಗಳೂ, ಮುಖವೂ ಕೆಂಪಾದವು ಇತ್ತ ವೆಂಕಾಜಿಯು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹುಳಕಡಿದಂತಾಗಿ, "ನಿಜವಾಗಿಯೇ ನಾನು ಗಣಪತಿಯ ಕ್ಷೋಭಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗಿರಬಹುದೇ" ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ, ಭಯದಿಂದ ಅವನ ತೇಜೋಹಾನಿಯಾಗಿರಲು, ಅದನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನು ದತ್ತಾಜಿಯನ್ನು ನೋಡಲಾರದೆ ಮೋರೆ ತಗ್ಗಿಸಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿರುವಾಗ, ಆತನ ಮುಖವು ಕರಕಿಟ್ಟಿತು. ಹೀಗಿರಲು, ವಿವೇಕಿಯಾದ ದತ್ತಾಜಿಯು ತಾಂಬೂಲ ಉಗುಳುವ ನೆವದಿಂದ ಬಾಗಿಲಬಳಿಗೆ ಎದ್ದು ಹೋಗಿ ಉಗಳುತ್ತ, ಏನೂ ಅರಿಯದವನಂತೆ, ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಬಹಳಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟನು ಇತ್ತ ವೆಂಕಾಜಿಯು ತನಗಾಗಿದ್ದ ಅಸಮಾಧಾನದ ಕಸುವು ಕಡಿಮೆಯಾಗಲು, ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಿಂದ ದತ್ತಾಜಿಯನ್ನು ಕುರಿತು— "ಬರಬೇಕು ಪಾಟೀಲರೇ? ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟಿರಲ್ಲ, ಬರ್ರಿ, ತಾಂಬೂಲ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಿರಿ," ಎಂದು ಕರೆಯಲು, ದತ್ತಾಜಿಯು ಬಂದು ತಾಂಬೂಲ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಹತ್ತಿದನು. ಆಗ ಪಾಟೀಲನ ಸಂತಾಪವೂ ಕಡಿಮೆ

ಯಾಗಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ಇಬ್ಬರೂ ವಿಕಾರರಹಿತರಾಗಿ ತಾಂಬೂಲ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲು, ವೆಂಕಾಜಿಯು ದತ್ತಾಜಿಗೆ—

ವೆಂಕಾಜಿ — ಏನೇ ಆಗಲಿ, ನೀವು ಹೇಳಿದಂತೆ ನಾನು ಚಿಂಚವಡದ ದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನು ಸುಲಿಯತಕ್ಕದ್ದಿದ್ದಿಲ್ಲ; ಅದಿರಲಿ ಬಿಡಿರಿ, ಆದದ್ದು ಆಗಿಹೋಯಿತು. ಆದರೆ ದತ್ತಾಜಿ, ನನ್ನಂತಹ ಅಪಾರವಾದ ಸಂಪತ್ತು ಬೇರೆ ಕಡೆಗೆ ನಿಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದಿರುವದೆಯೆ? ಕನಸಿನಲ್ಲ ಸಹ ಇಂಥಹ ಅಗಣಿತ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ನೀವು ನೋಡಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ

ದತ್ತಾಜಿ—ಇಂತಹ ಅಗಣಿತ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಅರಸರಲ್ಲ, ಅಥವಾ ಸುಲಿಗೆಗಾರರಲ್ಲಿಯಲ್ಲದೆ, ಬೇರೆಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಲಾಸಲ್ಲ, ಆದರೆ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ದೇಶಕ್ಕೆ ಅರಸನೇ ಇಲ್ಲದಿರುವವರಿಂದ, ನಮ್ಮ ಅರಸನ ಸಂಪತ್ತಂತು ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳುವಹಾಗಿಲ್ಲ, ಇನ್ನು, ಯೋಗಾಯೋಗವಿದ್ದದ್ದರಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಸುಲಿಗೆಯ ಅಗಣಿತ ಸಂಪತ್ತು ನನ್ನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದಿರುವದು ಆದರೆ ರಾಜರು ತಮ್ಮ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ನಿರ್ಬಾಧವಾಗಿ ಭೋಗಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆ, ಸುಲಿಗೆಗಾರರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಮುಂದಿಯು ಮುಂದೆ ಭೋಗಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಬರುವದು?

ವೆಂಕಾಜಿ(ಸೊಂವಮನಸಿನಿಂದ)—ಪಾಟೀಲರೇ, ಈಗ ನನ್ನ ಗವಿಯ ಹತ್ತರ ಸುಳಿಯುವ ಎದೆಗಾರನು ಆದಾವನಿರುವನು? ಕೆಲವರು ಊರ ಅರಸರಾಗಿದ್ದರೆ, ನಾನು ಅಡವಿಯ ಅರಸನಾಗಿರುವೆನು, ಹೆಸರಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ನಾನು ಜನರಿಗೆಲ್ಲ ವ್ಯಾಘ್ರರೂಪನಾಗಿರುವೆನು ದತ್ತಾಜೀ, ಅದೇನೇ ಇರಲಿ, ನಾನು ಒಂದು ಗುಟ್ಟಿನ ಮಾತು ನಿಮಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ; ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ಸುಲಿಗೆಗಾರರೇ ಈಗ ರಾಜರಾಗುತ್ತಿರುವರು ಈಗ ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಶಿವಾಜಿಗೆ ರಾಜನೆನ್ನುವಿರೋ ಇಲ್ಲವೊ? ಅವನು ಮೊದಲು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸುಲಿಗೆಗಾರನೇ ಆಗಿದ್ದಿಲ್ಲವೇ?

ಹೀಗೆ ವೆಂಕಾಜಿಯು ಶಿವಾಜಿಯನ್ನು ತನಗೆ ಹೋಲಿಸಿಕೊಂಡದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿದಕೂಡಲೆ, ದತ್ತಾಜಿಯ ಕಣ್ಣುಗಳು ಸಂತಾಪದಿಂದ ಪುನಃ ಕೆಂಪಾದವು. ಆಗ ಆತನು ತಟ್ಟನೆ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಮುರಿದಂತೆ ಮಾತಾಡಿಬಿಡತಕ್ಕವನು; ಆದರೆ ತಾನು ವಾಘನ ಸೆರೆಯಾಳೆಂಬದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬರಲು, ಆತನು ವಿವೇಕದಿಂದ—“ವೆಂಕಾಜೀ, ಈಗ ಶಿವಾಜಿರಾಜರ ಹೆಸರೇಕೆ? ಅವರು ದೇಶಬಾಂ

ಧವರಾದ ಬಡಬಗ್ಗರ ಸುಲಿಗೆಗಾರರಲ್ಲ; ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಶತ್ರುಗಳ, ಹಾಗು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ದ್ರೋಹಿಗಳ ಸುಲಿಗೆಗಾರರು. ವೆಂಕಾಜಿ, ಆವರು ಸ್ವದೇಶಬಾಂಧವರ ಸೊತ್ತನ್ನಾಗಲಿ, ಸ್ವದೇಶಬಾಂಧವರ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನಂತೂ ಇರಲಿ, ಶತ್ರುಗಳ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನಾಗಲಿ ಅಪಹರಿಸಿದ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಕಿವಿಯಿಂದ ಕೇಳಿದ್ದರೆ ಹೇಳಿರಿ. ವೆಂಕಾಜೀ, ನಿಮಗೆ ಸಿಟ್ಟುಬರಬೇಕೆಂದು ನಾನು ಬೇಕಂತ ಕೊಕ್ಕಿಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡುವದಿಲ್ಲ ; ನಿಜವಾದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ನಮಗೆ ಶಿವಾಜಿಯು ಬರಿಯರಾಜನೇ ಅಲ್ಲ, ದೇವರು ! ಆತನು ತನ್ನನ್ನು ರಾಜನೆಂದಾಗಲಿ, ದೇವರೆಂದಾಗಲಿ ಕರೆಯಿರೆಂದು ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳಿರುವದಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರವೇ ತಾನಾಗಿ ಆತನನ್ನು ತನ್ನ ರಾಜನೆಂದೂ, ದೇವರೆಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಿರುವದು ; ಹೀಗೆ ಶಿವಾಜಿಯು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೇ ತಂದೆಯಂತಿರುವನು , ಆದರೆ ವೆಂಕಾಜೀ,"ನಾನು ಅರಣ್ಯದ ರಾಜನೆಂ"ದು ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಬಾಯಿಂದ ಹೇಳುತ್ತೀರಿ ; ಆದರೆ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿರುವವರಾರು? ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕಳ್ಳರಲ್ಲವೆ? ಅಂದಬಳಿಕ ನೀವು ಕಳ್ಳರರಾಜರೆಂದು ಹೇಳಿದಹಾಗಾಯಿತು. ಹಾದಿಯ ಬಡಿಯುವದು, ದರವಡೆ ಮಾಡುವದು ನಿಮ್ಮ ಕೆಲಸಗಳು, ಅವನ್ನು ನೀವು ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಮಾಡುತ್ತಲೂ ಇರುವಿರಿ , ಅಂದಬಳಿಕ ಪ್ರಜಾಪಾಲಕ ರಾಜರಾದ ಶಿವಾಜಿಮಹಾರಾಜರಂಥ ರಾಜರು ನೀವು ಹೇಗಾದೀರಿ ?

ದತ್ತಾಜಿಯ ಈ ಮಾತುಗಳಿಂದ ವೆಂಕಾಜಿಯು ಸಿಟ್ಟಿಬೆಂಕಿಯಾದನು. ಆತನ ಆ ಕ್ರೋಧಾಗ್ನಿಯ ಜಳದಿಂದ ಈಮೊದಲೆಅವನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಸತ್ಸಮಾಗಮದಿಂದ ಉಂಟಾಗಿದ್ದ ಸೌಜನ್ಯಾಂಕುರವು ಕಮರಿಹೋಗಲು, ಆ ದುಷ್ಟನು ಸಿಟ್ಟೆಗೆದ್ದ ಸರ್ಪದಂತೆ ಘೂತ್ಕಾರಮಾಡುತ್ತ—" ದತ್ತಾಜಿ, ನನ್ನ ಬಂಧನದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿರುವ ನೀವು, ಬಂಧಮುಕ್ತರಾದಬಳಿಕ ಆ ಶಿವಾಜಿಯನ್ನು ಹೊಗಳಿರಿ. ನಿಮ್ಮ ಕಾಶಿಯನ್ನು ಲಗ್ನಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ನಾನು ಈ ವರೆಗೆ ನಿಮ್ಮ ಮರ್ಯಾದೆ ಕಾದಿದ್ದೇನೆ; ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇಷ್ಟುಹೊತ್ತಿಗೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಗೊತ್ತಿಗೆ ಹಚ್ಚಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದೆನು. ಈಗ ಹೇಳಿರಿ, ನಾನು ಕಾಶಿಯ ಲಗ್ನಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ನಿಮ್ಮ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಇರುವದೋ ಇಲ್ಲವೊ ?

ವೆಂಕಾಜಿಯ ಈ ಅಪಮಾನಕಾರಕ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ದತ್ತಾಜಿಯ ಮೈಮೇಲಿನ ಎಚ್ಚರವು ತಪ್ಪಿತು. ತಾನು ವೆಂಕಾಜಿಯ ಸೆರೆಯಾಳಾ

ಗಿರುವೆನೆಂಬದನ್ನು ಆತನು ಪೂರಾ ಮರೆತುಬಿಟ್ಟನು. ಸ್ವಕುಲಾಭಿಮಾನ ದಿಂದ ಆತನು ವೆಂಕಾಜಿಗೆ—ವೆಂಕಾಜೀ, ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಿಯಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೋ, ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಮಾಡಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ; ಮರಾಟಾ ಪಾಟೀಲನ ಮಗಳು ನಿನ್ನಂಥ ಸುಲಿಗೆಗಾರನ ಹೆಂಡತಿಯು ಸರ್ವಥಾ ಆಗಲಾರಳು! ದುಷ್ಟಾ, ಸಿಕ್ಕವರು ಸಿಕ್ಕವರೊಡನೆ ಮದುವೆಯಾಗಲಿಕ್ಕೆ, ಮದುವೆಯೆಂಬದೇನು ಸೂಳೆಗಾರಿ ಕೆಯೇ? ಈ ಸ್ವೇಚ್ಛಾಚಾರವು ಪಶುಗಳದಾದ್ದರಿಂದ, ನಿಮ್ಮಂಥ ಸ್ವೇಚ್ಛಾಚಾ ರದ ಪಶುವೃತ್ತಿಯವರು ಸಿಕ್ಕವರನ್ನು ಸಿಕ್ಕಹಾಗೆ ಲಗ್ನವಾಗಬಹುದು; ಆದರೆ ಮರಾಟರು ನಾವು ಪಶುಗಳಲ್ಲ, ಪರಿಶುದ್ಧ ವೀರ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ವಂಶದವರಿದ್ದೇವೆ; ಶ್ರೀರಾಮನೇ ಮೊದಲಾದ ಪರಿಶುದ್ಧ ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರು; ಆದ್ದರಿಂದ, ಅಚ್ಚ ಮರಾಟನಾದ ವೀರ ನೇತಾಜಿಗೆ ತನ್ನ ಪಂಚಪ್ರಾಣಗ ಳನ್ನು ಮನಃಪೂರ್ವಕ ಅರ್ಪಿಸಿರುವ ಕಾಶಿಯೆಂಬ ಕನ್ಯಾರತ್ನವನ್ನು, ನಾನು ಕಾಗೆಯಾದ ನಿನ್ನ ಕೊರಳಿಗೆ ಸರ್ವಥಾ ಕಟ್ಟಲಾರೆನು. ಬೇಕಾದರೆ ಈಗಲೇ ನೀನು ನನ್ನ ಶಿರಚ್ಛೇದಮಾಡು.

ವೆಂಕಾಜಿ—ದತ್ತಾಜೀ, ಸ್ವಲ್ಪ ಶಾಂತನಾಗು. ನಿನ್ನ ಮಾತಿನಂತೆ ನಾನು ನಿನ್ನ ಶಿರಚ್ಛೇದಮಾಡಿದರೆ, ನಾನು ನಾಳೆ ಕಾಶಿಯ ಲಗ್ನವನ್ನು ಬಲಾತ್ಕಾರ ದಿಂದ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಆಕೆಯನ್ನು ಯಾರು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು? ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ, ಕಾಶಿಯು ನನ್ನ ವೈಭವಕ್ಕೂ, ಪರಾಕ್ರಮಕ್ಕೂ, ರೂಪಕ್ಕೂ ಮೆಚ್ಚಿ ತಾನಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಲಿಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿದರೆ, ನೀನು ಮಾಡುವ ದೇನು? ಮಿಯಾ-ಬೀಬಿಗಳು ಒಂದಾದರೆ, ನಿನ್ನಂಥ ಕಾಜಿಯ ಕೆಲಸವೇ ನಿರುವದು? ಇಲ್ಲದ ನಿನ್ನ ಕ್ಷತ್ರಿಯತ್ವದ ಅಭಿಮಾನಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು, ಏನಾದರೂ ಬೊಗಳಬೇಡ ಹೊಗಸರ ನೆಲೆ, ನೀರ ನೆಲೆ, ಕುದುರೆಯ ನೆಲೆ ಕಂಡ ವರಾರು?

ದತ್ತಾಜಿ (ಉಪಹಾಸದಿಂದ ನಕ್ಕು)—ವೆಂಕಾಜೀ, ನಾನು ಹೇಳು ವದು ಶುದ್ಧ ಬೀಜದ ಸ್ತ್ರೀ-ಪುರುಷರ ಲಗ್ನದ ಸಂಬಂಧದ ಮಾತು ಕಲಿ ಮಹಿಮೆಯು ಹೆಚ್ಚುತ್ತ ಹೋದಂತೆ, ಶುದ್ಧ ಬೀಜದ ಸ್ತ್ರೀ-ಪುರುಷರು ಕಡಿ ಮೆಯಾಗುತ್ತ, ಜಾತಿಸಂಕರದ ಸ್ವೇಚ್ಛಾಚಾರದ ವಿವಿಧ ವಿವಾಹಗಳು, ಅಥವಾ ವಿವಾಹ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೆಯೇ ಪಶುಗಳಂತೆ ವಿಹರಿಸುವ ಬಗೆಬಗೆಯ ರೀತಿ

ಗಳು ಇನ್ನುಮೇಲೆ ಬಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬರಬಹುದಾದರೂ, ಶುದ್ಧ ಬೀಜದ ಸ್ತ್ರೀ–ಪುರುಷರ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತಲಗ್ನದ ಸಂಪೂರ್ಣನಾಶವು ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ಆಗಲಾರದೆಂಬದನ್ನು ಚನ್ನಾಗಿ ಲಕ್ಷದಲ್ಲಿಡು. ಆದ್ದರಿಂದ ಕಾಶಿಯ ಗುಣ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡದೆ ನೀನು ಆಕೆಗೆ ಏನಾದರೂ ಹೆಸರಿಡಬೇಡ, ನಿನ್ನ ನಾಲಿಗೆ ಹುಳತೀತು. ಎಲೈಮದಾಂಧನಾದ ವೆಂಕಾಜೀ, ಕನ್ಯೆಯ ಜಾತಿ, ಕುಲ, ಶೀಲ, ಸ್ವಭಾವಮುಂತಾದವುಗಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಿಚಾರವನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕನುಸರಿಸಿ ಮಾಡದೆ, ಶುದ್ಧ ಕತ್ತೆಯಂತೆ ಸಿಕ್ಕ ಸಿಕ್ಕ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಮೇಲೆ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡುವ ನೀನು ಶುದ್ಧಬೀಜದವನಿರಬಹುದೋ ಅಶುದ್ಧಬೀಜದವನಿರಬಹದೋ, ಎಂಬದನ್ನು ನೀನೇ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಮಾಡಿ ನೋಡು! ಕಾಶಿಯನ್ನು ನಾನು ಹಡೆದು ಆಕೆಯನ್ನು ದೊಡ್ಡವಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವಾಗ, ಆಕೆಯ ಗುಣ ನೋಡಿರುವೆನು, ಆಕೆಯ ಶೀಲಸ್ವಭಾವಗಳನ್ನು ಅರಿತಿರುವೆನು; ಆದರೆ ಈಗ ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳಿಂದ ಕೇವಲ ಕಾಶಿಯ ರೂಪವನ್ನು ನೋಡಿ, "ದೀಪದ ರೂಪವನ್ನು ನೋಡಿದ ಪತಂಗದಂತೆ" ಮೋಹಿಸಿರುವ ನೀನು, ಕಾಶಿಯಗೊಡವೆಗೆ ಹೋಗಿ ವ್ಯರ್ಥ ಸುಟ್ಟು ಹೋದೀ. ಎಲೈ ನೀಚತಮನೇ, ನಿಜವಾದ ಕ್ಷಾತ್ರವೃತ್ತಿಯ ಸಾಧ್ವಿಯರು, ತಮ್ಮ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯವನ್ನು ಅನ್ಯರ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದೆ ತಾವೇ ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವರೆಂಬದು ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೆ? ಲಂಕೆಯಲ್ಲಿ ಲೋಕಮಾತೆಯಾದ ಶ್ರೀಜಾನಕಿಯ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯದ ರಕ್ಷಣವನ್ನು ತ್ರೈಲೋಕ್ಯ ವಿಜಯಿಯಾದ ರಾವಣನೆಂಬ ದುಷ್ಟ ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರನಿಂದ ಯಾರು ಮಾಡಿದರು! ಆ ಲೋಕಮಾತೆಯು ಸ್ವತಃ ತನ್ನ ಆತ್ಮತೇಜದಿಂದ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲವೆ? ಅದರಂತೆ, ಸಾಧ್ವೀಶಿರೋಮಣಿಯಾದ ನಳಪತ್ನಿ ದಮಯಂತಿಯು ಕಟ್ಟಡವಿಯಲ್ಲಿ ದುಷ್ಟ ಕಿರಾತನಿಂದ ತನ್ನ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯದ ರಕ್ಷಣವನ್ನು ತನ್ನ ಆತ್ಮತೇಜದಿಂದ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ, ಆಕೆಯ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಯಾರು ಹೋಗಿದ್ದರು? ವೆಂಕಾಜೀ, ಈ ಪೌರಾಣಿಕ ಸಂಗತಿಗಳಂತು ಇರಲಿ, ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಬಲನಾಗಿದ್ದ ಅಕಬರ ಬಾಡಶಹನು, ಕ್ಷಾತ್ರತೇಜಾಭಿಮಾನಿಯಾದ ರಜಪೂತ ಪೃಥ್ವೀರಾಜಪತ್ನಿ ಸಾಧ್ವೀಶಿರೋಮಣಿ ಜೋಧಬಾಯಿಯನ್ನು ನೌರೋಜದ ಜಾತ್ರಿಯು ಮುಗಿದ ನಂತರ ಮೋಸದಿಂದ ಪ್ರತಿಬಂಧಿಸಿ, ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಆಕೆಯ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯ ಭಂಗಮಾಡಹೋದಾಗ, ಆ ಬಾದಶಹನ ಸೊಕ್ಕನ್ನಿಳಿಸಿ ತನ್ನ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯ ರಕ್ಷಣ ಮಾಡಿ

ಕೊಂಡದ್ದಲ್ಲದೆ “ ಇನ್ನು ಪರಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಕಣ್ಣೆತ್ತಿ ನೋಡಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆಂ”ದು ಆ ಸಮರ್ಥ ಬಾದಶಹನಿಂದ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಆತನಿಗೆ ಜೀವದಾನ ಕೊಟ್ಟ ಸಂಗತಿಯು, ಅರಣ್ಯದ ರಾಜನಾದ ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತಿರುವದೋ ಇಲ್ಲವೋ ಯಾರು ಬಲ್ಲರು ? ಎಲೈ ರಾಜಗಳ್ಳಾ ವೆಂಕಾಜೀ, ನಾಸ್ತಿಕವಾದ ನಿನ್ನ ಅರಣ್ಯ ಸ್ವರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ದುರ್ಗುಣಗಳ ದುರ್ಗಂಧವು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಇಡಗಿರಲು, ದುರ್ಬೀಜರಾದವರ ಪಶುವೃತ್ತಿಯ ಸ್ವೇಚ್ಛಾಚಾರದ ಅಶಾಶ್ವತಗಳಾದ ಹಲವು ವಿವಾಹಗಳು ನಿನ್ನಂಥ ಮುಖಂಡನ ಮಾನ್ಯತೆಯಿಂದ ಹಿಂಡಿಗೆ ಹಿಂಡು ಆಗಬಹುದು; ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಶಿವಪ್ರಭುವಿನ ಆಸ್ತಿಕವಾದ ವೈದಿಕ ಸ್ವರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಆತನ ಸದ್ಗುಣಗಳ ಸುಗಂಧವು ಎಲ್ಲಕಡೆಗೂ ಇಡಗಿರಲು, ಶುದ್ಧಬೀಜದವರ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ವಿವಾಹಗಳಿಗೇ ಮಾನ್ಯತೆ ದೊರೆತೀತು; ಅಂಥ ಶಾಶ್ವತ ವಿವಾಹದಿಂದ ಭದ್ಧರಾದವರೇ ಗೌರವಶಾಲಿಗಳೆನಿಸಿಕೊಂಡಾರು! ಅಂಥವರಿಂದಲೇ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯದ ಪ್ರಭಾವವು ಪ್ರಕಟವಾದೀತು ! ದೂರವೇಕೆ, ನನ್ನ ಮಗಳಾದ ಕಾಶಿಯು ಶುದ್ಧಬೀಜದವಳೋ, ಅಶುದ್ಧ ಬೀಜದವಳೋ ಎಂಬದರ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಕಾಲವೇ ಒದಗಿ ಬಂದಿದೆ. ನೀನು ನನ್ನ ಶಿರಚ್ಛೇದ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ, ಆಕೆಯ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ನಾನು ಕಣ್ಣಮುಟ್ಟ ನೋಡುವೆನು. ಶಿರಚ್ಛೇದ ಮಾಡಿದರೆ, ಸರ್ವಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದ್ದ ಪರಮೇಶ್ವರನ ಬೆಂಬಲದಿಂದ ನಮ್ಮ ಕಾಶಿಯು ಕ್ಷಾತ್ರತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರವೇ ನೋಡಿ ತಲೆದೂಗುವದು !

೯ನೇ ಪ್ರಕರಣ - ಕಾಶಿಯು ಕ್ಷಾತ್ರತೇಜ

ದತ್ತಾಜಿ ಪಾಟೀಲನ ಈ ನಿಷ್ಠುರ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ವೆಂಕಾಜಿಗೆ ಮುಂದೆ ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬದು ತೋಚದಾಯಿತು. ಆ ತಾಮಸಿಯು

ಸಿಟ್ಟಿನಭರದಲ್ಲಿ ದತ್ತಾಜಿಯನ್ನು ಗುಡ್ಡದ ಕೆಳಗೆ ದೂಕಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು; ಅಥವಾ ಆತನ ಶಿರಚ್ಛೇದವನ್ನಾದರೂ ಮಾಡಿಸಿ ಬಿಡಬಹುದಾಗಿತ್ತು; ಆದರೆ ಕಾಶಿಯಮೇಲಿನ ಮೋಹವು ಆತನಿಗೆ ಹಾಗೆ ಮಾಡಗೊಡಲಿಲ್ಲ. ತಂದೆಯ ಮರಣದ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಕಾಶಿಯು ತಟ್ಟನೆ ಪ್ರಾಣಕೊಟ್ಟರೆ ಮಾಡುವ ದೇನೆಂದು ಆತನು ಬೆದರಿ ಯೋಚಿಸತೊಡಗಿದನು. ದತ್ತಾಜಿಯ ಮಾತುಗ ಳಿಂದ ಆತನ ಮನಸ್ಸು ಬಹಳವಾಗಿ ನೊಂದಿತ್ತು, ಆತನು ಯೋಚಿಸತೊಡ ಗಿದಂತೆ ಆ ಮಾತುಗಳೊಳಗಿನ ಸತ್ಯಾಂಶವೂ, ಓಜಸ್ವಿತೆಯೂ ಆತನ ಮನ ಸ್ಸಿಗೆ ನಟ್ಟು, ಅದು ಮತ್ತಿಷ್ಟು ವ್ಯಥಿತವಾಗತೊಡಗಿತು ಆಗ ವಾಘನು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ—"ಈತನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವದೂ ಕಷ್ಟ, ಕೊಲ್ಲದಿರುವದೂ ಕಷ್ಟ, ಈತನನ್ನು ಹೀಗೆಯೇ ಬಿಟ್ಟರೆ, ತನ್ನ ಮಗಳಿಗೆ ಇಲ್ಲದ ಬೋಧಮಾಡಿ ಆಕೆಯ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕೆಡಿಸಬಹುದು, ಆದ್ದರಿಂದ ಈತನನ್ನು ಕಠಿಣ ಕಾರಾ ಗೃಹದಲ್ಲಿರಿಸಿಬಿಡಬೇಕು ಇದರ ಗಂಧವುಕೂಡ ಕಾಶಿಗೆ ಹತ್ತಬಾರದು ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಗತಿಯು ಏನಾಯಿತೆಂಬದು ತಿಳಿಯದ್ದರಿಂದ ಆಕೆಯು ನಿರಾಶಳಾಗಿ ಮೆತ್ತಗಾಗಬಹುದು, ಇತ್ತ ದತ್ತಾಜಿಯೂ ಸೆರೆಮನೆಯ ತಾಪದಿಂದ ಹಣ್ಣಾ ಗಬಹುದು. ಹೀಗೆ ತಿಂಗಳೊಪ್ಪತ್ತು ಹೋದಬಳಿಕ ಆಮೇಲೆ ಉಪಾಯ ದಿಂದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವದು ಯೋಗ್ಯವು ಯಾವದನ್ನಾದರೂ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಹೆಚ್ಚು ಜಗ್ಗಬಾರದು

ಹೀಗೆ ಯೋಚಿಸಿ ವೆಂಕಾಜಿಯು ದತ್ತಾಜಿಯನ್ನು ಕತ್ತಲಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಡಿಸಿ, ಪರಿಪರಿಯಾಗಿ ಆತನನ್ನು ಪೀಡಿಸತೊಡಗಿದನು ಹೀಗೆ ಅಖಂಡ ಒಂದು ತಿಂಗಳು ಕ್ರಮಿಸಿ ಹೋಯಿತು ತಂದೆಗೆ ಮಗಳ ಸುದ್ದಿಯಿಲ್ಲ, ಮಗ ಳಿಗೆ ತಂದೆಯ ಸುದ್ದಿಯಿಲ್ಲ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಪರಸ್ಪರರ ಚಿಂತೆಯಿಂದ ಕೊರಗ ಹತ್ತಿದರು. ಕಾಶಿಯ ಯೋಗಕ್ಷೇಮದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವಾಘನು ಅತ್ಯಂತ ದಕ್ಷ ನಾಗಿದ್ದರೂ, ಆಕೆಗೆ ತಂದೆಯ ಸುದ್ದಿಯು ಏನೂ ಗೊತ್ತಾಗದಂತೆ ಎಚ್ಚರಪಡು ತ್ತಿದ್ದನು. ತಾನೂ ಕಾಶಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಗುಣಗಳ, ಹಾಗು ಐಶ್ವರ್ಯದ ವರ್ಣನವನ್ನು ಕಾಶಿಯ ಮುಂದೆ ಮಾಡಿ, ತನ್ನ ಕಡೆಗೆ ಕಾಶಿಯ ಮನಸ್ಸು ತಿರುಗಿಸುವಂತೆ ಪರಿಚಾರಿಕೆಯರನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿ, ಬಗೆಬಗೆಯ ಹಂಚಿ ಕೆಗಳನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದನು; ಮತ್ತು ಹಲವು ಉಪಾಯಗಳನ್ನು ಒಡ್ಡುತ್ತಿದ್ದನು;

ಆದರೂ ಕಾಶಿಯು ಯಾರಿಗೂ ಗುಟ್ಟುಕೊಡದೆ ಕೇವಲ ಉದಾಸೀನಳಾಗಿ ಕಾಲಹರಣ ಮಾಡಹತ್ತಿದಳು ತಂದೆಯ ಗತಿಯು ಏನಾಯಿತೋ ಎಂಬ ಚಿಂತೆಯು ಆಕೆಯನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಬಾಧಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಕಾಶಿಯು ಚೌಕ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಂದಿನಿಂದ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಲಹರಣ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ, ತಂದೆಯು ಆಕೆಯ ಹತ್ತಿರಿರುವತನಕ ಆಕೆಯ ಸೌಂದರ್ಯ ದಲ್ಲೇನು ಕುಂದುಕೊರತೆಗಳು ಉಂಟಾಗಿದ್ದಿಲ್ಲ. ತಾರುಣ್ಯವು ಭರಕ್ಕೆ ಬಂದ ಬಂದಂತೆ ಆಕೆಯ ಸೌಂದರ್ಯವು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು. ಇತ್ತಿತ್ತ ಒಂದು ತಿಂಗಳಿಂದ ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಸುದ್ದಿಯು ಗೊತ್ತಾಗದ್ದರಿಂದ, ಆಕೆಯು ಸೊರ ಗಹತ್ತಿದ್ದಳು. ಆಕೆಯ ಮುಖಕಾಂತಿಯು ಕಡಿಮೆಯಾಗತೊಡಗಿತ್ತು ಆಕೆಯು ಯಾವಾಗಲೂ ಒಂದು ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳೇ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿರು ತ್ತಿದ್ದಳು, ಆಕೆಯ ಜೀವವು ಆಕೆಗೆ ಬೇಡಾಯಿತು ಒಬ್ಬರಸಂಗಡ ಮಾತಾ ಡಳು; ಯಾರು ಏನು ಹೇಳಿದರೂ ಕೇಳಳು; ಯಾವಾಗಲೂ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುವಳು. ಬರಬರುತ್ತ ಆಕೆಯ ಊಟವೂ ಕಡಿಮೆಯಾಯಿತು. ಈ ಎಲ್ಲ ಸಂಗತಿಗಳು ಪ್ರತಿದಿವಸ ವಾಘನ ಕಿವಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದವು.

ಹೀಗಿರುವಾಗ ಕಾಶಿಯ ಸಂಗಡ ಪ್ರವಾಸದಲ್ಲಿದ್ದ ನಾಲ್ವರಲ್ಲಿ ರಾಮಜಿ ಎಂಬ ಒಬ್ಬನು ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಕಾಶಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದನು ಆತನನ್ನು ನೋಡಿ ದಕೂಡಲೆ, ವಿಪತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಆಪ್ತನನ್ನು ಕಂಡಂತೆ ಕಾಶಿಗೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾ ಯಿತು. ಆಕೆಯು ಕೂಡಲೆ ರಾಮಜಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಅತ್ಯಂತ ಆತು ರದಿಂದ—

ಕಾಶಿ—ರಾಮಜೀ, ಅಪ್ಪನು ಎಲ್ಲಿರುವನು? ಆತನ ಸುದ್ದಿಯೇ ಇಲ್ಲ ವಲ್ಲ! ನೀನು ಇಷ್ಟುದಿವಸ ಎಲ್ಲಿ ಇದ್ದೆ? ಇಂದು ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದೆ?

ರಾಮಜಿ— ಕಾಶೀಬಾಯೀ, ಪಾಟೀಲರ ಸುದ್ದಿಯು ಇಷ್ಟುದಿವಸ ನನಗೂ ಗೊತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ನಾವು ನಾಲ್ವರೂ ಒಬ್ಬರ ಸುದ್ದಿಯು ಒಬ್ಬರಿಗೆ ಇಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕತ್ತಲಕೋಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದವು ಮೊನ್ನೆ ದತ್ತಾಜಿಪಾ ಟೀಲರು ವಾಘನಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡು, ನನ್ನನ್ನು ತಮ್ಮ ಬಳಿಗೆ ಕರೆಸಿಕೊಂಡರು. ಕಾಶೀಬಾಯಿ, ನಿನ್ನ ತಂದೆಯವರೂ ನಮ್ಮಂತೆಯೇ ಕತ್ತಲಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಳೆಯುತ್ತಿರುವರು. ಅವರಿಗೆ ದಿನಾಲು ಹೊಟ್ಟೆತುಂಬ ಕೂಳುಸಹ ಕೊಡು

ವದಿಲ್ಲ. ಅವರು ಸೊರಗಿ ಸೊರಗಿ ಕಡ್ಡಿಯಾಗಿರುವರು. ಅವರಿಗೆ ಓಡಾಡುವ ತ್ರಾಣವೂ ಇರುವದಿಲ್ಲ. ಅವರನ್ನು ಪರಿಪರಿಯಾಗಿ ಕಾಡುವಂತೆ ವಾಘನು ತನ್ನವರಿಗೆ ಕಟ್ಟಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿರುವನು; ಆದ್ದರಿಂದ ಹಸಿವೆಯು ಹಾಗು ಯಾತನೆಗಳ ಬಾಧೆಯಿಂದ ಅವರು ಬಳಲುತ್ತಿರುವರು. ನಮಗೆ ಹೊಟ್ಟೆತುಂಬ ಅನ್ನ ಕೊಡುತ್ತಿರುವದರಿಂದ ನಾವು ತಿಂದುಂಡು ನೆಟ್ಟಗಿದ್ದೇವೆ ಕಾಶೀಬಾಯೀ, ನಿಮ್ಮ ತಂದೆಯ ದುಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನಾನು ಹೇಳಲಾರೆನು, ನನಗೆ ಬಹಳ ದುಃಖವಾಗುತ್ತದೆ; ಯಾಕಂದರೆ ಅವರು ನನಗೆ ಅನ್ನ ಕೊಟ್ಟವರು.

ಕಾಶಿ—ರಾಮಜೀ, ಅಪ್ಪನು ನಿನ್ನನ್ನು ಯಾಕೆ ಕರೆಸಿದ್ದನು? ಆತನು ನಿನ್ನ ಮುಂದೆ ಏನು ಹೇಳಿದನು?

ರಾಮಜಿ—ಅವರು ಹೇಳಿದ ಮಾತನ್ನು ನಡಿಸುವದು ನಿಮ್ಮಿಂದ ಆಗದು; ಯಾಕಂದರೆ, ಸ್ವತಃ ಪಾಟೀಲರೇ ತಮ್ಮ ಮಾತು ಕಾಶಿಯ ಮುಂದೆ ನಡೆಯುವದೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂದು ಸಂಶಯ ಪಡುತ್ತಿರುವರು.

ಕಾಶಿ—ಬಾಬಾನು ಅಂಥ ಮಾತು ಏನು ಹೇಳಿರುವನು? ನಾನು ತಂದೆಯಮಾತು ಕೇಳದಷ್ಟು ಕೃತಘ್ನಳಿರುವೆನೆಯೆ? ಅಪ್ಪನು ಹೇಳಿರುವದನ್ನು ಬೇಗನೆ ಹೇಳು, ಆ ಮಾತು ಅವಶ್ಯ ನಡಿಸುವೆನು.

ರಾಮಜಿ—ನಿನ್ನ ಈ ಮಾತು ಸತ್ಯವೆ?

ಕಾಶಿ—ರಾಮಜೀ, ಇಷ್ಟೇಕೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಅಪನಂಬಿಗೆ? ಅಪ್ಪನ ಮಾತು ಹೇಳುವದಷ್ಟು ನಿನ್ನ ಕೆಲಸ. ಅಪ್ಪನ ಜೀವದ ಚಿಂತೆಯು ನಿನಗಿಂತ ನನಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಇರುತ್ತದೆ. ಇಷ್ಟೇಕೆ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ವಚನಬದ್ಧಳಾಗ ಮಾಡುತ್ತೀ? ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ವಾಘನೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಕಳಿಸಿಗಿಳಿಸಿರುವನೋ ಏನು? ಯಾಕಂದರೆ, ನನ್ನ ಶೀಲದವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪನು ಎಳ್ಳಷ್ಟು ಸಂಶಯಪಡತಕ್ಕವನಲ್ಲ. ತನ್ನ ಪ್ರಾಣ ಹೋದರೂ ಆತನು ನನ್ನನ್ನು ಶೀಲಭ್ರಷ್ಟಳಾಗಮಾಡನೆಂಬದನ್ನು ನಾನು ಪೂರಾ ಬಲ್ಲೆನು. ರಾಮಜೀ, ಹೇಳು, ಧೀರನೂ, ಗಂಭೀರನೂ ಆದ ನನ್ನ ತಂದೆಯು ಆಮರಣ ಶೀಲವಂತೆಯಾಗಿರುವಂತೆ ನನಗೆ ಏನು ಹೇಳಿರುವನು ಬೇಗನೆ ಹೇಳು. ನನ್ನ ತಂದೆಯು ಶೀಲದವಿಷಯವಾಗಿ ನನ್ನ ಸಂಶಯುವಿಲ್ಲ, ನನ್ನ ಶೀಲದ ವಿಷಯುವಾಗಿ ನನ್ನ ತಂದೆಯ ಸಂಶಯುವಿಲ್ಲ; ಅಂದಬಳಿಕ ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ ನನ್ನ ಶೀಲದ ವಿಷಯುದ ಸಂಶಯುವು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಯಾಕೆ ಉತ್ಪ

ನ್ನವಾಯಿತು? ನಿನ್ನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಏನೋ ಕುಟಿಲತನವಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ! ರಾಮುಜೀ, ನಿಜವಾಗಿ ಹೇಳು, ನಿನ್ನನ್ನು ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಅಪ್ಪನು ಕಳಿಸಿರುವನೋ, ವಾಘನು ಕಳಿಸಿರುವನೋ? ಅಪ್ಪನು ಕಳಿಸಿದ್ದರೆ ಆತನು ಏನು ಹೇಳಿರುವನೆಂಬದನ್ನು ಬೇಗನೆ ಹೇಳು. ವಾಘನು ಕಳಿಸಿದ್ದೇ ನಿಜವಿದ್ದರೆ, ನಡುವೆ ನಿನ್ನ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆಯೇಕೆ? ವಾಘನೇ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ನನಗೆ ಹೇಳುವವನ್ನು ಹೇಳಲಿ, ಕೇಳುವದನ್ನು ಕೇಳಲಿ. ಅಥವಾ ಆತನೇ ನನ್ನನ್ನು ಕರೆಸಿದರೆ ಆತನಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ನಾನು ಬಂದು ಬಿಡುವೆನು ನಮ್ಮಂಥ ಸೆರೆಯಾಳುಗಳ ಸಂಗಡ ಮಾತಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಆತನಿಗೆ ಇಷ್ಟು ಸಂಕೋಚವೇಕೆ? ಕಳ್ಳನ ಜೀವ ಹುಳ್ಳಹುಳ್ಳಗೆ ಎಂಬ ಮಾತೇ ನಿಜವಿದ್ದರೆ ಉಪಾಯವಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಹಣೆಬರಹದಲ್ಲಿ ಇದ್ದದ್ದೇ ಆಗುವದು.

ಕಾಶಿಯು ಹೀಗೆ ಬಡಬಡ ಮಾತಾಡಿದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿ ರಾಮುಜಿಯು ಬೆಪ್ಪಾಗಿ ಹೋದನು! ನಿಜವಾದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಟ್ಟನೆ ತಿಳಿದುಕೊಂಡ ಆಕೆಯ ಧೂರ್ತತನಕ್ಕಾಗಿ ಆತನು ಪರಮಾಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟನು. ಕಾಶಿಯ ಮೋರೆಯ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುವ ಧೈರ್ಯವೂ ಆತನಿಗೆ ಆಗಲೊಲ್ಲದು; ಆತನ ಮೋರೆ ಕಪ್ಪಿಟ್ಟಿತು; ನಾಲಿಗೆ ತೊದಲಹತ್ತಿತು. ಆತನು ತಲೆತುರಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ತನ್ನ ಎಡ ಮಗ್ಗಲಿಗೆ ನೋಡಲು, ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಮರೆಗೆ ನಿಂತು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದ ವಾಘನೂ ಮೂಢನಾಗಿ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟದ್ದನು ಆ ಮರಾಠಾ ಸುಂದರಿಯ ವಾಗ್ಬಾಣಗಳು ಆತನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನಡಲು, ಆ ಕಳ್ಳನ ಜೊಳ್ಳ ಹೃದಯವು ಕಂಪಿಸಿತು. ಆತನು ಅಲ್ಲಿಂದ ಮೆಲ್ಲನೆ ಕಾಲುದೆಗೆಯಬೇಕೆನ್ನುತ್ತಿರಲು, ರಾಮುಜಿಯು ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಕಾಶಿಯನ್ನು ಕುರಿತು—

ರಾಮುಜಿ—ಕಾಶೀಬಾಯಿ, ನನ್ನನ್ನು ನಿನ್ನ ತಂದೆಯು ಕಳಿಸಿರುವದಿಲ್ಲ, ವಾಘನೇ, ಅಲ್ಲ ಅಲ್ಲ; ಮರೆತೆನು; ನಿನ್ನ ತಂದೆಯೇ ನನ್ನನ್ನು ಕಳಿಸಿರುವನು. ನೀನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ವಾಘನ ಲಗ್ನವಾದರೆ, ಆತನು ಬದುಕುವನಂತೆ. ಕಾಶೀಬಾಯಿ, ನಿಜವಾಗಿ ದೇವರಾಣೆಮಾಡಿ ಹೇಳುವೆನು, ನಿಮ್ಮ ತಂದೆಯೇ ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಕಳಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ರಾಮುಜಿಯ ಈ ಎಬಡತನವನ್ನು ನೋಡಿ, ಅಂಥ ದುಃಖದಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೂ, ಕಾಶಿಗೆ ನಗೆಯು ಬಂದಿತು. ಆಕೆಯು ರಾಮುಜಿಗೆ—ರಾಮುಜೀ,

ಹೋಗಿರಿ, ಇಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಕೆಲಸವಿಲ್ಲ; ನಾನು ಹೇಳುವದನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಈ ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ತಂದೆಗೂ ಅದೇ ಉತ್ತರವು; ವಾಘ ನಿಗೂ ಅದೇ ಉತ್ತರವು. ಒಟ್ಟಿಗೆ, ಕಾಶಿಯು ಸರ್ವಥಾ ಶೀಲಭ್ರಷ್ಟಳಾಗ ಳೆಂಬದನ್ನು ನೀವೂ, ನನ್ನ ತಂದೆಯೂ, ವಾಘನೂ ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಿಯಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿರಿ –

ಈ ಜಗತ್ತಿನ ಮೂಲ ಘಟಕಗಳು ಶುದ್ಧ ಚೇತನ, ಮತ್ತು ಆ ಚೇತ ನದ ಶಕ್ತಿ ಎಂಬವು ಎರಡೇ ಇದ್ದು, ಚೇತನವಿಲ್ಲದ ಶಕ್ತಿಯೂ, ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದ ಚೇತನವೂ ವ್ಯವಹಾರದೆಸೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯರ್ಥವೆಂಬದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ ಪುರುಷರು ಚೇತನಾ ಸ್ಥಾನಾಪನ್ನರೂ. ಸ್ತ್ರೀಯರು ಶಕ್ತಿಸ್ಥಾನಾಪನ್ನರೂ ಎಂದು ಕಲ್ಪಿಸಿ ದರೆ, ಜಗದ್ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆಲ್ಲ ಶಕ್ತಿಯೇ, ಅಥವಾ ಪ್ರಕೃತಿಯೇ ಕಾರಣವೆಂದು ಸಾಂಖ್ಯಮತದಂತೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗುವದು, ಆದ್ದರಿಂದ "ಸಾವಿರ ಕುದುರೆಯ ಸವಾರ ಮನೆಯ ಹೆಂಡತಿಯ ಪಿಂಜಾರ" ಎಂಬ ಲೋಕೋಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಥ ವಿರುವದೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗುವದು ವೆಂಕಾಜವಾಘನಂಥ ಕ್ರೂರನನ್ನು ಮಾತಿನಿಂದಲೇ ಮೆತ್ತಗೆ ಮಾಡಿ. ಆತನನ್ನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ಇಡ ಗೊಡದೆ ಅತ್ತಿಂದತ್ತೇ ದಾಟಹಾಕಿದ ಕಾಶಿಯು, ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಜಗನ್ಮಾತೆಯಾದ ಆದಿಶಕ್ತಿಯ ಅಂಶವೆಂದು ಒಪ್ಪಬೇಕಾಗುವದು. ಕಾಶಿಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ವಾಘನು ಸುಮ್ಮನೆ ತನ್ನ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು, ರಾಮುಜಿಯೂ ತನ್ನ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟನು ತಿರುಗಿ ಅವರಿಬ್ಬರ ಸಂಭಾಷಣವಾಗುವ ಕಾರಣವೇ ಉಳಿ ಯಲಿಲ್ಲ ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಎಂಟುದಿನಗಳು ಕಳೆದು ಹೋದವು ಇತ್ತ ಕಾಶೀಬಾಯಿಯೂ ಯಥಾಸ್ಥಿತವಾಗಿ ತಂದೆಯ ಆಲೋಚನೆಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಬಿಟ್ಟಳು. ವಾಘನು ರಾಮುಜಿಯನ್ನು ಮೋಸದಿಂದ ಕಳಿಸಿದ್ದನ್ನು ಚಾಣಾ ಕ್ಷಳಾದ ಕಾಶಿಯು ಕೂಡಲೆ ಕಂಡುಹಿಡಿದು, ಅದನ್ನು ಬೈಲಿಗೆಳೆದಿದ್ದರೂ, ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯ ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಣವಾಗದ್ದರಿಂದ, ಆಕೆಯ ಚಿಂತೆಯು ಕಿಂಚಿತ್ತಾದರೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದ್ದಿಲ್ಲ.

ಹೀಗೆ ಕಾಶಿಯು ಚಿಂತೆಯಿಂದ ಕಾಲಹರಣ ಮಾಡುತ್ತಿರ ವಾಗ ಒಂದು ದಿನ ವಾಘನ ಒಬ್ಬ ಸೇವಕನು ಆಕೆಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು—"ಕಾಶೀಬಾಯಿಯೇ, ವೆಂಕಾಜಿ ವಾಘರು ನಿಮಗೆ ಬರಹೇಳಿರುವರು" ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಅದನ್ನು

ಕೇಳಿದ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಆಕೆಯ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಬರೆ ಕೊಟ್ಟಂತಾಯಿತು ಉತ್ತರ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಆಕೆಯು ಧೈರ್ಯ ತಾಳಿ, ತನ್ನ ಸೋಕ್ಷ ಮೋಕ್ಷ ಕಾಲವು ಸಮೀಪಿಸಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಆಕೆಗೆ ಬಹಳ ಸಮಾಧಾನವಾಯಿತು ಆಕೆಯ ಕಣ್ಣೀರುಗಳು ಸುಟ್ಟು ಹೋದವು, ಆಕೆಯ ಕೋಮಲ ಹೃದಯವು ವಜ್ರ ಹೃದಯವಾಯಿತು. ಆಕೆಯ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಲಾವಣ್ಯದ ಬದಲು ಉಗ್ರ ಕಳೆಯು ಸುರಿಯಹತ್ತಿತು ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಆಕೆಯು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗೆ—"ದೇವರ ಇಚ್ಛೆಯ ಹೊರತು ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಡ್ಡಿಯು ಕೂಡ ಕದಲುವದಿಲ್ಲವಂತೆ ಅಂದಬಳಿಕ ನಮ್ಮ ನಮ್ಮ ಕರ್ಮಗಳಿಗನುಸರಿಸಿ ಈಶ್ವರೀ ಸಂಕೇತದಂತೆ ಅನುಕೂಲ-ಪ್ರತಿಕೂಲ ಪ್ರಸಂಗಗಳೆರಡೂ ಒದಗುತ್ತಿರುವಾಗ, ನಾವು ಚಿಂತೆ ಮಾಡಿದರೆ ಆಗುವದೇನು? ಬಂದದ್ದನ್ನು ಸಮಾಧಾನದಿಂದ ಉಂಡು ತೀರಿಸುವದಷ್ಟು ನಮ್ಮ ಕೆಲಸವು ಅಂದಬಳಿಕ ನಾನು ಈಗ ದೇವರಮೇಲೆ ಭಾರ ಹಾಕಿ ವಾಘನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಲೇ ಬೇಕು ಆತನಿಂದಾಗಬಹುದಾದ ಮಾನಾಪಮಾನದ ಅಭಿಮಾನವು ದೇವರಿಗೇ ಇರಲಿ. ಸರ್ವರ ರಕ್ಷಕನೂ ದೇವರಿರುವಾಗ, ಆತನನ್ನು ಮರೆತು ಅನ್ಯರ ರಕ್ಷಣವನ್ನು ಇಚ್ಛಿಸಿದರೆ ಆಗುವದೇನು? ಒಂದಕ್ಕೆ ಕೂಡಿದ ಕೌರವ ಸಭೆಯಲ್ಲ ಸಾಧ್ವೀಶಿರೋಮಣಿಯಾದ ದ್ರೌಪದಿಯ ಮಾನರಕ್ಷಣವನ್ನು ಯಾರು ಮಾಡಿದರು? ಆಕೆಯ ಐವರು ಮಹಾಸಮರ್ಥರಾದ ಗಂಡಂದಿರೋ? ಅಥವಾ ದ್ರೋಣ ಕೃಪರಂಥ ತೇಜೋನಿಧಿಗಳಾದ ಗುರುಗಳೋ? ಅಥವಾ ಮಹಾ ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿಗಳಾದ ಭೀಷ್ಮ, ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರರಂಥ ಹಿರಿಯರೋ? ಅಥವಾ ಕಿಕ್ಕಿರಿಯುವಂತೆ ಸಭೆ ತುಂಬ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟಿದ್ದ ದಯಾವಂತರಾದ ಪುರಜನ-ಪರಿಜನರೋ? ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಒಂದಿಲ್ಲೊಂದ ಕಾರಣದಿಂದ ಉದಾಸೀನ ಭಾವ ತಾಳಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತಿರಲು, ಕಾರ್ಯಕಾರಣಾತೀತನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪರಮಾತ್ಮನು ಮಾತ್ರ ಭಕ್ತವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ, ಶರಣಾಗತಳಾದ ದ್ರೌಪದಿಯ ಮಾನವನ್ನು ಆ ಎಲ್ಲ ತುಂಬಿದ ಸಭೆಯು ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿರಲು, ತಾನೇ ಅಕ್ಷಯ ವಸ್ತ್ರರೂಪನಾಗಿ ಕಾಯ್ದನು! ದೇವಾ, ದಯಾನಿಧೆ, ಅಂಥ ನೀನು ಈಗಾದರೂ ನನ್ನ ಮಾನವನ್ನು ಕಾಯಿ!

ಈ ಮೇರೆಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ಕಾಶಿಯು ಚಟ್ಟನೆ ಎದ್ದು ಗಾಂಭೀರ್ಯದಿಂದ ವೆಂಕಾಜಿ ವಾಘನು ಇದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ನಡೆದಳು. ಅಂತಹ ದೇವಭಕ್ತಿಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ

ಆಕೆಗೆ ಯಾರ ಭಯವು? ಅಥವಾ ಯಾತಗ ಭಯವು? ಆಕೆಯು ನಿರ್ಭಯದಿಂದ ವೆಂಕಾಜಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ದಿಟ್ಟತನದಿಂದ ಆತನನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತು ಕೊಂಡಳು. ಆಗ ಆ ಸತ್ವಶಾಲಿನಿಯ ಪವಿತ್ರ ದೃಷ್ಟಿಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುವ ತ್ರಾಣವು, ವಾಘನ ಮಲಿನ ದೃಷ್ಟಿಗಳಲ್ಲಿ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಅವು ಎತ್ತೆತ್ತ್ಲೋ ಎಡತಾಕಹತ್ತಿದವು. ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಅಸತ್ಯವು ಸರ್ವಥಾ ಎದುರಿಸ ಲಾರದು ಸತ್ಯದ ಮೂರ್ತಿಯೇ ಆಗಿದ್ದ ಕಾಶಿಯು ಚಲಿಸದೆ ಪರ್ವತದಂತೆ ವಾಘನ ಮುಂದೆ ನಿಂತು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಳು. ದುಷ್ಟಶಾಸನಕ್ಕಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದ್ದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಆದಿಶಕ್ತಿಯ ಮೂರ್ತಿಯಂತೆ ಆಕೆಯು ತೋರುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆಕೆಯ ಗೌರವರ್ಣದ ಗಲ್ಲಗಳು ಆಗ ರಕ್ತವರ್ಣದವಾಗಿದ್ದವು. ಆಕೆಯ ವಿಶಾಲ ನೇತ್ರಗಳು ಕಿಡಿಗಳನ್ನು ಉದುರಿಸುವಷ್ಟು ಉಗ್ರವಾಗಿದ್ದವು. ಆಕೆಯ ಹುಬ್ಬು ಗಳು ವಕ್ರವಾಗಿದ್ದವು, ಆಕೆಯ ಕೆಳದುಟಿಯು ಕಂಪಿಸುವಂತೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ಆಗ ಆ ಅಲೌಕಿಕ ಸುಂದರಿಯು, ಸಾಕ್ಷಾತ್ ತ್ರಿಪುರ ಸುಂದರಿಯಂತೆ ತೋರು ತ್ತಿದ್ದರೂ, ವಾಘನಂಥ ಮಹಾಪಾಪಿಗಳ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕುಕ್ಕುತ್ತಿದ್ದದ್ದರಿಂದ, ಆ ಪಾಪಿ ವಾಘನು ಕಾಶೀಬಾಯಿಯ ಆ ಕ್ರೋಧ ಸಂತಪ್ತ ದಿವ್ಯ ಮೂರ್ತಿ ಯನ್ನು ನೋಡಲಾರದಾದನು. ಶೀಲವಂತರಾದ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ತಾವಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆಸುವ ಪುರುಷರ ಅಧಮತನಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಧಮತನವು ಮತ್ತಾವದಿರು ವದು? ಅಂತಹ ಅಧಮಾಧಮನಾದ ವಾಘನು ತೇಜೋಹೀನನಾಗಿ ಕಾಶಿ ಯನ್ನು ಮಾತಾಡಿಸಲಾರದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತಿರುವದನ್ನು ನೋಡಿ, ಕಾಶೀ ಬಾಯಿಯು ಕ್ರೋಧಕಂಪಿತ ಸ್ವರದಿಂದ ತಾನೇ ವಾಘನಿಗೆ—

ಕಾಶೀಬಾಯಿ— ವೆಂಕಾಜೀ, ನನ್ನನ್ನು ಯಾಕೆ ಕರೆಸಿದಿರಿ?

ವೆಂಕಾಜಿ—"ನನ್ನನ್ನು ಲಗ್ನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ನೀನು ಸಮ್ಮತಿಸು ವೆಯಾ" ಎಂದು ಕೇಳುವದಕ್ಕಾಗಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಕರೆಸಿರುವೆನು.

ಕಾಶಿಬಾಯಿ— ಈ ಮೊದಲೆ ನಾನು ನೇತಾಜಿ ಪಾಲಕರನನ್ನು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಲಗ್ನ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ.

ವೆಂಕಾಜಿ— ಮನಸ್ಸು ಚಂಚಲವಾದದ್ದರಿಂದ, ಅದು ಬೇಕಾದಾಗ ಬೇಕಾದವರನ್ನು ಲಗ್ನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು; ಆದರೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ರೀತಿಯಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತ ಲಗ್ನವಾದರೆ ಮಾತ್ರ ಲಗ್ನವಾದಂತಾಗುವದು; ಹಾಗೆ ನಿನ್ನ ಲಗ್ನವು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ರೀತಿಯಿಂದ ಆಗಿರುವದಿಲ್ಲ.

ಕಾಶಿ— ವೆಂಕಾಜೀ, ದುರ್ಬೀಜ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಮನಸ್ಸು ಮಾತ್ರ ಚಂಚಲವಾಗುತ್ತಿರಬಹುದು. ನಳನನ್ನು ಮನಸಾ ಲಗ್ನವಾಗಿದ್ದ ದಮಯಂತಿಯು, ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳು ಮುಂದೆ ಬಂದು ನಿಂತರೂ ಅವರನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಲು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ! ಪ್ರೌಢ ವಿವಾಹದಲ್ಲಿ ಮಾನಸಿಕ ವಿವಾಹವು ಮುಖ್ಯವು; ಬಾಲವಿವಾಹದಲ್ಲಿ ತಾಯಿತಂದೆಗಳ ಇಚ್ಛೆಯು ಮುಖ್ಯವು. ತಾರುಣ್ಯದ ಮನಸ್ಸು ವಿಕಾರವಶವಾಗಿರುವದರಿಂದ, ಅದು ಅಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ, ಅಥವಾ ಅಪ್ರಾಪ್ಯಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ, ವ್ಯಭಿಚಾರ ದೋಷಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗುವ ಸಂಭವವಿರುವದರಿಂದ ವೈದಿಕರಲ್ಲಿ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ ಬಾಲವಿವಾಹವೇ ಪ್ರಶಸ್ತವೆಂದು ಎಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವದು; ಯಾಕಂದರೆ, ಸಹೇತುಕ ಪ್ರೇಮವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿ ವಿವಾಹ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕಿಂತ, ವಿವಾಹವಾದ ಮಾತ್ರದಿಂದ ನಿರ್ಹೇತುಕ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಬೆಳಿಸುತ್ತ ಹೋಗುವದು ಪವಿತ್ರ ಪ್ರೇಮದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂದು ವೈದಿಕರ ಸಿದ್ಧಾಂತವಿರುವದೆಂದು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ವಿವಾಹವು ಕೇವಲ ಬಾಲವಿವಾಹವೂ ಅಲ್ಲ, ಕೇವಲ ಪ್ರೌಢ ವಿವಾಹವೂ ಅಲ್ಲ; ಅವೆರಡು ಬಗೆಯ ವಿವಾಹಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾದ ಶ್ರೇಷ್ಠತರ ಸರ್ವಸಮ್ಮತ ವಿವಾಹವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ವೆಂಕಾಜೀ, ಅದೇಕೆಂಬದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು. ನಾನು ಹುಟ್ಟಿದ ಕೂಡಲೆ ನನ್ನ ತಂದೆ ದತ್ತಾಜಿಯು ತನ್ನ ಸೋದರಳಿಯನಾದ ನೇತಾಜಿಗೇ ನನ್ನನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪ ಮಾಡಿರುವನೆಂದು, ನಾನು ಹುಡುಗೆಯಿದ್ದಾಗಿನಿಂದಲೂ ಕೇಳುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದೆನು. ಅದಕ್ಕನುಸರಿಸಿ ನಾನು ನೇತಾಜಿಗೇ ಮನಃಪೂರ್ವಕ ನನ್ನ ಪಂಚಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿರುವೆನು. ಹೀಗೆ ನನ್ನ ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ತಾಯಿ ತಂದೆಗಳ ಸಮ್ಮತಿಯೂ, ನನ್ನ ಸಮ್ಮತಿಯೂ ಇರುವದರಿಂದ, ಅದು ಸರ್ವಸಮ್ಮತನಾದ ನಿರ್ದೋಷ ವಿವಾಹವಾಗಿರುವದು; ಅದರ ವಾಗ್ನಿಶ್ಚಯವೂ ಈ ಮೊದಲೆ ಆಗಿ ಹೋಗಿರುವದು; ಅಂದಬಳಿಕ ನಾನು ಈಗ ನಿನ್ನ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣ ಮಾಡುವದು ಹೇಗೆ?

ವೆಂಕಾಜಿ— ಈ ಹಾಳು ಪುರಾಣವನ್ನು ಈಗ ಕೇಳುವವರಾರು? ನಿನ್ನ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣವನ್ನು ನಾನು ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಮಾಡಿದರೆ, ಇಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಕೈ ಹಿಡಿಯುವವರು ಯಾರಿದ್ದಾರೆ? ವಿವಾಹದಲ್ಲಿ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣವೇ ಮುಖ್ಯವಲ್ಲವೆ?

ಕಾಶಿ— ನನ್ನ ಕೈಹಿಡಿಯುವವರು ಯಾರಿದ್ದಾರೆಂದರೆ, ದೇವರು! ವೆಂಕಾಜೀ, ನನ್ನ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬರುವ ನಿನ್ನನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ದೂಡಲಿಕ್ಕೆ ದೇವರಿದ್ದಾನೆ.

ವೆಂಕಾಜಿ—ದೇವರು? ಎಲ್ಲಿಯ ದೇವರು? ಅವನೆಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ? ವಾಘನ ಗವಿಯಲ್ಲಿ ಅವನ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯೇನು? ಕಾಶೀ, ನೀನು ದೇವರು ದೇವರು ಎಂದು ಕುಳಿತಿರು; ಅದರಿಂದ ನನಗೇನು ಬಾಧೆಯಿಲ್ಲ. ನೋಡು, ಒಳ್ಳೇ ಜಾಗ್ರತವೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದ ಚಿಂಚವಡದ ಬಂಗಾರದ ಗಣಪತಿಯ ಮೂರ್ತಿಯು ನನ್ನ ಭಂಡಾರಗೃಹದಲ್ಲಿ ಉರುಳಾಡುತ್ತಿರುವದು ನೋಡು! ಅದು ನನ್ನನ್ನೇನು ಮಾಡಿದೆ? ಈ ಬಹದ್ದರನಾದ ವೆಂಕಾಜಿವಾಘನು ನಾನು "ದೇವರು ದೇವರೆಂ"ದು ಹರಟುವ ನಿನ್ನ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣವನ್ನು ನೇತಾಜಿಗಿಂತಲೂ ಮೊದಲೇ ಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ.

ಈ ಮೇರೆಗೆ ನುಡಿದು ವೆಂಕಾಜಿಯು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎದ್ದು ನಿಂತನು. ದೇವರನ್ನು ನಿಂದಿಸುವ ವಾಘನ ನೀಚತನವನ್ನು ನೋಡಿ, ಈ ಮೊದಲು ಬೋಧ ಮಾಡುವಾಗಿನ ಕಾಶಿಯ ಕೆಲಮಟ್ಟಿಗಿನ ಶಾಂತ ಮುಖಮುದ್ರೆಯು ಮತ್ತೆ ಉಗ್ರವಾಯಿತು! ಪಾಣಿಗ್ರಹಣವು ವಿವಾಹದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಕರ್ಮವಾಗಿದ್ದು, ವಾಘನು ನೀಚತನದಿಂದ—"ನೇತಾಜಿಗಿಂತ ಮೊದಲು ನಾನೇ ನಿನ್ನ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣ ಮಾಡುವೆನೆಂ"ದು ಎದ್ದು ನಿಂತದ್ದರಿಂದ, ಆ ಸಾಧ್ವಿಯಲ್ಲಿ ಆದಿಶಕ್ತಿಯ ಆವೇಶವಾಗಲು, ಆಕೆಯ ಮೈಮೇಲಿನ ಎಚ್ಚರವು ತಪ್ಪಿತು! ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಪ್ರಸಂಗವಶಾತ್ ಭೂತಾವೇಶ-ದೇವಾವೇಶಗಳೆರಡೂ ಆಗುತ್ತಿರುವದು ಶಾಸ್ತ್ರ ಸಿದ್ಧವು. ಮಲಿನ ಹೃದಯದವರಿಗೆ ಭೂತಾವೇಶವು, ಪವಿತ್ರ ಹೃದಯದವರಿಗೆ ದೇವಾವೇಶವು! ಭೀಮಸೇನನ ರುದ್ರಾವೇಶವು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದದ್ದು. ಅದರಂತೆ, ಆದಿಶಕ್ತಿಯು ಆವೇಶಗೊಂಡಿರಲು, ಆಕೆಯ ಮುಖದ ಸುತ್ತಲು ದಿವ್ಯಪ್ರಭೆಯು ಪಸರಿಸಿತು; ಆ ಪ್ರಭೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ವಾಘನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಮುಚ್ಚಿದವು; ಅವನ ಕಾಲುಗಳು ನಡುಗಹತ್ತಿದವು. ಆತನ ಕೈ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬಾರದಾಯಿತು! ಆತನು ಏನೂ ತೋಚದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತುಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟನು. ಇತ್ತ ಆದಿಶಕ್ತಿಯ ಆವೇಶಗೊಂಡಿದ್ದ ಕಾಶಿಯು, ತನ್ನ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬರುವ ವಾಘನ ಶಾಸನವನ್ನು ಯಾವಾಗ ಮಾಡೇನೆಂದು

ಮುಸುಗುಟ್ಟುತ್ತ ನಿಂತಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟಿದ್ದಳು.

ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಕ್ರಮಿಸಲು, ವೆಂಕಾಜಿಯಲ್ಲಿ ಪಾಪಮೂಲವಾದ ಭೂತಾವೇಶವಾಗಿ, ಅವನ ಮೈಮೇಲಿನ ಎಚ್ಚರವೂ ತಪ್ಪಿತು. ಆ ದುಷ್ಟನು ಕಾಶಿಯನ್ನು ಕುರಿತು—ಕಾಶೀ, ಹುಲಿಯಮೇಲೆ ಹೆಣ್ಣು ಚಿಗರಿಯ ಹಾರಿಕೆಯೇ? ನಾನು ಹುಲಿ, ನೀನು ಹೆಣ್ಣು ಚಿಗರೆ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿಸಿದರೆ, ಅದೊಂದು ಅಡವಿಯೊಳಗಿನ ಅದ್ಭುತ ಚಮತ್ಕಾರವೆಂದು ಎಲ್ಲರೂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಾರು! ಇಗೋ, ನಾನು ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ನಿನ್ನ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣ ಮಾಡಿಬಿಡುವೆನು ನೋಡು, ಎಂದು ನುಡಿದು, ವಾಘನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬಂದು ಕಾಶಿಯ ಬಲಗೈಯನ್ನು ಹಿಡಿಯಹೋಗಲು, ಕಾಶಿಯು—"ಥೂ ಚಾಂಡಾಲಾ, ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಗು. ಸರಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ" ಅನ್ನುತ್ತ ಸರಕ್ಕನೆ ಕಠಾರಿಯನ್ನು ಹಿರಿದು ವಾಘನ ಬಲಹಸ್ತಕ್ಕೆ ಇರಿಯಲು, ಅದರ ನರಗಳು ಹರಿದು, ಆತನು ಚಿಟ್ಟನೆ ಚೀರಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದನು! ಆಗ ಕಾಶಿಯು ಕಠಾರಿಯ ರಕ್ತವನ್ನು ಒರಿಸುತ್ತ ಕ್ರೋಧಾವೇಶದಲ್ಲಿಯೇ ತನ್ನ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟಳು!

೯ ನೆಯ ಪ್ರಕರಣ - ಮಹಾತ್ಮರ ಸಂದೇಶ

ವಿಂಧ್ಯಾದ್ರಿಯ ಪರ್ವತಶ್ರೇಣಿ; ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಸೂರ್ಯನಾರಾಯಣನು ಪಶ್ಚಿಮದಿಕ್ಕಿನ ಕ್ಷಿತಿಜದಕಡೆಗೆ ಇಳಿಯತೊಡಗಿದ್ದನು. ಹೊತ್ತು ಇಳಿಮುಖವಾಗಿತ್ತು. ಪಶ್ಚಿಮದಿಕ್ಕಿನ ಪರ್ವತಗಳು ಆ ದಿನಮಣಿಯನ್ನು ಎದುರುಗೊಳ್ಳಲು ಆತುರಪಡುತ್ತಿರುವಂತೆ, ಆಕಾಶಮಂಡಲವನ್ನು ಭೇದಿಸಿ ಮೇಲಕ್ಕೆ

ನೋಡುತ್ತಲಿದ್ದವು. ಆ ಪರ್ವತಗಳ ಮೇಲಿನ ಗಹನವಾದ ಅರಣ್ಯದೊಳಗಿನ ಗಿಡಬಳ್ಳಿಗಳು ಚಿಗಿತು ಹಚ್ಚಗೆ ಹಸರು ಮುರಿಯುತ್ತಿದ್ದದ್ದರಿಂದ, ಆ ಶಿವನೇರಿ ದುರ್ಗದ ಗುಡ್ಡಗಾಡು ಪ್ರದೇಶವು, ಶ್ರೀಸೂರ್ಯನಾರಾಯಣನ ಸ್ವಾಗತಕ್ಕಾಗಿ ಹಸರು ವಸ್ತ್ರದಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾಗಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ಶಿವನೇರಿ ದುರ್ಗದ "ಸಿಂಹ" ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಮಹಾದ್ವಾರದಮೇಲೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದ ಮರಾಟರ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಭಗವೀಧ್ವಜವು ಗಾಳಿಯಿಂದ ನರ್ತನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ, ಸ್ವರಾಜ್ಯೋದಯದ ಆನಂದದ ಸೂಚನೆಯನ್ನು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ದುರ್ಗವೇರಿ ಹೋಗುವ ಮಾರ್ಗವು ಸಾಧಾರಣ ಪ್ರಶಸ್ತವಾಗಿದ್ದು, ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹೋದಹೋದಂತೆ ಅದು ಅಂಕಡೊಂಕಾಗುತ್ತ ನಡೆದಿತ್ತು. ಆ ಮಾರ್ಗದ ಎರಡೂ ಮಗ್ಗಲುಗಳಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಡದ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಕಲ್ಲುಗಳು ಬಿದ್ದಿದ್ದವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿಕೆಲವನ್ನು ಉಪ್ಪಾರರು ಹೊಡೆದು ಸಮಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೊಡೆದು ಸಮಮಾಡಿದ ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಆಳುಗಳು ದುರ್ಗದ ಮೇಲೆ ಒಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಉಪ್ಪಾರರು ಗಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸಿ, ದುರ್ಗದ ಸಡಲಿದ ಭಾಗವನ್ನು ಗಟ್ಟಿಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ಶಿವನೇರಿ ದುರ್ಗವನ್ನು ಭದ್ರಪಡಿಸುವ ಕೆಲಸವು ಒಳ್ಳೇ ಒತ್ತರದಿಂದ ನಡೆದಿತ್ತು. ಕೆಲಸಗಾರರ ಕಾರ್ಯನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ನೋಡುವವರಿಗೆ, ಅವರ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಗುತ್ತಿಗೆಯ ಕೆಲಸದ ಟಕಾರಿಕೆಯೂ, ಕೂಲಿಯ ಕೆಲಸದ ಮೈಗಳ್ಳತನವೂ ತೋರದೆ, ಎಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನೆಯ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತಿರುವರೆಂಬಂತೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು.

ಹೀಗಿರುವಾಗ, ಶಿವನೇರಿಯ ಕೆಳಗಡೆಯ ದಟ್ಟವಾದ ಗಿಡಗಳ ಗುಂಪಿನೊಳಗಿನ ಕಾಲದಾರಿಯಿಂದ ಯಾರೋ ನಾಲ್ವರು ಪ್ರವಾಸಿಗಳು ಗುಡ್ಡವನ್ನೇರಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರಲ್ಲಿಒಬ್ಬರು ಭಗವೀ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ, ಉಳಿದವರು ಬಿಳಿಯ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ ಧರಿಸಿದ್ದರು. ಅವರ ಉಡಿಗೆ-ತೊಡಿಗೆಗಳ ಮೇಲಿಂದ, ಅವರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೆಂಬದು ನೋಡುವವರಿಗೆ ಒಡೆದು ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರು ವೇಗದಿಂದ ಗುಡ್ಡವನ್ನೇರುತ್ತಿರಲು, ಅರ್ಧತಾಸಿನಲ್ಲಿ ಅವರು ಆಳುಗಳ ಕೆಲಸ ನಡೆದಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರು. ಆ ಪ್ರವಾಸಿಕರ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಉಜ್ವಲ ಬ್ರಹ್ಮತೇಜಸ್ಸು ಉಕ್ಕುತ್ತಲಿತ್ತು. ಆ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ನೋಡಿದಕೂಡಲೆ, ಕೆಲಸಗಾರರ ಕೈಗಳು

ತಾವಾಗಿ ಮುಗಿಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಆಗಿನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಬ್ರಹ್ಮಕರ್ಮದ ಲೋಪವು ಈಗಿನಷ್ಟು ಆಗಿರದ್ದರಿಂದ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಮುಖನೋಡಿದಕೂಡಲೆ ನೋಡುವವರಿಗೆ “ಇವರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು” ಎಂಬ ಗುರುತು ಸಹಜವಾಗಿ ಹತ್ತುತ್ತಿತ್ತು. ಈಗಿನಷ್ಟು ಆಗ ವೇಷಭೂಷಣಗಳ ಬದಲಾವಣೆಯು ಆಗದಿ ಧುವದರಿಂದ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಆ ಬಾಹ್ಯಚಿಹ್ನಗಳಿಂದಲೂ ಇವರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ರೆಂದು ಗೊತ್ತು ಹಚ್ಚಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಅದರಂತೆ, ಸಮರ್ಥರಾಮದಾಸರು, ಮೋರಯಾ ಗೋಸಾವಿಗಳು, ರಂಗನಾಥ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಮೊದಲಾದ ಹಲವು ಜನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಾಧುಸತ್ಪುರುಷರು, ತಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಪ್ರಭಾವ ವಿಶೇಷದಿಂದಲೂ, ಸತ್ಪುರುಷತ್ವದ ದಿವ್ಯತೇಜದಿಂದಲೂ ಶಿವಾಜಿಯಂಥ ಮಹಾ ತೇಜಸ್ವಿ ಅವ ತಾರಿ ಪುರುಷನ ಮುಂದೆಯೂ, ಗುರುತ್ವವುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದರು. ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ, ತುಕಾರಾಮರಂಥ ಮಹಾಭಗವದ್ಭಕ್ತರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇತರ ಸತ್ಪುರುಷರು, ಸನಾತನ ವೈದಿಕಧರ್ಮದ ಕಟ್ಟಳೆಗಳನ್ನು ಮುರಿದು ಸ್ವೇಚ್ಛಾಚಾರಿಗಳಾಗದೆ, ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮಗಳ ನಿಯಮಗಳಂತೆ ಪರಸ್ಪರರು ವಿಕಲ್ಪ ಭಾವವಿಲ್ಲದೆ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಯಥಾಯೋಗ್ಯವಾಗಿ ಮನ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದರು; ಆದ್ದ ರಿಂದ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪ್ರವಾಸಿಗಳು ಗುಡ್ಡವೇರುತ್ತ ಬರುತ್ತಿರಲು, ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸ ಗಾರರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಭಾವಿಕತನದ ಮಾನವಿದ್ದಂತೆ, ಯಾರು ಕುಳಿತಲ್ಲಿಯೇ ತಲೆಬಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಕೈಮುಗಿಯುವರು, ಯಾರು ಎದ್ದುನಿಂತು ಕೈಮುಗಿಯು ವರು; ಯಾರು ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುವರು. ಆ ಪ್ರವಾಸಿಕರ ಗುರುತು ಹತ್ತಿದವರಂತು, ಅವರಿಗೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಿ, ಎದ್ದು ಕೈಜೋಡಿ ಸಿಕೊಂಡು ಆ ಭಗವೀವಸ್ತ್ರದ ಮಹಾತ್ಮನು ಹೋಗಲು ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡುವವ ರೆಗೆ ಅವರ ಬೆನ್ನಹತ್ತಿ ಹೋಗುವರು. ಹೀಗೆ ಬಹುಜನರ ಮಾನ್ಯತೆ ಪಡೆ ಯುತ್ತ ಆ ಪ್ರವಾಸಿಕರು ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಹೋಗುತ್ತಿರಲು, ಕೆಲಸಗಾರರಲ್ಲಿ ಗತಾನುಗತಿಕತೆಯು ಹೆಚ್ಚುತ್ತ, ಪ್ರತಿ ಒಬ್ಬ ಕೆಲಸಗಾರನು ಆ ಪ್ರವಾ ಸಿಕರನ್ನು ಮನ್ನಿಸಹತ್ತಿದನು.

ಹೀಗೆ ಸರ್ವಮಾನ್ಯರಾಗಿ ಆ ಪ್ರವಾಸಿಕರು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿರು ವಾಗ, ಆ ಕೆಲಸಗಾರರ ವರಿಷ್ಠಾಧಿಕಾರಿಗೆ ಆ ಪ್ರವಾಸಿಕರ ದರ್ಶನವಾಯಿತು. ಕೂಡಲೆ ಆ ಅಧಿಕಾರಿಯು ಆ ಭಗವೀವಸ್ತ್ರದ ಮಹಾತ್ಮನ ಚರಣಗಳ

ಮೇಲೆ ಮಸ್ತಕವಿಟ್ಟು ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಿದನು. ಆಗ ಆ ಮಹಾತ್ಮನು ತನ್ನ ಮುಂದೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗವೆರಗಿರುವ ಆ ವರಿಷ್ಠಾಧಿಕಾರಿಯನ್ನು ಆದರದಿಂದ ಹಿಡಿದೆತ್ತಿ, ಆತನನ್ನು ಕುರಿತು— “ ಏಸಾಜೀ, ಎಲ್ಲ ಕ್ಷೇಮವೇ? ಮಹಾರಾಜರು ದುರ್ಗದಲ್ಲಿರುವರೆಯೇ? ಅವರಿಗೆ ಕುಶಲವಷ್ಟೆ? ” ಎಂದು ವಿಚಾರಿಸಲು, ಏಸಾಜಿಕಂಕನೆಂಬಹೆಸರಿನ ಆ ಶಿವಾಜಿಯ ಬಾಲಮಿತ್ರನು ಅತ್ಯಂತ ವಿನಯದಿಂದ ಕೈಜೋಡಿಸಿಕೊಂಡು ತಲೆಬಾಗಿಸಿ— “ ಚರಣಕೃಪೆಯಿಂದ ಮಹಾರಾಜರ ಪೋಷಣದಲ್ಲಿ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಕುಶಲರು! ಪ್ರಭುಗಳು ದುರ್ಗದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವರು; ಚರಣಗಳ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬರುವ ವಿಚಾರವನ್ನು ಮಹಾರಾಜರು ಇಂದೇ ತೆಗೆದಿದ್ದರು. ” ಎಂದು ಹೇಳಲು, ಆ ಮಹಾತ್ಮನು—ಏನು? ಇಷ್ಟು ಬೇಗನೆ ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ನಮ್ಮ ಚಿಂಚವಡದ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಸುಲಿಗೆಯು ಸುದ್ದಿಯು ಗೊತ್ತಾಯಿತೇ? ನಮ್ಮ ಶಿವಪ್ರಭುವಿನ ಚಾರಚಕ್ಷುಗಳು ಅತ್ಯಂತ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದವೆಂಬದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ! ಪ್ರಭೂ, ಶಿವಬಾ, ನೀನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಗೋ-ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪ್ರತಿಪಾಲಕನು! ನಮ್ಮ ಅನಾಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ವಾತ್ಸಲ್ಯವೆಷ್ಟು! ಇಂತಹ ಹಲವು ಉಪಾಧಿಮಗ್ನನು ನೀನು, ನನ್ನ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕೆಂದೆಯಾ? ನಿನ್ನ ಈ ಭಾವಿಕತನಕ್ಕೆ ಶ್ರೀಮಂಗಲಮೂರ್ತಿಯು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗದೆ ಹೇಗೆ ಇದ್ದಾನು? ನಿನ್ನಿಂದ ಸ್ವರಾಜ್ಯಸ್ಥಾಪನೆಯಾಗಿ ಅದರ ಸುಗಂಧವು ದಿಗಂತದಲ್ಲ ವ್ಯಾಪಿಸದೆ ಹೇಗೆ ಇದ್ದೀತು? ಏಸಾಜಿ, ನಮ್ಮ ಶಿವಬಾನ ಸೌಜನ್ಯದಿಂದ ನನ್ನ ಅಂತರಾತ್ಮನು ಸಂತುಷ್ಟನಾದನು; ನನ್ನ ಮಾರ್ಗಾಯಾಸವು ಅಳಿದು ಹೋಯಿತು! ಅಪ್ಪಾ, ಏಸೂ, ಶಿವರಾಯನ ಬಾಲಮಿತ್ರನೆನಿಸುವ ನೀನೂ ಧನ್ಯನು, ಶಿವರಾಯನ ಗುರುವೆನಿಸುವ ಗೋಸಾವಿಯು ನಾನೂ ಧನ್ಯನು! ಶಿವರಾಯನಂಥ ರಾಷ್ಟ್ರಜ್ಯೋತಿಯನ್ನು ಹೆತ್ತಿರುವ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಭೂಮಾತೆಯೂ ಧನ್ಯಳೇಸರಿ!

ಹೀಗೆ ನುಡಿಯುವಾಗ ಆ ಮೋರಯಾ ಗೋಸಾವಿಗಳ ಕಣ್ಣುಗಳೊಳಗಿಂದ ಆನಂದಬಾಷ್ಪಗಳು ಸುರಿಯಹತ್ತಿರಲು, ಅವರ ಶಿಷ್ಯರ ಕಣ್ಣುಗಳೊಳಗಿಂದಲೂ, ಏಸಾಜಿಯ ಕಣ್ಣುಗಳೊಳಗಿಂದಲೂ ಆನಂದಾಶ್ರುಗಳು ಸುರಿದವು. ಅವರ ಕುತ್ತಿಗೆಯ ಶಿರಗಳು ಬಿಗಿದವು. ಆಗ ಶಿವರಾಯನ ಗಂಭೀರ

ಮೂರ್ತಿಯುು ಅವರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಮೂಡಲು, ಅವರ ಆನಂದಕ್ಕೆ ಮೇರೆ ಯಿಲ್ಲದಾಯಿತು! ಗೋಸಾವಿಯವರ ಆನಂದೋದ್ರೇಕವು ಕಡಿಮೆಯಾ ಗಲು, ಅವರು ಶಿವರಾಜನನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ನೋಡುವ ಆತುರದಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಸಾಗಿದರು. ಸತ್ಸಮಾಗಮದ ಈ ಸುಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ನೋಡಿ, ಕೆಲಸಗಾರರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಕೆಲಸಗಳ ಮರವಾಗಿ ಹೋಗಿ, ಆ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಎವೆ ಹಾಕದೆ ನೋಡುತ್ತ ತಮ್ಮ ಕೆಲಸ ಮರೆತು ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಗೋಸಾವಿಗಳು ಸಪರಿವಾರ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಸಾಗಲು, ಆ ಕರ್ತವ್ಯನಿಷ್ಠ ಕೆಲಸ ಗಾರರು ಲಗಬಗೆಯಿಂದ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದರು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಏಸಾಜಿಯ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ಒಬ್ಬ ಸೇವಕನು ಓಡುತ್ತ ಹೋಗಿ, ಮಹಾರಾಜ ರಿಗೆ ಮೋರಯಾ ಗೋಸಾವಿಗಳು ಬಂದಿರುವ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಹೇಳಿದನು. ಕೂಡಲೆ ಮಹಾರಾಜರು ಅವಸರದಿಂದ ಗೋಸಾವಿಯವರ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಹೊರ ಟರು. ಧನ್ಯರಾದ ಆ ಗುರು-ಶಿಷ್ಯರಿಬ್ಬರ ಸಮಾಗಮವು "ಸಿಂಹ" ಮಹಾ ದ್ವಾರದಲ್ಲಿಯೇ ಆಯಿತು.

ಶಿಷ್ಯವಾತ್ಸಲ್ಯದ ಮೋರಯಾ ಗೋಸಾವಿಗಳ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಶಿವಾಜಿಯ ಪ್ರತಿಮೆಯು ಒಡಮೂಡಿತ್ತೆಂದು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದೆಯಷ್ಟೆ? ಅದರಂತೆ, ಗುರು ಭಕ್ತನಾದ ಭಾವಿಕ ಶಿವರಾಯನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿಯೂ ಗೋಸಾವಿಗಳ ಪ್ರತಿ ಮೆಯು ಮೂಡಿತ್ತು. ಇಂತಹ ಅಕೃತ್ರಿಮ ಭಕ್ತಿ-ವಾತ್ಸಲ್ಯಗಳ ಶಿವರಾಯ- ಗೋಸಾವಿಗಳಿಗೆ ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ಕಂಡಾಗ, ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟ ವಸ್ತುಗಳ ಜೋಡಿಗಳ ದರ್ಶನವಾದಂತಾಗಿ, ಅವರಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗುವ ಮೊದಲು ಆಗಿದ್ದ ಆನಂದದ ಇಮ್ಮಡಿ ಆನಂದವಾಯಿತು! ಶಿವರಾಯನು ಆನಂದದ ಭರದಲ್ಲಿ ಗುರುಚರಣಗಳಿಗೆ ಎರಗಿರಲು, ಗೋಸಾವಿಗಳು ಆತನನ್ನು ಆತುರ ದಿಂದ ಹಿಡಿದೆತ್ತಿ ವಾತ್ಸಲ್ಯಗದ್ಗದಸ್ವರದಿಂದ—ಶಿವಬಾ, ಈ ಗಾಣಪತ್ಯನಿದ್ದ ಲ್ಲಿಗೆ ನೀನು ಬರಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿದ್ದೆಯಾ? ನಿನ್ನಂಥ ಸಮರ್ಥನಾದ ಧರ್ಮಿ ಷ್ಠರಾಜನು, ನಮ್ಮಂಥ ಪರಾಧೀನರಾದ ಉಪಾಸಕರ ಸಂರಕ್ಷಣ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಟೊಂಕಕಟ್ಟಿ ನಿಂತಿರುವಾಗ, ವೆಂಕಾಜಿನಾಥನಂಥ ದುಷ್ಟರ ಶಾಸನವು ಆಗದೆ ಹೇಗೆ ಉಳಿಯುವದು? ಶಿವಬಾ, ನಿನ್ನ ಜೀವಕ್ಕೆ ಎಳ್ಳಷ್ಟು ಸುಖವಿಲ್ಲ; ಹಗಲು ದುಷ್ಟಶಾಸನ-ಶಿಷ್ಟಪರಿಪಾಲನತತ್ಪರನಾಗಿರಬೇಕು, ರಾತ್ರಿ ಅವುಗಳ ಉಪಾಯ

ಶೋಧಿಸುತ್ತ ನಿದ್ದೆಗೆಡಬೇಕು! ಹೀಗೆ ಭಗವಾನ್ ಸೂರ್ಯನಾರಾಯಣನಂತೆ ಸದಾ ಲೋಕಹಿತತತ್ಪರನಾಗಿರುವ ನಿನಗೆ ಊಟ–ನಿದ್ದೆಗಳ ಪರಿವೆಯಾದರೂ ಹೇಗಿದ್ದೀತು? ಧರ್ಮಮೂರ್ತಿಯೇ, ಗೋಬ್ರಾಹ್ಮಣಪ್ರತಿಪಾಲಕಾ, ನಿನ್ನ ಈ ಲೋಕಹಿತತತ್ಪರತೆಗಾಗಿ ಇಡಿಯ ಲೋಕವೇ ನಿನಗೆ ಲುಬ್ಧವಾಗಿ ಹೋಗಿರಲು, ಆ ಲೋಕದ ಪುಣ್ಯಪ್ರಭಾವವು ನಿನ್ನ ಸತ್ವವನ್ನು ವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವದು! ಶಿವಬಾ, ನೀಚನಾದ ವೆಂಕಾಜಿವಾಘನು ನನ್ನ ಉಪಾಸ್ಯ ದೈವತವಾದ ಬಂಗಾರದ ಗಣಪತಿಯನ್ನು ಒಯ್ದಿರುವನೆಂದು ತಿಳಿದು ನೀನು ಅಸಮಾಧಾನಪಡಬೇಡ. ಎಲೈ ಮಾತಾಪಿತೃಭಕ್ತನಾದ ಶಿವರಾಯನೇ, ಸ್ವರಾಜ್ಯಸ್ಥಾಪನದ ಮಹಾಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿನಿನಗೆ ಉಂಟಾಗಿರುವ ಹಣದ ತೊಂದರೆಯನ್ನು ದೂರಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿ, ನನ್ನ ಹೃದಯಸ್ಥ ಉಪಾಸ್ಯ ಗಣಪತಿಯ ಪ್ರತೀಕವಾದ ಸುವರ್ಣದ ಗಣಪತಿಯು, ನಿನಗಾಗಿ ಆ ದುಷ್ಟವಾಘನ ಭಾಂಡಾರವನ್ನೆಲ್ಲ ಬಳಕೊಂಡು ಬರುವದಕ್ಕಾಗಿ ತಾನಾಗಿ ಆತನ ಸಂಗಡ ಹೋಗಿರುವನೆಂದು ತಿಳಿ. ಆದರೆ ಶಿವಬಾ, ಎಲ್ಲ ಕ್ಷೇಮವಷ್ಟೆ? ಜಿಜಾಬಾಯಿ ಮಾತೆಯವರು ದುರ್ಗದಲ್ಲಿರುವರಲ್ಲವೆ? ಅವರಿಗೂ ಆರೋಗ್ಯವಿರುವದೆಯೆ? ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಭೂಪತೇ, ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಜೆಗಳ ವಾತ್ಸಲ್ಯವೆಷ್ಟು? ನಂಬಿಗೆ ಎಷ್ಟು? ಅವರಿಗೆ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸಂಬಳ ಮುಟ್ಟದಿದ್ದರೂ, ಯಾವವಿಕಲ್ಪವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಅವರು ಕಾರ್ಯತತ್ಪರರಾಗಿರುವದನ್ನು ನೋಡಿ ನನಗೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಶಿವಬಾ, ನೀನು ಬಹು ಪುಣ್ಯಶಾಲಿಯು ಕಂಡೆಯಾ! ಜಿಜಾಬಾಯಿಯವರ ಪುಣ್ಯೋದರ ಪ್ರಭಾವವೇ ಅಂತಹದು!

ಈ ಮೇರೆಗೆ ಆ ಸರಳಭಾವದ ಮಹಾನುಭಾವನು ತನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯೊಳಗಿದ್ದದ್ದೆಲ್ಲವನ್ನು ಮಾತುಗಳಿಂದ ತಮ್ಮ ಶಿವಬಾನಮುಂದೆ ಬಡಬಡ ತೆಗೆದು ಇಡುವಾಗ, ಇನ್ನೂ ಯಾವ ಸಂಗತಿಯಾದರೂ ಸಂದಿಗೊಂದಿಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಗಳಿದಿರುವದೋ ಏನೋ ಎಂಬದನ್ನು ಹುಡುಕುವವನಂತೆ, ಸುಮ್ಮನಾಗಲು ಶಿವಬಾನು ಅತ್ಯಂತ ವಿನಯದಿಂದ ಕೈಜೋಡಿಸಿ— "ಗುರುದೇವಾ, ತಮಗೆ ಮಾರ್ಗಾಯಾಸವು ಬಹಳವಾಯಿತು; ಅವ್ವನವರು ಶ್ರೀಗುರುಚರಣದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ನನ್ನ ಸಂಗಡಲೇ ಬರಬೇಕೆಂದು ಆತುರಪಡುತ್ತಿದ್ದರು." ಎಂದು ಹೇಳಲು, ಆ ಸರಳಭಾವದ ಮಹಾನುಭಾವನು ಶಿವಬಾನಿಗೆ— "ಶಿವಬಾ,

ನಡೆ, ಬೇಗನೆ ಆ ಸಾಧ್ವಿಯ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳೋಣ ನಡೆ. ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ನಾನು ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಕಳೆದದ್ದರಿಂದ, ಆ ಸಾಧ್ವಿಯು ಚಡಪಡಿಸುತ್ತಿರಬಹುದು. ಶಿವಬಾ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಸ್ವಭಾವವೇ ಹೀಗೆ. ಮಾತು ಸಿಕ್ಕರೆ ಅವರಿಗೆ ಮಾರುಹೊಲ ಸಿಕ್ಕಹಾಗೆ! ಏನು ಮಾಡಲಿ, ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೆ ಎಲ್ಲ ಹೇಳಿ ಬಿಡುವಹಾಗೆ ನನಗೆ ಆದದ್ದರಿಂದ ಹೇಳಿ ಬಿಟ್ಟೆನು! ನಡೆ, ಇನ್ನು ತಡಮಾಡದೆ ನೆಟ್ಟಗೆ ವಾಡೆಗೇ ಹೋಗೋಣ

ಈ ಮೇರೆಗೆ ನುಡಿದು ಮೋರಯಾ ಗೋಸಾವಿಗಳು ಶಿಷ್ಯರೊಡನೆ ಮುಂದಕ್ಕೆಸಾಗಲು, ಶಿವಬಾನು ವಿನಯದಿಂದ ಅವರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ತಾಯಿ ಜಿಜಾಬಾಯಿಯವರು ಇರುವ ವಾಡೆಯಕಡೆಗೆ ಸಾಗಿದನು ಹೋಗ ಹೋಗುತ್ತ ಗೋಸಾವಿಯವರು— "ನಾನು ಎಷ್ಟು ತಡಮಾಡಿದೆನಲ್ಲಾ," ಎಂದು ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಪಡುತ್ತಲಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಜಿಜಾಬಾಯಿಯವರ ವಾಡೆಯನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಅವರ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಲು, ಆ ಸಾಧ್ವಿಯು ಗೋಸಾವಿಯವರ ಹಾದಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದಳು. "ಶಿಷ್ಟಾಗಮನೇ ಅನಧ್ಯಾಯಃ" ಎಂಬಂತೆ, ಆ ಸಾಧ್ವಿಯು ಗೋಸಾವಿಗಳ ಆಗಮನದ ಆನಂದದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ನಿತ್ಯದ ಪುರಾಣಶ್ರವಣವನ್ನು ಕೂಡಅಂದು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಳು ಜಿಜಾಬಾಯಿಯವರಿಗೆ ಸಾಧುಸಂತರಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ವಿಶ್ವಾಸ; ಅವರ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಸಂಭ್ರಮ! ಗೋಸಾವಿಯವರು ಒಳಗೆ ಬರಲು, ಆ ಜಿಜಾಮಾವುಲಿಯು ಗುರುಚರಣಕ್ಕೆರಗಿ ಅತ್ಯಂತ ವಿನಯದಿಂದ ಕೈಜೋಡಿಸಿನಿಂತುಕೊಂಡು ಶಿವಬಾನನ್ನು ಕುರಿತು— "ಶಿವಬಾ, ಇಂದು ಸುದಿನವು; ಅಂತೇ ಸಾಧುಸಮಾಗಮದ ಸುಯೋಗವು ಒದಗಿದೆ; ಆದರೆ ಮಹಾರಾಜರು ದಣಿದಿರುವರು, ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲವೂ ಸಮೀಪಿಸುತ್ತ ಬಂದಿರುವದು; ಆದ್ದರಿಂದ ಮೊದಲು ಅವರ ನಿತ್ಯಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲ ಮಾಡಿಸು, ಅವರ ಸಂಜೆಯ ಉಪಾಹಾರದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿ ಅವರು ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಹೊಂದಿ, ನಾಳೆ ಬೆಳಗಿನ ಅನುಷ್ಠಾನ ತೀರಿದ ಬಳಿಕ ಉಳಿದ ಮಾತುಕಥೆಗಳು," ಎಂದು ಹೇಳಲು, ಮಹದಾಜ್ಞೆಯೆಂದು ನುಡಿದು, ಶಿವರಾಯನು ಗೋಸಾವಿಗಳಿಗೆ ಅನುಷ್ಠಾನಗೃಹಕ್ಕೆ ದಯಮಾಡಿಸಲು ಬೇಡಿಕೊಂಡನು. ಆಗ ಗೋಸಾವಿಯವರು ಜಿಜಾಯಿಯವರಿಗೆ—" ತಾಯಿ,

ನಮ್ಮಂಥ ಮಕ್ಕಳಚಿಂತೆ ತಾಯಿಗಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೆ ಯಾರಿಗಿರಬೇಕು? ಶಿವಬಾನ ತಾಯಿಯ ಶಿಷ್ಟಾಚಾರದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೆ ಏನು ಮಾತಾಡುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದೀತು?" ಎಂದು ನುಡಿದು, ಶಿವಬಾನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಂತೆ ಆತನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ, ಅನುಷ್ಠಾನಗೃಹದಕಡೆಗೆ ಶಿಷ್ಯರೊಡನೆ ಸಾಗಿದರು.

ಮರುದಿವಸ ಬೆಳಗಾಯಿತು. ಮೋರಯಾ ಗೋಸಾವಿಗಳವರು ತಮ್ಮ ನಿತ್ಯಕ್ರಮದಂತೆ ಬ್ರಾಹ್ಮೀ ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ, ತಮ್ಮ ನಿತ್ಯಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದರು ಅಂದು ಶಿವನೇರಿಯ ದುರ್ಗದೊಳಗಿನ ಜನರಲ್ಲಿಯೂ, ಮಗ್ಗದ ಕೆಲಸಗಾರರಲ್ಲಿಯೂ ಗೋಸಾವಿಗಳ ಆಗಮನದ ಸುದ್ದಿಯೇ ಸುದ್ದಿಯು. "ನಾವು ಯಾರನ್ನೋ ಮಾಡಿ ನೆಟ್ಟಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವನ್ನೂ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ" ಎಂದು ಕೆಲಸಗಾರರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಪಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು—"ನಾವು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಇಂಥಲ್ಲಿ ಇವರನ್ನು ನೋಡಿದ್ದೇವು; ಅವರು ಮಹಾತಪಸ್ವಿಗಳು, ಶಾಪಾನುಗ್ರಹಸಮರ್ಥರು; ನಮಗೆ ಎಷ್ಟೋಸಾರೆ ಅವರ ಮಹಾಮಹಿಮೆಯ ಅನುಭವ ಬಂದಿದೆ" ಎಂದು ಗೋಸಾವಿಗಳನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಇನ್ನು ಕೆಲವರು, "ದೊಡ್ಡವರ ಗರುತನ್ನು ಪಾಮರರು ನಾವು ಏನು ಹಿಡಿಯುವೆವು? ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಅವರೇ ತಮ್ಮ ಪರಿಚಯವನ್ನು ನಮಗೆ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರೆ ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕು. ಒಟ್ಟಿಗೆ, ಅವರ ಗುರುತು ಹಿಡಿಯುವ ಯೋಗ್ಯತೆಯೂ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಲ್ಲ—ಅವರ ಸೇವೆ ಮಾಡುವ ಯೋಗ್ಯತೆಯೂ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಲ್ಲ! ಅಹಂಕಾರ—ಮಮಕಾರ ಮಗ್ನರಾದ ನಮಗೆ ನಮ್ಮ ಆತ್ಮದ ಗುರುತೇ ಇಲ್ಲದಿರುವಾಗ, ಮಂದಿಯ ಗುರುತು, ಅದರಲ್ಲಿ ಮೋರಯಾ ಗೋಸಾವಿಗಳಂಥ ಮಹಾತ್ಮರ ಗುರುತು ಆಗುವ ಬಗೆಯೇನು?" ಎಂದು ತಮ್ಮನ್ನು ಹೀಯಾಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಕೆಲಸಗಾರರ ಈ ಉದ್ಗಾರಗಳು ನಿರರ್ಥಕವಾದವಲ್ಲ ಸ್ವಸ್ವರೂಪವರಿಯದ ನಮ್ಮಂಥ ಪಾಮರರು ಮಹಾತ್ಮರನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾರೆವೆಂಬಮಾತು ಸತ್ಯಸಿದ್ಧಾಂತವಾಗಿರುವದು. ಆತ್ಮರಲ್ಲಿ ಮಹಾತ್ಮರು, ದುರಾತ್ಮರು ಎಂಬವರಿಬ್ಬರು ಜಗತ್ತಿಗೆ ಒಡೆದುಕಾಣಿಸುವವರಾಗಿರುವರು. ಯಾವ ಧರ್ಮಗಳಿಗೂ ಕೇಡುಬಗೆಯದೆ, ಯಾವ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೈಹಾಕದೆ, ಸ್ವಧರ್ಮನಿಷ್ಠೆ-ಪರಧರ್ಮಸಹಿಷ್ಣುತೆಗಳಿಂದ ಸ್ವಧರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನ ತತ್ಪರರಾಗಿ, ಜಗತ್ತಿನ

ಅಭ್ಯುದಯಕ್ಕೂ, ನಿಃಶ್ರೇಯಸ್ಸಿಗೂ (ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೂ) ಆಸ್ಪದ ಉಂಟುಮಾಡಿ ಕೊಡುವವರು ಮಹಾತ್ಮರು; ಇದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧರಾದವರು, ಅಂದರೆ, ತಮ್ಮ ದುರಹಂಕಾರದಿಂದ ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದಿಲ್ಲೊಂದು ದೋಷವನ್ನು ಎಣಿಸುತ್ತ, ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳ ಕಟ್ಟಳೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೈಹಾಕಿ ತಿದ್ದುತ್ತ, ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮದವರ ಧರ್ಮಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನೂ ಹಾಳು ಮಾಡುತ್ತ, ತಮಗೆ ಸ್ವಧರ್ಮವೆಂಬುದೇ ಇಲ್ಲದಿರುವದರಿಂದ, ಒರಟ ನೀತಿಗೆ ಮಹತ್ವಕೊಡುವ ನೆವದಿಂದ, ಧರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನದ ಬದಲು, ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಕೊಡುವ ನೀಚವೃತ್ತಿಯವರಾಗಿ, ಒರಟಿಯಾದ ಧ್ಯಾನ–ಜಪ–ಪಾರಾಯಣಗಳ ನೋಗಿನಿಂದ ನಿಜವಾದ ಅಭ್ಯುದಯದ ಗುರುತಿಲ್ಲದೆ, ಮೋಕ್ಷದ ಸ್ವರೂಪವರಿಯದೆ, ಜಗತ್ತನ್ನು ಸ್ವೇಚ್ಛಾಚಾರಿಯಾಗಮಾಡಿ ಅದನ್ನು ಅಧಃಪತನಗೊಳಿಸುವ ಮಹಾದುಷ್ಟರು ದುರಾತ್ಮರೆನಿಸುವರು, ಆದರೆ ಶಿವಾಜಿಮಹಾರಾಜರ ಕಾಲದ ಹಿಂದಿನ ಬಹುಕಾಲದಿಂದ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಮೋರಯಾ ಗೋಸಾವಿಗಳಂಥ ಹಲವುಜನ ಮಹಾತ್ಮರ ಪರಂಪರೆಯು ಸಾಗಿಬಂದದ್ದರಿಂದ, ಶಿವರಾಯನಿಗೆ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲ ಸುಗಂಧಯುಕ್ತ ಸ್ವರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಅನುಕೂಲವಾಯಿತು, ಯಾಕಂದರೆ, ಶಾಂತಿದಾಯಕ ಸ್ವರಾಜ್ಯಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಶುದ್ಧಹೃದಯದ ಆವಶ್ಯಕತೆಯು ಇರುವದು! ಇರಲಿ.

ಮೋರಯಾ ಗೋಸಾವಿಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನವು ಮುಗಿಯುತ್ತಿರಲು, ಮೂರುತಾಸು ಹೊತ್ತು ಏರಿತು. ಗೋಸಾವಿಗಳು ಅನುಷ್ಠಾನ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊರಗೆ ಬಂದಾಗ, ಜಿಜಾಬಾಯಿಸಾಹೇಬರವರಿಂದ ಕರೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯು ಬಂದಿರುವದನ್ನು ಶಿಷ್ಯರು ಅವರಿಗೆ ಹೇಳಿದರು ಆಗ ಗೋಸಾವಿಗಳು ತಟ್ಟನೆ ಎದ್ದು ಗಣಪತಿಯ ಪ್ರಸಾದವನ್ನೂ, ಫಲಮಂತ್ರಾಕ್ಷತಿಯನ್ನೂ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟು, ತಾವು ಶಿಷ್ಯರೊಡನೆ ಕಾಲನಡಿಗೆಯಿಂದಲೇ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯ ಸಂಗಡ ಸಾಗಿದರು. ಹೀಗೆ ಗೋಸಾವಿಗಳು ಜಿಜಾಬಾಯಿಯವರ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಲು, ಆಗ ಜೀಜಾಬಾಯಿಯವರೂ, ಶಿವರಾಯನೂ ಆ ಮಹಾತ್ಮರ ಚರಣಗಳಿಗೆ ವಂದಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಉಚ್ಚಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ, ಆ ಗುರುಗಳ ಪಾದಪೂಜೆ ಮಾಡಿದಬಳಿಕ ಗೋಸಾವಿಯವರ ಸೂಚನೆಯಂತೆ ತಾವೂ ಆಸನಗಳ

ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರು. ಆಗ ಜಿಜಾಬಾಯಿಯವರು ಗೋಸಾವಿಯವ ರನ್ನು ಕುರಿತು—

ಜಿಜಾಬಾಯಿ— " ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳು ಚಿಂಚವಡದಿಂದ ಕಾಲನಡಿಗೆ ಯಿಂದಲೇ ಬಂದದ್ದಾಯಿತಲ್ಲ! ವೆಂಕಾಜಿ ವಾಘನ ನೀಚಕೃತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ, ನಮ್ಮ ಶಿವಬಾನು ವ್ಯಸನಪಟ್ಟು ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಬೇಗನೆ ಬರತಕ್ಕವನಿದ್ದನು.

ಗೋಸಾವಿ—ರಾಜಮಾತೇ, ಗಣಪತಿಯ ಪ್ರೇರಣೆಯಾದದ್ದರಿಂದ ನಡೆ ಯುತ್ತಲೇ ನಾವು ಬಂದು ಬಿಟ್ಟೆವು. ತಾಯೀ, ತಪಸ್ವಿಗಳು ಸ್ವಯಂ ದಾಸ ರೆಂದು ದೊಡ್ಡವರು ಹೇಳುತ್ತಿರುವದರಿಂದ, ನಮ್ಮ ತಪಸ್ವಿವೇಷಕ್ಕಾದರೂ ನಮ್ಮ ಕಾಲನಡಿಗೆಯಿಂದ ಭೂಷಣವುಂಟಾಗಲಿ. ತಾಯಿ, ಶಿವಬಾನು ಯಾವ ಕೆಲಸಮಾಡಬೇಕು—ಯಾವ ಕೆಲಸಬಿಡಬೇಕು? ಆತನಿಗೆ ಹಲವು ಕೆಲಸಗಳು; ಆದ್ದರಿಂದ ಆತನಿಗೆ ಸ್ವರಾಜ್ಯಸ್ಥಾಪನದ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಆಸ್ಪದ ದೊರೆಯಬೇಕೆಂದು ಶ್ರೀಗಣಪತಿಯೇ ನನ್ನನ್ನು ಈಗ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕಳಿಸಿರಬಹುದು.

ಜಿಜಾಬಾಯಿ—ನಮ್ಮ ಶಿವಬಾನನ್ನು ಶ್ರೀಗುರುಚರಣಗಳಮೇಲೆ ಹಾಕಿಬಿಟ್ಟಿರುವೆನು. ಆತನನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಸರ್ವತೋಪರಿ ರಕ್ಷಿಸುವದು ಸನ್ನಿಧಿಯನ್ನೇ ಕೂಡಿರುವದು ಈವರೆಗೆ ಶಿವಬಾನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗುತ್ತ ಬಂದಿ ರುವದು, ಕೇವಲ ದೇವಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಆಶೀರ್ವಾದದಿಂದಲೇ ಅಲ್ಲವೆ?

ಗೋಸಾವಿ—ತಾಯಿ, ನಿಮ್ಮ ಶಿವಬಾನು ಸಾಮಾನ್ಯಮನುಷ್ಯನಲ್ಲ, ಶಿವಾಂಶನು; ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಆದಿಮಾಯೆ ಅಂಬಾಭವಾನಿಯು ಆತನಿಗೆ ಪ್ರಸನ್ನ ಳಾಗಿರುವಳು; ಮೇಲೆ ರಾಮದಾಸರಂಥ ಸಮರ್ಥರ ವರದ ಹಸ್ತವು ಆತನ ತಲೆಯಮೇಲಿರುವದು! ಇಂಥವನು ಸ್ವರಾಜ್ಯಸ್ಥಾಪಕನಾಗುವಲ್ಲಿ ಸಂಶಯ ವೇನು? ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಆತನಿಗೆ ನಮ್ಮ ಪೂರ್ಣ ಆಶೀರ್ವಾದವಿರುವದು?

ಜಿಜಾಬಾಯಿ—ಅನುಗ್ರಹೀತಳಾದೆನು. ಶಿವಬಾನೂ ಕೃತಕೃತ್ಯನಾ ದನು; ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಶಿವಬಾನಿಗೆ ಈಗ ಬಂದಿರುವ ದೊಡ್ಡತೊಂದರೆಯೆಂ ದರೆ, ದುಡ್ಡಿನದು! ಈಗ ಎಲ್ಲಕಡೆಗೆ ಕೋಟೆಗಳ ದುರಸ್ತಿಯು ನಡೆದದೆ; ಹೊಸಕೋಟೆ ಕಟ್ಟಬೇಕಾಗಿದೆ; ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ; ದುಡ್ಡಿಲ್ಲ ದ್ದರಿಂದ ಈ ಎಲ್ಲಕಾರ್ಯಗಳು ಸಾಗದಾಗಿವೆ. ದುಡ್ಡಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳ ಕಾರಖಾನೆಗಳಗತಿಯು ಮಂದವಾಗುತ್ತಲಿರುವದು. ಹೊಸ ಆಯುಧಗ

ಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದರೆ, ಗತಿಯಿಲ್ಲ. ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಹೇಳುವದೇನು? ದುಡ್ಡಿಲ್ಲ ದ್ದರಿಂದ ಸಾವಿರಾರು ಜನ ಮರಾಠಾ-ಮಾವಳದಂಡಾಳುಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಾಹವಿಲ್ಲದೆ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಮಹಾತ್ಮನ್, ಇನ್ನು ಬೇಗನೆ ದ್ರವ್ಯಾನು ಕೂಲವು ಆಗದಿದ್ದರೆ, ಇದೇ ಈಗ ಒಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ರಾಜ್ಯಾಂ ಕುರವು, ಮುಸಲ್ಮಾನರ ತಾಪದಿಂದ ಕಮರಿಹೋಗುವ ಸಂಭವವಿರುತ್ತದೆ.

ಗೋಸಾವಿ—ಹೌದು ತಾಯಿ, ನೀನು ಹೇಳುವದು ನಿಜವು; ಆದರೆ ಶಿವಬಾನಿಗೆ ಸ್ವರಾಜ್ಯಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಪ್ರೇರಣೆಮಾಡಿದ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ, ಶಿವಬಾನ ದುಡ್ಡಿನತೊಂದರೆ ದೂರಮಾಡುವದು ದುಸ್ತರವಲ್ಲ! ದುಡ್ಡಿನಿಂದ ಕಾರ್ಯ ವಾಗದೆ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಕಾರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆಂಬ ಸಿದ್ಧಾಂತವು, ಶಿವಬಾನ ಅನು ಭವಕ್ಕೆ ಬರುವದಕ್ಕಾಗಿ ಆತನಿಗೆ ಹಲವು ವಿಘ್ನಗಳು ಬರುವವು. ಹೀಗೆ ಸ್ವೀಕೃತಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರುವ ವಿಘ್ನಗಳಿಗೆ ಎದೆಗೊಟ್ಟುನಿಂತು, ಕಷ್ಟ-ನಷ್ಟಗ ಳನ್ನು ಸಹಿಸುತ್ತ ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಕಾರ್ಯತತ್ಪರವಾಗಿರುವದೇ ತಪಶ್ಚರ್ಯವು. ಜಿಜಾಯಿ, ಶಿವಾಜಿಯ ತಪಶ್ಚರ್ಯಕ್ಕೆ ಮೆಚ್ಚಿಯೇ ಚಿಂಚವಡದ ಗಣನಾ ಥನು ವೆಂಕಾಜಿ ವಾಘನ ಭಾಂಡಾರವನ್ನೆಲ್ಲ ಬಳಕೊಂಡು ಬಂದು ಶಿವಾಜಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಆ ದುಷ್ಟನ ಭಾಂಡಾರಗೃಹದಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತಿರು ವನು; ಹಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ನಮ್ಮ ಆರಾಧ್ಯ ದೇವತೆಯ ಬಾಹ್ಯಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ವಾಘನಂಥ ನೀಚನು ಅಪಹರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಹೇಗೆ ಸಮರ್ಥ ನಾದಾನು?

ಜೀಜಾಬಾಯಿ—ಹಾಗಿದ್ದರೆ, ಶಿವಬಾನು ಬೇಗನೆ ಸೈನ್ಯತಕ್ಕೊಂಡು ವಾಘನ ಪಾರಪತ್ಯಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕಾದೀತಲ್ಲವೆ?

ಗೋಸಾವಿ—ಆ ಕ್ಷುಲ್ಲಕ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಶಿವರಾಯನೇನು ಹೋಗುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ಆ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಈವೊತ್ತಿಗೆ ಎಂಟುದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಶಿವಬಾನ ಭಕ್ತನೊಬ್ಬನು ಮಾಡಿಕೊಂಡುಬಂದು, ಶಿವಬಾನ ಮುಂದೆ ಹಣದ ರಾಶಿ ಯನ್ನು ಸುರುವುವವನಲ್ಲದೆ, ವೆಂಕಾಜಿ ವಾಘನನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬಂದು ಶಿವರಾಯನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸುವನು.

ಜಿಜಾಬಾಯಿ—(ಶಿವಾಜಿಯನ್ನು ಕುರಿತು) ಶಿವಬಾ, ಮಹಾತ್ಮರ ಭವಿಷ್ಯವಾಣಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದೆಯಾ?

ಶಿವಬಾ—ಕೇಳಿದೆನು ತಾಯೀ, ಮಹಾತ್ಮರ ಕೃಪೆಯಿಂದ ನನ್ನ ಚಿಂತೆಯು ದೂರವಾಯಿತೆಂದು ಸಮಾಧಾನವನ್ನೂ ಪಟ್ಟಿರುವೆನು!

ಗೋಸಾವಿ—ಶಿವಬಾ, ಇಷ್ಟು ಕೆಲಸವಾಗುವವರೆಗೆ ಈ ಮೋರಯಾ ಗೋಸಾವಿಯ ಗಣಪತಿಯ ಪೂಜೆಯು, ನಿನ್ನ ಈ ಶಿವನೇರಿಗಡದಲ್ಲಿಯೇ ಆಗುವದು.

ಶಿವಬಾ—(ತಲೆಬಾಗಿ ಕೈಜೋಡಿಸಿ)ಅನುಗ್ರಹೀತನಾದೆನು! ಮಹಾತ್ಮನ್; ಆದರೆ ಮಾಧ್ಯಾಹ್ನಾನುಷ್ಠಾನವಾದ ಬಳಿಕ ಈ ದಾಸನು ಪುನಃ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಬರಬೇಕೆಂದಿರುವನು.

ಗೋಸಾವಿ—ಶಿವಬಾ, ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಬರಬಹುದು. ಲೋಕಕಲ್ಯಾಣ ಕಾರಕವಾದ ನಿನ್ನ ಸ್ವರಾಜ್ಯಸ್ಥಾಪನದ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ತ್ರಿಕರಣ ಪೂರ್ವಕ ವಾಗಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವದು, ಅನುಷ್ಠಾನಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಾನುಷ್ಠಾನವಾಗಿರುವದು! ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಭೂಪತೇ, ನಮ್ಮ ಅನುಷ್ಠಾನದ ಪುಣ್ಯವೆಲ್ಲ ನಿನ್ನದು!

ಈ ಮೇರೆಗೆ ನುಡಿದು ಮೋರಯಾ ಗೋಸಾವಿಗಳು ಶಿವಬಾನ ಉಡಿಯಲ್ಲಿ ಗಣಪತಿಯ ಪ್ರಸಾದವನ್ನೂ, ಫಲಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆಯನ್ನೂ ಹಾಕಿ, ತಡ ಮಾಡದೆ ಮಾಧ್ಯಾಹ್ನಾನುಷ್ಠಾನಕ್ಕಾಗಿ ಹೊರಟು ನಡೆದರು.

೧೦ನೆಯ ಪ್ರಕರಣ — ಸತ್ಸಂಗ ಪ್ರಭಾವ

ಚಾಕ ಗ್ರಾಮದ ಹತ್ತರದ ಮಾಥೇರಾನ ಪರ್ವತದ ಮೇಲಿನ ಭಯಂಕರವಾದ ಗವಿಯನ್ನು ವಾಚಕರು ಮರೆತಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಆ ಗವಿಯಿಂದ ನೇತಾಜಿಯು ಶಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ತನ್ನ ತರುಣ ಪರಿವಾರದೊಡನೆ ಹೊರಟು ಹೋದದ್ದೂ ವಾಚಕರ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿರಬಹುದು. ತನ್ನ ಗುರುಗ

ಳಾದ ಗಣೇಶ ಗೋಸಾವಿಗಳ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ, ನೆಂಕಾಜಿ ವಾಘನ ವಾರಪತ್ಯ ಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ಆತನು ತನ್ನ ತರುಣ ತಂಡಗಳನ್ನು ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕ ಕೂಡಿಸಹತ್ತಿದ್ದನು. ಇತ್ತ ಗೋಸಾವಿಗಳು ಒಂದು ದಿನ ಹಗಲು ಒಂಬತ್ತು ತಾಸಿನ ಸುಮಾರಕ್ಕೆ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನಸ್ಥರಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದವರು, ಒಮ್ಮೆಲೆ ಎಚ್ಚತ್ತು ಗವಿಯ ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಕೆಳಗಿಳಿದು ಲೋಹಗಡವಿದ್ದ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಟುಬಿಟ್ಟರು. ಅವರಿಗೆ ಹಾದಿ ಬಟ್ಟೆಗಳ ಆವಶ್ಯಕತೆಯಿದ್ದಂತೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕೇವಿಯ ಕಪನಿ, ತಲೆಗೊಂದು ಕೆಂಪು ಕಿವಿಟೊಪ್ಪಿಗೆ, ಕೈಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಯೋಗದಂಡ, ಹಾಕಿಕೊಂಡದ್ದೊಂದು ಲಂಗೋಟಿ, ಬಗಲಲ್ಲಿ ಒಂದು ಜೋಳಿಗೆ ಇವಿಷ್ಟೇ ಸಾಮಾನುಗಳು ಇದ್ದವು ಇನ್ನು ಹೇಳದೆ ಮರೆತು ಉಳಿದಿದ್ದ ಪದಾರ್ಥವೊಂದೆಂದರೆ, ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಕೈಯೊಳಗಿನ ಗಡುತರವಾದದ್ದೊಂದು ಬಡಿಗೆ ಅದನ್ನು ಅವರು ತಮ್ಮ ಬಲಗೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದರು. ಅವರ ನಡಿಗೆಯ ಆ ವೇಗವನ್ನೂ, ಅವರ ಆ ಆತುರತೆಯನ್ನೂ ನೋಡಿದರೆ, ಅವರು ಎಲ್ಲಿಗೋ ಬಹು ಬೇಗ ಹೋಗಬೇಕೆಂಬ ಕುತೂಹಲವುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದಾರೆಂಬ ಹಾಗೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರು ಕಾಲುಗಳಲ್ಲ ಕಡಾವಿಗೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡೇ ಗುಡ್ಡವನ್ನು ನಿರಾಯಾಸದಿಂದ ಇಳಿಯುತ್ತಿದ್ದರು – ಏರುತ್ತಿದ್ದರು! ಹೀಗೆ ಅವರು ಎಡಬಲ ನೋಡದೆ, ಎಲ್ಲಿಯೂ ನಿಲ್ಲದೆ ಅಖಂಡ ಒಂದು ತಾಸು ಕಟ್ಟಡವಿಯಲ್ಲಿ ಹಾದಿ ಬಟ್ಟೆಗಳಿಲ್ಲದೆ ನಡೆದು ಹೋದರು ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅವರು ಏನಿಲ್ಲೆಂದರೂ ಎರಡು ಹರದಾರಿಗಳನ್ನಾದರೂ ನಡೆದು ಹೋಗಿರಬಹುದು. ಹೀಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗ, ಅವರಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಶಾಲವಾದ ಸರೋವರವು ಕಾಣಿಸಿತು. ಆಗ ಹೊರಗೆ ಎರಡು ತಾಸು ಹೊತ್ತು ಉಳಿದಿರಬಹುದು.

ಗಣೇಶ ಗೋಸಾವಿಗಳು ಹಾಗೆಯೇ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಸರೋವರದ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗಲು, ಸರೋವರದ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ನೂರಾರು ಜನ ಶಸ್ತ್ರಧಾರಿಗಳು ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಹಿಂದುಗಳೇ. ಅವರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಮುದುಕ, ಒಬ್ಬ ಮುದುಕಿ, ಪ್ರಾಯಸ್ಥರಾದ ಗಂಡ ಹೆಂಡಿರಿಬ್ಬರು, ಅವರದೊಂದು ಐದು ವರ್ಷದ ಚಿಕ್ಕ ಗಂಡು ಮಗು, ಇಷ್ಟು ಜನರಿದ್ದರು. ಅವರ ಮುಖಚರ್ಯೆ–ವೇಷ–ಭೂಷಣಗಳ ಮೇಲಿಂದ, ಅವರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿರುವ

ರೆಂದು ಯಾರಿಗಾದರೂ ಗೊತ್ತಾಗುವ ಹಾಗಿತ್ತು. ಗಣೇಶ ಗೋಸಾವಿಗಳು ಆ ಜನಸಮೂಹದ ಬಳಿಗೆ ಸೋದಕೂಡಲೆ, ಆ ಗೋಸಾವಿಗಳ ದಿವ್ಯ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ನೋಡಿ, ಆ ಸರೋವರದಲ್ಲಿದ್ದವರೆಲ್ಲರೂ ತಟ್ಟನೆ ಎದ್ದು ನಿಂತು ಕೆಲವರು ಅವರನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿದರು, ಕೆಲವರು ಅವರಿಗೆ ಕೈ ಮುಗಿದರು. ಆಗ ಗೋಸಾವಿಗಳು ಪ್ರಸನ್ನ ಮುದ್ರೆಯ ನಗೆಮೊಗದಿಂದ ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನು ಕುರಿತು—"ಸಜ್ಜನರೇ, ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಿರಿ; ಹೊರಗೆ ತೀರಾ ಹೊತ್ತು ಹೋಯಿತಲ್ಲ! ಈಗ ನೀವು ಎತ್ತ ಹೋಗತಕ್ಕವರು? ನಿಮ್ಮ ಮುಖ್ಯನಾದ ಹರದೇವನೆಂಬವನು ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆ ಮರಣ ಹೊಂದಲು, ನೀವು ದುಃಖಿತರಾಗಿ ಆತನ ದೇಹ ಸಂಸ್ಕಾರ ಮಾಡುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಈ ಸರೋವರದ ಮೇಲೆ ಬಂದು ಕುಳಿತಿರುವಿರೆಂಬದು, ನಾನು ಧ್ಯಾನಸ್ಥನಾಗಿರುವಾಗ ನನಗೆ ಕಂಡುಬಂದಿತು; ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಗಜಾನನನ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಎಚ್ಚರಗೊಳಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಧಾವಿಸಿ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ಯಾತ್ರಸ್ಥರಾಗಿದ್ದ ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕುಟುಂಬದವರನ್ನು ನೀವು ಸುಲಿದು, ಅವರನ್ನು ಹಿಡಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವದರಿಂದ, ಅವರ ಕ್ಷೋಭ ತಟ್ಟಲು ನಿಮಗೆ ಈ ಅನರ್ಥವು ಒದಗಿದೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕ್ಷೋಭವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದದ್ದೆಂದು ನೀವು ತಿಳಿಯಬೇಡಿರಿ; ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕುಟುಂಬವು ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯವಾದದ್ದಲ್ಲ. ಇಡಿಯ ಕುಟುಂಬದವರೇ ಮಹಾ ತಪಸ್ವಿಗಳು. ಅವರ ಕ್ಷೋಭವು ನಿಮ್ಮ ಹರಪಾಲನನ್ನಷ್ಟೇ ನಾಶಮಾಡಿಬಿಡುವದೆಂದು ನೀವು ತಿಳಿಯಬೇಡಿರಿ; ಆ ಬ್ರಹ್ಮಕ್ಷೋಭವು ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರನ್ನು ಪರಿಪರಿಯಾಗಿ ಬಾಧಿಸದೆ ಬಿಡದು.

ಗಣೇಶಗೋಸಾವಿಗಳು ಹೀಗೆ ನುಡಿದು ಸುಮ್ಮನಾಗಲು, ಅವರೆಲ್ಲರು ಭಯದಿಂದ ಹೌಹಾರಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರು. ಆ ಮಹಾತ್ಮರ ಮಾತಿನ ಮೇಲಿಂದ ಇನ್ನುಮೇಲೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೆ ಏನು ಕೇಡಾಗುವದೋ ಎಂದು ಶಂಕಿಸುತ್ತ, ಎಲ್ಲರೂ ಗಣೇಶಗೋಸಾವಿಗಳಿಗೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ— "ಮಹಾತ್ಮರೇ, ಪಾಪಿಗಳಾದ ನಮ್ಮನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿರಿ. ವೆಂಕಾಜಿ ವಾಘನ ಸಹವಾಸದಿಂದ ನಾವು ಈ ವರೆಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಜನರನ್ನು ಸುಲಿದೆವು, ಎಷ್ಟೋ ಜನರನ್ನು ಕೊಂದೆವು, ಎಷ್ಟೋ ಕುಟುಂಬಗಳ ಘಾತ ಮಾಡಿದೆವು; ಸ್ವಾಮಿ, ತಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿ ಯಾವ ನರಕಕ್ಕೆ ಹೋಗೋಣ? ನಾವು ಎಷ್ಟೋ

ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯ ಮಾಡಿದ್ದೇವೆ, ಆದರೆ ಇಂದಿನಂಥ ಪ್ರಸಂಗವು ಮಾತ್ರ ನಮಗೆ ಎಂದೂ ಬಂದಿದ್ದಿಲ್ಲ ಕಳವು ಮಾಡುವದು ಲಾಭದ ಕೆಲಸವೆಂದು ತಿಳಿದು, ನಾವು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಪಾಪಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆವು; ಆದರೆ ನಿಮ್ಮ ದರ್ಶನವಾದದ್ದರಿಂದ ಯಾಕೋ ನಮಗೆ ಭಯವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಲು, ನಮಗೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವಾಗಿದೆ; ನಮ್ಮ ಸರ್ವಾಪರಾಧಗಳನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿ ನಮಗೆ ಪ್ರಾಣ ದಾನ ಮಾಡಬೇಕು ನಿಮ್ಮ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ನಾವು ಸರ್ವಥಾ ಮೀರುವದಿಲ್ಲ ಈ ಪಾಮರರಿಗೆ ಜೀವದಾನ ಕೊಟ್ಟು, ಬೇಕಾದ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮಾಡಿರಿ. ಈ ಹರಪಾಲನ ಮುಪ್ಪಿನ ತಾಯಿತಂದೆಗಳಿರುವರು, ಆತನಿಗೆ ತರುಣ ಹೆಂಡತಿ ಯೂ, ಇಬ್ಬರು ಸಣ್ಣಸಣ್ಣ ಮಕ್ಕಳೂ ಇರುವರು. ಅವರಗೋಳಾಟವೇನು ಹೇಳ ಬೇಕು? ಹರಪಾಲನು ಮೂಲತಃ ಶ್ರೀಮಂತನಿದ್ದೂ, ಇನ್ನೂ ಶ್ರೀಮಂತನಾ ಗಬೇಕೆಂದು ಪೆಂಕಾಜಿ ವಾಘನ ಸಹವಾಸದಿಂದ ಕಳವು ಮಾಡಹತ್ತಿದ್ದನು. ಮಹಾತ್ಮರೇ, ನಮಗೂ ಹೆಂಡಿರು ಮಕ್ಕಳಿರುತ್ತಾರೆ ಸ್ವಾಮಿ! ಕರುಣಾಳು ಗಳಾದ ನೀವು ಅವರನ್ನು ಅನಾಥರಾಗಿ ಮಾಡಬಾರದೆಂತಲೇ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಧಾವಿಸಿ ಬಂದಿರುವಿರಿ! ಸ್ವಾಮಿ, ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ವಿಪತ್ತನ್ನು ದೂರ ಮಾಡಬೇಕು" ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಹತ್ತಿದರು ಕೆಲವರು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಅವರ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಹಿಡಕೊಂಡರು. ಪಾಪ! ಸಂಸಾರದೊಳಗಿನ ಹುಳ ಗಳು! ಮರಣದ ಭಯದಿಂದ ಒದ್ದಾಡಹತ್ತಿರುವದು ಆಶ್ಚರ್ಯವಲ್ಲ.

ಪಾಮರರ ಈ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಗಣೇಶಗೋಸಾವಿಗಳಿಗೆ ದಯ ಉಂಟಾಯಿತು, ಅವರು ಆ ಎಲ್ಲ ಕಳ್ಳರನ್ನು ಕುರಿತು—"ಸಜ್ಜನರೇ, ನಿಮಗೆ ಈಗ ನಿಜವಾದ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವಾಗಿರುವದರಿಂದ, ನಿಮ್ಮ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲ ಶ್ರೀ ಗಣ ನಾಯಕನ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿಯಾಗಿಹೋದವು. ಇನ್ನು ನಿಮಗೆ ಯಾವ ವಿಪತ್ತೂ ಬರಲಾರದು. ಈ ಹರಪಾಲನು ಮಹಾಪತಿವ್ರತೆಯಾದ ಈ ತರುಣ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪತ್ನಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ದುರ್ಭಾವ ತಾಳಿದ್ದಲ್ಲದೆ, ಆ ಪವಿತ್ರ ಮೂರ್ತಿಯ ಕರಸ್ಪರ್ಶ ಮಾಡಿದ ಮಾತ್ರದಿಂದ ದೀಪದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಪತಂಗದಂತೆ ಮರಣ ಹೊಂದಿರುವನು. ಉತ್ಕಟ ಪಾಪ ಪುಣ್ಯ ಮಾಡುವ ವರು ತತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಅವುಗಳ ಫಲಗಳನ್ನು ಭೋಗಿಸಬೇಕಾಗುವದೆಂಬದಕ್ಕೆ ಈ ಹರಪಾಲನ ಮರಣವೇ ಸಾಕ್ಷಿ!

ಎಲೈ ಸಜ್ಜನರುಗಳಿರಾ, ನೀವು ದುರ್ಜನರಿದ್ದು, ಶ್ರೀ ಗಣಪತಿಯು ನಿಮ್ಮನ್ನು "ಸಜ್ಜನರೇ" ಎಂದು ನನ್ನ ಮುಖದಿಂದ ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ಕರೆಸುತ್ತಿರುವನು; ಆದ್ದರಿಂದ ಇಂದಿನಿಂದ ನೀವು ಶ್ರೀ ಗಣೇಶನ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಸಜ್ಜನರಾಗಿಹೋಗುವಿರಿ; ಆದರೆ ಸಜ್ಜನರೇ, ಪಾಪಿಷ್ಠರ ಪಾಪವಿಮೋಚನ ಕಾಲವು ಒದಗಿರುವಾಗಲೇ ಇಂಥ ಮಹಾ ತಪಸ್ವಿಗಳ ಸಮಾಗಮವಾಗುವದು. ನೋಡಿರಿ, ನೀವು ದುರ್ಜನರು ಹೋಗಿ ಇಷ್ಟು ಬೇಗನೆ ಸಜ್ಜನರು ಯಾವ ಉಪಾಯದಿಂದ ಆಗುತ್ತಿದ್ದಿರಿ? ವೇಷಧಾರಿಗಳೆನಿಸುವ ಯಾವ ಪಾಠಕರ ಪಾಠಶಾಲೆಯೂ, ಯಾವ ಉಪದೇಶಕನ ಉಪದೇಶವೂ, ಯಾವ ಕೀರ್ತನಕಾರನ ಕೀರ್ತನವೂ ನಿಮ್ಮಂಥ ದುರ್ಜನರನ್ನು ಹೀಗೆ ದರ್ಶನಮಾತ್ರದಿಂದ ಸಜ್ಜನರನ್ನು ಮಾಡಲಾರವು. ಆದರೆ ಅಂತಹ ಅದ್ಭುತ ಶಕ್ತಿಯು "ದರ್ಶನಾದೇವ ಸಾಧವಃ" ಎಂಬೀ ಉಕ್ತಿಯಂತೆ ಸತ್ಸಂಗದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಇರುತ್ತದೆ. ಹಿಂದುಗಳಲ್ಲಾಗಲಿ, ಮುಸಲ್ಮಾನರಲ್ಲಾಗಲಿ, ಬೇರೆ ಯಾವ ಧರ್ಮದವರಲ್ಲಿಯೇ ಆಗಲಿ ನಿಜವಾದ ಧರ್ಮಿಷ್ಠರು ಅಪರೂಪವು. ಅಂತಹ ನಿಜವಾದ ಧರ್ಮಿಷ್ಠರು ಯಾವ ಧರ್ಮದವರಿದ್ದರೂ, ಅವರು ಭಕ್ತಿ–ಜ್ಞಾನ–ವೈರಾಗ್ಯ ಸಂಪನ್ನರಾದದ್ದರಿಂದ, ಲೋಕವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸತಕ್ಕವರೇ ಸರಿ. ಅಂಥವರು ಯಾವ ಧರ್ಮದವರಿದ್ದರೂ ಲೋಕಪೂಜ್ಯರೇ. ಅವರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ಭಾವಿಸಲಾಗದು.

ಸಜ್ಜನರೇ, "ಈ ವರೆಗೆ ನಾವು ಎಷ್ಟೋ ಜನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಘಾತಿಸಿರುವೆ" ವೆಂದು ನೀವೇ ನಿಮ್ಮ ಬಾಯಿಂದ ಹೇಳಿರುವಿರಿ; ಅಂಥವರ ಘಾತದಿಂದ ನಮಗೆ ಏನೂ ಕೆಡಕು ಆಗಲಿಲ್ಲವೆಂತಲೂ ನೀವು ಈಗ ಭಾವಿಸುತ್ತಿರಬಹುದು; ಆದರೆ ಆ ಪರಪೀಡೆಯಿಂದ ನಿಮಗೆ ಕೇಡು ಆಗಿದ್ದರೂ, ಮುಸಿಯ ಗುಡ್ಡದಲ್ಲಿ ಮುಸಿಯ ಕಲೆ ಕಾಣದಿರುವಂತೆ, ಮಹಾ ಕೆಟ್ಟವರಾದ ನಿಮ್ಮ ಕೆಟ್ಟತನದಲ್ಲಿ ಆ ಪರಪೀಡೆಯ ಕೆಡಕು ನಿಮಗೆ ಒಡೆದು ಕಾಣುವದಿಲ್ಲವು! ಈ ಜಗತ್ತಿನೊಳಗಿನ ಯಾವ ಧರ್ಮದವರಲ್ಲಿಯೇ ಆಗಲಿ, ವೇಷಧಾರಿ ಧರ್ಮಿಷ್ಠರೇ ಬಹಳ. ಅಂಥವರ ಪರಸ್ಪರರ ಸಹವಾಸವೆಂದರೆ, ಕೋಣಕ್ಕೆ ಕೋಣವು ಎದುರಾದಂತೆ. ಕೋಣಕ್ಕೆ ಕೋಣವು ಎದುರಾದರೆ ಫಲವೇನು? ಕಲಹ! ಕಲಹದಲ್ಲಿ ಸಬಲ ಕೋಣನಿಂದ ದುರ್ಬಲ ಕೋಣದ ನಾಶ; ಹೀಗೆ ಈ

ಕೋಣಗಳ ಕಾದಾಟದಲ್ಲಿ ನಾಶವಲ್ಲದೆ, ತಾರಣವಿಲ್ಲ; ಆದ್ದರಿಂದ ನೀತಿಕಾರರು ಕೋಣಗೆ ಕೋಣಗೆ ಒಂದೇ ಹಾದಿಯೆಂದು ಹೇಳಿರುವರು. ಆದರೆ ನಿಜವಾದ ಧರ್ಮಿಷ್ಠರು ಕೋಣಗಳಲ್ಲ, ಜಾಣರು, ಅಂದರೆ ಜ್ಞಾನಿಗಳು. ವೇಷಧಾರಿ ಧರ್ಮಿಷ್ಠರೆಂಬ ಕೋಣಗಳು ಎದುರಿಗೆ ಬಂದರೆ, ಆ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಅವರ ಉಸಾಬರಿ ಬಿಟ್ಟು ಆ ಕೋಣಗಳ ಎದುರಿಗೆ ಹೋಗದೆ ತಾವು ಬೇರೊಂದು ದಾರಿಯಿಂದ ಹೋಗುವರು, ಆದ್ದರಿಂದ ನೀತಿಕಾರರು ಕೋಣ–ಜಾಣರಿಗೆ ಎರಡು ದಾರಿಯೆಂದು ಹೇಳಿರುವರು ಕಾರಣ ಈ ತಪಸ್ವಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕುಟುಂಬದಂಥ ನಿಜವಾದ ಧರ್ಮಿಷ್ಠರು ನಿಮ್ಮಂಥ ಕೋಣಗಳ ಉಸಾಬರಿಗೆ ಬಾರದೆ ನಿಮ್ಮಿಂದ ದೂರ ಇರುತ್ತಿರುವರು. ಹೀಗಿದ್ದು, ನೀವು ಇಂಥವರೆನ್ನು ಕೆಣಕಿ ಇಂದು ಸರ್ವನಾಶವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಿರಿ; ಯಾಕಂದರೆ ಈ ಮಹಾತ್ಮರು ಶಮಪ್ರಧಾನರು, ಇಂಥವರಲ್ಲಿ ಸರ್ವದಾಹಕವಾದ ಒಂದು ಗೂಢಶಕ್ತಿಯು ಇರುತ್ತಿರುವದು. ಆ ದಾಹಕ ಶಕ್ತಿಯು ನಿಮ್ಮ ವಂಶವನ್ನೇ ಸುಡುಬಿಡಬಹುದಾಗಿತ್ತು, ಆದರೆ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶನು ನಿಮ್ಮಸಲುವಾಗಿಯಲ್ಲ, ಈ ಮಹಾ ತಪಸ್ವಿಗಳ ತಾಪನಿವಾರಣಾರ್ಥವಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕಳಿಸಿರುವನು! ಎಲೈ ಸಜ್ಜನರೇ, ಈ ಮಹಾ ತಪಸ್ವಿ ಕುಟುಂಬದ ಶಾಂತಗುಣವನ್ನು ನೋಡಿದಿರಾ? ಈ ವರೆಗೆ ಆ ಗಂಭೀರರಲ್ಲಿ ಸಿಟ್ಟಿನ ಚಿಹ್ನೆಗಳಿಲ್ಲ, ದುರ್ಭಾಷಣಗಳಂತು ಇರಲಿ, ಭಾಷಣವೇ ಇಲ್ಲ; ದೈನ್ಯವಿಲ್ಲ; ಎರಡನೆಯವರ ಮುಂದೆ ತಮ್ಮ ದುಃಖವನ್ನು ದೂರಿಕೊಳ್ಳೋಣವಿಲ್ಲ; ಎಲ್ಲವೂ ಈಶ್ವರೀ ಸಂಕೇತದಂತೆ ಆಗುವದೆಂದು ದೃಢವಾಗಿ ನಂಬಿ, ಆ ಮಹಾತ್ಮರು ಸಮಾಧಾನದಿಂದ ಇದ್ದುಬಿಟ್ಟಿರುವರು, ಇಂತಹ ಶಾಂತಮೂರ್ತಿಗಳ ದಾದು ಶಾಂತಸ್ವರೂಪನೇ ಆದ ಶ್ರೀ ಗಣಪತಿಗೆ ಇರುವದರಿಂದ, ಆತನು ನನ್ನನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕಳಿಸಿ, ಈ ಶಾಂತ ಕುಟುಂಬದ ತಾಪನಿವಾರಣ ಮಾಡಿಸುವಾಗ, ನಿಮ್ಮ ತಾಪನಿವಾರಣವೂ ಸಹಜವಾಗಿ ಆಯಿತು. ನಮ್ಮ ಬಿಸಿಲ ತಾಪನಿವಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ನಾವು ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಚತ್ತರಿಕೆಯ ನೆರಳು, ನಮ್ಮ ಮೈಯೊಳಗಿನ ತಗಣಿ–ಚಿಕ್ಕಾಡಗಳ ಬಿಸಿಲಿನ ತಾಪದ ನಿವಾರಣವನ್ನು ಮಾಡುವದಿಲ್ಲವೇ? ಅದರಂತೆ ಈ ಮಹಾತ್ಮರ ಸಹವಾಸಮಾಡಿರುವ ನಿಮ್ಮ ತಾಪವನ್ನೂ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶನು ನಿವಾರಣಮಾಡಿದನೆಂದು ತಿಳಿಯಿರಿ.

ಎಲ್ಲಿ ಸಜ್ಜನರುಗಳಿರಾ, ಇನ್ನು ನಾನು ಹೇಳುವದನ್ನು ಲಕ್ಷಗೊಟ್ಟು ಕೇಳಿರಿ; ವೇಷಧಾರಿ ಧರ್ಮಿಷ್ಟರು ಆರಿದ ಇದ್ದಲಿಯಂತೆ ಇರುವದರಿಂದ, ಅವರನ್ನು ತುಳಿಯುವ ಭರದಲ್ಲ, ಬೂದಿ ಮುಚ್ಚಿದ ಸಿಗಿ ನಿಗಿ ಕೆಂಡದಂತೆ ಇದ್ದ ನಿಜವಾದ ಧರ್ಮಿಷ್ಠರನ್ನು ತುಳಿದು ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನು ಸುಟ್ಟುಕೊಳ್ಳದಂತೆ ನೀವು ಜಾಗರೂಕರಾಗಿರಬೇಕು ನೀವು ದೇವರನ್ನೂ, ಧರ್ಮವನ್ನೂ, ಧರ್ಮಿಷ್ಟರನ್ನೂ ಸರ್ವಥಾ ತಿರಸ್ಕರಿಸಬೇಡಿರಿ ದೇವರೂ, ಆತನಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಧರ್ಮವೂ ಗಾಳಿಯಂತೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮರೂಪವಲ್ಲಿರುವದರಿಂದ, ನಮ್ಮ ಸ್ಥೂಲದೃಷ್ಟಿಗೆ ಅವು ಕಾಣದಿದ್ದರೂ, ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣದ ಗಾಳಿಯು ಕ್ಷುಬ್ಧವಾದರೆ ಗಿಡಗಳು ಬೇರುಸಹಿತ ಉರುಳಿಬೀಳುವಂತೆ, ಈಶ್ವರೀ ಕ್ಷೋಭ, ಧರ್ಮ ಕ್ಷೋಭ, ಧರ್ಮಿಷ್ಠರ ಕ್ಷೋಭ ಇವುಗಳಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಸರ್ವಸ್ವದ ನಾಶವಾಗುವದೆಂಬದನ್ನು ಚನ್ನಾಗಿ ಲಕ್ಷದಲ್ಲಿಡಿರಿ. ಸಜ್ಜನರೇ, ಮಹಾತ್ಮರ ವರಪ್ರದಾನದಿಂದ ನಮ್ಮ ಕಲ್ಯಾಣವಾಗುವಂತೆ, ಅವರ ಶಾಪದಿಂದಲೂ ನಮ್ಮ ಕಲ್ಯಾಣವೇ ಆಗುವದು. ದೊಡ್ಡವರ ವರಪ್ರದಾನದಿಂದ ಶಬರಿಗೆ ಶ್ರೀ ರಾಮನ ದರ್ಶನವಾದಂತೆ, ಅಹಲ್ಯೆಗೆ ಗೌತುಮರ ಶಾಪದಿಂದಲೂ ಶ್ರೀ ರಾಮನದರ್ಶನವಾಯಿತು, ಆದರೆ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶನ ಮುಖದಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಕಲ್ಯಾಣಮಾಡಿಸಿದ ಈ ಶಮಪ್ರಧಾನವಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕುಟುಂಬವು, ಅನ್ಯರಿಗೆ ಸುಪ್ರಸನ್ನವಾಗಿ ವರಪ್ರದಾನವನ್ನೂ ಮಾಡುವದಿಲ್ಲ, ಕ್ಷೋಭಿಸಿ ಶಾಪವನ್ನೂ ಕೊಡುವದಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಅಂಥ ದಿವ್ಯಪುರುಷರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾದ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶನೇ (ದೇವರೇ) ಅನ್ಯರಿಗೆ ವರವನ್ನಾಗಲಿ, ಶಾಪವನ್ನಾಗಲಿ ಕೊಡುವನು, ಆದ್ದರಿಂದ ನಿಜವಾದ ಸ್ವತಂತ್ರರೆಂದರೆ ಇಂತಹ ಪರಮ ಶಾಂತರಾದ ಮಹಾತ್ಮರೇ ಸರಿ, ಕಾರಣ ಈಗ ನಾನೂ, ನೀವೂ ಈ ದಿವ್ಯಪುರುಷ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗವಾಗಿ ನಮಸ್ಕರಿಸೋಣ" ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಗಣೇಶಗೋಸಾವಿಗಳು ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಿದ ಕೂಡಲೆ, ಎಲ್ಲರೂ ಆ ಕುಟುಂಬದವರಿಗೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಿ ಎದ್ದು ನಿಂತುಕೊಂಡರು!

ಹೀಗೆ ಗಣೇಶಗೋಸಾವಿಗಳೂ, ಉಳಿದ ಸಜ್ಜನ ಸಮೂಹವೂ ತಮಗೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಿ ಎದ್ದು ನಿಂತಿರುವದನ್ನು ನೋಡಿ, ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕುಟುಂಬದವರು ಕೂಡಲೆ ತಾವೂ ಆ ಎಲ್ಲ ಜನರಿಗೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರ

ಮಾಡಿ, ಅವರೆಲ್ಲರ ಮುಂದೆ ಕೈಜೋಡಿಸಿ ತಲೆಬಾಗಿಸಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಿರಲು, ಅವರೊಳಗಿನ ವೃದ್ಧಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಆ ಎಲ್ಲರನ್ನು ಕುರಿತು—"ಮಹಾತ್ಮರೇ, ನೀವು ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲ, ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಭಗವದವತಾರಮೂರ್ತಿಗಳು, ಆದ್ದರಿಂದ ನನ್ನ ಈ ಸಂಸಾರಾಸಕ್ತ ಕುಟುಂಬವು ನಿಮಗೆ ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡುವದೂ ಶಕ್ಯವಾಗಿದ್ದಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ತಾಯಿ-ತಂದೆಗಳು ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ—"ತಮ್ಮಾ, ದೇವರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಪ್ಪಾ" ಎಂದು ಹೇಳಿ, ತಾವು ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ತೋರಿಸುವಂತೆ, ಬಾಯಿಂದ ಹೇಳದೆಯೂ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿತ್ವದಿಂದ ನೀವು ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ನಮಗೆ ಕಲಿಸಿದ್ದರಿಂದ, ನಾವೂ ನಿಮಗೆ ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಿ ಕೃತಾರ್ಥರಾದೆವು. ಸಜ್ಜನರೇ, ನಿಮ್ಮ ದರ್ಶನದಿಂದ ನಮಗೆ ಆದ ಲಾಭವನ್ನು ಬಾಯಿಂದ ವರ್ಣಿಸಲೂ ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲವು ಯಾತ್ರಾರ್ಥವಾಗಿ ನಾಗಿದ್ದ ನಮ್ಮನ್ನು ನಿರ್ಬಂಧಿಸಿ, ಸುಲಿದ ನಿಮ್ಮ ಅವತಾರ ಮೂರ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ, ಯಾರು ರಾಮರಿರುವಿರಿ, ಯಾರು ಕೃಷ್ಣರಿರುವಿರಿ, ಯಾರು ನೃಸಿಂಹರಿರುವಿರಿ, ಯಾರು ವಾಮನರಿರುವಿರಿ, ಯಾರು ಪರಶುರಾಮರಿರುವಿರಿ, ಒಟ್ಟಿಗೆ ತತ್ವತಃ ಜಗದ್ರೂಪವಾಗಿಯೇ ನೀವು ನಮಗೆ ದರ್ಶನ ಕೊಡುತ್ತಿರುವಿರಿ. ಎಲೈ ಲೀಲಾ ನಾಟಕಿಗಳಾದ ಭಗವನ್ಮೂರ್ತಿಗಳೇ, ಇಂದು ನಮ್ಮ ಜನ್ಮವು ಸಫಲವಾಯಿತು, ನಾವು ಕೃತಾರ್ಥರಾದೆವು ಭಗವಂತನಾದ ಶ್ರೀ ಗಣಪತಿಯನ್ನು ನೋಡದಿರುವ ನಾವು, ಶ್ರೇಷ್ಠ ಗಾಣಪತ್ಯರಾದ ಈ ಗಣೇಶ ಗೋಸಾವಿಗಳ ದರ್ಶನದಿಂದ, ಶ್ರೀ ಗಣಪತಿಯ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಹಾದಿಯೂ, ಆತನ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಕಣ್ಣುಗಳೂ ದೊರೆಯುವಂತೆ, ಸಾಧನ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ನಮಗೆ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಬಂದಿತು, ಇದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಲಾಭಬೇಡ; ಇನ್ನು ತಾವೆಲ್ಲರೂ ಕುಳಿತರೆ, ತಮ್ಮನ್ನು ಅನುಕರಿಸಿ ನಾವೂ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವೆವು.

ಅಹಹ! ಆಗಿನ ಸತ್ಸಂಗದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನೇನು ವರ್ಣಿಸುವದು! ಆಗ ಎಲ್ಲರೂ ಏಕರಸಾನಂದಾನುಭವವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸ್ವಕೀಯತ್ವದ ವಿಸ್ಮೃತಿಯಾಗಿ, ಪರಮಾತ್ಮತತ್ವದಲ್ಲಿ ದೃಷ್ಟಿಯುಂಟಾಗಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಆನಂದಮಗ್ನರಾಗಿರುವಾಗ, ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಗೋಸಾವಿಗಳು ಮಹಾತ್ಮನಾದ ಆ ವೃದ್ಧಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಕುರಿತು—"ಸ್ವಾಮಿ, ಈ ಆನಂದದ ಪ್ರಸಂ

ಗದಲ್ಲಿ ಈ ಮೃತಿಹೊಂದಿದ ಹರಪಾಲನೊಬ್ಬನು ಕೃತಾರ್ಥನಾಗದಿರುವದು ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ; ಆದ್ದರಿಂದ ಪೂಜ್ಯಪಾದರೇ, ತಾವು ಈ ಪಾಮರ ಶಿಷ್ಯನ ತಲೆಯಮೇಲೆ ವರದಹಸ್ತವಿಟ್ಟು, ನನ್ನನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕು; ಅಂದರೆ ತಮ್ಮ ಅನುಗ್ರಹದ ಬಲದಿಂದ ಈತನನ್ನು ಸಜೀವಗೊಳಿಸಲು, ಶ್ರೀ ಗಣಪತಿಯನ್ನು ನಾನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವೆನು. ಮಹಾತ್ಮನ್, ಈತನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಮರಣಹೊಂದಿರದೆ ಸಾಧ್ವಿಯ ಸಂತಾಪದಿಂದ ಕೇವಲ ತಮೋಗುಣವ್ಯಾಪ್ತನಾಗಿ ಸುಷುಪ್ತಿಯಲ್ಲಿರುವನು, ಆದ್ದರಿಂದ ಈತನ ಆ ತಮೋಗುಣದ ನಿವಾರಣಮಾಡಲು, ತ್ರಿಗುಣಾತೀತನಾದ ಆ ಭಗವಾನ್ ವಕ್ರತುಂಡನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವೆನು," ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಆ ವೃದ್ಧ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮನಿಗೆ ದೀರ್ಘದಂಡ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಲು, ಆ ಮಹಾತ್ಮನು—"ಗಣೇಶಗೋಸಾವಿಗಳೇ, ಈ ಅದ್ಭುತ ಕಾರ್ಯವು ತಮ್ಮಂಥ ಯೋಗಿಶ್ರೇಷ್ಠರಿಗೆ ಅಶಕ್ಯವಲ್ಲ, ಏಳಬೇಕು, ನಿಮ್ಮ ಸೌಜನ್ಯವನ್ನು ಜಗತ್ತೇ ಕಲಿತು ಕೃತಾರ್ಥವಾಗಲೆಂದು ಭಗವಂತನಾದ ಶ್ರೀ ಗಣನಾಯಕನನ್ನು ನಾನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವೆನು" ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಆ ಗಾಣಪತ್ಯ ಮಹಾಪುರುಷನನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎಬ್ಬಿಸುವ ನೆವದಿಂದ ಆತನ ಮಸ್ತಕದಮೇಲೆ ಕೈಯಿಟ್ಟು ಎಬ್ಬಿಸಿದರು! ಆಗ ಆ ಗಣೇಶಗೋಸಾವಿಗಳು ಶವದಂತೆ ಬಿದ್ದಿರುವ ಹರಪಾಲನನ್ನು ಆ ವೃದ್ಧಬ್ರಾಹ್ಮಣನಮುಂದೆ ಮಲಗಿಸಹೇಳಿದರು. ಆಗ, ಜನರು ಪರಮಾಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಹರಪಾಲನನ್ನು ತಂದು ಆ ವೃದ್ಧಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಮುಂದೆ ಹಾಕಲು, ಗಣೇಶಗೋಸಾವಿಗಳು ನಿದ್ರೆಹತ್ತಿದವನನ್ನೆಬ್ಬಿಸುವಂತೆ ತಮ್ಮ ಕೈಮುಟ್ಟಿ ಅಲ್ಲಾಡಿಸಿ—"ಏಳು, ಸಜ್ಜನನಾದ ಹರಪಾಲನೇ ಏಳು, ನಿನ್ನನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಲು ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕುಟುಂಬವು ಹಾದಿಯ ನೋಡುತ್ತಿರುವದು," ಅನ್ನಲು, ಹರಪಾಲನು ನಿದ್ರೆಯಿಂದ ಎಚ್ಚತ್ತವನಂತೆ ಎದ್ದು ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು! ಆಗ ಅಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ಅದ್ಭುತರಸವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ಯೋಗ್ಯತೆಯು ಲೇಖನಿಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದ್ದರಿಂದ, ಅದನ್ನು ಇಟ್ಟು ಸುಮ್ಮನಾಗಿ ಬಿಡುವದೇ ನೆಟ್ಟಗೆ!

೧೧ನೇ ಪ್ರಕರಣ - ಸಾಧ್ವಿಯ ಶಾಪ

ಕಾಶಿಯು ವೆಂಕಾಜಿ ವಾಘನ ಶಾಸನಮಾಡಿ ತನ್ನ ಕರಾರಿಯ ಗಕ್ತ ವನ್ನು ಒರಿಸುತ್ತ ಕ್ರೋಧಾವೇಶದಿಂದ ತನ್ನ ಕೋಣೆಗೆ ಹೊರಟು ಹೋದ ಳೆಂದು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದೆಯಷ್ಟೇ? ಅಂದಿನಿಂದ ಆ ತೇಜಸ್ವಿನಿಯು ಅತ್ಯಂತವಾದ ಉದಾಸೀನಭಾವವನ್ನು ತಾಳಿದಳು ಇತ್ತ ತಂದೆಯ ನಿಜವಾದ ಸುದ್ದಿಯಿಲ್ಲ, ಅತ್ತ ನೇತಾಜಿಯ ಯಾವ ಸುದ್ದಿಯೂ ಇಲ್ಲ; ವೆಂಕಾಜಿಯು ಅತ್ಯಂತ ಕ್ರೂರನು, ಆತನ ಪರಿಚಾರಿಕೆಯರು ವೆಂಕಾಜಿಯ ಕೇವಲ ಪಕ್ಷಪಾತಿಗಳು; ವೆಂಕಾಜಿಗೆ ತನ್ನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟು ಆತನ ಒಲುಮೆಯನ್ನೂ, ಇನಾಮನ್ನೂ ಪಡೆಯಲು ಅತ್ಯಂತ ಆತುರರಾದವರು ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಆಕೆ ಯಲ್ಲಿಯ ತಂದೆಯ ವಿಷಯದ ಭಕ್ತಿಗೂ, ನೇತಾಜಿಯ ವಿಷಯದ ಪ್ರೇಮಕ್ಕೂ, ತನ್ನ ಶೀಲರಕ್ಷಣದ ಹುಟ್ಟುಗುಣಕ್ಕೂ, ಆಪ್ತರ ಮುಂದೆ ದುಃಖತೋಡಿಕೊಂಡು ದುಃಖದ ವೇಗವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೂ ಬಾಧೆಯುಂಟಾಗಲು, ತಾನು ಬದುಕುವದರಿಂದ ಇನ್ನು ಪ್ರಯೋಜನವಿ ಲ್ಲೆಂದು ತಿಳಿದು, ಆಕೆಯು ಅನ್ನ-ನೀರು ಬಿಟ್ಟು ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಉಪವಾಸಮಾ ಡುವಳು! ಆದರೆ ಆಕೆಯು ಅತ್ಯಂತ ಭಾವಿಕಳಾದದ್ದರಿಂದ, ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ "ಜಗತ್ತಿನ ಕರ್ತೃವು ದೇವರಲ್ಲವೆ? ಆತನ ತಂತ್ರದಿಂದ ಈ ಜಗತ್ತು ನಡೆದಿರುವದಲ್ಲವೆ? ನಮ್ಮ ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕ ಫಲ ದೊರೆಯುವಂತೆ ಆತನ ನಿಶ್ಚಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿರುವದಲ್ಲವೆ? ಅಂದಬಳಿಕ ಆತನ ಸೂತ್ರಚಾಲಕತ್ವ ದಂತೆ ನಡೆಯುವದು ನಮ್ಮ ಗೊಂಬೆಗಳ ಕರ್ತವ್ಯವಾಯಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಧರ್ಮಕ್ಕನುಸರಿಸಿ, ಈಶ್ವರನ ನಿಯಮಗಳಂತೆ ನಡೆಯುವದು ನ್ಯಾಯ್ಯವಾಗಿ ರಲು, ನಾನು ಉಪವಾಸ ಮಾಡುವದು ಅಹಂಕಾರದ ಹಟಮಾರಿತನವಲ್ಲವೆ? ಹೀಗೆ ಅಹಂಕಾರದ ಹಟಮಾರಿತನದಿಂದ ದೇಹತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದರೆ, ಬಹುವು ಲ್ಯಾದ ಬೆಲೆಕೊಟ್ಟು ದೇವರಲ್ಲಿ ಕೊಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದ ಈ ಅಲಭ್ಯವಾದ ಮನುಷ್ಯದೇ

ಹವನ್ನು ವ್ಯರ್ಥ ಮಣ್ಣುಗೂಡಿಸಿದ ಹಾಗಾಗುವದಲ್ಲ! ಒಮ್ಮೆ ನಾನು ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಮುಖದಿಂದ—"ಮನುಷ್ಯ ದೇಹವು ಪುನಃ ದೊರತೀತೆಂಬದರ ನಿಯಮವಿಲ್ಲ, ಆದ್ದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯನು ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಉಸುರಾಡಿಸಿ, ಒಮ್ಮೆ ದೇವರ ನಾಮೋಚ್ಚಾರ ಮಾಡಿದರೂ ದೊಡ್ಡ ಲಾಭವಾಗುತ್ತಿರಲು, ದೇಹ ವನ್ನು ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕ ನಾಶಗೊಳಿಸುವದರಿಂದ ಆತ್ಮಘಾತದ ದೊಡ್ಡ ಪಾಪ ಬರುವದು"ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ; ಅಂದಬಳಿಕ ಈಗ ನಾನು ನಿರೋಗಿಯಾಗಿ ರುವ ನನ್ನ ದೇಹವನ್ನು, ಇಂಥ ಅನನುಕೂಲ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ತಂದೆ, ಗಂಡ, ಆಪ್ತೇಷ್ಟರು ಇವರ ವಿಯೋಗಕ್ಕಾಗಿ ನಿರರ್ಥಕ ದುಃಖಪಟ್ಟು, ದುಃಖವೇಗ ದಿಂದ ಉಪವಾಸಬಿದ್ದು ಸತ್ತುಹೋಗುವದರಲ್ಲಿ ಜಾಣತನವೇನಿರುವದು? ದೇವರು ಸರ್ವಜ್ಞನು, ಆತನ ತಂತ್ರವು ಗೂಢವಾದದ್ದು, ಆತನ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಒಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ತಿಪ್ಪಿಯಿದ್ದದ್ದು ಉಪ್ಪರಿಗೆಯಾಗಬಹುದು, ಆದ್ದರಿಂದ ನಾಳೆ, ಅಥವಾ ಎಂದಾದರೂ ನನಗೆ ಅನುಕೂಲಕಾಲವು ಬರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೇ? ದೇಹ ವಿದ್ದರೆ ಏನಾದರೂ ಕಾರ್ಯವಾದೀತಲ್ಲದೆ, ಸತ್ತಬಳಿಕ ಯಾವ ಕಾರ್ಯವಾ ದೀತು? ನಾನು ಸತ್ತರೆ ಅಪ್ಪನಿಗೂ, ನೇತಾಜಿಗೂ ಎಷ್ಟು ದುಃಖವಾದೀತಲ್ಲ! ಆದ್ದರಿಂದ ಉಪವಾಸದಿಂದ ಸಾಯುವದರಿಂದ ಏನೂ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗದು. ಇಷ್ಟಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ದೇವರಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವಿಟ್ಟು ಧರ್ಮಕ್ಕನುಸರಿಸಿ ಸತತ ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡಬೇಕಲ್ಲದೆ, ದುರಾಶೆಯಿಂದಾಗಲಿ, ನಿರಾಶೆಯಿಂದಾಗಲಿ ದೇಹತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವದು ದುರಹಂಕಾರಿದೆ ಮೂಢತನವೇ ಸರಿ! ಇಂಥವರು ಶುದ್ಧ ತಾಮಸರೆಂದು ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದು.

ಹೀಗೆ ಕಾಶಿಯು ಒಂದು ದಿವಸ ಊಟ, ಒಂದು ದಿವಸ ಉಪವಾಸ ಮಾಡುತ್ತ, ಧಾರಣಿ–ಪಾರಣಿಯಿಂದ ಕಾಲಕಳೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ, ಇತ್ತ ವಾಘನು ಕಾಶಿಯ ಕರಾರಿಯಿಂದ ತನ್ನ ಕೈಗೆ ಗಾಯವಾದಾಗಿನಿಂದ ಹಾಸಿಗೆ ಹಿಡಿದು, ಎಲ್ಲಿಯೂ ಹೊರಗೆ ಹೋಗದೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದುಬಿಟ್ಟಿದ್ದನು; ಆತನ ಕೈಯು ಇನ್ನೂ ಮಾದಿದ್ದಿಲ್ಲ, ನೋವು ಯಥಾಸ್ಥಿತವಾಗಿಯೇ ಇತ್ತೆಂ ದು ಹೇಳಬಹುದು. ವಾಘನ ದೇಹವು ಆತನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಸ್ಥವಾಗಿ ಇದ್ದರೂ ಆತನ ಮನಸ್ಸು ಆತನ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಸ್ವಸ್ಥವಾಗಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅದು ಕಾಶಿಯನ್ನು ನೆನಿಸಿ ನೆನಸಿ, ಹಲವು ವಿಕಾರಗಳಿಗೆ ಈಡಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಒಮ್ಮೆ ಆತನು ಕಾಶಿಯ

ರೂಪವನ್ನು ನೆನಿಸಿ ಮೋಹಿತನಾಗುತ್ತಿದ್ದನು; ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಆತನು ಕಾಶಿಯ ಕರ್ಕಶತನವನ್ನು ನೆನಿಸಿ ಸಂತಪ್ತನಾಗುತ್ತಿದ್ದನು; ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಆತನು ಕಾಶಿಯು ಏಕಾಗಿಯಾಗಿ ತನ್ನ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕು ಹೋಗಿರುವದನ್ನು ನೆನಿಸಿ ಆಕೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಲೋಭತಾಳುವನು; ಆ ಎಟ್ಟೆಹುಡುಗಿಯು ಪ್ರಾಣ ಹೋದರೂ ನನಗೆ ವಶಳಾಗಳೆಂಬದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬರಲು, ಆತನು ನಿರಾಶನಾಗುವನು. ಹೀಗೆ ವಾಘನು ಮೋಹ, ಸಂತಾಪ, ಲೋಭ, ನಿರಾಶೆ ಮುಂತಾದ ವಿಕಾರಗಳ ಹುಟ್ಟು ಸಾವುಗಳ ಆಘಾತದಲ್ಲಿ ಜರ್ಜರಿತನಾಗಿದ್ದನು ಆತನ ಮನಸ್ಸು ಅತ್ಯಂತವಾದ ರಾಜಸವೃತ್ತಿಯದು, ಆತನ ಆ ರಾಜಸಗುಣದಷ್ಟೇ ತಾಮಸಗುಣವೂ ಆತನಲ್ಲಿ ಪ್ರಬಲವಾಗಿತ್ತು, ಸತ್ವಗುಣವು ಆತನಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪವಿದ್ದರೂ ಆತನ ಆ ರಜಸ್ತಮೋಗುಣಗಳ ಅಬ್ಬರದಲ್ಲಿ ಆತನ ಆ ಅಲ್ಪ ಸತ್ವಗುಣದ ಆಟವೇನು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ, ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ವಾಘನಲ್ಲಿ ಸತ್ವಗುಣದ ಪರಿಣಾಮಗಳಾದ ದೇವರು, ಧರ್ಮ ಇವುಗಳ ವಿಚಾರವೇ ಬರುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ; ಅಪ್ಪಿ ತಪ್ಪಿ ಆ ವಿಚಾರವು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬಂದರೆ, ಆತನಲ್ಲಿಯ ರಜಸ್ತಮೋಗುಣಗಳ ಪ್ರಾಬಲ್ಯದ ಮೂಲಕ ಆ ಸಾತ್ವಿಕವಿಚಾರದ ಪರ್ಯವಸಾನವು ದೇವರ, ಮತ್ತು ಧರ್ಮದ ವಿಷಯದ ದ್ವೇಷಭಾವವುಂಟಾಗುವದರಲ್ಲಿ ಆಗಿ, ಆತನು ಧರ್ಮಿಷ್ಠರ ನಾಶಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಮೆಚ್ಚುವನು, ಮತ್ತು ದೇವಸ್ಥಾನಗಳ ಸುಲಿಯುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲಾಸ ಪಡುವನು ಅಂತೇ ಆತನು ಚೀಚವಡದ ದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನು ಸುಲಿದು, ಅಲ್ಲಿಯ ಹೇರಳ ಹಣವನ್ನೂ, ಬಂಗಾರದ ಗಣಪತಿಯ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನೂ ಅಪಹರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದನು ಆತನು ಈಗ ಮನೆ ಹಿಡಿದು ಕುಳಿತದ್ದರಿಂದ, ಆತನ ಕನಸು ಮನಸುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಶಿಯ ವಿಚಾರವೇ ವಿಚಾರವಾಗಿ, ಆತನಿಗೆ ಕಾಶಿಯ ಹೊರತು ಏನೂ ಕಾಣದಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ಆತನು ಸದಾ ಕಾಶಿಯನ್ನು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ, ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಒಂದುದಿನ ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಆಕೆಯ ಸುಂದರ ರೂಪವು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಬರಲು, ಆತನಲ್ಲಿ ಕಾಮವಿಕಾರವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಯಿತು! ಆಗ ಆತನು ತನ್ನ ಮನಸಿನಲ್ಲಿ—"ಕಾಶಿಯ ಅಂಜಿಕೆಯು ನನಗೆ ಇಷ್ಟೇಕೆ ಇರಬೇಕು? ಒಬ್ಬಳೇ ನನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿರುವಾಗ, ಬಲಿಷ್ಠನಾದ ನಾನು ತಟ್ಟನೆ ಹೋಗಿ ಆಕೆಯನ್ನು ನನ್ನ ಬಾಹುಪಾಶದಿಂದ ಬಿಗಿದು ಬಿಟ್ಟರೆ, ಆಕೆ ಮಾಡುವದೇನು?

ಆಕೆಯ ಬಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಗುಪ್ತ ಕರಾರಿಯನ್ನು ಇಬ್ಬರು ಬಲಿಷ್ಠ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಕೈಯಿಂದ ನಿನ್ನೆಯೇ ನಾನು ಕಸಿದು ತರಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಅಂದಬಳಿಕ ನನ್ನ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿಗೆ ಆತಂಕವೇತರಿಂದ ಬರುವಹಾಗಿದೆ? ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಈಗೇ ಕಾಶಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿಬಿಡಬೇಕು" ಎಂದವನೇ ಆಗಿನ ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿ ಯಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಶಿಯ ಕೋಣೆಯ ಬಾಗಿಲನ್ನು ರಭಸದಿಂದ ಒದ್ದು, ಆಕೆಯ ಮುಂದೆ ಬಂದು ನಿಂತುಬಿಟ್ಟನು !

ಆಗ ವಾಘನು ತಟ್ಟನೆ ತನ್ನ ಹಾಸಿಗೆಯಮೇಲಿಂದ ಎದ್ದುಬಂದವನಾದದ್ದ ರಿಂದ, ವೇಷಭೂಷಣಗಳ ಆಡಂಬರವೇನು ಆತನಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿಲ್ಲ ಆತನು ಮೈಯಲ್ಲಿ ಬಗಲಕಸಿಯ ಅಂಗಿಯೊಂದನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ತಲೆಗೊಂದು ಬಿಳಿ ಕಡ್ಡಿಯ ಕೆಂಪುವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಸುತ್ತಿದ್ದನು ಆತನು ತನ್ನ ಉಟ್ಟುಗೊಂಡ ಧೋತರದ ಗಂಡುಗಚ್ಚೆಯನ್ನು ಹಾಕಿದ್ದನು. ಹೊತ್ತುಬಿದ್ದರೆ ಇರಲೆಂದು ಬುದ್ಧಿ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಆತನು ತಕ್ಕೊಂಡುಬಂದಿದ್ದ ಬಿಚ್ಚುಗತ್ತಿಯು, ಆತನ ಗಾಯ ಮಾಯದ ಬಲಗೈಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿತು ; ಆತನ ಗಾಯವು ಇನ್ನೂ ಪೂರಾಮಾಯದೆ ಇದ್ದದ್ದರಿಂದ, ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಒತ್ತಿಹಿಡಿದರೆ ಆ ಗಾಯವು ಸೀಕುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮುಂದೆ ವಾಘನು ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಬಂದು ನಿಂತದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ, ಕಾಶಿಯು ಮೆಟ್ಟಿಬಿದ್ದಳು. ಆಗ ಆಕೆಯು ಬೆದರಿದ ಚಿಗರೆಯಂತೆ ತನ್ನ ವಿಶಾಲವಾದ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ವಾಘನನ್ನು ನೋಡಿ—" ಅವ್ವಯ್ಯ, ಪಿಶಾಚವು" ಎಂದು ನುಡಿದು, ತನ್ನ ಎರಡೂ ಹಸ್ತಗಳಿಂದ ತನ್ನ ಎರಡೂ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಳು !

ವಾಘನು ತಾನು ಹೋದಕೂಡಲೆ ಕಾಶಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಬಾಹುಪಾಶ ದಿಂದ ಬಿಗಿದುಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಬಂದಿದ್ದನಷ್ಟೆ? ಆದರೆ ಆತನಿಗೆ ಹಾಗೆ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಕಾಶಿಯ ಆಗಿನ ಮೋಹಕರೂಪ, ಆತನ ಬಲಗೈಯೊಳಗಿನ ಬಿಚ್ಚುಗತ್ತಿ ಇವೆರಡು ಅಡ್ಡಾದವು ಹೀಗೆ ವಾಘನು ತಟ್ಟನೆ ಕಾಶಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಬಾಹುಪಾಶದಿಂದ ಬಿಗಿದು ಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದ್ದು, ಕಾಶಿಯ ಮೇಲಿನ ವಿರೋಧಭಾವದಿಂದಲ್ಲ, ಕಾಮುಕಭಾವದಿಂದ. ವಿರೋಧಭಾವವು ರಾಜಸ ಗುಣದಿಂದುಂಟಾದರೆ, ಕಾಮುಕಭಾವವು ತಮೋಗುಣದಿಂದುಂಟಾಗುವದು. ಕ್ರೋಧದ ಪರ್ಯವಸಾನವು, ಪ್ರತಿಕಾರದಲ್ಲಾದರೆ, ಮೋಹದ ಪರ್ಯವಸಾ

ನವು ಪತನದಲ್ಲಾಗುವದು ; ಆದ್ದರಿಂದ ಮೊದಲೇ ಮೋಹಿಷ್ಠನಾಗಿದ್ದ ವೇಂಕಾಜಿಗೆ, ಈಗ ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಕಾಶಿಯ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತ ಉಡಿಗೆ ತೊಡಿಗೆಯೂ,ಸರ್ವಾಂಗ ಸುಂದರರೂಪವೂ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳಲು, ಅವನ್ನು ನೋಡುವ ಭರದಲ್ಲಿ ಬಾಹುಪಾಶದ ಬಂಧನದ ಮರವು ಆತನಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಆಗಿಹೋಯಿತು; ಆಗ ಆತನ ಬಲಗೈಯೊಳಗಿನ ಬಿಚ್ಚುಗತ್ತಿಯು ತಾನಾಗಿ ಕಳಚಿ ಬೀಳಲು, ಬಾಯಿತೆರೆದು ಕಾಶಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಆತನು, ಹುಚ್ಚನಹಾಗೆ ಕಾಶಿಯ ಮುಂದೆ ಕೈಜೋಡಿಸಿ ಇಲ್ಲದ ಆಚ್ಛೆಯಿಂದ ಆಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತು—

ವಾಘ—ಕಾಶಿ, ನಾನು ಪಿಶಾಚವಲ್ಲ, ವಾಘನು !

ಕಾಶಿ—ಪಿಶಾಚವಲ್ಲದೆ ಮನುಷ್ಯರು ಹೀಗೆ ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಪರಸ್ತ್ರೀಯರ ಬಳಿಗೆ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಬರಬಹುದೆಯೆ? ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನು ವಾಘನಲ್ಲ, ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಪಿಶಾಚವು

ವಾಘ—(ಹುಚ್ಚುನಗೆಯಿಂದ) ಇಲ್ಲ ಕಾಶೀ, ನಾನು ಪಿಶಾಚವಲ್ಲ, ನಿಜವಾಗಿಯೇ ವೆಂಕಾಜಿ ವಾಘನು ! ಕಣ್ಣು ತೆರೆದು ನೋಡು.

ಕಾಶಿ (ಕಣ್ಣುತೆರೆದು)—ಅವ್ವಯ್ಯ ! ಪಿಶಾಚವಲ್ಲವೆ ಮತ್ತೇನು ? ವೆಂಕಾಜಿ ವಾಘನ ರೂಪತಾಳಿ ಪಿಶಾಚವೇ ಬಂದಿದೆ ಪಿಶಾಚಗಳು ಬೇಕಾದ ರೂಪಧರಿಸಬಲ್ಲವೆಂದು ನಾನು ಕೇಳಿರುವೆನು. ಎಲೈ ಪಿಶಾಚಿಯೇ, ಇಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಕೆಲಸವೇನು ? ನಾನು ಒಬ್ಬ ಅನಾಥಸ್ತ್ರೀಯು, ನಿರಪರಾಧಿಯು, ನಿರಾಶ್ರಯಳು, ಅಂದಬಳಿಕ ನಾನು ನಿನಗೆ ಯಾವಬಗೆಯ ಬಲಿಕೊಡಲಿಕ್ಕೂ ಸಮರ್ಥಳಲ್ಲ, ಹೋಗು, ಈ ಗವಿಯ ಮಾಲಕನಾದ ವೆಂಕಾಜಿ ವಾಘನು ಶ್ರೀಮಂತನಿದ್ದಾನೆ; ಆತನನ್ನು ನೀನು ಬಡಕೊಂಡರೆ, ಆತನು ನಿನಗೆ ಯಥೇಷ್ಟ ಬಲಿದಾನಮಾಡಲು ಸಮರ್ಥನಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಎಲೈ ಪಿಶಾಚವೇ, ನೆನಪಾಯಿತು, ನನ್ನದೊಂದು ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ನೀನು ನಡೆಸುವೆಯಾ ?

ವಾಘ (ಆತುರದಿಂದ)—ಅದೇನು ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಹೇಳು, ಅದನ್ನು ನಿನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯೆಂದು ತಿಳಿದು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಪಾಲಿಸುವೆನು

ಕಾಶಿ—ಎಲೈ ಪಿಶಾಚವೇ, ದಯಮಾಡಿ ನಿನ್ನಮಾತು ಸುಳ್ಳು ಮಾಡಬೇಡ ಕಂಡೆಯಾ ! ನೀನು ನೀಚಯೋನಿಯವನಾಗಿದ್ದರೂ, ದೇವಯೋನಿಯಲ್ಲಿ ಎಣಿಸಲ್ಪಡುತ್ತೀ ; ಆದ್ದರಿಂದ ನಿನಗೆ ದೇವತೆಗಳಂತೆ ಅದೃಶ್ಯವಾಗ

ಲಿಕ್ಕೂ, ಬೇಕಾದರೂಪಗಳನ್ನು ಧರಿಸಲಿಕ್ಕೂ ಬರುತ್ತದೆ. ಅದರಂತೆ ಈಗ ನೀನು ವೆಂಕಾಜಿ ವಾಘನ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ ನನ್ನಬಳಿಗೆ ಬಂದೂ ಇರುತ್ತೀ; ಈಗಿನಂತೆ ನೀನು ನನ್ನ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ ವೆಂಕಾಜಿ ವಾಘನ ಬಳಿಗೆ ಈಗಲೇ ಹೋಗು. ಆ ವಾಘನು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಮೋಹಿಸಿ ವ್ಯರ್ಥ ಕೆಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತಿರುವನು, ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನು ಆತನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಆತನ ಹೆಂಡತಿಯಾಗಿ ಇದ್ದು ಬಿಟ್ಟು, ನನ್ನ ಸೆರೆಬಿಡಿಸಿ ಪುಣ್ಯ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳ ಬಾರದೇ ?

ಕಾಶಿಯ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ವೆಂಕಾಜಿಯು ಹುಚ್ಚನಾಗಿ ಹೋದನು. ಮುಂದೆ ಏನು ಮಾತಾಡಬೇಕೆಂಬದು ಆತನಿಗೆ ತಿಳಿಯದಾ ಯಿತು; ಕಾಶಿಯು ಬೇಕಂತ ಹೀಗೆ ಮಾಡುವಳೋ, ಅಥವಾ ನಿಜವಾಗಿಯೇ ನನ್ನನ್ನು ಪಿಶಾಚವೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವಳೋ ಎಂಬದು ಆತನಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಲೊ ಲ್ಲದು. ಆತನು ಹುಚ್ಚನಹಾಗೆ ಕಾಶಿಯ ಕಡೆಗೆ ಎವೆಗೆಎವೆಹಾಕದೆ ನೋಡುತ್ತಿರಲು, ಮತ್ತೆ ಕಾಶಿಯು—

ಕಾಶಿ—ಪಿಶಾಚವೇ, ಮತ್ತೇನು ನಿನಗೆ ಸಂಶಯಬಂದಿದೆ? ಮತ್ತೇನು ವಿಚಾರಮಾಡುತ್ತಿರುವೆ? ವಿಚಾರಮಾಡುತ್ತ ನಿಲ್ಲಬೇಡ, ನಿಜವಾಗಿಹೇಳು ವೆನು, ನೀನು ನನ್ನಹಾಗೆ ಆಗಿ ವಾಘನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗು, ಆ ಕ್ರೂರನು ತನ್ನ ಕ್ರೂರತನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ನಾಯಿಯಂತೆ ನಿನ್ನ ಬೆನ್ನ ಹತ್ತು ವನು! ನನ್ನ ಮಾತು ಸುಳ್ಳಾದರೆ, ಇಗೋ, ನನ್ನ ಕೊರಳಾಣೆ ಮಾಡಿ ಹೇಳು ತ್ತೇನೆ, ನಾನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವೆನು, ಇಲ್ಲಗೆ ಬಂದು ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ತಿಂದುಬಿಡು, ಅನುಮಾನಮಾಡಬೇಡ

ವಾಘ—ಕಾಶೀ, ಹೀಗೆ ಚೇಷ್ಟೆ ಮಾಡಬೇಡ, ವಾಘನಿಗೆ ಚೇಷ್ಟೆ ತಡೆ ಯುವದಿಲ್ಲ, ಹಿಂದುಗಡೆ ನಿನ್ನ ಪರಿಣಾಮ ನೆಟ್ಟಗಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ

ಕಾಶಿ—ಇಲ್ಲ ಪಿಶಾಚವೇ, ನಾನು ಚೇಷ್ಟೆ ಮಾಡುವದಿಲ್ಲ. ಬೇಕಾ ದರೆ ನಿನ್ನ ಈ ಖಡ್ಗವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಆಣೆಮಾಡಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ರೂಪ ಧರಿಸಿದ ನಿನ್ನನ್ನು ವಾಘನು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಲಗ್ನಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವನು, ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ, ತಿರುಗಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ನಿನ್ನ ಇದೇ ಖಡ್ಗದಿಂದ ನನ್ನ ಶಿರಚ್ಛೇದ ಮಾಡುವೆಯಂತೆ!

ಈ ಮೇರೆಗೆ ಕಾಶಿಯು ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಪೆಂಕಾಜಿಯ ಖಡ್ಗವನ್ನು ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ತಕ್ಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಮುಂದೆ ಮಾಡಿ ನುಡಿಯುತ್ತಿರಲು, ಆಕೆಯ ಕಣ್ಣುಗಳು ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಕೆಂಪಾದವು. ಆಕೆಯು ಪಾಘನನ್ನು ಕುರಿತು—"ಎಲೈ ದುಷ್ಟ, ನರಾಧಮಾ, ನಿನ್ನ ಈ ಖಡ್ಗವು ನನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ, ನೀನಂತು ನಿಃಶಸ್ತ್ರನಾಗಿ-ುವದರಿಂದ ಈ ಇಕ್ಕಟ್ಟಿನ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಪ್ರಾಣವೂ ನನ್ನ ಕೈಸೇರಿದಂತಾಗಿದೆ; ಆದರೆ ಈಗ ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವದಿಲ್ಲ, ಯಾಕಂದರೆ ನಿನ್ನ ಅನುಯಾಯಿಗಳು ದುಷ್ಟರೇ ಇರುವದರಿಂದ, ನಿನ್ನೊಬ್ಬನ ಕಾಟವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕಾಗಿ ನೂರಾರು ಜನರ ಕಾಟಕ್ಕೆ ನಾನು ಗುರಿಯಾಗಬೇಕಾದೀತು; ಆದ್ದರಿಂದ ಎಲೈ ಚಾಂಡಾಳಾ, ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಶಾಪವಾಣಿಯನ್ನು ನುಡಿಯುವೆನು ಕೇಳು, "ನೀನು ಇನ್ನು ಜೇಗನೆ ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತೀ!" ಹೋಗು, ನನ್ನ ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೆ ನಿಲ್ಲಬೇಡ, ನಿಂತರೆ, ಇಗೋ ನನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿರುವ ನಿನ್ನ ಈ ಖಡ್ಗಕ್ಕೇ ನೀನು ತುತ್ತಾಗಬೇಕಾದೀತು; ಆದರೆ ಈಗ ನಾನು ಹಾಗೆ ಮಾಡದೆ, ನಿನ್ನ ಈ ಖಡ್ಗಕ್ಕೆ ನನ್ನನ್ನೇ ಬಲಿಯಾಗಿ ಕೊಡುವೆನು; ನೀನು ಜೀವದಿಂದ ಪಾರಾಗಿಹೋಗು," ಎಂದು ನುಡಿದು, ಖಡ್ಗವನ್ನು ಝಳಪಿಸಿ, ಕ್ರೋಧದಿಂದ ಕಿಡಿಗಳನ್ನುದುರಿಸುವ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಪಾಘನನ್ನು ದುರುದುರನೆ ನೋಡತೊಡಗಿದಳು! ಖಡ್ಗಧಾರಿಯಾದ ಆ ಕಾಶಿಯ ಉಗ್ರಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ನೋಡಲಾರದೆ ಪಾಘನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಮುಚ್ಚಿದವು; ಆತನ ಎದೆಯೊಡೆದು ನೀರಾಯಿತು; ಆತನು ಬದುಕಿದರೆ ಸಾಕೆಂದು ತಿಳಿದು ಆ ಕೋಣೆಯ ಹೊಸತಿಲಹೊರಗೆ ಕಾಲಿಡುತ್ತಿರಲು, ಯಾರೋ ಒಬ್ಬರು ಪಾಘನ ಬಲಮುಂಗೈ ಹಿಡಿದು ಧೀರಗಂಭೀರಧ್ವನಿಯಿಂದ—"ಎಲೈ ಪಾಘನೇ, ಹೀಗೇಕೆ ಬಾಲ ಮುದುಡಿಕೊಂಡು ನಾಯಿಯಂತೆ ಹೊರಬೀಳುತ್ತೀ? ಧೈರ್ಯತಾಳು. ಬೇಕಾಗಿದ್ದರೆ ನಾನು ನಿನಗೆ ಖಡ್ಗವನ್ನು ಕೊಡುವೆನು ಹಿಡಿ. ನಿನಗೆ ಚಂಡಿಯ ಸ್ವರೂಪಳಾಗಿ ತೋರುವ ಆ ಸುಂದರ ತರುಣಿಯು, ತನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ತನ್ನ ಕುತ್ತಿಗೆ ಕೊಯ್ದುಕೊಳ್ಳದಂತೆ, ಇಗೋ, ಈ ಖಡ್ಗದಿಂದ ಆಕೆಯ ಚಂಡನ್ನು ನೀನೇ ಕತ್ತರಿಸಿ, ನಿನ್ನ ಪೌರುಷವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಮಾಡು! ಎಲೈ ಪರಸ್ತ್ರೀಕಾಂಕ್ಷಿಯಾದ ಅಧಮಾ,

ವೆಂಕಾಜೀ, ನಡೆ ತಿರುಗಿ ಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ಎಲ್ಲೈ ರಾಜಗಳ್ಳಾ, ಸ್ತ್ರೀಹತ್ಯ ಕ್ಕಾಗಿ ನೀನು ಖಡ್ಗವನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದೆಯಾ?" ಎಂದು ಗದ್ದರಿಸಿ, ಅವನ ಬಲಮುಂಗೈಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ತನ್ನ ಮಹಾಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ಅದನ್ನು ಹಿಚಕಲು, ವಾಘನ ಗಾಯದೊಳಗಿಂದಲೂ, ಆತನ ಐದೂ ಬೆರಳತುದಿಗಳಿಂದಲೂ ಚಿಲ್ಲನೆ ರಕ್ತವು ಚಿಮ್ಮಿತು! ಆಗ ವಾಘನು ಅತ್ಯಂತ ವ್ಯಥಿತನಾಗಿ, ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಒದರಲಿಕ್ಕೂ ನಾಚಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ಹೋಗಿ ಮೋರೆ ಕೆಳಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನಿಂತನು. ರಾವಣನಂಥ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯವಿಜಯಿಯೂ, ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಕೈಲಾಸಪರ್ವತವನ್ನು ತನ್ನ ಇಪ್ಪತ್ತುತೋಳುಗಳಿಂದ ಎತ್ತಿದ ಮಹಾಸಮರ್ಥನೂ ಕೂಡ, ಲೋಕಮಾತೆ ಜಾನಕಿಯ ಮುಂದೆ ನಾಯಿಯಾಗಿರಲು, ಕಳ್ಳ ವೆಂಕಾಜಿಯು ಕಾಶಿಯಂಥ ಸಾಧ್ವೀಸ್ತ್ರೀಯ ಮುಂದೆ ಹುಳ ಬಿದ್ದ ಹುಚ್ಚನಾಯಿಯಂತೆ ಆದದ್ದೇನು ಆಶ್ಚರ್ಯವು? "ಪರನಾರಿ ನರಕದ ದಾರಿ" ಯೆಂಬ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಅನಾದಿ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಲಿದ್ದರೂ, ಮಹಾ ಮಹಾ ತಪಸ್ವಿಗಳೂ ಹೆಣ್ಣಿನಕಾಲಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣುಗೂಡುತ್ತಲೇ ಬಂದಿರುವದರಿಂದ, ವಿವೇಕಿಗಳು ಪರಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು, ಹಡೆದ ತಾಯಂದಿರೆಂದು ತಿಳಿದು, ಅವರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡುವ ಅಭ್ಯಾಸವಿಡುವದು ಕಲ್ಯಾಣಕರವು!

ಹೀಗೆ ವೆಂಕಾಜಿವಾಘನನ್ನು ಒಳಗೆ ದೂಡಿಕೊಂಡು ಹೋದ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಕಾಶಿಯ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಲು, ಕಾಶಿಯು ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ—"ನೇತಾಜಿ, ಅಪ್ಪನು ಎಲ್ಲಿ?" ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಿರುವಾಗ, ಆಕೆಯ ಕಣ್ಣೊಳಗಿಂದ ದಡದಡನೆ ನೀರುಗಳು ಹರಿದವು! ಕೋಣೆಯ ಹೊರಗೆ ನೇತಾಜಿಯು ವೆಂಕಾಜಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಗದ್ದರಿಸಿ ಮಾತಾಡಿದ ದನಿಯ ಮೇಲಿಂದ ಕಾಶಿಯು, ಇದು ನೇತಾಜಿಯ ದನಿಯೆಂದು ತರ್ಕಿಸಿ, ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಆತನ ಎಲ್ಲ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಲಿದ್ದಳು; ಮುಂದೆ ವೆಂಕಾಜಿಯೊಡನೆ ನೇತಾಜಿಯು ಒಳಗೆ ಬರಲು, ಆತನನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೆ, ಅಂತಹ ಕಷ್ಟ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪ್ರಿಯಕರನ ದರ್ಶನವಾದ್ದರಿಂದ ಆಕೆಯ ದುಃಖವು ಇಮ್ಮಡಿಯಾಗಿ ಒತ್ತರಿಸಲು, ಆಕೆಯು ಸಂಕೋಚವಿಲ್ಲದೆ ಬಿಕ್ಕಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಅಳಹತ್ತಿದಳು! ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಗವಿಯಹೊರಗೆ ಹಿಲಾಲಿನಬೆಳಕು ಬೀಳಲು, ನೇತಾಜಿಯು ಕಾಶಿಗೆ—"ಕಾಶೀ, ಇನ್ನೇಕೆ ಅಳುತ್ತೀ? ಅಲ್ಲಿ ಮಾವನು ಇದ್ದಾನೆ ನಡೆ; ಅಲ್ಲಿ ಗುರುಗಳಾದ ಗಣೇಶಗೋಸಾವಿಗಳೂ

ಬಂದಿರುವರು. ವಾಘನನ್ನೇ ಕಾಯುತ್ತಲಿದ್ದ ನಾನು, ವಾಘನು ನಿನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಹೊರಟುಬರುವಾಗ, ಆತನ ಬೆನ್ನ ಹಿಂದಿನಿಂದ ನಾನು ಬಂದು, ಈ ಕೋಣೆಯ ಹೊರಗಿನಿಂದ ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಸಂಭಾಷಣವನ್ನು ಕೌತುಕದಿಂದ ಕೇಳಿದೆನು. ನಡೆ, ಈ ದುಷ್ಟ ವಾಘನು ಬೆಳತನಕ ಈ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರಲಿ, ಹೊರಗೆ ನಮ್ಮವರು ಹಿಲಾಲು ತಕ್ಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವರು ; ಆದ್ದರಿಂದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಹೋಗೋಣ ನಡೆ" ಎಂದು ನುಡಿಯಲು, ಕಾಶಿಯು ನೇತಾಜಿಯನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ನಡೆದಳು ಆಗ ನೇತಾಜಿಯ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ಆತನ ಒಬ್ಬ ಸೇವಕನು ವಾಘನ ಕೋಣೆಯ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಚಿಲಕ ಹಾಕಿದನು. ಬಳಿಕ ಅವರೆಲ್ಲರು ಗಣೇಶಗೋಸಾವಿಗಳಿರುವಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದರು. ಇತ್ತ ವಾಘನು ತನ್ನ ಕೈಗೂ, ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೂ ಆದ ಗಾಯಗಳ ನೋವಿನಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ವ್ಯಥಿತನಾಗಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಕುಸಿಬಿದ್ದು ಚಿಂತಿಸತೊಡಗಿದನು.

---

೧೨ ನೆಯ ಪ್ರಕರಣ—ಸ್ವಭಾವ ಪರಿವರ್ತನ

ಹೀಗೆ ನೇತಾಜಿಯು ಕಾಶಿಯನ್ನು ಕರಕೊಂಡು ಹಿಲಾಲಿನ ಬೆಳಕಿನೊಳಗೆ ಗಣೇಶಗೋಸಾವಿಗಳ ಬಳಿಗೆ ಹೊರಟು ಹೋಗಲು, ಇತ್ತ ವೆಂಕಾಜಿವಾಘನು ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನೆ ಆಗಿ, ಆತನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹಲವು ವಿಚಾರಗಳು ಉತ್ಪನ್ನವಾದವು. ತನ್ನ ಕಳ್ಳತನವೇ ತನಗೆ ಮುಳವಾಯಿತೆಂದು ಆತನು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಪಡತೊಡಗಿದನು. ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವು ಪಾಪಶುದ್ಧಿಯ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರವು ಹೇಳುತ್ತಿರುವದು; ವಾಘನಿಗೆ ಹೀಗೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ವಾಗಲಿಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಆತನಿಗಾದ ಸತ್ಸಮಾಗಮವೇ ಕಾರಣವು. ವಾಘನಿಗೆ ದತ್ತಾಜಿ ಪಾಟೀಲ - ಕಾಶಿಯರಂಥ ಸದ್ವೃತ್ತಿಯವರ

ಸಹವಾಸವಾದಂದಿನಿಂದ, ಆತನಿಗೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವಾಗಲು ಆರಂಭವಾಯಿತು ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಸದ್ಗುಣ–ದುರ್ಗುಣಗಳೆರಡೂ ಸಮಬಲವುಳ್ಳವಾಗಿದ್ದು, ಸದ್ಗುಣಕ್ಕೆ ಈಶ್ವರೀಪ್ರಸಾದವೂ, ದುಗುಣಕ್ಕೆ ಈಶ್ವರೀಕ್ಷೋಭವೂ ಫಲಗಳಾಗಿರುವವು ಈಶ್ವರೀ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಆತ್ಮಬಲವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯೂ, ಈಶ್ವರೀ ಕ್ಷೋಭದಿಂದ ಆತ್ಮಬಲದ ನಾಶವೂ ಆಗುವದರಿಂದ, ನಿಜವಾದ ಸದ್ಗುಣಿಯ ಬಲಿಷ್ಠ ಆತ್ಮನು, ನಿಜವಾದ ದುರ್ಗುಣಿಯ ದುರ್ಬಲಾತ್ಮನನ್ನು ಜಯಿಸಿ, ಆ ದುರ್ಬಲಾತ್ಮಕ್ಕೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವನ್ನುಂಟುಮಾಡಲು, ಆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಾಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ದುರಾತ್ಮದ ದುರ್ಗುಣಗಳು ದಗ್ಧವಾಗತೊಡಗುವವು. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ, ತತ್ರಾಪಿ ಈ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ನಿಜವಾದ ಸದ್ಗುಣಿಗಳು ಅಪರೂಪವಾಗಿದ್ದು, ದುರ್ಗುಣಿಗಳೇ ವಿಶೇಷವಾಗಿರುವದರಿಂದ, ದುರ್ಗುಣಿಗಳಿಗೆ ದುರ್ಗುಣಿಗಳ ಸಹವಾಸವುಂಟಾಗಿ, ಪರಸ್ಪರರ ದುರ್ಗುಣ ದುರಾಚಾರಗಳ ಉತ್ತೇಜನದಿಂದ ದುರ್ಗುಣ-ದುರಾಚಾರಗಳೇ ಜಗತ್ತನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸುತ್ತಿರುವದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿರುವದು ಇದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಭರತಭೂಮಿಯ ಈಗಿನ ಸ್ಥಿತಿಯೇ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿರುವದು ಈಗಿನ ಸ್ವೇಚ್ಛಾಚಾರಮೂಲವಾದ ಚಹ—ಕಾಫಿಗಳ ಕುಡಿಯುವದು, ಸಿಗಾರೇಟು—ಚುಟ್ಟಗಳನ್ನು ಸೇದುವದು, ಸಿನೇಮಾ—ನಾಟಕಗಳನ್ನು ನೋಡುವದು, ಧಾರ್ಮಿಕ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವದು, ನಾಸ್ತಿಕರಾಗುವದು, ಗುರುಹಿರಿಯರನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದಿರುವದು ಮುಂತಾದ ಹಲವು ಅನರ್ಥಕಾರಕ ವ್ಯವಹಾರಗಳು, ವ್ಯಸನರೂಪಹೊಂದಿ, ಅವು ದೇಶದ ತುಂಬ ಹಬ್ಬುತ್ತಲಿದ್ದರೂ ಯಾರಲ್ಲಿಯೂ ತಮ್ಮ ಆ ದುರ್ಗುಣ—ದುರಾಚಾರಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವುಂಟಾಗುವದಿಲ್ಲ; ಯಾಕಂದರೆ, ನಿಜವಾದ ಸತ್ಪುರುಷರ ಸಹವಾಸಯೋಗವು ಒದಗುವದು ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಅಪರೂಪವಾಗುತ್ತ ನಡೆದಿರುವದು; ಅಲ್ಲದೆ, ಅಂತಹ ಸಹವಾಸಯೋಗವು ಒದಗುವಹಾಗಿದ್ದರೂ, ಅದರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಜನರ ಅನಾದರವು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಲಿರುವದು. ಇಂಥ ಹೀನ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಸತ್ಸಮಾಗಮದ ಯೋಗವು ಒದಗಲಿಕ್ಕೆ ಮನುಷ್ಯನ ಪುಣ್ಯೋದಯದ ಕಾಲವೇ ಒದಗಿ ಬಂದಿರಬೇಕಾಗುವದು.

ವಾಘನಿಗೆ ಇಂತಹ ಪುಣ್ಯೋದಯದ ಕಾಲವು ಒದಗಿದ್ದರಿಂದಲೇ, ಆತನಿಗೆ ಸರ್ವಥಾ ಬೇಡಾಗಿದ್ದ ಸತ್ಸಮಾಗಮವು, ಆತನಿಗೆ ತಾನಾಗಿ ಒತ್ತಾಯ

ದಿಂದ ಒದಗುತ್ತ ಬಂದಿತು. ಆತನಿಗೊದಗಿದ ಆರಂಭದ ಸತ್ಸಮಾಗಮವೆಂದರೆ, ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ದತ್ತಾಜಿ ಪಾಟೀಲನ ಸಮಾಗಮವು. ದತ್ತಾಜಿಯು ವಾಘನ ಭಂಡಾರಗೃಹದಲ್ಲಿ ಚಿಂಚವಡದ ಗಣಪತಿಯ ಬಂಗಾರದ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ, ವಾಘನ ಕಿವಿಹಿಂಡಿದಂತೆ ಆತನಿಗೆ ನಿಸ್ಪೃಹತೆಯ ಖಂಡತುಂಡ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಲು, ವಾಘನಿಗೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದ ಪ್ರಥಮ ಪರಿಚಯವಾಯಿತು; ಆ ಮೇಲೆ ಕಾಶಿಯು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ವಾಘನ ಬಾಯಿ ಕಟ್ಟುತ್ತ ಕಟ್ಟುತ್ತ ಕಡೆಗೆ ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ತನ್ನ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣಮಾಡಬಂದ ಆ ವೆಂಕಾಜಿ ವಾಘನ ಬಲಹಸ್ತಕ್ಕೆ ಕಠಾರಿಯಿಂದ ಇರಿದಾಗ, ಆತನಿಗೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದ ದೃಢಪರಿಚಯವಾಯಿತು ; ಆ ಮೇಲೆ ವಾಘನು ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಶಿಯಬಳಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಕಾಶಿಯು ಚಾತುರ್ಯದಿಂದ ವಾಘನ ಖಡ್ಗವನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಆತನಿಗೆ ಮರಣಭಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದಾಗ, ಆ ವಾಘನಿಗೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದ ದಾಹಕಶಕ್ತಿಯ ಅನುಭವವಾಯಿತು. ಆಮೇಲೆ ಸೀತಾಜಿಯು ಬಂದಾಗ ವಾಘನ ಸೊಕ್ಕನ್ನು ಪೂರಾ ಇಳಿಸಲು, ಆ ವಾಘನ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಾಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಆತನ ದುರ್ಗುಣಗಳು ಬೆಂದು ಹಣ್ಣಾಗಿ ಅವು ತೀರಾ ಕಸುವುಗೆಟ್ಟವು!

ಹೀಗೆ ವಾಘನ ದುರ್ಗುಣಗಳು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಾಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಂದು ತೀರ ಹಣ್ಣಾಗಿರುವಾಗ, ಆ ಏಕಾಂತದ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಆತನ ದುಷ್ಕೃತ್ಯಗಳೆಲ್ಲ ಆತನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದಂತಾಗಿ, ಆತನು ದೊಡ್ಡದನಿತೆಗೆದು ಅಳತೊಡಗಿದನು; ಹೀಗೆ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ತನ್ನ ದುರ್ಗುಣಗಳು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದಂತಾಗುವದು ಆತನ ಪ್ರಗತಿಯ ಆರಂಭದ ಚಿಹ್ನವಾಗಿರುವದೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಿಂದ ವಾಘನು ಅತ್ತದ್ದು ಇದೇಮೊದಲು. ಈವರೆಗೆ ಆತನಿಗೆ ಯಾವಕಾರಣಗಳಿಂದಲೇ ಆಗಲಿ, ಅಳುವ ಪ್ರಸಂಗವೇ ಬಂದಿದ್ದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಈವರೆಗೆ ಆತನು ತನ್ನ ದುರ್ಗುಣಗಳು ತನ್ನ ಪ್ರಗತಿಯ ಸಾಧನಗಳೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದನು. ಕಾಶಿಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಪದ್ದುತನ್ನ ಪ್ರಗತಿಯೆಂದೇ ಆತನು ತಿಳಿದಿದ್ದನು; ಆದರೆ ರಾವಣನ ಮನೆಯನ್ನು ಸೀತೆಯು ಹೊಕ್ಕಕೂಡಲೆ ರಾವಣನು ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಅಳಲಿಕ್ಕೆ ಕಲಿಯುತ್ತ ಕಲಿಯುತ್ತ, ಕಡೆಗೆ ದೊಡ್ಡದನಿಯಿಂದ ಅಳಹತ್ತಿದಂತೆ, ಕಾಶಿಯು ವಾಘನ ಗವಿಯನ್ನು ಹೊಕ್ಕಂ

ಆದಿನಿಂದ ವಾಘನು ಮೊದಲು ಸಣ್ಣಾಗಿ ಅಳಲಿಕ್ಕೆ ಕಲಿಯುತ್ತ ಕಲಿಯುತ್ತ ಈಗ ದೊಡ್ಡದನಿಯಿಂದ ಅಳತೊಡಗಿದನು! ವಾಘನ ಈ ದೀರ್ಘರೋದನವು ತಾಸುಗಟ್ಟಲೆ ನಡೆದಿತ್ತು. ಆತನು ಅತ್ತ ಅತ್ತ ಹಾಗೆ, ಆತನ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ-ಶೋಕಗಳ ಅಂಶವು ಕಣ್ಣೀರಿನೊಡನೆ ಹರಿದು ಹೋಗಿ ಹೋಗಿ, ದುರ್ಗುಣಗಳ ಕೆಚ್ಚುಗಟ್ಟಿದ ಆ ವಾಘನ ಮನೋವೃತ್ತಿಯು ಶಿಥಿಲವಾಗಲು, ಆ ಶಿಥಿಲ ಮನೋವೃತ್ತಿಯ ಸದವುಗಳಲ್ಲಿ ಸದ್ಗುಣಗಳ ಕಣಗಳು ಸೇರಹತ್ತಿದ್ದರಿಂದ, ಆತನಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಾಧಾನವಾಯಿತು. ಅಂತಹ ಆ ಸಮಾಧಾನದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಆತನು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕಾಶಿಯ ಚಾತುರ್ಯದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ನೆನಿಸುವಾಗ, ಆ ಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಆಕೆಯ ಸೌಂದರ್ಯದ ಬಣ್ಣವೇರುತ್ತ ಹೋಗಲು, ವಾಘನಿಗೆ ಅದೊಂದು ಆನಂದದ ಅನುಭವವೇ ಆದಂತಾಗಿ, ಆತನು ನೆಲದಮೇಲೆ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿರುವಾಗಲೇ ನಿದ್ದೆಹೋದನು. ತಾಸೆರಡು ತಾಸು ಗಾಢನಿದ್ದೆ ಹತ್ತಿದ ಬಳಿಕ ಆತನಿಗೊಂದು ದಿವ್ಯ ಸ್ವಪ್ನವು ಬಿದ್ದಿತು. ಆ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ದಿವ್ಯಪುರುಷನು ಬಂದು ಮುಗುಳುನಗೆಯಿಂದ ವಾಘನನ್ನು ಕುರಿತು—“ ಏಳು, ವೆಂಕಾಜೀ, ಮೇಲಕ್ಕೆ ಏಳು; ಚಿಂಚವಡದ ಗಣಪತಿಯ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಹೋಗೋಣ ನಡೆ; ಇನ್ನು ಶೋಕಮಾಡಬೇಡ; ಈಗ ಸಮಾಧಾನವಾಯಿತೋ ಇಲ್ಲವೊ? ಏಳು ಏಳು ” ಎಂದು ನುಡಿದು ಆತನ ಕೈಹಿಡಿದು ಎಬ್ಬಿಸಿದಂತಾಗಲು, ವಾಘನಿಗೆ ಎಚ್ಚರಾಯಿತು. ಆಗ ಆತನ ಕೈನೋವು ಪೂರಾ ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟಿರಲು, ಆತನು ಪರಮಾನಂದದಿಂದ—“ ಹಾ! ಗಣೇಶಾ, ಈ ಪಾಪಿಯನ್ನು ಉದ್ಧಾರಮಾಡು ” ಎಂದು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅನ್ನುತ್ತ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಏಳುತ್ತಿರಲು, ಆತನ ಕೋಣೆಯ ಚಿಲಕ ತೆಗೆದು ಗಣೇಶ ಗೋಸಾವಿಗಳು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ವಾಘನ ಎದುರಿಗೆ ಬಂದು ನಿಂತುಕೊಂಡರು; ಆಗ ಅದೇ ಸೂರ್ಯೋದಯವಾಗತೊಡಗಿತ್ತು!

ತನ್ನ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದ ಸತ್ಪುರುಷನೇ ತನ್ನ ಮುಂದೆ ಬಂದು ನಿಂತದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ, ವಾಘನು ಪರಮಾಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ತಟ್ಟನೆ ಎದ್ದು ನಿಂತು, ಭಕ್ತಿಪರವಶನಾಗಿ ಗಣೇಶಗೋಸಾವಿಗಳ ಚರಣಗಳ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದವನು ಬಿದ್ದುಬಿಟ್ಟನು. ಆಗ ಆ ಮಹಾತ್ಮನ ಚರಣಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ವಾಘನಿಗೆ ಅಪೂರ್ವವಾದ ಆನಂದವಾಗಲು, ಆತನ ಆನಂದಬಾಷ್ಪಗಳಿಂದ ಆ ಗೋಸಾವಿಗಳ

ಪವಿತ್ರಚರಣಗಳ ಕ್ಷಾಲನವಾಗತೊಡಗಿತು! ಆಗ ಗೋಸಾವಿಗಳು ವಾಘೆ ನನ್ನು ಹಿಡಿದೆತ್ತಿ ಆತನ ಮೈಮೇಲೆ ಕೈಯಾಡಿಸುತ್ತ ಆತನನ್ನು ಕುರಿತು— "ವೆಂಕಾಜೀ, ನಡೆ, ನಿನ್ನ ಭಾಂಡಾರಗೃಹಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಾ ನಡೆ, ಅಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಗಣಪತಿಯ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳೋಣ! ವಾಘಾ, ಮೊದಲು ನಿನ್ನ ಕೈಯ ನೋವು ಹೇಗಿದೆ ಹೇಳು, ಅದು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆಯಲ್ಲವೆ? ಈ ನೇತಾಜಿಯು ಸಿಟ್ಟಿನ ಭರದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಬಹು ಗಾಸಿಗೊಳಿಸಿದನು." ಅನ್ನಲು, ಪೂರಾ ನೋವು ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದ ವೆಂಕಾಜಿಯ ಕಣ್ಣೊಳಗಿಂದ ಒಂದೇಸವನೆ ನೀರು ಹೋಗುತ್ತಿರಲು, ಆತನು ಲಜ್ಜೆದೊರೆದು—"ಗುರುದೇವಾ, ನನ್ನ ಸ್ವಪ್ನದ ಲ್ಲಿಯೇ ನನ್ನ ಕೈನೋವು ಪೂರಾ ಕಳೆದುಬಿಟ್ಟಿದ್ದ ನೀನು, ಈಗ ನಾನು ಎಚ್ಚ ತ್ತಿರಲು, ಮತ್ತೆ ಕನಿಕರದಿಂದ "ನೋವು ಹೇಗಿದೆ?" ಯೆಂದು ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳುವೆಯಾ? ಸಮರ್ಥಾ, ನನ್ನ ಕೈನೋವು ನಿನ್ನ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಸ್ವಪ್ನದ ಲ್ಲಿಯೇ ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಕಾಶೀಬಾಯಿಯು ನನ್ನ ಬಲಹಸ್ತಕ್ಕೆ ಮಾಡಿದ್ದ ಕಠಾರಿಯ ಗ್ಹಾಯದ ನೋವಿಗೆ, ಅದೇ ಹಸ್ತವನ್ನು ನೇತಾಜಿಯು ತನ್ನ ಮಹಾಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ಹಿಚಗಿ ರಕ್ತಚಿಮ್ಮಿಸಿದ್ದರಿಂದಾದ ನೋವು ಕೂಡಿ, ನನಗೆ ಪ್ರಾಣಾಂತ ವ್ಯಥೆಯು ಆಗತೊಡಗಿತ್ತು. ಗುರುದೇವಾ, ಆ ಮಹಾ ವ್ಯಥೆಯನ್ನು ತಾಳಲಾರದೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಿಂದ ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗ ಮಾಡಬೇಕೆಂ ತಲೂ ನಾನು ಮಾಡಿದ್ದೆನು; ಆಗ ನಾನು ಹೆಂಗಸಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಂಗಸಾಗಿ ದೊಡ್ಡದನಿಯಿಂದ ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಅತ್ತೆನು; ಆದರೆ ಸದ್ಗುರುನಾಥಾ, ಅಂತಹ ವ್ಯಥೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದ ನನಗೆ ನಿದ್ದೆ ಹೇಗೆ ಹತ್ತಿತೋ, ಗುರುದೇವಾ, ನೀನು ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಬಂದೆಯೋ, ಆ ಮಹಾವ್ಯಥೆಯು ಕನಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಹೇಗೆ ನಿವಾರಣವಾಯಿತೋ ನಾನರಿಯೆನು. ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲ ನಿನ್ನ ಕೃಪಾದೃಷ್ಟಿಯೇ ಕಾರಣವೆಂದು ನಾನು ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ. ಸಮರ್ಥಾ, ಈಗ ನನ್ನ ಕೈನೋವು ಹೋಗಿರುವದಲ್ಲದೆ, ನನ್ನ ದುಷ್ಟ ಮನಸ್ಸೂ ಬದಲು ಆಗಿ ಹೋಗಿರುವದು ಆಶ್ಚರ್ಯವಲ್ಲವೆ?"

ಈ ಮೇರೆಗೆ ನುಡಿದು ವಾಘೆನು ತನ್ನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದ ನೇತಾಜಿ ಯನ್ನು ಕುರಿತು—"ನೇತಾಜೀ, ಎಲೈ ನನ್ನ ಕೋಟಿಕಲ್ಯಾಣಮಾಡಿದ ಪ್ರಿಯಮಿತ್ರ ನೇತಾಜಿಯೇ, ಇತ್ತಬಾ, ದಂಗುಬಡಿದು ಸುಮ್ಮನೆ ಯಾಕೆ

ನಿಂತಿರುವೆ? ನೀನು ಎಷ್ಟು ಬಲಿಷ್ಠನಿದ್ದರೂ, ನಿನ್ನ ಆ ರಾಜಸಬಲವು ಅನ್ಯ ರಿಗೆ ತಾಪಕೊಡತಕ್ಕಂತಹದೇ ಸರಿ; ಆದರೆ ನನ್ನ ಸದ್ಗುರುನಾಥನು ಬಲಿಷ್ಠ ರಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಬಲಿಷ್ಠನಾಗಿದ್ದರೂ, ಆತನ ಆ ಸಾತ್ವಿಕ ಮಹಾಬಲವು ಅನ್ಯರಿಗೆ ತಾಪಕೊಡತಕ್ಕಂತಹದಲ್ಲ, ನನ್ನಂಥ ಮಹಾಪಾಪಿಗಳ ತಾಪವನ್ನೂ ನಿವಾರ ಣಮಾಡತಕ್ಕಂತಹದು! ನೇತಾಜೀ, ನಿನ್ನ ಪ್ರಿಯತಮೆಯಾದ ಸಾಧ್ವೀ ಶಿರೋಮಣಿ ಕಾಶೀಬಾಯಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, ಮಹಾನೀಚನು ನಾನು ದುರ್ಭಾವತಾಳಿದ್ದರಿಂದ, ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿಯೇ ನಾನು ನಿನ್ನ ವೈರಿಯಾದೆನು; ಮತ್ತು ವೈರಿಯಾದ ನನಗೆ ಮಾಡತಕ್ಕ ಶಾಸನವನ್ನು ನೀನು ಚನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಯೂ ಮಾಡಿದೆ; ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಗುರುದೇವನಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯವಾ ಗಿದ್ದ ಧರ್ಮವನ್ನು ನಾನು ಬಿಟ್ಟು, ಅದನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸುತ್ತಿರುವದರಿಂದ ನಾನು ಆ ಗುರುದೇವನ ಶತ್ರುವಾದೆನು; ಆದರೆ ಶತ್ರುಮಿತ್ರಸಮಭಾವದ ಕರುಣಾಳು ವಾದ ನನ್ನ ಆ ಸದ್ಗುರುವು, ನನ್ನನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸುವದರಬದಲು ನನ್ನ ಬರಿಯ ತಾಪವನ್ನೇ ಅಲ್ಲ, ನನ್ನ ಪಾಪವನ್ನೂ, ದೈನ್ಯವನ್ನೂ ನಿವಾರಣಮಾಡಿದನು; ಅಂತೇ ಈಗ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಝುಳಝುಳವಾಗಿರುವದು ನನ್ನ ಅನುಭವಕ್ಕೇ ಬರುತ್ತಲಿದೆ! ನೇತಾಜೀ, ನಾನು ತಿಳಿಯಹತ್ತಿದಾಗಿನಿಂದಲೂ ಮಹಾಪಾ ಪಿಯು, ಸಜ್ಜನನಿಂದಕನು, ಧರ್ಮದ್ವೇಷಿಯು, ದೈವದ್ರೋಹಿಯು, ರಾಜ ದ್ರೋಹಿಯು, ಅತ್ಯಂತ ನಾಸ್ತಿಕನು, ಅಹಂಕಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಗಣ್ಯನು ಆಗಿರು ವೆನು. ಇಂತಹ ಹಲವು ದ್ರೋಹಗಳ ಸಮುಚ್ಚಯವುಳ್ಳ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಕೃಪಾ ಸಮುದ್ರನಾದ ಸದ್ಗುರುವು ಮಾಡಿರುವ ಕೃಪೆಯನ್ನು ನೀನು ಈಗ ಕಣ್ಣು ಮುಟ್ಟ ನೋಡುಬಾ; ನೇತಾಜೀ, ಸಂಕೋಚಪಡಬೇಡ, ನಿನ್ನ ಮಿತ್ರ ನಾಗಿದ್ದ ಈ ವೆಂಕಾಜಿಯಬಳಿಗೆ ನಿರ್ಭಯದಿಂದ ಬಾ. ಇಗೋ, ನೀನು ಹಿಚಿಗಿ ರಕ್ತಚಿಮ್ಮಿಸಿದ್ದ ಈ ನನ್ನ ಬಲಹಸ್ತವನ್ನು ಚನ್ನಾಗಿ ನೋಡು" ಎಂದು ತನ್ನ ಬಲಹಸ್ತವನ್ನು ನೇತಾಜಿಗೆ ತೋರಿಸಲು, ಆ ಹಸ್ತಕ್ಕೆ ಕಾಶಿಯು ಮಾಡಿದ್ದ ಕಠಾರಿಯ ಗಾಯವೂ ಇದ್ದಿಲ್ಲ; ನೇತಾಜಿಯು ಹಿಚಿಗಿ ಒಡೆದಿದ್ದ ಆತನ ಬೆರಳ ತುದಿಗಳ ಒಡಕುಗಳೂ ಇದ್ದಿಲ್ಲ! ಹೀಗೆ ತನ್ನ ಹಸ್ತವನ್ನು ತೋರಿಸು ತ್ತಿದ್ದ ವೆಂಕಾಜಿವಾಘನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿಯ ಭಕ್ತಿರಸವು ಒಮ್ಮೆಲೆ ಉಕ್ಕಿ, ಅದು ಅಶ್ರುರೂಪವಾಗಿ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಮತ್ತೆ ಹೊರಬೀಳುತ್ತಿರಲು, ಆತನು ದೊಡ್ಡ

ದನಿಯಿಂದ ಗೋಸಾವಿಗಳಿಗೆ—" ಗುರುದೇವಾ–ಗುರುದೇವಾ–ಸಮರ್ಥನಾದ ಗುರುದೇವಾ! ನಡೆ, ನಿನ್ನ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ಚಿಂಚವಡದ ಗಣಪತಿಯ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ನನ್ನ ಭಾಂಡಾರಗೃಹಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಾ ನಡೆ." ಎಂದು ನುಡಿದು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಚಪ್ಪಳೆಬಾರಿಸುತ್ತ—" ಹೇರಂಬಾ, ಹೇರಂಬಾ, ಹೇರಂಬಾ, ನಮೋ ನಮೋ " ಎಂದು ಗಣಪತಿಯ ಭಜನಮಾಡುತ್ತ, ಗಣೇಶ ಗೋಸಾವಿಗಳ ಮುಂದೆ ಕುಣಿಯಹತ್ತಿದನು. ಆಗ ಗಣೇಶ ಗೋಸಾವಿಗಳೂ, ವಾಘನ ದನಿಗೆ ದನಿಗೂಡಿಸಿ ವಾಘನೊಡನೆ ತಾವೂ ಶ್ರೀಗಣಪತಿಯ ಭಜನೆ ಮಾಡುತ್ತ ವಾಘನ ಬೆನ್ನುಹತ್ತಿನಡೆದರು. ಹೀಗೆ ಆ ಗುರು–ಶಿಷ್ಯರಿಬ್ಬರೂ ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕ ಭಜನಮಾಡುತ್ತ ಹೋಗುವದನ್ನು ನೋಡಿ, ಅವರ ಸಂಗಡ ಇದ್ದ ನೇತಾಜಿಯೇ ಮೊದಲಾದವರೂ, ಅತ್ತ ದೂರದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡುತ್ತನಿಂತಿದ್ದ ನೇತಾಜಿ–ವೆಂಕಾಜಿ ವಾಘರಿಬ್ಬರ ಪರಿವಾರದವರೂ ಭಜನೆಮಾಡುತ್ತ ಗೋಸಾವಿಗಳ ಬೆನ್ನುಹತ್ತಿ ನಡೆದರು. ಆಗ ಶ್ರೀಗಣೇಶನ ದಿವ್ಯ ನಾಮಘೋಷದಿಂದ ವಾಘನ ಗವಿಯು ಗದಗಮಿಸಿ ಹೋಗಿ, ಅದು ಪವಿತ್ರವಾಗತೊಡಗಿತು. ಆಗ ವಾಘನು ತನ್ನ ಭಾಂಡಾರಗೃಹದಲ್ಲಿದ್ದ ಚಿಂಚವಡದ ಗಣಪತಿಯ ಬಂಗಾರದ ಮೂರ್ತಿಗೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಿ, ಅದನ್ನು ನಯ–ಭಯ–ಭಕ್ತಿಗಳಿಂದ ತನ್ನ ತಲೆಯಮೇಲೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಗೋಸಾವಿಗಳ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ದಿವಾಣಖಾನೆಗೆ ಹೊರಟನು. ಯಾವತ್ತು ಪರಿವಾರವು ಭಜನೆಮಾಡುತ್ತ ಆತನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿತು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ದಿವಾಣಖಾನೆಗೆ ಬರಲು, ಗಣೇಶಗೋಸಾವಿಗಳು ವಾಘನ ತಲೆಯಮೇಲಿನ ಆ ಗಣಪತಿಯ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಇಸುಕೊಂಡು, ದಿವಾಣಖಾನೆಯಲ್ಲಿಯ ಅಗ್ರಾಸನದಮೇಲೆ ಅದನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಬಳಿಕ ಮಹಾತ್ಮರಾದ ಗಣೇಶಗೋಸಾವಿಗಳು ಆ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಯಥಾವಿಧಿ ಪೂಜಿಸಲು, " ಪ್ರತಿಮಾಯಾಂತು ಸಾನ್ನಿಧ್ಯಂ ಅರ್ಚಕಸ್ಯತಪೋಬಲಾತ್ " ಎಂಬ ಉಕ್ತಿಯಂತೆ, ಅರ್ಚಕರಾದ ಆ ಗಣೇಶಗೋಸಾವಿಗಳ ತಪೋಬಲದಿಂದ ಆ ಪ್ರತಿಮೆಯಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಗಣಪತಿಯ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು. ಈ ಮೊದಲೆ ಪಾಪಿಷ್ಠನಾದ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯ ವೆಂಕಾಜಿವಾಘನ ಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ಆ ಪ್ರತಿಮೆಯಲ್ಲಿಯ ದೇವತಾ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವು ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ದೇವತಾ

ಪ್ರತಿಮೆಗಳ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವು ಹೋಗಬಾರದೆಂದು ಪ್ರತಿಮೆಗಳಿಗೆ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯ ಸ್ಪರ್ಶವಾಗದಂತೆ ಎಚ್ಚರಪಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ !

ಇಲ್ಲಿ ವಿವೇಕಿಗಳಾಗಿದ್ದವರು ದೈವೀಭಾವದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಅವಶ್ಯವಾ ವಿಚಾರಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಈ ಮೊದಲು ವಿಷಯಭಾವದವನಾಗಿದ್ದ ವಾಘನಿಗೆ ತನ್ನ ಭಾಂಡಾರದಲ್ಲಿ ಚಲ್ಲಿಕೊಡತಕ್ಕದ್ದಾಗಿ ತೋರುತ್ತಿದ್ದ ಬಂಗಾರದ ಗಣಪ ತಿಯೇ, ಈಗ ಅದೇ ವಾಘನು ದೈವೀಭಾವದವನಾದದ್ದರಿಂದ ಅದೇ ಗಣಪ ತಿಯ ಪ್ರತಿಮೆಯು ಆತನಿಗೆ ಉಪಾಸ್ಯದೈವತವಾಯಿತು! ಈಗ ಆತನು ಆ ಗಣ ಪತಿಯ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಲಿಕ್ಕೂ ಅಂಜಹತ್ತಿದನು ! ಆದ್ದರಿಂದ ವಾಘನು ಈಗ ಆ ಗಣಪತಿಯ ಪ್ರತಿಮೆಗೆ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯನಾದನು ! ಅಂದಬಳಿಕ ದೇವರು ಮೂರ್ತಿಯಲ್ಲಿರುವನೋ ಅಥವಾ ಭಾವದಲ್ಲಿರುವನೋ ಎಂಬದನ್ನು ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಒಡೆಯುವವರೂ, ಮತ್ತು ಸಿಕ್ಕವರನ್ನು ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಗಿಸಿ ಭ್ರಷ್ಟಾಕಾರಮಾಡಿ ಮೂರ್ತಿಯಲ್ಲಿಯ ದೇವತ್ವವನ್ನು ಕಳೆದು, ಭಾವಿಕರ ಮೂರ್ತಿವಿಷಯಕ ದೈವೀಭಾವವನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡಿ, ಅವರಲ್ಲಿ ಪಾಷಾಣ ಭಾವವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ದೈವದ್ರೋಹಿಗಳೂ ವಿಚಾರಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು ದೇವತಾ ಪ್ರತಿಮೆಗಳ ಸಂಬಂಧದ ಇಂತಹ ಹಲವು ಗೂಢ ವಿಚಾರಗಳೂ ಗೌರವತಮಗಳಾದ ರಹಸ್ಯಗಳೂ ವೈದಿಕರೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮಹಾಪುರು ಪಂಡಿತರಿಗೂ, ಲೋಕಾಗ್ರಣಿಗಳಿಗೂ ಸುತರಾಂ ತಿಳಿಯದಹಾಗಾಯಿತಲ್ಲ ಹೀಗಾಗಲಿಕ್ಕೆ ಎಲೈ ಭಾರತ ಭೂಮಾತೇ, ನಿನ್ನ ದುರ್ದೈವವು ಕಾರಣವಾಗಿ ಬಹುದೋ, ಅಥವಾ ಅಧಮಾಧಮರಾಗಿ ಮಾತಾಪಿತೃದ್ರೋಹಿಗಳೂ, ದೈವ ದ್ರೋಹಿಗಳೂ ಆಗುತ್ತ ನಡೆದಿರುವ ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳಾದ ನಮ್ಮ ದುರ್ದೈವವು ಕಾರಣವಾಗಿರಬಹುದೋ? ಅಥವಾ ಈ ಎರಡೂ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಹೇಳದೆ ಕಾಲಮಹಿಮೆಯಂದು ಹೇಳಿಬಿಡುವದು ನೆಟ್ಟಗಲ್ಲವೆ ?

ಇಲ್ಲಿ ಇನ್ನಿಷ್ಟು ಹೇಳುವದು ಅವಶ್ಯವೆಂದು ನಮಗೆತೋರುತ್ತದೆ. ಮನು ಷ್ಯನ ದುರ್ಭಾವವನ್ನು ಸದ್ಭಾವವಾಗಿ ಮಾಡುವ ಉಪಾಯಗಳಲ್ಲಿ—ಸತ್ಸಮಾ ಗಮ, ಸದುಪದೇಶ, ಸದ್ಗ್ರಂಥಗಳು ಇವು ಮೂರು ಮುಖ್ಯವಾದವೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುವದು; ಆದರೆ ವಿತ್ತಹಾರಕರಾದ ವೇಷಧಾರಿ ಸಜ್ಜನರ ಬಂಡೂ, ಕೇವಲ ದ್ರವ್ಯದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳ ಕೀರ್ತನಕಾರರ, ಹಾಗು ಪುರಾಣಿಕರ, ಹಾಗು

ಪ್ರಮುಚನಕಾರರು, ಆದರೂ ಉಪನ್ಯಾಸಕರ ಸದುಪದೇಶಗಳ ಮಾಲಿಕೆಯೂ, ಎಂಥ ವಿಷಯು ಬರೆದರೆ ಜನರ ದುಡ್ಡು ಉಚ್ಚೀತೆಂಬ ಯೋಜನೆಯಿಂದ ಲೇಖಬರೆಯುವ ಲೇಖಕರ ಗ್ರಂಥಗಳ ಹಿಂಡೂ ಈಗ ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಲಿದ್ದರೂ, ಜನರು ಸದ್ಭಾವದವರೂ, ಸದಾಚಾರಿಗಳೂ ಆಗುವದರ ಬದಲು, ಭರದಿಂದ ದುರ್ಭಾವದವರೂ, ದುರಾಚಾರಿಗಳೂ ಆಗುತ್ತಿರುವದರ ಅನುಭವವೇ ಎಲ್ಲಕಡೆಗೂ ಬರುತ್ತಿರುವದು. ಹೀಗಿದ್ದು, ಗಣೇಶಗೋಸಾವಿಗಳ ದರ್ಶನಮಾತ್ರದಿಂದ ವೆಂಕಾಜಿ ವಾಘನೂ, ಆತನ ಕಳ್ಳರ ಹಿಂಡೂ ತಟ್ಟನೆ ಸದ್ಭಾವದವರಾದದ್ದು ಅಶಕ್ಯವೆಂದು ಲೌಕಿಕಭಾವದವರಿಗೆ ತೋರಬಹುದು. ಕೇವಲ ಲೌಕಿಕಭಾವದವರಿಗೆ ಹೀಗೆ ತೋರಿದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವೂ ಅಲ್ಲ. ಜೀವರು ರಮಿಸುವಸ್ಥಾನಗಳು ಎರಡೆಂದರೆ ಎರಡೇ ಇರುವವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನೆಯಸ್ಥಾನವು ಈ ಸೃಷ್ಟಿಯು; ಎರಡನೆಯಸ್ಥಾನವು ಈ ಸೃಷ್ಟಿಯಕರ್ತಾರನಾದ ದೇವರು. ಸೃಷ್ಟಿರೂಪ ಮಲಭಾಂಡದಲ್ಲಿ ರಮಿಸುವ ಲೌಕಿಕಭಾವದ ಕೃಮಿರೂಪ ಜೀವರಿಗೆ, ದೇವರೂ, ದೇವಭಕ್ತರೂ, ಧರ್ಮವೂ, ಅಲೌಕಿಕ ಶಕ್ತಿಯ ಅದ್ಭುತಕಾರ್ಯಗಳೂ ಬೇಡಾಗುವವು; ಯಾಕಂದರೆ ಅವರು ಕೇವಲ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನೇ ಅಲ್ಲದೆ ದೇವರನ್ನು ಕಂಡವರಲ್ಲ. ಇನ್ನು ದೇವರಲ್ಲಿ ರಮಿಸುವವರಿಗೆ ಮಲಭಾಂಡದಂತೆ ತೋರುವ ಈ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಸೃಷ್ಟಿಯೇ ಬೇಡಾಗುವದು; ಯಾಕಂದರೆ ಅವರು ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನೂ, ದೇವರನ್ನೂ ಕೂಡಿಯೇ ಕಂಡವರಾಗಿದ್ದು, ದೇವರ ಮುಂದೆ ಸೃಷ್ಟಿಯು ಅವರಿಗೆ ತುಚ್ಛವಾಗಿ ತೋರುವದು. ಅಂದಬಳಿಕ ಗಣೇಶಗೋಸಾವಿಗಳಂಥ ಕೇವಲ ದೈವೀಭಾವದ ಮಹಾತ್ಮರು ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಮಲಭಾಂಡದಂತೆ ತ್ಯಜಿಸಿದವರಿರುವರು. ಅಂಥದೇವಭಕ್ತರೇ ದೇವರಕೃಪೆಯಿಂದ "ಕರ್ತುಮ ಕರ್ತುಮನ್ಯಥಾ ಕರ್ತುಂ" ಸಮರ್ಥರಾಗಿ ಅಶಕ್ಯ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಶಕ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡುವರು; ಅಂದರೆ ಅವರು ಸೃಷ್ಟಿಯ ಕಾರ್ಯಕಾರಣ ಭಾವವನ್ನನುಸರಿಸಿ ಯಾವದೊಂದು ಅದ್ಭುತಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಲಿಕ್ಕೂ, ಅಂತಹ ಆ ಅದ್ಭುತಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡದೆ ಇರುವದಕ್ಕೂ, ಸೃಷ್ಟಿಯಕಾರ್ಯಕಾರಣಭಾವದ ಹಂಗು ಇಲ್ಲದೆ ಯಾವದೊಂದು ಅದ್ಭುತಕಾರ್ಯವನ್ನು, ಅಂದರೆ ೬೦ ವರ್ಷದ ಬಂಜೆಗೆ ಮಕ್ಕಳಕೊಡುವಂಥ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೂ

ಸಮರ್ಥರಾಗಿರುವರು. ಇಂತಹ ದೈವೀಭಾವದ ಮಹಾತ್ಮರ ಇಂಥ ಅಲೌಕಿಕ ಅದ್ಭುತಕಾರ್ಯಗಳ, ಅಂದರೆ ಪವಾಡಗಳ ಉಲ್ಲೇಖವು ಜಗತ್ತಿನೊಳಗಿನ ಯಾವತ್ತು-ಧರ್ಮಗಳ ಧಾರ್ಮಿಕ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಪುರಾಣಾದಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಆಗಿರುವದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಆದರೆ ಕೇವಲ ಲೌಕಿಕರಾದವರಿಗೆ, ಅಂದರೆ ಕೇವಲ ಸೃಷ್ಟಿರೂಪ ಮಲಭಾಂಡದಲ್ಲಿ ರಮಿಸುವವರಿಗೆ ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದಲೂ ಇಂಥ ಪವಾಡಗಳು ಅಶಕ್ಯಗಳಾಗಿ ತೋರುತ್ತಲೇ ಬಂದಿರುವವು; ಮುಂದಾದರೂ ಹಾಗೆಯೇ ಅಶಕ್ಯವಾಗಿ ತೋರುತ್ತ ಹೋಗುವವು. ಯಾಕಂದರೆ, ಆ ಕೇವಲ ಲೌಕಿಕರಾದವರು ಸೃಷ್ಟಿಯೊಳಗಿನ ಲೋಕಗಳ ಸುಖಕ್ಕೆ ಮೋಹಿಸಿ, ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತಾರನಾದ ದೇವರ ಉಸಾಬರಿಗೆ ಹೋಗುವದೇ ಇಲ್ಲ! ಇಂಥವರ ಸ್ಥಿತಿಯು "ಮೂಗುತಿಯ ಮಬ್ಬಿಗೆ ಮೋಹಿಸಿ, ಮೂಗುಕೊಟ್ಟವನನ್ನು ಮರೆತಂತೆ" ಆಗಿರುತ್ತದೆ; ಅಂದಬಳಿಕ ಪಾಪ! ಇಂಥ ಪಾಮರರು "ದ್ರಾಕ್ಷೆಯ ಹಣ್ಣು ನಿಲುಕದ ನರಿಯಂತೆ" ಪವಾಡಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹಲ್ಲು ತೆಗೆದು ನಕ್ಕರೆ, ಅವರ ಪಾಮರತ್ವಕ್ಕಾಗಿ ಕನಿಕರಪಡುವದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನದೇನೂ ಮಾಡಲಾಗುವದಿಲ್ಲ!

ಒಟ್ಟಿಗೆ, ಹತ್ತಿಯ ಹಂಚುವಲ್ಲಿ ನೊಣದ್ದೇನೆಂಬಂತೆ, ಈಶ್ವರಕೃಪೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದ ಗಣೇಶಗೋಸಾವಿಗಳಂಥ ಭಗವದ್ಭಕ್ತರ ಅದ್ಭುತಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ, ಕೇವಲ ಲೌಕಿಕಭಾವದವರದೇನೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿರುವದಿಲ್ಲ. ಅಂತಹ ಆ ದೈವೀಭಾವದ ಮಹಾತ್ಮರ ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ಸಿದ್ಧಿಗೊಳಿಸಲು ಪರಮೇಶ್ವರನೇ ಹೊಣೆಗಾರನು; ಆದ್ದರಿಂದ ಈಗ ಗಣೇಶಗೋಸಾವಿಗಳು ವೆಂಕಾಜಿಯನ್ನೂ, ಆತನ ಪರಿವಾರವನ್ನೂ ಸಜ್ಜನರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪ ಮಾಡಲು, ಆ ಸಂಕಲ್ಪ ಸಿದ್ಧಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಪವಾಡಗಳ ಅನುಭವವು ವೆಂಕಾಜಿಗೂ, ಆತನ ಪರಿವಾರಕ್ಕೂ ಗಣೇಶಗೋಸಾವಿಗಳ ಮುಖಾಂತರವಾಗಿ ಆಗಿ, ಅವರೆಲ್ಲರಲ್ಲಿ ಗಣೇಶಗೋಸಾವಿಗಳ ವಿಷಯದ ಗುರುಭಾವವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಲು, "ಪರಶುಗಲ್ಲು ತಾಕಿದ ಕಬ್ಬಿಣವು ಬಂಗಾರವಾಗುವಂತೆ" ಆ ತುಡುಗರೂ ಸಜ್ಜನರಾದರು! ಭಗವದವತಾರಗಳ, ಅಥವಾ ಭಗವದ್ಭಕ್ತರ ಮಹಾಮಹಿಮೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವದು ಯಾರ ಯೋಗ್ಯತೆಯು? ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತದಲ್ಲಿ ಸ್ವತಃ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಉದ್ಧವನಿಗೆ, ಕಲಿಯುಗದವರ ಕಿಲ್ಮಿ

ಷಮನೋವೃತ್ತಿಗಳು ಹೋಗಿ, ಕೃತಯುಗಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪುವಂತೆ ಅವರ ನಿರ್ಮಲ ಮನೋವೃತ್ತಿಗಳು ಆಗಲಿಕ್ಕೆ, "ನನ್ನ ಅವತಾರದಮೈಮೇಲಿನ ಗಾಳಿತಾಕಿದರೆ ಸಾಕೆಂ" ದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಅಂದಬಳಿಕ ಗಣೇಶಗೋಸಾವಿಗಳಂಥ ದೈವೀಭಾವದ ಮಹಾತ್ಮರು ಇಚ್ಛಿಸಿದರೆ, ಅವರ ಮೈಮೇಲಿನ ಗಾಳಿತಾಕಿ ಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯವಾಗಬಹುದೆಂದು ಆಸ್ತಿಕಭಾವದವರು ನಿಃಶಂಕೆಯಿಂದ ನಂಬತಕ್ಕದ್ದು.

---

೧೩ ನೆಯ ಪ್ರಕರಣ - ಸದ್ಭಾವ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ

ಈ ಮೊದಲೆ ಶಿವನೇರಿ ದುರ್ಗದಲ್ಲಿ ಚಿಂಚವಡದ ಮೋರಯಾ ಗೋಸಾವಿಗಳು ಶಿವಾಜಿಗೆ—"ಇನ್ನು ಎಂಟು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ವೆಂಕಾಜಿ ವಾಘನೂ, ಆತನ ಸರ್ವಸಂಪತ್ತೂ ನೀನಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ನಡೆದು ಬರುವವೆಂ"ಬರ್ಥದ ಭವಿಷ್ಯ ಹೇಳಿದ್ದು ವಾಚಕರ ಸ್ಮರಣದಲ್ಲಿರಬಹುದು. ಆದರಂತೆ "ಅಂತಹ ಸಣ್ಣ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ನೀನು ಸ್ವತಃ ಹೋಗುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲವೆಂ"ಗು ಹೇಳಿ, ಆ ಮೋರಯಾ ಗೋಸಾವಿಗಳು ವಾಘನಮೇಲಿನ ಶಿವಾಜಿಯ ದಂಡಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದನ್ನಾದರೂ ವಾಚಕರು ಮರೆತಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಶಿವರಾಯನಿಗಾದರೋ, ಮಹಾತ್ಮರ ಭವಿಷ್ಯವಾಣಿಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ವಿಶ್ವಾಸ! ಆದರೆ ದ್ರವ್ಯದ ಅಭಾವದಮೂಲಕ ಆತನ ಸ್ವರಾಜ್ಯಸ್ಥಾಪನದ ಪ್ರಯತ್ನದಗತಿಯು ತೀರಾ ಮಂದವಾಗಿ ಹೋದದ್ದರಿಂದ, ಆತನಿಗೆ ಬಹಳ ಅಸಮಾಧಾನವಾಯಿತು ಆತನು ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ—"ಈಗೇ ಹೋಗಿ ಆವಾಘನನ್ನು ಹಣಿದು ಅವನ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಹರಣಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದುಬಿಡಲಾ?" ಎಂದು ಆತುರಪಡುತ್ತಿರಲು, ಉತ್ತರಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಆತನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ—" ದೊಡ್ಡವರ ಮಾತು

ಸುಳ್ಳು. ಹೀಗಾದೀತು? ನಾನು ಅವರ ಮಾತು ಮೀರಿ ನಾಸ್ತಿಕತನದಿಂದ ವಾಘನ ಪಾರಪತ್ಯಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಸಂಭವವಾದರೂ ಇರುತ್ತದೆಯೇ? ಮೇಲಾಗಿ ವೆಂಕಾಜಿವಾಘನು ನಮ್ಮ ಹಿಂದುವೇ ಆಗಿದ್ದು, ಆತನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿರುವ ಸಂಪತ್ತಾದರೂ ಸ್ವದೇಶಬಾಂಧವರನ್ನು ಸುಲಿದು ತಂದು ಕೂಡಿಸಿದ್ದಾಗಿರುವದು; ಅಂದಬಳಿಕ ನ್ಯಾಯತಃ ನಾನು ಅದನ್ನು ಗೃಹಿಸಲಿಕ್ಕೂ ಬರುವದಿಲ್ಲ; ಅಂದಬಳಿಕ ನಾನು ಇಷ್ಟು ಉಲಕೋಚಿತನ ಮಾಡುವದು ನ್ಯಾಯ್ಯವಾಗಬಹುದೇ? ದೊಡ್ಡವರ ಭವಿಷ್ಯವಾಣಿಯಂತೆ ಆ ಸಂಪತ್ತು ತಾನಾಗಿ ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಾಗ, ಅದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ವಿಚಾರ ಮಾಡೋಣವಂತೆ. ಈಗ ಏಳುದಿನಗಳಂತು ಕ್ರಮಿಸಿ ಹೋದವು; ನಾಳೆಗೇ ಎಂಟನೇದಿವಸವು; ಇಂದು ರಾತ್ರಿ ಶ್ರೀ ಭವಾನಿಯ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಆಕೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತ ಇಂದಿನ ಆ ರಾತ್ರಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಬಿಟ್ಟರಾಯಿತು!

ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವಾದ ಮಹಾಕಾರ್ಯ ಮಾಡುವರಿಗೆ ಸರ್ವಥಾ ಸುಖವಿಲ್ಲವೆಂಬ ಮಾತು ನಿಶ್ಚಯವಾದದ್ದೇ. ಆ ಮಾತು ಶಿವರಾಯನಿಗೂ ಹತ್ತುವದು. ಶಿವರಾಯನು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ವಿಚಾರಮಾಡಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಇದ್ದುಬಿಡಲಿಲ್ಲ; ಆತನ ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆಗೆ ಓಡಿಹೋಗಬೇಕೆನ್ನ ಹತ್ತಿತು. ಆಗ ಆತನು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ—"ವೆಂಕಾಜಿವಾಘನ ಸಂಪತ್ತು ಬಂದರೆ ಬರಲಿ, ಅದು ಎಷ್ಟು ಬರುವದೋ ಏನೋ! ನನಗೆ ದುಡ್ಡಿನ ಹಗೇವು ಸಿಕ್ಕರೂ ಸಾಲುವಹಾಗಿಲ್ಲ. ಕೂಲಿಕಾರರ ಕೂಲಿ ಕುಂಬಳಿ, ದಂಡಾಳುಗಳ ಸಂಬಳಸಾರಿಗೆ, ಅಂಗಡಿಕಾರರ ಉದ್ದರಿ ಉಚಾಪತಿ, ಪತ್ತಿನವರು ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಕೈಗಡ ಕಟ್ಟಗಡ ಇವು ನಿಂತುಹೋಗಿವೆ; ಅಖಂಡ ಮೂರುತಿಂಗಳಾದರೂ ಅವರಿಗೆ ಒಂದು ಪೈಯನ್ನೂ ನಾನು ಕೊಟ್ಟಿರುವದಿಲ್ಲ. ಇವಲ್ಲದೆ, ಸಾವುಕಾರರಿಂದ ಸಾಲವಾಗಿ ತಂದಿದ್ದ ದೊಡ್ಡದೊಡ್ಡ ರಕಮುಗಳೂ ಇರುವವು. ಆ ಸಾವುಕಾರರಿಗೆ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಒಂದು ಕಾಸು ಬಡ್ಡಿಯನ್ನು ಕೂಡ ನಾನುಕೊಡದಿರುವದು ಅನ್ಯಾಯವಲ್ಲವೇ? ನಾನು ಮಹಾಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಕೈಹಾಕಿರುವನೆಂದು ತಿಳಿದು, ಯಾರೂ ನನಗೆ ತಗಾದೆ ಮಾಡಿರುವದಿಲ್ಲ ಸರಿ! ಬಡ ಕೂಲಿಕಾರರು ಕೂಡ ಉಪವಾಸದಿಂದಲಾದರೂ ನನ್ನಮೇಲಿನ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೆಲಸಮಾ

ಹುತ್ತಲಿರುವರು; ಅವರೆ ಇದು ಅವರೆಲ್ಲರ ದೊಡ್ಡಿಸ್ತನದ ಪರಿಣಾಮವಾ ಯಿತು; ಆದರೆ ನಾನು ಅವರ ದೊಡ್ಡಿಸ್ತನದ ಉಪಯೋಗಮಾಡಿಕೊಂಡು ಆ ಬಡವರ ಸತ್ವಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡುವದು ನ್ಯಾಯವೇ? ಆದರೆ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ನನ್ನ ಬಾಗಿಲು ಕಟ್ಟಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರೆ ನನ್ನ ಗತಿಯೇನಾದೀತು? ಅವರಿಗೇನು ನನ್ನ ಹಲ್ಲು ಉಚ್ಚಿಕೊಡಲಾ? ದುಡ್ಡಿಗಾಗಿ ನಾನು ಯಾರಿಗೆ ಶರಣುಹೋ ಗಲಿ? ಹಿಂದಿನದುಡ್ಡು ಕೊಡಲಾರದ ನನ್ನಂಥ ಅಧಮನಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಹೊಸ ದಾಗಿ ದುಡ್ಡು ಯಾರು ಕೊಟ್ಟಾರು? ಮಾತೇ ಭವಾನೀ, ಇಂತಹ ಕಷ್ಟವು ನನಗೆ ಯಾಕೆ ಬರಬೇಕು? ನನ್ನ ಯೋಗ್ಯತೆ ಅರಿಯದೆ ಅಹಂಕಾರದಿಂದ ನಾನು ಸ್ವರಾಜ್ಯಸ್ಥಾಪನದ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಕೈಹಾಕಿದ್ದರಿಂದ, ಇಂಥ ಕಷ್ಟದೆಶೆಯು ನನಗೆ ಬಂದಿರಬಹುದೇ? ಅಥವಾ ನನ್ನ ತಂದೆಯವರಾದ ಶಹಾಜಿರಾಜರವರು ಉಪದೇಶದಂತೆ ವಿಜಾಪುರದ ಬಾದಶಹನಿಗೆ ನಾನು ಅಂಕಿತನಾಗಿ ನಡೆಯದೆ, ಎಟ್ಟತನದಿಂದ ಸ್ವರಾಜ್ಯಸ್ಥಾಪನೆಯ ಉಸಾಬರಿಗೆ ಹೋಗಲು, ಪಿತೃದ್ರೋಹ– ರಾಜದ್ರೋಹಗಳು ತಟ್ಟಿ ನನ್ನ ಗತಿಯು ಹೀಗಾಗಿರಬಹುದೋ? ನನ್ನ ಪೂಜ್ಯ ತಾಯಂದಿರಾದ ಜೀಜಾಬಾಯಿ ಸಾಹೇಬರವರೂ, ನನ್ನ ಗುರುಗ ಳಾದ ದಾದೋಜಿಕೋಂಡದೇವರವರೂ ನನ್ನ ವಿಷಯದ ಪ್ರೇಮಾಭಿಮಾನಗ ಳುಳ್ಳವರಾಗಿ ನನ್ನ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲರಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದರೂ, ನಾನು ನನ್ನ ತಂದೆಯವರ ವಿರುದ್ಧ ನಡೆದು ಅವರ ಮನಸ್ಸು ನೋಯಿಸದೆ ಅವರು ಹೇಳಿ ದಂತೆ ಕೇಳಿದರೆ, ನನ್ನ ಆ ತಾಯಿಯವರಿಗೂ, ಗುರುಗಳಿಗೂ ಪರಮಾನಂದ ವಾಗುವಹಾಗಿದೆ; ಅಂದಬಳಿಕ ನಾನು ಒಂದು ರೀತಿಯಿಂದ ನನ್ನ ಆಪ್ತೇಷ್ಟರೆ ಲ್ಲರ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಈ ನೀಗದ ಮಹಾಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಕೈಹಾಕಿದಹಾಗಿರುವದು. ಅಂತೇ, ನಾನು ಇಂತಹ ಸಂಕಟಕ್ಕೆ ಈಡಾಗಿದ್ದೇನೆ! ಶಿವ ಶಿವ! ಈಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಏನು ಮಾಡಬೇಕಾಗೀತು? ಯಾರಿಗೆ ಶರಣು ಹೋಗಬೇಕಾದೀತು? ಯಾರಿಗೆ ದಯಬಂದು ನನ್ನನ್ನು ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡಾರು!

ಶಿವರಾಯನು ಹೀಗೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತ ನಿರ್ವಿಣ್ಣನಾಗಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು. ಧೀರನೂ, ಗಂಭೀರನೂ, ಕರ್ಮವೀರನೂ, ದೇವ ಭಕ್ತನೂ ಆಗಿದ್ದ ಶಿವರಾಯನಂಥ ಮಹಾವಿಭೂತಿಯ ಮನಸ್ಸು ಕೂಡ, ಅಪರೂಪವಾಗಿಯೇ ಆಗಲೊಲ್ಲದೇಕೆ, ಇಂತಹ ನೀಚ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೊಂದು

ತ್ತಿರುವದನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತಂದರೆ, ತಿಮ್ಮ ಯೋಗ್ಯತೆ ಮೀರಿದ ಶ್ರೇಯಸ್ಕರ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಕೈಹಾಕಿದ ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರ ಮನಸ್ಸು, ಪ್ರತಿಕೂಲ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಚಿಂತೆಯಿಂದ ಕೊಳೆಯುತ್ತಲಿದ್ದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನು ? ಹೀಗೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಚಿಂತೆ ಮಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವದು ಶಿವರಾಯನ ಸ್ವಭಾವವಲ್ಲ. ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲ ಹೀಗೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತವನು ತಟ್ಟನೆ ಎದ್ದು ತನ್ನ ಇಷ್ಟ ದೈವತವಾದ ಶ್ರೀ ಭವಾನಿಯ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಹೋದನು. ಅಂದು ಶುಕ್ರವಾರ, ಶಿವರಾಯನ ಉಪೋಷಣದ ದಿವಸ, ಆ ಭಾವಿಕನು ಅಂದು ಒಂದೇ ಹೊತ್ತು ಊಟ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು ಆತನು ತನ್ನ ಭವಾನಿಯ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ, ಐದು ತಾಸು ರಾತ್ರಿಯಾಗಿರಬಹುದು; ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಹಲವು ನಂದಾದೀಪಗಳು ಢಾಳಾಗಿ ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದವು ; ಅಂದು ಶುಕ್ರವಾರದ ಅಲಂಕಾರ ಪೂಜೆಯಾದದ್ದರಿಂದ, ಜಗಜ್ಜನನಿ ಅಂಬಾಭವಾನಿಯು ಬಹಳ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಳು ; ನಮ್ಮ ಭಾವಿಕ ಶಿವರಾಯನಿಗಂತು ಅಂದಿನ ಅಂಬಾ ಭವಾನಿಯ ಮೂರ್ತಿಯು, ವರಕೊಡಲು ಸಿದ್ಧಳಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದು, ತನ್ನನ್ನು "ಬೇಗ ಬಾ" ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿರುವ ಹಾಗೆ ತೋರಿತು. ಅಂತಹ ಆ ವರದ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೆ ಶಿವರಾಯನ ಚಿಂತೆಯು ದೂರವಾಯಿತು. ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಆ ದೇವಮಂದಿರದ ಏಕಾಂತಸ್ಥಾನ, ಆ ಏಕಾಂತ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಹೊರಬಿದ್ದು ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ವಿವಿಧ ಸುಗಂಧ ಪುಷ್ಪಗಳ, ಹಾಗು ಸುಗಂಧ ಧೂಪಗಳ ಆಲ್ಹಾದದಾಯಕ ಮಿಶ್ರಗಂಧ, ಆ ಮಿಶ್ರಗಂಧರೂಪ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಉತ್ತೇಜಿತವಾದ ಶಿವರಾಯನ ದೈವೀಭಾವ, ಆ ದೈವೀಭಾವದಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಶಿವರಾಯನ ಕಾರ್ಯೋತ್ಸಾಹ ಇವು ಆ ದೇವಿಯ ಪರಮಪ್ರಸಾದಗಳಂತೆ ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಶಿವರಾಯನಿಗೆ ಲಭಿಸಲು, ಆತನು ಕಾರ್ಯೋತ್ಸಾಹದಿಂದ ಶ್ರೀ ಭವಾನಿಗೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ಎದ್ದು ಕೈಜೋಡಿಸಿ ನಿಂತುಕೊಂಡು, ಎವೆ ಇಕ್ಕದೆ ಆ ಜಗನ್ಮಾತೆಯ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟನು. ಆಗ ಆತನಿಗೆ, ತಾನೂ ಜಗತ್ತೂ ಭವಾನಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಅಡಗಿ ಹೋದಂತಾಗಿ, ಭವಾನಿಯೊಬ್ಬಳೇ ಆತನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣಹೊಡಗಿದಳು ! ಹೀಗೆ ಶಿವರಾಯನು ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ದೇವಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತುಕೊಂಡಿರಲು, ದೇವಿಯು ಶಿವರಾಯನಿಗೆ—" ಶಿವಬಾ, ಚಿಂತೆ ಮಾಡ

ಬೇಡ, ಕಾರ್ಯವು ನಿನ್ನದಲ್ಲ ನನ್ನದು ; ಈ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಹಿಡಿ" ಎಂದು ನುಡಿದಂತಾಯಿತು ! ಆಗ ಶಿವರಾಯನು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಕೈ ಒಡ್ಡಲು, ದೇವಿಯ ಕಿರೀಟದ ಮೇಲಿನ ಸಂಪಗೆಯ ಹೂವು ಶಿವರಾಯನ ಬೊಗಸೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿತು ! ಆಗ ಶಿವರಾಯನಿಗೆ ಆದ ಆನಂದವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲು ಶಕ್ಯವಲ್ಲ. ಆತನು ಮಹಾದೇವಿಯ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಕಣ್ಣು ಮೂಗುಗಳಿಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು, ಆನಂದಬಾಷ್ಪಗಳು ಉದುರುತ್ತಿರಲು, ಆತನು ದೇವಿಯನ್ನು ಕುರಿತು—"ಆಯಿ, ಅಂಬಾಭವಾನೀ, ನೀನು ಪ್ರಸಾದ ಕೊಟ್ಟೆ, ಸಂತೋಷವಾಯಿತು ; ಆದರೆ ದ್ರವ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ಕಾರ್ಯವು ಪೂರ್ಣವಾಗುವವರೆಗೆ ನನಗೆ ತೃಪ್ತಿಯು ಮಾತ್ರ ಆಗಲಾರದು !

ಹೀಗೆ ಶಿವರಾಯನು ನುಡಿಯುತ್ತಿರಲು, ತನ್ನ ಬೆನ್ನ ಹಿಂದುಗಡೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರೋ ಬಂದು, ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಕೆಳಗಿಟ್ಟ ಸಪ್ಪಳವಾಯಿತು. ಆಗ ಆತುರದಿಂದ ಶಿವರಾಯನು ಹಿಂದಿರುಗಿ ನೋಡಲು, ಆತನ ತಾಯಿಯಾದ ಜಿಜಾಬಾಯಿಯವರು ಎರಡನೆಯ ಅಂಬಾಭವಾನಿಯಂತೆ ಶಿವರಾಯನನ್ನು ಕುರಿತು—"ಶಿವಬಾ, ದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಭಕ್ತಿಯಪ್ಪಾ ನಿನ್ನದು, ಎಂತಹ ದೇವಭಕ್ತನಪ್ಪಾ ನೀನು ! ಬರಿಯ ದೇವಿಯ ಪುಷ್ಪದ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ನಿನಗೆ ಆನಂದವಾದದ್ದು ಸಹಜವು; ಆದರೆ ನಾನು ಈಗ ತಂದಿರುವ ಅಂಬಾಬಾಯಿಯ ಈ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸದೆ ನಿನಗೆ ತೃಪ್ತಿಯು ಹೇಗಾದೀತು ? ಇಂದು ಶುಕ್ರವಾರವಲ್ಲವೆ ? ಆರು ತಾಸು ರಾತ್ರಿಯಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ಶಿವಬಾ, ಉಪಾಹಾರ ಮಾಡುವದಿಲ್ಲವೇನು ? ಅಪ್ಪಾ, ಯಾಕೋ ನೀನು ಇಂದು ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಊಟವನ್ನೂ ನೆಟ್ಟಗೆ ಮಾಡಿರುವದಿಲ್ಲ, ನಡುವೆಯೂ ಏನೂ ತಿಂದಿರುವದಿಲ್ಲ ; ಆದ್ದರಿಂದ ಎಷ್ಟು ಹಸಿದೆಯಲ್ಲಪ್ಪಾ ! ಇಗೋ, ದೇವಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿರುವ ಈ ಉಪಾಹಾರದ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ನಿನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ತಂದಿದ್ದೇನೆ ; ಸ್ವೀಕರಿಸು. ಶಿವಬಾ, ನೀನು ಉಪಾಹಾರ ಮಾಡದ್ದೆ ನನಗೆ ಹಸಿವೆಯಾದರೂ ಹೇಗೆ ಆದೀತು ಹೇಳು !" ಎಂದು ಕೇಳಲು, ಮಾತೃಭಕ್ತನಾದ ನಮ್ಮ ಶಿವರಾಯನು ತಾಯಿಯ ಚರಣಗಳ ಮೇಲೆ ಮಸ್ತಕವಿಟ್ಟು— "ಅವ್ವಾ, ನೀನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಅಂಬಾ ಭವಾನಿಯು ! ಇಗೋ ಈ ಅಂಬಾಭವಾನಿಯು ತನ್ನ ಕಿರೀಟದ ಮೇಲಿನ ಈ ಸಂಪಗೆಯ ಪುಷ್ಪದ ಪ್ರಸಾದ

ಕೊಟ್ಟದ್ದು ಸಾಲದೆ, ಅದೇ ಅಂಬಾಭವಾನಿಯು ನಿನ್ನ ರೂಪದಿಂದ ಈ ದಿವ್ಯ ಪ್ರಸಾದ ಕೊಡಲು, ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಬಂದಿರುವಳು. ಅವ್ವಾ! ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಾದರೂ ನಿನ್ನ ಉಪಾಹಾರವಾಗಿರುವದಿಲ್ಲವೆ? ಅಮ್ಮಾ! ನೀನು ಹೀಗೆ ಉಪವಾಸ ವನವಾಸ ಮಾಡಿದರೆ ನಿನ್ನ ಶಿವಬಾನ ಗತಿಯೇನು? ಅಂತಹ ಆ ಎಟ್ಟೆ ಮಗನ ಕಾಲಲ್ಲಿ ನೀನು ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಉಪವಾಸವಿರಬೇಕಾಯಿತಷ್ಟೆ? ಅಂದಬಳಿಕ ನಿನ್ನ ಶಿವಬಾನ ಮಾತೃಭಕ್ತಿಗೆ ಸರ್ವಥಾ ಬೆಲೆಯಿಲ್ಲ ನೋಡು!

ಜಿಜಾಯಿ— ಹಾಗಲ್ಲ ಶಿವಬಾ; ನೀನು ಸರ್ವಥಾ ಎಟ್ಟೆ ಮಗನಲ್ಲ ಕಂಡೆಯಾ! ಮಗೂ, ಶಿವೂ, ನೀನು ನನಗೊಬ್ಬಳಿಗೇ ಅಲ್ಲ, ಇಡಿಯ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೇ, ಅದೇಕೆ ಇಡಿಯ ಭರತಭೂಮಿಗೇ ನೀನು ಮುದ್ದು ಮಗುವಾಗಿರುತ್ತೀ. ಅಪ್ಪಾ, ಶಿವರಾಯಾ, ಹಡೆದ ಕರುಳು ಶಾಂತವಾಗದೆ ತಾಯಿಯು ಶಾಂತಳಾಗಳೆಂಬ ಮಾತು, ನಿನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ರಣಶೂರ ಮಗನು ಹುಟ್ಟಿದಾಗ ನಿನ್ನ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬಂದೀತು! ಇರಲಿ, ಶಿವಬಾ, ನನ್ನ ಆಶೀರ್ವಾದದಿಂದ ಅಂತಹ ಶೂರ ಪುತ್ರನನ್ನು ನೀನು ಬೇಗನೆ ಕಾಣುವೆ; ಆದರೆ ಇಂದು ನನ್ನ ಉಪಾಹಾರಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟು ವಿಲಂಬವಾಗಲಿಕ್ಕೆ ನೀನೊಬ್ಬನೇ ಕಾರಣನಲ್ಲ, ಬೇರೊಂದು ಆನಂದದ ಸುದ್ದಿಯೂ ಕಾರಣವಾಗಿರುವದು!

ಶಿವರಾಯ—ಅಮ್ಮಾ, ಅಂತಹ ಆನಂದದ ಸುದ್ದಿಯು ಯಾವದದು? ಯಾರಾದರು ಸಾಧು ಸಂತರ ಚರಣ ಧೂಲಿಯು ನಿನ್ನ ಶಿವಬಾನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿತೋ ಏನು?

ಜಿಜಾಯಿ— ಹೌದು ಶಿವಬಾ, ಮಹಾಗಾಣಪತ್ಯರಾದ ಗಣೇಶಗೋಸಾವಿಗಳು, ಇಂದು ಎರಡು ತಾಸು ರಾತ್ರಿಯಾಗಿರಲು, ಸಪರಿವಾರ ನಿನ್ನ ವಾಡೆಗೆ ಬಂದರು.

ಶಿವರಾಯ— ಅವ್ವಾ! ಸಪರಿವಾರವೆಂದು ಹೇಳುವೆಯಲ್ಲ, ಹಾಗಾದರೆ ಗಣೇಶಗೋಸಾವಿಗಳೊಡನೆ ಮತ್ತೆ ಯಾವ ಯಾವ ಸಾಧು ಸತ್ಪುರುಷರು ಬಂದಿರುವರು? ಸಾಧುಗಳ ಪರಿವಾರವು ಸಾಧುಗಳೇ ಇರಬೇಕಾಗುವದಲ್ಲವೆ?

ಜಿಜಾಯಿ— ಹೌದು, ಗಣೇಶಗೋಸಾವಿಗಳ ಪರಿವಾರವು ಐದುನೂರು ಜನ ಸಾಧುಗಳದಿರುವದು; ಅವರಲ್ಲಿ ವೆಂಕಾಜಿ ವಾಘನೂ ಒಬ್ಬ

ಸಾಧುವೇ ಆಗಿರುವನು! ಶಿವಬಾ, ಸಾಧು ಸಂತರ ಮಹಾ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ಯೋಗ್ಯತೆಯು ಯಾರಿಗಿರುವದು? ರಾಜಗಳ್ಳನಾಗಿದ್ದ ವೆಂಕಾಜಿ ವಾಘನು ಕೂಡ ಗಣೇಶ ಗೋಸಾವಿಗಳ ಮಹಿಮಾ ವಿಶೇಷದಿಂದ ಸಾಧುವಾದದ್ದಲ್ಲದೆ, ಆತನು ತನ್ನಲ್ಲಿದ್ದ ಚಿಂಚವಡದ ಶ್ರೀ ಗಣಪತಿಯ ಬಂಗಾರದ ಪ್ರತಿಮೆಯ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯನ್ನು ಸ್ವತಃ ತನ್ನ ಗವಿಯಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೆ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವನಂತೆ! ಶಿವಬಾ, ಆತನ ಅಪಾರವಾದ ಸಂಪತ್ತು ಇಂದೇ ಶಿವನೇರಿಯ ಭಾಂಡಾರವನ್ನು ನೇರಿದ್ದರಿಂದ, ನಿನ್ನ ಧನದ ಕೊರತೆಯ ಚಿಂತೆಯು ದೂರವಾಯಿತು! ನಾಳೆಗೇ ನೀನು ಕೂಲಿಕಾರರಿಂದ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಸಾವಕಾರವರೆಗಿನವರ ಎಲ್ಲ ಋಣದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಿ, ಸುಖದಿಂದ ನಿದ್ದೆ ಮಾಡು. ಇನ್ನು ಒಂದು ವರ್ಷ ನೀನು ಎಷ್ಟು ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಸಿದರೂ ನಿನಗೆ ಧನದ ಕೊರತೆ ಬರುವಹಾಗಿಲ್ಲ; ಶಿವಬಾ, ಇದೆಲ್ಲ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಮೋರಯಾ ಗೋಸಾವಿಗಳ ಸಮಕ್ಷ ಗಣೇಶ ಗೋಸಾವಿಗಳಿಂದ ಕೇಳುವ ಆನಂದದಲ್ಲಿ, ನಿನ್ನ ಉಪಾಹಾರದ ಮರವೂ ನನಗೆ ಆಗಿಹೋಯಿತು. ಅಂದಬಳಿಕ ನನ್ನ ಉಪಾಹಾರದ ನೆನಪು ನನಗೆ ಹೇಗೆ ಆಗಬೇಕು?

ಶಿವರಾಯ— ಏನು? ಮೋರಯಾ ಗೋಸಾವಿಗಳ ತಮ್ಮಂದಿರಾದ ಗಣೇಶ ಗೋಸಾವಿಗಳು ಬಂದಿರುವರೆಯೆ? ಅಮ್ಮಾ, ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದಹೊರತು ಮನುಷ್ಯನ ಯೋಗ್ಯತೆ ಗೊತ್ತಾಗುವದಿಲ್ಲ ಬಿಡು! ಗಣೇಶ ಗೋಸಾವಿಗಳ ದರ್ಶನವು ನನಗೆ ಬಹಳ ಸಾರೆ ಆಗಿರುತ್ತದೆ, ನಾನು ಕೈಕೊಂಡಿರುವ ಕಾರ್ಯಸಾಧನಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ಟೊಂಕಕಟ್ಟಿದವರು. ನಾನು ಅವರನ್ನು ಒಬ್ಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ಗೋಸಾವಿಗಳೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದೆನು. ಅಹಹ! ಅವರು ವಾಘನನ್ನು ಸಂತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವಂತಹ ಸಮರ್ಥರಿರುವರಲ್ಲವೆ? ಆಯಿ, ಜಿಜಾಯಿ, ನಮ್ಮಂಥ ಸಂಸಾರದೊಳಗಿನ ಕ್ರಿಮಿಗಳು, ಸಾಧು ಸಂತರ ಅಂತ ತಿಳಿಯಲು ಅಸಮರ್ಥರಾದದ್ದರಿಂದ "ಕಾಷಾಯ ದಂಡ ಮಾತ್ರೇಣ ಯತಿಃ ಪೂಜ್ಯೋ ನ ಸಂಶಯಃ" ಎಂಬಂತೆ, ಸಾಧು ಸಂತರ ವೇಷ ಭೂಷಣಗಳನ್ನು ನೋಡಿದ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಅವರನ್ನು ನಾವು ಪೂಜಿಸತಕ್ಕದ್ದು; ಯಾಕಂದರೆ, ನಿಜವಾದ ಸಾಧು ಸಂತರು ಮುಚ್ಚಿದ ಮುಷ್ಟಿಯಂತೆ, ಇಲ್ಲವೆ ಬೂದಿ ಮುಚ್ಚಿದ ಕೆಂಡದಂತೆ ಇರುವದರಿಂದ, ನಾವು ಜಗತ್ತನ್ನೇ ಈಶ್ವರ ಸ್ವರೂಪ

ವೆಂದು ತಿಳಿದು ನಡೆಯುವ ಸಾಧನವಿಟ್ಟರೆ, ಯಾರಿಂದಲೂ ಯಾವ ಬಾಧೆಯೂ ಬಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ; ಆದರೆ ಅವ್ವಾ, ಗಣೇಶ ಗೋಸಾವಿಗಳು ವೆಂಕಾಜಿ ವಾಘನಂಥ ಕಳ್ಳನನ್ನು ಸಾಧುವನ್ನಾಗಿ ಹೇಗೆ ಮಾಡಿದರವ್ವಾ !

ಜಿಜಾಯಿ— ಶಿವಬಾ, ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ನಾನು ಹಿಂದುಗಡೆ ಹೇಳುವೆನು ! ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ನೀನು ಈ ಅಂಬಾಬಾಯಿಯ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಮೊದಲು ಸ್ವೀಕರಿಸು ! ಅಂಬಾಬಾಯಿಯು ದ್ರವ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿರೂಪವಾದ ನಿನ್ನ ಇಷ್ಟಾರ್ಥವನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಮಾಡಿರುವದರಿಂದ, ಇಂದಿನ ಆಕೆಯ ಸಂಪಿಗೆಯ ಹೂವಿನ ಪ್ರಸಾದಕ್ಕೂ, ಆಕೆಯ ಈ ಉಪಾಹಾರದ ಪ್ರಸಾದಕ್ಕೂ ಬಹಳ ಗೌರವವುಂಟಾಗಿದೆ ! ಏಳು, ಶಿವಬಾ, ಅಂಬಾಬಾಯಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ಆಕೆಯ ಈ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಮೊದಲು ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡು ಏಳು !

ಜಿಜಾಯಿಯ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಶಿವರಾಯನು ಅಂಬಾಬಾಯಿಯ ಪ್ರತಿಮೆಗೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ, ಎದ್ದು ನಿಂತುಕೊಂಡು ಆ ಪ್ರತಿಮೆಯ ಮುಖವನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡುತ್ತಿರಲು, ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ತನ್ನ ತಾಯಿಯೇ ತನ್ನನ್ನು ವಾತ್ಸಲ್ಯದ ಮುಗುಳು ನಗೆಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ಶಿವರಾಯನಿಗೆ ತೋರಿತು. ಆಗ ಆತನು ಕೌತುಕದಿಂದಹಿಂದಿರುಗಿ ತನ್ನತಾಯಿ ಜಿಜಾಯಿಯ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಲು, ಆಗ ಸುಮ್ಮನೆ ವಾತ್ಸಲ್ಯದ ಮುಗುಳು ನಗೆ ನಗುತ್ತಿದ್ದ ಅಂಬಾಬಾಯಿಯ ಪ್ರತಿಮೆಯೇ ಈಗ ಜಿಜಾಯಿಯ ರೂಪದಿಂದ ತನ್ನೊಡನೆ ಮಾತಾಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕಾಣಲು, ಆ ಪ್ರತಿಮೆಯು ಶಿವರಾಯನಿಗೆ— "ಯಾಕೆ ಶಿವಬಾ, ಸಂಪಗೆಯ ಹೂವಿನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ನಿನಗೆ ಆನಂದವಾದಂತೆ, ಸಮೃದ್ಧ ಧನಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ನಿನಗೆ ತೃಪ್ತಿಯೂ ಆಯಿತಷ್ಟೆ? ಹಿಡಿ, ದೇವಿಯ ಈಪ್ರಸಾದವನ್ನು" ಎಂದು ನುಡಿದು, ಶುಕ್ರವಾರದ ಪುರಾಣಿ ಸಕ್ಕರೆಯ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಮೊದಲು ಕೊಟ್ಟು, ಶಿವಬಾನ ಮುಂದೆ ಉಪಾಹಾರದ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಬಂಗಾರದ ಹರಿವಾಣವನ್ನು ಸರಿಸಿದಳು ! ಆಗ ಭಾವಿಕನಾದ ಶಿವರಾಯನಿಗೆ ಭಕ್ತಿಯ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದಂತಾಗಿತ್ತು. ಆತನು ದೇವಿಯ ಆ ಶುಕ್ರವಾರದ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಸೇವಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ; ಒಮ್ಮೆ ಜಿಜಾಯಿಯ ಕಡೆಗೆ, ಒಮ್ಮೆ ಅಂಬಾಬಾಯಿಯ ಪ್ರತಿಮೆಯ

ಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತಿರಲು, ಅಂಬಾಬಾಯಿಯು ತನಗೆ ಮೊದಲಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಪುಷ್ಪ ಪ್ರಸಾದವು ಹೆಚ್ಚಿನದೋ, ಅಥವಾ ತನ್ನ ಆಯಿ ಜೀಜಾಯಿಯು ಈಗ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಶುಕ್ರವಾರದ ಪ್ರಸಾದವು ಹೆಚ್ಚಿನದೋ, ಅಥವಾ ಇವೆರಡಕ್ಕಿಂತಲೂ ನನ್ನ ಆ ಅಪ್ಪನು ಈ ಮೊದಲೆ ಹೇಳಿದ ದ್ರವ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ಆನಂದದ ಸುದ್ದಿಯ ಪ್ರಸಾದವು ಹೆಚ್ಚಿನದೋ ! ಎಂಬದೊಂದು ಮುಂಡಿಗೆಯು ಶಿವರಾಯನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನವಾಯಿತು. ಆಗ ಶಿವರಾಯನು ಜಿಜಾಯಿಯನ್ನು ಕುರಿತು—

ಶಿವಬಾ—ಆಯಿೊ, ಜಿಜಾಯಿೊ, ನಿನ್ನ ಪುಣ್ಯೋದರದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ್ದ ನಿನ್ನ ಈ ಶಿವಬಾನಿಗೆ, ಇಂದು ಮೂರು ಪ್ರಸಾದಗಳು ಸಿಕ್ಕವು. ನೀನು ಬರುವ ಮೊದಲು ದೇವಿಯು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ತನ್ನ ಕಿರೀಟದ ಮೇಲಿನ ಸಂಪಗೆಯ ಹೂವಿನ ಪ್ರಸಾದವು ಒಂದನೆಯದು, ಆ ಮೇಲೆ ನೀನು ಹೇಳಿದ ದ್ರವ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ಸುದ್ದಿಯ ಪ್ರಸಾದವು ಎರಡನೆಯದು , ಇದೇ ಈಗ ನೀನು ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಈ ಶುಕ್ರವಾರದ ಪ್ರಸಾದವು ಮೂರನೆಯದು ; ಆದರೆ ಆಯಿೊ, ಈ ಮೂರು ಪ್ರಸಾದಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವದು ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂಬದಗ ಗೂಢವು ನನಗೆ ತಿಳಿಯಲೊಲ್ಲದು ; ಆದ್ದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ನೀನೇ ಸಮರ್ಥಳು ; ಯಾಕಂದರೆ, ನನ್ನ ಹಡೆದಾಕೆ ನೀನು, ನನಗೆ ಮಾತಾಡುವ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಅಂಬಾಬಾಯಿಯಾಗಿರುತ್ತೀ ! ನೀನು ನನ್ನ ಆದಿದೈವತವು; ಅಂತೇ ತೈತ್ತರೀಯ ಶ್ರುತಿಯುಹೇಳಿರುವ ಮಾತೃ, ಪಿತೃ, ಆಚಾರ್ಯ, ಅತಿಥಿ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕೆಂದರೆ ನಾಲ್ಕೇಜನದೇವರಲ್ಲಿ, ನೀನು ಮೊಟ್ಟಮೊದಲಿನ ದೇವತೆಯಾಗಿರುವೆ; ನಿನ್ನಿಂದ ನನಗೆ ಪಿತೃದೇವತೆಯ ಪರಿಚಯವಾಯಿತು; ಆ ಪಿತೃದೇವತೆಯ ಪ್ರಥಮ ಮಂತ್ರೋಪದೇಶದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ, ನನಗೆ ಗುರುದೇವನ ಪರಿಚಯವಾಯಿತು ; ಆ ಗುರುದೇವನು ಸೇವಾಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಉಪದೇಶಿಸಲು, ಅತಿಥಿಯು, ಅಂದರೆ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣುವ ಪ್ರತಿಒಂದು ವಸ್ತುವು ದೇವರೆಂಬ ವಿಚಾರವು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು; ಅಂದಬಳಿಕ ತಾಯಿೊ, ನಿನ್ನ ಶಿವಬಾನು, ಜಗತ್ತನ್ನೇ ದೇವರೆಂದುತಿಳಿದು ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಉದಾತ್ತ ವಿಚಾರದವನಾದದ್ದರ ಮೂಲಕಾರಣವು, ನೀನೇ ಅಲ್ಲವೆ? ಅಂತೇ ಅತಿಥಿದೈವತವಾದ ಅಂಬಾಭವಾನಿಯು ಪುಷ್ಪದ ಒಂದು ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ,

ಆದಿದೈವತವು ನೀನು, ದ್ರವ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ಸುದ್ದಿಯ, ಹಾಗು ಶುಕ್ರವಾರದ ಪುರಾಣಿ ಸಕ್ಕರೆಯ ಹೀಗೆ ಎರಡು ಪ್ರಸಾದಗಳನ್ನು ನನಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತೀ !

ಹೀಗೆ ನುಡಿಯುವ ಶಿವಬಾನ ಕಂಠವು ಸದ್ಗದಿತವಾಯಿತು; ಆತನ ಆನಂದ ಬಾಷ್ಪಗಳು ಒತ್ತರಿಸಿದವು. ಆತನು ಭಕ್ತಿಪರವಶನಾಗಿ ಜಿಜಾಯಿ ಮಾವುಲಿಗೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗವಾಗಿಎರಗಲು, ಆತನ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಭೂಮಾತೆಯು ತನ್ನ ಸತ್ಪುತ್ರನ ಬಿಸಿ ಅಶ್ರುಗಳ ಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ, ಪುಲಕಾಂಕಿತ ಗಾತ್ರಳಾಗಿ—"ಅಪ್ಪಾ, ಮಗೂ, ಶಿವಬಾ, ನೀನು ಜಯಶೀಲನಾಗಪ್ಪಾ! ನಿನ್ನನ್ನು ಹಡೆದದ್ದರಿಂದ ನಿನ್ನ ತಾಯಿ ಜೀಜಾಯಿಯ ಹೊಟ್ಟೆ ತಣ್ಣಗಾದಂತೆ, ನಿನಗೆ ಅನ್ನ ನೀರು ಕೊಟ್ಟು ಸಲಹಿದವಳೆಂಬ ಆರೋಪಕ್ಕೆಗುರಿಯಾದ ನನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯೂ, ನೀನು ನನ್ನ ಬಂಧವಿಮೋಚನೆ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೆಣಗುತ್ತಿರುವದರಿಂದ ತಣ್ಣಗಾಗುತ್ತಲಿರುವದು; ಬಾಳಾ, ಏಳು, ಇನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆ" ಎಂದು ಆತನನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ, ಆ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಭೂಮಾತೆಯು ಜಿಜಾಯಿಯ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿದಳೋ ಅನ್ನುವಂತೆ, ಜೀಜಾಯಿ ಮಾತೆಯು ಶಿವಬಾನನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆಬ್ಬಿಸಿ ತಬ್ಬಿಕೊಂಡು, ಆತನ ನೆತ್ತಿಯನ್ನು ಮೂಸಿನೋಡಿ ಆತನ ಮೈಮೇಲೆ ಕೈಯಾಡಿಸಿದಳು. ಆಗ ಆ ಸಾಧ್ವಿಯ ಕಂಠವೂ ಸದ್ಗದಿತವಾಯಿತು; ಆಕೆಯ ಕಣ್ಣುಗಳೂ ಆನಂದಾಶ್ರುಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದವು; ಆಕೆಯ ಮುಖದಿಂದ ಮಾತುಗಳು ಹೊರಡದ್ದರಿಂದ, ಕೆಲಹೊತ್ತಿನಮೇಲೆ ಕಂಪಿತಸ್ವರದಿಂದ ಆ ಮಾವುಲಿಯು—"ಶಿವಬಾ," ಎಂಬ ಒಂದೇ ಒಂದು ಶಬ್ದವನ್ನು ಬಹು ಕಷ್ಟದಿಂದ ನುಡಿಯಲು, ಆ ಮಾತೃಭಕ್ತ ಶಿವರಾಯನಿಗೆ ಭಕ್ತಿಯ ಉದ್ರೇಕದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಕ್ಷರವನ್ನೂ ಉಚ್ಚರಿಸುವ ಅವಸಾನವು ಉಳಿಯದ್ದರಿಂದ, ಆತನು, ಭಕ್ತಿಯ ನಮ್ರತೆಯಿಂದ ತನ್ನ ನೇತ್ರಗಳು ಅಶ್ರುಪೂರ್ಣವಾಗಿರಲು, ಮುಖವೆತ್ತಿ ತಾಯಿಯ ಮುಖವನ್ನು ಅತ್ಯಂತವಾದ ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ನೋಡತೊಡಗಿದನು! ಧನ್ಯರಾದ ಆ ಮಾತಾ—ಪುತ್ರರ ವಾತ್ಸಲ್ಯ—ಭಕ್ತಿಗಳ ಸಮ್ಮೇಲನದ ಆನಂದದ ಅಮೂರ್ತಸ್ವರೂಪವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲು,ಜಡಗಳಾದ ಯಾರ ಲೇಖನಿಗಳೂ ಸರ್ವಥಾ ಸಮರ್ಥವಾಗಲಾರವೆಂತಲೇ ನಾವು ಭಾವಿಸುವೆವು. ಆ ಅಲಭ್ಯವಾದ ಆನಂದವನ್ನು ಆ ತಾಯಿ ಮಕ್ಕಳಿಬ್ಬರು ಕೆಲಕಾಲ ಅನುಭವಿಸಿ

ತೃಪ್ತರಾಗುತ್ತಿರಲು, ಸಾಧ್ವೀ ಜಿಜಾಬಾಯಿಯವರು ಶಿವಬಾನನ್ನು ಕುರಿತು—

ಜಿಜಾಬಾಯಿ—ಅಪ್ಪಾ, ಶಿವೂ, ಮಾತೃ ದೈವತದ ಶ್ರುತ್ಯುಕ್ತವಾದ ಈ ಗೌರವದ ಉಕ್ತಿಯನ್ನು ನೀನು ಎಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದೆಯಪ್ಪಾ!

ಶಿವಬಾ—ಅವ್ವಾ, ನನ್ನ ಆದಿ ಗುರುಗಳಾದ ದಾದೋಜಿಕೋಂಡ ದೇವರಲ್ಲಿ!

ಜಿಜಾಯಿ—ಹೀಗೋ! ಬಹಳ ಸಂತೋಷವು; ಇಂತಹ ಗುರುಭಕ್ತನಾದ ನೀನು ಎಂಥ ಮುಂಡಿಗೆಯನ್ನಾದರೂ ಒಡೆಯಬಹುದು! ಆದರೆ ಶಿವಬಾ, ನಿನ್ನ ಆ ಆದಿ ಗುರುಗಳು, ದೇವರು ಇರುವ ಸ್ಥಳಗಳ ವಿಷಯದ ಬಾಲಪಾಠವನ್ನು ನಿನಗೆ ಹೇಳಿರುವರೋ ಇಲ್ಲವೋ?

ಶಿವಬಾ—ಹೇಳಿರುವರು ತಾಯಿ.

ಜಿಜಾಯಿ—ಹಾಗಾದರೆ ದೇವರು ಎಲ್ಲಿ ಇರುವನು ಹೇಳು.

ಶಿವಬಾ—ಅವ್ವಾ, ಎಲ್ಲರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿಯೂ, ಎಲ್ಲ ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ದೇವರು ಇರುವನು!

ಜಿಜಾಯಿ—ಅಂದಬಳಿಕ ನಿನ್ನ ಉಪಾಸ್ಯ ದೈವತವಾದ ಅಂಬಾಬಾಯಿಯ ಈ ಮೂರ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವನಲ್ಲವೆ?

ಶಿವಬಾ—ಹೌದು, ಇರುವನು.

ಜಿಜಾಯಿ—ನನ್ನಲ್ಲಿ?

ಶಿವಬಾ—ನಿನ್ನಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವನು ತಾಯಿ!

ಜಿಜಾಯಿ—ಅಂದಬಳಿಕ ಶಿವಬಾ, ಹೃದಯದಲ್ಲಿರುವ ದೇವರ ಪ್ರೇರಣೆಯಂತೆ ನಮ್ಮ ವ್ಯವಹಾರಗಳು ನಡೆದಿರುವದರಿಂದ, ಈ ಮೂರ್ತಿಯಲ್ಲಿ, ಹಾಗು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಇರುವ ದೇವರೇ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಸಂಗೋಚಿತ ಪ್ರಸಾದಗಳಲ್ಲಿ ತಾರತಮ್ಯಭಾವವನ್ನು ಸರ್ವಥಾ ಎಣಿಸಲಾಗದುಕಂಡೆಯಾ! ಶಿವಬಾ, ಸದ್ಭಾವ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಸ್ಥಿತಿಯು ಹೀಗೆಯೇ ಸರಿ!

೧೪ ನೆಯ ಪ್ರಕರಣ—ರಾಜನಿಷ್ಠೆಯ ವೈಭವ

ಮೋರಯಾ ಗೋಸಾವಿಗಳ ಭವಿಷ್ಯವಾಣಿಯ ಎಂಟನೆಯ ದಿವಸವು, ಬೆಳಗಿನ ಎಂಟುಘಂಟೆಯಾಗಿದೆ; ಉಭಯ ಗೋಸಾವಿಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನವು ತೀರಿದೆ; ಆ ಉಭಯ ಗುರುಗಳ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ತನ್ನ ರಾಜ್ಯಸ್ಥಾಪನದ ಮಹಾಕಾರ್ಯಕ್ಕಾದ ಸಹಾಯಕ್ಕಾಗಿ, ಶಿವರಾಯನು ಭಕ್ತಿನಮ್ರನಾಗಿ, ಅವರನ್ನು ದರ್ಬಾರಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ಯಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಾನೆ; ಪೂಜೆ ಪುನಸ್ಕಾರಗಳಾಗಿದ್ದ ಚಿಂಚವಡದ ಶ್ರೀ ಸಿದ್ಧಿವಿನಾಯಕನ ಬಂಗಾರದ ಪ್ರತಿಮೆಯ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತಲಿದೆ; ವಿವಿಧ ಮಂಗಲ ವಾದ್ಯಗಳನ್ನು ಬಾರಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ವಾದಕರು ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಹೊರಡುವ ಹಾದಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ, ಬಹು ದೊಡ್ಡ ಧನರಾಶಿಯು ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಶಿವರಾಯನ ಭಾಂಡಾರವನ್ನು ಸೇರಿದ ಸುದ್ದಿಯು ಆ ಶಿವನೇರಿ ದುರ್ಗದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಹಬ್ಬಲು, ಕೆಲಸಗಾರರೂ, ದುರ್ಗವಾಸಿಗಳೂ, ಬೇರೆ ಉತ್ಸವಪ್ರಿಯರೂ ದರ್ಬಾರದ ಸಮಾರಂಭವನ್ನು ನೋಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಗುಂಪುಗುಂಪಾಗಿ ಆಸ್ಥೆಯಿಂದ ನೆರೆಯುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ; ಅಷ್ಟು ಜನ ಸಮೂಹವು ನೆರೆದಿದ್ದರೂ, ಶಿವರಾಯನ ಪ್ರಖರವಾದ ಕ್ಷಾತ್ರತೇಜಸ್ಸಿನ ದರ್ಪದಿಂದಲೂ, ಆ ಉಭಯ ಗೋಸಾವಿಗಳ ಶಾಂತವಾದ ಬ್ರಹ್ಮತೇಜಸ್ಸಿನ ಮನೋಹರತೆಯಿಂದಲೂ ಉಂಟಾದ ಭಯ–ಭಕ್ತಿಗಳ ಮೂಲಕ, ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ತಬ್ಧತೆಯುಂಟಾಗಿದೆ; ಆಗ ,,ಯಾರು ಪುನಃ ಆ ಉಭಯ ಸತ್ಪುರುಷರನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಮಿಸತೊಡಗಿದ್ದಾರೆ; ಯಾರು ತಮ್ಮ ಅಭೀಷ್ಟವನ್ನು ಸಲಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಕೃಪಾಳುಗಳಾದ ಆ ಮಹಾಮಹಿಮರನ್ನು ಮನಸಾ ಶರಣುಹೋಗತೊಡಗಿದ್ದಾರೆ; ಯಾರು ಶಿವರಾಯನ ದಿವ್ಯ ತೇಜಸ್ಸಿಗೂ, ಅಗಾಧ ಕರ್ತೃತ್ವಶಕ್ತಿಗೂ, ಗುರುಭಕ್ತಿ ವಿಶೇಷಕ್ಕೂ, ಯುಕ್ತಿಪ್ರಯುಕ್ತಿಗಳಿಗೂ, ಅನುಪಮ ಪರಾಕ್ರಮಕ್ಕೂ ಪ್ರಸನ್ನರಾಗಿ ಆತನ

ದರ್ಶನಾಕಾಂಕ್ಷಿಗಳಾಗಿರಲು, ಅವರ ರಾಜನಿಷ್ಠೆಯು ಅಭಿವೃದ್ಧವಾಗತೊಡ ಗಿದೆ; ಯಾರು ಚಿಂಚವಡದ ಗಣಪತಿಯ ಮೂರ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರದ್ಧಾ-ಭಕ್ತಿಗಳುಳ್ಳವರಾಗಿ, "ಈ ಜಾಗ್ರತ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದ ವೆಂಕಾಜಿ ವಾಘನ ಸರ್ವಸ್ವದ ನಾಶವಾಗಿ ಹೋಯಿತೆಂ"ದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಂದು ಕೊಂಡು, ಗಣಪತಿಯ ಮೂರ್ತಿಯ ದರ್ಶನಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಅತ್ಯಂತ ಆತು ರರಾಗಿದ್ದಾರೆ, ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದಿಲ್ಲೊಂದು ವಿಧದ ಸದ್ಭಾವಗಳನ್ನು ತಾಳುತ್ತ, ಉತ್ಸವವು ದರ್ಬಾರಕ್ಕೆ ಸಾಗಿಬರುವ ಹಾದಿಯನ್ನು ಕೌತುಕದಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿರಲು, ಒಬ್ಬ ಕಂಚುಕಿಯನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ನೇತಾಜಿಪಾಲಕರನೂ, ವೆಂಕಾಜಿವಾಘನೂ ಆ ಉತ್ಸವಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಶೋಭೆಯುಂಟಾಗುತ್ತಿರಲು, ಗಣೇಶ ಗೋಸಾವಿಗಳ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ಶಿವರಾಯನ ಬಳಿಗೆ ಬರತೊಡ ಡಗಿದರು !

ನೇತಾಜಿಗೆ ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೂ ಶಿವರಾಯನಮೇಲೆ ಅತ್ಯಂತವಾದ ಶ್ರದ್ಧೆ ; ಆ ಶ್ರದ್ಧೆಯು, ಗಣೇಶಗೋಸಾವಿಗಳ ಸಹವಾಸದಿಂದ ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಅಭಿವೃದ್ಧ ವಾಗುತ್ತಲೇ ಬಂದಿತ್ತು. ಆತನು ಶಿವನೇರಿ ಕೋಟೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದ ನಿನ್ನಿನ ರಾತ್ರಿಯಂತು, ಶಿವರಾಯನ ದರ್ಶನದ ಆತುರತೆಯಿಂದ ಆತನಿಗೆ ಬೆಳತನಕ ನಿದ್ದೆಯೇ ಬಂದಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಆತನು ಆ ನಿದ್ದೆಗೇಡಿನಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಕೆಯ ಸುದ್ದಿಗಳ, ಹಾಗು ತನ್ನ ಮನಃಕಲ್ಪನೆಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಶಿವರಾಯನದೊಂದುಮೂರ್ತಿ ಯನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ, ಅದನ್ನು ತನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅದನ್ನೇ ಚಿಂತಿಸು ತ್ತಲಿದ್ದನು. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಆತನು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ವೆಂಕಾಜಿಯೊಡನೆ ಕಂಚುಕಿಯನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಹೊರಟಿರಲು, ಆತನು ತನ್ನೊಳಗೆ "ನನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಶಿವರಾಯನ ಮನಸ್ಸು ಸುಪ್ರಸನ್ನವಾಗುವಂತೆ ನನ್ನಿಂದ ಯಾವ ಪರಾಕ್ರಮದ ಕೆಲಸವಾಗಿರುವದು? ವೆಂಕಾಜಿ ವಾಘನ ಸಂಪತ್ತು ಶಿವರಾಯ ನಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಲಿಕ್ಕೆ, ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಗಣೇಶಗೋಸಾವಿಗಳ ಪ್ರಭಾವವೇ ಕಾರಣವಾಗಿರುವದು. ಆದ್ದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಶಿವರಾಯನ ಮನಸ್ಸು ಮೆಚ್ಚುವಂ ತಹ ಪರಾಕ್ರಮದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವ ಸುಯೋಗವು ನನಗೆ ಇನ್ನು ಮೇಲಾದರೂ ಒದಗಿಬರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆ?" ಎಂದು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಲಿದ್ದನು.

ಹೀಗೆ ನೇತಾಜಿಯು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ, ವೆಂಕಾಜಿ ವಾಘನ ಮನಸ್ಸಿ ನಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ವಿಚಾರಗಳು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿದ್ದವು. ಈ ವರೆಗೆ ಮಾಡಿದ್ದ ನನ್ನ

ಕ್ರೂರಕರ್ಮಗಳಿಗಾಗಿ ಶಿವರಾಯನು ನನಗೆ ಎಂತಹಕಠಿಣ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನಾದರೂ ವಿಧಿಸಬಹುದು! ನನಗೆ ಆತನು ದೇಹಾಂತ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೂ ಅನ್ಯಾಯವಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ; ನಾನುಮಾಡಿದ ಪಾಪಗಳಿಗಾಗಿ ನಾನು ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ದುಃಖವನ್ನು ಭೋಗಿಸಬೇಕಾಗುವದಷ್ಟೇ? ಅಂದಬಳಿಕ ಧರ್ಮರಕ್ಷಕನಾದ ಶಿವರಾಯನು, ತನ್ನ ಶಿಷ್ಟಪಾಲನ–ದುಷ್ಟಶಾಸನ ಧರ್ಮದಂತೆ ದುಷ್ಟನಾದ ನನಗೆ ಕಠಿಣ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸಿದಷ್ಟು, ನನಗೆ ಪರಲೋಕದಲ್ಲಾಗಬೇಕಾಗಿರುವ ಶಿಕ್ಷೆಯು ಕಸುವು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಡಿಮೆಯಾದೀತು; ಆದರೆ ಕರುಣಾಳುಗಳಾದ ಗಣೇಶಗೋಸಾವಿಗಳ ಪತಿತ ಪಾವನತ್ವದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ, ಭಾವಿಕನಾದ ಶಿವರಾಯನು ನನ್ನನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ಕ್ಷಮಿಸಿಬಿಡುವನೋ ಏನೋ! ಶಿವರಾಯನು ನನ್ನನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸಲಿ ಅಥವಾ ಶಿಕ್ಷಿಸದಿರಲಿ, ಆತನ ಧರ್ಮೋದ್ಧಾರದ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ನನ್ನ ಈ ದೇಹವನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುವದೇ ನನ್ನ ನಿಶ್ಚಯವು. ಗಣೇಶಗೋಸಾವಿಗಳ ಅದ್ಭುತಶಕ್ತಿಯಿಂದ ನನ್ನ ಅಶುದ್ಧ ಮನಸ್ಸು ಈಗ ಶುದ್ಧವಾಗಿರುವದು ಸರಿ; ಆದರೆ ನಾನು ಅಶುದ್ಧಚಿತ್ತನಾಗಿದ್ದಾಗಿನ ನನ್ನ ದುಷ್ಕರ್ಮಗಳ ಭೋಗವು ನನಗೆ ಹೇಗೆ ತಪ್ಪೀತು? ಇರಲಿ, ಈಗ ಶಿವರಾಯನ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಹೊರಟಿರುವ ನನ್ನ ಈ ವಿಚಾರಗಳಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು? ದೇಹದ ಅಭಿಮಾನವನ್ನೂ, ಜೀವಿತದ ಆಶೆಯನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟಿರುವ ನನಗೆ ಯಾತರ ಭಯವು? ನಿರ್ಭಯದಿಂದ ನಾನು ಮೊದಲು ಶಿವರಾಯನ ದರ್ಶನವನ್ನಂತು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವೆನು.

ಹೀಗೆ ನೇತಾಜಿಯಲ್ಲಿ ಪೌರುಷದ ವಿಚಾರಗಳೂ, ವೆಂಕಾಜಿಯಲ್ಲಿ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದ ವಿಚಾರಗಳೂ ಉಂಟಾಗಿರಲು, ಅವರಿಬ್ಬರು ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದಿರುವದನ್ನು ಕಂಚುಕಿಯು ನಿವೇದಿಸಿದನು ಆಗ ನೇತಾಜಿಯಲ್ಲಿಯೂ, ವೆಂಕಾಜಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಗುರುಭಕ್ತಿ–ರಾಜಭಕ್ತಿಗಳೆರಡರ ತಾಕಲಾಟದಿಂದ ವಿನಮ್ರಭಾವವು ಉಂಟಾಗಿರಲು, ಅವರು ಆ ಮೂರು ದಿವ್ಯಮೂರ್ತಿಗಳಿಗೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಿ ಕೈಜೋಡಿಸಿ ನಿಂತುಕೊಂಡರು. ಆಗ ಗಣೇಶಗೋಸಾವಿಗಳು ಶಿವರಾಯನನ್ನು ಕುರಿತು–ಶಿವಪ್ರಭೋ, ಇಂದಿನ ಸಮಾರಂಭದಯೋಗವು ಇವರಿಬ್ಬರಿಂದ ಉಂಟಾಗಿರುವದು. ನೇತಾಜೀ, ನೀನು ತರುಣರ ಗುಂಪುಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಈಗ ಐದನೂರು ಜನ ತರುಣರ ಸಶಸ್ತ್ರ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಶಿವಪ್ರಭುಗಳ

ಸ್ವರಾಜ್ಯಸ್ಥಾಪನೆಯ ಮಹಾಕಾರ್ಯದ ಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿ ಒದಗಿಸಿಕೊಡದಿದ್ದರೆ, ಅಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಅವರ ಸಹಾಯ ಸಂಪತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕೊರತೆಯುಂಟಾಗುತ್ತಿತ್ತು; ವೆಂಕಾಜೀ, ನಿನ್ನಿಂದ ಈಗ ಶಿವಪ್ರಭುಗಳಿಗೆ ಒದಗಿರುವ ಧನಸಹಾಯವು ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟದಲ್ಲ ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಂದಾಗಿರುವ ಸಹಾಯಗಳು, ಶಾಂತವಾಗುತ್ತಿದ್ದ ದೀಪಕ್ಕೆ ಬತ್ತಿ-ಎಣ್ಣೆಗಳನ್ನ ಹಾಕಿದಂತಾಗಿದೆ; ಅನ್ನಲು, ನೇತಾಜಿಯೂ, ವೆಂಕಾಜಿಯೂ ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು ವಿನಯದಿಂದ ನಿಂತುಕೊಂಡರು. ಆಗ ಶಿವರಾಯನು—"ಹೌದು ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ," ಎಂದು ತಲೆಬಾಗಿ ವಿನಯದಿಂದ ನುಡಿದು ನೇತಾಜಿಯನ್ನು ಕುರಿತು—"ನೇತಾಜೀ, ಗುರುಗಳು ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡಿಸಿದಂತೆ ನೀವು ರಾಷ್ಟ್ರಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿರುವಿರಿ. ಈ ವರೆಗೆ ನನಗೆ ಸಹಾಯಮಾಡಿದವರಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ನೆನಪು ನನಗೆ ಮೇಲೆಮೇಲೆ ಆಗುತ್ತ ಹೋಗುವಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ ಸ್ವರಾಜ್ಯದೀಪದ ಬತ್ತಿ-ಎಣ್ಣೆಗಳೆರಡೂ ತೀರುತ್ತಿರುವಾಗ, ಶ್ರೀ ಗುರುಗಳು ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡಿಸಿದಂತೆ, ನೇತಾಜೀ, ನೀವು ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಒದಗಿಸಿ ಹೊಸ ಬತ್ತಿಯನ್ನು ಹಾಕಿದಂತೆ ಆಗಿದೆ; ವೆಂಕಾಜೀ, ಗೂಢವಾದ ಈಶ್ವರೀಸಂಕೇತದಂತೆ ನೀವು ದ್ರವ್ಯಸಂಚಯುವಮಾಡಿ ಇಡದಿದ್ದರೆ, ಶಾಂತವಾಗುತ್ತಿದ್ದ ದೀಪಕ್ಕೆ ಎಣ್ಣೆಯಂತೆ ಅದು ಈಗ ಹೇಗೆದೊರೆಯುತ್ತಿತ್ತು? ಇನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಈ ದ್ರವ್ಯದ ಗ್ರಾಹ್ಯಾಗ್ರಾಹ್ಯತೆಯ ನಿರ್ಣಯ ಹೇಳಲು, ಶ್ರೀ ಗುರುಗಳು ಸಮರ್ಥರಿರುವರು!" ಎಂದು ನುಡಿದು ಅವರನ್ನು ಯೋಗ್ಯಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡನು.

"ನೋಡಬೇಕು-ನೋಡಬೇಕು; ಶಿವರಾಯನನ್ನು ಬೇಗನೇ ನೋಡಬೇಕು" ಎಂದು ಆತುರಪಡುತ್ತಿದ್ದ ನೇತಾಜಿಯ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಶಿವರಾಯನ ಮೂರ್ತಿಯು ಬೀಳಲು, ಆ ರಾಜನಿಷ್ಠನು ಆಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತನಾದನು. ಈ ಮೊದಲೆ ಆತನು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಶಿವರಾಯನ ಮೂರ್ತಿಯು ಈಗ ತೀರಾ ನಿಸ್ತೇಜವಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ಮನುಷ್ಯನು ತಾನು ನೋಡಿದ್ದರಮೇಲಿಂದ ನೋಡದೆಯಿದ್ದದ್ದನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಷ್ಟೆ? ತನ್ನ ಹುಲ್ಲು ಗುಡಿಸಿಲನೋಡಿ ವಿಜಾಪುರದ ಗೋಲಗುಮುಟವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವ ಹಳ್ಳಿಯ ಕಗ್ಗನ ಗತಿಯು ಈಗ ನೇತಾಜಿಯದಾಯಿತು! ನೇತಾಜಿಯು ತನ್ನಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಶಿವಾಜಿಯ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡದ್ದು, ತನ್ನ ಚೌಕ

ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಬರುತ್ತಲಿದ್ದ ಮುಸಲ್ಮಾನ ದಂಡಾಳುಗಳ ಮುಖ್ಯರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದವರನ್ನು ನೋಡಿ; ಅಂದಬಳಿಕ ಶಿವರಾಯನಂಥ ಸ್ವಪ್ರಕಾಶಕ ವಿಭೂತಿಯ ಪ್ರಖರ ತೇಜಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ, ವಿಷಯಲೋಲುಪರಾದ ಆ ಪರಪ್ರಕಾಶಕ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಸಿರಿವಂತ ಸರದಾರರ ಮಂದ ತೇಜಸ್ಸು ಅಡಗಿಹೋದದ್ದೇನಾಶ್ಚರ್ಯವು? ಶಿವರಾಯನ ಆ ದಿವ್ಯಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ನೋಡಿ ನೇತಾಜಿಯು ಕೃತಕೃತ್ಯನಾದನು, ವೆಂಕಾಜಿಯಂತು, ತಾನು ದತ್ತಾಜಿ ಪಾಟೀಲನ ಮುಂದೆ ಶಿವಾಜಿಯನ್ನು ನಿಂದಿಸಿದ್ದು ನೆನಪಿಗೆ ಬರಲು, ಬಹಳವಾಗಿ ನಾಚಿಕೊಂಡನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಗಣಪತಿಯ ಸುವರ್ಣಮೂರ್ತಿಯನ್ನು, ಶೃಂಗರಿಸಿದ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಲು, ನೇತಾಜಿಯೂ, ವೆಂಕಾಜಿಯೂ ಗೋಸಾವಿಗಳಿಬ್ಬರನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ಅತ್ಯಂತ ಪೂಜ್ಯಭಾವದಿಂದ ತಲೆಬಾಗಿ ಕೈಜೋಡಿಸಿ ಶಿವರಾಯನ ಸಂದರ್ಶನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಹೊತ್ತುಕೊಳ್ಳಲು, ಆ ವಿಘ್ನೇಶ್ವರನ ಮೆರವಣಿಗೆಯು ಸಮಾರಂಭದಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಸಾಗಿತು. ಆಗ ವಿವಿಧ ಮಂಗಲ ವಾದ್ಯಗಳು ಬಾರಿಸತೊಡಗಿದವು; ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯ ಬಲಗಡೆಯ ಮಗ್ಗಲಲ್ಲಿ ಶಿವರಾಯನು ಗಣಪತಿಗೆ ಚೌರಿಯನ್ನು ಬೀಸುತ್ತ ಸಾಗಿಬರುತ್ತಲಿದ್ದನು; ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯ ಎಡ ಮಗ್ಗಲಲ್ಲಿ ಮಹಾತ್ಮರಾದ ಗೋಸಾವಿಗಳಿಬ್ಬರು ಸಾಗಿಬರುತ್ತಲಿದ್ದರು. ಇಂತಹ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯನ್ನನುಸರಿಸಿ, ಕರ್ತೃತ್ವಶಾಲಿಗಳಾದ ಸರದಾರರೂ, ಸೇನಾಪತಿಗಳೂ ಸಾಗಿಬರುತ್ತಲಿದ್ದರು. ಶಿವರಾಯನ ಆಗಿನ ಅಂಕುರರೂಪದ ಸ್ವರಾಜ್ಯದ ಪುಟ್ಟ ಚತುರಂಗ ಸೇನೆಯಿಂದ, ಮೆರವಣಿಗೆಗೆ ವಿಲಕ್ಷಣ ಶೋಭೆಯುಂಟಾಗಿತ್ತು. ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯ ಮುಂದುಗಡೆಯಲ್ಲಿ ಪಾತರದವರು ಮಂಗಲದ್ಯೋತಕರಾಗಿ ಸಾಗಿದ್ದರು. ಶಿವರಾಯನ ಆಗಿನ ಸ್ವರಾಜ್ಯವು ಅಂಕುರರೂಪದ್ದಾಗಿದ್ದರೂ, ಯಾವದೊಂದು ವೃಕ್ಷದ ಅಂಕುರದಲ್ಲಿ ಆ ವೃಕ್ಷದ ಎಲೆ–ಟೊಂಗೆ–ಹರಿ–ಹೂ–ಕಾಯಿಗಳೆಲ್ಲ ಅಡಕವಾಗಿದ್ದು, ಕಾಲಕ್ರಮದಂತೆ ಅದರ ಒಂದೊಂದೇ ಆ ಅಂಗಗಳು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತ ಬರುವಂತೆ, ಶಿವರಾಯನ ಆ ಅಂಕುರರೂಪ ಸ್ವರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಾಂಗಗಳೆಲ್ಲ ಇರುತ್ತಿದ್ದು, ಕಾಲಕ್ರಮದಂತೆ ಅವು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತ ಬರುತ್ತಲಿದ್ದವು! ಆ ಮೆರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತಿದ್ದ ಮಂಗಲಮೂರ್ತಿಯ ನಾಮಘೋಷವು ಆ ಶಿವನೇರಿ ದುರ್ಗವನ್ನು ತುಂಬಿ ಹೊರಸೂಸುತ್ತಲಿತ್ತು.

ಮೆರವಣಿಗೆಯು ಹೀಗೆ ಸಮಾರಂಭದಿಂದ ಸಾಗುತ್ತ ಸಭಾಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಸಮ್ಮುಖ ವಾಗಿ ಬರಲು, ಸಭಾಸ್ಥಾನದ ಮುಂದಿನ ಪಟಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ಸಾಲಾಗಿ ಸಿಸ್ತಿ ನಿಂದ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದ ನೇತಾಜಿಯ ಐದುನೂರುಜನ ಉತ್ಸಾಹಿ ತರುಣಸೈನಿಕರನ್ನು ನೋಡಿ ಶಿವಾಜಿಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಸಂತೋಷವಾಗುವಾಗ, ನೇತಾಜಿಯ ಕರ್ತೃ ತ್ವಶಾಲಿ ಮೂರ್ತಿಯು ಅವರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟಿತು! ಆ ತರುಣ ಸೈನಿಕರು ಸೈನ್ಯದ ಸಿಸ್ತಿನಂತೆ ಮೆರವಣಿಗೆಯನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿದರು; ಆಗ ಸೌಜನ್ಯದ ಶಿಷ್ಟ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕನುಸರಿಸಿ ಮಂಗಲಮೂರ್ತಿಯ ಜಯಜಯಕಾರ ಧ್ವನಿಯ ಹೊರತು, ಬೇರೆ ಯಾರ ಜಯಜಯಕಾರ ಧ್ವನಿಯೂ ಅಲ್ಲಿ ಕೇಳಬರುತ್ತಿ ದ್ದಿಲ್ಲ; ಅದರಂತೆ ಉಜ್ವಲ ಬ್ರಾಹ್ಮ-ಕ್ಷಾತ್ರ ತೇಜಸ್ಸುಗಳಿಂದ ದರ್ಪಿತವಾದ ಆ ಮೆರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಷ್ಟಾಚಾರಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪದ ಬೇರೆ ಯಾವ ಹುಡುಗಾಟಿಕೆಯ ವ್ಯವಹಾರಗಳೂ ನಡೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ; ಎಲ್ಲರೂ ನಿಷ್ಠಾವಂತರಾಗಿ ಸ್ವಾಮಿಕಾ ರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಾಣಕೊಡಲು ಸಿದ್ಧರಾಗಿರುವದು ಮಾತ್ರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತಿತ್ತು.

ಹೀಗೆ ಮೆರವಣಿಗೆಯು ಗಣಪತಿಯ ಜಯಘೋಷದೊಡನೆ ಸಭಾಮಂ ದಿರಕ್ಕೆ ಬರಲು, ಅದರ ಅಗ್ರಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಗಣಪತಿಯ ಪ್ರತಿಮೆಯ ಸ್ಥಾಪನ ವಾಯಿತು. ಎಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಆಸನಗಳಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರು. ಆಗ ಮೋರಯಾ ಗೋಸಾವಿಗಳು ಸಭಿಕರನ್ನು ಕುರಿತು—"ವೀರರೇ, ಶ್ರೀ ಗಣ ಪತಿಯ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ನಮ್ಮ ಶಿವಪ್ರಭುವು, ಗೋ-ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪ್ರತಿಪಾಲ ನೆಗಾಗಿಯೂ, ವೈದಿಕ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಪರಧರ್ಮದವರಿಂದ ಆಗುವ ಬಾಧೆಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಪರಿಪರಿಯಾಗಿ ಕಷ್ಟಪಡುತ್ತಿರುವದು ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದ ಮಾತೇ ಇರುವದರಿಂದ, ನಾನು ಮತ್ತೆ ಅದನ್ನು ನಿಮಗೆ ಹೇಳುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ಈ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ತ್ರಿಕರಣಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಶಿವರಾ ಯನಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು. ಹಿಂದಕ್ಕೆ ತ್ರಿಪುರಾಸುರ ಸಂಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರಲು, ಬ್ರಹ್ಮೇಂದ್ರಾದಿ ಸಮಸ್ತ ದೇವತೆಗಳೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸತ್ವವನ್ನು ಪರಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿ, ಆತನ ಬಲವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿ ಸಿದಂತೆ, ನಾವೂ ನಮ್ಮ ನಮ್ಮ ಸತ್ವವನ್ನು ಶಿವರಾಯನಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿ ಆತನ ಬಲ ವನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿಸಬೇಕಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ನೇತಾಜಿಪಾಲಕರನು ತನ್ನ ಐದು

ನೂರು ಜನ ತರುಣ ಪರಿವಾರದೊಡನೆ ತಾನು ಶಿವರಾಯನಿಗೆ ಸಹಾಯಕನಾಗಿ ಬಂದು ಕೂಡಿರುವದರಿಂದ, ಶಿವರಾಯನ ಕಾರ್ಯೋತ್ಸಾಹವು ಹೆಚ್ಚಿರುವದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ; ಅದರಂತೆ, ವೆಂಕಾಜಿವಾಘನು ನಮ್ಮ ಗಣೇಶಗೋಸಾವಿಗಳ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಕಳ್ಳತನದ ತನ್ನ ದುಷ್ಕರ್ಮವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು, ತನ್ನ ಭಂಡಾರವನ್ನೆಲ್ಲ ಶಿವರಾಯನಿಗೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟಿರುವದು ಅಭಿನಂದನೀಯವೇ ಸರಿ; ಆದರೆ ಈಗ ನಾವು ಶ್ರೀ ಗಣಪತಿಯ ಸಂದೇಶದಂತೆ ಶಿವರಾಯನಿಗೆ ಸೂಚಿಸುವೆನೆಂದರೆ—ಆ ಪ್ರಭುವು ತಾನಾಜಿಯನ್ನು ಸಪರಿವಾರ ತನ್ನ ಸ್ವಾಮಿನಿಷ್ಠ ಪರಿವಾರದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು, ಆತನಿಗೆ ದೇಶಸೇವೆಯ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು, ಮತ್ತು ವೆಂಕಾಜಿಯು ಸಂಪಾದಿಸಿರುವ ಹೇರಳ ಹಣವನ್ನು ದೇಶಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿ, ಅದನ್ನು ಪವಿತ್ರವಾಗಿಯೂ, ಸಫಲವಾಗಿಯೂ ಮಾಡಬೇಕು

ಹೀಗೆ ಮೋರಯಾ ಗೋಸಾವಿಗಳು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿ, ಯಾವತ್ತು ಸಭಿಕರು ಶಿವರಾಯನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಹತ್ತಿದರು. ಆಗ ಶಿವರಾಯನು ಮೋರಯಾ ಗೋಸಾವಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು –

ಶಿವರಾಯ—ಸ್ವಾಮಿನ್, ಅನುಗ್ರಹೀತನಾದೆನು, ನೇತಾಜಿಯು ನನ್ನ ಸಹಾಯಕನೇ ಅಲ್ಲ, ನನ್ನ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಆತನು ಕೇವಲ ನನ್ನ ಬಲಗೈಯಾಗಿರುವನು. ಆತನಸಹಾಯವುದೊರೆತದ್ದರಿಂದನಾನುಶ್ರೀಗಣಪತಿಯಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಕೈಕೊಂಡಿರುವ ಸ್ವದೇಶೋದ್ಧಾರದಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಹೊಸಕಳೆಯುಂಟಾಗಿರುವದು; ಈಗ ನಾನು ಕಲ್ಯಾಣದ ಕೋಟೆಯನ್ನು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಮುಸಲ್ಮಾನರಿಂದ ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿರಲು, ನೇತಾಜಿಯಂಥ ರಣಶೂರನ ಸಹಾಯವು ದೊರೆತದ್ದು ಸುಲಕ್ಷಣವಾಗಿರುವದು! ಆ ಸುಲಕ್ಷಣದ ಮೇಲಿಂದ ನಾನು ಕಲ್ಯಾಣದ ಕೋಟೆಯುಕೈಸೇರಿತೆಂತಲೇ ಈಗತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುತ್ತೇನೆ; ಆದರೆ ಮಹಾತ್ಮನ್, ವೆಂಕಾಜಿವಾಘನ ದ್ರವ್ಯವು ಸ್ವದೇಶ ಬಾಂಧವರನ್ನು ಸುಲಿದು ಅನ್ಯಾಯದಿಂದ ಕೂಡಿಸಿದ್ದಾದ್ದರಿಂದ, ಅದನ್ನು ಪವಿತ್ರದೇಶಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವದರಿಂದ ಹಿತವಾಗಬಹುದೆ? ಬಚ್ಚಲ ನೀರನ್ನು, ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಮುಚ್ಚಿಬಚ್ಚಿಟ್ಟದ್ದ ಬಚ್ಚಲ ನೀರನ್ನು ಬಳಿಸುವದರಿಂದ ಆರೋಗ್ಯ ಹಾನಿಯಾಗುವಂತೆ, ಕಳವಿನ ಬಚ್ಚಿಟ್ಟದ್ದ ದುಡ್ಡನ್ನು, ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ಬಚ್ಚಿಟ್ಟದ್ದ ಕಳ

ವಿನ ದುಡ್ಡನ್ನು ಸತ್ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸುವದರಿಂದ ಹಿತವಾಗಬಹುದೇ ಎಂಬ ಸಂಶಯ ಬಂದದ್ದರಿಂದ, ಅದನ್ನು ವಿಚಾರಣೆಗಾಗಿ ಸನ್ನಿಧಿಯ ಮುಂದೆ ಇಟ್ಟಿರುವೆನು.

ಮೋರಯಾ ಗೋಸಾವಿ — ಶಿವಬಾ, ನೀನು ಕೇಳಿದ್ದು ಸರ್ವಥಾಯೋಗ್ಯವಿರುವದು; ಅನ್ಯರಾರೂ ತಕ್ಕೊಳ್ಳದಿರುವ ನಿಷೇಧ ವಸ್ತುವಿನ ದಾನವು ಕುಲಪುರೋಹಿತನದಾಗಿರುವಂತೆ, ಅನ್ಯರದಾರದೂ ಹಕ್ಕು ಇಲ್ಲದ ಸೊತ್ತಿನ ಹಕ್ಕು ರಾಜನದಾದ್ದರಿಂದ, ರಾಜನು ಅದನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಬಾಧೆಯಿಲ್ಲ.

ಶಿವರಾಯ — ಕಳವಿನ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಸಿಕ್ಕಲ್ಲಿ, ಆಯಾ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಅವುಗಳ ಮಾಲಕರಿಗೆ ಕೊಡಿಸುವದು ರಾಜನ ಕರ್ತವ್ಯವಲ್ಲವೆ?

ಮೋರಯಾ ಗೋಸಾವಿಗಳು — ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವೇನು?

ಶಿವರಾಯ — ಹಾಗಾದರೆ, ವೆಂಕಾಜಿವಾಘನ ಕಳವಿನ ಮಾಲೆಲ್ಲ ಈಗ ಸಿಕ್ಕಿರುವದು, ಅಂದಬಳಿಕ "ಮಾಲು ಕಳಕೊಂಡವರು, ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಗುರುತು ಹಿಡಿದು ಅವು ತಮ್ಮವೇ ಎಂಬದರ ನಂಬಿಗೆ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟು ಅವನ್ನು ಒಯ್ಯಬಹುದೆಂ"ದು ದೇಶದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಡಂಗುರ ಸಾರಲಿಕ್ಕೆ ಅಪ್ಪಣೆ ದೊರೆಯಬಹುದೇ?

ಮೋರಯಾ ಗೋಸಾವಿ—ಶಿವಬಾ, ಹೀಗೆ ಡಂಗುರ ಸಾರುವದು ನಿನ್ನಂಥ ಪಾಪಭೀರು ರಾಜನ ಪವಿತ್ರ ಕರ್ತವ್ಯವೇ ಆಗಿರಲು, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಮ್ಮ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೇಳುವದು ನಿನ್ನ ಸೌಜನ್ಯವಾಗಿರುವದು!

ಶಿವರಾಯ—ಆಗಲಿ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ, ತಮ್ಮಂಥ ಮಹಾತ್ಮರ ಸೇವೆಯ ಪುಣ್ಯದಿಂದ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಅಡ್ಡಹಾದಿಗೆ ಎಂದೂ ಹೋಗಬಾರದೆಂದು ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನಾನು ಇಚ್ಛಿಸುವೆನು

ಮೋರಯಾ ಗೋಸಾವಿ—ಆ ಸದಿಚ್ಛೆಯೇ ನಿನ್ನ ವಿಪತ್ತುಗಳ ಪರಾಭವಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿರುವದು; ಆ ಸದಿಚ್ಛೆಗೆ ಋಣಿಯಾಗಿಯೇ ಶ್ರೀ ಅಂಬಾಭವಾನಿಯು ನಿನಗೆ ಸತ್ಪ್ರೇರಣೆ ಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ನಿನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತರೂಪದಿಂದ ಸದಾವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವಳು. ಶಿವಬಾ, ಯಾವದೊಂದು ಕಾರ್ಯವು ತಪಸ್ಸಿನಿಂದಲಗುತ್ತದಲ್ಲದೆ ದುಡ್ಡಿನಿಂದಾಗುವದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ನಿನ್ನ ಮೈಯುಂಡು ಹೋಗಿರುವದು. ಅಂತೇ ಇಂಥ ಪ್ರತಿಕೂಲಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ದೇವರನ್ನು ನಂಬಿ ಮನ

ಸ್ಸಿನನಿರಹಂಕಾರದ ನಿರ್ಧಾರ್ಯದಿಂದ ನೀನು, ಕರ್ತವ್ಯನಿಷ್ಟನಾಗಿ ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿ ಗೊಸ್ಕರ ದುಡ್ಡಿಗೆ ಮಹತ್ವ ಕೊಡದೆ ನ್ಯಾಯನೀತಿಗಳಿಗೆ ಮಹತ್ವ ಕೊಟ್ಟು ಪರಿಪರಿಯಾಗಿ ಕಷ್ಟ ಪಡುತ್ತಿರುವೆ ಅದೇ ನಿನ್ನ ತಪಶ್ಚರ್ಯವು ! ಶಿವಬಾ, ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮೂರುಬಗೆಯ ತಪಸ್ವಿಗಳು ಇರುವರೆಂಬದನ್ನು ನೀನು ಲಕ್ಷ ದಲ್ಲಿಡತಕ್ಕದ್ದು. ನಿನ್ನಂತೆ ಸತ್ವಗುಣ ಪ್ರಧಾನರಾದ ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆ ಗಳು, ತಮ್ಮ ಕರ್ತೃತ್ವಾಭಿಮಾನವನ್ನು ತೊರೆದು, ಸರ್ವದರ ಕರ್ತಾರನು ಪರ ಮೇಶ್ವರನೆಂದು ನಂಬಿ, ಸ್ವಪರಶಾಂತಿದಾಯಕ ಸಾತ್ವಿಕಭಾವದಿಂದ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿ ಪರಮೇಶ್ವರನಿಂದ ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದು, ಗುರ್ವಾಜ್ಞಾಪಾಲ ನಮಾಡುತ್ತ ಸಾತ್ವಿಕರಾಗಿರುವವರೆಗೆ ಪರೋಪಕಾರಿಗಳಾಗಿ, ಸ್ವಪರಹಿತಗಳೆರ ಡನ್ನೂ ಸಾಧಿಸಿ, ಶಾಂತಿಯ ಸುಖವನ್ನು ಜಗತ್ತಿಗೆ ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟದ್ದಲ್ಲದೆ, ತಾವೂ ಅನುಭವಿಸಿದರು; ಇವರು ಉತ್ತಮ ತರಗತಿಯ ತಪಸ್ವಿಗಳು ! ಇನ್ನು ರಜೋಗುಣ ಪ್ರಧಾನರಾದ ರಾವಣಾದಿದೈತ್ಯರು, ನಾನೇ ಕರ್ತಾರನೆಂಬ ಅಹಂಕಾರ ತಾಳಿ, ಅಹಂಕಾರದ ಕರ್ತೃತ್ವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇ ಕೆಂಬ ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ಸ್ವಪರತಾಪದಾಯಕ ರಾಜಸಭಾವದಿಂದ ಘೋರ ತಪ ಸ್ಸುಮಾಡಿ, ಪರಮೇಶ್ವರನಿಂದ ಘೋರ ವರಪ್ರದಾನರೂಪ ಕಾರ್ಯ ಸಿದ್ಧಿ ಯನ್ನು ಪಡೆದು, ಆ ಈಶ್ವರದತ್ತವರದಿಂದ ಉನ್ಮತ್ತರಾಗಲು, ಅವರ ತಮೋ ಗುಣವು ಹೆಚ್ಚಿ, ಅವರು ಪರಪೀಡೆಯಿಂದ ಲೋಕಕ್ಕೆ ತಾಪವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ ದ್ದಲ್ಲದೆ, ತಾವೂ ತಾಪಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾದರು ; ಶಿವಬಾ, ಇವರು ಮಧ್ಯಮತರಗ ತಿಯ ತಪಸ್ವಿಗಳು ; ಆದರಂತೆ, ಕೇವಲ ತಮೋಗುಣ ಪ್ರಧಾನರಾದ ಮಹಾ ದುಷ್ಟ ರಾಕ್ಷಸರು, ದೇವರ ಹಾಗು ಧರ್ಮದ ಲಕ್ಷವಿಲ್ಲದೆ, ಸರ್ವದರ ಕರ್ತಾ ರರು ತಾವೇ ಎಂದು ನಂಬಿ, ತಮ್ಮ ಸ್ವೇಚ್ಛಾಪ್ರವೃತ್ತಿಯಿಂದ ತಮ್ಮ ತಮೋ ಗುಣದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗುವಂತೆ ಹಿಂಸಾಮಯವಾದ ಘೋರತರ ಅಜ್ಞಾನ ಮಯ ತಪಶ್ಚರ್ಯವನ್ನು ಆಚರಿಸಿ, ದಂಭ, ಮದ, ಮಾನಗಳುಳ್ಳವರಾಗಿ, ಇಂದು ಈ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿದೆವು, ನಾಳೆ ಆ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಜಯಿಸು ವೆವು, ನಾವೇ ಈಶ್ವರನು, ನಾವು ಬೇಕಾದದ್ದನ್ನು ಮಾಡಬಲ್ಲೆವು, ಬೇಕಾದ ದ್ದನ್ನು ಕೊಡಬಲ್ಲೆವು, ನಾವೇ ಮಹಾ ಬಲಿಷ್ಠರು, ನಾವೇ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ ಅಜ್ಞಾನ ಮೂಲವಾದ ಅಸುರೀಭಾವಪ್ರಾಪ್ತಿರೂಪ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದು,

ತಾವು ಅಸುರೀ ಯೋನಿಯಲ್ಲಿ ಅಜಸ್ರವಾಗಿ ಬೀಳುವರಲ್ಲದೆ, ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೂ ಅಸುರೀಭಾವವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವರು, ಇವರು ಅಧಮ ತಪಸ್ವಿಗಳು. ಹೀಗೆ ಶಿವಬಾ, ಉತ್ತಮ-ಮಧ್ಯಮ-ಅಧಮ ಸಿದ್ಧಿಗಳು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಲಿಕ್ಕೆ ತಪಸ್ಸೇ ಕಾರಣವು ಕಾಲಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರೀ ಸಂಕೇತದಂತೆ ಒಂದೊಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಒಂದೊಂದು ಬಗೆಯ ತಪಶ್ಚರ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯವುಂಟಾಗುವದು. ಈ ಮಾತು ನಿನಗೆ ತಿಳಿಸಲು, ಶ್ರೀ ಗಣೇಶನ ಪ್ರೇರಣೆಯಾದದ್ದರಿಂದ ತಿಳಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಶಿವರಾಯ — ಮಹಾತ್ಮನ್, ನಾನು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಅನುಗ್ರಹೀತನಾದೆನು

ಈ ಮೇರೆಗೆ ಶಿವಬಾನು ನುಡಿಯಲು, ವೆಂಕಾಜಿ ವಾಘನು ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಎದ್ದುನಿಂತನು ಸ್ತಬ್ಧವಾಗಿದ್ದ ನಯಭಯದ ಆ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ವೆಂಕಾಜಿಯು ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಎದ್ದುನಿಲ್ಲಲು, ಸಭೆಗೆ ಸಭೆಯೇ ಆತನನ್ನು ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ನೋಡತೊಡಗಿತು. ಆಗ ಆ ವಾಘನು ಅತ್ಯಂತ ಭಯಗ್ರಸ್ತನಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದ್ದು, ಆತನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ದುಃಖಾಶ್ರುಗಳು ಉದುರುತ್ತಿದ್ದವು. ಆತನು ಗಣೇಶ ಗೋಸಾವಿಗಳ ಕಡೆಗೆ ಅತ್ಯಂತ ದೈನ್ಯಭಾವದಿಂದ ನೋಡುತ್ತಲಿದ್ದನು. ಆಗ ಗಣೇಶಗೋಸಾವಿಗಳು ವಾಘನನ್ನು ಕುರಿತು —

ಗಣೇಶಗೋಸಾವಿ—ಯಾಕೆ ವೆಂಕಾಜೀ, ಕಣ್ಣೀರು ಹಾಕುವದೇಕೆ? ಹೇಳಿರಿ, ಗುರುಗಳಿದ್ದಾರೆ, ಪ್ರಭುವಿರುವನು, ಪ್ರಜೆಗಳಿರುವೆವು; ಏನಾದರೂ ಹೇಳುವದಿದ್ದರೆ ಹೇಳಿರಿ; ಶಿವಪ್ರಭುಗಳು ನಿಮ್ಮ ಮಾತು ನಡಿಸಬಹುದು.

ಶಿವರಾಯ—ವೆಂಕಾಜೀ, ಹೇಳಿರಿ, ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಗುರುಗಳ ಸಮಕ್ಷ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿರುವದನ್ನು ನಿರ್ಭಯದಿಂದ ಹೇಳಿರಿ.

ಈ ಮೇರೆಗೆ ಶಿವರಾಯನ ಅಪ್ಪಣೆ ದೊರೆಯಲು, ವಾಘನು ಕೈಜೋಡಿಸಿ ಗದ್ಗದ ಕಂಠದಿಂದ—ಗುರುದೇವಾ, ಪ್ರಭುವೇ, ಪ್ರಜೆಗಳಿರಾ, ಪೂಜ್ಯರು ಈಗ ಹೇಳಿರುವ ತಪಸ್ವಿಗಳ ಯಾವಬಗೆಯಲ್ಲಿಯೂ ನಾನು ಬರುವದಿಲ್ಲ; ಆ ಮೂರೂ ಬಗೆಯ ತಪಸ್ವಿಗಳೂ ಜಗಜ್ಜಾಹೀರಾಗುವಂತೆ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುವವರಾದ್ದರಿಂದ, ಅವರಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಬಗೆಯ ಪೌರುಷವಿರುವದು; ಆದರೆ ಕಳ್ಳನಾದ ನನ್ನಲ್ಲಿಪೌರುಷವನ್ನು ಹುಡುಕಿದರೆ ಅದು ಹೇಗೆ ಸಿಕ್ಕೀತು? ಹೀಗೆ

ನಾನು ಪುರುಷನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ನನ್ನ ನೀಚತಮ ಚೌರ್ಯಕರ್ಮದಿಂದ ಪೌರುಷಹೀನನಾಗಿರುವದರಿಂದ, ಪ್ರಭೂ, ಶಿವರಾಯಾ, ನನ್ನ ಈ ದ್ರೋಹಮಯ ದೇಹವನ್ನು ನಿನ್ನ ಸ್ವರಾಜ್ಯಸಮರದ ವಹ್ನಿಯಲ್ಲಿ, ನನ್ನ ಪರಮ ಮಿತ್ರನಾದ ಈ ನೇತಾಜಿಯು ಕೌತುಕದಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿರಲು, ಆಹುತಿಯಾಗಿ ಅರ್ಪಿಸುವೆನು. ಅಂದರೆ ಮಹಾ ನೀಚನೆನಿಸಿದ ದುರ್ಯೋಧನನೂ ಯುದ್ಧಸನ್ಮುಖ ಮರಣದಿಂದ ವೀರಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಪಡೆದಂತೆ, ನಾನೂ ಅಂತಹ ವೀರಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಪಡೆಯುವೆನು. ಇದೇ ನನ್ನ ಕಟ್ಟಕಡೆಯ ಶುಭೇಚ್ಛೆಯು !

ನೇತಾಜಿ—ಪ್ರಭುಗಳೇ, ನನ್ನ ಈ ಪ್ರೀತಿಯ ಮಿತ್ರನ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ಪೂರ್ಣಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ನನಗೂ ಅಪ್ಪಣೆಯಾಗಬೇಕು.

ಶಿವರಾಯ—ವೀರರೇ, ಕಲ್ಯಾಣದಕೋಟೆಯನ್ನು ತಕ್ಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕಾಗಿ ಆಬಾಜಿಸೋನದೇವನನ್ನು ಮುಖ್ಯ ಸೇನಾಪತಿಯನ್ನಾಗಿ ನಿಯಮಿಸಿ ಬೇಗನೆ ಕಳಿಸುವೆನು ; ಆಗ ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಆತನ ಉಪ ಸೇನಾಪತಿಗಳಾಗಿರಿ. ನಿಮ್ಮ ರಾಜನಿಷ್ಠೆಯ ವೈಭವವನ್ನು ನೋಡಿ ನನಗೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಗುವದು.

ಮೋರಯಾ ಗೊಸಾವಿ—ಶಿವರಾಯಾ, ನಿನ್ನ ಈ ವೀರಪುಂಗವನಾದ ಆಬಾಜಿಸೋನದೇವನ,ಹಾಗೂಇವರಿಬ್ಬರು ವೀರರಸಾಹಸಕ್ಕೆಮೆಚ್ಚಿ,ಶ್ರೀಮಂಗಲಮೂರ್ತಿಯ ಕೃಪೆಯಿಂದ ವಿಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ನಿನ್ನ ಕೊರಳಿಗೆ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಮಾಲೆ ಹಾಕುವಳು ! ಆದ್ದರಿಂದ ಮುಖ್ಯಸೇನಾಪತಿಗೂ, ಈ ಇಬ್ಬರು ಉಪಸೇನಾಪತಿಗಳಿಗೂ ದಂಡಯಾತ್ರೆಯ ತಾಂಬೂಲವನ್ನು ಶ್ರೀ ಗಣೇಶನ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಈಗಲೇ ಕೊಟ್ಟುಬಿಡು !

೧೫ನೇ ಪ್ರಕರಣ - ಮಕರ ಸಂಕ್ರಮಣ

ಹೀಗೆ ಶಿವರಾಯನಿಗೆ ಸರ್ವಸಂಪತ್ತು ಕುಳಿತಲ್ಲಿಗೇ ನಡೆದು ಬಂದರೂ, ಅದು ಕಳವಿನದಾದದ್ದರಿಂದ ಆತನಿಗೆ ಅದನ್ನು ಮುಟ್ಟುವ ಮನಸ್ಸಾಗಲಿಲ್ಲ! ಮೋರಯಾ ಗೋಸಾವಿಗಳು ನಿರ್ಣಯಿಸಿದಂತೆ, ಅತನು ದೇಶದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಡಂಗುರ ಸಾರಿಸಿ, ಒಂದು ತಿಂಗಳೊಳಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಬದುಕಿನ ಗುರುತು ಹಿಡಿದು ಒಯ್ಯಲಿಕ್ಕೆ ಶಿವನೇರಿ ಕೋಟೆಗೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಮಾಡಿದನು. ಮೋರಯಾ ಗೋಸಾವಿಗಳ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ಗೊತ್ತು ಮಾಡಿದ ಆ ದಿವಸವು ಮಕರ ಸಂಕ್ರಮಣದ ಪರ್ವಕಾಲವಾಗಿತ್ತು. ಶಿವರಾಯನ ಈ ಡಂಗುರವನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವರವರ ಅಧಿಕಾರದಂತೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಜನರು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ತರ್ಕಗಳನ್ನು ಮಾಡತೊಡಗಿದರು ; ಅವರಲ್ಲಿ ಸಜ್ಜನರಾದವರು, ಶಿವರಾಯನ ಪಾಪಭೀರುತ್ವಕ್ಕಾಗಿ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟು, ಅತನನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸಿದರು ; ದುರ್ಜನರಾದವರು, ಶಿವರಾಯನ ಈ ಡಂಗುರವು ದಾಂಭಿಕತನದ್ದೆಂದು ಆಕ್ಷೇಪಿಸಿದರು ; ಯಾಕಂದರೆ, ವೆಂಕಾಜಿ ವಾಘನ ಕಳವಿನ ಒಡವೆಗಳನ್ನು ಆಯಾ ಒಡವೆಗಳ ಮಾಲಕರಿಗೆಕೊಡುವಶಿವಾಜಿಯು, ತಾನುಮುಸಲ್ಮಾನ ಬಾದಶಹರ ಹಣವನ್ನು ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಬಡಿದು ತಕ್ಕೊಳ್ಳುವದು ಕಳವೇ ಆದದ್ದರಿಂದ, ತಾನು ಈಮೊದಲೆ ಅಪಹರಿಸಿದ್ದ ಆಯಾಬಾದಶಹರ ಹಣವನ್ನು ಆಯಾ ಬಾದಶಹರಿಗೆ ಮೊದಲು ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟು,ಆಮೇಲೆಹೀಗೆಡಂಗುರಸಾರಿದ್ದರೆನೆಟ್ಟಗಾಗುತ್ತಿತ್ತೆಂದು ಹೇಳುವರು! ಆದರೆ ತತ್ವತಃ ವಿಚಾರಮಾಡಿದರೆ, ವೆಂಕಾಜಿಯಮಾಲು ಕಳವಿನದಾಗುವಂತೆ, ಶಿವರಾಯನು ಅಪಹರಿಸಿ ತಂದಿದ್ದ ಬಾದಶಹರ ಹಣವು ಕಳವಿನದಾಗುವದಿಲ್ಲ ; ಯಾಕಂದರೆ, ವೆಂಕಾಜಿಯು ಕೇವಲ ತನ್ನ ತೃಪ್ತಿಗಾಗಿ ಅನ್ಯರ ಬೇಕಾದವರ ಸೊತ್ತನ್ನು ಅಪಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು ; ಆದರೆ ಶಿವರಾಯನು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರರೂಪ ವಿರಾಟ್ ಪರಮಾತ್ಮನ ತೃಪ್ತಿಗಾಗಿ, ಆ ರಾಷ್ಟ್ರಪುರುಷನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಹಾರಕರಾದ ಮುಸಲ್ಮಾನರೇ ಮೊದಲಾದ ಪರರಾಷ್ಟ್ರದ ದುಷ್ಟರ

ಸೊತ್ತನ್ನು ಅಪಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಒಟ್ಟಿಗೆ, ವೆಂಕಾಜಿಯು ಕಳವು ಸ್ವಾರ್ಥ ಮೂಲವಾಗಿದ್ದರೆ, ಶಿವಾಜಿಯು ಕಳವು ಪರಾರ್ಥಮೂಲವಾಗಿರುವದು; ಆದ್ದ ರಿಂದ ಕೇವಲ ಪರಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಕಳವು, ಕಳವಲ್ಲ, ಅದರಂತೆ ಕೇವಲ ಪರಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಹೇಳಿದ ಸುಳ್ಳು ಸುಳ್ಳಲ್ಲ! ಅಂತೇ ಅತಿಥಿ ಸತ್ಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಕಬೀ ರನು ಮಾಡಿದ ಕಳವೂ, ಲೋಕ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಧರ್ಮರಾಜನು ದ್ರೋಣಾ ಚಾರ್ಯರ ಮರಣದ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಹೇಳಿದ ಸುಳ್ಳೂ ದೇವರಿಗೆ ಸಮ್ಮತವಾ ದವು; ಯಾಕಂದರೆ, ದೇವರು ಕಬೀರನ ಆ ಅತಿದಿ ಸತ್ಕಾರದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಹಲವು ಜನಕಬೀರರರೂಪ ತಾಳಿ, ಅತಿಥಿಗಳನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸಿದ್ದು ಭಕ್ತಿವಿಜಯ ದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವದು, ಅದರಂತೆಯೇ ದೇವರು "ಮಮಪ್ರಾಣಾಹಿ ಪಾಂಡವಾಃ"ಅಂದರೆ, "ಪಾಂಡವರು ನನ್ನ ಪಂಚಪ್ರಾಣಗಳು" ಎಂದು ಅಭಿ ಮಾನತಾಳಿ, ಕಡೆಗೂ ಪಾಂಡವ ಪಕ್ಷಪಾತಿಯೇ ಆಗಿ ನಡೆದುಕೊಂಡದ್ದು, ಮಹಾ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವದು! ಇರಲಿ.

ಶಿವರಾಯನ ಈ ಡಂಗುರವನ್ನು ಕೇಳಿ, ದೇಶಾಭಿಮಾನಿಗಳಾದ ಬಹು ಜನರು, "ದೇಶಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ತಮ್ಮ ಸೊತ್ತಿನ ಉಪಯೋಗವಾಗಲೆಂ"ದು ಶಿವನೇರಿ ಕೋಟೆಗೆ ಹೋಗುವದನ್ನು ಆತ್ಮಸಂತೋಷದಿಂದ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕ ವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟರು; ಕೆಲವರು, "ನಾವು ನಮ್ಮ ಸೊತ್ತಿನ ಗೊತ್ತುಹಿಡಿದು ಅದನ್ನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಶಿವರಾಯನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಆತನನ್ನು ಹರಿಸಿಬರೋಣ ವೆಂ"ದು ಹೊರಟರು; ಕೆಲವರು, "ನಾವು ನಮ್ಮ ಮಾಲನ್ನು ಗೊತ್ತುಹಿಡಿ ಯೋಣ, ಅದನ್ನು ದೇಶಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಕೇಳಿದರೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕೊಟ್ಟು ಬರೋ ಣವೆಂ"ದು ಹೊರಟರು; ಕೆಲವರು "ನಮ್ಮ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಹಣದಿಂದ ಶಿವರಾಯನ ಮಹಾಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಆಗುವ ಸಹಾಯವೇನು? ನಮ್ಮ ಆ ಅಲ್ಪಹಣವು ಬಡವ ರಾದ ನಮ್ಮ ವರ್ಷಾರು ತಿಂಗಳ ಗಂಜಿಯಾದೀತು! ಆ ಮಹರಾಯನು ಹೇಗೂ ಡಂಗುರ ಸಾರಿದ್ದಾನೆ, ನಮ್ಮದನ್ನು ನಾವು ತಕ್ಕೊಂಡು ಬಂದರೆ ತಪ್ಪೇನು?" ಎಂದು ಹೊರಟರು; ಕೆಲವರು, "ಅಲ್ಲಿ ಏನೇನು ನಡಿಯುತ್ತದೆಂ ಬದನ್ನು ನೋಡಿಯಾದರೂ ಬರೋಣ"ಎಂದು ಹೊರಟರು; ಕೆಲವರು "ಅಂಥ ಆ ಮಹಾರಾಯನು ಎಂಥವನಿದ್ದಾನೆಂಬದನ್ನು ನೋಡಿಯಾದರೂ ಬರೋಣ" ಎಂದು ಹೊರಟರು. ಹೀಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾವಗಳಿಂದ ಹೊರಟುಬಂದಿದ್ದ

ಜನ ಸಮೂಹವು, ಶಿವನೇರಿ ಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ ಮಕರ ಸಂಕ್ರಮಣದ ದಿವಸ ಒಟ್ಟು ಗೂಡಿತು. ಶಿವರಾಯನು ದರ್ಬಾರದ ಮುಂದಿನ ಪಟಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ವಾಘನ ಭಾಂಡಾರದೊಳಗಿನ ಒಡವೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ವಿಂಗಡಿಸಿ ಇಡಿಸಿದ್ದನು. ಆಗ ಆತನು ಎದ್ದು ನಿಂತು ಶ್ರೀ ಗಣಪತಿಯನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ಗುರುಗಳನ್ನೂ, ಜನಸಮೂಹವನ್ನೂ ಕುರಿತು—ಗುರುಗಳೇ, ತಮ್ಮ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ದೇಶದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಹೊಯಿಸಿದ ಡಂಗುರದಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಜನಸಮೂಹವು ಕೂಡಿದೆ; ಈ ಎಲ್ಲ ಸೊತ್ತು ವೆಂಕಾಜಿವಾಘನು ಕಳವಿನಿಂದ ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದು; ಕಳವಿನ ಮಾಲನ್ನು ಗೊತ್ತುಹಚ್ಚಿತಂದು, ಅವರವರ ಮಾಲನ್ನು ಅವರವರಿಗೆ ಕೊಡುವದು ರಾಜನ ಕರ್ತವ್ಯವು, ಆದ್ದರಿಂದ ಎಲೈ ಜನರುಗಳಿರಾ, ಈ ಪಟಾಂಗಣದಲ್ಲಿರುವ ನಿಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಮಾಲನ್ನು ಗೊತ್ತುಹಿಡಿದು, ಶ್ರೀಗುರುಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿ ನಿಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಮಾಲನ್ನು ನೀವು ಸಂಕೋಚವಿಲ್ಲದೆ ತಕ್ಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕು" ಎಂದು ನುಡಿದು, ತನ್ನ ಆಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು

ಶಿವಬಾನ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ, ಮೋರಯಾ ಗೋಸಾವಿಗಳು ಜನರನ್ನು ಕುರಿತು— ಸದ್ಗೃಹಸ್ಥರೇ, ನಮ್ಮ ಶಿವರಾಜರವರ ಸೌಜನ್ಯವನ್ನು ಕಣ್ಣುಮುಟ್ಟ ನೋಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ನೀವೆಲ್ಲರು ಬಂದದ್ದು ಬಹಳ ಸಂತೋಷಕರವು! ಈ ಪಟಾಂಗಣದಲ್ಲಿರುವ ಸೊತ್ತಿನ ಒಡೆತನವು, ರಾಷ್ಟ್ರಪ್ರತಿಯೆಂಬ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಶಿವರಾಯನದೇ ಆಗಿದ್ದರೂ, ಆತನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ರಾಜಮರ್ಯಾದೆಯು ಉಲ್ಲಂಘನ ಮಾಡಲಾರದೆ, ಸೌಜನ್ಯದಿಂದ ನಮ್ಮ ಸೊತ್ತನ್ನು ನಮಗೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರನ್ನೂ ನೆರೆಸಿರುವನು. ಇದು ಶಿವರಾಯರ ಉದಾತ್ತ ರಾಜನೀತಿತತ್ವದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಪಟಾಂಗಣದೊಳಗಿನಸೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಚಿಂಚವಡದ ನಮ್ಮ ಶ್ರೀ ಗಣಪತಿಯ ಸೊತ್ತೂ ಇರುವದು. ಈ ಜಗತ್ತನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿದವನೂ, ಅದನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವವನೂ, ಅದರ ನಾಶಮಾಡುವವನೂ ಶ್ರೀ ಗಣನಾಯಕನೇ ಆಗಿರಲು, ಈ ಕ್ಷುದ್ರತರವಾದ ಸೊತ್ತು, ಜಗತ್ತಿಗೇ ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿರುವ ಶ್ರೀ ಗಣಪತಿಯದೆಂದು ಹೇಳುವದು, ಕೇವಲ ಅಜ್ಞಾನದ ಕ್ಷುದ್ರತನವಾಗಿರುವದು; ಆದರೂ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹಾಗೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗುವದು; ಇರಲಿ. ಸಾಂಸಾರಿಕರು ಸಕಾಮವಾಗಿಯಾಗಲಿ, ನಿಷ್ಕಾಮವಾಗಿಯಾಗಲಿ ಕಾರಣಾಂತರದಿಂದ ನಮ್ಮ

ಗಣನಾಯಕನಿಗೆ ಅಯಾಚಿತವಾಗಿ ಕಾಣಿಕೆಯೆಂದು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ವಿವಿಧ ವಸ್ತುಗಳು ಕೂಡಿ ಗಣಪತಿಯ ಇಲ್ಲಿದ್ದ ಸೊತ್ತು ಆಗಿರುತ್ತದೆ; ಆದರೆ ನಮ್ಮ ನಿತ್ಯದ ಉಪಾಸನಾ ಮೂರ್ತಿಯಾಗಿದ್ದ ಈ ಸುವರ್ಣ ಗಣಪತಿಯ ಮೂರ್ತಿಯ ಪರಿಚಯವೊಂದು ಮಾತ್ರ ನಮಗಿರುವದಲ್ಲದೆ, ಬೇರೆಕಾಣಿಕೆಯ ಯಾವವಸ್ತುಗಳ ಪರಿಚಯವೂ ನಮಗೆ ಸರ್ವಥಾ ಇರುವದಿಲ್ಲ; ಯಾಕಂದರೆ, ನಾವು ಅದನ್ನು ಈ ವರೆಗೆ ಕಣ್ಣೆತ್ತಿ ನೋಡಿರುವದೂ ಇಲ್ಲ! ಅಂದಬಳಿಕ ಆ ಕಾಣಿಕೆಯ ವಸ್ತುಗಳ ಗುರುತು, ಅವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿರುವ ಶ್ರೀ ಗಣನಾಯಕನಿಗೆ, ಅಥವಾ ಆಯಾ ಕಾಣಿಕೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಭಕ್ತಜನರಿಗೆ, ಅಥವಾ ಅವನ್ನು ಕದ್ದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದ ವೆಂಕಾಜಿ ವಾಘನಿಗೆ ಇದ್ದರೆ ಇರಬೇಕು. ಇನ್ನು ಗಣಪತಿಯಂತು, "ಇವು ನನ್ನ ಕಾಣಿಕೆಯ ವಸ್ತುಗಳೆಂ"ದು ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟು ಹೇಳುವಹಾಗಿಲ್ಲ; ಕಾಣಿಕೆ ಕೊಟ್ಟವರಲ್ಲಿ, ಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಸ್ವಸತ್ತಾಪರಿತ್ಯಾಗಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕಾಣಿಕೆ ಕೊಟ್ಟವರಿಗೆ, ತಾವು ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಕಾಣಿಕೆಗಳ ಗೊತ್ತುಹತ್ತುವ ಸಂಭವವಿರುವದಿಲ್ಲ ; ಯಾಕಂದರೆ ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ ಕೊಟ್ಟದ್ದನ್ನು ಮರೆತುಬಿಡುವದೇ ಪವಿತ್ರ ಕಾಣಿಕೆಯ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿರುವದು. ಇನ್ನು, ಇಂತಹ ಪವಿತ್ರ ಕಾಣಿಕೆಗಳನ್ನು ಕೊಡಲಾರದ ದಾಂಭಿಕರು, ತಮ್ಮ ದೊಡ್ಡಿಸ್ತನದ ತೋರಿಕೆಗಾಗಿ, ಅಥವಾ ದುರಭಿಮಾನದಿಂದ, ಅಥವಾ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸ್ವಾರ್ಥಾಭಿಲಾಷೆಯಿಂದ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಕಾಣಿಕೆಗಳು, ಅವರ ವಾಸನೆಯ ಕ್ಷಯವಾಗದೆಯಿದ್ದದ್ದರಿಂದ, ಆ ಕೊಟ್ಟವರಿಗೆ ಅವುಗಳ ಗೊತ್ತುಹತ್ತುವ ಸಂಭವವಿರುತ್ತದೆ; ಆದರೂ ಅಂಥವರು ಈ ಮಹಾ ಸಭೆಯಮುಂದೆ "ಇವು ನಾವು ಕೊಟ್ಟ ಕಾಣಿಕೆಗಳೆಂ"ದು ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ನಾಚಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು, ಆದ್ದರಿಂದ ಕೇವಲ ನೀಚ ಸ್ವಾರ್ಥ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಕಳವು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದ ವೆಂಕಾಜಿಗೆಮಾತ್ರ, ನಮ್ಮ ಗಣಪತಿಯ ಕಾಣಿಕೆಯ ಒಡವೆಗಳ ಪರಿಚಯವಿರುವ ಸಂಭವ ವಿರುತ್ತದೆ; ಯಾಕಂದರೆ, ಕಳ್ಳರಿಗೆ ಕಳವಿನ ವಸ್ತುಗಳೇ ಪರಬ್ರಹ್ಮವಾಗಿರುವದರಿಂದ, ಅವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಆ ಪರಬ್ರಹ್ಮದ ಪರಿಚಯ-ವಿರಲೇಬೇಕು; ಅದ್ದರಿಂದ ಈಗ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ವೆಂಕಾಜಿಗೆ, ನಮ್ಮ ಗಣಪತಿಯ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಒಡವೆಗಳ ಪರಿಚಯವಿದ್ದರೆ, ಅವನ್ನು ಆತನು ಸಂಕೋಚಪಡದೆವಿಂಗಡಿಸಿ ಇಡಬಹುದು.

ಈ ವೇಳೆಗೆ ಮೋರಯಾ ಗೋಸಾವಿಗಳು ಆಡಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ, ವೆಂಕಾಜಿಯು ತಟ್ಟನೆ ಎದ್ದುನಿಂತು ಕೈಜೋಡಿಸಿ ಮೋರಯಾ ಗೋಸಾವಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು— "ಹೌದು ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ, ಜಾರಪುರುಷನಿಗೆ ತನ್ನ ಜಾರಸ್ತ್ರೀಯ ಚಿಂತನವು ಯಾವಾಗಲೂ ಇರುವಂತೆ, ಕಳ್ಳರಿಗೆ ನಮಗೆ ಯಾಗಲೂ ಕಳವಿನ ಒಡವೆಗಳ ಚಿಂತನವೇ ಇರುತ್ತದೆ, ಕುರುಬನಿಗೆ ತನ್ನ ಕುರಿಯ ಹಿಂಡಿನೊಳಗಿನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕುರಿಯ ಗುರುತು ಇರುವಂತೆ, ನನ್ನ ಭಾಂಡಾರದೊಳಗಿನ ಪ್ರತಿಒಬ್ಬರ ಸೊತ್ತಿನ ಗುರುತೂ ನನಗೆ ಇರುತ್ತದೆ; ಆದ್ದರಿಂದ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ, ತಮ್ಮಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ, ತಮ್ಮ ಶ್ರೀ ಗಣನಾಯಕನ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸಂಪತ್ತನ್ನೆಲ್ಲ ವಿಂಗಡಿಸಿ ಇಡುವೆನಲ್ಲದೆ, ಇಲ್ಲಿ ಕೂಡಿರುವವರಲ್ಲಿ ಬಹು ಜನರ ಒಡವೆಗಳ ಗುರುತೂ ನನಗಿರುವದರಿಂದ, ಹೇಳಿದರೆ ಅವನ್ನೂ ನಾನು ಬಡ ಬಡ ವಿಂಗಡಿಸಿ ಇಡುವೆನು," ಎಂದು ಹೇಳಲು, ಮೋರಯಾ ಗೋಸಾವಿಗಳಂತೆ ಬಹುಜನರು ವೆಂಕಾಜಿಯ ಆ ಮಾತಿಗೆಒಪ್ಪಿಕೊಂಡದ್ದರಿಂದ, ವೆಂಕಾಜಿಯು ಅಲ್ಲಿದ್ದ ತನ್ನ ಅನುಯಾಯಿಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ, ಚಿಂಚವಡದ ಶ್ರೀ ಗಣನಾಯಕನ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸೊತ್ತನ್ನೂ, ದತ್ತಾಜಿ ಪಾಟೀಲನೇ ಮೊದಲಾದ ಕೆಲವರ ಸೊತ್ತನ್ನೂ ವಿಂಗಡಿಸಿ ಇಟ್ಟನು! ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದವರಿಗೆ ಪರಮಾಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು! ಅವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ವಾಘನಿಂದ ಬಡಿಸಿಕೊಂಡವರಿದ್ದರು, ಕೆಲವರು ಹೊಡಿಸಿಕೊಂಡವರಿದ್ದರು, ಕೆಲವರು ಸುಲಿಸಿಕೊಂಡವರಿದ್ದರು, ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೆ ಆಗ ಯಮಸ್ವರೂಪನಾಗಿ ತೋರುತ್ತಿದ್ದ ವಾಘನು, ಈಗ ಸಾಧುವಿನಂತೆ ತೋರುವದನ್ನು ನೋಡಿ ಅವರು ಕೌತುಕಪಟ್ಟರು! ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಆ ದುಷ್ಟನಿಂದ ಅನುಭವಿಸಿದ ಕಷ್ಟಕ್ಕಾಗಿ ಈಗ ಆತನಿಗೆ ಹಂಗಿಸಬೇಕೆಂಬ ಬುದ್ಧಿಯು ಬಹು ಜನರಿಗೆ ಆಯಿತು, ಕೆಲವರಿಗಂತು, ಈ ದುಷ್ಟನ ಸೇಡು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ಬಿಡಬಾರದೆಂಬಂತೆಯೂ ಆಯಿತು; ಆದರೆ ಈಗಿನ ಆತನ ಸೌಮ್ಯವೃತ್ತಿಯನ್ನೂ, ಆ ಸಭೆಯ ಗೌರವ-ಗಾಂಭೀರ್ಯಗಳನ್ನೂ ನೋಡಿ, ಅವರ ಆ ಹುಟ್ಟಿದ ವಿಚಾರಗಳೆಲ್ಲ ಹುಟ್ಟಿದಾಗಲೇ ಕರಗಿ ಹೋದವು.

ವೆಂಕಾಜಿ ವಾಘನು ತನ್ನು ಶ್ರೀ ಗಣಪತಿಯ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸೊತ್ತನ್ನೆಲ್ಲ ವಿಂಗಡಿಸಿ ಇಟ್ಟದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ, ಮೋರಯಾ ಗೋಸಾವಿಗಳು ಶಿವರಾಯನನ್ನು

ಕುರಿತು— “ ಶಿವಬಾ, ಇಗೋ, ನಮ್ಮ ಗಣಪತಿಯ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸೊತ್ತುಗಳಿವು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಉಪಾಸ್ಯದೈವತದ ಬಾಹ್ಯಪ್ರತೀಕವಾದ ಈ ಸುವರ್ಣದ ಗಣಪತಿಯ ಪ್ರತಿಮೆಯೊಂದುಮಾತ್ರ ನಮ್ಮದು. ಗಣಪತಿಯ ಉಳಿದ ಆಸ್ತಿಯೆಲ್ಲ ನನ್ನದಲ್ಲ, ಗಣಪತಿಯದು; ಆದರೆ ಗಣಪತಿಯು ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಉತ್ಪನ್ನ ಮಾಡುವಾಗ, ತಾನೇ ಭೋಕ್ತೃಗಳಾದ ಜೀವರೂ, ಭೋಗ್ಯಗಳಾದ ವಿವಿಧವಿಷಯಗಳೂ ಆಗಿರುವದರಿಂದ, ಗಣಪತಿಯ ಸ್ವರೂಪರಾದ ಯಾವತ್ತು ಜೀವರಾಶಿಗಳ ಭೋಗಕ್ಕೆ, ಗಣಪತಿ ಸ್ವರೂಪದ ಈ ಸೊತ್ತು ವಿನಿಯೋಗಿಸಲ್ಪಡತಕ್ಕದ್ದು, ಆದ್ದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಗಣಪತಿಯ ಈ ಸೊತ್ತನ್ನು ಯಥಾಯೋಗ್ಯವಾಗಿ ವಿನಿಯೋಗಿಸುವ ಜಬಾಬದಾರಿಯು ನಿನ್ನದಾಗಿರುವದರಿಂದ, ನೀನು ಗಣಪತಿಯ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ಇದರ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು; ಆಗ್ದರಿಂದ ನಮ್ಮಗಣಪತಿಯ ಈಸೊತ್ತನ್ನೆಲ್ಲ ನಿನ್ನ ಭಾಂಡಾರಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿ ಬಿಡು, ಉಪಾಸನೆಗಾಗಿ ಗಣಪತಿಯ ಈ ಸುವರ್ಣ ಪ್ರತಿಮೆಯೊಂದು ಮಾತ್ರ ನಮಗಿರಲಿ!

ಹೀಗೆ ಮೋರಯಾ ಗೋಸಾವಿಗಳು ಆಡಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ, ದತ್ತಾಜಿ ಪಾಟೀಲನು ಎದ್ದುನಿಂತು ಕೈಜೋಡಿಸಿ—“ಪ್ರಭುಗಳೇ, ತಮ್ಮ ಸೇವಕನಾದ ನಾನು ಚೌಕಗ್ರಾಮದ ಪಾಟೀಲಕಿಯಿಂದ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಸೊತ್ತು ಇದು. ಮುಸಲ್ಮಾನರ, ಹಾಗು ಕಳ್ಳರು ಕಾಕರ ಉಪದ್ರವದಿಂದ ಬಹು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಇದನ್ನು ನಾನು ಕಾಯುತ್ತಿರುವದರಿಂದ, ನನಗೆ ನನ್ನ ಈ ಸೊತ್ತು ಬಹಳ ಭಾರವಾಗಿರುವದು; ಪ್ರಭುಗಳ ಪ್ರತಾಪದಿಂದ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಹಾವಳಿಯೂ, ಕಳ್ಳರು ಕಾಕರ ಉಪದ್ರವವೂ ಅಡಗಿಹೋಗಿ, ದೇಶದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಕಡೆಗೆ ಶಾಂತತೆಯಾದಾಗ, ನಮ್ಮಂಥ ದುರ್ಬಲರು ನಮ್ಮ ನಮ್ಮ ಸೊತ್ತನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಅಂತಹ ಸುಯೋಗವು ಪ್ರಭುಗಳ ಪುಣ್ಯಪ್ರತಾಪದಿಂದ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಬೇಗನೆ ಒದಗಿಬರುವದು. ಅಂತಹ ಈ ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ ಪ್ರಭುಗಳು, ನನಗೆ ಭಾರವಾಗಿರುವ ನನ್ನ ಈ ಅಲ್ಪ ಸೊತ್ತನ್ನು ಅಳಲಿಯ ಭಕ್ತಿಯಂತೆ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಹಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಉಪ್ಪು ಬೆರಿಸಿದಂತೆ ಇದನ್ನು ದೇಶಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವೆನು. ಹಾಗೆ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಈ ಸೇವಕನಾದ ಹಳ್ಳಿಯ ಪಾಟೀಲನು ನಾನು, ಸತ್ಕಾರ್ಯಸಾಧನ ಭಾಗಿಯಾಗಿ ಕೃತಾರ್ಥನಾ

ಗಬಹುದು! ಪ್ರಭುರಾಯಾ, ವಿಚಾರಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ ಮಹಾತ್ಮರಾದ ಗಣೇಶ ಗೋಸಾವಿಗಳೂ, ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದಲೂ ನಿನ್ನ ಭಕ್ತನೇ ಆಗಿರುವ ನಮ್ಮ ನೇತಾಜಿಯೂ ನನ್ನ ಈ ಸೊತ್ತಿನ ನಿಜವಾದ ಸಂಪಾದಕರಾದದ್ದರಿಂದ, ಎಲ್ಲ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಅವರದು ; ಕಲ್ಲಿಗೆ ಹತ್ತಿದ ಬೆಲ್ಲದಂತೆ ನಾನು ಅಲ್ಪಭಾಗಿಯು ಮಾತ್ರ; ಆದ್ದರಿಂದ ಇದು ನನ್ನ ಸೊತ್ತೆಂದು ಹೇಳಿ, ಈಗ ಪ್ರಭುವಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸುವದೂ ನನ್ನ ನುರಹಂಕಾರದ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿರುವದು.

ಈ ಮೇರೆಗೆ ದತ್ತಾಜಿ ಪಾಟೇಲನು ನುಡಿದು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲು, ಆ ಜನಸಮೂಹದಲ್ಲಿಯ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರೇ ಎದ್ದು, ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಹೆಸರು ಹೇಳಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸೊತ್ತನ್ನು ಶಿವರಾಯನ ಮಹಾಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಸತೊಡಗಿದರು! ಹಾಗೆ ಆತ್ಮಸಂತೋಷದಿಂದ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸೊತ್ತನ್ನು ಶಿವರಾಯನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದವರಲ್ಲಿ, ಯಾರು ಸಾವುಕಾರರಿದ್ದರು ; ಯಾರು ಶ್ರೀಮಂತರಿದ್ದರು ; ಯಾರು ಜಮೀನದಾರರಿದ್ದರು ; ಯಾರು ಒಕ್ಕಲಿಗರಿದ್ದರು ; ಯಾರು ಕೂಲಿಕಾರರಿದ್ದರು ; ಯಾರು ಭಿಕ್ಷುಕರಿದ್ದರು ; ಯಾರು ಅಯಾಚಿತ ವೃತ್ತಿಯ ವೈದಿಕಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿದ್ದರು! ಇವರೆಲ್ಲರೂ ದೇಶಭಕ್ತಿಯಿಂದ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸೊತ್ತನ್ನು ಶಿವರಾಯನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸುತ್ತಿರಲು, "ಇದು ನಮ್ಮದು, ನಮಗಿರಲಿ" ಎಂದು ಹೇಳುವವರು, ಅಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಕಾಣದಾದರು! ಆದರೆ ದೇಶಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಸೊತ್ತು ಒಪ್ಪಿಸಲಿಕ್ಕೆ, ನಾ ಮುಂದೆ ನೀ ಮುಂದೆ ಎಂದು ಜನರು ಮುಂದುವರಿಯುವದು ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತಿತ್ತು!

ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲ ಬಾಬುಗಳ ಜನರೂ ದೇಶಕಾರ್ಯಕ್ಕೆಂದು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸೊತ್ತುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅಯಾಚಿತವಾಗಿ ತಾವಾಗಿ ತನಗೆ ಅರ್ಪಿಸುವದನ್ನು ನೋಡಿ, ಧರ್ಮಜ್ಞನಾದ ಶಿವಪ್ರಭುವು ಬಹಳವಾಗಿ ನಾಚಿದನು. ಆತನು ಮೋರಯಾ ಗೋಸಾವಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು—ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ, ವೆಂಕಾಜಿಯು ಕೂಡಿಸಿರುವ ಈ ದ್ರವ್ಯನಿಧಿಯಲ್ಲಿ, ದೇವಸ್ವ ಇರುವದು; ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವ ಇರುವದು; ಬೆವರು ಸುರಿಸಿ ದುಡಿದವರ ಸೊತ್ತು ಇರುವದು ; ಇಮಾನಿಯ ರಾಜಸೇವಕರು ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದ ಧನವಿರುವದು ; ನ್ಯಾಯದ ಗಳಿಕೆಯೂ ಇರುವದು; ಅನ್ಯಾಯದ ಗಳಿಕೆಯೂ ಇರುವದು ; ಅಂದಬಳಿಕ ಇಂತಹ ಸಂಘದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ನನ್ನ ಗತಿಯು ಏನಾಗಬೇಕು? ನಾನು ದೇಶದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಡಂಗುರ

ಸಾರಿಸಿದ್ದು, ಅವರವರ ಸೊತ್ತನ್ನು ಅವರವರು ಒಯ್ದು ಸಂತೋಷಪಡ
ಲೆಂದು! ಆದರೆ ಈಗ ಅದರ ಪರಿಣಾಮವು "ದೇವರಕಡೆ ಕೈ, ಬಾಯಕಡೆ
ಒಯ್"ಎಂಬಂತಾಯಿತು! ಸ್ವಾಮಿ, ಜನರನ್ನು ಹೀಗೆ ದೇಶಕಾರ್ಯದಮಬ್ಬಿಗೆ
ಹಾಕಿ ಅವರನ್ನು ಸುಲಿಯುವದು ನನಗೆ ಸರ್ವಥಾ ಅನ್ಯಾಯವಾಗಿ ತೋರುವದು!
ಇನ್ನು, ಜನರನ್ನು ಕರೆಸದೆ ಹಾಗೆಯೇ ನಾನು ಈ ಸೊತ್ತನ್ನು ಉಪಯೋಗಿ
ಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೆ, ಜನರ ಆಯಾಸವಾದರೂ ತಪ್ಪುತ್ತಿತ್ತು! ರಾಜನು, ಅದರ
ಲ್ಲಿಯೂ ನನ್ನಂಥ ಕ್ಷತ್ರಿಯನು, ತನ್ನ ಪರಾಕ್ರಮದಿಂದ ಧನಸಂಪಾದಿಸಿ
ಅಥವಾ ಪ್ರಜೆಗಳ ಉತ್ಪನ್ನದ ಷಷ್ಠಾಂಶವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ತನ್ನ ರಾಜಕಾ
ರ್ಯವನ್ನು ಸಾಗಿಸತಕ್ಕದ್ದು ನ್ಯಾಯ್ಯವು ಹೀಗಿದ್ದು, ಈಗ ದೇವಸ್ವ-ಬ್ರಹ್ಮ
ಸ್ವಗಳನ್ನೂ ಕೂಡ ನಿಶ್ಶೇಷವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಸರ್ವಥಾ
ಒಪ್ಪುವದಿಲ್ಲ! ಇದರಿಂದ ಪ್ರಜಾವಂಚನೆಯ ದೋಷವು ತಟ್ಟುವದೆಂಬ
ನನಗೆ ಭಯಬರುತ್ತದೆ, ಇಂತಹ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಧನದ ಪ್ರತಿಗ್ರಹಕ್ಕೆ, ಅಗ್ನಿ
ಸದೃಶರಾದ ನಿಸ್ಪೃಹಿ-ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಲ್ಲದೆ, ನನ್ನಂಥ ಪಾಪ
ಭೀರು ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಅಧಿಕಾರಿಗಳಲ್ಲವು

ಮೋರಯಾ ಗೋಸಾವಿ—"ಶಿವರಾಯಾ, ನಿನ್ನ ಮಾತನ್ನು ನಾನು
ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವೆನು, ನಿನ್ನ ಪಾಪಭೀರುತ್ವಕ್ಕಾಗಿ ನನಗೆ ಸಂತೋಷವೂ ಆಗು
ತ್ತದೆ; ಆದರೆ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರಭೂಪತೇ, ಇದು ಕಲಿಯುಗವು, ಈಗಿನ
ದ್ರವ್ಯಬ್ರಹ್ಮೋಪಾಸನೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ದೇವರು, ಧರ್ಮ, ಪಾಪಭಯ,
ಲೋಕಲಜ್ಜೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಮರವಾಗಿ ಹೋಗುವದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವು.
ಬರಬರುತ್ತ ಕ್ಷಾತ್ರವೃತ್ತಿಯು ಲೋಪವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಆಗಿ ಹೋಗಿ,
ಹೇಯವಾದ ವಂಚಕತನದ ಭಿಕ್ಷಾವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಬೇಕಾದವರು ಬೇಕಾದಹಾಗೆ
ಹಣಕೂಡಿಸಿ, ದುರ್ವ್ಯಸನಿಗಳಾಗುತ್ತ ರಾಜಕಾರಣ ನಡಿಸುವ ಸೋಗು ತೋರಿ
ಸುವ ಕಾಲವು ಮುಂದೆ ಬರಬೇಕೆಂದಿರುವದು! ಆದರೆ ಶಿವರಾಯಾ,"ರಾಜಾರಾ
ಷ್ಟ್ರಕೃತಂ ಪಾಪಂ" ಎಂಬಂತೆ, ಅಂತಹ ಎಚ್ಚರಗೇಡಿಯಾದ ನೀಚರಾ
ಜನು, ಅಥವಾ ರಾಷ್ಟ್ರ ಮುಖಂಡರು ತಮ್ಮ ಹೀನಮಾರ್ಗದಿಂದ ರಾಷ್ಟ್ರದ
ಪಾಪ ಹೆಚ್ಚಿಸಿದ ಅಪರಾಧಕ್ಕಾಗಿ ನರಕವಾಸಿಗಳಾಗಬೇಕಾಗುವದು ; ಆದರೆ
ಎಲೈ ಪುಣ್ಯಮೂರ್ತಿಯೇ, ಸದಾ ಧರ್ಮವೆಂಬ ಅಭೇದ್ಯ ಕವಚವನ್ನು

ತೊಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವ ನಿನ್ನನ್ನು, ಯಾವ ಘೋರ ಪಾಪಗಳೂ ಭೇದಿಸಲಾರವು! ಹಿಂದಕ್ಕೆ ವಿಜಯನಗರದ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವಾಗ, ಮಹಾತ್ಮರಾದ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರು ತಮ್ಮ ತಪೋಬಲದಿಂದ ಸುವರ್ಣವೃಷ್ಟಿಮಾಡಿಸಿ ರಾಜಕಾರಣ ನಡೆಸಿದ್ದನ್ನು ಇತಿಹಾಸವು ಹೇಳುತ್ತಿರುವದು; ಆದ್ದರಿಂದ ಎಲೈ ಧರ್ಮಿಷ್ಠನಾದ ಶಿವರಾಜನೇ, ಇದೂ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಸುವರ್ಣವೃಷ್ಟಿಯೆಂತಲೇ ನೀನು ತಿಳಿದುಕೋ! ನಿನ್ನ ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿಯ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಆಗಿಹೋದ, ಹಾಗು ಈಗ ಇರುವ ರಾಮದಾಸ, ತುಕಾರಾಮ ಮೊದಲಾದ ಸಾಧು-ಸಂತರ ತಪಸ್ಸಿನ ಪುಣ್ಯದಿಂದ ನೀನು, ರಾಷ್ಟ್ರಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿಬಂದಿರುತ್ತೀ; ಮತ್ತು ಆ ಮಹಾತ್ಮರ ಪುಣ್ಯದಿಂದಲೇ ಹಲವು ಮುಖಗಳಿಂದ ನಿನಗೆ ಜನಸಹಾಯವೂ, ಧನಸಹಾಯವೂ ಈಗ ದೊರೆಯುತ್ತಿರುವದೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳು. ನಿನಗೆ ಬರುವ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಸಾಧುಸಂತರು ತಮ್ಮ ತಪಸ್ಸಿನ ಗೂಢವಾದ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಸುಟ್ಟುಬಿಟ್ಟು, ಪ್ರಜಾಪಾಲಕನಾದ ನಿನಗೆ, ಪುಣ್ಯಮೂಲವಾದ ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರಲು, ಪ್ರಭೂ, ಶಿವರಾಯಾ, ನೀನು ಯಾವ ಪಾಪಕ್ಕೂ ಅಂಜುವಕಾರಣವಿಲ್ಲ, ಇವರ ಮೇಲೆಯೂ ನಿನ್ನ ಭಾವಿಕವಾದ ಕೋಮಲ ಹೃದಯವು ಪಾಪಕ್ಕೆ ಅಂಜುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಇಂದು ಹೇಗೂ ಮಕರ ಸಂಕ್ರಮಣದ ಪರ್ವಕಾಲವಿರುತ್ತದೆ, ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಪುಣ್ಯವಂತರು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಿನಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿರುವ ಈ ಧನಾದಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ, ಶ್ರೀ ಗಣನಾಯಕನ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ನನಗೆ ದಾನಕೊಟ್ಟುಬಿಡು, ಬರುವ ಪಾಪಕ್ಕೆ ನಾನು ಗುರಿಯಾಗಿ, ಪರ್ವಕಾಲವಲ್ಲಿ ದಾನಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ನಿನಗೆ ಒಟ್ಟುಕೊಡುವೆನು. ಶಿವರಾಯಾ, ಇಂದಿನ ದಿವಸವು ಮಹಾ ಪರ್ವವೆನಿಸುವ ಮಕರ ಸಂಕ್ರಮಣದ್ದಿರುವದರಿಂದ, ಇನ್ನೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಸುವರ್ಣ ರಾಶಿಯ ದಾನದ ಮಹಾ ಪುಣ್ಯವು ಇದೇ ಪರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಪದರಿನಲ್ಲಿ ಬೀಳಬಹುದಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ!

ಈ ಮೇರೆಗೆ ಮೋರಯಾ ಗೋಸಾವಿಗಳು ನುಡಿಯುತ್ತಿರಲು, ಒಬ್ಬ ಉಪ್ಪಾರನು ಕೋಟೆಯ ಗೋಡೆ ಅಗಿಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಸಿಕ್ಕ ಒಂದು ಹಿತ್ತಾಳಿಯ ಕೊಳಿವೆಯನ್ನು ತಂದು ಶಿವಪ್ರಭುವಿನ ಮುಂದೆ ಇಟ್ಟು—"ದೇವರೂ, ನಮ್ಮ ಆಳುಗಳು ಕೋಟೆಯಗೋಡೆಯನ್ನು ಅಗಿಯುವಾಗ ಈ ಕೊಳಿವೆಯು

ಸಿಕ್ಕಿತು." ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಆಗ ಶಿವಪ್ರಭುವು ಆ ಕೊಳವೆಯನ್ನು ಮೋರಯಾ ಗೊಸಾವಿಗಳ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಡಲು, ಅದನ್ನು ಅವರು ತಕ್ಕೊಂಡು, ಶ್ರೀ ಗಣನಾಯಕನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿ— "ವಿಘ್ನಹರ್ತಾ, ಹೀಗೆ ನೀನು ಶಿವರಾಯನ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೊದಗುವ ವಿಘ್ನ ರಾಶಿಗಳನ್ನು ದೂರಮಾಡಲು ಟೊಂಕಕಟ್ಟಿರುವಾಗ, ಆತನಿಗೆ ಯಾವ ವಿಘ್ನಗಳು ಬಂದು ಏನು ಮಾಡುವವು? ಜಯ ಮಂಗಲಮೂರ್ತೇ" ಎಂದು ನುಡಿದು, ಗೋಸಾವಿಗಳು ಆ ಕೊಳವೆಯ ಮುಚ್ಚಳವನ್ನು ತೆಗೆದು ನೋಡಲು, ಅದರಲ್ಲಿ ಕಾಗದದ ಸುರುಳಿಯೊಂದು ಇತ್ತು! ಗೋಸಾವಿಗಳು ಅದನ್ನು ಹೊರಗೆ ತೆಗೆದು ನಗೆಮೊಗದಿಂದ ಓದುತ್ತಿರುವಾಗ, ಎಲ್ಲ ಜನರೂ ಅವರ ಮೋರೆಯ ಕಡೆಗೇ ಕೌತುಕದಿಂದ ನೋಡತೊಡಗಿದರು! ಗೋಸಾವಿಗಳು ಆ ಕಾಗದವನ್ನು ಓದುತ್ತಹೋದಂತೆ, ಅವರ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಆನಂದದ ಕಳೆಯು ಉಕ್ಕುತ್ತ ಬಂದಿತು! ಗೋಸಾವಿಗಳು ಆ ಕಾಗದವನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ಓದಿದರು, ಎರಡು ಸಾರೆ ಓದಿದರು, ಮೂರು ಸಾರೆ ಓದಿದರು! ಆಗ ಅವರು ಆನಂದದ ಭರದಲ್ಲಿ ಶಿವರಾಯನನ್ನು ಕುರಿತು— "ಶಿವಬಾ, ನಿನ್ನ ಅಂಬಾಭವಾನೀಮಾತೆಯು ನಿನ್ನ ಭಕ್ತಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ, ನಿನಗೆ ಅಪಾರವಾದ ಒಂದು ಗುಪ್ತ ನಿಧಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಳು; ಶಿವರಾಯಾ, ಆ ಗುಪ್ತ ನಿಧಿಯು ನಿನ್ನಿಂದ ದೂರಇಲ್ಲ; ಅಗೋ, ಅಲ್ಲಿ ಬಹು ಪುರಾತನದ ಒಂದು ಗಚ್ಚಿನ ದೊಡ್ಡ ವೃಂದಾವನವು ಕಾಣುತ್ತದಲ್ಲ, ಅದರಲ್ಲಿಯ ಅಂಬಾಬಾಯಿಯ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು, ಈ ಕೋಟೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿರುವ ನೀನು, ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದಲೇ ಪೂಜಿಸುತ್ತ ಬಂದಿರುವೆಯಷ್ಟೇ? ಆ ವೃಂದಾವನದ ಬುಡದಲ್ಲಿಯೇ ಅಪಾರವಾದ ಧನದ ನಿಧಿಯು ಇರುವದೆಂದು ಈ ಕಾಗದದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುತ್ತದೆ. ತಡವೇಕೆ? ನಿನಗಾಗಿಯೇ ಶ್ರೀ ಅಂಬಾಭವಾನಿಯು ಕಾದಿಟ್ಟಿದ್ದ ಧನರಾಶಿಯನ್ನು, ಈ ಮಂಗಲಮೂರ್ತಿಯ ಮುಂದೆ ತಂದು ಸುರುವಿಸಿಬಿಡೋಣ, ಕರಿಸು ಕಾಮಾಟಗರನ್ನು! ಶಿವಬಾ, ತ್ರಿಕಾಲಜ್ಞರಾದ ಮಹಾತ್ಮರು, ಮುಂದೆನಿನ್ನಂಥ ಮಹಾಪುರುಷರ ಮಹಾಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಸಹಾಯವಾಗಬೇಕೆಂದು, ಹೀಗೆಗುಪ್ತ ನಿಧಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಡುವ ಸಾಂಪ್ರದಾಯವು ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದ ನಡೆದು ಬಂದಿರುವದು. ರಾಜ್ಯಸ್ಥಾಪನೆಗೆ, ದೇವಸ್ಥಾನ-ಕೆರೆ-ಕಾಲುವೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಈ ಗುಪ್ತ ಧನದ ವಿನಿಯೋಗವಾಗತಕ್ಕದ್ದಿರುವದು.

ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಬಸವೇಶ್ವರನು ಬಿಜ್ಜಳ ರಾಜನ ಸಿಂಹಾಸನದ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಹೂಳಿಟ್ಟಿದ್ದ ಧನರಾಶಿಯನ್ನು, ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಆಕಾಶದಿಂದ ಬಿದ್ದ ಪತ್ರವನ್ನು ಓದಿ ಬಿಜ್ಜಳ ರಾಜನಿಗೆ ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಸಂಗತಿಯು ಇತಿಹಾಸ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವದು ! ಆ ಬಿದ್ದ ಪತ್ರವನ್ನು ಕೂಡಿದ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಬಸವೇಶ್ವರನೊಬ್ಬನೇ ಓದಲು ಸಮರ್ಥನಾದನಂತೆ! ಅಂದಬಳಿಕ ಪುಣ್ಯಾಪುರುಷರ ಗುಪ್ತ ನಿಧಿಗಳು ಪುಣ್ಯಾಪುರುಷರಿಂಗಲ್ಲದೆ, ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಗೆ ದೊರೆಯುವು; ಆದ್ದರಿಂದ ಪುಣ್ಯಾಪುರುಷಾ ಶಿವಬಾ, ಬೇಗನೆ ಕಾಮಾಟಿಗರನ್ನು ಕರೆಸು, ತಡ ಮಾಡಬೇಡ. ಇಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿರುವ ಪುಣ್ಯವಂತರ ಮುಂದೆ ನಿನ್ನ ಮಹಾಪುಣ್ಯಾವು ಸೂರೆಯಾಗಿ ಹೋಗಲಿ !

ಕೂಡಲೆ ಶಿವರಾಯನ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ಕಾಮಾಟಿಗರು ಗುದ್ದಲಿ ಸಲಿಕೆಗಳನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರು. ಆಗ ಮೋರಯಾ ಗೋಸಾವಿಗಳು ಕಾಮಾಟಿಗರನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿಸಿ, ಶ್ರೀಗಜಾನನನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಿ, ಆತನ ನಾಮಘೋಷಮಾಡುತ್ತ, ಆ ಕಾಗದದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಸಂಕೇತದಂತೆ ಕೆಲವು ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು, ಸಣ್ಣದೊಂದು ಗುಡಿಯಂತೆ ಇದ್ದ ಆ ದೊಡ್ಡ ವೃಂದಾವನವು, ನಿರಾಯಾಸದಿಂದ ಮಗ್ಗಲಿಗೆ ಸರಿದು ಸ್ಥಿರವಾಯಿತು ! ವೃಂದಾವನದ ಬುಡದಲ್ಲಿ ನೆಲಮನೆಯ ಬಾಗಿಲು ಇದ್ದು, ಅದನ್ನು ಗೋಸಾವಿಗಳು ಆ ಕಾಗದದಲ್ಲಿಯ ಸಂಕೇತದಂತೆ ತೆರೆಯಲು, ಒಳಗೆ ಪಾವಟಿಗೆಗಳು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದವು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಜನರು ಆಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತರಾದರು. ಶಿವರಾಯನು ಮೋರಯಾ ಗೋಸಾವಿಗಳನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ, ಹಿಲಾಲಿನ ಬೆಳಕಿನ ಸಹಾಯದಿಂದ ಪಾವಟಿಗೆಗಳನ್ನು ಇಳಿದು ಹೋಗಲು, ಕಾಗದದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವಂತೆ ಅಪಾರವಾದ ಧನನಿಧಿಯು ಅಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದಿತು ! ಆ ಧನನಿಧಿಯೊಳಗಿಂದ ಒಂದು ಬಂಗಾರದ ಬುಟ್ಟಿತುಂಬ ಸುವರ್ಣನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂಜೆಗಾಗಿ ಗೋಸಾವಿಗಳು ಗಣಪತಿಯಮುಂದೆ ಇಡಿಸಿದರು. ಕೂಡಲೆ ಮೋರಯಾ ಗೋಸಾವಿಗಳು ಆ ಕಾಗದದಲ್ಲಿಯ ಸಂಕೇತದಂತೆ ಕೆಲವು ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು, ಆ ಭದ್ರವಾದ ವೃಂದಾವನವು ಮತ್ತೆ ತನ್ನ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನಂತೆ ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಯಾಗಿ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟಿತು ! ಬಳಿಕ ಶಿವರಾಯನು ಆ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಪೂಜೆಮಾಡಿ, ಆ ಎಲ್ಲ ದ್ರವ್ಯನಿಧಿಯ ಮೇಲೆ ತುಲಸೀಪತ್ರವಿಟ್ಟು,

ಆದನ್ನೆಲ್ಲ ಮೋರಯಾ ಗೋಸಾವಿಗಳಿಗೆ ಆ ಪರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉದಕಧಾರಾ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ದಾನಕೊಡಬೇಕೆನ್ನುತ್ತಿರಲು, ವಿಜಾಪುರದ ಬಾದಶಹನ ಧನವನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿಕೊಂಡು ಬರಹೋಗಿದ್ದ ಆಬಾಜಿಸೋನದೇವನೂ, ನೇತಾಜಿ ಪಾಲಕರನೂ ಹೇರಳ ಹಣವನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರು! ಆಗ ಜನರ ಮನೋವೃತ್ತಿಗಳು ಗುಂಗಾಗಿಹೋಗಿ, ಶಿವರಾಯನು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಶಿವಾಂಶನಿರುವನೆಂಬ ನಂಬಿಗೆಯು ಅವರಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನವಾಯಿತು! ಹೀಗೆ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಒಂದರಹಿಂದೆ ಒಂದು ಸುವರ್ಣವೃಷ್ಟಿಯ ಸೆಳಕುಗಳು ಬಂದದ್ದರಿಂದ, ಶಿವರಾಯನ ದ್ರವ್ಯದ ತೊಂದರೆಯು ಕಡಿದು ಹೋದದ್ದಲ್ಲದೆ, ಆತನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಜನರ ಭಕ್ತಿ–ವಿಶ್ವಾಸಗಳು ಹೆಚ್ಚಿದವು. ಬಳಿಕ ಮೋರಯಾ ಗೋಸಾವಿಗಳು ಶಿವರಾಯನ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ಆ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿದ ದ್ರವ್ಯನಿಧಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ದಾನವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಿ, ಅದನ್ನು ದೇಶಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ವಿನಿಯೋಗಿಸಬೇಕೆಂದು ಶಿವರಾಯನಿಗೆ ತಿರುಗಿ ಒಪ್ಪಿಸಿಬಿಟ್ಟರು! ಇಂತಹ ಅಗಾಧ ನಿಸ್ಪೃಹತೆಯುಳ್ಳ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೇ ಮನುಮಹಾರಾಜನು "ಜಗತ್ತೆಲ್ಲ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನದೇ" ಎಂದು ಹೇಳಿರುವನಂತೆ! ಒಟ್ಟಿಗೆ, ಜಗತ್ತಿನ ಅಬಾಧಿತ ಒಡೆಯತನವು ನಿಸ್ಪೃಹಿಗಳದಾಗಿರುತ್ತದೆ, ಯಾಕಂದರೆ "ನಿಸ್ಪೃಹಸ್ಯತೃಣಂ ಜಗತ್" ಎಂಬ ಉಕ್ತಿಯಂತೆ, ಅವರು ಜಗತ್ತನ್ನು ಹುಲ್ಲುಕಡ್ಡಿಗೆ ಸಮಾನವಾಗಿ ಎಣಿಸುವರು ಅಂದಬಳಿಕ ಅವರಿಗೆ ಜಗತ್ತಿನ ಕ್ಷುದ್ರ ಭೋಗೇಚ್ಛೆಯು ಎತ್ತಣಿಂದ ಬರಬೇಕು? ಭೋಗೇಚ್ಛೆಯಿಲ್ಲದವರ ಜಗತ್ತಿನ ಒಡೆಯತನವು ಯಾತರಿಂದ ನಷ್ಟವಾಗಬೇಕು?

---

೧೬ ನೆಯ ಪ್ರಕರಣ—ಶಿವರಾಯನ ಸೌರಣೆ

ಹೀಗೆ ಶಿವರಾಯನಿಗೆ ಹಲವು ಮುಖಗಳಿಂದ ದ್ರವ್ಯಸಹಾಯವು ದೊರೆತದ್ದು, "ಶಾಂತವಾಗುತ್ತಿದ್ದ ದೀಪಕ್ಕೆ ಎಣ್ಣೆಯ ಬುದ್ದಲಿಕೆ ಸಿಕ್ಕಂತಾ

ಯಿತು. ಶಿವರಾಯನು ಆ ದ್ರವ್ಯನಿಧಿಯನ್ನು ತಕ್ಕ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕೈ ಬಿಗಿಹಿಡಿದು ವೆಚ್ಚಮಾಡತೊಡಗಿದನು ಆತನು ಈಗ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಎರಡು ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮೊದಲು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು — (೧) ರಾಯಗಡ ಮೊದಲಾದ ಕೋಟೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸುವದು, (೨) ಕಲ್ಯಾಣ-ರಾಜಮಾಚಿ ಎಂಬ ಎರಡು ಕೋಟೆಗಳನ್ನು ವಶಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದು. ಈ ಎರಡು ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ದ್ರವ್ಯವು ಈಗ ದೊರೆತದ್ದರಿಂದ, ಶಿವರಾಯನು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಆ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ಕೈಹಾಕಿದನು; ಆತನು ಮೊದಲು ಶಸ್ತ್ರಗಳ ಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡತೊಡಗಿದನು ಆಗ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದ ಯುರೋಪೀಯರಲ್ಲಿ ಪೋರ್ತುಗೀಜರ ಕೈಯು ಮೇಲಾಗಿತ್ತು. ಅವರ ಉತ್ತಮ ಶಸ್ತ್ರಗಳೂ, ತೋಪು ತುಬಾಕಿಗಳೂ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದವು ವಿಜಾಪುರದ ಬಾದಶಹನಿಗೆ ಅವರೇ ಶಸ್ತ್ರಮೊದಲಾದ ಯುದ್ಧೋಪಯೋಗೀ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಪೂರಯಿಸುತ್ತಿದ್ದರು , ಶಿವಾಜಿಯಾದರೂ ಆ ಪೋರ್ತುಗೀಜರಲ್ಲಿಯೇ ಕತ್ತಿ-ಢಾಲು-ತುಬಾಕಿ-ತೋಪುಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು , ಆತನು ಈ ಮೊದಲೆ ಪೋರ್ತುಗೀಜರಿಂದ ಅವನ್ನು ಕೊಳ್ಳಲು ಯತ್ನಿಸಿದನು ; ಆದರೆ ಕಂತದಿಂದ ಹಣಕೊಡುವ ಶಿವರಾಯನ ಕರಾರಿಗೆ ಅವರು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ, ಅವರು ರೋಖುಹಣವನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದರು; ಆದರೆ ಶಿವರಾಯನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿರೋಖಹಣವಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ, ಆ ಕೆಲಸವು ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತುಹೋಗಿತ್ತು. ತಾನು ಹಣ ಕೊಡುವದರೊಳಗೆ ವಿಜಾಪುರದ ಬಾದಶಹನು ಆ ಯುದ್ಧದ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಕೊಂಡು, ತನ್ನ ಬಲವನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನೋ ಎಂದು ಶಿವರಾಯನು ಯಾವಾಗಲೂ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಕಡೆಗೆ ವಿಜಾಪುರದವರ ಖಜಾನೆಯನ್ನು ಲೂಟಿಮಾಡಿಯಾದರೂ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆಂದು ಆತನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ್ದನು. ಮೇಲಾಗಿ ಆತನು ಪೋರ್ತುಗೀಜರಿಗೆ ಒಂದು ಹುಸಿಗುಂಡು ಹಾಕಿದ್ದನು; “ ನನಗೆ ಹಣದ ಅನುಕೂಲತೆಯಾಗುವದರೊಳಗೆ ನೀವು ವಿಜಾಪುರದ ಬಾದಶಹನಿಗೆ ಆ ಯುದ್ಧದಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಮಾರಲಿಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟರೆ, ಕ್ಷಣಶಃ ನೀವು ನನ್ನ ಉಪದ್ರವವನ್ನು ಸಹನಮಾಡಬೇಕಾದೀತು ” ಎಂದು ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದನು. ಈ ಮೊದಲೆ ಶಿವಾಜಿಯು ಮಾಡುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದ ಹಲವು ಸಾಹಸದಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು, ಆ ಪೋರ್ತು

ಗೀಜರು ಕೇಳಿದ್ದರು; ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಶಿವಾಜಿಯ ಬೆದರಿಕೆಯನ್ನು ದುರ್ಲಕ್ಷಿಸಲಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಆ ಪೋರ್ತುಗೀಜರಿಗೂ ದುಡ್ಡಿನ ಆಚು ಇದ್ದದ್ದರಿಂದ, ಬಹಳ ಅಗ್ಗವಾಗಿಯೇ ಆಗಲೊಲ್ಲದೇಕೆ, ರೋಖ ಹಣಕೊಟ್ಟು ಯುದ್ಧಸಾಮಗ್ರಿಯನ್ನು ಬೇಗನೆ ನೀವು ಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಶಿವಾಜಿಗೆ ಅವರು ದುಂಬಾಲು ಬಿದ್ದರು; ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಶಿವಾಜಿಗೆ ಹಿಂದಿನ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ಹೇರಳ ಹಣಸಿಕ್ಕದ್ದರಿಂದ, ಆತನು ತಡಮಾಡದೆ, ಹದಿನೈದುಸಾವಿರ ಕತ್ತಿಗಳನ್ನೂ, ಹತ್ತುಸಾವಿರ ಢಾಲುಗಳನ್ನೂ, ಹತ್ತುಸಾವಿರ ತುಬಾಕಿಗಳನ್ನೂ, ಹನ್ನೆರಡು ಹಿತ್ತಾಳೆಯ ತೋಫುಗಳನ್ನೂ ಪೋರ್ತುಗೀಜರಿಂದ ಅಗ್ಗವಾಗಿ ರೋಖಹಣ ಕೊಟ್ಟು ಕೊಂಡನು. ಇವಲ್ಲದೆ ತನಗೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಮದ್ದು ಗುಂಡುಗಳನ್ನೂ, ಕುದುರೆಗಳನ್ನೂ ಹಣಕೊಟ್ಟು ಆತನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಕೊಂಡನು.

ಹೀಗೆ ಶಿವಾಜಿಯು ತನಗೆ ಸರಿದೋರಿದಷ್ಟು ಯುದ್ಧಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದಬಳಿಕ, ದಂಡು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕೈಹಾಕಿದನು. ಭವಾನಿಯ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಆತನಲ್ಲಿ ಈಗ ಹೇರಳಹಣ ಕೂಡಿದ್ದರಿಂದ, ಆ ಸೈನ್ಯಸಂಗ್ರಹದ ಕೆಲಸವನ್ನಾದರೂ ಆತನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡನು. ಮಕರಸಂಕ್ರಮಣದ ದಿವಸ ಶಿವನೇರಿ ಕೋಟೆಯಲ್ಲಾದ ಸುವರ್ಣವೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ನೋಡಿಹೋಗಿದ್ದವರು, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದತುಂಬ ಅದರ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಹಬ್ಬಿಸಿದರು; ಸುದ್ದಿಯಲ್ಲಿ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯು ಬೆರೆತುಕೊಳ್ಳುವದು ಆಶ್ಚರ್ಯವಲ್ಲ. ಅದರಂತೆ ಆಸುದ್ದಿಯ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯಾಗುತ್ತಾಗುತ್ತ— "ಶಿವಾಜಿಗೆ ಅಂಬಾಭವಾನಿಯು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಳಾಗಿದ್ದು, ಆಕೆಯು ತನ್ನ ಭಕ್ತನಾದ ಶಿವರಾಯನಿಗೆ ಬೇಡಿದಾಗ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಹಣ ಒದಗಿಸಿಕೊಡುವಳಂ"ಬ ಜನವಾರ್ತೆಯು ದೇಶದತುಂಬ ಹಬ್ಬಿ ಬಿಟ್ಟಿತು. ಆಗ ಕೇಳುವದೇನು? ಶಿವಾಜಿಯ ದಂಡಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಬೇಕೆಂದು ಆತುರಪಡುತ್ತಲಿದ್ದ ಮರಾಟರೂ, ಮಾವಳೀಜನರೂ ಶಿವಾಜಿಯ ಬಳಿಗೆ ಧಾವಿಸಿ ಹೋಗಹತ್ತಿದರು. ಆಗಿನಕಾಲದ ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ, ಯುದ್ಧಕಲೆಯು ಪುರುಷಮಾತ್ರರಿಗೆ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಬಂದೇ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಗರಡಿಯಮನೆಯಾಡುವದು, ಗುರಿಹೊಡೆಯುವದು, ಬೇಟೆಯಾಡುವದು ಮುಂತಾದ ಪೌರುಷದ ಕೆಲಸಗಳು, ಆಗಿನ ಜನರ ನಿತ್ಯಕರ್ಮಗಳಾಗಿದ್ದವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಇಂತಹ

ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧಕಲೆಯಲ್ಲಿ ತಾವು ನಿಪುಣರೆಂದು ತಿಳಕೊಂಡಿದ್ದ ಸಾವಿರಾರು ಜನರ ಗುಂಪುಗಳು, ಶಿವಾಜಿಯಬಳಿಗೆ ಹೋದವು; ಅಲ್ಲದೆ, ಶಿವಾಜಿಯ ಬಾಲಮಿತ್ರರಾದ ಏಸಾಜಿಕಂಕ, ತಾನಾಜಿಮಾಲಸುರೆ, ಬಾಜಿಫಸಲಕರ ಎಂಬವರೂ, ಹೊಸದಾಗಿ ಶಿವಾಜಿಯ ನಂಬಿಗೆಗೆ ಪಾತ್ರನಾಗಿದ್ದ ನೇತಾಜಿಪಾಲಕರನೂ ಜನರ ಗುಣಪರೀಕ್ಷೆಮಾಡಿ ದಂಡಾಳುಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇತ್ತ ಮೋರೆ ನೋಡಿದಮಾತ್ರದಿಂದ ಜನರ ಗುಣತಿಳಿಯುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳ ಶಿವರಾಯನೂ, ಬಡಬಡ ಸಾವಿರಾರುಜನ ಸೈನಿಕರನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದನು. ಒಟ್ಟಿಗೆ, ಈಗ ಶಿವಾಜಿಯಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತು ಇಪ್ಪತ್ತೈದುಸಾವಿರ ಸೈನಿಕರ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿರಬಹುದು ಹೀಗೆ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಶಿವರಾಯನ ಸೈನ್ಯಬಲ-ದ್ರವ್ಯಬಲಗಳು ಹೆಚ್ಚಲು, ಆತನ ಅಲೌಕಿಕತೆಯ ಕೀರ್ತಿಯು ದಿಗಂತದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿತು. ಶಿವರಾಯನು ಶಿವಾವತಾರವಾಗಿರದಿದ್ದರೆ, ಇಂತಹ ಅದ್ಭುತಕಾರ್ಯಗಳು ತಟ್ಟನೆ ಹೇಗೆ ಆದಾವೆಂದು ಜನರು ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮೊಳಗೆ ಮಾತಾಡಹತ್ತಿದರು. ಹೀಗೆ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಆದ ಶಿವಾಜಿಯ ಉತ್ಕರ್ಷದ ಸುದ್ದಿಯು, ಅತ್ತ ವಿಜಾಪುರದ ಬಾದಶಹನಿಗೂ ಹತ್ತಿ, ಶಿವಾಜಿಯನ್ನು ಬಗ್ಗುಬಡಿಯುವದಕ್ಕಾಗಿ ಆತನೂ ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಯತ್ನಿಸತೊಡಗಿದನು.

ಹೀಗೆ ಶಿವರಾಯನು ಧನಸಂಪನ್ನನೂ, ಧಾನ್ಯ ಸಂಪನ್ನನೂ, ಬಲಸಂಪನ್ನನೂ ಆದ ಬಳಿಕ, ಕೋಟೆಗಳ ಭದ್ರತೆಯ ಕಡೆಗೆ ಮನಸ್ಸು ಹಾಕಿದನು. ಶಿಥಿಲವಾಗಿದ್ದ ಕೋಟೆಗಳ ಭದ್ರತೆಗೆ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ಸರ್ವತೋಮುಖವಾಗಿ ಆಗಹತ್ತಿದ ಶಿವರಾಯನ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ, ಶಿವರಾಯನ ದೇವಾಂಶತ್ವವು ಭಾವಿಕರಿಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತೋರಹತ್ತಿತು; ಅವರು ಅತ್ಯಂತ ಅಭಿಮಾನತಾಳಿ ಶಿವರಾಯನ ದೈವಶಾಲಿತ್ವವನ್ನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಕೊಂಡಾಡ ಹತ್ತಿದರು; ಆತನ ಕಾರ್ಯ ಕೌಶಲ್ಯವನ್ನು ಹೊಗಳಹತ್ತಿದರು; ಆತನ ಯುಕ್ತಿಪ್ರಯುಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ತಲೆದೂಗಹತ್ತಿದರು; ಆತನ ಧೈರ್ಯ- ಸಾಹಸಗಳಿಗೆ ಬೆಚ್ಚಿಬೆರಗಾಗಹತ್ತಿದರು. ಹೀಗೆ ಜನರು ಆಶ್ಚರ್ಯಪಡುವಂತೆ ಶಿವರಾಯನು ಎಲ್ಲಕೋಟೆಗಳ ಕಟ್ಟಡದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿದ್ದರೂ, ಕಟ್ಟಡದ ಆ ಕಾರ್ಯವು ರಾಯಗಡದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಭರದಿಂದ ನಡೆದಿತ್ತು; ಯಾಕಂದರೆ ಕೊಂಕಣದಲ್ಲಿದ್ದ ಆ ರಾಯಗಡದ ಕೋಟೆ

ಯನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಭದ್ರಪಡಿಸಬೇಕೆಂತಲೂ, ಅಲ್ಲಿಯೇ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ರಾಜ್ಯದ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕೆಂತಲೂ ಆ ಶಿವರಾಯನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ್ದನು. ಆ ಜೀರ್ಣಕೋಟೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸುವಾಗೂ ಆತನಿಗೆ ಬಹಳ ದ್ರವ್ಯವು ಸಿಕ್ಕಿತೆಂಬದು ಕೇಳಿಕೆಯಲ್ಲಿರುವದು ! ಅನುಕೂಲಕಾಲವು ಒದಗಿದಾಗ ಮನುಷ್ಯನು ಮಣ್ಣು ಹಿಡಿದರೆ ಚಿನ್ನವಾಗುವದೆಂಬ ಮಾತು ಸುಳ್ಳಲ್ಲ !

ಒಂದುದಿನ ರಾಯಗಡದಲ್ಲಿ ಕೋಟೆಯನ್ನು ಭದ್ರಪಡಿಸುವ ಕೆಲಸವು ಒಳ್ಳೇ ಭರದಿಂದ ಸಾಗಿತ್ತು ; ಸಹಸ್ರಾವಧಿ ಕೂಲಿಕಾರರು ದುರ್ಗದ ತುಂಬ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಯಾರು ಕಟ್ಟಡದ ಕಲ್ಲು ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು ; ಯಾರು ಹೊಡೆದಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತು ಒಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದರು ; ಯಾರು ಗಚ್ಚು ಪೂರಯಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ; ಯಾರು ಗೋಡೆಕಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದರು ಗಚ್ಚು ಕುಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ತನ್ನ ಚರಿತ್ರದ ಪದ ಹೇಳುತ್ತ ಗಚ್ಚುಕುಟ್ಟುವದನ್ನು ಕೇಳಿ, ಶಿವರಾಯನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಆನಂದದ ತೆರೆಗಳು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತಿದ್ದವು ; ಆಗ ಶಿವರಾಯನು ಕೆಲಸ ನೋಡುತ್ತ ನೋಡುತ್ತ ತನ್ನ ಸಂಗಡಿಗರೊಡನೆ ತಮ್ಮ ಹತ್ತರಬರಲು, ಕೂಲಿಕಾರರು ಎದ್ದುನಿಂತು ಬಹುವಿನಯದಿಂದ ಆತನಿಗೆ ರಾಮರಾಮ ಮಾಡಿ ತಲೆತಗ್ಗಿಸಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಪುನಃ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗುತ್ತಿದ್ದರು. ತಮ್ಮ ಮೋರೆ ನೋಡಿದಮಾತ್ರದಿಂದ ಶಿವರಾಯನು ತಮ್ಮ ಗುಣಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವನೆಂಬ ಭಯವು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಇದ್ದಿತು ; ಶಿವರಾಯನು ಮೆಚ್ಚಿದವರಿಗೆ ಮುಚ್ಚುಕೊಡುವಲ್ಲಿ ಹುಚ್ಚು ದೊರೆಯೆಂಬ ಭಕ್ತಿಯೂ ಜನರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿತು ; ಆದ್ದರಿಂದ ಯಃಕಶ್ಚಿತ ಕೂಲಿಕಾರರಿಂದ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಕಲಾವಂತ ಉಪ್ಪಾರರವರೆಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಶಿವರಾಯನ ಮೆಚ್ಚಿಗೆಗಾಗಿ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಮೈಮುರಿದು ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ನೋಡಿದತ್ತಲ್ಲ ಕೆಲಸಗಾರರ ಮುಖಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲಾಸವು ಉಕ್ಕುತ್ತಿತ್ತು ! ಆಗ ಜನರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮೊಳಗೆ— ಶಿವಪ್ರಭುವು ನಮ್ಮ ಕೆಲಸ ನೋಡಬಹುದಲ್ಲವೆ ! ನಮ್ಮ ಶಿವರಾಯನು ನಮ್ಮ ಕೆಲಸ ನೋಡುತ್ತ ಎಷ್ಟುಹೊತ್ತುನಿಂತುಕೊಂಡನಲ್ಲ ! ನಮ್ಮ ಶಿವರಾಯನು ತಾನು ದೊಡ್ಡ ಅರಸನಾಗಿದ್ದರೂ, ನಮ್ಮ ಹತ್ತಗಡಿಯವರಂತೆ ನಮ್ಮ ಮನೆಯವರೆಲ್ಲರ

ಯೋಗಕ್ಷೇಮವನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿದನು! ನಮ್ಮ ಶಿವರಾಯನ ನೆನಪಿನ ಶಕ್ತಿ ಯಾದರೂ ಎಷ್ಟದು! ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಲೋಹಗಡದಲ್ಲಿ ಊರ ಊಟನಡೆದಾಗ ನಾನು ಐದು ಗಂಗಾಳ ಗೋದಿಯ ಹುಗ್ಗಿತಿಂದಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಈ ದಿನ ತೆಗೆದು ಶಿವರಾಯನು ನನಗೆ—“ ಜೀವುಬಾ, ನಾಡದು ರಥಸಪ್ತಮಿಯು; ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೆ ಗೋದಿಯ ಹುಗ್ಗಿಯ ಪ್ರಸ್ತವಾಗುವದು; ತಳಿಗೆಯನ್ನು ಬೆಳಗಿ ಇಡು, ಅಂದಿನ ಐದು ಗಂಗಾಳದ ಬದಲು ಈಸಾರೆ ಹತ್ತುಗಂಗಾಳ ಗೋದಿಹುಗ್ಗಿ ಉಣ್ಣಬೇಕು ನೋಡು;” ಎಂದು ನಗುತ್ತ ಹೇಳಿದನು. ನಮ್ಮ ಶಿವಬಾದೊರೆಗೆ ಒಂದು ಗರ್ವವೇ ಸೊಕ್ಕೇ! ನಮ್ಮಪ್ಪ ಸಮುದ್ರನು! ಬಡವರಿಗಿಂತ ಬಡವನಾಗಿ ನಮ್ಮಸಂಗಡ ಮಾತಾಡುವನು; ಆದರೆ ನಮ್ಮದೊರೆಗೆ ತಗಲು ತಾಟು ಮಾತ್ರ ಸೇರುವದಿಲ್ಲ, ಸುಳ್ಳಾಡಿದರೆ ಆತನು ಬೆಂಕಿಯ ಘರ್ಜು! ಆತನಿಗೆ ವ್ಯೈಗಳ್ಳತನಸೇರದು; ನಮ್ಮಪ್ಪನು ಪರರ ಹೆಣ್ಣು ಕಣ್ಣೆತ್ತಿನೋಡನು! ಆತನು ಹುಟ್ಟಬರದಿದ್ದರೆ, ನಮ್ಮಲಂಗೋಟಿಯ ಮಂದಿಯನ್ನು ಯಾರು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದರು? ಶಿವರಾಯನ ದರ್ಪಕ್ಕೆ ಒಳ್ಳೊಳ್ಳೆ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಸರದಾರರು ಅಂಜಿ ತತ್ತಿಯ ಹಾಕುವರು. ನಮ್ಮ ಶಿವರಾಯನ ಸಮರಂತಿಕೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ವಿಜಾಪುರದ ಬಾದಶಹನಾದ ಮಹಮ್ಮದಶಹನೂ ತಲೆದೂಗುವನಂತೆ! ಇಂಥ ನಮ್ಮ ದೊರೆ ಶಿವರಾಯನು ನೂರುವರ್ಷಬದುಕಲಿ! ಎಂದು ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಂತಹ ಹಲವು ಬಗೆಯ ಭಾವಯುಕ್ತಗೌರವದ ನುಡಿಗಳು ಶಿವರಾಯನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಜನರ ಮುಖದಿಂದ ಹೊರಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಹೀಗೆ ಸರ್ವತ್ರ ಶಿವರಾಯನ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯವು ತೋರಹತ್ತಿತು! ಹೀಗಿರುವಾಗ ಶಿವರಾಯನು ಅತ್ಯಂತ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ರಾಯಗಡದ ಸಂದಿಗೊಂದೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟು ಒಂದು ಎತ್ತರದ ಬಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಸುತ್ತುಮುತ್ತು ನೋಡಹತ್ತಿದನು. ಆಗ ಸಹಸ್ರಾವಧಿ ಜನ ಕೂಲಿಕಾರರು ಒಮ್ಮೆಲೆ ಆತನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದರು. ಆಗ ಆತನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ— “ ನಾನು ಎಂತಹಕರ್ತೃತ್ವಶಾಲಿಯು, ಇಷ್ಟು ಜನರಿಗೆ ಅನ್ನ ಹಾಕುವೆನಲ್ಲವೆ? ” ಎಂಬ ಅಹಂಕಾರದ ಮೊಳಿಕೆಯು ಒಡೆಯಿತು! ಆಗ ಅಂತಹ ಗುರುಭಕ್ತನೂ ದೇವರನ್ನು ಮರೆತು ಬಿಟ್ಟನು! ಈಶ್ವರೀತಂತ್ರ

ದಿಂದಲೇ ಜಗದ್ವ್ಯವಹಾರವು ನಡೆದಿರುವದೆಂಬ ಮಾತು, ಆತನಿಗೆ ಆಗ ಪೂರಾ ಮರೆತು ಹೋಯಿತು! ಹೀಗೆ ದೇವರನ್ನು ಮರೆತು ಬಿಡುವದೇ ಮಾಯೆಯ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿರುವದು; ಅಥವಾ ಮನುಷ್ಯಪ್ರಕೃತಿಯ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಧರ್ಮವಾಗಿರುವದು ಆ ಮಾಯೆಯನ್ನು ಅಥವಾ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಮೀರುವದು ಯಾರಿಗಾದರೂ ಅಶಕ್ಯವೇಸರಿ! ಅಂತೇ ಭಗವಂತನು ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ "ಮಮಮಾಯಾದುರತ್ಯಯಾ" ಎಂದು ಹೇಳಿರುವನು; ಅಂದರೆ, "ನನ್ನ ಮಾಯೆಯನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವದು ನನಗೂ ಕಷ್ಟವು" ಎಂದು ಹೇಳುವದು ಆ ಭಗವದ್ವಾಕ್ಯದ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. "ಸಂಕಟ ಬಂದಾಗ ವೆಂಕಟರಮಣ" ಎಂಬ ಲೋಕೋಕ್ತಿಯಂತೆ, ಕಷ್ಟಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೇವರ ನೆನಪು ಯಾರಿಗಾದರೂ ಆಗುತ್ತದೆ; ಆದರೆ ಸಂತೋಷಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆತನ ವೈಭವದ ನೆನಪಾಗುವದು ಅಪರೂಪವು; ಆಗ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಅಹಂಕಾರವು ಬಂದು ಬಿಡುವದು! ಅಹಂಕಾರದಲ್ಲಿ ಸಾತ್ವಿಕಾಹಂಕಾರ, ರಾಜಸಾಹಂಕಾರ, ತಾಮಸಾಹಂಕಾರ ಎಂದು ಮೂರುಪ್ರಕಾರಗಳಿರುವವು; "ದೇವರಕೃಪೆಯಿಂದ ಈ ಮಹಾಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಾನು ಮಾಡಿದೆನು" ಎಂಬದು ಸಾತ್ವಿಕಾಹಂಕಾರವು, "ನನ್ನ ಕೈಕೆಸರಾದದ್ದಕ್ಕೆ ಬಾಯಿ ಮೊಸರಾಯಿತು" ಎಂಬ ಉಕ್ತಿಯು ರಾಜಸಾಹಂಕಾರದ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಹೇಳುವದು; "ನನ್ನ ಹಾಗೆ ಯಾರಿದ್ದಾರೆ? ನನಗೆ ಅಸಾಧ್ಯವಾದದ್ದೇನಿದೆ?" ಎಂಬ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ತಾಮಸಾಹಂಕಾರದಸ್ವರೂಪವು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. "ಎಲ್ಲವೂ ಈಶ್ವರಾಧೀನವು, ನಾನು ಆತನ ಸೂತ್ರದ ಗೊಂಬೆ" ಎಂಬ ಮಾತುಗಳು ನಿರಹಂಕಾರದವಾಗಿರುವವು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಾತ್ವಿಕಾಹಂಕಾರವು ಈಶ್ವರನ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಸಾಧನ, ರಾಜಸಾಹಂಕಾರವು ಪಾಪಮೂಲವಾದಲೋಭೋತ್ಪತ್ತಿಗೆ ಸಾಧನ, ತಾಮಸಾಹಂಕಾರವು ಅಜ್ಞಾನಮೂಲವಾದ ಆತ್ಮನಾಶಕ್ಕೆ ಸಾಧನ, ನಿರಹಂಕಾರವು ಈಶ್ವರಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾದದ್ದರ ಲಕ್ಷಣವು. ಇದರಿಂದ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ನೋಡಿದರೆ, ನಮ್ಮ ಶಿವರಾಯನ ಬಂಡೆಯಮೇಲೆ ಕುಳಿತಾಗಿನ ಉದ್ಗಾರಗಳು, ಆತನಲ್ಲಿತಾಮಸಾಹಂಕಾರದ ಮೊಳಕೆಯೊಡೆದದ್ದನ್ನು ತೋರಿಸುವವು. ಆದರೆ ಗುರುಭಕ್ತರಾದವರಿಗೆ ಇಂತಹತಾಮಸಾಹಂಕಾರವು ಸರ್ವಥಾ ಸಲ್ಲದು! ಉದ್ಯೋಗ ತತ್ಪರತೆಯಲ್ಲಿ ಅಕಸ್ಮಾತ್ ರಾಜಸಾಹಂಕಾರವು

ಮಿಂಚಿಹೋದರೆ ಕ್ಷಮ್ಯವಾಗ ಬಹುದು; ಆದರೆ, ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರಮೇಲೆ ತಾಮಸಾಹಂಕಾರದ ನೆರಳು ಬಿದ್ದದ್ದನ್ನು ನಿಜವಾದ ಗುರುಗಳು ಸಹಿಸ ಲಾರರು? ಹೀಗೆ ಶಿವರಾಯನು ತಾಮಸಾಹಂಕಾರ ಪಿಶಾಚದ ಆವೇಶದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗೆ—" ನನ್ನದೇವಭಕ್ತಿಯು ಎಂತಹದು! ನನ್ನ ಗುರುಭಕ್ತಿಯು ಎಂತಹದು! ನನ್ನಂಥ ಭಕ್ತರು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಯಾರಿರುವರು? ಹೀಗಿದ್ದು, ಸಮರ್ಥರಾಮದಾಸರು ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕಲ್ಯಾಣನನ್ನು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಶಿಷ್ಯನೆಂದು ತಿಳಿಯುವರು! ನನಗೆ ಕೇಳಿದಾಗ ಭವಾನಿಯ ಪ್ರಸಾದವು; ಕರೆಸದಿದ್ದರೂ ಮೋರಯಾಗೋಸಾವಿಗಳಂಥ ಸತ್ಪುರುಷರು ತಾವಾಗಿ ನನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬರುವರು. ನನ್ನ ಕೀರ್ತಿಯ ಪ್ರಭಾವವೆಷ್ಟು? ಒಂದು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತುಸಾವಿರದಂಡು ತಾನಾಗಿ ಬಂದು ನನ್ನಚಾಕರಿಗೆ ನಿಂತಿತು; ಅಂಥ ಬಳಿಕ ನಾನು ನನ್ನ ತೋಳ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ, ದ್ರವ್ಯಬಲದಿಂದ, ಸೈನ್ಯದ ಕಸುವಿನಿಂದ, ಯುಕ್ತಿ ಪ್ರಯುಕ್ತಿಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಬೇಕಾದದ್ದು ಮಾಡಬ ಲ್ಲೆನು; ವಿಜಾಪುರದ ಬಾದಶಹನೇನು, ದಿಲ್ಲಿಯಬಾದಶಹನೇನು, ನನ್ನ ಹೆಸರು ಕೇಳಿದರೆ ಸಾಕು, ಅವರ ಎದೆಗುಂಡಿಗಳು ಬಿಚ್ಚುವವು; ಶಾಬಾಸ! ಶಿವಬಾ ಶಾಬಾಸ!! ಹೀಗೆಯೇ ನೀನು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಒಂದೇ ಸವನೆ ದುಡಿದರೆ, ನೀನು ಹಿಂದೂ ಪದಪಾತಷಾಹಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಬಹುದು?

ಈ ಬಗೆಯ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಶಿವರಾಯನು ತಲ್ಲೀನನಾಗಿ ಮನೋ ರಾಜ್ಯಸುಖವನ್ನು ಭೋಗಿಸುತ್ತಿರಲು, ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ರಾಮದಾಸ ಸ್ವಾಮಿ ಗಳು ಕಲ್ಯಾಣ ಶಿಷ್ಯನೊಡನೆ ಆತನ ಬಳಿಗೆ ತಟ್ಟನೆ ಬಂದು ನಿಂತು ಬಿಟ್ಟರು! ಆದರೆ ವಿಚಾರಮಗ್ನನಾಗಿದ್ದ ಶಿವರಾಯನಿಗೆ ತನ್ನ ಸಮರ್ಥಗುರುಗಳು ಪಟ್ಟ ಶಿಷ್ಯನೊಡನೆ ಬಂದದ್ದು ಗೊತ್ತೇ ಆಗಲಿಲ್ಲ! ತನ್ನ ಗೆಳೆಯರು ಗುರು ಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಿದ್ದನ್ನೂ ಆತನು ನೋಡಲಿಲ್ಲ! ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಶಿವರಾಯನ ಪರಿವಾರದವರಿಗೆ ಪರಮಾಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಸಮರ್ಥರ ಸಮಕ್ಷ ತಮ್ಮ ಶಿವರಾಯನಿಗೆ ಗುರುಗಳ ಆಗಮನದ ಸೂಚನೆ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೂ ಅವರಿಗೆ ಆಸ್ಪದ ದೊರೆಯಲೊಲ್ಲದು! ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಶಿವರಾಯನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಏನೋ ಯೋಚಿಸಿ—"ಏಸಾಜಿ" ಎಂದು ಕರೆದು, ಸುತ್ತುಮುತ್ತು ನೋಡಲು, ಕಲ್ಯಾ ಣನಿಂದ ಸಹಿತವಾದ ಸಮರ್ಥರದಿವ್ಯಮೂರ್ತಿಯು! ಕೂಡಲೆ ಶಿವರಾಯನ

ತಾಮಸಾಹಂಕಾರದ ಮದ್ದಿನರಾಶಿಗೆ ಕೊಳ್ಳಿಯು ಕೊಟ್ಟಂತಾಗಿ, ಆತನ ಹೃದಯವು ತಲ್ಲಣಿಸಿ, ಆತನು ಲಗಬಗೆಯಿಂದ ಎದ್ದು ಶ್ರೀಗುರುಚರಣಗಳ ಮೇಲೆ ಮಸ್ತಕವಿಟ್ಟನು; ಸೂರ್ಯೋದಯವಾಗಲು ಕತ್ತಲೆ ನಿಲ್ಲಬಹುದೇ ? ಅದರಂತೆ ಸಮರ್ಥರ ದರ್ಶನವಾದ ಕೂಡಲೆ ಶಿವರಾಯನ ತಾಮಸಾಹಂಕಾರವು ಹರಿದು, ಬಟ್ಟಬಯಲಾದದ್ದೇನಾಶ್ಚರ್ಯವು ? ಗುರುಗಳು ಎದುರಿಗೆ ಬಂದು ನಿಂತಿದ್ದರೂ ತಾನು ಅವರನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸದಿರುವ ಅಪರಾಧಕ್ಕಾಗಿ ಶಿವರಾಯನು ಬಹಳವಾಗಿ ಬೆದರಿದನು; ತನ್ನ ತಾಮಸವೃತ್ತಿಗಾಗಿ ಆತನು ಬಹಳವಾಗಿ ನಾಚಿದನು; ಆಗ ಗುರುಗಳನ್ನು ನೋಡುವ ಧೈರ್ಯವೂ ಆತನಿಗೆ ಆಗದ್ದರಿಂದ, ಆತನು ತಲೆತಗ್ಗಿಸಿ ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟನು. ಆಗ ಸಮರ್ಥರು ಶಿವರಾಯನಿಗೆ— " ಶಿವಬಾ, ಎಲ್ಲಕ್ಷೇಮವೇ? ರಾಯಗಡದ ಭದ್ರತೆಯ ಕೆಲಸವು ನಿರ್ವಿಘ್ನವಾಗಿ ನಡೆದಿದೆಯಷ್ಟೆ ? " ಎಂದು ಕೇಳಲು, ಶಿವರಾಯನು ಕೈಜೋಡಿಸಿ— " ಹೌದು ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ, ಚರಣಾನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಯಾವದು ಅಸಾಧ್ಯವು ? " ಎಂದು ನುಡಿದನು, ಆಗ ಆತನ ಹೃದಯವು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಿಂದ ದಗ್ಧವಾಗುತ್ತಲಿದ್ದದ್ದರಿಂದ, ಹೆಚ್ಚು ಮಾತಾಡಲಿಕ್ಕೂ ಆತನಿಗೆ ಧೈರ್ಯಸಾಲಲಿಲ್ಲ ! ಆಗ ಸಮರ್ಥರು ಶಿವರಾಯನಿಗೆ— " ಶಿವಬಾ, ನಡೆ, ಕೋಟೆಯ ಭದ್ರತೆಯಕೆಲಸವು ಹೇಗೆ ಹೇಗೆ ನಡೆದದೆ ನೋಡೋಣ ನಡೆ " ಎಂದು ನುಡಿಯಲು, ಶಿವರಾಯನು ಗುರುಗಳನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿನಡೆದನು. ಶಿವರಾಯನ ಉಗ್ರವಾದ ಕ್ಷಾತ್ರತೇಜಸ್ಸು, ಸಮರ್ಥರ ಸೌಮ್ಯವಾದ ಬ್ರಹ್ಮತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಸಾಗಿರಲು, " ಯತ್ರಯೋಗೇಶ್ವರಃ ಕೃಷ್ಣೋ ಯತ್ರಪಾರ್ಥೋಧನುರ್ಧರ: " ಎಂಬ ಉಕ್ತಿಗೆ, ಇಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಣವು ದೊರೆತಂತಾಯಿತು ! ಅಂದಬಳಿಕ ಅಲ್ಲಿ ಸಂಪತ್ತೂ, ಜಯವೂ, ಐಶ್ವರ್ಯವೂ ಉದಯಿಸಿದ್ದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನು ?

ಹೀಗೆ ಸಮರ್ಥರು ಶಿವರಾಯನೊಡನೆ ರಾಜಗಡದಲ್ಲಿ ನಡೆದಿದ್ದಕಾಮಗಾರಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ನೋಡುತ್ತ ನಡೆದರು; ಆಗ ಅವರ ಸುವರ್ಣಕಾಂತಿಯ ಮೈಬಣ್ಣ, ವೈರಾಗ್ಯಸೂಚಕಗಳಾದ ಲಂಗೋಟಿ-ಹೆಗಲಜೋಳಿಗೆಗಳು, ಯೋಗಲಾಂಛನವಾದ ಕೈಯೊಳಗಿನ ಯೋಗದಂಡ, ಲೋಕಲ್ಯಾಣದೀಕ್ಷಾಗುರುತ್ವದ ಗುರುತಾದ ಅವರ ನೈಷ್ಠಿಕ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಾಶ್ರಮದ

ಸುಂದರ ಗಡ್ಡ-ಮೀಸೆಗಳು ಇವು ಜನಮನೋಹರಗಳಾಗಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಸಮರ್ಥರು ಗಂಭೀರವಾದ ನಗೆಮೊಗದಿಂದ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಯ ಕೆಲಸಗಾರರ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ನೋಡುತ್ತ, ಒಂದು ವಿಶಾಲವಾದ ಬಂಡೆಯ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ನಿಂತುಕೊಂಡು, ತಮ್ಮ ಶಿವಬಾನನ್ನು ಕುರಿತು- " ಶಿವಬಾ, ಈಗ ನಾವು ನಿನ್ನ ಕೆಲಸಗಾರರ ಚಾತುರ್ಯ- ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂದಿರುವೆವು ; ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಮಾರ್ಗದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಈ ಪ್ರಚಂಡ ಬಂಡೆಯನ್ನು ನಾವು ನಿಂತ ನಿಂತಿಗುವಾಗಲೇ ಒಡಿಸಿ ಬೈಲುಮಾಡಿಸು ನೋಡೋಣ " ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಕೂಡಲೆ ಶಿವರಾಯನ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ಚತುರರಾದ ಹಲವುಜನ ಕಲ್ಲುಕುಟಿಗರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಧಾವಿಸಿಬಂದು, ಆ ಬಂಡೆಯನ್ನು ಒಡೆಯಹತ್ತಿದರು; ಶಿವರಾಯನ ಆಗ್ರಹದ ಅಪ್ಪಣೆ; ಮೇಲೆ ಸಮರ್ಥರ ನಿರೀಕ್ಷಣ; ಇಷ್ಟುಸಾಲದೆ, ಬಂಡೆಯು ಬೇಗನೆ ಒಡೆಯಬೇಕೆಂಬ ಸಮರ್ಥರ ಪ್ರಬಲವಾದ ಇಚ್ಛೆ ! ಹೀಗೆ ಮೂರು ಶಕ್ತಿಗಳು ಮುಪ್ಪುರಿಗೊಂಡ ಬಳಿಕ ಕೇಳುವದೇನು ? ಸಮರ್ಥರು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದರೆ ಇಚ್ಛಾಮಾತ್ರದಿಂದ ಹೊಸಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಮಾಡಬಹುದಾಗಿರಲು, ಅಂತಹ ಆ ಸಮರ್ಥರ ನಿರೀಕ್ಷಣವೂ, ಶಿವರಾಯನ ಆಗ್ರಹದ ಆಜ್ಞೆಯೂ ಆಗ ಕೇವಲ ಔಪಚಾರಿಕಗಳಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದವೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗುವದು. ಕಲ್ಲುಕುಟಿಗರ ಚಾಣಗಳ ಹೊಡತಗಳನೆವದಿಂದ ಬಂಡೆಯಪಳಕಿಗಳು ಪಳಪಳ ಉಚ್ಚುತ್ತ ಉಚ್ಚುತ್ತ ಬಂಡೆಯು ಸಣ್ಣಾಗ ಹತ್ತಿತು. ಹೀಗೆ ಹಲವು ದಿನ ಒಡೆದರೂ ಪೂರಾ ಒಡೆಯದ ಬಂಡೆಯು, ಅರ್ಧತಾಸಿನೊಳಗೆ ಮುಕ್ಕಾಲು ಮುರವಸಿ ಒಡೆದುಹೋಯಿತು; ಆಗ ಆ ಬಂಡೆಯ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಶುಭ್ರವರ್ಣದ ಕಪ್ಪೆಯೂ, ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವಷ್ಟು ನೀರು-ಉಸುಕುಗಳೂ ಇರುವದು ಶಿವರಾಯನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದಿತು ! ಆಗ ಆತನು ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಹುಚ್ಚನಾಗಿ ಗುರುಗಳನ್ನು ಕುರಿತು— " ಮಹಾರಾಜ, ಇಂತಹ ಪ್ರಚಂಡ ಬಂಡೆಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಈ ಕಪ್ಪೆಯನ್ನು, ಅನ್ನ ನೀರು ಕೊಟ್ಟು ರಕ್ಷಿಸುವವರು ಯಾರು ? " ಎಂದು ಕೇಳಲು, ಸಮರ್ಥರು ಮುಗುಳುನಗೆಯಿಂದ— " ಶಿವಬಾ, ಬಹುಜನರಿಗೆ ಅನ್ನಕೊಡುವ ಕರ್ತೃತ್ವಶಾಲಿ ಪ್ರಭುವು ನೀನಿರುವೆಯಲ್ಲವೆ ? ನೀನೇ ಈ ಕಪ್ಪೆಗೆ ಅನ್ನ ನೀರು ಕೊಟ್ಟು ರಕ್ಷಿಸು

ತ್ತಿರುವೆ, ಬೇರೆಯಾರು ರಕ್ಷಿಸಬೇಕು?" ಎಂದು ಹೇಳಲು, ಶಿವರಾಜನು ಮೊಣ ಕಾಲೂರಿ ಗುರುಚರಣಗಳ ಮೇಲೆ ಮಸ್ತಕವಿಟ್ಟು ಕಣ್ಣೀರುದುರುತ್ತಿರಲು, ಮುಖವೆತ್ತಿ ಕೈಜೋಡಿಸಿ—"ಮಹಾರಾಜ, ಗುರುವಿನ ಗೂಢತಂತ್ರವು ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯದ್ದು! ಸಮರ್ಥಾ, ನಿನ್ನ ತಂತ್ರದಿಂದ ನನ್ನ ಅಹಂಕಾರವು ಪೂರಾ ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋಯಿತು! ಸಕಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಅನ್ನಕೊಡುವವನು ದೇವರೊಬ್ಬನೇ ಎಂಬದು ನನಗೆ ಈಗ ನಿಃಸಂದೇಹವಾಗಿ ತಿಳಿಯಿತು; ಸದ್ಗುರೋ! ನಿನ್ನ ಪಾಮರ ಶಿಷ್ಯನಾದ ಈ ಶಿವಬಾನಿಗೆ ಹೀಗೆ ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ಕೋರಡೆಯ ಪೆಟ್ಟುಗಳು ಬೀಳುತ್ತಿರುವದರಲ್ಲಿಯೇ ಆತನ ಕಲ್ಯಾಣವಿರುವದು!" ಎಂದು ನುಡಿಯಲು, ಸಮರ್ಥರು ವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ ಶಿವರಾಯನನ್ನು ತಬ್ಬಿಕೊಂಡು—" ಶಿವಬಾ, ಹರಿಹರಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಗಳ ನಿರ್ವಾಹಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಯಾಧೀನರಾಗಿರಲು, ನಮ್ಮ ನಿಮ್ಮಂಥ ಪಾಮರರ ಮಾಯಾಧೀನತೆಯ ಪಾಡೇನು? ಕಾರ್ಯಕರ್ತರನ್ನಂತು ಅಹಂಕಾರರೂಪವಾದ ಆ ಮಾಯೆಯು ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ಬಾಧಿಸುವದು! ಶಿವರಾಯಾ, ಗುರುಭಕ್ತನಾದ ನಿನಗೆ ಮಾಯಾಬಾಧೆಯಹಂಗೇಕೆ? ಜಗದ್ವ್ಯಾಪಿಯಾದ ಗುರುತ್ವವು ಒಂದಿಲ್ಲೊಂದು ಮುಖದಿಂದ ನಿನ್ನ ಮಾಯಾಬಾಧೆಯ ನಿವಾರಣ ಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವದರಿಂದ, ನೀನು ಆ ಮಾಯಾಬಾಧೆಗೆ ಸರ್ವಥಾ ಬೆದರಹೆ, ನಿನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯತತ್ಪರತೆಯನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳು!

ಈ ಮೇರೆಗೆ ನುಡಿದು, ಸಮರ್ಥರು ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಆಲೋಚಿಸಿದಂತೆಮಾಡಿ, ತಟ್ಟನೆ ಶಿವರಾಯನಿಗೆ—" ಶಿವಬಾ, ಬಾ, ಬೇಗನೆ ಓಡಿ ಬಾ" ಎಂದು ನುಡಿದವರೇ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಓಡಹತ್ತಿದರು. ಕೂಡಲೆ ಕಲ್ಯಾಣನೂ, ಶಿವರಾಯನೂ ಗುರುಗಳಬೆನ್ನುಹತ್ತಿ ಓಡಿಹೋದರು! ಸಮರ್ಥರು ಓಡುತ್ತ ಓಡುತ್ತ ರಾಯಗಡದ ಗೋಡೆಯಮೇಲೆ ನಿಂತು, ಕೆಳಗಿನ ಅಗಾಧವಾದ ಕಂದರವನ್ನು ಹಣಿಕಿ ನೋಡಿ—"ಜಯ ಜಯರಘುವೀರ ಸಮರ್ಥ" ಎಂದು ಗರ್ಜಿಸಿ ಕಂದರದಲ್ಲಿದುಮುಕಿ—"ಶಿವಬಾ, ಬೇಗನೆಬಾ, ಶಿವಬಾ, ಬೇಗನೆಬಾ" ಎಂದು ದುಃಖಾರ್ತರಂತೆ ಕೂಗಹತ್ತಿದರು; ಆದರೆ ಶಿವರಾಯನು ಒಮ್ಮೆ ಕಂದರದ ಕಡೆಗೆ, ಒಮ್ಮೆ ಕಲ್ಯಾಣನಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತನಿಂತನಲ್ಲದೆ, ಕಂದರದಲ್ಲಿ ತಟ್ಟನೆ ಹಾರಿಕೊಳ್ಳಲೊಲ್ಲನು! ಆಗ ಸಮರ್ಥರು ಒಮ್ಮೆಲೆ " ಕಲ್ಯಾಣ " ಎಂದು

ಕರೆಯುವವದರೊಳಗೆ ಕಲ್ಯಾಣನು ಕಂದರದಲ್ಲಿ ಹಾರಿಕೊಂಡಿದ್ದನು! ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಶಿವರಾಯನಮೈಯು ಜೋರೆಂದು ಬೆವತಿತು; ಆತನ ಮೋರೆ ಹುಚ್ಚಿಟ್ಟಿತು! ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯತ್ವದಶಿಥಿಲತೆಯು ಆತನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟಲು, ತನ್ನ ಪಾಮರತ್ವಕ್ಕಾಗಿ— "ಸಮರ್ಥಾ, ಸದ್ಗುರೋ! ಕಲ್ಯಾಣನೇ ನಿನ್ನ ಷಟ್ಟಶಿಷ್ಯನು, ಸರ್ವಥಾ ನಾನಲ್ಲ" ಎಂದು ದೊಡ್ಡದನಿಯಿಂದ ಅಳತೊಡಗಿದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಯೋಗಿಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ಆ ಗುರುಶಿಷ್ಯರಿಬ್ಬರು ಎತ್ತಣಿಂದೋ ಶಿವರಾಯನ ಬಳಿಗೆ ಬರಲು, ಶಿವರಾಯನು ಅವರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಲಿಕ್ಕೂ ನಾಚಿ ಕೈಜೋಡಿಸಿಕೊಂಡು ಸುಮ್ಮನೆ ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿನಿಂತುಬಿಟ್ಟನು! ಆಗ ಸಮರ್ಥರು ವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ ಶಿವರಾಯನ ಬೆನ್ನಮೇಲೆ ಕೈಯೊಡಿಸಿ—"ಶಿವಬಾ, ಸೇವಾಧರ್ಮವು ಬಹಳ ಗಹನವಪ್ಪಾ! ಅದನ್ನು ತಿಳಿಯುವದು ಯೋಗಿಗಳಿಗೂ ಅಸಾಧ್ಯವು! ನಡೆ, ಜಿಜಾಮಾವುಲಿಯನ್ನು ಕಾಣಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗೋಣ! ಶಿವಬಾ, ಕಲ್ಯಾಣನು ಸರ್ವಸಂಗಪರಿತ್ಯಾಗಿಯಾದ ಶಿಷ್ಯನು; ನೀನು ರಾಷ್ಟ್ರಸಂಸಾರಸಂಗಿಯಾದ ಶಿಷ್ಯನು! ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನು ಸರ್ವಥಾ ಅಸಮಾಧಾನ ಪಡಬೇಡ, ಅತನು ಹಾಗೆಯೇ, ನೀನು ಹಿಗೆಯೇ! ಆದರೆ ಯಾರೂ ಎಚ್ಚರಗೇಡಿಗಳು ಮಾತ್ರ ಆಗಬಾರದು!" ಎಂದು ನುಡಿದು, ಶಿವರಾಯನೊಡನೆ ಜಿಜಾಬಾಯಿಯವರ ವಾಡೆಗೆ ಹೊರಟುಹೋದರು! ಗುರುಶಿಷ್ಯರ ಈ ಗೂಢವಾದ ಸೇವಾಸೂತ್ರವನ್ನು ಈಗಿನ ಸದ್ಗುರುಗಳ ಶಿಷ್ಯರೂ, ರಾಷ್ಟ್ರಮುಖಂಡರ ಶಿಷ್ಯರು ಅಥವಾ ಅನುಯಾಯಿಗಳೂ ಲಕ್ಷಿಸಬಹುದೇನು?

೧೭ನೇ ಪ್ರಕರಣ - ಸ್ವಲ್ಪ ಇತಿಹಾಸ

೨೦೯ಗೆ ಶಿವಾಜಿಯು ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಪ್ರಬಲನಾಗುತ್ತ ನಡೆದಿರುವದನ್ನು ನೋಡಿ, ವಿಜಾಪುರದ ಬಾದಶಹನಾದ ಮುಹಮ್ಮದಶಹನು ಹಿಂದಿನ ಪ್ರಕರ

ಣಾದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ, ಆ ಶಿವಾಜಿಯ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕುಂದಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡತೊಡಗಿದ್ದನು. ಮಹಮ್ಮದಶಹನು ಅತ್ಯಂತ ಸೊಗಸುಗಾರನಿದ್ದನು. ಆತನು ರಾಜ್ಯಭಾರವನ್ನೆಲ್ಲ ಮುರಾರಿರಾಯನೆಂಬ ಮಂತ್ರಿಯ ಕೈಯ್ಯಲ್ಲಿಕೊಟ್ಟು, ತಾನು ಯಾವಾಗಲೂ ಮನೋಹರಗಳಾದ ಕಟ್ಟಡಗಳಿಂದ ವಿಜಾಪುರದ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವದರಲ್ಲಿಯೇ ಮಗ್ನನಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದನು. ಇವನು ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಗೋಲಗುಮ್ಮಟ, ಇಬ್ರಾಹಿಮರೋಜಾ, ಆಸಾರಮಹಾಲು ಮೊದಲಾದ ಕಟ್ಟಡಗಳು ಹೊಗಳತಕ್ಕಂಥವಿರುವವು. ಇದಲ್ಲದೆ, ಈ ಬಾದಶಹನು ವಿಜಾಪುರ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ನಳಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಸಿ ನೀರಿನ ಅನುಕೂಲತೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದನು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ, ಈತನು ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಹಿತವಾಗುವಂತೆ ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯಿಂದ ರಾಜ್ಯಕಾರಭಾರ ಮಾಡಿದನು. ಈತನ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ದಂಡಿನೊಳಗೆ ಎಂಬತ್ತುಸಾವಿರ ರಾವುತರೂ, ಎರಡುವರೆಲಕ್ಷ ಕಾಲಾಳೂ, ಐದುನೂರು ಆನೆಗಳೂ ಯಾವಾಗಲೂ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದವು. ಪರದೇಶದ ರಾಜರು ಈತನನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಮನ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ; ಆದರೂ ಈತನು ರಾಜಕಾರಭಾರದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಮನಸ್ಸುಹಾಕದೆ, ಸೊಗಸುಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿಯೂ, ಸುಖಸಾಧನಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವದರಲ್ಲಿಯೂ ಮನಸ್ಸು ಹಾಕಿದ್ದರಿಂದ, ಶಿವಾಜಿಯಂಥ ಶೂರ ಮುತ್ಸದ್ದಿಗೆ, ತನ್ನ ಬಲವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಆಸ್ಪದವು ದೊರೆಯಿತು. ಈಗ ಕಲ್ಯಾಣದ ಸುಭೆಯು ಹೆಸರಿಗೆ ವಿಜಾಪುರದವರ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ, ಆ ಕಲ್ಯಾಣ ಸುಭೆಯೊಳಗಿನ ಜನರು ತಾವು ಸ್ವತಂತ್ರರೆಂದು ತಿಳಿದು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು; ಅವರಮೇಲೆ ವಿಜಾಪುರದವರ ಅಧಿಕಾರವು ಅಷ್ಟಕ್ಕಷ್ಟೇ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು ; ಆದ್ದರಿಂದ ವಿಜಾಪುರದ ಬಾದಶಹನು ಕಲ್ಯಾಣದ ಕೋಟೆಯನ್ನು ಪೂರಾ ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಅಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಸುಬೇದಾರನನ್ನು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಇಟ್ಟು, ಆತನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಸೈನ್ಯಕೊಟ್ಟು, ಆ ಸುಭೆಯೊಳಗಿನ ಜನರನ್ನು ಅಂಕಿತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದು ಅವಶ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಇತ್ತ ಶಿವಾಜಿಯಾದರೂ ಕೈಕಾಲುಬಿಚ್ಚಿ ಮೊದಲು ಆಡಿದ್ದು ಈ ಕಲ್ಯಾಣ ಸುಭೆಯಲ್ಲಿಯೇ. ಆತನಾದರೂ ಈ ಸುಭೆಯಲ್ಲಿಯೇ ತನ್ನ ವರ್ಚಸ್ಸು ಬೆಳಸಿ, ಕಲ್ಯಾಣ–ಪುಣೆಗಳ ನಡುವಿನ ತನ್ನ ರಹದಾರಿಯನ್ನು ನಿರ್ಬಾಧವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು ; ಯಾಕಂದರೆ, ಪುಣೆ–ಸುಪೆಗಳೆಂಬ ಎರಡು ಪರಗಣೆಗಳು

ಶಿವಾಜಿಯ ಜಹಗೀರಿನ ಪ್ರದೇಶಗಳಾಗಿದ್ದವು; ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಕಲ್ಯಾಣ ಸುಭೆಯೊಳಗಿನ ಕಲ್ಯಾಣ ಕೋಟೆಯನ್ನೂ, ರಾಜಮಾಚಿ ಎಂಬ ಕೋಟೆಯನ್ನೂ ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಂಡ ಹೊರತು, ಶಿವಾಜಿಯು ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಆಸ್ಪದವು ದೊರೆಯುವಹಾಗಿದ್ದಿಲ್ಲ; ಆದ್ದರಿಂದ ಶಿವಾಜಿಯು ಮೊದಲು ಕಲ್ಯಾಣಕೋಟೆಯನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದನು. ಹೀಗೆ ಕಲ್ಯಾಣಕೋಟೆಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಅತ್ತ ವಿಜಾಪುರದ ಮಹಮ್ಮದಶಹನೂ, ಇತ್ತ ಶಿವಾಜಿಯೂ ದಕ್ಷತೆಯಿಂದ ಯತ್ನಿಸತೊಡಗಿದ್ದರು.

ಮಹಮ್ಮದಶಹನು ಸೊಗಸುಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತುಗಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಶಿವಾಜಿಯ ಪ್ರಾಬಲ್ಯದ ಮೂಲಕ ಆತನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವಿದ್ದಿಲ್ಲ, ಆದ್ದರಿಂದ ಆತನು ಬಿಟ್ಟದ್ದು ಬಿಟ್ಟು ಮುಲಾಣಾ ಕಯಾತಿಯೆಂಬ ಶೂರ ಸರದಾರನನ್ನು ಕಲ್ಯಾಣದ ಸುಬೇದಾರನನ್ನಾಗಿ ನೇಮಿಸಿ, ಆತನನ್ನು ದೊಡ್ಡ ಸೈನ್ಯದೊಡನೆ ಕಲ್ಯಾಣದ ಕೋಟೆಗೆ ಕಳಿಸಿಬಿಟ್ಟನು. ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿಯು ಒಳ್ಳೇ ಶೂರನಿದ್ದನಲ್ಲದೆ, ಮುತ್ಸದ್ದಿಯೂ, ರಾಜಕಾರಣಪಟುವೂ, ಸರಳಸ್ವಭಾವದವನೂ ಆಗಿದ್ದನು. ಆತನು ಬಾದಶಹನ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ಇಪ್ಪತ್ತು ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಸಾವಿರ ಸೈನ್ಯದೊಡನೆ ಕಲ್ಯಾಣದಮೇಲೆ ಸಾಗಿಬಂದು, ಕಲ್ಯಾಣದ ಕೋಟೆಯನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಆ ಸುಭೆಯಮೇಲೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತನ್ನ ವರ್ಚಸ್ಸು ಕೂಡಿಸತೊಡಗಿದನು. ಈ ಕಲ್ಯಾಣದ ಕೋಟೆಯಲ್ಲದೆ, ಆ ಸುಭೆಯೊಳಗಿನ ರಾಜಮಾಚಿ ಎಂಬ ಕೋಟೆಯೂ ಬಾದಶಹನ ಕೈಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದಿತು; ಆದ್ದರಿಂದ ಶಿವಾಜಿಯು ಈ ಸುಭೆಯಲ್ಲಿ ಮುದುಡಿಕೊಂಡು ಎಚ್ಚರದಿಂದ ನಡೆಯಬೇಕಾಯಿತು, ಆದರೂ ಆ ಶಿವಾಜಿಯು ಜನರು ತಮ್ಮ ಕಾಯಕದಂತೆ ಸೈನ್ಯದ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಗುಂಪುಗಳೊಡನೆ ಅಡಗಿಕೊಂಡು, ವಿಜಾಪುರದವರಿಗೆ ತೊಂದರೆ ಕೊಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದರು; ಆದರೆ ಶೂರನಾದ ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿಯು, ಇಂಥ ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ತೊಂದರೆಗಳಿಗೆ ಸೊಪ್ಪು ಹಾಕುವಂಥವನಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಮರಾಟರು ದೊಡ್ಡ ಸೈನ್ಯದೊಡನೆ ತನ್ನ ಸಂಗಡ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಎದುರಾದರೆ, ತನ್ನ ಕೈತೋರಿಸಬೇಕೆಂದು ಆತನು ಆತುರಪಡುತ್ತಿದ್ದನು; ಅಂತಹ ದೊಡ್ಡ ಸೈನ್ಯವನ್ನುತಕ್ಕೊಂಡು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಬರುವದು

ಮರಾಟರಿಗೆ ಶಕ್ಯವೇ ಇಲ್ಲೆಂದು ಆತನ ಭಾವನೆಯಾಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಯಾಕಂದರೆ, ಶಿವಾಜಿಯ ರಾಜಕಾರಣವು ಗೂಢತಂತ್ರಮಯವಾದದ್ದರಿಂದ, ಆತನ ನೆಲೆಯು ವಿಜಾಪುರದ ಬಾದಶಹರಂಥ ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ನಡೆಯುವ ಐಶ್ವರ್ಯಸಂಪನ್ನರಿಗೆ ಹತ್ತುವಹಾಗಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಶಿವಾಜಿಯೆಂದರೆ ಒಬ್ಬ ಯಃಕಶ್ಚಿತ ಪುಂಡಗಾರನೆಂದೇ ಅವರು ತಿಳಿಯುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದು, ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿಯಂಥ ಸರಳ ಶೂರ ಮನುಷ್ಯನು, ಈಗಾದರೂ ಹಾಗೆಯೇ ತಿಳಿದುಕೊಂಡದ್ದು ಆಶ್ಚರ್ಯವಲ್ಲ!

ಮುಲಾಣಾ ಹಯಾತಿಯು ಕಲ್ಯಾಣ ಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಇರತಕ್ಕವನಾದದ್ದರಿಂದ, ತನ್ನ ಯಾವತ್ತು ಕುಟುಂಬದ ಜನರೊಡನೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದನು. ಅದರಂತೆ ಎಷ್ಟೋ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಕುಟುಂಬಗಳು ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಇರಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದವು. ಮುಲಾಣಾ ಹಯಾತಿಯ ಮಗನು ಸೈನ್ಯದ ಒಬ್ಬ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಆತನ ಹೆಂಡತಿಯು, ಅಂದರೆ ಮುಲಾಣಾ ಹಯಾತಿಯ ಸೊಸೆಯು ಬಹು ಸುಂದರಿಯೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಳಾಗಿದ್ದಳು! ಆಕೆಯ ಲೋಕೋತ್ತರ ಸೌಂದರ್ಯದ ಕೀರ್ತಿಯು ಎಲ್ಲಕಡೆಗೂ ಹಬ್ಬಿತ್ತು ಹೀಗೆ ಮುಲಾಣಾ ಹಯಾತಿಯು ಸಕುಟುಂಬ ಸಪರಿವಾರ ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಿ, ತನ್ನ ದೊಡ್ಡ ಸೈನ್ಯದ ದರ್ಪದಿಂದ ಕಲ್ಯಾಣದ ಸುಭೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅಧಿಕಾರಕೂಡಿಸಿ, ಶಿವಾಜಿಯು ಕೈಕಾಲು ಅಲ್ಲಾಡಿಸದಂತೆಮಾಡಿ ತಾನು ನಿಶ್ಚಿಂತನಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಮನಃಪೂರ್ವಕ ಯತ್ನಿಸತೊಡಗಿದ್ದನು. ಆತನು ತನ್ನ ಸೈನ್ಯಭಾಗಗಳನ್ನು ಆ ಸುಭೆಯ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಗಗಳಿಗೆ ಕಳಿಸಿ, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರದಿಂದ ನಡೆಯುವವರ ಸೊಕ್ಕು ಮುರಿದು, ಅವರನ್ನು ತನಗೆ ಅಂಕಿತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಕ್ರಮವನ್ನು ಒಂದೇಸವನೆ ನಡೆಸಿದ್ದನು. ಅಂಥ ಸ್ವತಂತ್ರ ಜನರಲ್ಲಿ ಚೌಕಗ್ರಾಮದವರೂ, ವಡಗಾವದವರೂ ಪ್ರಮುಖರಾಗಿದ್ದರೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ನೇತಾಜಿ ಪಾಲಕರನು ಚೌಕಗ್ರಾಮದವನಾಗಿದ್ದು, ಆತನು ಈಗ ಶಿವಾಜಿಯ ನಂಬಿಗೆಯ ಶೂರಸರದಾರರಲ್ಲಿ ಎಣಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದದ್ದನ್ನೂ, ಆ ನೇತಾಜಿಯು ತನ್ನ ತಂಗಿಯಾದ ಗಂಗೆಯ ಲಗ್ನವನ್ನು ವಡಗಾವದ ಒಬ್ಬ ಶ್ರೀಮಂತನೊಡನೆ ಮಾಡಿಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೊರಟಿರುವಾಗ ಆತನು

ವಿಜಾಪುರದ ದಂಡಿನದೊಂದು ಭಾಗವನ್ನು ಚನ್ನಾಗಿ ಹಣಿದು ಓಡಿಸಿದ್ದನ್ನೊ ವಾಚಕರು ಮರೆತಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಗಂಗೆಯ ಗಂಡನಾದ ರಾಯಬಾ ಎಂಬವನಾದರೂ ಶೂರರಲ್ಲಿ ಎಣಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದು, ಆತನು ಶಿವಾಜಿಯ ಭಕ್ತನೂ, ಮುಸಲ್ಮಾನರ ದ್ವೇಷಿಯೂ ಆಗಿದ್ದನು. ಆತನ ಹೆಂಡತಿಯಾದ ಗಂಗೆಯು ತನ್ನ ಅಣ್ಣನಾದ ನೇತಾಜಿಯಂತೆ ಒಳ್ಳೇ ಸ್ವಾಭಿಮಾನಿಯೂ, ಒಗರಿನವಳೂ, ಪತಿಭಕ್ತಿಪರಾಯಣಳೂ ಆಗಿದ್ದಳು. ಆಕೆಯ ಲಗ್ನದ ನಿಬ್ಬಣವನ್ನು ತರುಬಿ ಪೆಟ್ಟುತಿಂದು ಶರಣುಬಂದ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಗುಂಪಿನ ಮುಖ್ಯನಾದ ರುಸ್ತುಮೆ ಜಮಾಲನೆಂಬ ಸರದಾರನು, ಗಂಗೆಯ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಬೆರಗಾಗಿ, ಆಕೆಯನ್ನು ಬಾದಶಹನ ಜನಾನಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ, ಬಾದಶಹನ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿದ್ದನು; ಆದರೆ ಮೈಸೊಕ್ಕಿನಿಂದ ನಡೆದ ತಮ್ಮನ್ನು ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಮರಾಟರು ಸೋಲಿಸಿ ಓಡಿಸಿದ್ದರಿಂದ ವ್ಯಥೆಪಟ್ಟು, ಗಂಗೆಯ ಹರಣಮಾಡಿ ಮರಾಟರ ಸೇಡು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಂಧಿಯನ್ನು ಆಗಿನಿಂದಲೇ ಆತನು ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದನು.

ಹಿಂದುಗಳ ಸುಂದರ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿ, ತಮ್ಮ ಜನಾನಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದೊಂದು ಕೆಟ್ಟಚಾಳಿಯು ಮುಸಲ್ಮಾನಬಾದಶಹರಲ್ಲಿ ಇತ್ತೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು ಅವರು ಅಂಥ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ತಂದವರನ್ನು ಪ್ರೀಸುತ್ತಿದ್ದರಲ್ಲದೆ, ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಸರದಾರರಿಗೆ ಅಂಥ ಸುಂದರಿಯರ ನಿಕಾ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟು, ಆ ಸರದಾರರನ್ನು ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು! ಅವರ ಈ ರೀತಿಗನುಸರಿಸಿ ರುಸ್ತುಮ ಜಮಾಲನು, ಬಾದಶಹನ ಮೆಹರ್ಬಾನಗಿಯಿಂದ ಗಂಗೆಯು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯಾದರೂ ಆಗಬಹುದೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದನು; ಯಾಕೆಂದರೆ ಆತನು ದೊಡ್ಡ ಮನೆತನದ ಸರದಾರನಿದ್ದನಲ್ಲದೆ, ಬಾದಶಹನ ಸಮೀಪದ ಆಪ್ತನೂ ಆಗಿದ್ದನು. ಅಂಥವನು ಚೌಕಗ್ರಾಮದ ನಿಬ್ಬಣದವರಿಂದ ಸೋತದ್ದು, "ಒಳ್ಳೆಯವರ ಮಾನವು ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಯಿತೆಂಬಂತೆ" ಆತನ ಮೈಸೊಕ್ಕಿಗಾಗಿ ಆಗಿತ್ತು. ತನ್ನ ಈ ಅಪಮಾನದ ಸೇಡು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಬಾದಶಹನಿಗೆ ಹೇಳಿ ಆತನು ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿಯ ಸಂಗಡ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸಕುಟುಂಬ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದನು. ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಮುಲಾಣಾ ಹಯಾತಿಯೂ ಅರಿತಿದ್ದನು; ಮುಲಾಣಾಹ

ಯಾತಿಗೂ ಹಲವು ಉಪಾಯಗಳಿಂದ ಕಲ್ಯಾಣ ಸುಭೆಯ ಜನರನ್ನು ಬೇಗನೆ ಹಣ್ಣುಮಾಡಿ, ಅವರನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದು ಅವಶ್ಯವಾಗಿತ್ತು; ಆದ್ದರಿಂದ ಆತನು ರುಸ್ತುಮ ಜಮಾಲನ ಉತ್ಕಟೇಚ್ಛೆಯಂತೆ, ವಡಗಾವದ ರಾಯಬಾನ ಪಾರಪತ್ಯಮಾಡಿ ಆತನ ಹೆಂಡತಿಯಾದ ಗಂಗೆಯನ್ನು ಅಪಹರಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಸೈನ್ಯದೊಡನೆ ಆತನನ್ನು ವಡಗಾವದಮೇಲೆ ಕೂಡಲೆ ಕಳಿಸಿಬಿಟ್ಟನು.

ಇತ್ತ ಶಿವಾಜಿಯು ಕಲ್ಯಾಣದ ಕೋಟೆಯನ್ನು ತಕ್ಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕಾಗಿ ಅಬಾಜಿಸೋನದೇವನನ್ನು ಮುಖ್ಯ ಸೇನಾಪತಿಯನ್ನಾಗಿ ನಿಯಮಿಸಿ, ಆತನ ಸಹಾಯಕರನ್ನಾಗಿ ನೇತಾಜಿಪಾಲಕರನನ್ನೂ, ವೆಂಕಾಜಿ ವಾಘನನ್ನೂ ಉಪಸೇಪತಿಗಳಾಗಿ ನಿಯಮಿಸಿದ್ದನ್ನು ಈ ಮೊದಲೆ ಹೇಳಿರುತ್ತದಷ್ಟೆ? ಆಬಾಜಿಸೋನದೇವನು ಜಾತಿಯಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿದ್ದು, ವಿಲಕ್ಷಣ ಧೈರ್ಯಶಾಲಿಯೂ, ಶೂರನೂ, ಬಲಶಾಲಿಯೂ ಆಗಿದ್ದನು. ಇದಲ್ಲದೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಜಾತಿಗೆ ಸಹಜವಾದ ತೀಕ್ಷ್ಣಬುದ್ಧಿಯು ಅವನಲ್ಲಿದ್ದು, ಆತನು ಯುದ್ಧಕಲೆಯಲ್ಲಿ ನಿಪುಣನೂ, ಯುಕ್ತಿಪ್ರಯುಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅಪ್ರತಿಮನೂ ಆಗಿದ್ದನು. ಆತನ ಈ ಎಲ್ಲ ಗುಣಗಳಿಗಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಶಿವಾಜಿಯೂ ಆತನ ಬೆನ್ನು ಚಪ್ಪರಿಸುತ್ತಿದ್ದನಲ್ಲದೆ, ಆತನ ಶತ್ರುಗಳೂ ಆತನನ್ನು ನಿರ್ಮಾತ್ಸರ್ಯದಿಂದ ಹೊಗಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಂಥವನಿಗೆ ನೇತಾಜಿಯಂಥ ಏರಿಕೆಯರಕ್ತದ ತರುಣ ವೀರನ ಸಹಾಯವೂ, ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಿಂದ ಜೀವದ ಹಂಗು ದೊರೆದು ಕೇವಲ ದೇಶಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ದೇಹವಿಡುವ ನಿಶ್ಚಯಮಾಡಿದ್ದ ವೆಂಕಾಜಿ ವಾಘನಂಥ ಶೂರನ ಸಹಾಯವೂ ದೊರೆತ ಬಳಿಕ ಕೇಳುವದೇನು? ಪರಸ್ಪರರ ಸಹಾಯ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಆ ಮೂವರು ವೀರರ ಉತ್ಸಾಹವು ಇಮ್ಮಡಿಯಾಯಿತು; ಆದರೂ ಕಲ್ಯಾಣದ ಕೋಟೆಯನ್ನು ಮುಸಲ್ಮಾನರಿಂದ ಗೆದ್ದುಕೊಳ್ಳುವದು ಸುಲಭವಾಗಿದ್ದಿಲ್ಲ ಆ ಕೋಟೆಯ ಕಲ್ಲಿನಗೋಡೆಗಳು ಬಹು ಭದ್ರವಾಗಿದ್ದು, ಆ ಕೋಟೆಯ ಆಯಕಟ್ಟಿನ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಮುಸಲ್ಮಾನರು ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ತೋಫುಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟು ದಿಗ್ಬಂಧನಮಾಡಿದ್ದರು; ಅದಲ್ಲದೆ ಈ ಕಲ್ಯಾಣಕೋಟೆಯ ಹತ್ತರವೇ ರಾಯದುರ್ಗವೆಂಬ ಕೋಟೆಯು ಆ ಕಲ್ಯಾಣದ ಕೋಟೆಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಬಹು ಅನುಕೂಲವಾಗಿದ್ದು, ಅದು ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಸ್ವಾಧಿನದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದಿತು

ಮುಸಲ್ಮಾನರಿಗೆ ಇಂತಹ ಅನುಕೂಲತೆಗಳಿದ್ದದ್ದಲ್ಲದೆ, ಅವರಿಗೆ ದುಡ್ಡಿನಕೊರತೆಯಾಗಲಿ, ಸೈನ್ಯದ ಕೊರತೆಯಾಗಲಿ ಇದ್ದಿಲ್ಲ; ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಮೈಸೊಕ್ಕಿನಿಂದ ನಡೆದರೂನಡೆಯ.ಬಹುದಾಗಿತ್ತು; ಆದರೆಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರರಮಾತುಹಾಗಲ್ಲ; ಕೂಲಿಕಾರರಂತೆ ಅವರು ಅಂದೇತಂದು ಅಂದೇ ಉಣ್ಣುವವರಾದದ್ದರಿಂದ, ಅವರು ಬಹು ಎಚ್ಚರದಿಂದ ನಡೆಯಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು, ಆದ್ದರಿಂದ ಮರಾಟರ ಮುಖ್ಯನಾದ ಶಿವರಾಯನ ಹಂಚಿಕೆಗಳೂ, ಆತನು ಅಡಗಿಕೊಂಡು ಮಾಡುವ ಯುದ್ಧಾದಿಗಳೂ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವವು. ಅದರಂತೆ ಈಗಾದರೂ ಮುಲಾಣಾ ಹಯಾತಿಯಂಥ ಸಮರ್ಥ ಸುಬೇದಾರನಿಂದ, ಕಲ್ಯಾಣದ ಕೋಟಿಯನ್ನು ತಕ್ಕೊಳ್ಳುವವಿಷಯದಲ್ಲಿ, ಮರಾಟರು ತಮ್ಮತಮ್ಮೊಳಗೆ ಹಂಚಿಕೆಹಾಕಹತ್ತಿದರು; ಅದರಲ್ಲಿ ಆಬಾಜಿಸೋನದೇವನ ಹಂಚಿಕೆಗಾರಿಕೆಯಂತು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದದ್ದು, ಅದರಮೇಲೆ ಆ ಆಬಾಜಿಗೆ ವೆಂಕಾಜಿವಾಘನಂಥ ರಾಜಗಳ್ಳನ ಮಸಲತ್ತಿನ ಸಹಾಯವು ದೊರೆಯಿತು; ಅಂದಬಳಿಕ ಕೇಳುವದೇನು? ಅವರು ತಕ್ಕ ಹಂಚಿಕೆ ಹಾಕಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರು ಒಂದೊಂದು ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಗುಪ್ತರೀತಿಯಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟರು; ಅವರ ಗಂಧವುಕೂಡ ಎರಡನೆಯವರಿಗೆ ಹತ್ತುವಹಾಗಿದ್ದಿಲ್ಲ! ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಇತ್ತ ರುಸ್ತುಮ ಜಮಾಲನು ಒಂದು ಸೈನ್ಯದಭಾಗವನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ವಡಗಾವದಮೇಲೆ ಹೊರಟು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದನು ಆತನು ನಿಂತಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲದೆ, ಗಂಗೆಯನ್ನು ಈಗ ಹಿಡತರುವೆನೆಂಬ ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ವಸ್ತಿಯಮೇಲೆ ವಸ್ತಿಯ ಮಾಡುತ್ತ ವಡಗಾವದ ಸನಿಯಕ್ಕೆ ಬಂದನು "ಇನ್ನು ಎರಡು ಹರದಾರಿ ಹೋದರಾಯಿತು, ಗಂಗೆಯು ಕೈಸೇರುವಳು" ಎಂದು ಆತನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಗೆ ತಿನ್ನತೊಡಗಿದ್ದನು.

ಹೀಗಿರುವಾಗ ಇಳಿಯಹೊತ್ತಿನ ಸಮಯವಾಯಿತು, ಹೊರಗೆ ಒಂದು ತಾಸುಹೊತ್ತು ಉಳಿದಿರಬಹುದು, ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನಂತೆ ಅಡ್ಡದಾರಿಯಿಂದ ಒಂದು ನಿಬ್ಬಣವುರುಸ್ತುಮಜಮಾಲನ ಸೈನ್ಯದ ಕಡೆಗೆ ಬರತೊಡಗಿತು. ನಿಬ್ಬಣದ ರೀತಿಯಂತೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಬಂಡಿಗಳಿದ್ದವು, ಕುದುರೆಗಳಿದ್ದವು, ಆಳುಗಳಿದ್ದವು, ಹೆಂಗಸರಿದ್ದರು. ರುಸ್ತುಮ ಜಮಾಲನಿಗೆ ಗಂಗೆಯ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದದ್ದರಿಂದ, ಆತನ ಲಕ್ಷವು ಹೆಂಗಸರು ಕುಳಿತಿದ್ದ ಬಂಡಿಯಕಡೆಗೆ ಹೋಗಲು,

ಅಲ್ಲಿ ಗಂಗೆಯೇ ಆತನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಮೊದಲು ಬಿದ್ದಳು ; ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ಮರಳು ಮುಸಲ್ಮಾನನು ತನ್ನ ಕುದುರೆಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಗಂಗೆಯಕಡೆಗೆ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡ ಹತ್ತಿದನು ! ಕೂಡಲೆ ಗಂಗೆಯು ನಾಚಿಕೊಂಡು ಮೋರೆಯಮೇಲೆ ಸೆರಗು ಎಳಕೊಳ್ಳುತ್ತ, ಹೆಂಗಸರನ್ನು ಸರಿಸಿ ಬಂಡಿಯನಡುವೆ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂ ಡಳು ! ರುಸ್ತುಮ ಜಮಾಲನ ಸೈನ್ಯವು ಆತನ ಹಿಂದೆಯೇ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಆತನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಆಗ ನಾಲ್ಕುಜನ ರಾವುತರು ಮಾತ್ರ ಇದ್ದರು. ಆಗ ರುಸ್ತುಮ ಜಮಾಲನು ಆತುರತೆಯಿಂದ ಆ ನಿಬ್ಬಣದವರನ್ನು ಕುರಿತು—

ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲ—" ಯಾರು ನೀವು ? ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವಿರಿ ? ಬಂಡಿಯತರುಬಿರಿ.

ನಿಬ್ಬಣದೊಳಗಿನವನೊಬ್ಬನು (ವಿನಯದಿಂದ ಮುಜುರೆಮಾಡಿ) — ನಾವು ಒಡಗಾವದವರು ಸರಕಾರ ! ಚೌಕಗ್ರಾಮದ ಲಗ್ನಕ್ಕೆ ಹೋಗುವೆವು ಬುದ್ಧೀ !

ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲ—ಚೌಕಗ್ರಾಮದ ಲಗ್ನಕ್ಕೆ ? ಯಾರ ಲಗ್ನಕ್ಕೆ ?

ನಿಬ್ಬಣದವ—ನೇತಾಜಿಪಾಲಕರನ ಲಗ್ನಕ್ಕೆ ಹಜರತ್ !

ರುಸ್ತುಮ—ನೇತಾಜಿಯು ಆ ಕಳ್ಳ ಶಿವಾಜಿಯ ಬಳಿಯಲ್ಲಿರುವನಲ್ಲವೆ ? ಅವನ ಲಗ್ನವು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಆಗುವದು ?

ನಿಬ್ಬಣದವ—(ಸಿಟ್ಟು ನುಂಗಿಕೊಂಡು) ಚೌಕಗ್ರಾಮವು ನೇತಾ ಜಿಯ ಊರು ಬುದ್ಧೀ ; ನೇತಾಜಿಯ ತಾಯಿತಂದೆಗಳೂ, ಕುಟುಂಬದವರೂ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವರು ; ಮೇಲಾಗಿ ಹೆಣ್ಣು ಚೌಕಗ್ರಾಮದ್ದೇ; ಅದರಿಂದ ನೇತಾ ಜಿಯ ಲಗ್ನವು ಈ ಚೌಕಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿಯೇ ಆಗುವದು.

ರುಸ್ತುಮ—ನೇತಾಜಿಯು ಬಂದಿರುವನೇನು ?

ನಿಬ್ಬಣದವ—ಬಂದು ನಾಲ್ಕುದಿವಸವಾಯಿತು ದೇವರು ! ನಾಳೆ ಅರಿ ಸಿಣ, ನಾಡದೇ ಅಕ್ಕೀಕಾಳು ಬುದ್ಧೀ.

ರುಸ್ತುಮ—ವಡಗಾವದಲ್ಲಿ ನೀವು ಯಾರು ?

ನಿಬ್ಬಣದವ—ನಾವು ರಾಯಬಾ ಸಾವಕಾರರ ಮನೆಯವರು ಬುದ್ಧೀ ; ನೇತಾಜಿಯು ಸಾವುಕಾರರಿಗೆ ಬೀಗನಾಗಬೇಕು ; ನೇತಾಜಿಯ ತಂಗಿ ಗಂಗಾ ಬಾಯಿಯವರನ್ನೇ ಅವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟದೆ, ಅವರ ಮನೆಯವರೆಲ್ಲ ಲಗ್ನಕ್ಕೆ ಬಂದಿ

ದ್ದಾರೆ ಬುದ್ಧೀ! ಸರಕಾರ, ಹೊತ್ತು ಮುಣುಗುವದು, ಇಲ್ಲಿಯೇ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ವಸ್ತಿಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಿಬ್ಬಣ ಸಾಗಲಿಕ್ಕೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಯಾಗಬೇಕು ಹಜರತ್!

ರುಸ್ತುಮ—ನಿಮ್ಮ ರಾಯಬಾ ಸಾವಕಾರರೆಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ?

ನಿಬ್ಬಣದವ—ಇಲ್ಲೇ ಇದ್ದಾರೆ ಬುದ್ಧೀ. "ರಾಯಬಾಜೀ, ಹಜರತ್ತರು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ, ಬೇಗನೆ ಬರಬೇಕು."

ಹೀಗೆ ಕರೆದದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಕೂಡಲೆ ರಾಯಬಾನು ಗಡಿಬಿಡಿಯಿಂದ ಬಂದು ಅಂಜಂಜುತ್ತ ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲರಿಗೆ ಬಗ್ಗಿ ಮುಜುರೆಮಾಡಿ—"ನಾನೇ ಸಾವಕಾರ ರಾಯಬಾನು ಸರಕಾರ! ನಿಬ್ಬಣವು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಸಾಗಲಿಕ್ಕೆ ಹುಜೂರ ಅಪ್ಪಣೆಯಾಗಬೇಕು" ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡನು. ಆಗ ರಾಯಬಾನು ಸಾವುಕಾರಿಕೆಯ ಥಾಟನಿಂದ ಒಳ್ಳೇ ಸಿಂಗಾರಾಗಿದ್ದನು. ಆತನನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡುತ್ತ, ಹೆಂಗಸರ ಬಂಡಿಯಕಡೆಗೆ ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲನು ತನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಹೊರಳಿಸಲು, ಗಂಗೆಯು ಹಣಿಕಿ ಇತ್ತಕಡೆಗೆ ನೋಡುವಾಗ ಆಕೆಯ ಸುಂದರ ಮುಖವು ಆತನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಹೀಗೆ ಅವರಿಬ್ಬರ ದೃಷ್ಟಿಗಳು ತಾಕಲಾಡುತ್ತಿರಲು, ಗಂಗೆಯು ಕೂಡಲೆ ಮೋರೆಯಮೇಲೆ ಸೆರಗು ಎಳಕೊಳ್ಳುತ್ತ, ಮೋರೆಯನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿ ರುಸ್ತುಮನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಮರೆಯಾದಳು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ರುಸ್ತುಮನ ಸೈನಿಕರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರಲು, ರುಸ್ತುಮನು ರಾಯಬಾನಿಗೆ ಗದ್ದರಿಸಿ—"ರಾಯಬಾ, ಇತ್ತ ನಿಮ್ಮ ಒಡಗಾವ ಊರವರೂ, ಚಾಕಗ್ರಾಮದವರೂ ಬಾದಶಹರ ವಿರುದ್ಧ ಬಹಳ ಪುಂಡಾಟಿಗೆ ನಡಿಸಿರುತ್ತೀರಿ; ಆದ್ದರಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಪಾರಪತ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಬಾದಶಹರು ನನ್ನನ್ನು ಕಳಿಸಿರುವರು; ಆದ್ದರಿಂದ ನಾವು ಈಗ ನಿಮ್ಮ ಲಗ್ನಗಿಗ್ನ ಕೇಳುವದಿಲ್ಲ, ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರನ್ನು ಸೆರೆ ಹಿಡಿದಿದ್ದೇವೆ; ಆದ್ದರಿಂದ ನೀವು ಕಲ್ಯಾಣದ ಕೋಟೆಗೆ ನಡೆಯಿರಿ!

ಹೀಗೆ ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲನು ಗದ್ದರಿಸಿ ನುಡಿಯಲು, ಬಂಡಿಯೊಳಗಿನ ಹೆಂಗಸರೂ, ಹುಡುಗರೂ ದನಿದೆಗೆದು ಆಳತೊಡಗಿದರು. ರಾಯಬಾನೇ ಮೊದಲಾದ ಗಂಡಸರೆಲ್ಲರು ರುಸ್ತುಮ ಜಮಾಲನ ಸುತ್ತು ನೆರೆದು ವಿನಯದಿಂದ ಕೈಜೋಡಿಸಿ—"ಇಲ್ಲ ಸರಕಾರ! ಬಾದಶಹರ ಮುಂದೆ ನಮ್ಮ ಪುಂಡ

ತನವೇನು ನಡೆದೀತು? ನಮಗೆ ಆಗದವರು ಯಾರೋ ತಮಗೆ ಚುಚ್ಚಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ! ಬುದ್ಧೀ, ಲಗ್ನಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಾಗಬೇಡಿರಿ, ಪುಣ್ಯ ಬರುವದು " ಎಂಬ ಅರ್ಥದಿಂದ ಎಲ್ಲರೂ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಗದ್ದಲವೆಬ್ಬಿಸಿಬಿಟ್ಟರು! ಆಗ ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲನು ಹೆಂಗಸರ ಬಂಡಿಯಕಡೆಗೆ ನೋಡಲು, ಗಂಗೆಯು ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತ ತನ್ನಕಡೆಗೆ ದೈನ್ಯದಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿರುವದು ಆತನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಆಗ ಆತನು ಗದ್ದರಿಸಿ ಎಲ್ಲರನ್ನು ಸುಮ್ಮನಿರಿಸಿ ರಾಯಬಾನನ್ನು ಕುರಿತು—" ನೀವು ಲಗ್ನದ ಆಶೆಯನ್ನಂತು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಿರಿ; ನೀವು ಈಗ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಬರಲೇಬೇಕು; ಆದರೆ ನೀವು ಅಂಜುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ; ನಾನು ನಮ್ಮ ಸುಬೇದಾರರಾದ ಮುಲಾಣಾ ಹಯಾತಿಯವರಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಹೇಳಿ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಬೇಗನೆ ಬಿಡಿಸಿ ನಿಮ್ಮ ಊರಿಗೆ ಕಳಿಸುವೆನು; ಆದರೆ ನೀವು ತಕರಾರು ಮಾಡದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ನಮಗೆ ಅಧೀನರಾಗಿರಿ ಇಂದು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಕೆರೆಯ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದು, ನಾಳೆಗೇ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಹೊರಡೋಣ!

ಈ ಮೇರೆಗೆ ನುಡಿಯುತ್ತ ರುಸ್ತುಮು ಜಮಾಲನು ಮತ್ತೆ ಹೆಂಗಸರ ಬಂಡಿಯಕಡೆಗೆ ನೋಡಲು, ಗಂಗೆಯು ಕಣ್ಣು ಒರಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಮೋರೆಯ ಮೇಲೆ ಸೆರಗು ಎಳಕೊಂಡು ಬಂಡಿಯ ಮುಂದೆ ಬಂದು ಕುಳಿತಳು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮಬ್ಬುಗತ್ತಲಾಗಹತ್ತಿತು! ರುಸ್ತುಮು ಜಮಾಲನ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ, ಆತನ ಸೈನ್ಯವು, ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದ್ದ ದೊಡ್ಡ ಕೆರೆಯ ದಂಡೆಯಮೇಲೆ ತಳ ಊರಿತು! ನಿಬ್ಬಣದ ಜನರೆಲ್ಲ ರುಸ್ತುಮುನ ಸೆರೆಯಾಳಾದರು. ಅವರ ಮೇಲೆ ಬಲವಾದ ಕಾವಲು ಬಿದ್ದಿತು; ಆದರೆ ಅವರಿಗೆ ಯಾವಬಗೆಯ ತೊಂದರೆಯೂ, ಕೊರತೆಯೂ ಆಗದಂತೆ ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲನು ದಕ್ಷತೆಯಿಂದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಡಿಸಿದನು. ನಿಬ್ಬಣದವರಾದರೂ ಯಾವತಕರಾರನ್ನೂ ಮಾಡದೆ ರುಸ್ತುಮು ಜಮಾಲನ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಹತ್ತಿದರು.

ಬಡವನು ಹಾದಿ ಹಿಡಿದು ಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗ, ಎಡವಿ ದ್ರವ್ಯನಿಧಿಯನ್ನು ಕಾಣುವಂತೆ, ರುಸ್ತುಮು ಜಮಾಲನು ವಡಗಾವಕ್ಕೆ ಗಂಗೆಯನ್ನು ಹಿಡತರುವದಕ್ಕಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿರಲು, ಹಾದಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಆಕೆಯು ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಆತನ ಕೈಗೆ ಹತ್ತಿದಳು; ಆದ್ದರಿಂದ ಆತನಿಗೆ ಪರಮಾನಂದವಾಯಿತು. ಆ ಆನಂದದಲ್ಲಿ ಆತನ ಮನಸಿನೊಳಗೆ ಹಲವು ವಿಚಾರಗಳು ಬರತೊಡಗಿದವು.

ಆತನು ಮನಸಿನಲ್ಲಿ— ಹಿಂದಕ್ಕೊ ನನಗೆ ಈ ಗಂಗೆಯು ಲಗ್ನದ ನಿಬ್ಬಣವೇ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಿ, ಆಗ ನನ್ನ ಜನರೊಡನೆ ನಾನು ಓಡಿಹೋಗಿ ಜೀವ ಉಳಿ ಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಯಿತು. ಆದರಂತೆ ಈಗಾದರೂ ಆ ಗಂಗೆಯ ನಿಬ್ಬಣವೇ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಕೂಡಿಕೊಂಡಿದೆ; ಆದರೆ ಆಗಿನ ನಿಬ್ಬಣದವರ ಎಟ್ಟಿತನ ವೆಷ್ಟು, ಈಗಿನ ನಿಬ್ಬಣದವರ ವಿನಯಭಾವವೆಷ್ಟು! ಈಗಿನ ನಿಬ್ಬಣದವರು ಮಾತಮಾತಿಗೆ "ಹಜರತ್" "ದೇವರೂ" "ಸರಕಾರ" ಎಂದು ನುಡಿ ಯದೆ ಮಾತೇ ಆಡುವದಿಲ್ಲ, ಒಮ್ಮೆ ನಾನು ಮಾತಾಡುತ್ತಾಡುತ್ತ ಶಿವಾಜಿಗೆ "ಕಪ್ಪ ಶಿವಾಜಿ" ಎಂದು ಅಂದರೂ, ನಿಬ್ಬಣದೊಳಗಿನ ಯಾವ ಮನು ಷ್ಯನೂ ಸಿಟ್ಟಿಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ! ಶಿವಾಜಿಯ ನಿಂದೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಮರಾಟರು ಸಿಟ್ಟಾಗದೆ ಇರಲಾರರು. ಅಂದಬಳಿಕ ಇದರ ಗೂಢವೇನಿರಬಹುದು? ಮರಾ ಟರು ನಮ್ಮ ಮುಹಮ್ಮದ ಬಾದಶಹರ ದರ್ಪಕ್ಕೆ ಅಂಜಿ ನಿಜವಾಗಿಯೇ ಮೆತ್ತ ಗಾಗಿರಬಹುದೋ, ಅಥವಾ ಇದರಲ್ಲಿ ಮರಾಟರ ಕಾರ್ಯಸಾಧಕ ಕುಟಿಲ ತಂತ್ರವೇನಾದರೂ ಇರಬಹುದೋ! ಯಾಕಂದರೆ, ಮರಾಟರು ನಮ್ಮ ಬಹು ಜನರಿಗೆ ಮಂಕುಬೂದಿಯ ಬಳಿದಿರುವದು ಬಹು ಜನರ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬಂದಿ ರುವದು. ಅಂದಬಳಿಕ ಇದರಲ್ಲಿ ಸತ್ಯವೇನಿರುವದೆಂಬದನ್ನು ಹೇಗೆ ನಿರ್ಣ ಯಿಸಬೇಕು? ಗಂಗೆಯ ಗುರುತಂತು ನನಗೆ ಚನ್ನಾಗಿ ಹತ್ತಿತು. ಆಕೆಯು ಅಚ್ಚಳಿಯದ ಸುಂದರ ರೂಪವು ಈಗೂ ಇರುವದು. ಇನ್ನು ಆ ಮಾತಿಗೆ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳಾದದ್ದರಿಂದ, ತನ್ನ ಗಂಡನ ಮನೆಯ ಶ್ರೀಮಂತಗಿರಿಯ ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ಉಂಡುಟ್ಟು ಸುಖದಿಂದಿರುವದರಿಂದ ಗಂಗೆಯು ಆಗಿನಕಿಂತ ಮೈ ಕೈಯಿಂದ ದುಂಡಗಾಗಿರುವದು ನಿಜವು; ಆದರೆ ಅದರಿಂದ ಗಂಗೆಯ ರೂಪ ಲಾವಣ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕೊರತೆಯುಂಟಾಗಿರದೆ, ಆಕೆಯ ಸೌಂದರ್ಯವು ಮತ್ತಿಷ್ಟು ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತಿರುವದು. ಇದೆಲ್ಲ ಸರಿ; ಆದರೆ ಗಂಗೆಯು ಇಷ್ಟು ಅನಾ ಯಾಸವಾಗಿ ನನಗೆ ಹೇಗೆ ಸಿಕ್ಕಬಹುದು? ಆಕೆಯು ನಿಜವಾಗಿ ಗಂಗೆಯೇ ಆಗಿರಬಹುದೆ? ಚೌಕಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ನೇತಾಜಿಯ ಲಗ್ನವು ನಿಜವಾಗಿಯೇ ಆಗುತ್ತಿರಬಹುದೆ? ಅಥವಾ ಈಗಲೇ ಒಬ್ಬ ರಾವುತನನ್ನು ಚೌಕಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿಯ ಲಗ್ನದ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ತರಿಸಿಬಿಡಲಾ? ಹೌದು, ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡಬೇಕು, ಸುದ್ದಿ ಬರುವ ವರೆಗೆ ಒಂದೆರಡು ದಿನ ನಾವು ಇಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ! ಅಷ್ಟು ಅವಸರವಾದರೂ ಏನು?

ಈ ಮೇರೆಗೆ ಆಲೋಚಿಸಿ, ರುಸ್ತುಮ ಜಮಾಲನು ಇಬ್ಬರು ರಾವುತರನ್ನು ಕರೆಯುವದಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನ ಚಾಕರನನ್ನು "ಅಬ್ದುಲಗಫಾರ" ಎಂದು ಕೂಗಲು, ಕೂಡಲೆ ಆ ಚಾಕರನು "ಜಿ ಸರಕಾರ" ಎಂದು ನುಡಿದು, ಎದುರಿಗೆ ಬಂದು ನಿಂತುಕೊಂಡನು. ಆಗ ರುಸ್ತುಮ ಜಮಾಲನು ತನ್ನ ಚಾಕರನಿಗೆ—

ರುಸ್ತುಮ ಜಮಾಲ—ಗಫಾರ, ಈಗ ರಾತ್ರಿಯು ಎಷ್ಟಾಗಿರಬಹುದು ?

ಅಬ್ದುಲ ಗಫಾರ—ಏಳು ತಾಸು ರಾತ್ರಿಯಾಗಿರಬಹುದು ಸರಕಾರ !

ರುಸ್ತುಮ ಜಮಾಲ—ಚೌಕಗ್ರಾಮವು ಇಲ್ಲಿಂದ ಎಷ್ಟು ದೂರವಿರಬಹುದು ?

ಅಬ್ದುಲ ಗಫಾರ—ನಡೆದು ಹೋದರೆ ಎರಡು ದಿನದ ಹಾದಿ, ಕುದುರೆ ಸವಾರನಿಗೆ ಒಂದೇ ದಿನದ ಹಾದಿ; ಸರಿ, ಇಷ್ಟೇ ಇರಬಹುದು ಸರಕಾರ !

ರುಸ್ತುಮ ಜಮಾಲ—ಹಾಗಾದರೆ, ನಮ್ಮ ಇಬ್ಬರು ರಾವುತರನ್ನು ಬೇಗನೆ ಕರೆ ; ಆ ಚೌಕ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ನೇತಾಜಿ ಪಾಲಕರನ ಲಗ್ನವು ನಡೆದಿರುವದೋ ಹೇಗೆಂಬದನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬರಲಿ. ಯಾವ ಮಾತಿನಲ್ಲಿಯೂ ಮರಾಟರನ್ನು ನಂಬಲಾಗದು.

ಈ ಮೇರೆಗೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಲು, ಅಬ್ದುಲಗಫಾರನು ಇಬ್ಬರು ರಾವುತರನ್ನು ಕರತಂದನು. ಆಗ ರುಸ್ತುಮ ಜಮಾಲನು ಅವರಿಗೆ ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದನ್ನು ಹೇಳಿ, ನೀವು ಎಲ್ಲಸಂಗತಿಯನ್ನು ನೆಟ್ಟಗೆ ತಿಳಕೊಂಡು, ನಾಳೆ ಸಂಜೆಯೊಳಗೇ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದೇ ತೀರಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಲು, "ಅಚ್ಛಾಹುಜೂರ" ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಆ ಇಬ್ಬರು ರಾವುತರು ಚೌಕಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋದರು. ಇತ್ತ ರುಸ್ತುಮ ಜಮಾಲನು ತನ್ನ ಹಾಸಿಗೆಯಮೇಲೆ ಹೋಗಿ ಮಲಗಿಕೊಂಡನು; ಆದರೆ ಆತನಿಗೆ ಏನುಮಾಡಿದರೂ ನಿದ್ದೆಬರಲೊಲ್ಲದು. ಮತ್ತೆ ಆತನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ—ನಮ್ಮ ರಾವುತರು ನಾಳೆ ಸಂಜೆಗೆ ಬರುವರಷ್ಟೆ? ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಗಂಗೆಯ ಗಂಡನನ್ನು ಕರೆಸಿ ಲಗ್ನದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ವಿಚಾರಿಸೋಣ. ಆತನು ಹೇಳುವದೂ, ನಮ್ಮ ರಾವುತರು ಹೇಳುವದೂ ಒಂದೇ ಆದಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ಲಗ್ನದ ವಿಷಯದ ನನ್ನ ಸಂಶಯದ ನಿವಾರಣವು ತಾನೇ ಆಗುವದು. ಹೌದು! ಹೀಗೆಯೇ ಮಾಡಬೇಕು. ನೇತಾಜಿಯ ಲಗ್ನವು ನಡೆದದ್ದೇ ನಿಜವಿದ್ದರೆ, ನೇತಾ

ಜಿಯ ಸೆರೆಹಿಡಿಯುವ ಹಂಚಿಕೆಯನ್ನೂ ಈಗೇ ಮಾಡಿಬಿಡೋಣ; ಯಾಕಂದರೆ ಶಿವಾಜಿಯು ನೇತಾಜಿಯ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಮಾತಾಡುವಾಗ–" ಈ ನೇತಾಜಿಯು ನನ್ನ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬರಿಯ ಸಹಾಯಕನೇ ಅಲ್ಲ, ನನ್ನ ಬಲಗೈಯಾಗಿರುವನು" ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿರುವನಂತೆ, ಅಂಥ ಬಳಿಕ ಆ ತುಂಟ ಮರಾಟನ ಬಲಗೈಯನ್ನು ತುಂಡರಿಸಿಬಿಟ್ಟರೆ, ಬಾದಶಹರ ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ಕೆಲಸಮಾಡಿದಂತಾಗುವದು

ಈ ಮೇರೆಗೆ ರುಸ್ತುಮ ಜಮಾಲನು ಆಲೋಚಿಸುತ್ತಿರಲು, ಬೆಳಗಾಯಿತು ಕೂಡಲೆ ಆತನು ಬೆಳಗಿನ ವಿಧಿಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ನಿಮಾಜು ಮಾಡಿ, ತನ್ನ ಕಚೇರಿಗೆ ಬಂದು ಕೂಡಲೆ ರಾಯಬಾ ನಾವುಕಾರನನ್ನು ಕರೆಕಳುಹಿದನು ರಾಯಬಾನು ಕಚೇರಿಗೆ ಬಂದು, ರುಸ್ತುಮ ಜಮಾಲನಿಗೆ ಬಹುವಿನಯದಿಂದ ಮುಜರೆಮಾಡಿ ನಿಂತುಕೊಳ್ಳಲು, ರುಸ್ತುಮ ಜಮಾಲನು ಆತನನ್ನು ಕುರಿತು —

ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲ–ರಾಯಬಾ, ನೇತಾಜಿಯ ಲಗ್ನವು ಎಂದು ಆಗುವದೆಂದು ಹೇಳಿದಿರಿ ?

ರಾಯಬಾ — ಖಾವಿಂದ, ಇಂದು ಅರಿಸಿಣ, ನಾಳೆ ಅಕ್ಕಿಯಕಾಳು

ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲ— ನೇತಾಜಿಗೆ ಹೆಣ್ಣು ಎಲ್ಲಿಯದು?

ರಾಯಬಾ– ಆತನ ಸೋದರಮಾವನಾದ ದತ್ತಾಜಿ ಪಾಟೀಲನಮಗಳು ಕಾಶೀಬಾಯಿಯೆಂಬವಳನ್ನು ಆತನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದೆ

ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲ—ಕಾಶಿಯನ್ನು ವೆಂಕಾಜಿವಾಘನು ಹಿಡಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದನಂತಲ್ಲ?

ರಾಯಬಾ– ಹೌದು ಸರಕಾರ, ವಾಘನು ಕಾಶೀಬಾಯಿಯನ್ನೂ, ಆಕೆಯ ತಂದೆದತ್ತಾಜಿ ಪಾಟೀಲರನ್ನೂ ಕೂಡಿಯೇ ಹಿಡಕೊಂಡುಹೋಗಿದ್ದನು; ಆದರೆ ನೇತಾಜಿಯು ಅವರನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಈಗ ಲಗ್ನಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವನು.

ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲ— ನೇತಾಜಿಯ ಮನೆಯವರು ಯಾರು ಯಾರು ಇರುವರು?

ರಾಯಬಾ– ಮುಖ್ಯಮನೆಯವರೆಂದರೆ, ನೇತಾಜಿಯ ಮುಪ್ಪಿನ ತಾಯಿ

ತಂದೆಗಳಿಬ್ಬರೇ ಇನ್ನು ಹೋಳಿಗೆ ತಿನ್ನಲಿಕ್ಕೆ ನೆರೆಹೊರೆಯವರು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಜನರಿರುವರು.

ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲ— ನೇತಾಜಿಯ ಆಪ್ತರು ಯಾರು ಯಾರು ಲಗ್ನಕ್ಕೆ ಬರುವರು?

ರಾಯಬಾ— ಮುಖ್ಯ ಆಪ್ತರೆಂದರೆ, ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯೂ, ನಾನೂ ! ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯು ನೇತಾಜಿಯ ತಂಗಿಯಾಗಬೇಕು ಸರಕಾರ, ನಮ್ಮನ್ನಂತು ನೀವು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಬಂಧಿಸಿ ಇಟ್ಟುಬಿಟ್ಟಿರಿ ! ಇನ್ನು ಉಳಿದ ದೂರಿನ ಆಪ್ತೇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅನುಕೂಲವಿದ್ದವರು ಲಗ್ನಕ್ಕೆ ಬರಬಹುದು, ಅನುಕೂಲವಿಲ್ಲದವರು ಬಿಡಬಹುದು, ಸರಕಾರ, ಇಂದು ನಮನೆ ಅಪ್ಪಣೆಕೊಟ್ಟರೂ, ನಾಳೆ ಅಕ್ಕಿಯಕಾಳಿನ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ನಾವು ಹೋಗುವೆವು.

ರುಸ್ತುಮ ಜಮಾಲ—ನೀವು ಹೋಗದಿದ್ದರೆ ಲಗ್ನವಾಗುವದಿಲ್ಲವೋ ?

ರಾಯಬಾ—ಲಗ್ನವಾಗದೇನು ಮಾಡುವದು ಸರಕಾರ ? ಲಗ್ನಕ್ಕೆ ಮದಿಮಕ್ಕಳಿಬ್ಬರಿದ್ದರಾಯಿತು !

ರುಸ್ತುಮ ಜಮಾಲ—ಲಗ್ನಕ್ಕೆ ನಿಮ್ಮ ಶಿವಾಜಿಯ ಕಡೆಯಿಂದ ಯಾರಾವರೂ ಬರುವರೋ?

ರಾಯಬಾ—ಅದನ್ನು ನಾನು ಹೇಗೆ ಹೇಳಲಿ? ಸ್ವತಃ ಶಿವಾಜೀ ಮಹಾರಾಜರೇ ನೇತಾಜಿಯ ಲಗ್ನಕ್ಕೆ ಬರುವವರಿದ್ದಾರೆಂದು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ ; ಅದು ನಿಜವಾದರೆ, ಶಿವಾಜಿಮಹಾರಾಜರ ಸಂಗಡ ಅವರ ಮುಖ್ಯ ಪರಿವಾರವೂ ಲಗ್ನಕ್ಕೆ ಬರತಕ್ಕದ್ದೇ; ಆದರೆ ಸರಕಾರ, ಯಾರು ಲಗ್ನಕ್ಕೆ ಬಂದರೂ, ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯು ಲಗ್ನಕ್ಕೆ ಹೋಗದಿದ್ದರೆ, ಹಂದರಕ್ಕೆ ಶೋಭೆಯುಂಟಾಗದು! ನೇತಾಜಿಗೆ ಅಕ್ಕತಂಗಿಯರೆಂದರೆ, ನನ್ನ ಆ ಹೆಂಡತಿಯೊಬ್ಬಳೆ! ಆದ್ದರಿಂದ ಸರಕಾರ, ನಮ್ಮನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವೆನು. ಕಲ್ಯಾಣದ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಹಜರತ್ತರವರು ವಿಘ್ನಮಾಡಬಾರದೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವೆನು.

ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲ— ರಾಯಬಾ, ಇನ್ನು ನೀವು ಹೋಗಿರಿ ; ನೀವು ಹೇಳುವದನ್ನು ಹೇಳಿದಿರಿ ; ಅದನ್ನು ನಾವು ಕೇಳಿಯೂ ಕೇಳಿದೆವು ; ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನಾವು ಮಾಡುವದನ್ನು ಮಾಡುವೆವು.

ಈ ಮೇರೆಗೆ ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲನು ಹೇಳಲು, ರಾಯಬಾನು ವಿನಯ

ದಿಂದ ಮುಜರೆಮಾಡಿ, ತನ್ನ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಹೋದನು. ಇತ್ತ ರುಸ್ತುಮ ಜಮಾಲನು ಚೌಕಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದ ರಾವುತರ ಹಾದಿಯನ್ನು ಆತುರದಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿರಲು, ಅವರು ಎರಡುತಾಸು ರಾತ್ರಿಯಸುಮಾರಕ್ಕೆ ಆತನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು, ಎಲ್ಲ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಹೇಳಿದರು. ಚೌಕಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಲಗ್ನಸಮಾರಂಭವು ನಡೆದಷ್ಟು ನಿಜವಾಗಿದ್ದು, ಉಳಿದ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಆ ರಾವುತರು ಹೇಳಿದ್ದೂ, ರಾಯಬಾನು ಹೇಳಿದ್ದೂ ಒಂದೇ ಆಗಿತ್ತು, ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ರುಸ್ತುಮ ಜಮಾಲನಿಗೆಒಂದು ಬಗೆಯ ಸಮಾಧಾನವಾಯಿತು!

---

೧೮ ನೆಯ ಪ್ರಕರಣ—ಗೌರವದ ಗುಟ್ಟು

ಇತ್ತ ಹೀಗೆ ರುಸ್ತುಮ ಜಮಾಲನು ಸಮಾಧಾನಪಟ್ಟರೂ, ಮುಂದೆ ಇನ್ನು ಏನುಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಆತನು ಮಗ್ನನಾದನು. ತನ್ನಲ್ಲಿರುವವಳು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಗಂಗೆಯೆಂಬ ನಂಬಿಗೆಯು ಮಾತ್ರ ಆತನಿಗೆ ಆಯಿತು ಈಕೆಯನ್ನು ಈಗ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಕರಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕೋ, ಅಥವಾ ಇತ್ತಿಂದಿತ್ತ ವಿಜಾಪುರಕ್ಕೇ ಕರಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕೋ ಎಂದು ಆತನು ಆಲೋಚಿಸತೊಡಗಿದನು. ನಾನು ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಮುಲಾಣಾ ಹಯಾತಿಯ ಮುಖಾಂತರವಾಗಿ ಈಕೆಯನ್ನು ಬಾದಶಹರ ಕಡೆಗೆ ಕಳಿಸಿದರೆ, ಮುಖ್ಯಕೀರ್ತಿಯು ಕಲ್ಯಾಣದ ಸುಬೇದಾರನಾದ ಆ ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿಯದಾಗುವದು, ನಾನು ಇತ್ತಿಂದಿತ್ತೇ ವಿಜಾಪುರಕ್ಕೆ ಕರಕೊಂಡು ಹೋದರೆ, ಸಿಸ್ತುತಪ್ಪಿ ನಾನು ಉದ್ಧತತನದಿಂದ ನಡೆದಂತಾಗುವದು; ಆದರೆ ಸಿಸ್ತು ತಪ್ಪುವದು ದೊಡ್ಡ ಅಪರಾಧವಾದದ್ದರಿಂದ, ನಾನು ಈಗ ಗಂಗೆಯನ್ನು ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಕರಕೊಂಡು ಹೋಗುವದೇ ಯೋಗ್ಯವು. ಇನ್ನು, ಲಗ್ನಮಾಡಿ

ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ನೇತಾಜಿಯನ್ನು, ಆತನ ಹೆಂಡತಿಯೊಡನೆ ಈಗೇ ಅಪಹರಿಸಿಕೊಂಡು ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ, ಮತ್ತೊಂದು ಮಹತ್ವದ ಕೆಲಸವನ್ನೇ ನಾನು ಮಾಡಿದಂತಾಗುವದು, ಯಾಕಂದರೆ, ನೇತಾಜಿಯು ಶಿವಾಜಿಯ ಒಬ್ಬ ಶೂರ ಸರದಾರನಾಗಿರುವನು; ಅಲ್ಲದೆ, ಆತನ ಹೊಸಹೆಂಡತಿ ಕಾಶಿಯೂ ಒಳ್ಳೇ ರೂಪವತಿಯಿರುವಳೆಂದು ನಾನೂ ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ, ಅಲ್ಲದೆ ನಮ್ಮ ರಾವುತರೂ ಕಣ್ಣುಮುಟ್ಟ ನೋಡಿ ಬಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ; ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ, ಶಿವಾಜಿಯೂ ಲಗ್ನಕ್ಕೆ ಬರುವಸಂಭವವಿರುವದೆಂದು, ರಾಯಬಾನೂ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ, ನಮ್ಮ ರಾವುತರೂ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ, ಅಂದಬಳಿಕ ನಾನು ಹೀಗೆಯೇ ಚೌಕಗ್ರಾಮದ ಮೇಲೆ ಸಾಗಿಹೋಗಿ, ಆ ಲಗ್ನ ಸಮಾರಂಭದೊಳಗಿನ ಜನರನ್ನೆಲ್ಲ ನೆರೆಹಿಡಿದು ಬಿಟ್ಟರೆ, ಸುದೈವದಿಂದ ಶಿವಾಜಿಯೂ ನನ್ನ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕುಹೋಗಿ ಸರ್ವಾನರ್ಥದ ಮೂಲವನ್ನೇ ನಾನು ಕಡಿದಕೀರ್ತಿಗೆ ಪಾತ್ರನಾಗುವೆನು! ಹೀಗಾದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಸುದೈವವು ತೆರೆಯಿತೆಂತಲೇ ತಿಳಿಯಬೇಕು! ಯಾಕಂದರೆ, ಬಾದಶಹನ ಸುಪ್ರಸನ್ನತೆಗಾಗಿ ಮಾಡತಕ್ಕಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ, ಇದಕ್ಕಿಂತ ಮಹತ್ವದ ಬೇರೆ ಯಾವ ಕಾರ್ಯವೂ ಇರುವದಿಲ್ಲ; ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಇದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಚೌಕಗ್ರಾಮದ ಮೇಲೆ ಸಾಗಿಹೋಗುವದೇ ಯೋಗ್ಯವು!

ಹೀಗೆ ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲನು ವಿಚಾರದ ಆವೇಶದಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದನು ಸರಿ; ಆದರೆ, ಶಿವಾಜಿಯ ಮೇಲೆ ತಾನು ಸಾಗಿಹೋಗಬೇಕೆಂಬ ವಿಚಾರವು ಆತನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬರಲು, ಆತನ ಹೃದಯವು ಗದಗುಟ್ಟಿ ನಡುಗಿತು; ಆಗ ಆತನು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ—ನಾನು ಬಹು ತಿಳಿಗೇಡಿಯು, ಕಾರ್ಯಗೌರವವನ್ನು ಸರ್ವಥಾ ಅರಿಯೆನು. ಶಿವಾಜಿಯ ಯೋಗ್ಯತೆಯೇನು, ನನ್ನ ಯೋಗ್ಯತೆಯೇನು? ಶಿವಾಜಿಯು, ಮಹಾಸಮರ್ಥರಾದ ನಮ್ಮ ವಿಜಾಪುರದ ಮಹಮ್ಮದ ಬಾದಶಹರ, ಹಾಗು ದಿಲ್ಲಿಯ ಔರಂಗಜೇಬ ಬಾದಶಹರ ಹೀಗೆ ಇಬ್ಬರ ಹೃದಯಗಳನ್ನೂ ಹೊಕ್ಕು ಕೊರೆಯುತ್ತಿರುವನು, ಅವರಿಬ್ಬರುಬಾದಶಹರಿಗೂ ದಾದುಹತ್ತಗೊಡದೆಆತನು ಪ್ರಬಲನಾಗುತ್ತನಡೆದಿರುವನು; ಅಂಥವನು ನನ್ನಂಥ ಕ್ಷುದ್ರಸರದಾರನಗಂಟಲಲ್ಲಿ ಇಳಿಯಬಹುದೇ? ಇಂತಹ ಅಶಕ್ಯ ವಿಚಾರವು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಯಾಕೆ ಬಂದಿರಬಹುದು! ಶಿವಾಜಿಯ ಹೆಸರು ದಿಲ್ಲಿಯ ಬಾದಶಹನಿಗೂ ಗೊತ್ತಾಗಿದ್ದರೆ, ನನ್ನ ಹೆಸರು

ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಗೂ ನೆಟ್ಟಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಿರುವದೋ ಇಲ್ಲವೋ! ಶಿವಾಜಿಯು ಇಂತಹ ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ಹಳ್ಳಿಯ ಲಗ್ನಕ್ಕೆ ಬರಬಹುದೆ? ಅಥವಾ ಸ್ವಜನಾಭಿಮಾನದ ಆ ಧೀರ ಪುರುಷನು, ತನ್ನವರ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ವೇಳೆ ಲಗ್ನಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದರೂ, ಆತನು ಎಂತಹ ಸಿದ್ಧತೆಯಿಂದ ಬಂದಿರ ಬಹುದು! ಈ ಯಾವ ವಿಚಾರವನ್ನೂ ಮಾಡದೆ, ಹೆಣ್ಣು—ಹೊನ್ನು—ಮಣ್ಣುಗಳ ಆಶೆಯ ನಾನು, ಜಾಜ್ವಲ್ಯವಾದ ಶಿವಜ್ಯೋತಿಯ ಮೇಲೆ ದುಮುಕಿದರೆ, ನಾನು ಪತಂಗದಹುಳದಂತೆ ಸುಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸಾಯಬೇಕಾದೀತು! ಎಲೈ ಮೂರ್ಖಾ, ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲಾ, ಚೌಕಗ್ರಾಮದಿಂದ ಶಿವಸಿಂಹದ ಗುಡುಗು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕೇಳುತ್ತಿರಲು, ನರಿಯಾದ ನೀನು, ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿರುವ ಕ್ಷುದ್ರ ಬೇಟೆಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಓಡಿ ಹೋಗಿ ಗುದ್ದುಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಆ ಸಿಂಹದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು, ಅದರ ಕೋರೆದಾಡೆಕಿತ್ತಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರುವೆಯಾ?" ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವಾಗ, ಆತನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಶಿವಾಜಿಯ ಕುಟಿಲಯುಕ್ತಿಯ ಗಂಭೀರಗಳಾದ ಒಂದೊಂದೇ ಕೆಲಸಗಳು ಸಾಲಾಗಿ ಬರಲು, ಆತನು ಚಳಿಬಂದವರಂತೆ ನಿಜವಾಗಿಯೇ ನಡುಗಹತ್ತಿದನು! ಏನುಮಾಡಿದರೂ ಆತನ ನಡುಗೇ ನಿಲ್ಲಲೊಲ್ಲದು! ಆಗ ಆತನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ—ನಾನು ಹೀಗೆ ಅಂಜಿಕೆಯಿಂದ ನಡುಗುವದನ್ನು ಯಾರಾದರೂ ನೋಡಿಗೀಡಿದರೆ, ನಕ್ಕು ಬಿಟ್ಟಾರಲ್ಲಾ! ಎಲೈ ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲಾ, ಒಂದುದಿನದ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಶಿವಾಜಿಎಂಬ ಸಿಂಹವು ಲಗ್ನದ ಸಮಾರಂಭದಿಂದ ಚೆಲ್ಲಾಟವಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ, ನೀನು ಹೀಗೆನೇತಾಜಿಯ ತಂಗಿಯನ್ನೂ, ಆಕೆಯ ಗಂಡನಾದ ರಾಯಬಾ ಸಾವುಕಾರನನ್ನೂ ಸೆರೆಹಿಡಿದು, ಆ ಲಗ್ನದ ಶೋಭೆಯನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಿರುವೆಯಲ್ಲ! ಈ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಆ ಶಿವಸಿಂಹನ ಕಿವಿಗೆ ಯಾರಾದರೂ ಹಾಕಿದರೆ, ಆ ಲಗ್ನದ ಮೊದಲು ನಿನ್ನ ಗೋರಿಯೇ ಆಗಿ ಬಿಟ್ಟೀತು! ಆ ಚಪಲ ಶಿವಸಿಂಹದ ಜಿಗತಗಳಿಗೆ ಈ ಒಂದು ದಿನದ ಹಾದಿಯು ಎತ್ತ ಈಡಾದೀತು! ಛೀ! ಛೀ! ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲ, ನೀನು ಸಿಕ್ಕು ಬಿಟ್ಟೆ, ಶಿವಸಿಂಹನ ಪಂಜರದಲ್ಲಿ ನೀನು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಸಿಕ್ಕು ಬಿಟ್ಟೆ!"

ಈ ಮೇರೆಗೆ ತನ್ನೊಳಗೆ ನುಡಿದು ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲನು ತನ್ನ ಅಯೋಗ್ಯ ವಿಚಾರಕ್ಕಾಗಿ, ತನ್ನ ಕಿವಿಗಳನ್ನು ತಾನೇ ಹಿಂಡಿಕೊಂಡನು;

ಸುತ್ತು ಮುತ್ತು ತನ್ನನ್ನು ಯಾರೂ ನೋಡುವದಿಲ್ಲವೆಂಬದರ ನಂಬಿಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಿಂದ ತನ್ನ ಎರಡೂಕಪಾಳಗಳಿಗೆ ತಾನೇ ಹೊಡೆದುಕೊಳ್ಳಹತ್ತಿದನು! ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಆತನ ಸೇವಕನಾದ ಅಬದೂಲಗಫಾರನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು— "ಖಾವಿಂದ, ಚೌಕಗ್ರಾಮದಿಂದ ಒಬ್ಬ ಸವಾರನು ಬಂದಿದ್ದಾನೆ; ಹುಜೂರನ್ನು ಕಾಣಬೇಕೆಂದು ಆತನು ಇಚ್ಛಿಸುವನು," ಎಂದು ಹೇಳಲು, ರುಸ್ತುಮುಜಮಾಲನ ಕೈಕಾಲೇ ಹೋದವು? ಆತನಿಗೆ ಈಗ ಶಿವಾಜಿಯೇ ತನ್ನ ಎದೆಯ ಮೇಲೆ ಬಂದು ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟಂತಾಯಿತು. ಆತನು ಕಕ್ಕಾಬಿಕ್ಕಿಯಾಗಿ ಅಬ್ದುಲಗಫಾರನನ್ನು ನೋಡುತ್ತ— "ಗಫಾರ, ಗಫಾರ, ಆ ರಾವುತನು ಯಾವಾಗ ಬಂದನು? ಮತ್ತೇನು ಹೇಳಿದನು? ರಾವುತನು ಒಬ್ಬನೇ ಇರುವನೋ, ಅವನ ಹಿಂದೆ ಮತ್ತೆ ಬೇರೆ ಜನರು ಇರುವರೋ? ಗಫಾರ, ನೀನು ನೆಟ್ಟಗೆ ನೋಡಿಬಂದಿರುವೆಯಷ್ಟೆ? ಮರಾಟರ ಒಬ್ಬ ರಾವುತನು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಜನರಾಗಬಹುದು! ಅದನ್ನು ನಾನು ಚೌಕಗ್ರಾಮದ ಹಿಂದಿನ ನಿಬ್ಬಣದ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ನೋಡಿದ್ದೇನೆ, ಗಫಾರ, ನೀನೂ ನೋಡಿದ್ದೀ; ಆದ್ದರಿಂದ ಹೋಗು, ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ನೆಟ್ಟಗೆ ನೋಡಿಬಾ; ಹೋಗುವಾಗಬಾಗಿಲು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಇಕ್ಕಿಕೊಂಡು ಮಾತ್ರ ಹೋಗು ಗಫಾರ, ನಾಲ್ಕೂಕಡೆಗೆ ಚನ್ನಾಗಿ ನೋಡು, ಒಬ್ಬನೇ ರಾವುತನಿದ್ದರೆ ಅವನನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಾ; ನಾನು ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ತಂಬಿಗೆ ತಕ್ಕೊಂಡು ಹೋಗಿಬರುವೆನು " ಎಂದು ಹೇಳುವಾಗಿನ ಆ ರುಸ್ತುಮುಜಮಾಲನ ಹುಚ್ಚಿಟ್ಟಿರುವ ಮೋರೆಯನ್ನು ನೋಡಿ, ಗಫಾರನಿಗೆ ಹುಚ್ಚನಗೆ ಬರಲು, ಅವನು ಬಹುಪ್ರಯಾಸದಿಂದ ಅದನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು, ಕೆಮ್ಮುವನೆವದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹೋಗಿ ಬಿಟ್ಟನು! ತನ್ನ ಒಡೆಯನು ತನ್ನ ಕಿವಿ ತಾನೇ ಹಿಂಡಿಕೊಂಡದ್ದನ್ನೂ, ತನ್ನಗಲ್ಲಗಳಿಗೆ ತಾನೇ ಬಡಕೊಂಡದ್ದನ್ನೂ ಗಫಾರನು ಯಾವ ಮಾಯದಿಂದಲೋ ನೋಡಿದ್ದನು; ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನನಗೆ ಅವನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿಸದಾಯಿತು. ಆದರೆ ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲನ ಮಾನಸಿಕ ವಿಚಾರಗಳು ನಡೆದದ್ದರಿಂದ, ಶಿವಾಜಿಯ ವಿಷಯದ ಭಯದ ಉದ್ಗಾರಗಳು ಮಾತ್ರ ಆ ಗಫಾರನ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದಿಲ್ಲ; ಬಿದ್ದಿದ್ದರ, ಆತನಿಗೆ ನಗೆ ಬರುವದರ ಬದಲು, ಇನ್ನು ತನ್ನ ಗತಿಯೇನೆಂದು ಆತನು ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲನಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಅಂಜಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಶಿವಾಜಿಯಂತಹ ಪ್ರತಾ-

ಪವಂತರು ತಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಸಾಗಿಬರುವರೆಂಬ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದ ಕೂಡಲೆ, ಒಳ್ಳೊಳ್ಳೆ ಎದೆಗಾರರ ಎದೆಗುಂಡಿಗಳೂ ಬಿಚ್ಚಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಹಲವು ಸಂಗತಿಗಳು, ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ನಮೂದಾಗಿರುವದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು ! ಇರಲಿ.

ಇತ್ತ ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲನು ತಾನುಹೇಳಿದಂತೆ ನಿಜವಾಗಿಯೇ ತಂಬಿಗೆ ತಕ್ಕೊಂಡು ಹೋಗಲು, ಅತ್ತ ಗಫಾರನು ಹೊರಗೆ ಹೋಗಿ ತನ್ನ ಒಡೆಯನು ಹೇಳಿರುವಂತೆ ನಾಲ್ಕೂಕಡೆಗೆ ಚನ್ನಾಗಿ ಹುಡುಕಿನೋಡಿ, ಚೌಕಗ್ರಾಮದ ರಾವುತನು ಒಬ್ಬನೇ ಇರುವದನ್ನು ಮನಗಂಡು ಬಂದು, ಆ ರಾವುತನನ್ನು ಕುರಿತು—"ಏನಯ್ಯಾ, ನಿನ್ನ ಸಂಗಡಿಗರು ಬೇರೆ ಯಾರಾದರೂ ಇರುವರೆಯೆ? ನಿನ್ನ ಊಟ-ಉಡಿಗೆ ಆಗಿದೆಯೆ? ನೀನು ಚೌಕಗ್ರಾಮವನ್ನು ಯಾವಾಗ ಬಿಟ್ಟದ್ದೆ? ನಮ್ಮ ದಣಿಯರು ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ವಿಚಾರಿಸಿ, ಮೊದಲು ನಿನ್ನ ಊಟಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಆಮೇಲೆ ಕರಕೊಂಡು ಬಾ"ಎಂದು ನನಗೆ ಹೇಳಿದರು; ಆದ್ದರಿಂದ ಈಗ ನೀವು ಎಷ್ಟು ಜನರಿದ್ದರೂ ಮೊದಲು ಊಟಕ್ಕೆ ನಡೆಯಿರಿ" ಎಂದು ಹೇಳಲು, ರಾವುತನು—"ನಾವು ಎಷ್ಟು ಜನರಿದ್ದವನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಈಗ ಮಾಡುವದೇನು? ಮೊದಲು ನಾನು ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲರನ್ನು ಕಾಣಬೇಕಾಗಿದೆ; ಅವರನ್ನು ಕಂಡಬಳಿಕ ಆ ಮೇಲೆ ಊಟ-ಉಡಿಗೆಯ ವಿಚಾರ; ಈಗ ಲಗ್ನಕ್ಕೆ ವಿಘ್ನಬಂದು ಬಿಟ್ಟಿರುವದರಿಂದ, ಅದರ ನಿವಾರಣವು ಮೊದಲು ಆಗಬೇಕಾಗಿರುವದು ಹೋಗು, ಈಗಂತು ನಾನು ಒಬ್ಬನೇ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ; ಮಾತಾಡುತ್ತ ಹೊತ್ತು ಗಳೆಯಬೇಡ; ನಿಮ್ಮ ಹಜರತ್ತರಿಗೆ ಹೇಳಿ, ನನಗೆ ಅವರ ಭೆಟ್ಟಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಸು; ಅಥವಾ ಅವರ ಭೆಟ್ಟಿಯು ಅವಶ್ಯವೂ ನನಗೆ ಇಲ್ಲ, ನಮ್ಮ ಶಿವಾಜಿಮಹಾರಾಜರು ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಈ ಪತ್ರವನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಹಜರತ್ತರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟು, ಅದರ ಉತ್ತರವನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಬಾ, ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನಾನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಹೋಗಿ ಬೇಗನೆ ಬರುವೆನು," ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಆ ರಾವುತನು ತನ್ನ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಓಡಿಸುತ್ತ ಎತ್ತೋ ಹೋಗಿ ಬಿಟ್ಟನು !

ರಾವುತನ ಈ ರೀತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಗಫಾರನಿಗೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ನಮ್ಮ ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲರಂಥ ಪ್ರಬಲ ಸರದಾರರ ಬಳಿಗೆ ನೂತನಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದ ರಾವುತನ ಈ ಒಗರು ನೋಡಿ, ಆತನು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ

ಆಲೋಚಿಸುತ್ತಿರಲು, ತನ್ನ ಕೈಯೊಳಗಿನ ಪತ್ರವು ಶಿವಾಜಿಯದೆಂಬದು ಆತನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬಂದಕೂಡಲೆ, ಆತನ ಕೈಯೂ ನಡುಗಹತ್ತಿತು! ಹಿಂದಿನ ಚೌಕಗ್ರಾಮದ ಗಂಗೆಯ ನಿಬ್ಬಣದಲ್ಲಿ ಗಫಾರನು ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲನ ಕೈಸಾತಿಯಲ್ಲಿದ್ದು, ಆಗ ಮರಾಟರ ಮಾಯಗಾರಿಕೆಯ ಫಲವನ್ನು ಚನ್ನಾಗಿ ಅನುಭವಿಸಿದವನಾಗಿದ್ದನು. ಈಗಂತು ಖಾಸ ಶಿವಾಜಿಯೇ ಪತ್ರವನ್ನು ಬರೆದು ಕಳಿಸಿದ್ದನು, ಆದ್ದರಿಂದ ಈಗ ಶಿವಾಜಿಯೇ ತನ್ನ ಮಾಯಗಾರಿಕೆಯ ಮರಾಟರನ್ನೂ, ಮಾವಳರನ್ನೂ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಬಂದು, ಇಲ್ಲಿಯೇ ಎಲ್ಲಿಯೋ ತಳ ಊರಿ ಬಿಟ್ಟಿರುವನೆಂಬ ಕಲ್ಪನೆಯು ಆ ಗಫಾರನಿಗೆ ಆಗಲು, ಆತನಿಗೂ ನಡಗು ಹುಟ್ಟಿ, ತಂಬಿಗೆ ತಕ್ಕೊಂಡು ಹೋಗುವಹಾಗಾಯಿತು! ಆಗ ಆತನು ಆ ಶಿವಾಜಿಯ ಚೀಟಿಯನ್ನು ಬಹು ಜೋಕೆಯಿಂದ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಮೊದಲು ತಂಬಿಗೆ ಹುಡುಕಹತ್ತಿದನು, ಆದರೆ ಬೇಗನೆ ಅದು ಸಿಗದ್ದರಿಂದ, ಹಾಗೇ ಅವಸರದಿಂದ ವಿಧಿಯನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದು, ತನ್ನ ಹಜರತ್ತರನ್ನು ಕಾಣಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಚೀಟಿಯನ್ನು ನೋಡಿದನು; ಆದರೆ ಗಡಿಬಿಡಿಯಲ್ಲ ಚೀಟಿಯು ಎಲ್ಲಯೋ ಬಿದ್ದು ಹೋಗಿತ್ತು! ಆಗ ಗಫಾರನ ಮೋರೆಯು ಕಪ್ಪಿಟ್ಟಿತು, ಅವನ ಎದೆ ಡವಡವ ಹಾರಹತ್ತಿತು! ತನ್ನ ಹಜರತ್ತಿನ ಅಂಜಿಕೆಗಿಂತ, ಶಿವಾಜಿಯ ಪತ್ರದ ಅಂಜಿಕೆಯು ಗಫಾರನ ಎದೆಯನ್ನು ಒಡಿಸಿ ನೀರುಮಾಡಿ ಬಿಟ್ಟಿತು! ಆಗ ಆತನು ಹುಚ್ಚನ ಹಾಗೆ ನಾಲ್ಕೂಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟನು. ತನ್ನ ಒಡೆಯನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಏನು ಹೇಳಬೇಕೆಂಬದು ಆತನಿಗೆ ತಿಳಿಯದ ಹಾಗಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ನಿಂತವನು ಧೇನಿಸುತ್ತ ಬಹಳಹೊತ್ತು ನಿಂತೇ ಬಿಟ್ಟನು! ಇತ್ತ ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲನೂ ತನ್ನ ಶೌಚವಿಧಿಯನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು, ಮತ್ತೆ ನಾಲ್ಕು ಜನ ಗಟ್ಟಿಗರೊಡನೆ ತನ್ನ ಕಚೇರಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕುಳಿತುಕೊಂಡು, ರಾವುತನ ಹಾದಿಯನ್ನು ನೋಡಹತ್ತಿದನು; ಆದರೆ ಬಹಳ ಹೊತ್ತಾದರೂ ರಾವುತನೂ ಇಲ್ಲ, ಗಫಾರನೂ ಇಲ್ಲ!

ಹೀಗೆ ಬಹಳ ಹೊತ್ತಾದರೂ ಯಾರ ಸುದ್ದಿಯೂ ಗೊತ್ತಾಗದಿರುವದನ್ನು ನೋಡಿ, ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲನಿಗೆ ಮತ್ತೆ ದಿಗಿಲು ಬಿದ್ದಿತು ಆತನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ—" ಏನು ಚಮತ್ಕಾರವಿದು! ಗಫಾರನು ಇನ್ನೂ ಬರಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ!

ಅವನು ಶುದ್ಧ ಕತ್ತೆ! ನಾನು ಹೋಗಿ ಬಂದರೂ ಇನ್ನೂ ಬಂದಿಲ್ಲ! ನಿಜವಾಗಿ ನೋಡಿದರೆ, ಗಫಾರನು ಹೀಗೆ ತಡಮಾಡತಕ್ಕವನಲ್ಲ, ನನಗಿಂತಲೂ ಆತನಲ್ಲಿ ಚಟವಟಿಕೆ ಹೆಚ್ಚು, ಅಂದಬಳಿಕ ಏಕೆ ತಡಮಾಡಿದ್ದಾನು? ಆ ರಾವುತನೇ ಶಿವಾಜಿಯಾಗಿರಬಹುದೇನು? ಅವನು ಗಫಾರನನ್ನು ತುಂಡರಿಸಿಬಿಟ್ಟಿರಬಹುದೋ! ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ನಾನು ದಡ್ಡತನಮಾಡಿದೆನು. ಶಿವಾಜಿಯು ಲಗ್ನಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವನೆಂಬ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ನಾನು ಮೊದಲೇ ಕೇಳಿದ್ದರೆ, ಈ ನಿಬ್ಬಣದವರ ಗೊಡವಿಗೆಯೇ ನಾನು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ! ಮಾಯಗಾರರಾದ ಮರಾಟರು ಹೇಗೋ ನನ್ನ ಈ ದಡ್ಡತನದ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಶಿವಾಜಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದ್ದರಿಂದ, ಆತನು ತನ್ನ ಮಾಯಗಾರ ಮಾಳವರೊಡನೆ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಬಿಟ್ಟಿರುವನು ಅಂತೇ ನನ್ನ ಹೃದಯವು ಇಷ್ಟು ನಡಗುತ್ತಲಿದೆ; ಎಲಾ! ಏನಿದು! ರಾವುತನಿಲ್ಲ, ಗಫಾರನೂ ಇಲ್ಲ! ಮರಾಟರ ಸಹವಾಸದಿಂದ ನಮ್ಮ ಗಫಾರನೂ ಮಾಯಗಾರನಾದನೋ ಏನು? ಈಗ ಏನು ಮಾಡಬೇಕಾದೀತು? ಇಲ್ಲಿಂದ ಈಗೇ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಹೋಗಿಬಿಡೋಣವೇ? ಹೋಗುವಾಗ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಶಿವಾಜಿಯು ಗಂಟುಬಿದ್ದರೆ ಹೇಗೆ! "ಯಾ ಅಲ್ಲಾ! ಕ್ಯಾಹುವಾ!"

ಹೀಗೆ ರುಸ್ತುಮುಜಮಾಲನು ಸುಮ್ಮನೆ ಹುಚ್ಚನಹಾಗೆ ಏನೇನೋ ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತ ತನ್ನೊಳಗೇ ಒಟಗುಟ್ಟುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದನು ನಿಜವಾಗಿಯೆಂದರೆ, ರುಸ್ತುಮುಜಮಾಲನು ಬಹು ಪುಕ್ಕನು, ತೀರಾ ರಣಹೇಡಿ. ಆತನು ಮುಸಲ್ಮಾನರಂಥ ರಣಶೂರ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಲಾಂಛನಾಸ್ಪದನಾಗಿದ್ದನು. ಹೀಗೆ ಹೆಸರಾದ ಶೂರಜಾತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಡಿಗಳು ಹುಟ್ಟುವದು ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದ ನಡೆದು ಬಂದಿದೆ ಭಾರತಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿರಾಟನಂಥ ಶೂರಕ್ಷತ್ರಿಯನ ಮಗನಾದ ಉತ್ತರಕುಮಾರನು ಹೀಗೆಯೇ ರಣಹೇಡಿಯಾಗಿದ್ದದ್ದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವದು. ಅದರಂತೆ, ಪೇಶವಾಯಿಯನ್ನು ಮುಗಿಸಿಬಿಟ್ಟ ಎರಡನೆಯ ಬಾಜೀರಾಯನೂ ರಣಹೇಡಿಯೇ ಆಗಿದ್ದನು ಹೀಗೆ ಶೂರಜನಾಂಗದಲ್ಲಿ, ಅಥವಾ ಶೂರರವಂಶದಲ್ಲಿ ಹೇಡಿಗಳು ಹುಟ್ಟುವದು ಸೃಷ್ಟಿಯೊಳಗಿನದೊಂದು ಕೌತುಕದ ಸಂಗತಿಯೇಸರಿ! ಇರಲಿ ರುಸ್ತುಮುಜಮಾಲನು ರಣಹೇಡಿಯಿದ್ದರೂ ಕಾರ್ಯಕುಶಲನೂ, ಸೂಕ್ಷ್ಮದರ್ಶಿಯೂ ಮಾತ್ರ ಆಗಿದ್ದನು ಇವಲ್ಲದೆ,

ಆತನು ದೊಡ್ಡಕುಲದವನೂ, ಬಾದಶಹನ ಆಪ್ತನೂ ಆದದ್ದರಿಂದ, ಅವನ ಮಾನಮರ್ಯಾದೆಗೆ ಕೊರತೆಯಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅಂಥವನು ಈಗ ಶಿವಾಜಿಯ ಹೆಸರು ಕೇಳಿ ಅಂಜಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಕಲ್ಪನೆಹಾಕುತ್ತ ಕುಳಿತಿರುವದನ್ನು ನೋಡಿ, ಆ ಕಚೇರಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಹಯಾತಖಾನನೆಂಬವನು ಆ ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲನನ್ನು ಕುರಿತು—ಸರದಾರಸಾಹೇಬ, ಎಲ್ಲಿ? ಚೌಕಗ್ರಾಮದಿಂದ ಬಂದಿದ್ದ ರಾವುತನೆಲ್ಲಿ? ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಾದರೂ ಅವನ ಸುಳಿವೇ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ! ಆತನನ್ನು ಕರತರುವದಕ್ಕೆ ಗಫಾರನನ್ನು ಕಳಿಸಿದ್ದಿರಲ್ಲವೆ? ಈಗ ಗಫಾರನೂ ಇಲ್ಲ, ರಾವುತನೂ ಇಲ್ಲ, ಏನು ವಿಚಾರವಿದು?

ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲ—ನಾನೂ ಅದನ್ನೇ ವಿಚಾರಿಸುತ್ತಲಿದ್ದೇನೆ ನಾನು ನಾಜೂಕ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೋದದ್ದರಿಂದ, ಕಚೇರಿಗೆ ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಲಂಬವಾದದ್ದು ಒಂದು ತಪ್ಪಾಗಿರಬಹುದೇ?

ಹಯಾತಖಾನ—ಅದೇತರತಪ್ಪು? ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದಾಗ ತಡವೂ ಆಗಬಹುದು, ತ್ವರೆಯೂ ಆಗಬಹುದು; ಕಾರ್ಯಾಧೀನರಿಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವು ಹೇಗಿದ್ದೀತು? ನಿಮಗೆ ಬರಲಿಕ್ಕೆ ತಡವಾದರೂ, ಗಫಾರನೂ, ಬಂದ ರಾವುತನೂ ನಿಮ್ಮ ಹಾದಿಯ ನೋಡುತ್ತ ಬಿದ್ದಿರಬೇಕೋ ಇಲ್ಲವೊ?

ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲ—ನಿಮ್ಮ ಮಾತು ಸತ್ಯವು ನಮ್ಮ ಚಾಕರನು ನಮ್ಮನ್ನು ಕಾದುಕೊಂಡು ಬಿದ್ದಿರಬೇಕು, ನಮ್ಮ ಬಳಿಗೆ ದೂತನಾಗಿ ಬಂದವನೂ ನಮ್ಮನ್ನು ಕಾದುಕೊಂಡು ಬಿದ್ದಿರಲೇಬೇಕು, ಅದೆಲ್ಲಸರಿ! ಆದರೆ ಚೌಕಗ್ರಾಮದಿಂದ ಬಂದ ರಾವುತನು ಮರಾಟನಾದದ್ದರಿಂದ, ವಿಚಾರಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ, ಆ ಚೌಕಗ್ರಾಮದ ಲಗ್ನಕ್ಕೆ ಶಿವಾಜಿಯೂ ಬರುವವನಿದ್ದನೆಂದು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ, ನಾವು ಈಗ ಆ ಲಗ್ನದ ನಿಬ್ಬಣದವರನ್ನು ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ ಸೆರೆಹಿಡಿದದ್ದರಿಂದ, ಚೌಕಗ್ರಾಮದ ರಾವುತನಿಗೆ ಇಷ್ಟು ಅಂಜಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಶಿವಾಜಿಯ ಹೆಸರು ಕೇಳಿದಕೂಡಲೆ, ಹಯಾತಖಾನನೂ ಮೆತ್ತಗಾದನು ಆತನ ಮೊದಲಿನ ಮಾತಿನ ರೌಸು ಈಗ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಆತನು ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲನಿಗೆ—“ಹಜರತ್, ಹಾಗಿದ್ದರೆ, ಹೀಗೆ ಸುಮ್ಮನೆ ವಿಚಾರಮಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವದು ನೆಟ್ಟಗಲ್ಲ. ಮೊದಲು ಗಫಾರನನ್ನು ನೋಡಿಸಿರಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಆಗ ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲನ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ

'ಬುಡಣ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಸಿಪಾಯಿಯು ಗಫಾರನನ್ನು ಹುಡುಕಲಿಕ್ಕೆ ಹೋದನು ಬುಡಣನು ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತಿರಲು, ಗಫಾರನು ಕಳೆದುಹೋಗಿದ್ದ ಚೀಟಿಯನ್ನು ತಿಪ್ಪಿಯುಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದನು ಆಗ ಬುಡಣನು ಹೋದವನೇ ಗಫಾರನಿಗೊಂದು ಗುದ್ದುಹಾಕಿ— "ಏ ಸೂವರ! ಗದ್ದಾ! ಮೈಮೇಲೆ ಎಚ್ಚರಿದೆಯೆ? ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತಾಯಿತು, ಹುಡುಕಿ ಹುಡುಕಿ ಬೇಸತ್ತೆನು! ನಡೆ, ಹಜರತ್ತರು ನಿನ್ನನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಿರುವರು, ನಿನ್ನ ಅವಸ್ಥೆಯಾಗುವದು" ಎಂದು ನುಡಿದು, ಅವನಿಗೆ ಮಾತಾಡಲಿಕ್ಕೂ ಅವಕಾಶ ಕೊಡದೆ, ಆತನನ್ನು ದಬ್ಬಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಕಚೇರಿಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ—"ಸರಕಾರ, ಈ ಮಹಾರಾಯನು ತಿಪ್ಪಿಯುಬಳಿಯಲ್ಲ ಏನೋ ಹುಡುಕುತ್ತ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟಿದ್ದನು; ಈತನು ಇನ್ನೂ ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ನಿಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದನೋ ಏನೋ, ನಾನು ಎಳಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ" ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಗಫಾರನನ್ನು ನೋಡಿದಕೂಡಲೆ ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಕೆಂಪಾದವು ಆತನು ಗಫಾರನನ್ನು ಕುರಿತು—

ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲ—ಏಕತ್ತೀ? ಇಷ್ಟುಹೊತ್ತೇಕಾಯಿತು? ಏನು ಹುಡುಕುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದೆ?

ಗಫಾರ—ಚೀಟಿಯ ಹುಡುಕುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದೆನು ಸರಕಾರ! ಎಷ್ಟು ಹುಡುಕಿದರೂ ಅದು ಸಿಗಲೊಲ್ಲದು; ಅದರಿಂದ ತಡವಾಯಿತು ಹುಜೂರ

ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲ—ಯಾತರಚೀಟಿ?

ಗಫಾರ—ರಾವುತನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಚೀಟಿ!

ರುಸ್ತುಮ—ಆ ಚೀಟಿಯನ್ನು ಯಾರು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರಂತೆ?

ಗಫಾರ—ಶಿವಾಜಿಯು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನಂತೆ ಹುಜೂರ

ರುಸ್ತುಮ—ಖುದ್ದ ಶಿವಾಜಿಯೇ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನೋ ಏನು?

ಗಫಾರ—ಹೌದು ಸರಕಾರ! ಶಿವಾಜಿಯು ಲಗ್ನಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವನಂತೆ! ಆತನೇ ಹೇಳಿ ಚೀಟಿಯ ಕೊಡಿಸಿದನಂತೆ.

ರುಸ್ತುಮ—(ಆಸನವನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಒತ್ತಿ) ಎಲ್ಲಿರುವದದು ಚೀಟಿ?

ಗಫಾರ—ಅದನ್ನೇ ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದೆನು ಖಾವಿಂದ! ಈ ಗುಲಾಮನ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು ಖಾವಿಂದ!

ರುಸ್ತುಮ—ಚೀಟಿಯನ್ನು ತಿಪ್ಪಿಯಹತ್ತರ ಏಕೆ ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದೆ? ಅಲ್ಲಿಗೇಕೆ ಹೋಗಿದ್ದೆ ಸಗಣೀತಿನ್ನಲಿಕ್ಕೆ?

ಗಫಾರ—ಇಲ್ಲ ಸರಕಾರ! ಸಗಣಿಯತಿನ್ನಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದಿಲ್ಲ, ಶಿವಾಜಿಯ ಚೀಟಿ ಎಂದು ಕೇಳಿದ ಕೂಡಲೆ ನನಗೆ ನಡಗುಹುಟ್ಟಿ ತಂಬಿಗೆ ತಕ್ಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಹಾಗಾಯಿತು, ತಿಪ್ಪೆಗೆ ಹೋದೆನು; ಆ ಗಡಿಬಿಡಿಯಲ್ಲಿ ಚೀಟಿಯು ಎಲ್ಲಿಯೋ ಕಳೆದು ಹೋಯಿತು ಸರಕಾರ! ತಪ್ಪು ಮಾಫ ಮಾಡಬೇಕು ಖಾವಿಂದ!

ರುಸ್ತುಮ—ನಿನ್ನ ಮಾಫಿಯು ಸುಟ್ಟಿತು! ನಿನ್ನ ಖಾವಿಂದರು ಹಾಳಾಗಿಹೋದರು! ಮೊದಲು ರಾವುತನೆಲ್ಲಿರುವನು ಹೇಳು. ಆವನು ಒಬ್ಬನೇ ಇರುವನೋ ಬಹುಜನರಿರುವರೋ?

ಗಫಾರ—ನಾನು ಹೋದಾಗಂತು ಒಬ್ಬನೇ ಇದ್ದನು. ನಾನು ಆತನನ್ನು ಕೇಳಲು, ಆತನು—ಈಗಂತು ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಇರುವೆನು, ಎಷ್ಟುಜನರಿದ್ದರೇನು? ಅದರ ಉಸಾಬರಿ ಈಗೇಕೆ?" ಎಂದು ರಾವುತನು ತಿರುಗಿ ನನ್ನನ್ನೇ ಬೆದರಿಸಿ ಬಿಟ್ಟನು!

ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲ—ಕತ್ತೆ! ಬೇ ಅಕ್ಕಲ್! ನೀನೇನು ಗಂಡಸೋ ಹೆಂಗಸೋ! ಆತನನ್ನು ದಬ್ಬಿಕೊಂಡೇಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ? ತಂಬಿಗೆತಕ್ಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದೇನೆಂದು ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ನಿನಗೆ ನಾಚಿಕೆ ಬರುವದಿಲ್ಲವೆ? ರಣಹೇಡೀ!

ಗಫಾರ—ದಬ್ಬಿಕೊಂಡೇ ಬರುತ್ತಿದ್ದೆನು ಸರಕಾರ! ಆದರೆ ಆ ರಾವುತನು—"ನಾನು ಈಗ ಬರುವೆನು, ನಿಮ್ಮ ಹಜರತ್ತರಿಗೆ ಈ ಚೀಟಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಉತ್ತರವನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಬಂದು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇರು. ಲಗ್ನದ ಕೆಲಸ, ತಡವಾಗಬಾರದು. ಬೇಗನೆ ಉತ್ತರ ಬರೆಸಿಕೊಂಡುಬಾ," ಎಂದು ಹೇಳಿದವನೇ, ಕುದುರೆಯನ್ನು ಓಡಿಸುತ್ತ ಎತ್ತೋ ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟನು ಸರಕಾರ! ನನ್ನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಆತನು ನಿಲ್ಲಲೇ ಇಲ್ಲ!

ಸವಾರನ ಈ ರೀತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಎಲ್ಲರೂ ದಿಗಿಲು ಬಿದ್ದರು ಇದು ದೂತರಾಗಿ ಬಂದವರ ರೀತಿಯೇ ಅಲ್ಲವೆಂದು ಅವರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮೊಳಗೆ ಚರ್ಚಿಸಿದರು. ಇದರ ಗೂಢವೇನಿರುವದೆಂಬದು ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯದಾಯಿತು. ಆಗ ಕಚೇರಿಯೊಳಗಿನವನೊಬ್ಬನು ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲನಿಗೆ—

" ಸರಕಾರ, ಶಿವಾಜಿಯ ಪತ್ರವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಏನಾದರೂ ಗೊತ್ತಾಗುವದು, ಸುಮ್ಮನೆ ನಾವೇ ಇಲ್ಲಿ ತರ್ಕವಿತರ್ಕಮಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರೆ, ಆಗುವದೇನು? ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಹೋಗಿ ಚಸ್ನಾಗಿ ಪತ್ರವನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಬರಲಿ ; ಕಳಿಸಿರಿ, ಮತ್ತೆ ನಾಲ್ಕು ಜನರನ್ನು !" ಎಂದು ಹೇಳಲು, ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲನು ಗಫಾರನ ಸಂಗಡ ಮತ್ತೆ ನಾಲ್ಕು ಜನರನ್ನು ಕಳಿಸಿ, ಆ ಪತ್ರವನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡೇ ಬರಬೇಕೆಂದು ಕಟ್ಟಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದನು. ಆಗ ಆ ನಾಲ್ವರೂ ಗಫಾರನ ಸಂಗಡ ಹೋಗಿ ಪತ್ರವನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಿರಲು, ಗಾಳಿಗೆ ಹಾರಿ ಒಂದು ಗಿಡದ ಕಂಟಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಆ ಪತ್ರವು ಗಫಾರನ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಆಗ ಅವರಿಗೆ ಹೋದ ಜೀವವು ತಿರುಗಿ ಬಂದಂತಾಯಿತು ಕೂಡಲೆ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಓಡುತ್ತ ಬಂದು, ಪತ್ರವನ್ನು ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲನ ಮುಂದೆ ಇಟ್ಟು ಕೃತಕೃತ್ಯರಾದರು.

ಪತ್ರವನ್ನು ಯಾವಾಗ ನೋಡೆವೆಂದು ಅತ್ಯಂತ ಆತುರರಾಗಿದ್ದ ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲನೇ ಮೊದಲಾದವರು, ಪತ್ರವನ್ನು ಓದಲಿಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಕಾರಭಾರಿಯ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟರು ಎಣ್ಣೆಯ ಚೀಟಿಯಂತೆ ಇದ್ದ ಆ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಉದ್ಧತತನದಿಂದ — " ರುಸ್ತುಮ ಜಮಾಲ, ನೀವು ನಮ್ಮ ನಿಬ್ಬಣದವರನ್ನು ನಿಷ್ಕಾರಣ ಸೆರೆಹಿಡಿದು. ನಮ್ಮ ಲಗ್ನ ಸಮಾರಂಭಕ್ಕೆ ವಿಘ್ನವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದಿರಿ, ಇದು ನಿಮಗೆ ಕ್ಷೇಮಕರವಾಗದು. ನಮ್ಮ ರಾಯಬಾ ಸಾವುಕಾರರೂ, ಅವರ ಹೆಂಡತಿ ಗಂಗಾಬಾಯಿಯವರೂ ಬಂದ ಹೊರತು, ಲಗ್ನವಾಗುವಹಾಗಿಲ್ಲ. ಅವರಸಲುವಾಗಿಯೇ ಲಗ್ನವನ್ನು ಈ ಮುಹೂರ್ತಕ್ಕೆ ಮಾಡದೆ, ಮತ್ತೆ ಎರಡುದಿನ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹಾಕಿರುತ್ತದೆ ಈ ಪತ್ರವನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೆ, ನೀವು ಸೆರೆಹಿಡಿದಿರುವವರೆಲ್ಲರನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಬೇಕು ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲ, ನೀವು ದೊಡ್ಡ ಮನೆತನದವರು, ಮೇಲೆ ಬಾದಶಹನ ಆಪ್ತರು; ಇಂಥ ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯರಾದ ನಿಮಗೆ ಹೆಂಗಸರಮೇಲಿನ ಕಾಂಕ್ಷೆಯು ಒಪ್ಪುವದಿಲ್ಲ ನಮ್ಮವರ ತಪ್ಪು ಏನೂ ಇಲ್ಲದೆ ಅವರನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿದದ್ದರ ಫಲವನ್ನು ನೀವು ಬೇಗನೆ ಉಣ್ಣಬೇಕಾದೀತು ; ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಹೋಗುವದರೊಳಗೆ ನೀವೇ ನಮ್ಮ ಸೆರೆಯಾಳಾದೀರೆಂಬದನ್ನು ಲಕ್ಷದಲ್ಲಿಟ್ಟು, ನಿಬ್ಬಣದವರನ್ನು ಮೊದಲು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಬೇಕು ನಮ್ಮ ಶಿವಪ್ರಭುಗಳ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ

ನಾನು ಈ ಪತ್ರವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ ನಿಮ್ಮ ಹಿತವಾದಿಯಾದ ನೇತಾಜಿಯು, ಈ ಪತ್ರವನ್ನು ನೀವು ಸರ್ವಥಾ ದುರ್ಲಕ್ಷಿಸಬಾರದು.

ಹೀಗೆ ಸಲಾಮು ಸೂತ್ರುಗಳ ಶಿಷ್ಟಾಚಾರವೇನು ಇಲ್ಲದೆ, ಉದ್ಧತತನದಿಂದ ಬರೆದ ಪತ್ರವನ್ನು ನೋಡಿ, ಮರ್ಯಾದಸ್ಥನಾದ ರುಸ್ತುಮ ಜಮಾಲನಿಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದಿತು. ಕಚೇರಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತವರು, ಹೀಗೆ ಅಯೋಗ್ಯವಾಗಿ ಬರೆದ ಪತ್ರದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಶಿವಾಜಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಹಾಗೆ ಮಾತಾಡಹತ್ತಿದರು; ಆದರೆ ಶಿವಾಜಿಯ ಸಂಬಂಧವಿರುವದೆಂಬ ವಿಚಾರವು ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬರಲು, ಅವರ ಸಿಟ್ಟು ಇಳಿದು ಎಲ್ಲರೂ ಆಲೋಚಿಸತೊಡಗಿದರು. "ನಿಬ್ಬಣದವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡಬೇಕೋ, ಅಥವಾ ಅವರನ್ನು ಕೂಡಲೆ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ಯಬೇಕೋ" ಎಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆ ನಡೆಯಿತು. ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಶಿವಾಜಿಯ ಹೆಸರು ಎತ್ತಿರದಿದ್ದರೆ, ಅವರು ಅದೇ ಕಾಲಲ್ಲಿಯೇ ಚೌಕಗ್ರಾಮದ ಮೇಲೆ ಸಾಗಿಹೋಗಿ, ಲಗ್ನದವರ ಶಾಸನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು, ಹಾಗೆ ಶಾಸನ ಮಾಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವೂ ಅವರಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಇತ್ತು; ಆದರೆ ಶಿವಾಜಿಯ ಹೆಸರು ಕೇಳಿದ ಕೂಡಲೆ ಅವರು ಹೆದರಿದರು. ಕಂಸನಿಗೆ ಎಲ್ಲಕಡೆಗೆ ಕೃಷ್ಣನು ಕಾಣುತ್ತಿರುವಂತೆ, ಆಗಿನ ಮುಸಲ್ಮಾನರಿಗೆ ಎಲ್ಲಕಡೆಗೂ ಶಿವಾಜಿಯು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದನು; ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರು, ಶಿವಾಜಿಯ ದಂಡು ಬಂದು ಎಲ್ಲಿಯೋ ಅಡಗಿಕೊಂಡಿರುವದೆಂತಲೇ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದರು. ನಿಜವಾಗಿ ನೋಡಿದರೆ, ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಶಕ್ತಿಗೆ ಮರಾಟರು ಸರ್ವಥಾ ಈಡಾಗುವಹಾಗಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಮುಸಲ್ಮಾನರು ಮರಾಟರಿಗಿಂತ ದ್ರವ್ಯಬಲದಿಂದ, ಮನುಷ್ಯಬಲದಿಂದ, ಬಾಹುಬಲದಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿನವರಾಗಿದ್ದರು; ಆದರೆ ಶಿವಾಜಿಯ ರಾಜಕಾರಣದ ಗೂಢಯುಕ್ತಿಗೆ ಮುಸಲ್ಮಾನರು ಅಷ್ಟು ಅಂಜುತ್ತಿದ್ದರು, ಆದ್ದರಿಂದ ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲ ಶಕ್ತಿಗಿಂತಯುಕ್ತಿಯೇ ಹೆಚ್ಚಿನದೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. "ನಾವು ಸತ್ಯವಾದಿಗಳು, ನಾವು ಹೇಳಿ ಕೇಳಿ ಡಾಣಾಡಂಗುರವಾಗಿ ರಾಜಕಾರಣನಡಿಸುವವರು" ಎಂದು ನುಡಿದು, ಅದರಂತೆ ರಾಜಕಾರಣನಡಿಸುವವರು, ನಿಜವಾದ ರಾಜಕಾರಣ ಪುರುಷರಲ್ಲವೆಂತಲೇ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಅಂಥವರನ್ನು ಮರುಳರೆಂತಲೂ ಹೇಳಬಹುದು. ಇರಲಿ, ಹೀಗೆ ರುಸ್ತುಮ ಜಮಾಲನು ತಮ್ಮ ಜನರೊಡನೆ ಆಲೋಚಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ, ಕಲ್ಯಾಣದಿಂದ ಹೊಸ ಸೈನ್ಯವು

ತನ್ನ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಬಂದ ಸುದ್ದಿಯು ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಆತನಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಲು, ತಾನು ಹೇಳಿಕಳಿಸದೆ ಹೀಗೆ ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆ ಕಲ್ಯಾಣದಿಂದ ಹೊಸ ಸೈನ್ಯವು ಹೇಗೆ ಬಂತೆಂಬದರ ಗೂಢವನ್ನು ಆತನು ತಿಳಿಯದಾದನು

ಹೀಗೆ ರಾಜಕಾರಣಗಳೆಲ್ಲ ಗೂಢವಾಗಿಯೇ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವವು. ನಾವು ರಾಜಕಾರಣವನ್ನು ಸರಳತನದಿಂದ ನಡಿಸುವೆವೆಂಬುವವರು ಮೇಲೆ ಹೇಳದಂತೆ ಮರುಳರೇ ಸರಿ, ಯಾಕಂದರೆ " ಜನವ್ರೋ ದನವ್ರೋ " ಎಂಬ ಲೋಕೋಕ್ತಿಯಂತೆ, ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಜನಸಮೂಹವು ಪಶುಸಮಾನವೆಂದೇ ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದು, ಯಾಕಂದರೆ, ಜನರಲ್ಲಿ ಸರಳಸ್ವಭಾವದವರಿರುವರು—ವಕ್ರಸ್ವಭಾವದವರಿರುವರು, ಸತ್ಯವಾದಿಗಳಿರುವರು—ಅಸತ್ಯವಾದಿಗಳಿರುವರು, ಕಳ್ಳರಿರುವರು—ಸರಳರಿರುವರು, ಸಜ್ಜನರಿರುವರು—ದುರ್ಜನರಿರುವರು, ಒಟ್ಟಿಗೆ, " ಪಿಂಡಗಳಷ್ಟು ಪ್ರಕೃತಿಗಳು " ಎಂಬಂತೆ, ವಿವಿಧ ಸ್ವಭಾವದ ಜನರೂ ಪ್ರಜೆಗಳಲ್ಲಿರುವರು, ಆದ್ದರಿಂದ ಅಂಥವರ ಸಂಗಡ ನಡೆಯುಕೊಳ್ಳುವಾಗ, " ಯೇ ಯಥಾ ಮಾಂ ಪ್ರಪದ್ಯಂತೇ ತಾಂ ಸ್ತಥೈವ ಭಜಾಮ್ಯಹಂ" ಎಂಬಭಗವದುಕ್ತಿಯಂತೆ, ರಾಜನು ತನ್ನಪ್ರಜೆಗಳೊಡನೆ, ಯಾರು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಅವರಸಂಗಡ ತಾನು ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುವದು, ಆದರೆ ಅಷ್ಟು ವ್ಯಕ್ತರೂಪಗಳನ್ನು ಕ್ಷಣಶಃ ಧರಿಸುವದು ಭಗವಂತನಂತೆರಾಜಕಾರಣ ಪುರುಷರಿಗೆ ಅಶಕ್ಯವಾಗಿರುವದರಿಂದ, ತಮ್ಮ ಆ ಕೊರತೆಯನ್ನು ಅವರು ತಮ್ಮ ಗೂಢತಂತ್ರದಿಂದ ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುವದು! ರಾಜನು ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಸತ್ಯವಾದಿಯಾಗಿಯೂ, ಪ್ರೇಮಲನಾಗಿಯೂ, ಹಿತಕರ್ತನಾಗಿಯೂ, ನ್ಯಾಯಿಯಾಗಿಯೂ, ಸರ್ವ ಸಮನಾಗಿಯೂ ತೋರಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಪ್ರಿಯನಾಗುವನು; ಅದರ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ವಿವಿಧ ಸ್ವಭಾವದ ಜನರಿಗೆಲ್ಲ ಸಮನಾಗಿಯೂ, ಪ್ರಿಯನಾಗಿಯೂ ನಡೆಮುಕೊಳ್ಳುವದು ಅನಿಷ್ಟವಾದದ್ದರಿಂದ, ಆತನು ಶಾಸನ—ಸಂಧಿ—ವಿಗ್ರಹ ಮೊದಲಾದ ರಾಜಕಾರಣಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ವರ ಹಿತಕ್ಕೆ ಲಕ್ಷಗೊಟ್ಟು, ಗೌಪ್ಯವನ್ನು ಕಾದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುವದು ಮುಂಜಾಗ್ರತೆಯೂ, ಕೆಲಸದಲ್ಲ ದುಡುಕದಿರುವದೂ, ಮನಸ್ಸು ನೋಯದಂತೆ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ರಮಿಸಿಕೆಲಸಮಾಡುವದೂ, ಕಾರ್ಯಸಾಧನಕ್ಕಾಗಿ ಒಳಗೊಂದು ಹೊರಗೊಂದು ರೂಪತಾಳ್ವದೂ ಮೊದಲಾದವು ರಾಜಕಾರಣದ ಗುಟ್ಟುಗಳಾಗಿರುವವು. ಅಂತೇ, ಜ್ಞಾನಿ

ಗಳು ರಾಜಕಾರಣವನ್ನು ವೇಶ್ಯಾಸ್ತ್ರೀಯ ನಡತೆಗೆ ಹೋಲಿಸುತ್ತಿರುವರು ಇಂತಹ ಗೂಢ ರಾಜಕಾರಣದ ಮೂರ್ತಿಯೇ ಆದದ್ದರಿಂದ ಶಿವಾಜಿಯು, ಮುಚ್ಚಿದ ಮುಷ್ಟಿ ಲಕ್ಷರೂಪಾಯಿಗಳದೆನ್ನುವಂತೆ, ಅತ್ಯಂತ ಬಲಿಷ್ಠರಾಗಿದ್ದ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಬಾದಶಹರಿಗೂ ಭಾರಿಯಾಗಿ ತೋರುತ್ತಿದ್ದನು ! ಮೊದಲೇ ಕೈಲಾಗದವರಿರೋಣ, ಮೇಲೆ ಸರಳತನ-ಸತ್ಯವಂತಿಕೆಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಹೋಗೋಣ ! ಇಂಥವರು ಸ್ವಪರಾಕ್ರಮದಿಂದ ಸರ್ವಥಾ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯ ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರರು. ಇನ್ನು, ಇಂಥವರ ವಿರೋಧಿಗಳು ಎರಡನೆಯವರ ಇರುಕಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕು ಪೇಚಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ, ಇವರ ಕಾರ್ಯವು ಸಾಧಿಸಿದರೆ ಸಾಧಿಸಬೇಕು ಇಂತಹ ಪರಪುಷ್ಟರ ಮೇಲೆ ಸ್ವಪರ ಚಕ್ರಗಳ ರಕ್ಷಣದ ಮುಖ್ಯ ಜಬಾಬದಾರಿಯು ಇಲ್ಲದಿರುವದರಿಂದ, ಪ್ರಜೆಗಳ ಗುಣಾವಗುಣಗಳ ತಾರತಮ್ಯದ ಪರಿವೆಯಿಲ್ಲದೆ, ತಮ್ಮ ಪರದತ್ತವಾದ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ನಡಿಸುವಾಗ, ತಮ್ಮ ಸ್ವರೂಪಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದೆ, ಬೇಕಾದಹಾಗೆ ದುಡಕುವರು; ಸರ್ವರಿಗೂ ಹಿತವಾಗುವಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಗಂಭೀರವಾದ ಧೋರಣವು ತಮಗೆ ತಿಳಿಯದ್ದರಿಂದ, ತಮ್ಮ ದುರಹಂಕಾರದ ಕುಕಲ್ಪನೆಗಳ ಬೆನ್ನುಹತ್ತಿ, ಪ್ರಜೆಗಳು ನೊಂದಾರು, ಬೆಂದಾರು ಎಂಬ ದಯಾದಾಕ್ಷಿಣ್ಯಗಳಿಲ್ಲದೆ, ಅಹಂಕಾರ ಮೋಹಿತರಾಗಿ, ದೀನರಕ್ಷಣದ ಏಕದೇಶೀಯ ಹಿತವನ್ನು ಮಾಡುವ ಹುರುಳಿಲ್ಲದ ಉದಾರಭಾವವನ್ನು ವಕ್ತಮಾಡುತ್ತ, ಮನಸೋಕ್ತವಾಗಿ ಪ್ರಜಾಶಾಸನಮಾಡಹೋಗುವರು. ಇಂಥವರು ಬರಬರುತ್ತ, ಪ್ರಜಾನುರಾಗವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ, ಕಡೆಗೆ ಪ್ರಜಾಪೀಡಕರ ಪಂಗ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುವದು. ಆದರೆ ಈ ಪರಪುಷ್ಟರ ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯ ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಅವರ ಪೋಷಕರ ಅನುಕೂಲತೆ ದೊರೆಯುವ ಸಂಭವವಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ, ಇವರ ಕಿಡಿಗೇಡಿತನಕ್ಕೆ ಕೆಲಮಟ್ಟಿಗೆ ಪ್ರತಿಬಂಧಉಂಟಾದರೆ ಆಗಬೇಕು; ಆದರೆ ಸ್ವಪರಾಕ್ರಮದಿಂದ ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಸಂಪಾದಿಸುತ್ತಿರುವ ಶಿವರಾಯನಂಥವರು, ಇಂತಹ ಹುಡುಗಾಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಹೋಗದೆ, ತಮ್ಮ ನೆಲೆಯು ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯದಂತೆ, ಸರ್ವಪ್ರಜೆಗಳ ನಿಜವಾದ ಹಿತವು ಸಾಧಿಸುವಲ್ಲಿ ದೃಷ್ಟಿಯಿಟ್ಟು, ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಧೀರ-ಗಂಭೀರ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ತಾಳಬೇಕಾಗುವದು. ಶಿವಾಜಿಯು ಇಂತಹ ಗಂಭೀರ ವೃತ್ತಿಯಿಂದ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದದ್ದರಿಂದಲೇ, ಆತನು ಮೇಲೆಹೇಳಿದಂತೆ ವಿಜಾಪುರದ ಮಹಮ್ಮದಶಹ,

ದಿಲ್ಲಿಯ ಅವರಂಗಜೇಬ ಇವರಂಥ ಮಹಾಪ್ರಬಲ ಬಾದಶಹರ ಹಣಿತಕ್ಕೂ ಹಣಿಯುದೆ, ಪ್ರಸಂಗಬಂದಾಗ ತಾಗಿ-ಬಾಗಿ, ಪ್ರಸಂಗಬಂದಾಗ ಬಡಿದು-ಹೊಡೆದು ಸ್ವರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು ! ಇಂತಹ ಗಹನ ಮಾರ್ಗವು, ಶಿವಾಜಿಯಂಥ ತಲೆಗೊಟ್ಟು ಕಾರ್ಯಮಾಡುವ ಅಂಶಭೂತರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾದೀತಲ್ಲದೆ, ಯಾವ ಜವಾಬದಾರಿಯ ಮರ್ಮವನ್ನೂ ಅರಿಯದ, ಕುಕಲ್ಪನೆಯ ಅಹಂಕಾರಿಗಳಾದ ಹಾದಿ-ಬೀದಿಗಳೊಳಗಿನ ಕಾಕ-ಪೋಕರ ಹಿಂಡಿಗೆ ಸರ್ವಥಾ ಗೊತ್ತಾಗಲಾರದು ! ಅಂಥವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಗೌರವದ ಗುಟ್ಟು ಯಾತರಲ್ಲಿರುವದೆಂಬದೂ ತಿಳಿಯುವ ಸಂಭವವಿರುವದಿಲ್ಲವು !

---

೧೯ ನೇ ಪ್ರಕರಣ - ಕುಟಿಲತಂತ್ರದ ಕೊರತೆ!

ರುಸ್ತುಮಗೆ ಕಲ್ಯಾಣಕೋಟೆಯಿಂದ ಹೊಸ ಸೈನ್ಯವು ತನ್ನ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ತಾನಾಗಿ ಬಂದದ್ದರ ಕಾರಣವು ರುಸ್ತುಮ ಜಮಾಲನಿಗೆ ತಿಳಿಯದಿದ್ದರೂ, ಶಿವಾಜಿಯ ಅಂಜಿಕೆಯಿಂದ, ನಾನು ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಹೇಗೆ ಹೋದೇನೆಂದು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆತನಿಗೆ, ಆ ಹೊಸ ಸೈನ್ಯದಿಂದ ತುಸು ಧೈರ್ಯ ಬಂದು, ಆತನು ಕೂಡಲೆ ತನ್ನ ಸೆರೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಮರಾಟರನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಬಿಟ್ಟನು. ಆದರೂ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಶಿವಾಜಿಯು ತನಗೆ ಎಲ್ಲಿ ಗಂಟುಬೀಳುವನೋ ಎಂದು ಆತನು ಅಂಜಿಕೊಂಡೇ ಸಾಗಿದ್ದನು. ನಿಜವಾಗಿಯೆಂದರೆ, ರುಸ್ತುಮ ಜಮಾಲನು ಹೇಡಿಯೇ ಇದ್ದನೆಂದು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದೆ; ಅದರಲ್ಲಿ ಶಿವಾಜಿಯಹೆಸರಿನ ವಿಲಕ್ಷಣವಾದ ದರ್ಪವು! ಶಿವಾಜಿಯು ಯಾವಕಾಲಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬರುವನೋ, ಏನು ಮಾಡುವನೋ ಎಂದು ಶೂರ ಮುಸಲ್ಮಾನರೂ ಅಂಜು

ತ್ತಿದ್ದರು; ಅಂದಬಳಿಕ ಹೇಡಿ ರುಸ್ತುಮ ಜಮಾಲನು ಅಷ್ಟು ಅಂಜುತ್ತಿರುವಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವೇನು ಇಲ್ಲವು; ಆದರೆ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ತೊಂದರೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ, ಆತನು ತನ್ನ ಪರಿವಾರದೊಡನೆ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಮುಟ್ಟಿದನು; ಅದರಿಂದ ಆತನಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವೂ ಆಯಿತು. ಆತನು ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಹೋದಕೂಡಲೆ ಮುಲಾಣಾ ಹಯಾತಿಯನ್ನು ಕಂಡು, ಆತನಿಗೆ ನಡೆದ ಸಂಗತಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಹೇಳಿ, "ನಾನು ಪತ್ರಬರೆಯದೆ ನೀವು ಸೈನ್ಯವನ್ನೇಕೆ ಕಳಿಸಿದಿರೆಂ"ದು ಕೇಳಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಮುಲಾಣಾ ಹಯಾತಿಯು—"ನೀವು ಸೈನ್ಯಕಳಿಸೆಂದು ಪತ್ರಬರೆದದ್ದರಿಂದಲೇ ನಾನು ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಕಳಿಸಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಗುರುತಿನ ನಿಮ್ಮ ಒಬ್ಬ ರಾವುತನೇ ಪತ್ರವನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟದ್ದರಿಂದ, ನಾನು ಸಹಾಯಕ್ಕಾಗಿ ದಂಡನ್ನು ಕಳಿಸಿಕೊಡಬೇಕಾಯಿತು. ಇದು ನೋಡಿರಿ ನಿಮ್ಮ ಪತ್ರವು," ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಮುಲಾಣಾ ಹಯಾತಿಯು ರುಸ್ತುಮ ಜಮಾಲನ ಪತ್ರವನ್ನು ಆತನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟನು. ಅದನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ರುಸ್ತುಮ ಜಮಾಲನು ಓದಿ ನೋಡಲು, ಅದರಲ್ಲಿ—"ಶಿವಾಜಿಯು ತನ್ನ ದೊಡ್ಡ ಸೈನ್ಯದೊಡನೆ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಸಾಗಿಬರುತ್ತಿರುವನು; ನಾನು ನಿಮ್ಮಮುಂದೆ ಹೇಳಿದ್ದಂತೆ ಮಹತ್ವದ ಜನರನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಲಿದ್ದೇನೆ; ಕಾರಣ ಈಪತ್ರ ಮುಟ್ಟಿದ ದಿವಸವೇ ನನ್ನ ಸಹಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಕಳಿಸಬೇಕು" ಎಂದು ಬರೆದಿತ್ತು. ಪತ್ರದ ಅಕ್ಷರಗಳು ತನ್ನವೇ ಆಗಿದ್ದವು. ಅದರಿಂದ ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲನು ಪರಮಾಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟು, "ಇದೇನು ಗೌಡಬಂಗಾಲವು? ಶಿವಾಜಿಯ ತಂತ್ರವು ಕಲ್ಯಾಣದಕೋಟೆಗೂ ಬಂದು ಮುಟ್ಟಿದೆಯಲ್ಲ!" ಎಂದು ದಿಗಿಲುಬಿದ್ದು, ತನ್ನ ರಾವುತರನ್ನೆಲ್ಲ ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿಯ ಮುಂದೆ ಸಾಲಾಗಿನಿಲ್ಲಿಸಿ,—"ನೋಡಿರಿ, ಇವರಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮಬಳಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದ ರಾವುತನು ಯಾವನು ನೋಡಿ ಹೇಳಿರಿ" ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ಆಗ ಮುಲಾಣಾ ಹಯಾತಿಯು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ನೋಡಿ—"ಇಗೋ, ಇದೇ ರಾವುತನೇ ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದನು; ಇವನ ಕುದುರೆಯು ಅಚ್ಚಬಿಳಿಯ ಬಣ್ಣದ್ದಿತ್ತು; ಇವನೇ ನನಗೆ ಪತ್ರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟವನು" ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಆಗ ರುಸ್ತುಮ ಜಮಾಲನು ಆ ರಾವುತನಿಗೆ—"ಮಖ್ತುಂಖಾ, ನೀನು ಸುಬೇದಾರ ಸಾಹೇಬರಿಗೆ ಪತ್ರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟೆಯಾ," ಎಂದು ಕೇಳಲು,

ಮುಖ್ತುಂಖಾನು — ಇಲ್ಲ ಸರಕಾರ, ನಾನು ಪತ್ರವನ್ನು ಸುಬೇದಾರರಕಡೆಗೆ ತಕ್ಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವದೇ ಇಲ್ಲ; ಮೇಲಾಗಿ ನನ್ನ ಕುದುರೆಯು ಅಚ್ಚ ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣದ್ದು. ಖಾವಿಂದ, ತಾವೇ ನನ್ನನ್ನೂ, ಜಮಾಲ ಹುಸೇನನನ್ನೂ ಚೌಕಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಲಗ್ನದ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ತಿಳಕೊಂಡು ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿದ್ದಿರಲ್ಲವೇ? ಅಂದ ಬಳಿಕ ನಾನು ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಪತ್ರತಕ್ಕೊಂಡು ಬರುವ ಬಗೆಯೇನು? ಕೇಳಿರಿ, ಬೇಕಾದರೆ ಜಮಾಲ ಹುಸೇನನನ್ನೂ ಕೇಳಿರಿ, ಬೇರೆ ರಾವುತರನ್ನೂ ಕೇಳಿರಿ; "ನಾನು ಚೌಕಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದೆನು, ನನ್ನ ಕುದುರೆಯು ಅಚ್ಚ ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣದ್ದು" ಎಂಬದರ ನಂಬಿಗೆಗಾಗಿ ಬೇಕಾದವನನ್ನು ಕೇಳಿರಿ. ಎಂದು ಹೆಳಲು, ಉಳಿದ ರಾವುತರೂ ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿಗೆ — "ಹೌದು ಹಜರತ್, ಮುಖ್ತುಂಖಾನನೂ, ಜಮಾಲ ಹುಸೇನಿಯೂ ಚೌಕಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಲಗ್ನದ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ತಿಳಕೊಂಡು ಬಂದರು; ನಮಗೆ ಪೂರಾಗೊತ್ತಿದೆ. ಮುಖ್ತುಂಖಾನನ ಕುದುರೆಯು ಕೆಂಪುಬಣ್ಣದ್ದಿರುವದು ನಿಜವು" ಎಂದು ಹೇಳಿದರು; ಅದರಂತೆ ಜಮಾಲಹುಸೇನಿಯು — "ಹೌದು ಖಾವಿಂದ, ನಾನೂ ಮುಖ್ತುಂಖಾನೂ ಕೂಡಿಯೇ ಚೌಕಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದೆವು" ಎಂದು ಹೇಳಿದನು; ಅದಕ್ಕೆ ರುಸ್ತುಂಜಮಾಲನೂ ಒಪ್ಪಿದನು; ಅಂದಬಳಿಕ "ಪತ್ರತಂದಿದ್ದ ರಾವುತನು ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದಿರಬಹುದು?" ಎಂಬ ಮುಂಡಿಗೆಯು, ಯಾರಿಗೂ ಒಡೆಯಲಿಕ್ಕೆಬಾರದ್ದಾಗಿ ಎಲ್ಲರ ಮುಂದೆ ಬಿದ್ದುಬಿಟ್ಟಿತು! ಇದೆಲ್ಲ ಶಿವಾಜಿಯ ಗೂಢತಂತ್ರವಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಎಲ್ಲರೂ ತರ್ಕಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ, ತಂತ್ರಗಾರನಾದ ಶಿವಾಜಿಯು ಇನ್ನೂ ಯಾವ ಯಾವ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಒಡ್ಡಿರುವನೋ ಏನೋ! ನಮ್ಮ ಸೆರೆಯಲ್ಲಿರುವವರು ಶಿವಾಜಿಯ ತಂತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದವರಿರಬಹುದೋ ಏನೋ! ಮೊನ್ನೆ ಹುಲ್ಲುಕೂಡಿಸುವ ಗುತ್ತಿಗೆ ಹಿಡಿದಿರುವ ಗೌಸುದಲಾಲನು, ಶಿವಾಜಿಯ ತಂತ್ರಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದವನಿರಬಹುದೋ ಹೇಗೋ! ಶಿವಾಜಿಯ ಗುಪ್ತಚಾರರು ವೇಷಾಂತರದಿಂದ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬಿರುವರೆಂದು ಹೇಳುವರು ಶಿವಾಜಿಯ ಚಾಂಚಕ್ಷುವು ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿರುವದಂತೆ, ಅಂದಬಳಿಕ ಯಾರ ನಂಬಿಗೆಯನ್ನು ಯಾರು ಹಿಡಿಯಬೇಕು? ಎಂಬಿವೇ ಮೊದಲಾದ ವಿಚಾರಗಳಿಂದ ಎಲ್ಲರೂ ತರ್ಕವಿತರ್ಕಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ, ಗೌಸುದಲಾಲನ ಸಂಶಯಬಂದಿದ್ದ

ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನು ಮುಲಾಣಾ ಹಯಾತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು— “ ಖಾವಿಂದ, ಏನೋ ಚಮತ್ಕಾರವಿದೆ ! ಮೊನ್ನೆ ನೀವು ಗೌಸು ದಲಾಲನನ್ನು ದನ-ಕುದುರೆಗಳಿಗೆ ಹುಲ್ಲು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವಿರಲ್ಲ, ಅವನನ್ನು ಚನ್ನಾಗಿಪರೀಕ್ಷಿಸಿದಿರಾ ” ಎಂದು ಕೇಳಲು, ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲನು—ಸುಬೇದಾರಸಾಹೇಬ, ಜನರನ್ನು ಚನ್ನಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಿರಿ. ಬೆಳ್ಳಗೆ ಕಾಣುವದೆಲ್ಲ ಹಾಲೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಡಿರಿ. ನೀವು ಬಹಳ ಸರಳಸ್ವಭಾವದವರಾದದ್ದರಿಂದ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ; ಆ ದಲಾಲನನ್ನು ಪೂರಾಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವಿರಷ್ಟೇ ?

ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿಯು ಒಳ್ಳೇ ಶೂರನೂ, ಹೆಸರಾದ ಮುತ್ಸದ್ದಿಯೂ ಇದ್ದರೂ, ಕೇವಲ ಸರಳಸ್ವಭಾವದವನಿದ್ದನೆಂದು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದೆ ಕುಟಿಲತನವು ಆತನಿಗೆ ಸರ್ವಥಾ ಸೇರುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ; ಕುಟಿಲತನ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಆತನಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲವೆಂತಲೂ ಹೇಳಬಹುದು; ಇದು ಶಿವಾಜಿಯೊಡನೆ ಸಂಬಂಧವಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ಆ ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿಯಲ್ಲಿಯದೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಕೊರತೆಯೆಂತಲೇ ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದು. ರಾಜಕಾರಣ ಪುರುಷರು ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದಹಾಗೆ ಕುಟಿಲತನದಿಂದ, ಸರಳತನದಿಂದ, ನಡಿಯುವದರಲ್ಲಿ ಪ್ರವೀಣರಾಗಿರಬೇಕಾಗುವದು. ಭಾರತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕುಟಿಲತನದಲ್ಲಿ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದ ಶಕುನಿಯೊಡನೆ, ಧರ್ಮಮೂರ್ತಿಯಾಗಿದ್ದ ಧರ್ಮರಾಯನು ಕೇವಲ ಶುದ್ಧ ಸರಳತನದಿಂದ ನಡಕೊಂಡದ್ದರಿಂದ, ರಾಜ್ಯಭ್ರಷ್ಟನಾಗಬೇಕಾಯಿತು ! ಈ ಸೃಷ್ಟಿಯೇ ಸರಳತನ-ಕುಟಿಲತನ ಮೊದಲಾದ ಸುಷ್ಟ-ದುಷ್ಟಗಳಾದ ಹಲವು ದ್ವಂದ್ವಗಳ, ಅಂದರೆ ಜೋಡಿಗಳ ಸರಿಬೆರಿಕೆಯಿಂದ ಆಗಿರುವದರಿಂದ, ಸೃಷ್ಟಿವ್ಯವಹಾರಾಸಕ್ತರಾದವರೂ, ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಯ ವಿವಿಧ ವಿಷಯಗಳ ಸವಿಗಂಡವರೂ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದಹಾಗೆ ಆದಷ್ಟು ಎಚ್ಚರದಿಂದ ಇದ್ದು, ತಮ್ಮ ನಾಶವಾಗದಂತೆಯಾದರೂ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಕುಟಿಲತನವನ್ನು ತೋರಿಸಬೇಕಾಗುವದು; ಇಲ್ಲವೆ, ಅನ್ಯರ ಕುಟಿಲತನವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಯೋಗ್ಯತೆಯವರಾದರೂ ಆಗಿರಬೇಕಾಗುವದು. ಧರ್ಮರಾಜನಂತೆ ಕೇವಲ ಸರಳರೀತಿಯಿಂದ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವವರು, ದೇವರ ಕೃಪೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗಬಹುದು; ಅಂಥವರು ಸೃಷ್ಟಿಯ ವಿಷಯಸುಖಗಳನ್ನು ಕಾಲಿನಿಂದ ಒದ್ದು ಬಿಟ್ಟಿರುವರು; ಅಂಥವರಿಗೇ ಅದುಚಂದ!

ಆದರೆ ಹೊನ್ನು– ಹೆಣ್ಣು– ಮಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಮರುಳಾದವರು ಕೇವಲಸರಳತನ ದಿಂದ ನಡೆದುಕೊಂಡರೆ, ಇದ್ದದ್ದನ್ನೂ ಕಳಕೊಂಡು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಕ್ಕೆ ಗುರಿ ಯಾಗಬೇಕಾಗುವದು. ಇರಲಿ, ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿಯು ರುಸ್ತುಮ ಜಮಾಲನ ಪ್ರಶ್ನಕ್ಕೆ ತಟ್ಟನೆ ಉತ್ತರಕೊಡಲಾರದೆ, ಸ್ವಲ್ಪವಿಚಾರಿಸಿ ಆತನನ್ನು ಕುರಿತು—

ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿ–ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲಸಾಹೇಬ, ಗೌಸುದಲಾಲನನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವದೇನು ? ಆತನು ಮುಸಲ್ಮಾನನಿರುವನಲ್ಲವೆ ? ಮುಸಲ್ಮಾನರು ಮುಸಲ್ಮಾನರನ್ನು ರಕ್ಕಿಸುವದುಂಟೆ ?

ರುಸ್ತುಮ— ನೀವು ಈ ಯುಗದವರಲ್ಲ, ಇದು ಕಲಿಯುಗವು ! ಈಗ ಮಗನು ತಂದೆಯನ್ನು ರಕ್ಕಿಸುವನು— ತಂದೆಯು ಮಗನನ್ನು ರಕ್ಕಿಸುವನು, ಗಂಡನು ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ರಕ್ಕಿಸುವನು— ಹೆಂಡತಿಯು ಗಂಡನನ್ನು ಠಕ್ಕಿ ಸುವಳು ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾರನ್ನು ಯಾರು ನಂಬುವಹಾಗಿಲ್ಲ, ತಮ್ಮ ಎಚ್ಚ ರದಲ್ಲಿ ತಾವಿರಬೇಕು ಗೌಸುದಲಾಲನು ವೇಷಧಾರಿ ಮುಸಲ್ಮಾನನಾಗಿದ್ದರೆ ? ಅಥವಾ ಶಿವಾಜಿಯ ಜನರು ಹೇರಳಲಂಚಕೊಟ್ಟು ಒಡಕೊಂಡಿದ್ದ ಮುಸಲ್ಮಾ ನನಾಗಿದ್ದರೆ ?

ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿ— ಹೌದು, ನಿಮ್ಮ ಸಂಶಯವು ಸರಿಯಾದದ್ದು ; ಆದರೆ ಈಗ ಹೇಗೆ ಮಾಡಬೇಕು ? ಕಲ್ಯಾಣದ ಸುಬೆಯೊಳಗಿನ ಜನರೆಲ್ಲ ನಮಗೆ ಹುಲ್ಲು ಕೊಡದಂತೆ ಕಟ್ಟುಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ ; ಈ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಅವರು ತಮ್ಮ ಒಳಜಗಳಗಳನ್ನು ಮರೆತು ಒಕ್ಕಟ್ಟಾಗಿರುವರು ; ಆದ್ದರಿಂದ ನಮಗೆ ಯಾರೂ ಹುಲ್ಲು ಕೊಡಲೊಲ್ಲರು ; ನಮ್ಮ ದೊಡ್ಡ ಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ಸಾಲುವಷ್ಟು ಧಾನ್ಯಸಂಗ್ರಹವಿಲ್ಲ , ಹೊಟ್ಟು ಮೇವಿನ ಸಂಗ್ರಹವಿಲ್ಲ ; ಅಂದಬಳಿಕ ನಾವು ಸುಮ್ಮನೆಕೂತುಬಿಟ್ಟರೆ ಹೇಗೆ ನಡೆದೀತು ? ನೀವು ಅತ್ತ ಹೋದಬಳಿಕ ನಾನು ಇತ್ತ ವಿಚಾರಮಾಡುತ್ತಕುಳಿತಿದ್ದೆನು, ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಒಬ್ಬ ನಂಬಿಗೆಯ ಸೇವಕನು ಬಂದು, ನನ್ನ ವಿಚಾರಮಗ್ನತೆಯ ಕಾರಣವನ್ನು ತಿಳಿದು ನನಗೆ—" ಖಾವಿಂದ, ಇದಕ್ಕೇಕೆ ಇಷ್ಟು ಚಿಂತೆ ! ನನ್ನ ಗುರುತಿನ ಒಬ್ಬ ದಲಾಲನುಇದೇ ಕಲ್ಯಾಣಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿರುವನು, ಆತನು ಅಚ್ಚ ಮುಸಲ್ಮಾನನು ; ಬಹಳ ನಂಬಿಗೆಯವನು ; ನಮ್ಮ ಬಾದಶಹರ

ಭಕ್ತನು; ಇಸ್ಲಾಮದ ಅಭಿಮಾನಿಯು" ಎಂದು ಹೇಳಿ, ನನಗೆ ಆ ಗೌಸುದಲಾಲನ ಗಂಟುಹಾಕಿಕೊಟ್ಟಿರುವನು.

ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲ—ಗೌಸುದಲಾಲನು ನಿಜವಾದ ಮುಸಲ್ಮಾನನಿರುವನೆಂಬದನ್ನಾದರೂ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿರುವಿರಾ?

ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿ—ಅದನ್ನೇನು ಪರೀಕ್ಷೆಮಾಡುವದು? ಆತನಿಗೆ ಮುಸಲ್ಮಾನರಂತೆ ಗಡ್ಡಗಳಿವೆ; ಆತನು ದಿನಾಲು ಹೊತ್ತು ಹೊತ್ತಿಗೆ ತಪ್ಪದೆ ನಮಾಜು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ; ಉತ್ತಮರೀತಿಯಿಂದ ಮುಸಲ್ಮಾನೀ ಮಾತಾಡುತ್ತಾನೆ; ಅಂದಬಳಿಕ ಆತನನ್ನು ಮತ್ತೆ ಯಾವರೀತಿಯಿಂದ ಪರೀಕ್ಷಿಸಬೇಕು?

ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲ—ಖಾನಸಾಹೇಬ, ವೇಷಧಾರಿ ಮುಸಲ್ಮಾನರೂ ಇಷ್ಟು ಕೆಲಸಮಾಡುವರು ವೇಷಧಾರಿಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವ ಒಂದು ಶಾಲೆಯೇ ಶಿವಾಜಿಯಲ್ಲಿರುವದಂತೆ!

ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿ—ಹಾಗಾದರೆ ಇದರ ಪರೀಕ್ಷೆ ಹೇಗಾಗಬೇಕು?

ರುಸ್ತುಂಜಮಾಲ—ನಮ್ಮ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಅನ್ನವನ್ನು ಗೌಸುದಲಾಲನು ಉಣ್ಣುವನೇ?

ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿ—ಹಾಹಾ! ಈಗ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬಂದಿತು. ಇದನ್ನು ನಾನು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸುವೆನು. ಇಷ್ಟು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಬಿಟ್ಟರೆ ತೀರಿತಷ್ಟೆ?

ರುಸ್ತುಂಜಮಾಲ—ಇಷ್ಟರಿಂದ ತೀರಲಿಲ್ಲ. ಗೌಸುದಲಾಲನ ಜನರು ತರುವ ಹುಲ್ಲಹೊರೆಗಳಲ್ಲಿ, ಕತ್ತಿ-ಕಠಾರಿ ಮೊದಲಾದವೇನೂ ಇರುವದಿಲ್ಲವೆಂಬದನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿರುವಿರಾ?

ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿ—ಇಲ್ಲ, ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಲ್ಲ ಇಂದೇ ಅದರ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿಬಿಡೋಣ. ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲ, ನಿಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಬೆಲೆಯಿಲ್ಲ; ನನಗೆ ಈ ಸಂಶಯವೇ ಬಂದಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಇಂದು ನೂರಾರು ಹುಲ್ಲಹೊರೆಗಳು ಬರತಕ್ಕವವೆ; ಯಾಕಂದರೆ, "ಇನ್ನು ದಿನಾಲು ಬಹಳ ಬಹಳ ಹೊರೆಗಳನ್ನು ತಂದು, ನಿಮ್ಮ ವರ್ಷದ ಹುಲ್ಲನ್ನು ಬೇಗನೆ ಕೂಡಿಸಿಬಿಡುವೆನು; ದಯ ಮಾಡಿ ದುಡ್ಡುಮಾತ್ರ ನನಗೆ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಕೊಡಿರಿ." ಎಂದು ಗೌಸುದಲಾಲನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

ಈ ಮೇರೆಗೆ ಸಂಭಾಷಣವಾಗುತ್ತಿರಲು, ಹುಲ್ಲುಹೊರೆಗಳು ಬಂದಸುದ್ದಿ ಯನ್ನು ಸೇವಕನು ಹೇಳಿದನು. ಕೂಡಲೆ ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲನೂ, ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿಯೂ ಆಳುಗಳು ಹೊರೆಯಿಳಿಸಿರುವಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದರು. ಇನ್ನೂರು ಜನರು ಹೊರೆ ಇಳಿಸಿಕೊಂಡು, ಗೌಸುದಲಾಲನ ಹಾದಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ದಲಾಲನು ಬಾರದೆ ಸುಬೇದಾರರೇ ಬಂದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ, ಎಲ್ಲರೂ ಎದ್ದು ನಿಂತು ಬಹುವಿನಯದಿಂದ ಮುಜುರೆಮಾಡಿ, ಮುಲಾಣಾ ಹಯಾತಿಯ ಅಪ್ಪಣೆಯಾಗಲು, ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಹೊರೆಗಳ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಗೌಸುದಲಾಲನೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು, ಸುಬೇದಾರನಿಗೂ, ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲನಿಗೂ ಬಹು ವಿನಯದಿಂದ ಸಲಾಮುಮಾಡಿ ಅವರನ್ನು ಕುರಿತು—

ಗೌಸುದಲಾಲ—ಸರಕಾರ, ತಾವೇ ದಯಮಾಡಿಸಿದಿರಲ್ಲ; ಈ ಗುಲಾಮನಿಗೆ ಮತ್ತೇನು ಅಪ್ಪಣೆಯಾಗುವದು ?

ಸುಬೇದಾರ—ಮತ್ತೇನು ಅಪ್ಪಣೆಯಿಲ್ಲ, ನಮ್ಮ ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲ ಸಾಹೇಬರು ಇಂದೇ ಬಂದರು. ನೀವು ಇಮಾನಿಯಿಂದ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದು ಬೇಗನೆ ವರ್ಷದ ಹುಲ್ಲು ಕೂಡಿಸಿ ನಮ್ಮ ದೊಡ್ಡ ತೊಂದರೆಯನ್ನು ದೂರ ಮಾಡಿದಿರೆಂದು ನಾನು ಅವರಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ, ಸಂತೋಷಪಟ್ಟು ಅವರು ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನಿಮ್ಮಿಂದ ನಮಗೆ ದೊಡ್ಡ ಸಹಾಯವಾದಂತಾಯಿತು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ನಾವು ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಹುಲ್ಲು ಕೂಡಿಸುವಾಗ, ಜನರಿಗೂ ತ್ರಾಸವಾಗುತ್ತಿತ್ತು; ನಮಗೂ ತೊಂದರೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ನಿಮ್ಮಿಂದ ಅದೆಲ್ಲ ತಪ್ಪಿ, ಗದ್ದಲವಿಲ್ಲದಂತೆ ಕೆಲಸವಾಯಿತು.

ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲ—ಗೌಸುಸಾಹೇಬ, ಮೇಲಿನಂತೆ ಹೊರೆಗಳ ಒಳಗೂ ಚಲೋ ಹುಲ್ಲು ಇರುವದಲ್ಲವೆ?

ಗೌಸು—ಉಚ್ಚಿಸಿ ನೋಡಿರಿ ಸರಕಾರ, ಎಲ್ಲ ಹೊರೆಗಳನ್ನು ಉಚ್ಚಿಸಿ ನೋಡಿಬಿಡಿರಿ ! ಎಲೇ, ಉಚ್ಚಿರೋ ಎಲ್ಲ ಹೊರೆಗಳನ್ನು ! ಖಾವಿಂದರ ಹುಲ್ಲ ನೋಡಲಿ !

ಈ ಮೇರೆಗೆ ನುಡಿದಕೂಡಲೆ, ಆ ಇನ್ನೂರು ಜನರೂ ಹೊರೆಗಳನ್ನು ಬಡಬಡ ಉಚ್ಚಿ ಹುಲ್ಲುಹರವಿಬಿಟ್ಟರು; ಆದರೆ ಒಳಗೆ ಕತ್ತಿ ಕರಾರಿಗಳಾಗಲಿ, ಕೆಟ್ಟಹುಲ್ಲಾಗಲಿ ಇದ್ದಿಲ್ಲ! ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲನು— "ಶಾಬಾಸ! ಹುಲ್ಲು ಬಹಳ ಚನ್ನಾಗಿದೆ; ಇನ್ನು ಹುಲ್ಲು ಬಣವಿಗೆ ಹಾಕಿಬಿಡಿರಿ," ಎಂದು ಹೇಳಲು, ಆಳುಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಹೊರೆಯೊಳಗಿನ ಕಲ್ಲಾಬಿಲ್ಲಿಯಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದ ಹುಲ್ಲಸಿವಡುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಅವನ್ನು ಬಣವಿಗೆ ಒಟ್ಟುವದರೊಳಗೆ ಹೊತ್ತು ಮುಣಿಗಿಕತ್ತಲಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ಇತ್ತ ಗೌಸವು ಸುಬೇದಾರನನ್ನು ಕುರಿತು—

ಗೌಸು—ಖಾವಿಂದ, ಹೀಗೆ ದಿನಾಲು ಹೊರೆಗಳನ್ನು ಉಚ್ಚಿಸಿ ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬ ಹುಷಾರಮನುಷ್ಯನನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿಬಿಟ್ಟರೆ, ನಾನು ನಿಶ್ಚಿಂತನಾಗುವೆನು; ಯಾಕಂದರೆ, ನಾನು ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದೂ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಹುಲ್ಲು ತರಿಸುತ್ತಿರುತ್ತೇನೆ; ಅಂದಬಳಿಕ ಆಳುಗಳ ಕೆಲಸ, ಅವರು ಕೆಟ್ಟಹುಲ್ಲನ್ನೂ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಬರುವ ಸಂಭವವಿದೆ. ಖಾವಿಂದ, ಇನ್ನೊಂದು ಸೂಕ್ಷ್ಮಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಮಗೆ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ಈಗ ಕಾಫರನಾದ ಶಿವಾಜಿಯ ಪುಂಡಾಟಿಕೆಯು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ನಡೆದಿರುವದು; ಆದ್ದರಿಂದ ಆತನ ತಂತ್ರವು ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯುವದಿಲ್ಲ; ಅಂದಬಳಿಕ ಪ್ರಸಂಗವಶಾತ್ ಈ ಆಳುಗಳು ನನಗೂ ಗೊತ್ತಾಗದಂತೆ ಹೊರೆಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತೇನಾದರೂ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಎಲ್ಲರನ್ನು ಮೋಸಗೊಳಿಸಬಹುದು; ಆದ್ದರಿಂದ ಯಾವಬಗೆಯಿಂದಲೇ ಆಗಲಿ, ದಿನಾಲು ಹೀಗೆ ಹೊರೆಗಳನ್ನು ಶೋಧಿಸಿಯೇ ತೀರಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ; ಈ ಮಾತನ್ನು ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನಾನೇ ಖಾವಿಂದರಿಗೆ ಅರಿಕೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವವನಿದ್ದೆನು!

ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿ— ಯೋಗ್ಯವಿಚಾರ; ಆದರೆ ದಿನಾಲು ಹೀಗೆ ಶೋಧಿಸಿದರೆ, ಬಣಿವೆಯ ಒಟ್ಟಲಿಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತಾಗುತ್ತದಲ್ಲ!

ಗೌಸು— ಆ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ನಂಬಿಗೆಯ ಒಬ್ಬ ಹುಷಾರಮನುಷ್ಯನನ್ನೇ ನಿಯಮಿಸಿ ಬಿಟ್ಟರುತ್ತದಲ್ಲ ಸರಕಾರ! ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತಾದರೂ ಆತನು ಆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲೇಬೇಕು; ಯಾರ ಉಪಕಾರಕ್ಕೆ ಮಾಡುವನು? ಸರಕಾರ, ಕಾಫರರಾದ ಮರಾಟರು ಏನುಮಾಡಿಯಾರು ಏನುಮಾಡಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆಂಬದನ್ನು ಹೇಳಲಾಗುವದಿಲ್ಲ; ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಪೂರಾಎಚ್ಚರದಿಂದ ನಡೆಯಬೇಕಾಗುವದು;

ಯಾಕಂದರೆ, ಕಲ್ಯಾಣದ ಸುಭೆಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಅಮಲು ಇನ್ನೂ ಪೂರಾ ಕುಳಿತಿರುವದಿಲ್ಲ !

ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲ— ಗೌಸುದಲಾಲರ ಮಾತು ನಿಜವು ಇದರಿಂದ ಅವರ ಇಮಾನಿತನವು ಚನ್ನಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವದು. ಗೌಸುಸಾಹೇಬ, ಇಸ್ಲಾಮಿನ ಅಭಿಮಾನವು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ ಇರಬೇಕಷ್ಟೇ ?

ಗೌಸು—ಅಲಬತ್ ! ಅಲಬತ್ ! ಅಭಿಮಾನವು ಯಾಕೆ ಇರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ? ಇರಲೇಬೇಕು ಸರಕಾರ !

ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲ— ಸುಬೇದಾರರು ನಾಳಿಗೆ ನಿಮಗೂ, ನಿಮ್ಮ ಆಳುಗಳಿಗೂ ಊಟಮಾಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ.

ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿ— ನಮ್ಮ ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲರು ಜಯಶಾಲಿಗಳಾಗಿ ಬಂದದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ನಿಮಗೆ ಊಟವು !

ಗೌಸು— ಬಹಳ ಸಂತೋಷವು ; ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಆಳುಗಳಲ್ಲಿ ಮರಾಟರೂ ಇರುವರು ; ಅಂದಬಳಿಕ ಅವರಿಗೆ ಬೇರೆ ಅಡಿಗೆಯಾಗಬೇಕಾಗುವದಲ್ಲ !

ರುಸ್ತುಮ — ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡಿಸುವೆವು.

ಈ ಮೇರೆಗೆ ಹೇಳಿ ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲನೂ, ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿಯೂ ಹೊರಟುಹೋದರು. ಅವರಿಗೆ ಯಾವ ಮಾತಿನ ಸಂಶಯವೂ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಗೌಸುದಲಾಲನು ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಕೈಯ ಅಡಿಗೆಯ ಉಣ್ಣುವದೊಂದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅವರು ನೋಡಬೇಕಾಯಿತು ಅದರಂತೆ, ಮರುದಿನದ ಭೋಜನ ಸಮಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಗೌಸುವು ಮುಸಲ್ಮಾನರೊಡನೆ ಒಂದೇ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಉಂಡನು ! ಅದರಿಂದ ಅವನ ವಿಷಯದ ಅವರ ಸಂಶಯವು ಪೂರಾ ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋಯಿತು ; ಆದರೂ ಹುಲ್ಲಹೊರೆಗಳನ್ನು ಶೋಧಿಸಿನೋಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ಒಬ್ಬ ನಂಬಿಗೆಯ ಮುಸಲ್ಮಾನನನ್ನು ಅವರು ನಿಯಮಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ಅಖಂಡವಾಗಿ ಒಂದು ತಿಂಗಳು ಹುಲ್ಲಹೊರೆತರುವ ಕೆಲಸ ನಡೆದದ್ದರಿಂದ, ಹೊರೆ ಶೋಧಿಸುವ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ದುರ್ಲಕ್ಷವಾಗತೊಡಗಿತು. ಶೋಧಿಸುವಾಗ ಬಹಳ ರಾತ್ರಿಯಾಗಲು, ಆಳುಗಳೆಲ್ಲ ದುರ್ಗದ ಮೇಲೆಯೇ ವಸ್ತಿ ಮಾಡಹತ್ತಿದರು. ಒಟ್ಟಿಗೆ, ಹುಲ್ಲಹೊರೆಯವರ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಬರಬರುತ್ತ ಎಲ್ಲರೂ ದುರ್ಲಕ್ಷ ಮಾಡಹತ್ತಿದರು. ಗೌಸೂವೂ, ಅವನ ಆಳುಗಳೂ ಕೇವಲ ಮನೆಯವರಾಗಿ ಹೋದರು.

ಹೀಗಿರುವಾಗ ಒಂದುದಿನ ಗೌಸುದಲಾಲನು ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಆತನನ್ನು ಕುರಿತು— “ ಹಜರತ್ ! ಇನ್ನು ಮಳೆಗಾಲವು ಸಮೀಪಿಸಿತು. ಹುಲ್ಲೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಸಿಕ್ಕಂತಾಯಿತು. ಇನ್ನು ಎಂಟುದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಆದಷ್ಟು ಆಳುತಕ್ಕೊಂಡು ಬಂದು, ಬಣಿವೆಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿಬಿಡುವೆನು. ನಾಡದು ನನ್ನ ಲೆಕ್ಕತೀರಿಸಿದರೆ, ಹುಲ್ಲಿನವರ ಲೆಕ್ಕವನ್ನೂ, ಆಳುಗಳ ಲೆಕ್ಕವನ್ನೂ ತೀರಿಸಿಬಿಡುವೆನು ; ಆದ್ದರಿಂದ ನಾಳಿನಿಂದ ಹೊರೆಗಳ ತಪಾಸಣೆಗಾಗಿ ಇಬ್ಬರನ್ನು ಕಳಿಸಿಕೊಡಬೇಕು ; ಯಾಕಂದರೆ, ಒಬ್ಬರೇ ಆದರೆ ಬಹಳ ರಾತ್ರಿಯಾಗುವದು. ” ಎಂದು ಹೇಳಲು, ಉದಾರನಾದ ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿಯು— “ ಏನು ಶೋಧಿಸುವದು ? ನಿಮ್ಮಂಥ ಇಮಾನಿ ಜನರ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಶೋಧವೇತರದು ? ರಾತ್ರಿ ಬಹಳವಾದರೆ ಆಳುಗಳು ರಾತ್ರಿ ಕೋಟೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರಲೊಲ್ಲರೇಕೆ, ಹೇಗೂ ಈಗ ದಿನಾಲು ವಸ್ತಿಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇರುವರು. ನಾಳಿನಿಂದ ಅವರ ಊಟದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಮಾಡಿಸುವೆವು. ಗೌಸೂಸಾಹೇಬ, ವರ್ಷದ ಹುಲ್ಲು ಕೂಡಿಸಿಕೊಟ್ಟು ನಮ್ಮನ್ನು ನಿಶ್ಚಿಂತರಾಗ ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ನಮಗೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಗಿದೆ ; ಕಾರಣ ನಾಳಿನಿಂದ ನೀವೂ, ನಿಮ್ಮ ಆಳುಗಳೂ ಕೋಟೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಉಂಡು ಮಲಗಿ ಕೊಳ್ಳಿರಿ. ನೀವು ಹೇಳಿದಂತೆ ನಾಡದು ನಿಮ್ಮ ಯಾವತ್ತು ಲೆಕ್ಕವನ್ನು ತೀರಿಸಿ ಬಿಡುವೆವು ; ನೀವೂ ಎಲ್ಲರ ಲೆಕ್ಕ ತೀರಿಸಿ ನಿಶ್ಚಿಂತರಾಗಿರಿ, ” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಅದರಿಂದ ಗೌಸುದಲಾಲನು ಆನಂದಪಟ್ಟು ಸಲಾಮುಮಾಡಿ ಹೊರಟುಹೋದನು. ಆದರೆ ಆತನ ಆ ಆನಂದದ ಕಾರಣವು ಮಾತ್ರ ಬರಿಯ ಹುಲ್ಲಹೊರೆಯ ವ್ಯಾಪಾರವು ಮುಗಿದದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಆಗಿರದೆ, ಆತನ ಕುಟಿಲತಂತ್ರದ ಕೊರತವು ಸರಿಯಾಗಿ ಸಾಧಿಸಿದ್ದಕ್ಕಾ ಆಗಿತ್ತು !

---

೨೦ ನೆಯ ಪ್ರಕರಣ—ಮದ್ಯದ ಮದ

ರಾಗೆ ರುಸ್ತುಂಜಮಾಲನು ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿಗೆ ಹೇಳಿ ಗೌಸುದಲಾಲನನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದನು ; ಆ ದಲಾಲನ ಆಳುಗಳು ದಿನಾಲು ತರುತ್ತಿದ್ದ

ಹುಲ್ಲಹೊರೆಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ, ಅವುಗಳ ನಿತ್ಯದ ಪರೀಕ್ಷೆಗಾಗಿ ಒಬ್ಬ ನಂಬಿಗೆಯ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿದನು. ಇನ್ನು, ತಾನು ಸೆರೆಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದ ಜನರ ಪರೀಕ್ಷೆಮಾಡುವ ಕೆಲಸವೊಂದು ಮಾತ್ರ ಉಳಿಯಿತು. ಅದರ ಪರೀಕ್ಷೆಯನ್ನೂ ಬೇಗನೆ ಮಾಡಿಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಆತನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದನು. ನನ್ನ ಸೆರೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದ ಗಂಗೆಯೂ, ರಾಯಬಾ ಸಾವುಕಾರನೂ ನಿಜವಾದವರೋ ಅಥವಾ ಅವರೂ ವೇಷಧಾರಿಗಳೋ, ಎಂಬದನ್ನು ಆತನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ತಾನೊಬ್ಬನೇ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಆತನು ಮಾಡಿದ್ದನು; ಯಾಕಂದರೆ, ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಗಂಗೆಯ ಮೇಲೆ ಆತನ ಕಾಂಕ್ಷೆ ಬಹಳ. ಆಕೆಯನ್ನು ತಾನೊಬ್ಬನೇ ಪರೀಕ್ಷಿಸುವದು, ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಏಕಾಂತದ ಸಮಯವು ಅನುಕೂಲಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವದು ಬಹಳ ನೆಟ್ಟಗೆಂದು ಆತನು ತಿಳಿದಿದ್ದನು! ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲರಂಥ ಹೇಡಿ ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಕುವಿಚಾರಗಳೂ, ಕುಕಲ್ಪನೆಗಳೂ, ಕುಹಕತನವೂ ಬಹಳ; ಯಾಕಂದರೆ, ಅವರ ಹೇಡಿತನದ ಹುಳಕನ್ನು ತೆರೆದಿಡುವದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಆ ಗುಣಗಳು ಅವರಲ್ಲಿ ಉದಯಹೊಂದಿರುವವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು; ಅವರು ತಮ್ಮ ಆ ಹೀನಗುಣ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಜನರಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಒಳ್ಳೇ ಅಭಿಮಾನ ಪಡುವರು ಆದರೆ, ಹೇಡಿಗಳು ತಮ್ಮ ಆ ಹೇಡಿತನದ ಹುಳಕನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕಾಗಿ ತಮ್ಮ ಆ ಹೀನಗುಣಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವಾಗೆಲ್ಲ, ತಮ್ಮ ಆ ಹೇಡಿತನವನ್ನೇ ಹೆಚ್ಚು ಬೈಲಿಗಿಟ್ಟಂತಾಗುವದು. ಈಗ ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲನಿಗೆ ಅಂತಹ ಪ್ರಸಂಗವೇ ಬಂದಿತು. ತಾನು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿರುವ ಈ ಗಂಗೆಯ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ, ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿಯಂಥ ಶುದ್ಧಹೃದಯದ ಸರಳನಾದ ಉದಾರ ಮನುಷ್ಯನಿರುವದು ನೆಟ್ಟಗಲ್ಲೆಂದು ಆತನು ತಿಳಿದನು; ಆದ್ದರಿಂದ ಆತನು ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿಯನ್ನು ಉಪಾಯದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿ, ತಾನೊಬ್ಬನೇ ಈ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು; ಆದರೆ ಈ ಮೊದಲೆ ತಾನು ಮಾಡಿದ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳು, ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿಯ ಸಮಕ್ಷಮಾಗಿದ್ದು, ಈಗ ಮಾತ್ರ ತಾನು ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿ, ತಾನೊಬ್ಬನೇ ಗಂಗೆಯ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರೆ, ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿಯಲ್ಲಿ ತಾನು ಅವಿಶ್ವಾಸ ತೋರಿಸಿದ ಹಾಗಾಗುವದಲ್ಲದೆ, ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಮಾಲಿನ್ಯವನ್ನು ಆ ನಿರ್ಮಲಾಂತಃಕರಣದ

ಉದಾರ ಮನುಷ್ಯನ ಮುಂದೆ ತೆರೆದಿಟ್ಟ ಹಾಗಾಗುವದೆಂದು ಆತನು ಶಂಕಿಸ ತೊಡಗಿದನು; ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ, ಆತನಿಗೆ ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿಯ ಸಮಕ್ಷ ಗಂಗೆಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವದೂ ಕಷ್ಟ, ಪರೀಕ್ಷಿಸದಿರುವದೂ ಕಷ್ಟ, ಹೀಗಾಗಿ, ಆ ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲನು, ಇದಕ್ಕೇನು ಹಂಚಿಕೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸ ತೊಡಗಿದನು.

ಒಂದುದಿನ ಆತನು ಹಗಲು ಒಂಬತ್ತು ತಾಸಿನ ಸುಮಾರಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋದನು ಆಗ ಯಥಾಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಆದರ ಸತ್ಕಾರಗಳೂ, ಯೋಗಕ್ಷೇಮದ ವಿಚಾರಣೆಯೂ ಆದಬಳಿಕ ಮುಲಾಣಾಹ ಯಾತಿಯು ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲನನ್ನು ಕುರಿತು—

ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿ—ಯಾಕೆ ಸರದಾರ ಸಾಹೇಬ, ಕನಸುಮನಸುಗಳ ಲ್ಲಿಲ್ಲದೆ ಬಡವರಮನೆಗೆ ಭಾಗೀರಥಿ ಬಂದಂತೆ ಆಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿರಲ್ಲ! ಬಹಳ ಸಂತೋಷವು; ನಾನೂ ತಮ್ಮ ದರ್ಶನವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದೆನು; ಆದರೆ ಅಲ್ಲಾನು ಆಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಆ ಯೋಗವನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟದ್ದರಿಂದ ಬಹಳ ಸಂತೋಷ ವಾಯಿತು.

ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲ— ತಮ್ಮ ಉದಾರಮನಸ್ಸೂ, ಸ್ವಜನಾಭಿಮಾ ನವೂ, ಸೌಜನ್ಯವೂ ಯಾರೂ ಅರಿಯದವಲ್ಲ, ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧಗಳು! ತಮ್ಮಂಥ ವರು ನನ್ನ ಸ್ಮರಣ ಮಾಡುತ್ತಿರುವದೊಂದು, ನನ್ನ ಮೇಲಿನ ಅನುಗ್ರಹದ ಲಕ್ಷಣವೇ ಆಗಿರುವದು! ಆದ್ದರಿಂದ, ಏನಾದರೂ ಅಪ್ಪಣೆಮಾಡುವದಿದ್ದರೆ, ಈಗೇ ಮಾಡಿಬಿಡಬೇಕು, ಅದನ್ನು ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತು ನಡಿಸಲು ಸಿದ್ಧನಿ ರುವೆನು.

ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿ— ನಿಮ್ಮನ್ನು ಮುದ್ದಾಂ ಕರೆಸುವಂಥ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಸಂಗವೇನು ಇಲ್ಲ; ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕಾಣುವದೇ ನಮಗೆ ಸಂತೋಷಕರವು! ಅದೊಂದು ನಮಗೆ ಇಷ್ಟವಾದ ಕೆಲಸ! ಸರದಾರ ಸಾಹೇಬ, ಗೌಸುದಲಾ ಲನನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದಿರಿ; ಹುಲ್ಲಹೊರೆಗಳ ಪರೀಕ್ಷೆಯಾಯಿತು; ಶಿವಾಜಿಯ ಕುಟಿಲತಂತ್ರಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಜಾಗ್ರತನನ್ನಾಗಿಯೂ ಮಾಡಿದಿರಿ; ಆದರೆ, ನೀವು ಸೆರೆಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ಜನರನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವದು ನನಗೆ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ; ಯಾಕಂದರೆ, ನೀವು ನನ್ನನ್ನು ಎಚ್ಚರ

ಗೊಳಿಸಿದಂದಿನಿಂದ, ನನಗೆ ಎಲ್ಲಕಡೆಗೂ ಶಿವಾಜಿಯ ಒಂದಿಲ್ಲೊಂದು ಗೂಢ ತಂತ್ರವಿದ್ದ ಸಂಶಯವು ಬರತೊಡಗಿದೆ !

ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲ— ತಮ್ಮ ಮಾತು ಕೇಳಿ ನನಗೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷ ವಾಗುತ್ತದೆ. ಸೇರಿಗೆ ಸವ್ವಾಸೇರು ಆದಹೊರತು ಯಾವ ಕೆಲಸವೂ ಆಗು ವದಿಲ್ಲ ! ಸುಬೇದಾರಸಾಹೇಬ, ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ವಿಚಾರವೇ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಬಂದದ್ದರಿಂದ, ಬುದ್ಧಿ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನಾನು ಈಗ ತಮ್ಮನ್ನು ಕಾಣಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ನೀವು ಹೇಳಿದಂತೆ, ಆ ಸೆರೆಯಲ್ಲಿರುವವರ ಪರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡಲೇಬೇಕು.

ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿ—ಆ ಕೆಲಸವನ್ನು ನೀವು ಒಬ್ಬರೇ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು ; ಯಾಕಂದರೆ, ಪರಸ್ತ್ರೀಯರೊಡನೆ ಮಾತಾಡುವದಂತು ಇರಲಿ, ನಾನು ಅವ ರನ್ನು ಕಣ್ಣೆತ್ತಿಯೂ ನೋಡುವದಿಲ್ಲ.

ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲ— (ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟು) ನಿಮ್ಮ ಸಹಾ ಯವಿಲ್ಲದೆ ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಪರೀಕ್ಷಿಸುವದು ಹೇಗೆ ? ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಸಂಬಂಧವಿ ರುವದರಿಂದ, ನೀವು ನನ್ನ ಸಂಗಡ ಇರುವದು ನೆಟ್ಟಗಲ್ಲವೆ ?

ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿ—ಹೌದು ಸರದಾರ ಸಾಹೇಬ, ನಿಮ್ಮ ಮಾತಿ ನಂತೆ ನಾನು ಬರಬಹುದು ; ಆದರೆ ಈ ವರೆಗೆ ಪಾಲಿಸುತ್ತಬಂದಿದ್ದ ನನ್ನ ನಿಯ ಮವನ್ನು ನಾನು ನಿಷ್ಕಾರಣ ಮುರಿಯಲಾರೆನು. ಪರಸ್ತ್ರೀಯರ ವ್ಯವಹಾರ ದಲ್ಲಿ ಹೋಗಲೇಬಾರದೆಂದು ನಾನು ಅಲ್ಲಾನ ಸಾಕ್ಷಿಯಿಂದ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಮಾಡಿ ದ್ದೇನೆ. ನೀವು ಒಂದು ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಆ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಬುದ್ಧಿ ಪೂರ್ವಕ ಮಾಡಿರುತ್ತೀರಿ ; ಮೇಲಾಗಿ ಮನುಷ್ಯರ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ನನಗಿಂತ ನಿಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಯು ಮುಂದೆ ಓಡುತ್ತಿರುವದೆಂಬದರ ಅನುಭವವು ನನಗೆ ಬಂದು ಹೋಗಿರುವದರಿಂದ, ನೀವೇ ಆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ; ಏನಾ ದರೂ ಮೋಸವಿದ್ದರೆ, ಅವರನ್ನು ಕೋಟೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವದರಿಂದ ಪ್ರಸಂ ಗದಲ್ಲಿ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಪಡಬೇಕಾದೀತು ; ಆದ್ದರಿಂದ ನೀವು ಒಬ್ಬರೇ ಹೋಗಿ ಅವರನ್ನು ಬೇಗನೆ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ, ಅವರ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಬಿಡಿರಿ ; ಆ ಮೇಲೆ ನಿಮ್ಮ ಸೂಚನೆಯಂತೆ ಅವರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದೀತು.

ಹೀಗೆ ತನ್ನ ಮನೋದಯವು ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಸಾಧಿಸಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ, ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲನಿಗೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. “ ರೋಗಿಬಯಸಿದ್ದೂ ಹಾಲೋಗರವೇ, ವೈದ್ಯ ಹೇಳಿದ್ದೂ ಹಾಲೋಗರವೇ ” ಎಂಬಂತಾಗಿ, ಆತನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹಿರಿಹಿರಿ ಹಿಗ್ಗಿದನು ; ಆತನ ಸಂತೋಷವು ಆತನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿಸದಾಯಿತು. ಅತನು ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು—

ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲ—ಹಾಗಾದರೆ, ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಅವರ ಪರೀಕ್ಷೆಮಾಡ ಬೇಕೆನ್ನುವಿರಾ?

ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿ—ಹೌದು, ನೀವೊಬ್ಬರೇ ಅವರ ಪರೀಕ್ಷೆಮಾಡ ತಕ್ಕದ್ದು. ಹೋಗಿರಿ, ಇಂದೇ ಆ ಕೆಲಸವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿಬಿಡಿರಿ; ಆ ಕೆಲಸ ದಲ್ಲಿ ದುರ್ಲಕ್ಷಮಾಡುವದು ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ!

ಹೀಗೆ ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿಯು ಹೇಳಲು, ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ಹೊರಟನು. ಹೋಗಹೋಗುತ್ತ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹಲವು ವಿಚಾರಗಳು ಉತ್ಪನ್ನವಾದವು. ಆತನು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗೆ—ಗಂಗೆ ಇದ್ದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಈಗೇ ಹೋಗಿಬಿಡುವೆನು, ನನ್ನ ಸಂಗಡ ನನ್ನ ನಂಬಿಗೆಯ ಒಬ್ಬ ಮರಾಠಾ ಹೆಂಗಸನ್ನು ಕರಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ರಬೇಕು, ಯಾಕಂದರೆ ಕದಾಚಿತ್ ಗಂಗೆಗೆ ನಮ್ಮ ಉರ್ದು ಮಾತು ತಿಳಿಯು ಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ನನಗಾದರೂ ಮರಾಠಿಭಾಷೆಯು ಅಷ್ಟು ನೆಟ್ಟಗೆ ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಅಥವಾ ಗಂಗೆಯ ಸಂಗಡ ಮರಾಠಾಸ್ತ್ರೀಯರು ಎಂಟು ಹತ್ತು ಜನರಿರುವರು, ಅವರ ಲ್ಲಿಯೇ ಒಬ್ಬರನ್ನು ನನ್ನಸಹಾಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕೊಂಡುಬಿಡಲಾ? ಅವರಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗಾ ದರೂಉರ್ದು ತಿಳಿಯುತ್ತಿರಬಹುದು ಅಥವಾಬೇರೆಸ್ತ್ರೀಯರಾದರೂಯಾತಕ್ಕೆ? ಗಂಗೆಯು ನನ್ನ ವೈಭವಕ್ಕೆ ಮೆಚ್ಚಿ ನನಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟರೆ ಕೇಳುವ ದೇನು ? ಬಾದಶಹನ ಪ್ರೀತಿಯಾಗಿ ನನಗೆ ಆಕೆಯನ್ನು ಲಗ್ನಮಾಡಿಕೊಡಲು ಆತನು ಒಪ್ಪಿಬಿಟ್ಟರೆ, ನನಗೆ ಇದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿನದು ಬೇಕಾಗಿರುವದೇನು? ಬಾದಶ ಹನು ಒಪ್ಪಿಯೇ ಒಪ್ಪುವನು ಆತನೇನು ನನಗೆ ಹೊರಗಿನವನೆ? ಮೇಲಾಗಿ ನಾನು ಎಷ್ಟೋ ಸುಂದರ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಆತನ ಜನಾನಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಸಿರುವೆನು, ಅಂದಬಳಿಕ ನಾನು ಕೇಳಿದರೆ ಗಂಗೆಯನ್ನು ಈಗ ನನಗೆ ಲಗ್ನ ಮಾಡಿ ಕೊಟ್ಟೇ ಕೊಡುವನು ಗಂಗೆಯು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಗಂಗೆಯೇ ಇರು

ವಳು; ಆಕೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮೋಸವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವಹಾಗಿಲ್ಲ. ಮೊನ್ನೆ ಬಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಾಗ ಆಕೆಯು ನನ್ನನ್ನು ಅಷ್ಟೇನೂ ತಿರಸ್ಕರಿಸಲಿಲ್ಲ, ನನ್ನ ಕಡೆಗೆ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಸಾರೆ ನೋಡಿದಳು; ಕಡೆಗಂತು ಬಂಡಿಯಮುಂದೆಯೇ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟು ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಹತ್ತಿದಳು. ಆಗಲಿ, ಈಗ ನಾನು ವೈಭವದ ಉಡುಗೆತೊಡಿಗೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಗಂಗೆಗೆ ಉಚಿತವಾಗಿ ಕೊಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಮುತ್ತಿನ ಕಂಠಿಯನ್ನೂ ತಕ್ಕೊಳ್ಳುವೆನು.

ಹೀಗೆ ಆಲೋಚಿಸಿ, ಪೋಷಾಕು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಮುತ್ತಿನ ಕಂಠಿಯನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಇನ್ನು ಹೊರಡಬೇಕೆಂದು ತನ್ನ ಸೇವಕನಾದ ಅಬ್ದುಲಗಫಾರನನ್ನು ಕರೆಯಬೇಕೆನ್ನುತ್ತಿರಲು, ಆ ಅಂಜುಬುರುಕನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಸಂಶಯವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಯಿತು. ಆತನು ಮತ್ತೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ—ಸೆರೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಅವರೆಲ್ಲ ಹೆಂಗಸರು, ನಿಜವಾದ ಹೆಂಗಸರಿದ್ದರಂತುಸರಿಯೆ, ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದರೆ ಆ ಎಲ್ಲ ಹೆಂಗಸರ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ನಾನೊಬ್ಬನೇ ತಕ್ಕೊಳ್ಳಬಹುದು; ಯಾಕಂದರೆ ನಾನು ಸಂಗಡ ಕತ್ತಿ ಕಠಾರಿಗಳನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡೇ ಹೋಗಿರುವೆನು; ಅಲ್ಲದೆ, ನನ್ನ ಹತ್ತರ ಗಟ್ಟಿಗನಾದ ಅಬ್ದುಲಗಫಾರನೂ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತಾನೆ; ಆದರೆ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ನಿಜವಾದ ಹೆಂಗಸರೇ ಆಗಿರದೆ, ವೇಷಧಾರಿ ಹೆಂಗಸರಾಗಿದ್ದರೆ ಘಾತವಾದೀತಲ್ಲ! ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲಾಉದ್ದೀನ ಖಿಲಜಿಗೆ ಪದ್ಮಿನಿಯ ತಮ್ಮನು ಮೋಸಮಾಡಿದಂತೆ, ಈಗ ಯಾವನಾದರೂ ತರುಣ ಮನುಷ್ಯನು, ಅದೇಕೆ? ಗಂಗೆಯ ಅಣ್ಣನಾದ ಖುದ್ದ ನೇತಾಜಿಯೇ ಹೆಂಗಸಿನ ವೇಷಹಾಕಿಕೊಂಡು ನನ್ನನ್ನು ಮೋಸಗೊಳಿಸಿದರೆ, ನಾನುಮಾಡುವದೇನು? ಮರಾಟರ ಮೋಸವು ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯದು! ಯಾಕಂದರೆ, ಸೆರೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿರುವ ಈ ಮರಾಟರ ನಯ ವಿನಯ, ಮರಾಟಾರಾವುತನು ಪತ್ರಕೊಟ್ಟು ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಉದ್ಧತತನದಿಂದ ಹೊರಟುಹೋದದ್ದು, ಆತನ ಪತ್ರದಲ್ಲಿಯ ಎಟ್ಟಿತನ, ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿಯು ಸೈನ್ಯ ಕಳಿಸಲಿಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಅಕ್ಷರದಂತೆ ಅಕ್ಷರಬರೆದು ನನ್ನ ಮೊಹರುಮಾಡಿ ಕಳಿಸಿದ್ದು, ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ವಿಚಾರಿಸಿದರೆ, ಇವೆಲ್ಲ ಮರಾಟರ ಮೋಸದ ಕೃತಿಗಳೇ ಎಂಬಂತೆ ನನಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ, ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಹೋಗದೆ ಈಗ ಸಂಗಡ ಮತ್ತೆ ಒಬ್ಬಿಬ್ಬ ಗಟ್ಟಿಗರನ್ನು ಕರಕೊಂಡು ಹೋಗುವದೇ ನನಗೆ ನೆಟ್ಟಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ, ಈಗ ಒಮ್ಮೆ ಹೀಗೆ

ನಾಲ್ಕು ಜನರು ಕೂಡಿ ಹೋಗಿಬಂದಬಳಿಕ, ಆಮೇಲೆ ನಾನು ಬೇಕಾದಾಗ ಒಬ್ಬನೇ ಹೋದರೂ ಹೋಗಬಹುದು; ಆದರೆ ಈಗ ಯಾರನ್ನು ಸಂಗ ಡಕರ ಕೊಂಡುಹೋಗೋಣ? ಎರಡನೆಯವರನ್ನು ಈಗ ಕರಕೊಂಡು ಹೋಗಲೇ ಬೇ ಕಾಗಿರುವಾಗ, ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿಯನ್ನು ಕರಕೊಂಡುಹೋಗುವದೇ ನೆಟ್ಟಗೆ; ಯಾಕಂದರೆ, ಆತನು ಹೆಸರಾದ ಶೂರನು; ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಕಲ್ಯಾಣದ ಸುಬೇದಾ ರನು; ಆದ್ದರಿಂದ, ಆತನಿಗೆ ಒಂದು ಬಗೆಯಿಂದ ಗೌರವಕೊಟ್ಟಂತೆಯೂ ಆಗುವದು; ಆದರೆ ಆ ಮಹಾರಾಯನು ಪರಸ್ತ್ರೀಯರ ಮುಖವನ್ನೇ ನೋಡು ವದಿಲ್ಲವಂತೆ, ಹಾಗೆ ಆತನ ನಿಶ್ಚಯವಿರುವದಂತೆ, ಏನು ದಡ್ಡ ಮಂದಿ! ಆಗಲಿ, ಅದೂ ಒಂದು ಬಗೆಯಿಂದ ನನಗೆ ಅನುಕೂಲವೇ! ಯಾಕಂದರೆ, ಯಾರ ಮನಸ್ಸು ಯಾವಕಾಲಕ್ಕೆ ಹೇಗಾಗುವದೆಂಬದನ್ನು ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಬರು ವದಿಲ್ಲ; ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿಯು ಗಂಗೆಯ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ನೋಡಿ ಮರುಳಾಗಿ, ಆಕೆಯ ನಿಕಾಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಚ್ಛಿಸಿದರೆ ನಾನು ಮಾಡು ವದೇನು? ಬಾದಶಹನೂ ಆತನ ಮಾತು ಮೀರಲಾರನು; ಆದ್ದರಿಂದ ಗಂಗೆಯು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳದಂತೆ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ಆತನು ಕುಳಿತು, ಆಕೆಯ ಸಂಗಡ ಆಡುವ ಮಾತುಗಳನ್ನಷ್ಟು ಕೇಳಲಿ! ಒಟ್ಟಗೆ, ಹೇಗಿದ್ದರೂ ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿ ಯನ್ನೇ ನಾನು ಈಗ ಸಂಗಡ ಕರಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕು. ಅಂದಬಳಿಕ ಈಗ ನನ್ನ ಈ ಒನಪಿನ ಉಡಿಗೆತೊಡಿಗೆಗಳೇಕೆ? ಈ ಮುತ್ತಿನ ಕಂಠಿಯಾ ದರೂ ಏತಕ್ಕೆ?

ಹೀಗೆ ಯೋಚಿಸಿ, ಆ ಅಂಜುಬುರುಕ ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲನು ತಾನು ಆಸ್ಥೆಯಿಂದ ಧರಿಸಿದ್ದ ಉಡಿಗೆತೊಡಿಗೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದಿಟ್ಟು, ತನ್ನ ನಿತ್ಯದ ಉಡಿಗೆತೊಡಿಗೆಗಳಿಂದಲೇ ಪುನಃ ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋದನು. ಆತನನ್ನು ' ನೋಡಿ ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿಯು ಆತುರದಿಂದ ಆತನನ್ನು ಕುರಿತು—

ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿ—ಯಾಕೆ? ಎಷ್ಟು ಬೇಗನೆ ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿರಲ್ಲ! ಆ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿಯೇ ಬಂದಿರೋ ಏನು?

ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲ—ಇಲ್ಲ, ನಾನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿಯೇ ಇಲ್ಲ.

ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿ—ಅದೇಕೆ?

ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲ—ನಿಮ್ಮನ್ನು ಸಂಗಡ ಕರಕೊಂಡು ಹೋದಹೊರತು ನನಗೆ ಸರ್ವಥಾ ಸಮಾಧಾನವಾಗುವಹಾಗಿಲ್ಲ, ಆದ್ದರಿಂದ ನೀವು ಬರಲೇಬೇಕು ಸುಬೇದಾರಸಾಹೇಬ, ಸುಂದರ ಸ್ತ್ರೀಯು ಕೆಲಸ, ಆಕೆಯನ್ನು ಕಳಿಸಿಕೊಡುವದು ಬಾದಶಹರ ಜನಾನಖಾನೆಗೆ, ಅಂದಬಳಿಕ, ನನಗೆ ಆಗದವರು ಏನಾದರೂ ಬಾದಶಹರ ಮುಂದೆ ಹೇಳಿ, ಅವರ ಮನಸ್ಸು ಕೆಡಿಸಿದರೆ, ಮಾಡುವದೇನು? ನೀವೊಬ್ಬರು ನನ್ನ ಸಂಗಡ ಇದ್ದರೆ, ನನಗೆ ಯಾತರ ಭಯವೂ ಇಲ್ಲ

ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿ—ನಿಮ್ಮಂಥ ಮೊಸ್ತ ಮನುಷ್ಯರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನಲ್ಲಂತು ಯಾವ ಸಂಶಯವೂ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವಹಾಗಿಲ್ಲ, ಮತ್ತು ನಿಮ್ಮ ವಿಷಯವಾಗಿ ಬಾದಶಹರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಯಾರಾದರೂ ಕೆಡಿಸಿದರೆ, ಅದಕ್ಕೆ ನಾನು ಜವಾಬುದಾರನು ನಾನೇ ಬರುತ್ತಿದ್ದೆ, ಆದರೆ ಸುಮ್ಮನೆ ವ್ರತಭಂಗ ವೇಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು? ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನೀವು ಒಬ್ಬರೇ ಹೋಗಿ ಬರಬೇಕು; ಬೇಕಾದರೆ ಬೇರೆ ಯಾರನ್ನಾದರೂ ಕರಕೊಂಡು ಹೋಗಬಹುದು

ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲ—ಇಲ್ಲ, ಆ ಮಾತು ಆಗುವಹಾಗಿಲ್ಲ, ನಿಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಯಾರೂ ಹೆಂಗಸರು ಬೀಳದಂತೆ ನಾನು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಡಿಸುವೆನು, ಇಂದು ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಕೂಡಿಯೇ ಆ ಹೆಂಗಸರ ಬಳಿಗೆಹೋಗಿ, ಅವರ ನಡತೆ ನಡಾವಳಿಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸೋಣ ನಾಳಿಗೆ ಸೆರೆಯಲ್ಲಿರುವ ಮರಾಟರ ಗಂಡಸರನ್ನೆಲ್ಲ ದರ್ಬಾರಕ್ಕೆ ಕರಿಸಿ, ಅವರ ವಿಚಾರಮಾಡೋಣ; ಏಳಬೇಕು, ಸುಬೇದಾರಸಾಹೇಬ, ಮರಾಟರ ಗತ್ತು ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯುವದಿಲ್ಲ ಗಂಡಸರೇ ಹೆಂಗಸರ ಸೋಗು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಬಂದವರಾಗಿದ್ದರೆ, ನಿಮ್ಮಂಥ ಶೂರರು ಸಂಗಡಇರಲೇ ಬೇಕು, ಮೇಲಾಗಿ ನೀವು ಈ ಕಲ್ಯಾಣಕೋಟೆಯ ಮುಖ್ಯಾಧಿಕಾರಿಗಳು.

ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿ—ಆಗಲಿ, ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಬರುವೆನು; ಆದರೆ ಅವರನು ಕಣ್ಣುಮುಟ್ಟಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿನೋಡದೆ, ಮರೆಗೆ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟರೆ, ಅವರ ಪರೀಕ್ಷೆ ಹೇಗಾದೀತು? ನಾನಂತು ಅವರ ಮುಖಾವಲೋಕನ ಮಾಡುವಹಾಗಿಲ್ಲ, ನನ್ನ ಸಂಗಡ ನೀವು ಒಂದಿರುವದರಿಂದ, ನಿಮಗೂ ಅವರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳಲಿಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ! ಆದ್ದರಿಂದ ನಾವು ಹೋಗುವದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು, ಯಾರಾ

ದರೂ ಹೆಂಗಸರು, ಆ ಮರಾಟಾ ಹೆಂಗಸರ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿರಲಿ; ಅಂದರೆ ಎಲ್ಲ ಹುಳುಕು ಹೊರಬೀಳುವದು; ನೀವು ಹೊರಗಿನಿಂದ ಮಾತಾಡಿಸಿರಿ; ನಾನು ಎಲ್ಲ ಕೇಳಿಕೊಂಡು ಅವರ ಇಂಗಿತ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವೆನು, ಹೆಂಗಸರ ಪರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹೆಂಗಸರು ಮಾಡುವುದೇ ನ್ಯಾಯ್ಯವು

ಮುಲಾಹಾಹಯಾತಿಯ ಈ ಮಾತು ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲನಿಗೆ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ತೋರಿತು. ಇದು ಮುತ್ಸದ್ದಿತನದ ಬಹು ಯೋಗ್ಯ ವಿಚಾರವೆಂದು ಆತನು ಆ ಸುಬೇದಾರನನ್ನು ಹೊಗಳಿದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ, ಗೌಸುದಲಾಲನು ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರಲು, ಆತನನ್ನು ನೋಡಿ ಮುಲಾಹಾಹಯಾತಿಗೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಆತನು ಗೌಸುದಲಾಲನನ್ನು ಕರೆದು ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡು, ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲನನ್ನು ಕುರಿತು—ಸರದಾರಸಾಹೇಬ, ನಮ್ಮ ನಂಬಿಗೆಯವರಾದ ಗೌಸುದಲಾಲರು ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ; ಸೆರೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಆ ಹೆಂಗಸರನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಅವರ ಮನೆಯ ಹೆಂಗಸರೇ ಹೋಗಿಬಿಡಲಿ, ಸಿಕ್ಕವರನ್ನು ಕಳಿಸುವದು ನೆಟ್ಟಗಲ್ಲ, ಎಂದು ಹೇಳಲು, ಅದಕ್ಕೆ ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲನೂ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡನು. ಅವರ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಗೌಸುದಲಾಲನಿಗಂತು ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಆಗ ಆತನು ಎದ್ದುನಿಂತು—"ಅವಶ್ಯವಾಗಿಕಳಿಸುವೆನು ಖಾವಿಂದ, ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಕೆಲಸವನ್ನು ನಮ್ಮವರು ಕಸರಿಲ್ಲದೆ ಮಾಡುವರು; ಹೆಂಗಸರಿಗೆ ಹೆಂಗಸರ ಪರೀಕ್ಷೆಯು ತಟ್ಟನೆ ಆಗಿಬಿಡುವದು, ಅದಾವ ದೊಡ್ಡ ಪರೀಕ್ಷೆ!" ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಕೂಡಲೆ ತನ್ನ ಮನೆಯ ಹೆಂಗಸನ್ನು ಕಳಿಸಿಕೊಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ಹೊರಟುಹೋಗಲು ಸಿದ್ಧನಾದನು, ಮತ್ತು ಆತನು—"ಆ ಮರಾಟಾ ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿಯ ಗುಪ್ತ ಶಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಶೋಧಿಸುವ ನೆವದಿಂದ, ಅವರನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂದು ನಾನು ನಮ್ಮ ಹೆಂಗಸರಿಗೆ ಹೇಳುವೆನೆ"ಂದು ತಾನಾಗಿ ಹೇಳಿದನು. ಆಗ ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲನು ತನ್ನ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕನುಸರಿಸಿ ಗೌಸುದಲಾಲನಿಗೆ—ಗೌಸುದಲಾಲ, ನಾನು ಹೇಳುವದನ್ನು ಕೇಳಿರಿ; ಒಬ್ಬರಿಗಿಂತ ಇಬ್ಬರು ಲೇಸು; ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯ ಹೆಂಗಸರಿಷ್ಟೇ ಹೋಗುವದಕ್ಕಿಂತ, ಇನ್ನೊಬ್ಬಿಬ್ಬರು ಹೆಂಗಸರನ್ನು ಅವರ ಸಂಗಡ ಕಳಿಸಿಕೊಡಿರಿ; ಹೇಗೂ ಸುಬೇದಾರಸಾಹೇಬರ ಜನಾನಖಾನೆಯ ದಾಸಿಯರು ಇದ್ದೇ ಇರುವರು!

ಅವರಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಇಬ್ಬರು ಹೋಗಲಿ. ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಹೊತ್ತುಮುಣು ಗುವದರೊಳಗೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವೆವು, ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಗೌಸುದಲಾ ಲನು—“ಆಗಲಿ ಸರಕಾರ!” ಎಂದುಹೇಳಿ, ಮುಜರೆಮಾಡಿ ಹೊರಟುಹೋದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಉಪಾಹಾರದ ಹೊತ್ತಾದದ್ದರಿಂದ ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿಯೂ, ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲನೂ ಸಮಾಧಾನದಿಂದ ಉಪಹಾರ ಮಾಡತೊಡಗಿದರು.

ಅತ್ತ ಗೌಸುದಲಾಲನ ಸೂಚನೆಯಂತೆ ಆತನ ಮನೆಯ ಹೆಂಗಸರೂ, ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಇಬ್ಬರೂ ದಾಸಿಯರೂ ಗಂಗೆಯು ಜನರಿ ರುವಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದರು ಗೌಸುದಲಾಲನ ಹೆಂಡತಿಯು ಹೋಗುವಾಗ ಬುದ್ಧಿ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಒಂದು ಮದ್ಯಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡಳು; ಆದರೆ ಅದು ಏನು, ಯಾತಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯುವದು ಎಂಬ ವಿಚಾರವನ್ನು ಆ ಹೆಂಗಸರಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಗೌಸುದಲಾಲನ ಹೆಂಡತಿಯು ಸೆರೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಗಂಗೆಗೆ—“ನಾನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕಾಣಲಿಕ್ಕೆ ಬರುವೆನು; ದೊಡ್ಡ ಸರದಾರರ ಮನೆಯ ಗೋಷೆಯು ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಬ್ಬರು ನನ್ನ ಸಂಗಡ ಬರುವದರಿಂದ, ಅವರ ಮಾನಮರ್ಯಾದೆ ಯನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಕಾಯಬೇಕಾಗುವದು” ಎಂದು ತನ್ನ ಮನೆಯ ಹೆಂಗಸರ ಮುಖಾಂತರ ಹೇಳಿಕಳಿಸಿ, ತನ್ನ ಆ ಹೆಂಗಸರ ಕೈಯಲ್ಲಿ, ಉತ್ತಮ ಮಿಠಾ ಯಿಗಳನ್ನೂ, ಹಣ್ಣುಹಂಪಲಗಳನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟು ಕಳಿಸಿದಳು; ಮತ್ತು ಇತ್ತ ತನ್ನ ಸಂಗಡ ಬರುವ ಇಬ್ಬರು ಆ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ—“ಈಗ ಉಪಾ ಹಾರದ ಹೊತ್ತಾಗಿದೆ. ನಾನು ಹೇಗೂ ಉಪಾಹಾರದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಮುಂದೆ ಕಳಿಸಿದ್ದೇನೆ; ಆದ್ದರಿಂದ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಉಪಾಹಾರ ಮಾ ಡೋಣ.” ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಅದಕ್ಕೆ ಅವರು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲು, ಅವರೆ ಲ್ಲರು ತಡಮಾಡದೆ ಆ ಮರಾಟಾ ಸ್ತ್ರೀಯರಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದರು.

ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದಕೂಡಲೆ ಗೌಸುದಲಾಲನ ಹೆಂಡತಿಯು ಉಪಾಹಾರದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದಳು ಆಕೆಯು ಗಂಗೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಉರ್ದು ಭಾಷೆಯಿಂದ—ಗಂಗಾಬಾಯಿ, ಇವರು ಮುಸಲ್ಮಾನರ ದೊಡ್ಡ ಮನೆತನದ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಆ ಖಾನದಾನೀ ಮನೆತನದವರ ಸತ್ಕಾರಮಾಡುವದು, ಹಳ್ಳಿಯ ಕಗ್ಗರಾದ ನಿಮ್ಮಂಥ ಕಾಫರ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಂದ ಸರಿಯಾಗಿ ಆಗದು; ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನೇ ಇವರ ಉಪಾಹಾರದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ;

ಕೂಡಿರಿ, ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಈ ಬೀಬಿಸಾಹೇಬರೊಡನೆ ಉಪಾಹಾರಕ್ಕೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಿರಿ; ಮಿಠಾಯಿ—ಹಣ್ಣು ಹಂಪಲಗಳಿರುವದರಿಂದ, ನೀವೂ ಅವರೊಡನೆ ಉಪಾಹಾರ ಮಾಡಬಹುದು. ನಿಮ್ಮ ಯೋಗಕ್ಷೇಮವನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿ, ನಿಮ್ಮ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕಾಗಿ, ಸುಬೇದಾರ ಸಾಹೇಬರೂ, ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲರವರೂ ನಮ್ಮನ್ನು ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಬಳಿಗೆ ಕಳಿಸಿದ್ದಾರೆ ಗಂಗಾಬಾಯಿ, ನೀನು ಬಹುದೈವಶಾಲಿ ನಿಯು! ಬಾದಶಹರ ಜನಾನಖಾನೆಗೆ ನಾಳೆಯೇ ನೀನು ಹೋಗಬೇಕಾಗಿರುವದು ಆದಕ್ಕೆ ನಿನ್ನ ಸಮ್ಮತಿಯಿರುವದಷ್ಟೆ? ” ಎಂದು ಕೇಳಲು, ಗಂಗೆಯು ಮುಗುಳುನಗೆಯಿಂದ ಆ ಗೌಸುದಲಾಲನ ಹೆಂಡತಿಯಾದ ಫಾತಿಮಾನನ್ನು ನೋಡಿ, ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ಮೋರೆ ಕೆಳಗೆ ಹಾಕಿದವಳು, ತಿರುಗಿ ಮೋರೆಯನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎತ್ತಲೇ ಇಲ್ಲ, ಮತ್ತು ನಾಚಿಗವಳಂತೆ ಮೇಲುದಿಯಿಂದ(ಉಪವಸ್ತ್ರದಿಂದ) ತನ್ನ ಸರ್ವಾಂಗವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಳು ಬಳಿಕ ಎಲ್ಲರೂ ಉಪಾಹಾರಕ್ಕೆ ಕುಳಿತರು. ಉಪಾಹಾರವಾದ ಬಳಿಕ ತಾನು ತಂದಿದ್ದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಮದ್ಯವನ್ನು ಆ ಇಬ್ಬರು ಖಾನದಾನಿ ಬೀಬಿಸಾಹೇಬರಿಗೆ ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಕುಡಿಸಿದಳು ಬಳಿಕ ತಾನೂ ಅದನ್ನು ಕುಡಿದಂತೆ ಮಾಡಿ, ಆ ಮರಾಟಾ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಕುರಿತು—ನಿಮ್ಮಂಥ ಕಗ್ಗಜನರಿಗೆ ಈ ಉತ್ತಮ ಮದ್ಯದ ಸವಿಯೇನುಗೊತ್ತು! ನೀವು ಸಜ್ಜೀರೊಟ್ಟಿ—ರಾಗೀಮುದ್ದಿಯ ಮಂದಿ! ಇದು ನಿಮಗೆ ತಡೆಯಲಿಕ್ಕೂ ಇಲ್ಲ, ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಆ ಖಾನದಾನಿ ಬಿಬೀಸಾಹೇಬರಿಬ್ಬರಿಗೇ ಆ ಮದ್ಯವನ್ನು ಮತ್ತಿಷ್ಟು ಕೊಟ್ಟಳು ಆ ದಾಸಿಯರಿಬ್ಬರು ತಮ್ಮ ಈ ಬಹುಮಾನಕ್ಕಾಗಿ ಮರುಳಾಗಿ ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಮದ್ಯಪಾನ ಮಾಡಿದರು!

ಇತ್ತ ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿಯೂ, ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲನೂ ಉಪಾಹಾರ ಮಾಡಿ, ಯಥೆಚ್ಛ ಮದ್ಯಪ್ರಾಶನ ಮಾಡಿದರು. ಆ ಮದ್ಯದ ಅಮಲಿನಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತಾಯಿತೆಂಬ ದರ ಅರಿವೇ ಅವರಿಗೆ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ ಹೊತ್ತು ಮುಣುಗಿ ಕತ್ತಲಾಗಲು, ಗೌಸುದಲಾಲನು ಅವರನ್ನು ಕರೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಆತನನ್ನು ನೋಡಿದಕೂಡಲೆ, ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲನು ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿಗೆ—ಸುಬೇದಾರಸಾಹೇಬ, ಏಳಿರಿ, ಹೊತ್ತಾಯಿತು; ಮದ್ಯದ

ಅಮಲಿನಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಹೊತ್ತೇ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಗೌಸುದಲಾಲನು ಕರೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ, ಎಂದು ಹೇಳಲು, ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿಯು ಎದ್ದು ಪೋಷಾಕುಹಾಕಿಕೊಂಡನು. ಬಳಿಕ ಅವರಿಬ್ಬರು, ಗೌಸುದಲಾಲನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ನಡೆದರು. ಅವರು ನೆರೆಮನೆಗೆ ಹೋಗಲು, ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲನು ಗೌಸುದಲಾಲನಿಗೆ ಮದ್ಯದ ಅಮಲಿನಲ್ಲಿ—" ದಲಾಲಸಾಹೇಬ, ಕೇಳಿರಿ; ಆ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ವಿಚಾರವೇನೆಂಬದನ್ನು ನಿಮ್ಮವರನ್ನು ಕೇಳಿರಿ, ಬೇಗನೆ ಕೇಳಿರಿ, ನಮ್ಮ ನಿದ್ರೆಯ ಹೊತ್ತು ಮೀರಿಹೋಯಿತು. " ಎಂದು ಹೇಳಲು; ಗೌಸುದಲಾಲನ ಹೆಂಡತಿ ಫಾತಿಮಾನು ಒಳಗಿನಿಂದಲೇ,

ಫಾತಿಮಾ—ಸರಕಾರ, ಎಲ್ಲ ನೆಟ್ಟಗಿದೆ, ಯಾವ ಸಂಶಯಕ್ಕೂ ದಾರಿಯಿಲ್ಲ, ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ, ಬಹು ವಿವೇಕಿಯಾದ ಗಂಗಾಬಾಯಿಯು ನನ್ನ ಮಾತಿಗೆ ಒಡಂಬಟ್ಟು, ಕಳಿಸಿದಾಗ ವಿಜಾಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧಳಾಗಿದ್ದಾಳೆ, ಸರದಾರ ಸಾಹೇಬರ ಯಾವ ಮಾತನ್ನೂ ಆಕೆ ಮೀರುವಹಾಗಿಲ್ಲ; ಆಕೆಯನ್ನು ಬೇಕಾದಾಗ ವಿಜಾಪುರಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಬಹುದು

ರುಸ್ತುಮ—ನೆಟ್ಟಗಾಯಿತು, ಬಹಳ ನೆಟ್ಟಗಾಯಿತು; ಸುಬೇದಾರ ಸಾಹೇಬ, ಬಹಳ ಹೊತ್ತಾಯಿತು, ಇನ್ನು ಮನೆಗೆ ಹೋಗೋಣ. ದಲಾಲಸಾಹೇಬ, ಇನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕರಕೊಂಡು ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿರಿ, ನಮ್ಮವರನ್ನು ಅವರವರ ಮನೆಗೆ ಕಳಿಸಿಬಿಡಿರಿ

ಫಾತಿಮಾ—ಸರದಾರಸಾಹೇಬ, ಈಗ ರಾತ್ರಿಯು ಬಹಳವಾದದ್ದರಿಂದ, ಎಲ್ಲರೂ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದು, ಬೆಳಗಾದಬಳಿಕ ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ಪರವಾನಿಗೆ ದೊರೆಯಬೇಕೆಂದು, ಗಂಗಾಬಾಯಿಯು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ, ದಣಿಯರು ಆಕೆಯದಿಷ್ಟು ಮಾತನ್ನು ನಡಿಸಬೇಕು.

ಫಾತಿಮಾನ ಈ ಮಾತಿಗೆ ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲನು ಉಬ್ಬಿ ಮದ್ಯದ ಗುಂಗಿನಲ್ಲಿ- " ಬಹುತಅಚ್ಛಾ, ಬಹುತಅಚ್ಛಾ " ಎಂದು ನುಡಿದು, ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿಯು ಕಡೆಗೆ ನೋಡಲು, ಆತನು—" ಆಗಲಿ, ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಇರಲೊಲ್ಲರೇಕೆ; ಗೌಸುದಲಾಲ, ನೀವು ಇವರ ಎಲ್ಲ ಬಂದೋಬಸ್ತಮಾಡಿ, ಅವರಿಗೆ ಯಾವಬಗೆಯ ತೊಂದರೆಯಾಗದಂತೆಯೂ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಿರಿ. ನಾವು ಇನ್ನು ಹೊರಡುವೆವು " ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಮದ್ಯದ ಮದದಿಂದ ಮೋಹಿತ

ರಾಗಿದ್ದ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಹೊರಟುಹೋದರು. ಇತ್ತ ಆ ಖಾನದಾನಿಯ ಇಬ್ಬರು ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಂತು, ಮದ್ಯದ ಮದದಲ್ಲಿ ಯಾವಅರಿವೂಇಲ್ಲದೆ ಬಿದ್ದುಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು! ಒಟ್ಟಿಗೆ, ಅಂದು ಅಲ್ಲಿ ಮದ್ಯದ ಮದದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವೇ ಆಗಿಹೋಗಿತ್ತು !

---

೨೧ ನೆಯ ಪ್ರಕರಣ—ವಿಜಯಪ್ರಾಪ್ತಿ

ಹೀಗೆ ಮದ್ಯದ ಮದದಿಂದ ಮೋಹಿತರಾಗಿ ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲನೂ, ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿಯೂ ಕಾರ್ಯಹಾನಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಹೋಗಲು, ಮರುದಿವಸ ಬೆಳಗಾದಬಳಿಕ ಅವರಿಗೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವಾಯಿತು; ಯಾಕಂದರೆ, ಹೀಗೆ ತಾವು ಎಚ್ಚರಗೆಟ್ಟು ಕೆಲಸಮಾಡಿದ್ದು ಮೂರ್ಖತನವೆಂದು ಅವರಿಗೆ ತೋರಿತು. ಅವರು ಸೆರೆಯಲ್ಲಿಯ ಹೆಂಗಸರ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ನಂಬಿಗೆಯವರೆಂದು ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಆ ಇಬ್ಬರು ದಾಸಿಯರನ್ನು ಕರೆಸಿಕೇಳಲು, ಅವರ ಯೋಗ್ಯತೆಯಂತೆ ಅವರು ಸೆರೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಯಾವತ್ತು ಹೆಂಗಸರನ್ನು, ನಿಜವಾದ ಹೆಂಗಸರೆಂದೇ ವರ್ಣನಮಾಡಿಬಿಟ್ಟು, ಗಂಗೆಯು ವಿಜಾಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿರುವಳೆಂದು ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟರು. ಜಾಣಳಾದ ಘಾತಿಮೆಯು, ಆ ದಾಸಿಯರನ್ನು ಖಾನದಾನಿಯ ದೊಡ್ಡ ಮನೆತನದ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳೆಂದು ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಲ್ಲದೆ, ಅವರಿಗೆ ಯಥೇಚ್ಛ ಉಪಾಹಾರಮಾಡಿಸಿ, ಉತ್ತಮವಾದ ಮದ್ಯವನ್ನು ಮಿತಿಮೀರಿ ಕುಡಿಸಿದ್ದಳು; ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಉಬ್ಬಿಹೋಗಿ, ತಮ್ಮನ್ನು ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ಬಹಳವಾಗಿ ಉಪಚರಿಸಿದ್ದಕ್ಕೆ ಕೃತಜ್ಞರಾಗಿ ತಾವು ಮದ್ಯಪಾನದಿಂದ ಅರವುಗೆಟ್ಟು ಬಿದ್ದದ್ದರ ಚಕಾರ ಶಬ್ದವನ್ನು ತೆಗೆಯದೆ, ಕೈಗಂಟುಹಾಕಿ ಗಂಗೆಯ ರೂಪವನ್ನೂ, ಗುಣಗಳನ್ನೂ ಯಥೇಚ್ಛ ವರ್ಣಿಸಿಬಿಟ್ಟರು! ಸಣ್ಣ ಜನರೆ

ಮಾತೇ ಅಷ್ಟು! ಅವರು ತಮಗೆ ಬೇಕಾದ ಮಾತನ್ನು ಹೊಗಳುವದೂ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯಿಂದಲೇ! ತಮಗೆ ಬೇಡಾದ ಮಾತನ್ನು ಹೀಯಾಳಿಸುವದೂ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯಿಂದಲೇ! ಅವರಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೆ ಯಾರಾದರೂ ತೀಕ್ಷ್ಣ ಬುದ್ಧಿಯ ಕುಲೀನರಾದ ಹೊಟ್ಟೆಯುರಕ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಾಗಿದ್ದರೆ, ಆ ಸೆರೆಮನೆಯ ಹೆಂಗಸರ ಹುಳಕು, ಅವರನ್ನು ನೋಡಿದಕೂಡಲೆ ತಟ್ಟನೆ ಅವರಿಗೆ ಒಡೆದು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿತ್ತು; ಆದರೆ ಕಾಫರ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಕುಲೀನ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಹೇಗೆ ಕಳಿಸಬೇಕು? ಶಿವಾಜಿಯ ಪುಣ್ಯವೇ ಅಷ್ಟು ಬಲವತ್ತರವಾಗಿರಲು, ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲನಂಥ ದುರ್ಜನನಾದರೂ ಏನು ಮಾಡುವನು, ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿಯಂಥ ಸಜ್ಜನನಾದರೂ ಏನು ಮಾಡುವನು? ಶಿವಾಜಿಯನ್ನು ಮುರಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಮುಸಲ್ಮಾನರು ಅಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಅವರಿಗೆ ದೈವಾನುಕೂಲತೆಯಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ, ಅವರ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೆಲ್ಲ ಕಡೆಗೆ ನಿಷ್ಫಲವಾಗಿ, ಶಿವಾಜಿಯ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೆಲ್ಲ ಆತನ ದೈವಾನುಕೂಲತೆಯ ಮೂಲಕ ಸಫಲವಾದವು.

ಈ ಮಾತನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತಂದರೆ, ಕಾರ್ಯಸಾಧನಕ್ಕೆ ಸತತವಾದ ಪ್ರಯತ್ನದಂತೆ, ದೈವಾನುಕೂಲವೂ ಅವಶ್ಯವಾಗಿರುವದೆಂಬ ಮಾತನ್ನು ಲಕ್ಷದಲ್ಲಿಡಬೇಕಾಗುವದು. ಹಿಂದಕ್ಕೆ ನಾವು, ದೈವಾನುಕೂಲತೆಯ ಮೂಲಕ ಶಿವಾಜಿಯು ಮಣ್ಣು ಹಿಡಿದರೆ ಚಿನ್ನವಾದದ್ದನ್ನು ಹೇಳಿರುವೆವಷ್ಟೆ? ಈಗ ಕಲ್ಯಾಣಕೋಟೆಯನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಾಗೂ ಶಿವಾಜಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾದ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಹೇಗೆ ಹೇಗೆ ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಒದಗಿ ಬಂದವೆಂಬದನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತಂದರೆ, ದೈವಾನುಕೂಲತೆಯ ಮಹತ್ವವು ಮತ್ತಿಷ್ಟು ಎದ್ದು ಕಾಣುವದು. ವಿಜಾಪುರದ ಮಹಮ್ಮದ ಬಾದಶಹನು, ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿಯ ಶೌರ್ಯಾದಿ ಅಲಭ್ಯ ಗುಣಗಳನ್ನು ನೋಡಿ, ಶಿವಾಜಿಯನ್ನು ಹಣಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಇವನೇ ಯೋಗ್ಯವಗನೆಂದು ತಿಳಿದು, ಅವನನ್ನು ಕಲ್ಯಾಣದ ಸುಬೇದಾರನನ್ನಾಗಿ ನಿಯಮಿಸಿ, ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿಯೇ ಇರಬೇಕೆಂದು ಆತನನ್ನು ಸಕುಟುಂಬಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದನು; ಆದರೆ ಕುಟಿಲತನವರಿಯದ ಆ ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿಯ ಸದ್ಗುಣಗಳೇ, ಈಗ ಕುಟಿಲತನದ ಶಿವಾಜಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾದವು! ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿಯು ತನ್ನ ಸರಳಸ್ವಭಾವದಮೂಲಕ ಗೌಸುಪಲಾಲಖಹನ್ನು

ಪೂರಾ ನಂಬಿಬಿಟ್ಟದ್ದೂ, ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲನ ಸೂಚನೆಯಂತೆ, ಆ ಗೌಸು ದಲಾಲನನ್ನೂ, ಅವನ ಹುಲ್ಲು ಹೊರೆಗಳನ್ನೂ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ, ಅವುಗಳ ನಿತ್ಯದ ಪರೀಕ್ಷೆಗಾಗಿ ಒಬ್ಬ ಅಧಿಕಾರಿಯನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿ ತಾನು ನಿಶ್ಚಿಂತನಾದದ್ದೂ ಶಿವಾಜಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾದವು, ಯಾಕಂದರೆ, ಆವೆರಡು ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಗೌಸು ದಲಾಲನ ಮೇಲಿನ ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿಯ ನಂಬಿಗೆಯು ಮತ್ತಿಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ, ಅದರಿಂದ ಗೌಸುದಲಾಲನಿಗೂ, ಅವನ ಆಳುಗಳಿಗೂ ರಾತ್ರಿ ಕಲ್ಯಾಣಕೋಟೆಯಲ್ಲಿಯೇ ವಸ್ತಿ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಆಸ್ಪದವು ಉಂಟಾಯಿತು! ಅದರಂತೆ, ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲನು ಅಲ್ಪಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಶಿವಾಜಿಗೆ ಅಂಜಿಹುಚ್ಚುಹುಚ್ಚು ಬಡಿದದ್ದೂ, ಸೆರೆಯಲ್ಲಿಯ ಹೆಂಗಸರ ಪರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ತಾವೇ ಮಾಡದೆ, ಗೌಸುದಲಾಲನಂಥ ಹೊಸಪರಿಚಯದ ಮನುಷ್ಯನ ಮನೆಯ ಹೆಂಗಸರ, ಹಾಗು ಕ್ಷುದ್ರ ದಾಸಿಯರ ಮುಖಾಂತರ ಮಾಡಿಸಿದ್ದೂ, ಮರಾಟರ ಮಾಯಗಾರಿಕೆಯು ತಮಗೆ ಪೂರಾ ಗೊತ್ತಿನ್ನರೂ, ತಾವು ಮಿತಿಮೀರಿ ಸೆರೆಕುಡಿದು ಹೆಂಗಸರ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಹೋದದ್ದೂ ಶಿವಾಜಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾದವು! ಹೀಗೆ ದೈವಾನುಕೂಲವಿದ್ದಾಗ, ಇಂತಹ ಅಶಕ್ಯ ಸಂಗತಿಗಳೂ ಶಕ್ಯವಾಗಲು, ಅದನ್ನೇ ದೈವವಿಲಾಸವೆಂದು ಕರೆಯುವರು

ಮರುದಿವಸ ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲನು ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿಗೆ—“ ಇಂದು ನಾವೇ ಹೋಗಿ ಆ ಹೆಂಗಸರನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಬಿಡೋಣವೆಂ”ದು ಹೇಳಿದನು , ಆದರೆ ಅಂದೇ ಬಾದಶಹನ ಜಯಂತಿಯ ಸಮಾರಂಭದ ಆನಂದದ ಪ್ರಸಂಗ ವಿದ್ದದ್ದರಿಂದ, ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿಯು ಅತನಿಗೆ—“ ಇಂದುಬೇಡ, ನಾಳೆ ಪರೀಕ್ಷಿಸೋಣ ಆ ಕ್ಷುದ್ರ ಕಾಫರ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಬಿಸಾತಾದರೂ ಏನು ? ಅವರಿಗೆ ಇಷ್ಟು ಅಂಜುವದೇಕೆ ? ಅವರು ಗಂಡಸರಾಗಿದ್ದರೂ ಅವರಿಂದ ನಮಗಾಗುವ ಅಪಾಯವೇನು ? ” ಎಂದು ತನ್ನ ಶೌರ್ಯದ ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ಅಂದು ಬಿಟ್ಟನು ! ಅಂತಹ ವಿವೇಕಿಯಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಅಹಂಭಾವವುಂಟಾದದ್ದೂ, ಬಾದಶಹನ ಜಯಂತಿಯ ಸಮಾರಂಭದ ಯೋಗವು ಅಂದೇ ಒದಗಿದ್ದೂ ಶಿವಾಜಿಯ ಸುದೈವವೇಸರಿ. ಇನ್ನೊಂದು ಅತಿಮಹತ್ವದ ಅನುಕೂಲಪ್ರಸಂಗವು ಶಿವಾಜಿಗೆ ಹೇಗೆ ಒದಗಿತೆಂಬದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹೇಳುವೆವು. ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿಯು, ಕಲ್ಯಾಣದ ಸುಭೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರವು ಇನ್ನೂ

ಪೂರಾ ಕುಳಿತಿರುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದು, ತಮ್ಮ ವಿಷಯದ ಅನುರಾಗವಿಲ್ಲದ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ, ಜಯಂತಿಯ ಸಮಾರಂಭದ ಕರವನ್ನು ಹೇರಬಾರದೆಂದು ಮಾಡಿದ್ದನು ; ಆದರೆ ಕಾರ್ಯಸಾಧಕನಾದ ಗೌಸುದಲಾಲನು ಆತನನ್ನು ಕುರಿತು—ಖಾವಿಂದ, ಪ್ರಜೆಗಳು ತಾವಾಗಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ತಮ್ಮ ರಾಜ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಕೊಡುವಹಣವನ್ನು ತಕ್ಕೊಳ್ಳದೆ, ತಾವೇ ಸರಕಾರದ ವೆಚ್ಚದಿಂದ ಸಮಾರಂಭ ಮಾಡುವದು, ಪ್ರಜೆಗಳ ಅಪ್ರೀತಿಯ, ಅಥವಾ ಔದಾಸೀನ್ಯದ ಲಕ್ಷಣವಾಗಬಹುದಲ್ಲವೆ? ಪ್ರಜಾನುರಾಗವು ಬಾದಶಹರ ದೊಡ್ಡ ಭೂಷಣವು , ನಮ್ಮಂಥ ರಾಜನಿಷ್ಠ ಪ್ರಜೆಗಳು ಇರುತ್ತಿರಲು, ಬಾದಶಹರಿಗೆ ಈ ಭೂಷಣವನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಡದಿರುವದು ನಮಗೆ ಲಾಂಛನಾಸ್ಪದವೇ ಸರಿ ! ಪ್ರಜೆಗಳು ನಮ್ಮ ಮುಹಮ್ಮದಬಾದಶಹರಲ್ಲ ಅತ್ಯಂತ ನಿಷ್ಠೆಯುಳ್ಳವರಾಗಿರುವರು ನಾನು ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಹುಲ್ಲಿನ ಪೂರೈಕೆ ಮಾಡಿ ಕೊಡುತ್ತಿರುವಾಗ, ಈ ಮಾತಿನ ನಂಬಿಗೆಯು ನನಗೆ ಪೂರಾ ಆಗಿಹೋಗಿರುತ್ತದೆ, ಪ್ರಜೆಗಳ ನಿಷ್ಠೆಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಇಷ್ಟು ಅಲ್ಪಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ಅಗ್ಗವಾಗಿ ಇಷ್ಟು ಹುಲ್ಲಿನ ಪೂರೈಕೆಯಾಗುವ ಸಂಭವವಿತ್ತೆ? ಆದ್ದರಿಂದ ರಾಜನಿಷ್ಠರಾದ ಪ್ರಜೆಗಳಿಂದ ಕರವನ್ನು ಎತ್ತಲಿಕ್ಕೆ ನನಗೆ ಪರವಾನಿಗೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ, ನಾನು ಆ ಕೆಲಸವನ್ನು ಅನ್ಯಾಯವಾಗದಂತೆಯೂ, ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಸೋವಾಗದಂತೆಯೂ ಮಾಡುವೆನು ಅರಸನು ಯಾವನಿದ್ದರೂ, ಆತನನ್ನು ಹಿಂದೂ ಜನರು ವಿಷ್ಣುಸ್ವರೂಪನೆಂದು ತಿಳಿಯುವರು ! ಅದರಂತೆ, ಅವರು ರಾಮ, ಕೃಷ್ಣಮೊದಲಾದ ಪ್ರಾಚೀನಕಾಲದ ಅರಸರ ಜಯಂತಿಯ ಉತ್ಸವಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಈಗಲಾದರೂ ತಪ್ಪದೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವರು. ತಮ್ಮ ಅರಸನು ಯಾವ ಜಾತಿಯವನಿದ್ದರೂ, ನ್ಯಾಯದಿಂದ ರಾಜ್ಯವಾಳಿದರಾಯಿತು, ಅಂಥವನನ್ನು ಹಿಂದೂ ಜನರು ದೇವಾಂಶನೆಂತಲೂ. ತಂದೆಯೆಂತಲೂ ತಿಳಿಯುವರು. ದಿಲ್ಲಯ ಅಕಬರಬಾದಶಹರಲ್ಲಿ ಅವರ ಭಕ್ತಿಯೆಷ್ಟು! ನಮ್ಮ ಈಗಿನ ವಿಜಾಪುರದ ಮುಹಮ್ಮದಬಾದಶಹರಲ್ಲೇನು ಅವರ ಭಕ್ತಿಯು ಕಡಿಮೆಯಿರುವದೆಯೆ? ಜಾವಳಿಯ ರಾಜನಾದ ಚಂದ್ರರಾವ ಮೋರೆಯೇ ಮೊದಲಾದ ಎಂಥ ಎಂಥ ಹಿಂದೂ ರಾಜರೂ, ಸರದಾರರೂ ತಮ್ಮ ಜಾತಿಯ ಶಿವಾಜಿಯನ್ನು ಶತ್ರುವೆಂದು ತಿಳಿದು, ನಮ್ಮ ಬಾದಶಹರ ಸೇವೆಯನ್ನು ಈಗೂ

ಮಾಡುತ್ತಿರುವರಲ್ಲ! ಅಷ್ಟು ದೂರವೇಕೆ, ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಶಿವಾಜಿಯ ತಂದೆ ಶಹಾಜಿರಾಜರೇ ನಮ್ಮ ಮಹಮ್ಮದಬಾದಶಹರ ಚಾಕರರಾಗಿ ಶಿವಾಜಿಯ ಗೊಡವೆಯನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟು, ದೂರ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟಿರುವರು! ಆದ್ದರಿಂದ ಖಾವಿಂದ, ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ರಾಜನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಸುಯೋಗವನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಡಬೇಕು" ಎಂದು ಉಪದೇಶಿಸಲು, ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿಯು ಶಿವಾಜಿಯ ಸುದೈವದಿಂದ ಅವನ ಮೋಸದ ಮಾತಿಗೆ ಮರುಳಾಗಿ ಹೋಗಿ, ಆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಆ ಗೌಸುದಲಾಲನನ್ನೇ ಈ ಮೊದಲೆ ನಿಯಮಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದನು. ಆದರಂತೆ ಗೌಸುದಲಾಲನಾದರೂ ಹದಿನೈದೇದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಜೆಗಳಿಂದ ಹೇರಳಹಣಕೂಡಿಸಿ ತಂದುಕೊಟ್ಟಿದ್ದನಲ್ಲದೆ, ತಾನು ಸ್ವತಃ ಐದುನೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಉತ್ಸವಕ್ಕಾಗಿ ಕೊಟ್ಟನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿಯು ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿಹೋಗಿ, ಆ ಉತ್ಸವದ ಯಾವತ್ತು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಗೌಸುದಲಾಲನಿಗೇ ಒಪ್ಪಿಸಿದನು! ಇದು "ಕಳ್ಳನ್ನಕೈಯಲ್ಲಿ ಗಂಟುಕೊಟ್ಟಂತೆ" ಶಿವಾಜಿಗೆ ಅನುಕೂಲವೇ ಆಯಿತೆಂಬದು ಮುಂದೆ ಓದುತ್ತ ಹೋದಂತೆ ಗೊತ್ತಾಗುವದು.

ಹೀಗೆ ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿಯು ಉತ್ಸವದ ಯಾವತ್ತು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ತನಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಲು, ಆ ಗೌಸುದಲಾಲನು ಸಂತೋಷಪಟ್ಟು, ಅಂದಿನ ರಾತ್ರಿಯ ಊಟದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನೂ, ನಾಚು-ರಂಗು-ಮದ್ದು ಮೊದಲಾದವುಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನೂ ಉತ್ತಮರೀತಿಯಿಂದ ಮಾಡಿಸಿದನು. ಅವನ ಕಾರ್ಯಾಸಕ್ತಿಯನ್ನೂ, ಉತ್ತಮ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನೂ ನೋಡಿ, ಎಲ್ಲರೂ ಆನಂದಪಟ್ಟರು; ಅಂದಿನ ಸಮಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಗೌಸುದಲಾಲನು ದುಡ್ಡನ್ನು ನೀರಿನ ಹಾಗೆ ವೆಚ್ಚಮಾಡಿದನು. ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಅಡಿಗೆಯೋ ಬೇರೆ, ಹಿಂದೂ ಜನರ ಅಡಿಗೆಯೋ ಬೇರೆ; ಮುಸಲ್ಮಾನರು ಊಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ಥಳವೇ ಬೇರೆ, ಹಿಂದೂ ಜನರು ಊಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವಸ್ಥಳವೇ ಬೇರೆ; ಮುಸಲ್ಮಾನರಿಗೆ ಬಡಿಸುವ ಜನರೇ ಬೇರೆ, ಹಿಂದೂಜನರಿಗೆ ಬಡಿಸುವ ಜನರೇ ಬೇರೆ; ಮುಸಲ್ಮಾನರಲ್ಲಿಯೂ ಕೋಟೆಯ ರಕ್ಷಕರು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ಥಳಬೇರೆ, ತೋಫಖಾನೆಯವರು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ಥಳಬೇರೆ, ಉಳಿದವರು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ಥಳಬೇರೆ; ಗೋಷಯ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ

ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಂತು ತೀರಬೇರೆ ಆದರೆ ಕಾಫರರಾದ ಹಿಂದುಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಇಂತಹ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿರದೆ, ದಡ್ಡಿಯಲ್ಲಿ ಕುರಿಗಳನ್ನು ತರಬುವಂತೆ, ಗಂಡಸರು ಹೆಂಗಸರೆಂಬ ತಾರತಮ್ಯವೂ ಇಲ್ಲದೆ, ಅವರನ್ನು ಒತ್ತಟ್ಟಿಗೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ಬಿಡು ವಂತೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿಸಿದ್ದನು; ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಮುಸಲ್ಮಾನರು ಗೌಸು ದಲಾಲನನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಹೊಗಳಿದರು !

ಮೂರು ತಾಸು ರಾತ್ರಿಯಾಯಿತು; ಎಲ್ಲರೂ ಊಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತರು; ಗೌಸುದಲಾಲನು ತಮ್ಮ ಮುಸಲ್ಮಾನಜನರ ಯೋಗಕ್ಷೇಮವನ್ನು ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ವಿಚಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು; ಅವರಿಗೆ ಆಗ್ರಹ ಮಾಡಿ ಮಾಡಿ ಸವಿಸವಿಯಡಿ ಗೆಗಳನ್ನು ಬಡಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಬಡಿಸುವವರಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದನು; ಗೌಸುದಲಾಲನು ಅಂದಿನ ಅಡಿಗೆಯನ್ನು ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಬಹು ಸರಸವಾಗಿ ಮಾಡಿಸಿದ್ದನು; ಆದರೆ ಕಾಫರರಾದ ಹಿಂದುಗಳನ್ನು ಮಾತಾಡಿಸುವವರೇ ಇಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಅನ್ನಬಂದರೆ ಆಂಬ್ರವಿಲ್ಲ, ಆಂಬ್ರಬಂದರೆ ಅನ್ನವಿಲ್ಲ ಅವರಿಗೆ ಸವಿಯಡಿಗೆ ಯಂತು ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ; ಇಲ್ಲವೆನ್ನಲಿಕ್ಕೆ, ಗೌಸುದಲಾಲನು ಅವರಿಗಾಗಿ ಅಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಗೋದೀಹುಗ್ಗಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದ್ದನು; ಆದರೆ ಗೋದಿಯಅಕ್ಕಿ ಒಂದು ಬೆಂದಿದ್ದರೆ ಒಂದು ಬೆಂದಿದ್ದಿಲ್ಲ; ಗೋದಿಯಅಕ್ಕಿ ಯೊತ್ತಟ್ಟಿಗೆ, ಬೆಲ್ಲದ ನೀರೊ ತ್ತಟ್ಟಿಗೆ! ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಬಿರಂಜಿಯ ಸುವಾಸನೆಯು ಹಿಂದೂಜನರ ಮೂಗಿಗೆ ಬಡಿಯುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಆ ಹಿಂದೂಕಾಫರರ ಹೊತ್ತಿದ ಗೋದೀಹುಗ್ಗಿಯ ಕಮರಿನ ನಾತವು ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಮೂಗಿಗೆಬಡೆದು, ಅವರು— "ಎಂಥ ಕೆಟ್ಟ ಜನರು, ಎಂಥ ಕೆಟ್ಟ ಅಡಿಗೆ" ಎಂದು ಮೋರೆ ಕಿವುಚುತ್ತಿದ್ದರು ಅವರು ತಮಗೆ ಬೇಕಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಘಟ್ಟಿಸಿ ಘಟ್ಟಿಸಿ ಕೂಗಿ ಹಾಕಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿ ದ್ದರು; ಬೇಡಿದ ಸಾಮಾನು ಬಾರದಿದ್ದರೆ, ಗೌಸುದಲಾಲನಿಗೆ ಹೇಳಿ ತರಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು; ಆದರೆ ಹಿಂದೂಜನರಲ್ಲಿ ಗದ್ದಲವಿಲ್ಲ, ಅವರು ಬಂದ ಸಾಮಾನ ಹಾಕಿಸಿಕೊಂಡು, "ಇದು ಬೇಕು, ಇದು ಬೇಡ" ಎಂದು ಗದ್ದಲ ಮಾಡದೆ, ಸುಮ್ಮನೆ ಉಣ್ಣುತ್ತಿದ್ದರು. ಬರಿಎಲೆಯಾಗಲು, ಬಡಿಸುವವರ ಹಾದೀನೋಡುತ್ತ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು, ಈ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ರುಸ್ತುಮುಜಮಾಲನು ನಗುತ್ತಿದ್ದನು; ಆದರೆ ಉದಾರಭಾವದ ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿಗೆ ವಿಷಾದವಾಗಿ, ಆತನು ಹಿಂದೂಜನರ ಪಂಗ್ತಿಯಲ್ಲಿ

ಬಂದು, ಅವರಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ತರಿಸಿ ಹಾಕಿಸಹತ್ತಿದನು ; ಆಗ ರುಸ್ತುಮಜಮಾಲನೂ ಆತನ ಅನುಕರಣ ಮಾಡಬೇಕಾಯಿತು; ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಗೌಸುದಲಾಲನು ಗಡಿಬಿಡಿಯಿಂದ ಅಲ್ಲಿಗೆಬಂದು—" ಖಾನಸಾಹೇಬ, ತಾವು ಹೋಗಬೇಕು, ತಸ್ತಿತಕ್ಕೊಳ್ಳಬಾರದು, ನಾನೆಲ್ಲ ಹಾಕಿಸುತ್ತೇನೆ. (ಊಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತವರನ್ನು ಕುರಿತು) ನಾವಕಾಶ ಉಣ್ಣಿರಿಲೆ! ಸುಮ್ಮನೆ ಗದ್ದಲ ಮಾಡಬೇಡಿರಿ, ನಿಮಗೇನು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ ತಿನ್ನಲಿಕ್ಕೆ, ಸುಬೇದಾರಸಾಹೇಬರಿಗೆ ತೊಂದರೆ ಕೊಡಬೇಡಿರಿ, ರಾಗಿಯ ಮುದ್ದಿಯ ಮೂಳಗಳು ನೀವು, ಗೋದಿಯಹುಗ್ಗಿಯನ್ನು ಎಂದು ಕಾಣಬೇಕು ?"

ಹೀಗೆ ಏನೇನೋ ವಿನೋದಗಳೂ, ಚಮತ್ಕಾರಗಳೂ ಆಗುತ್ತ, ಊಟವು ರಾತ್ರಿ ಐದುವರ ತಾಸಿಗೆ ಮುಗಿಯಿತು ಆ ಮೇಲೆ ನಾಚು, ರಂಗು, ಗಾಯನ, ಮದ್ದು, ವಿವಿಧ ವಾದ್ಯಗಳು ಆರಂಭವಾದವು ಉತ್ತಮರೋಷನಾಯಿಯ ಮಂದಿರವು, ಸುಗಂಧಮಯವಾಗಿರಲು, ಎಲ್ಲ ಮುಸಲ್ಮಾನರು " ಕ್ಯಾಬಾತ, ಕ್ಯಾಬಾತ' ಖುಸಿಖುಸಿ? ಬಹೂತ ಅಚ್ಛಾ, ಬಹೂತಅಚ್ಛಾ' " ಎಂದು ಆನಂದ ಘೋಷಮಾಡುತ್ತ, ನಾಚುನೋಡುವಲ್ಲ ಪರವಶರಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರು,ಆಗ ಹಿಂದೂ ಜನರಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ನಿಲ್ಲಲಾರದ ಕೆಲವರು ಮಾತ್ರ, ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ, ಹಾಗು ಕಿಡಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ, ನೋಡುತ್ತನಿಂತು, ಒಳಗಿನವರು ಬೆದರಿಸಲು, ಹಿಂದಕ್ಕೆಸರಿಯುತ್ತ ಒಳಗಿನನಮಾರಂಭವನ್ನು ಮಂಡತನದಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು ಈ ರೀತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿಗೆ ಪರಮ ವಿಷಾದವಾಗಿ, ಆತನು ಗೌಸುದಲಾಲನನ್ನು ಕರೆಸಿ ಸಿಟ್ಟುಮಾಡಿ, ಹೊರಗಿನ ಜನರನ್ನು ಒಳಗೆ ಕರೆಸಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿದನು! ಆಗ ಸ್ವಲ್ಪ ಗದ್ದಲವಾಗಲು, ಸಮಾರಂಭವನ್ನು ನೋಡುವಲ್ಲ ಮಗ್ನರಾಗಿದ್ದ ಉಳಿದ ಮುಸಲ್ಮಾನರಿಗೆ ತ್ರಾಸವಾಗಿ, ಅವರು ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿಯ ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಹೀಗೆ—"ನಡುವೆ ಈ ಮುಹಾರಾಯನು ಏನು ವಿಘ್ನ ಮಾಡುವನಲ್ಲ! ಸುಮ್ಮನೆ ತನ್ನ ಲೋಡಿಗೆ ತಾನು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬಾರದೆ? ಹೊರಗಿದ್ದವರನ್ನು ಒಳಗೆ ಕರಕೊಂಡು ಸುಮ್ಮನೆ ಗದ್ದಲಮಾಡುವನು! ಕಾಫರ ಜನರಿಗೇಕೆ ಇಷ್ಟು ಆದರ " ಎಂದು ಒಟಗುಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದರು! ಮುಸಲ್ಮಾನರೇನು, ಹಿಂದೂ ಜನರೇನು, ಕ್ರಿಶ್ಚನ್ನರೇನು, ಬೇರೆ ಯಾರಾದರೂ ಏನು? ತಮ್ಮ ಹೊಟ್ಟೆ ಮೇಲಾದಾಗ ಅವರಲ್ಲಿಯ ಕ್ಷುದ್ರರು ಹೀಗೆಯೇ ಮಾಡುವರು!

ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲ ಸಮಾರಂಭವು ಎಂಟು ತಾಸು ರಾತ್ರಿಗೆ ಮುಗಿಯಲು, ಮದ್ಯಪಾನಕ್ಕೆ ಆರಂಭವಾಯಿತು ಗೌಸುದಲಾಲನು ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಮದ್ಯ ತರಿಸಿದ್ದನು ಅದರಲ್ಲಿ ಕಾವಲುಗಾರರಿಗೂ, ತೋಫಖಾನೆಯವರಿಗೂ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಮದ್ಯವನ್ನು ತರಿಸಿದ್ದನು ಯಾರಿಗೂ ಮದ್ಯದ ಕೊರತೆಯಾಗಡೆ, ಎಲ್ಲರೂ ಯಥೇಚ್ಛ ಮದ್ಯಪ್ರಾಶನಮಾಡಿ, ಮೂರು ಗಂಟೆಗೆ ಅಲ್ಲಿಂದಹೊರಟು, ಜೋಲಿಹೊಡೆಯುತ್ತ, ಕೇಕೆಹಾಕುತ್ತ, ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ತಬ್ಬುತ್ತ–ನೂಕುತ್ತ–ಹೊಡೆಯುತ್ತ ತಮ್ಮತಮ್ಮ ಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡರು! ಯಾರುಸಿಕ್ಕಲ್ಲಿ ಉರುಳಿದರು! ಮೊದಲೇ ರಾತ್ರಿಯು ಬಹಳವಾಗಿತ್ತು ; ಮೇಲೆ ಕಂಟಮಟ ಸುಗ್ರಾಸಭೋಜನ! ಅದರ ಮೇಲೆ ಯಥೇಚ್ಛ ಮದ್ಯಪಾನ! ಅಂದ ಬಳಿಕ ಕೇಳುವದೇನು? ಎಲ್ಲರೂ ಅರವುಗೆಟ್ಟು ಬಿದ್ದುಕೊಂಡರು! ರುಸ್ತುಮ ಜಮಾಲನೂ, ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿಯೂ ನಾಚುರಂಗು ನಡೆದಾಗಲೇ ಹೊರಟು ಹೋಗಿ ಮಲಗಿಕೊಂಡು ನಿದ್ರೆಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದರು, ಅವರೂ ಹವಣಿಯಾಗಿ ಮದ್ಯವನ್ನು ಕುಡಿದೇಯಿದ್ದರು, ಆಗ ಕಾಫರ ಜನರ ಹೊರತು ಉಳಿದ ಕೋಟೆಯಲ್ಲಿರುವವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಸ್ವರ್ಗದ ಸ್ವಪ್ನಗಳು ಬೀಳತೊಡಗಿದ್ದವು! ಹೀಗಿರುವಾಗ, ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆ ಕಲ್ಯಾಣದ ಕೋಟೆಯಮೇಲೆ ಹೊರಗಿನಿಂದ ತೋಫುಗಳು ಹಾರಹತ್ತಲು, ಭಯಂಕರ ಧ್ವನಿಯು ದಶದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನು ತುಂಬಿ, ಒಳಗಿನ ಜನರ ಸಂಹಾರವಾಗತೊಡಗಿತು ಆಗ ಕೋಟೆಯೊಳಗಿನ ಜನರ ಅವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೇಳುವದೇನು? ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರ ಸಂಬಂಧವೇ ಇಲ್ಲ; ಶಸ್ತ್ರಗಳಿಲ್ಲ, ಅಸ್ತ್ರಗಳಿಲ್ಲ; ಹೇಳುವವರಿಲ್ಲ, ಕೇಳುವವರಿಲ್ಲ! ಮೈಮೇಲೆ ಎಚ್ಚರಿದ್ದರಷ್ಟೇ ಹೇಳುವದು ಕೇಳುವದು! ಆಗ ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿಯೂ, ರುಸ್ತುಮ ಜಮಾಲನೂ ಎಚ್ಚತ್ತು ಓಡುತ್ತ ಬಂದು "ದಗಾ ದಗಾ! ಏಳಿರಿ, ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧರಾಗಿರಿ" ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತ, ತಮ್ಮವರನ್ನು ಗದ್ದರಿಸಲು, ತೋಫುಖಾನೆಯವರು ಜೋಲಿ ಹೊಡೆಯುತ್ತ, ತಮ್ಮ ತೋಫುಗಳ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ತೋಫುಗಳನ್ನು ಹಾರಿಸಹತ್ತಿದರು ; ಆ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಭಯಂಕರವಾದ ತೋಫುಗಳು ಸುರುವಾಗಲು, ಕೋಟೆಯ ಹೊರಗಿನ, ಹಾಗೂ ಒಳಗಿನ ತೋಫುಗಳ ಕರ್ಕಶ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಎಲ್ಲರಕಿವಿಗಳು ಗಡಚಿಕ್ಕಿದವು ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ, ಹುಲ್ಲಹೊರೆಯ ಆಳುಗಳೆಂದು ಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ ವಸ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದ ಐದುನೂರುಜನ ಮಾರಾ

ಟರೂ, ಸೆರೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಸ್ತ್ರೀ ವೇಷದ ನೇತಾಜಿಯೇ ಮೊದಲಾದ ಹತ್ತುಜನ ಶೂರ ಪುರುಷರೂ, ಉಳಿದ ಸೆರೆಯಾಳುಗಳೂ ಕತ್ತಿ, ಬರ್ಚಿ ಮೊದಲಾದ ಆಯುಧಗಳಿಂದ ಕೋಟೆಯೊಳಗಿನ ಜನರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಹತ್ತಿದರು! ಹುಲ್ಲಹೊರೆಯೊಳಗಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿತಂದಿದ್ದ ಶಸ್ತ್ರಗಳು ವಿಪುಲವಾಗಿದ್ದವು. ಕೋಟೆಯಬಾಗಿಲ ಕಾವಲುಗಾರರ ಸಂಹಾರವು ಮೊದಲತುತ್ತಿಗೇ ಆಗಿಹೋದದ್ದರಿಂದ, ಕೋಟೆಯಬಾಗಿಲು "ಝಣಣಣಣಣಣ" ಎಂದು ಸಪ್ಪಳ ಮಾಡುತ್ತ ತೆರೆದು ಬಿಟ್ಟು, ಕೋಟೆಯ ಹೊರಗಿನಿಂದ ಮತ್ತೆ ಸಾವಿರಾರು ಜನ ಮಾರಾಟಾವೀರರು "ಹರಹರಮಹಾದೇವ" ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತ ಕೋಟೆಯನ್ನು ಹೊಕ್ಕರು! ಇತ್ತ ಮುಸಲ್ಮಾನರಾದರೂ, ತಮ್ಮ ಶಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಮರಾಟರೊಡನೆ ಶೌರ್ಯದಿಂದ ಕಾದಹತ್ತಿದ್ದರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹುಲ್ಲ ಬಣವಿಗಳಿಗೆ ಬೆಂಕಿಹತ್ತಿ, ಕೋಟೆಯತುಂಬ ಪ್ರಕಾಶಬಿದ್ದು, ಅಲ್ಲಿ ನಡೆದಿದ್ದ ಭಯಂಕರ ಕೊಲೆಯು ಅಂಜುಬರುಕರ ಎದೆ ನಡುಗಿಸತೊಡಗಿತು! ಹೀಗೆ ಅಖಂಡ ಎರಡು ತಾಸುಗಳವರೆಗೆ ಮಹಾ ಬಲಿಷ್ಠರಾದ ಮುಸಲ್ಮಾನರೂ, ಅತ್ಯಂತ ಚಪಲರಾದ ಮರಾಟರೂ, ಕ್ರಮವಾಗಿ ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಕಡಿಮೆಯೆಂದು ತೋರುತ್ತಿರುವ ಚಪಲತನವನ್ನೂ, ಬಲವನ್ನೂ ಯುದ್ಧಾವೇಶದಲ್ಲಿ ಪೂರೈಸಿಕೊಂಡು, ಒಬ್ಬರೂ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿಯದೆ ಕೈಗೆ ಕೈಹತ್ತಿ ಕಾದಹತ್ತಿದರು. ಆಗ ತಡೆದ ಮಳೆಯು ಭರದಿಂದ ಸುರಿದು ಭೋರೆಂದು ನೀರು ಹರಿಯುವಂತೆ, ರಕ್ತದ ಕಾವಲಿಗಳು ಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ ಹರಿಯತೊಡಗಿದವು; ರುಂಡಮುಂಡಗಳು ತುಂಡರಿಸಿ ಬೀಳತೊಡಗಿದವು; ಕಡಿದ ಕೈಕಾಲುಗಳು ಕುಣಿಯತೊಡಗಿದವು; "ದೀನ ದೀನ, ಹರ ಹರ ಮಹಾದೇವ" ಎಂಬ ಧ್ವನಿಗಳು ಕೋಟೆತುಂಬ ಪಸರಿಸತೊಡಗಿದವು! ಯುದ್ಧಾವೇಶದಲ್ಲಿ ಸ್ವಪರ ಭಾವಗಳು ಅಳಿದುಹೋಗಿ, ಎಲ್ಲರೂ ಯಮಸ್ವರೂಪಿಗಳಾಗಿ ಸಂಹಾರದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಾಗಿಸಿದರು, ಯಾರೂ ಕೈಗೆಡಲೊಲ್ಲರು. ಯಾರೂ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಲೊಲ್ಲರು; ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮರಾಟರು ಮುಸಲ್ಮಾನ ಗೋಲಂದಾಜರ ಸಂಹಾರ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ, ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಅತ್ಯದ್ಭುತವಾದ ತೋಫಖಾನೆಯು ಬಂದಾಯಿತು! ಹೊರಗಿನ ಮರಾಟರ ತೋಫುಗಳು ಮಾತ್ರ ಹಾರುತ್ತಿದ್ದವು; ಅವರ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸೈನ್ಯವು ಕೋಟೆಯೊಳಗೆ

ಬಂದಕೂಡಲೆ, ಆ ಮಾರಾಟರೂ ತೋಫುಹಾರಿಸುವದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರು; ಅದ್ದರಿಂದ ಇಬ್ಬರೂ ಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ ಕೈಗೆ ಕೈಹತ್ತಿ ಕಾದುತ್ತಿರುವಾಗ, ಖಡ್ಗಗಳ ಖಣಿ ಖಟಲೆಂಬ ಶಬ್ದವಾಗುತ್ತಿರಲು, ವೀರರ ಶಿರಸ್ಸುಗಳು ಮಾತ್ರ ತುಂಡರಿಸಿ ಬೀಳುತ್ತಲಿದ್ದವು; ಆಗಿನ ಭಯಂಕರ ಕೊಲೆಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಇದೇನು ಮಾರಿಯ ಹಬ್ಬವೋ, ಯಮನ ಹಾವಳಿಯೋ, ಕಾಲರುದ್ರನ ಕೋಲಾಹಲವೋ ಎಂಬಂತೆ ರಣಭೂಮಿಯು ಭಯಂಕರವಾಗಿ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು! ಹೀಗೆ ಮುಸಲ್ಮಾನರೂ, ಮಾರಾಟರೂ ಒಬ್ಬರೂ ಕೈಗೆಡದೆ, ಒಬ್ಬರೂ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿಯದೆ, "ಪ್ರಕಾಶ ಲುಬ್ಧಗಳಾಗಿ ದೀಪಜ್ಯೋತಿಯಲ್ಲಿ ಬೀಳುವ ಪತಂಗ ಹುಳಗಳಂತೆ, ಜಯಲುಬ್ಧರಾಗಿ ಮುಸಲ್ಮಾನರೂ, ಮರಾಟರೂ ಸಮರ ವಹ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಪಟ ಪಟ ಬೀಳುತ್ತಿರಲು, ಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಮರಾಟರ ಕಡೆಗೆ ಕೃಪಾದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ತೋರಿತು ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹೊರಗೆ ಒಂದು ತಾಸು ರಾತ್ರಿ ಮಾತ್ರ ಉಳಿದಿರಲು, ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಯುದ್ಧದ ಕಸುವು ಕಡಿಮೆಯಾಗಹತ್ತಿತು!

ಈ ಭಯಂಕರವಾದ ಕಾಳಗದಲ್ಲಿ ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿಯು, ತನ್ನ ಹೆಸರಿಗೆ ಒಪ್ಪುವಂತೆಅತುಲ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ಪ್ರಕಟಮಾಡಿದನು; ಮರಾಟರು ತಮ್ಮ ಕುಟಿಲತಂತ್ರದಿಂದ ಇಷ್ಟು ಮೋಸಮಾಡಿದ್ದರೂ, ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿಯು ಅದನ್ನು ಲೆಕ್ಕಕ್ಕೇ ತರಲಿಲ್ಲ; ಆತನ ಹೃದಯವು ಕಂಪಿಸಲಿಲ್ಲ; ಆತನ ಬಾಹುಬಲವು ಕುಗ್ಗಲಿಲ್ಲ; ಆತನ ವಿಚಾರವು ಮುಸಣಿಸಲಿಲ್ಲ! ಮುಸಲ್ಮಾನರು ಬಲದಲ್ಲಿಯೂ, ಮರಾಟರು ಚಾಪಲ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧರು, ಆದರೆ ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿಯು ಅಂದಿನ ಕಾಳಗದಲ್ಲಿ ಚಪಲರಾದ ಮರಾಟರೂ ಬೆರಳು ಕಚ್ಚುವಂತೆ, ತನ್ನ ಚಾಪಲ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಕಟಮಾಡಿದನು; ಯಾಕಂದರೆ, ನೋಡಿದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿಯು ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದನು; ಅಂತೇ ಮದ್ಯದ ಮದದಿಂದ ಮೈಮರೆತಿದ್ದ ತನ್ನ ಶೂರ ಸೈನಿಕರನ್ನೆಲ್ಲ ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಎಚ್ಚರಗೊಳಿಸಿ, ಅವರನ್ನು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಅಣಿಮಾಡಿದನು, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮುಸಲ್ಮಾನರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ಪ್ರಕಟಮಾಡಲಿಕ್ಕೂ ಆಸ್ಪದ ದೊರೆಯದಂತೆ, ಮರಾಟರು ಅವರನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು! ಆ ವೀರಾಗ್ರಣಿ ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿಯು ತನ್ನ ಸಮರ ಪಾಂಡಿತ್ಯದಿಂದ ಆ ರಣಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಲೀಲೆಯಿಂದ ಯುದ್ಧಕೌಶಲ್ಯವನ್ನು

ತೋರಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ, ಗೌಸುದಲಾಲನು ತತ್ತರಿಸಿದನು; ನೇತಾಜಿ ಪಾಲಕರನು ನಾಚಿದನು, ಮರಾಟರ ಮುಖ್ಯ ನೇನಾಪತಿಯಾದ ಆಬಾಜಿ ಸೋನದೇವನು ತಲೆಪೂಗಿದನು; ಆದರೂ ಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಮರಾಟರ ಕೊರಳಿಗೇ ಮಾಲೆಹಾಕುವ ಲಕ್ಷಣವು ತೋರಿತು ಅದನ್ನು ತಿಳಿದು ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿಯುವ್ಯರ್ಥಪ್ರಾಣಹಾನಿಯನ್ನುಮಾಡಿಸಲಾರದ, ತನ್ನ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಒರೆಗಾಣಿಸಿದನು; ಕೂಡಲೆಆಬಾಜೀಸೋನದೇವನೂ. ನೇತಾಜಿಯೂ. ಗೌಸುದಲಾಲನೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಖಡ್ಗಗಳನ್ನು ಒರೆಗಾಣಿಸುತ್ತ, ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ವಿನಯದಿಂದ ಆತನಿಗೆ ಸಲಾಮುಮಾಡಿ, ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟು ವಿನಯದಿಂದ ನಿಂತುಕೊಂಡರು! ಆಗ ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿಯು ಆ ವೀರತ್ರಯಿಯ ಸೌಜನ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟು—“ವೀರರೇ, ನಿಮ್ಮ ಶೌರ್ಯಕ್ಕೆ ನಿಮ್ಮ ಈ ವಿನಯವು ಬಹಳವಾಗಿ ಒಪ್ಪುತ್ತದೆ,” ಎಂದು ನುಡಿದನು, ಆಗ ಆ ಮೂವರ ಹೃದಯಗಳೂ ಧನ್ಯತೆಯಿಂದ ಕಂಪಿಸುತ್ತಿರಲು, ಗೌಸುದಲಾಲನು ತನ್ನ ಖಡ್ಗವನ್ನು ದೂರ ಚಲ್ಲಿಕೊಟ್ಟು, ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿಯ ಮುಂದೆ ನಿಂತುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಶಿರಸ್ಸನ್ನು ಆತನ ಮುಂದೆ ಒಡ್ಡಿ—

ಗೌಸುದಲಾಲ—ಖಾವಿಂದ, ಈ ದ್ರೋಹಿಯ ಶಿರಸ್ಸನ್ನು ತಮ್ಮ ಪವಿತ್ರವಾದ ಖಡ್ಗದಿಂದ ತುಂಡರಿಸಬೇಕು! ನಾನು ಮಹಾ ವಿಶ್ವಾಸಘಾತಕಿಯು! ಮೂಲತಃ ನಾನು ವೆಂಕಾಜಿವಾಘನೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ರಾಜಗಳ್ಳನಿದ್ದು, ನಮ್ಮ ಶಿವಪ್ರಭುವಿನ ಪುಣ್ಯದಿಂದ ಕಳ್ಳತನಕ್ಕೆ ಹೇಸಿ, ಆ ಪ್ರಭುವಿನ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ದೇಹ ವಿಡಬೇಕೆಂಬ ಆಶೆಯಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಈ ದೇಹವನ್ನು ಇಟ್ಟಿದ್ದೆನು; ಆದರೆ ಇಂದಿನ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಹೊಡತ-ಇರತಗಳಿಂದ ನನ್ನ ದೇಹವು ಜರಡಿಯಂತೆ ಆಗಿದ್ದರೂ, ಅದು ರಣಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದುಹೋಗಲಿಲ್ಲ! ಮೊದಲು ಹಿಂದುವಾಗಿದ್ದ ನಾನು, ಸ್ವಾಮಿಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಮುಸಲ್ಮಾನನು ಮಾತ್ರ ಆದೆನು; ಆದ್ದರಿಂದ, ವೀರಶಿರೋಮಣಿಗಳೇ, ನನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಖಡ್ಗವನ್ನು ಒರೆಯಿಂದ ಹಿರಿದು ನನ್ನ ಈ ಶಿರಸ್ಸನ್ನು ತುಂಡರಿಸಿ, ನನ್ನನ್ನು ಮುಕ್ತನಾಗಮಾಡಿರಿ!

ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿ—ಗೌಸೂ, ಈ ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿಯ ಈ ಖಡ್ಗಕ್ಕೆ, ಯುದ್ಧಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಎದುರಾದವರ ಶಿರಸ್ಸು ತುಂಡರಿಸುವದು ಮಾತ್ರ

ಗೊತ್ತಿರುತ್ತದಲ್ಲದೆ, ನಿನ್ನಂಥ ಸ್ವಾಮಿಭಕ್ತನ ಶಿರಸ್ಸನ್ನು ತುಂಡರಿಸುವದು ಅದಕ್ಕೆ ಗೊತ್ತಿರುವದಿಲ್ಲ; ಧರ್ಮಜೀವರಾದ ಹಿಂದೂಜನರು ನೀವು, ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಕೊಟ್ಟೇರಿ, ಆದರೆ ಧರ್ಮತ್ಯಾಗ ಮಾಡಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ; ಹೀಗಿದ್ದು, ವೆಂಕಾಜೀ, ನೀನು ಸ್ವಾಮಿಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಧರ್ಮತ್ಯಾಗಮಾಡಿದಯಲ್ಲವೇ? ಶಾಬಾಸ! ನೀನು ಪರಮಧನ್ಯನು! ಇಗೋ, ನಿನ್ನ ಈ ಖಡ್ಗವನ್ನು ನಾನು ನನ್ನ ಕೈಮುಟ್ಟಿ ನಿನಗೆ ಕೊಡುವೆನು, ಹಿಡಿ, ಇದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯ ಹಲವು ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಹೀಗೆಯೇ ನೀನು ಮಾಡುತ್ತ ಹೋಗು!

ಈ ಮೇರೆಗೆ ನುಡಿದು ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿಯು ಗೌಸೂದಲಾಲನ ಖಡ್ಗವನ್ನು ಆತನಿಗೆ ಕೊಡಲು, ಗೌಸುವು ಅದನ್ನು ಆದರದಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಸಲಾಮುಮಾಡಿ ಒತ್ತಟ್ಟಿಗೆ ಸರಿದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ, ನೇತಾಜಿಪಾಲಕರನು ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿಗೆ ಮುಜುರೆಮಾಡಿ—“ವೀರವರ, ನಿನ್ನ ಅಪ್ರತಿಮ ವೀರತ್ವದ ಮುಂದೆ ನಾನು ತಲೆಬಾಗಿಸುವ ಯೋಗವಿದ್ದದ್ದರಿಂದಲೇ, ಗಂಡಸಾದ ನಾನು ನನ್ನ ತಂಗಿ ಗಂಗಾಬಾಯಿಯ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ ನಿನ್ನ ಸೆರೆಮನೆಯಲ್ಲಿರಬೇಕಾಯಿತು ಸ್ವಾಮಿಭಕ್ತರಾದ ಮರಾಟರು ನಾವು, ನಿನ್ನ ಶೌರ್ಯವನ್ನು ಮೇಲುಪಂಗ್ತಿಯಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡೇ ಸ್ವಾಮಿಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವೆವು ಯೋಧಾಗ್ರಣಿಯೇ, ನಿನ್ನ ಅತುಲ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ನೋಡಿ, ನನಗೆ ಶಿವಪ್ರಭುವಿನ ಪರಾಕ್ರಮದ ಸ್ಮರಣವಾಯಿತು;” ಎಂದು ನುಡಿಯಲು, ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿಯು, ಆತನನ್ನು ಗಂಭೀರಮುದ್ರೆಯಿಂದ ನೋಡಿ, ತಲೆದೂಗಿ ಆತನನ್ನು ಮನ್ನಿಸುತ್ತಿರಲು, ಮುಖ್ಯ ಸೇನಾಪತಿಯಾದ ಆಬಾಜಿಸೋನದೇವನು ಗೌರವದ ಮುದ್ರೆಯಿಂದ ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು—“ನಿಮ್ಮ ಅತುಲಶೌರ್ಯ-ಸಾಹಸಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾದ ಇಂದಿನ ಸಮರ ಪ್ರಸಂಗವು, ಶೂರರ ಹಬ್ಬವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು! ಎಲೈ ಯವನವೀರಾ, ನಮ್ಮಂಥ ಬಾಯಿಮಾತಿನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ಕ್ಷಾತ್ರವೃತ್ತಿಯ ನಿಮ್ಮಂಥವರ ತೋಳಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನೇನು ವರ್ಣಿಸೋಣ!” ಎಂದು ನುಡಿಯಲು, ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿಯು—ಆಬಾಜಿಸೋನದೇವ, ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದುಸಾರೆ ಕ್ಷತ್ರಿಯರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದ ನಿಮ್ಮ ಪರಶುರಾಮನು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೇ ಅಲ್ಲವೇ? ಬ್ರಾಹ್ಮಣವೀರಾ, ನಿನ್ನ ಕೀರ್ತಿಯಕೇಳಿ ನನ್ನ ಕಿವಿಗಳು

ಸಂತೋಷಪಟ್ಟಿದ್ದವು, ಇಂದು ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಸಂತೋಷಪಟ್ಟವು !

ಈ ಮೇರೆಗೆ ನುಡಿದು, ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿಯು, ತನ್ನ ಮುಖ್ಯ ಸೇನಾಪತಿಯ ಮುಖಾಂತರವಾಗಿ, ತಮ್ಮ ಸೈನ್ಯದವರಿಗೆ ಶಸ್ತ್ರಗಳಿಟ್ಟು ಕೋಟಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಲು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಲು, ಮುಸಲ್ಮಾನರು ತಮ್ಮ ಶಸ್ತ್ರಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ಕೋಟೆಯಿಂದ ಹೊರಬೀಳತೊಡಗಿದರು ; ಆಗ ಮರಾಟರು, ತಮ್ಮ ಶಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಒರೆಗಾಣಿಸುತ್ತ ಅವರನ್ನು ನಿರ್ಬಾಧವಾಗಿ ಹೋಗಗೊಟ್ಟರು ! ಎಲ್ಲರೂ ಸುರಕ್ಷಿತ ಹೋದಬಳಿಕ, ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿಯು, ರುಸ್ತುಮ್ ಜಮಾಲನನ್ನೂ, ತನ್ನ ಮಗನನ್ನೂ ಕೂಡಿಕೊಂಡು, ತನ್ನ ಪರಿವಾರದೊಡನೆ ಸಶಸ್ತ್ರನಾಗಿ ಕಲ್ಯಾಣಕೋಟೆಯನ್ನು ಮರಾಟರಿಗೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ತಾನು ಹೊರಟುಹೋದನು ! ಆದರೆ, ಯಾವಕಾರಣದಿಂದಲೋ ಆತನ ಜನಾನಖಾನೆಯು ಮಾತ್ರ ಕಲ್ಯಾಣದ ಕೋಟೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿಯಿತು ! ಆ ಜನಾನಖಾನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿಯ ಚಲುವೆಯಾದ ಸೊಸೆಯು ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಳು ! ಹೀಗೆ ಮರಾಟರು ಸಂಪೂರ್ಣ ಜಯಶಾಲಿಗಳಾಗಿ, ಶಿವರಾಜನ ಧ್ವಜವು ಕಲ್ಯಾಣಕೋಟೆಯಮೇಲೆ ಏರುತ್ತಿರಲು, ಆಗ ಆ ಜಯಶಾಲಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಸ್ವಾಮಿಭಕ್ತ ಮರಾಟರಿಗೆ ಆದ ಆನಂದವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲು, ನಮ್ಮ ಲೆಕ್ಕಣಿಕೆಯು ಸರ್ವಥಾ ಸಮರ್ಥವಾಗಲಾರದು !

---

೨೨ ನೇ ಪ್ರಕರಣ - ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಸುಗಂಧ

ಹಿಂದಿನ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ, ಅಬಾಜಿ ಸೋನದೇವನು, ನೇತಾಜಿಪಾಲಕರ, ಹಾಗು ವೆಂಕಾಜಿವಾಘ ಎಂಬವರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಯುಕ್ತಿ

ಪ್ರಯುಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಯೋಜಿಸಿ, ಶೌರ್ಯ-ಸಾಹಸಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಮಾಡಿ ಕಲ್ಯಾಣದ ಕೋಟೆಯ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಶಿವಪ್ರಭುವಿನ ಧ್ವಜವನ್ನು ಏರಿಸಿದ ಬಳಿಕ, ಆ ಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ ತಕ್ಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದನು; ಸುಭೆಯ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಯೋಗ್ಯಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿ, ಇಡಿಯ ಕಲ್ಯಾಣದ ಸುಭೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಬಂದೋಬಸ್ತು ಮಾಡಿದನು; ಈ ಕೆಲಸ ದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣದ ಸುಭೆಯೊಳಗಿನ ಜನರಿಂದ ಆಬಾಜಿ ಸೋನದೇವನಿಗೆ ತೊಂದರೆಯಾಗದೆ ಸಹಾಯವೇ ಆಯಿತು; ಯಾಕಂದರೆ, ಕಲ್ಯಾಣದಸುಭೆಯು ಮೊದಲಿನಿಂದ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಇದ್ದಂತೆ ಇದ್ದು, ಅಲ್ಲಿಯ ಜನರ ಒಲವು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿಯೇ ಶಿವಾಜಿಯ ಕಡೆಗೆ ಇದ್ದಿತು ಸ್ವದೇಶಾಭಿಮಾನ ಪ್ರೇರಿತರಾಗಿದ್ದ ಅವರು, ಶಿವರಾಯನ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧರಿದ್ದರು. ಇತ್ತ ಶಿವರಾಯನಿಗೆ, ಕಲ್ಯಾಣದ ಕೋಟೆಯು ಕೈಸೇರಿ, ಆ ಸುಭೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರವು ಸ್ಥಿರವಾದಸುದ್ದಿಯು ಹತ್ತಲು, ಆತನು ಪರಮಾನಂದಪಟ್ಟು ಸಾಂಡಣಿಯ ಸ್ವಾರರ ಮುಖಾಂತರ ಆ ಮೂವರು ವೀರರಿಗೆ ಅಭಿನಂದನ ಪತ್ರವನ್ನು ಕಳಿಸಿದ್ದಲ್ಲದೆ, ಆಬಾಜಿ ಸೋನದೇವನನ್ನು ಕಲ್ಯಾಣದ ಸುಭೇದಾರನನ್ನಾಗಿ ನಿಯಮಿಸಿದ ಆಜ್ಞಾಪತ್ರವನ್ನೂ ಕಳಿಸಿದ್ದನು. ಅಲ್ಲದೆ, ಅದೇ ಕೈಯಲ್ಲಿ ರಾಜಿಮಾಚಿ ಕೋಟೆಯನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನ ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕಾಗಿ ನೇತಾಜಿಪಾಲಕರನನ್ನು ಮುಖ್ಯ ಸೇನಾಪತಿಯನ್ನಾಗಿಯೂ, ವೆಂಕಾಜಿ ವಾಘೆನನ್ನು ಉಪ ಸೇನಾಪತಿಯನ್ನಾಗಿಯೂ ನಿಯಮಿಸಿದ ಹುಕುಮನ್ನೂ ಕಳಿಸಿದ್ದನು, ಅಲ್ಲದೆ, ಉಳಿದ ಎಲ್ಲ ಮರಾಟಾವೀರರೂ ಸ್ತುತಿಗೆ ಪಾತ್ರರೆಂತಲೂ ಬರೆದು ಕಳಿಸಿದ್ದನು; ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ಮರಾಟಾ ಮಂಡಲಕ್ಕೇ ತಮ್ಮ ಮೈಯ ಒಂದು ಬೆರಳುಮಾಂಸವು ಹೆಚ್ಚಿದಂತೆ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು!

ನೇತಾಜಿಪಾಲಕರನಿಗೆ, ತನ್ನನ್ನು ಶಿವಪ್ರಭುವು ರಾಜಮಾಚಿಯ ದಂಡಯಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಸೇನಾಪತಿಯನ್ನಾಗಿ ನಿಯಮಿಸಿದ ಉತ್ಸಾಹಾತಿಶಯದಲ್ಲಿ, ಆತನು ಯುದ್ಧಮಾಡಲು ಚತುರ್ಭುಜನಾದನು! ವೆಂಕಾಜಿವಾಘೆನಿಗಂತು ಆನಂದವಭರದಲ್ಲಿ, ತನ್ನ ಮೈಗಾಗಿದ್ದ ಗಾಯಗಳೆಲ್ಲ ಮಾದುಹೋದಂತೆ ಆಯಿತು. ಅತ್ತ ಮುಸಲ್ಮಾನರು, ಕಲ್ಯಾಣದ ಕೋಟೆಯು ತಮ್ಮ ಕೈಬಿಟ್ಟದ್ದರಿಂದ, ಅತ್ಯಂತ ನಿರುತ್ಸಾಹಿಗಳಾದರು! ಅವರನ್ನು ಮರಾಟರ ಕರ್ತೃತ್ವಶಾಲಿ

ತ್ವದ ದರ್ಪವು, ಮತ್ತಿಷ್ಟು ಬೆದರಿಸಹತ್ತಿತು; ಅದರಲ್ಲಿ ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿಯಂಥ ವೀರನನ್ನು ಮರಾಟರು ಸೋಲಿಸಿದ್ದರಿಂದಂತು, ಅವರ ಕೀರ್ತಿಯು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಹಬ್ಬಿ, ಮಹಮ್ಮದ ಬಾದಶಹನಿಗೆ ಅದು ದುಃಸಹವಾಯಿತು. ಹೀಗಿರುವಾಗ, ನೇತಾಜಿಪಾಲಕರನು, ವೆಂಕಾಜಿ ವಾಘನೊಡನೆ, ವಿಜಯೋತ್ಸಾಹದಿಂದ ಹುರುಪುದುಂಬಿದ್ದ ಮರಾಟರದೊಡ್ಡ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು, ರಾಜಿಮಾಚಿಯ ದುರ್ಗದಮೇಲೆ ಸಾಗಿ ಹೋದನು. ಆ ದಂಡಯಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ನೇತಾಜಿ ಪಾಲಕರನೂ, ವೆಂಕಾಜಿವಾಘನೂ ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ಶೌರ್ಯ—ಸಾಹಸಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದರಿಂದ, ಹಟಮಾರಿ ಮುಸಲ್ಮಾನರೂ ಭದ್ರವಾದ ಆ ರಾಜಮಾಚಿ ಕೋಟೆಯನ್ನು ನೇತಾಜಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ ವಿಜಾಪುರಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋಗಬೇಕಾಯಿತು ನೇತಾಜಿಯು ಈ ದಂಡಯಾತ್ರೆಯಲ್ಲ ಪ್ರಕಟಮಾಡಿದ ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ಶೌರ್ಯವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲಿಕ್ಕೆ, ಸ್ಥಳಾನುಕೂಲವಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ, ಅಸಮಾಧಾನಪಟ್ಟು ಲೆಕ್ಕಣಿಕೆಯನ್ನು ತಡೆಯಬೇಕಾಗಿದೆ. ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಆನಂದ ಪ್ರಸಂಗಗಳಾಗಲಿ, ದಃಖಪ್ರಸಂಗಗಳಾಗಲಿ ಒಮ್ಮೆ ಬರಹತ್ತಿದವೆಂದರೆ, ಅವು ಒಂದೇ ಸವನೆ ಸಾಲಾಗಿ ಬರುತ್ತವೆಂಬುವ ಮಾತು ಸುಳ್ಳಲ್ಲ! ಶಿವರಾಯನಿಗೆ ಕಲ್ಯಾಣದ ಕೋಟೆಯು ಕೈಸೇರಿದ ಸುದ್ದಿಯು ಹೋದ ಸ್ವಲ್ಪ ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿಯೇ, ರಾಜಮಾಚಿಯ ಕೋಟೆಯು ತಾನಾಜಿಯ ಕೈಸೇರಿದ ಸುದ್ದಿಯು ಹೋಯಿತು; ಆದ್ದರಿಂದ, ಆತನು ದೊಡ್ಡ ದರ್ಬಾರುನೆರಿಸಿ, ತನ್ನ ಮರಾಟಾ-ಮಾವಳ ವೀರರ ಅಭಿನಂದನ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ, ನೇತಾಜಿಯನ್ನು ರಾಜಮಾಚಿಯ ಸುಬೇದಾರನನ್ನಾಗಿ ನಿಯಮಿಸಿದ್ದಲ್ಲದೆ, ನೀನು ಶಿವನೇರಿಯ ದರ್ಬಾರಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕೆಂಬ ಆಜ್ಞಾಪತ್ರವನ್ನು ರಾಜಮಾಚಿ ದುರ್ಗಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿದನು; ಅದರಂತೆ, ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಆಬಾಜಿ ಸೋನದೇವನಿಗೆ ದರ್ಬಾರಕ್ಕೆ ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಶಿವರಾಯನಿಂದ ಆಜ್ಞಾ ಪತ್ರವು ಹೋಯಿತು

ಶಿವರಾಯನ ಆಜ್ಞಾಪತ್ರಗಳಂತೆ ಆಬಾಜಿಸೋನದೇವನೂ, ನೇತಾಜಿ ಪಾಲಕರನೂ ತಮ್ಮ ಆ ಪ್ರಭುವಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಉತ್ತಮೋತ್ತಮವಾದ ಕಾಣಿಕೆಗಳನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು, ತಮ್ಮ ಪ್ರಭುವು ನೆರೆಸುವ ದರ್ಬಾರಕ್ಕಾಗಿ ಹೊರಟರು. ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿಯ ಜನಾನಖಾನೆಯು ಕಲ್ಯಾಣದ ಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿದ್ದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಈ ಮೊದಲೆ ಹೇಳಿದೆಯಷ್ಟೆ?

ಜನಾನಖಾನೆಯೊಳಗಿದ್ದ ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿಯ ಸೊಸೆಯು, ಲೋಕಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸುಂದರಿಯಿದ್ದಳೆಂಬ ಮಾತಾದರೂ ವಾಚಕರ ಸ್ಮರಣದಲ್ಲಿರಬಹುದು! ಆ ಅಲಭ್ಯ ಸ್ತ್ರೀರತ್ನವನ್ನು ಶಿವರಾಯನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸತಕ್ಕ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಾಣಿಕೆಯೆಂದು ತಿಳಿದು, ಆಬಾಜಿಸೋನದೇವನು ಎಲ್ಲ ಕಾಣಿಕೆಯೊಡನೆ, ಆ ಕನ್ಯಾರತ್ನದ ಕಾಣಿಕೆಯಿದ್ದ ಯವನ ಜನಾನಖಾನೆಯನ್ನೂ ಶಿವರಾಯನ ದರ್ಬಾರಕ್ಕೆ ಸಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ನಡೆದನು. ಹೀಗೆ ಸುಂದರ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಅಪಹರಿಸುವದು ಮುಸಲ್ಮಾನರದೊಂದು ಕೆಟ್ಟ ಚಾಳಿಯೇ ಆಗಿತ್ತೆಂದು ಈ ಮೊದಲೆ ಹೇಳಿರುತ್ತದೆ, ಅವರ ಆ ಕೆಟ್ಟ ಚಾಳಿಯ ಸೇಡುತೀರಿಸಿಕೊಂಡ ತನ್ನ ಪೌರುಷವನ್ನು ತನ್ನ ಪ್ರಭುವಿನ ಮುಂದೆ ತೋರಿಸುವ ಉಬ್ಬು ಆಗ ಆಬಾಜಿಯಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ಸೇಡು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದು ಕ್ಷಾತ್ರವೃತ್ತಿಯ ಸ್ವಭಾವವಾಗಿದ್ದು, ಅಂತಹ ಆ ಕ್ಷಾತ್ರವೃತಿಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಆಬಾಜಿಯು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಿದ್ದರೂ, ಆ ಕ್ಷಾತ್ರವೃತ್ತಿಯ ಆಶ್ರಯದೋಷದಿಂದ ಆತನಿಗೂ ಹೀಗೆ ಸೇಡುತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಬುದ್ಧಿಯು ಉತ್ಪನ್ನವಾಯಿತು! ನಿಜವಾಗಿಯೆಂದರೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಶೀಘ್ರಕೋಪಿಗಳು; ದೀರ್ಘದ್ವೇಷಿಗಳಲ್ಲ; ಆದರೆ ಜತೆಯಂತೆ ಮತಿಯೆಂಬ ನಾಣ್ಣುಡಿಯಂತೆ, ಆಬಾಜಿಯೂ ಕ್ಷತ್ರಿಯರ ಸಹವಾಸದಿಂದ ಈಗ ಕ್ಷಾತ್ರಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ತಾಳಿದ್ದು ಆಶ್ಚರ್ಯವಲ್ಲ!

ಶಿವನೇರಿಕೋಟೆಯೆಂಬ, ಶಬ್ದದ, ಶಿವನ, ಏರಿ ಎಂಬ ಎರಡು ಅವಯವಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿದರೆ. ಆ ಶುದ್ಧವಾದ ಅಚ್ಚಗನ್ನಡ ಶಬ್ದದ ಮೇಲಿಂದ, ಶಿವಾಜಿಯ ಆ ಜನ್ಮಸ್ಥಳವು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಕರ್ನಾಟಕವಿದ್ದದ್ದರಿಂದ ಶಿವಾಜಿಯನ್ನು ಕನ್ನಡಿಗನೆಂತಲೇ ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ಆರೋಪಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ, ಇರಲಿ ಅಂತಹ ಆ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಶಿವನೇರಿ ಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಶಿವರಾಯನ ದರ್ಬಾರದ ಸಿದ್ಧತೆಯು ನಡೆದಿತ್ತು; ಆದರೆ ಆ ದರ್ಬಾರವು ದಿಲ್ಲಿ–ವಿಜಾಪುರಗಳ ಬಾದಶಹರಂತಹ ಅತ್ಯಂತ ವೈಭವಶಾಲಿ ಬಾದಶಹರ ದರ್ಬಾರವಲ್ಲದ್ದರಿಂದ, ಅಲ್ಲಿ ಸಂಪತ್ತು ಸೂರೆಯಾಗಿರದೆ, ಸಿಂಗರದ ಸೊಗಸು ಸುಳಿದಾಡದೆ, ಸಭಿಕರ ಲಕಲಕಿಸುವ ಅಲಂಕಾರಗಳ ಬಣ್ಣಬಣ್ಣದ ರತ್ನಗಳ ಬೆಳಕು ಬಿದ್ದಿರದೆ, ಶಿವರಾಯನ ಕೀರ್ತಿಪ್ರಭೆಯು, ಆ ಸಂಪತ್ತು

ಸಿಂಗಾರ, ರತ್ನಪ್ರಭೆಗಳ ಜನ್ಮಭೂಮಿಯೆನಿಸಿ, ಅಂತಹ ಇನ್ನೂ ಹಲವು ಆಡಂಬರದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ನೆನಪುಮಾಡಗೊಡದಾಗಿತ್ತು. ಅಗ್ರಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಸಾದಾ ಉಡಿಗೆತೊಡಿಗೆಯ ಶಿವರಾಯನ ಎರಡೂ ಬದಿಗಳಲ್ಲಿ ವೀರಾಸನಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿದ್ದ ಶೂರ ಮರಾಟಾ ವೀರರು ಶಿವಾಜಿಯನ್ನು ಕುರಿತು—“ ಪ್ರಭೋ, ಇನ್ನಾವ ಕೋಟೆಯನ್ನು ತಕ್ಕೊಳ್ಳೋಣ, ಯಾರ ಸೀಮೆಗಳನ್ನು ನುಗ್ಗೋಣ, ನಿನ್ನ ಯಾವ ಶತ್ರುವನ್ನು ಹಣಿದು ಹಿಡತಂದು ನಿನ್ನ ಚರಣಕ್ಕೆ ಕೆಡವೋಣ? ” ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಿರುವರೋ ಎಂಬಂತೆ ತಮ್ಮ ಪ್ರಭುವನ್ನೇ ಕೌತುಕದಿಂದ ನೋಡುತ್ತಲಿದ್ದರು. ಇವರಲ್ಲದೆ, ಶಿವರಾಯನ ಮಂತ್ರಿಗಳೂ, ಪುರೋಹಿತರೂ ಉಚಿತಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಶಿವರಾಯನ ಶೌರ್ಯದಿಂದಲೇ ಮರಾಟರ ರಾಜ್ಯವು ರೂಪುಗೊಂಡಿದ್ದು, ಈ ಬಗೆಯಾಗಿ ತೋರುತ್ತಿರುವದಲ್ಲವೆ? ಎಂದು ಕೌತುಕ ಪಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರಲ್ಲದೆ ಆ ದರ್ಬಾರದಲ್ಲಿ ಸ್ತುತಿಪಾಠಕರು, ಸೇವಕರು, ಕಲಾವಂತಿನಿಯರು ಈ ಮೊದಲಾದವರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪುತ್ತಿದ್ದು, ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ಎದುರುನೋಡುತ್ತ, ತಮ್ಮ ನೂತನ ರಾಜನಾದ ಶಿವರಾಯನಲ್ಲಿಯೇ ತಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಗಳನ್ನಿಟ್ಟಿದ್ದರು!

ಹೀಗಿರುವಾಗ ಶಿವರಾಯನು ದರ್ಬಾರದ ಜನರನ್ನು ಕುರಿತು— ವೀರರೇ, ಇಂದಿನ ದರ್ಬಾರವು ನಿಮ್ಮ ಪ್ರತಾಪದ ಪ್ರದರ್ಶನವಾಗಿರುವದು! ನಮ್ಮ ಆಬಾಜಿಸೋನದೇವ, ನೇತಾಜಿಪಾಲಕರ, ವೇಂಕಾಜಿವಾಘ ಇವರೂ, ಈ ಮೂವರು ವೀರ ಪುರುಷರ ಅನುಯಾಯಿಗಳಾಗಿರುವ ವೀರರು ನೀವೂ, ಉಜ್ವಲಕ್ಷಾತ್ರ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿ, ವೈನೆತ್ತರದಿಂದ ಯುದ್ಧಭೂಮಿಯನ್ನು ನೆನಿಸದಿದ್ದರೆ, ಕಲ್ಯಾಣದ ಕೋಟೆಯೂ, ರಾಜಮಾಚಿಕೋಟೆಯೂ ಮರಾಟರ ಕೋಟೆಗಳೆಂದು ಯಾರು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು? ಮುಸಲ್ಮಾನರಬಲವು ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಮದ್ದಾನೆಗಳ ಬಲವು; ಆದರೆ ಆ ವೀರರಿಗೆ ನಿಮ್ಮಂಥ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಸಿಂಹಗಳ ಯೋಗವಾದದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವರ ಅಂಥ ಆನೆಯ ಬಲವು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದೆ, ಅತ್ಯಂತ ಭದ್ರಗಳಾದ ಎರಡು ಕೋಟೆಗಳು, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಚಿಕ್ಕ ರಾಜ್ಯದ ಆಯಕಟ್ಟಿನ ಸ್ಥಳಗಳಾಗಿ ಹೋದವು; ಆದರೆ

ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ವೀರರೇ, ಈ ಅಗಾಧ ಕಾರ್ಯವು ಸಿಂಹಗಳಿಂದಲ್ಲದೆ, ಅನ್ಯ ಕ್ಷುದ್ರ ಮೃಗಗಳಿಂದ ಹೇಗಾದೀತು? ಸಿಂಹಗಳಿದ್ದರೆ ಸಿಂಹಾಸನವಲ್ಲವೆ? ಆದ್ದರಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಶಿವರಾಯನ ಸಿಂಹಾಸನದ ಘಟನೆಯನ್ನು ನೀವು ಈಗ ಭರದಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಿರಲ್ಲದೆ, ನೀವು ಈಗ ಈ ಅಗ್ರಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ರುವ ಶಿವರಾಯನೂ, ಆತನ ಭಾವೀ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಸಿಂಹಾಸನವೂ ನಿಮ್ಮ ಸಿಂಹಪರಾಕ್ರಮದ ಪರಿಣಾಮಗಳೇ ಆಗಿರುವವು; ಆದ್ದರಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಶಿವ ರಾಯನು ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಅಗಾಧವಾದ ಸ್ವಾಮಿಭಕ್ತಿ–ಶೌರ್ಯ–ಸಾಹಸ– ಸ್ವಾರ್ಥತ್ಯಾಗಗಳಿಗಾಗಿ ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸುವೆನು! ಪುರುಷಶ್ರೇಷ್ಠ ಆಬಾಜಿಸೋನದೇವ, ವೀರವರ ನೇತಾಜಿ, ತ್ಯಾಗಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವೆಂಕಾಜಿ, ನೀವು ಮಾಡಿದ ಪ್ರತಾಪದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿ, ನೀವು ಸಂಕೋಚದಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಮೋರೆಗಳನ್ನು ತಗ್ಗಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವದಕ್ಕಿಂತ, ನಿಮ್ಮ ಧೀರ ಗಂಭೀರ ಮುಖಮುದ್ರೆಗಳು, ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಲ್ಲಿ ಹೊಸಹೊಸ ಕಾರ್ಯೋತ್ಸಾಹಗಳನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತಿರುವಂತೆ, ನಾನು ಈಗ ಸುಮ್ಮನೆ ಇದ್ದು ಬಿಡುವದೇ ನನಗೆ ನೆಟ್ಟಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ!

ಹೀಗೆ ಶಿವರಾಯನು ನುಡಿಯಲು, ಆನಂದ ಪುಲಕಿತರಾಗಿ ಆಬಾಜಿ ಸೋನದೇವನೂ, ನೇತಾಜಿ ಪಾಲಕರನೂ ತಾವು ತಂದಿದ್ದ ಕಾಣಿಕೆಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಪ್ರಭುವಿನ ಚರಣಗಳಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿದರು; ಆಗ ವೆಂಕಾಜಿವಾಘನು ಎದ್ದು ನಿಂತು, ತನ್ನ ಖಡ್ಗವನ್ನು ಶಿವರಾಯನ ಮುಂದಿಟ್ಟು ಕೈಜೋಡಿಸಿ— “ವೈದಿಕಧರ್ಮ ಸ್ಥಾಪಕಾ, ಸರ್ವಧರ್ಮ ಪಾಲಕಾ, ಶಿವರಾಯಾ, ಇದು ವೀರವರ ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿಯು, ನಿನ್ನ ಸೇವೆಯನ್ನು ನಾನು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಇನ್ನೂ ಬಹಳವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು, ತನ್ನ ಕೈಮುಟ್ಟಿ ನನಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಖಡ್ಗವು! ಆದ್ದರಿಂದ ಅತ್ಯಂತಗೌರವಶಾಲಿಯಾದ ಈ ಖಡ್ಗವನ್ನೇ ಈಗ ನಾನು ನಿನಗೆ ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ ಅರ್ಪಿಸುವೆನು! ಪ್ರಭೋ, ಧರ್ಮಮೂರ್ತಿಯೇ, ಆ ವೀರಾ ಗ್ರಣಿ ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿಯ ಕರಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ಈ ಖಡ್ಗವು ಪವಿತ್ರ ವಾಗದಿದ್ದರೆ, ನಿನ್ನಂಥ ಪವಿತ್ರ ಮೂರ್ತಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸತಕ್ಕಂಥ ಮತ್ತೊಂದು ಪವಿತ್ರ ವಸ್ತುವು ಈ ಕಳ್ಳ ವೆಂಕಾಜಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಇರಬೇಕು!

ವೆಂಕಾಜಿಯ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ, ಶತ್ರುಗಳ ಗುಣಗಳಿಗೂ

ಹೊಟ್ಟೆಕಿಚ್ಚುಪಡದ ಆ ಉದಾರಹೃದಯದ ಶಿವರಾಯನು ಆ ವೆಂಕಾಜಿಯ ಖಡ್ಗವನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ತಕ್ಕೊಂಡು— ವೆಂಕಾಜೀ, ಆ ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿಯು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ವೀರಜನ ವಂದ್ಯನಾಗಿರುವನು! ಅಂಥವನು ನಿನ್ನ ಶೌರ್ಯಕ್ಕೆ ಮೆಚ್ಚಿ, ಸ್ವಾಮಿಕಾರ್ಯ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ನೀನು ಅಧಿಕಾರಿಯೆಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಿ, ಈ ಖಡ್ಗವನ್ನು ನಿನಗೆ ಉಚಿತವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವದರಿಂದ, ಈ ಖಡ್ಗಧಾರಣ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ನೀನೇ ಅಧಿಕಾರಿಯು, ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನೂ ಈ ಖಡ್ಗವನ್ನು ಬಹುಮಾನ ಪುರಸ್ಸರ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಅದನ್ನು ತಿರುಗಿ ನಿನಗೇ ಬಹುಮಾನ ವಾಗಿ ಕೊಡುವೆನು; ಆದ್ದರಿಂದ ವೆಂಕಾಜೀ, ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬಾ, ಈ ಖಡ್ಗವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೋ! ದೇಶದಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ನೀನು ಇದನ್ನು ಉಪಯೋಗಿ ಸುತ್ತ ಹೋಗುವದರಿಂದಲೇ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿಯನ್ನು ಸನ್ಮಾನಿಸಿದಂತಾಗುವದು! ಅನ್ನಲು, ವೆಂಕಾಜಿವಾಘನು ತನ್ನ ಹೃದಯ ದಲ್ಲಿಯ ಸ್ವಾಮಿನಿಷ್ಠೆಯು ಹೊರಸೂಸುತ್ತಿರಲು, ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ಆ ಖಡ್ಗ ವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ತನ್ನ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲ ಆಬಾಜಿ ಸೋನದೇವನು ಮತ್ತೆ ಎದ್ದು ನಿಂತು—ಪ್ರಭೋ, ಇನ್ನೊಂದು ಮಹತ್ವದ ಕಾಣಿಕೆಯಿರುವದು, ಅಪ್ಪಣೆಯಾದರೆ ಒಪ್ಪಿಸುವೆನು

ಶಿವರಾಯ— ಅದಾವಕಾಣಿಕೆ? ನಿನ್ನ ಕಾಣಿಕೆಗಳು ಈ ಮೊದಲೆ ಮುಟ್ಟಿ ಹೋಗಿರುವವಲ್ಲವೆ?

ಈ ಮೇರೆಗೆ ಶಿವರಾಯನು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡುತ್ತಿರಲು, ಆಬಾಜಿಯ ಸಂಜ್ಞೆ ಯಂತೆ ಮರಾಟಾ ಸ್ತ್ರೀಯರ ನಡುವೆಯಿದ್ದ ಒಬ್ಬ ಗೋಷೆಯು ಹೆಣ್ಣುಮಗ ಳನ್ನು, ಆ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಮುಂದೆ ಮಾಡಿದರು; ಆ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೆ, ಪರನಾರೀಸೋದರ ಶಿವರಾಯನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಕೆಂಪಾದವು, ಆತನ ಗಂಭೀರ ಮುಖಮಂಡಲವು ಕ್ರೋಧಸಂತಪ್ತವಾಯಿತು! ಆಗ ಆತನು ಆಬಾಜಿಯನ್ನು ಕುರಿತು—

ಶಿವಾಜಿ—ಆಬಾಜೀ, ನಿನ್ನ ಕಾಣಿಕೆಯಾವದು? ಇಲ್ಲ ಈ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕ ಳೇಕೆ? ಈ ಗೋಷೆಯತಾಯಿಯಾರು?

ಹೀಗೆ ನುಡಿದು ಶಿವಾಜಿಯು ಆಬಾಜಿಸೋನದೇವನ ಕಡೆಗೆ ಕ್ರುದ್ಧ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡತೊಡಗಲು, ಅಂಥ ಶೂರ ಅಬಾಜಿಸೋನದೇವನೆಂದ

ರೇನು, ಗಡಗಡನೆ ನಡುಗ ತೊಡಗಿದನು ; ಶಿವರಾಯನ ಪ.
ತ್ವದ ಸ್ಮರಣವಾಗಲು, ಆತನ ಮುಖದಿಂದ ಅಕ್ಷರಗಳೇ ಹೊರ.
ಈ ಆಕಸ್ಮಿಕ ಅರಿಷ್ಟ ಪ್ರಸಂಗವು ಒದಗಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಸಭಿಕರು ವಿಷಾದ ಪಟ್ಟು, ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಶಿವರಾಯನಕಡೆಗೊಮ್ಮೆ, ಆಬಾಜಿಯಕಡೆಗೊಮ್ಮೆ ನೋಡತೊಡಗಿದರು. ! ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ತೀಕ್ಷ್ಣಬುದ್ಧಿಯ ಶಿವರಾಯನು ಆಬಾಜಿಯ ಕಾಣಿಕೆಯ ವಸ್ತುವಾವದೆಂಬದನ್ನರಿತು ಮತ್ತೆ ಆಬಾಜಿಗೆ—

ಶಿವಾಜಿ— ಆಬಾಜೀ, ಅಷ್ಟೇಕೆಅಂಜಿಕೆ ? ಹೇಳಿರಿ, ನೀವು ತಂದಿರುವ ಕಾಣಿಕೆಯ ವಸ್ತುವು ಯಾವದು ಹೇಳಿರಿ.

ಆಬಾಜಿ— ಪ್ರಭೋ, ನನ್ನ ಅಪರಾಧಕ್ಷಮೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅಭಿವಚನ ದೊರೆತರೆ ಹೇಳುವೆನು

ಶಿವರಾಯ— ಆಬಾಜೀ, ನೀವು ಅಪರಾಧ ಮಾಡತಕ್ಕವರಲ್ಲವೆಂಬದನ್ನು ನಾನು ಪೂರಾ ಬಲ್ಲೆನು; ಆದರೆ ಏನೋ ಪ್ರಮಾದವಾದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇರಲಿ, ಅಭಯವಿದೆ, ನಿಮ್ಮ ಕಾಣಿಕೆಯ ವಸ್ತುವು ಯಾವದು ಹೇಳಿರಿ.

ಆಬಾಜಿ—ಪ್ರಭೋ, ನಿನ್ನ ಎದುರಿಗೆ ನಿಂತಿರುವ ಗೋಷೆಯತಾಯಿಯೇ ಆ ಕಾಣಿಕೆಯ ಒಡವೆಯು ! ಶಿವರಾಯಾ, ನಿನ್ನ ಪವಿತ್ರಮೂರ್ತಿಯ ದರ್ಶನ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಯವನ ಸಹವಾಸದ ನನ್ನ ಮಲಿನ ಹೃದಯವು ಪವಿತ್ರವಾಯಿತು ಆದರೆ, ಮುಸಲ್ಮಾನರು ನಮ್ಮ ಸುಂದರ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಅಪಹರಿಸುವ ಸೇಡು ತೀರಿಸುವ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ, ಈ ಸ್ತ್ರೀರತ್ನವನ್ನು ನಾನು ನಿಮಗೆ ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ ತಂದದ್ದು ನಿಜವು! ಧರ್ಮಮೂರ್ತೇ , ಇದು ಸಹವಾಸದೋಷವು !

ಶಿವಾಜಿ— ಈ ತಾಯಿಯು ನಿನ್ನ ಕೈಗೆ ಹೇಗೆ ಸಿಕ್ಕಳು ? ಮುಲಾಣಾ ಹಯಾತಿಯು ಪ್ರತಾಪಶಾಲಿ ಸಿಂಹವಲ್ಲವೆ ?

ಆಬಾಜಿ—ಕಲ್ಯಾಣಕೋಟೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವಾಗ, ಆ ಪ್ರತಾಪವಂತರು ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದಲೋ ತಮ್ಮ ಜನಾನಖಾನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಹೋದರು ! ಧರ್ಮಮೂರ್ತೇ, ಆ ಜನಾನಖಾನೆಯೊಳಗಿನ ಸ್ತ್ರೀರತ್ನವೇ ಈ ಮುಲಾಣಾ ಹಯಾತಿಯ ಸೊಸೆಯು !

ಶಿವರಾಯ— ಆ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳ ಯಾವ ವಿಶೇಷ ಪೂಜ್ಯಗುಣಕ್ಕಾಗಿ ಆಕೆಯನ್ನು ನೀನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕರತಂದೆ ?

...ಕಯ ಲೋಕೋತ್ತರ ಸೌಂದರ್ಯ ಗುಣಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಭೋ !

...ಯ—(ಉಪಹಾಸದಿಂದ ನಕ್ಕು) ಆಬಾಜೀ, ಏನು ದಡ್ಡರು ನೀವು ! ಚಲುವಿಕೆಯು ಏನು ಅಪರೂಪವು ! ನಮ್ಮ ತಾಯಿ ಜೀಜಾಬಾಯಿ ಯವರು, ಈ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳಂತೆ ಚಲುವೆಯಾಗಿದ್ದರೆ, ನಾನೂ ಚಲುವನಾಗಿಯೇ ಹುಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದೆನು ! ಆಬಾಜೀ, ಶಿವರಾಜನು, ಏಕಪತ್ನೀವ್ರತಸ್ಥನಾದ ಶ್ರೀರಾಮ ಚಂದ್ರನವಂಶಜನು. ಬಾಪ್ಪಾರಾವಳಣನ ಪವಿತ್ರ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನು ; ಆದ್ದರಿಂದ ಆತನಿಗೆ ಪರಸ್ತ್ರೀಯರು ತಾಯಿಯಸಮಾನರು ! ಕಾರಣ, ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರರು ನೀವು ಶತ್ರುಗಳ ಜನಾನಖಾನೆಯ ಗೊಡವಿಗೆ ಸರ್ವಥಾ ಹೋಗತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ ; ಮತ್ತು ಪರಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಕಣ್ಣೆತ್ತಿ ನೋಡತಕ್ಕ ದ್ದಲ್ಲ. ಆಬಾಜೀ, ನಮ್ಮ ವ್ಯವಹಾರವು ವೀರಪುಂಗವರಾದ ಪುರುಷಶ್ರೇಷ್ಠರ ಸಂಗಡವಲ್ಲವೆ ? ಅಂದಬಳಿಕ ನಮಗೆ ಸ್ತ್ರೀಯರಸಂಬಂಧವೇನು ? ಈಗನೀನು ನಿನ್ನ ಈ ವಿಜಯದ ದರ್ಬಾರವನ್ನು ನೋಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ನನ್ನ ತಂಗಿ ಯನ್ನು ಕರೆದುತಂದಿರುತ್ತೀ ಎಂದು ನಾನು ತಿಳಿದಿರುವೆನು ; ಆದ್ದರಿಂದ ನನ್ನ ಈ ತಂಗಿಯ ಸೀರೆ–ಕುಪ್ಪಸ–ಬಳೆಗಳಿಗಾಗಿ ಇನಾಮುಗ್ರಾಮುಗಳ ಸನದು ಕೊಡಲು, ಚಿಟಣೀಸರಿಗೆ ಹೇಳುವೆನು ; ನೀವು ಆ ಸನದುತಕ್ಕೊಂಡು, ಕೂಡಲೆ ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿಯವರ ಯಾವತ್ತು ಜನಾನಖಾನೆಯನ್ನು ಬಹುಮಾನಪುರಸ್ಸರ ವಿಜಾಪುರಕ್ಕೆ ಅವರ ಬಳಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸಿಬಿಡಿರಿ !

ಈ ಎಲ್ಲ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದ, ಹಾಗು ಎದೆಬಡೆದು ನೀರಾಗಿಹೋಗಿ ಘೋರನೆ ಬೆವತಿದ್ದ ಆ ಪತಿವ್ರತೆಯಾದ ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿಯ ಸೊಸೆಯು, ನಿಂತಲ್ಲಿಯೇ ಮೊಣಕಾಲೂರಿಕುಳಿತು, ಕೈಜೋಡಿಸಿ ಶಿವರಾಯನನ್ನು ಕುರಿತು- ಭಾಯೀ, ಶಿವಬಾ, ನನ್ನ ಹಡೆದ ತಂದೆಯೇ, ಯಾವಾಗಲೂ ನೀನು ಹೀಗೆಯೇ ಜಯಶೀಲನಾಗಪ್ಪಾ ! ಇದು ನಿನ್ನ ತಂಗಿಯಹರಿಕೆ ! ” ಎಂದು ನುಡಿಯುವಾಗ, ಆಕೆಯ ಕಂಠಬಿಗಿದು ,ಆಕೆಯು ಬಿಕ್ಕಿಬಿಕ್ಕಿ ಅಳತೊಡಗಿ ರಲು, ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ “ ಜಯಜಯ ರಘುವೀರಸಮರ್ಥ ” ಎಂಬ ಗಂಭೀರ ಧ್ವನಿಯು ಸಭಾಮಂದಿರವನ್ನು ತುಂಬುತ್ತಿರುವಾಗ, ಶ್ರೀಸಮರ್ಥ ರಾಮದಾ ಸಸ್ವಾಮಿಗಳು ಶಿಷ್ಯಸಮೇತರಾಗಿ ಆ ದರ್ಬಾರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು ! ಕೂಡಲೆ ಸಭೆಗೆ ಸಭೆಯೇ ಎದ್ದುನಿಂತರೂ, ಆ ಪತಿವ್ರತಾಶಿರೋಮಣಿಯು,

ಮೊಣಕಾಲೂರಿ ಕೈಜೋಡಿಸಿಕೊಂಡು ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಳು; ಆಗ ಆ ಸಾಧ್ವಿಯನ್ನು ನೋಡಿ, ಕರುಣಾಹೃದಯರಾದ ಸಮರ್ಥರು—ಮಾಯೀ, ಏಳಮ್ಮಾ, ನಿಮ್ಮ ತಂದೆ ಮುಲಾಣಾಹಯಾತಿಯನ್ನು ನಾನು ಕಂಡಿದ್ದೆನು; ಆತನು ತನ್ನ ಶೂರ ಚಿರಂಜೀವನೊಡನೆ ಕ್ಷೇಮದಿಂದಿರುವನು; ಸಾಧ್ವೀ, ಕಣ್ಣೀರು ಒರಿಸಿಕೊಳ್ಳು; ನೀನು ನಿನ್ನ ತವರುಮನೆಯಲ್ಲಿರುವಾಗ, ಹೀಗೆ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುವರೇ? ನಿಮ್ಮ ಅಣ್ಣ ಶಿವರಾಯನು ನಿನಗೆ ಸೀರೆ-ಕುಪ್ಪಸಮಾಡಿ ನಾಳೆಗೇ ನಿನ್ನ ತಂದೆಯ ಬಳಿಗೆ ಕಳಿಸುವನು; ಚಿಂತೆ ಮಾಡಬೇಡಮ್ಮಾ! ಎಂದು ನುಡಿಯಲು, ಆ ಸಾಧ್ವಿಯು ಕೂಡಲೆ ನೆಲಕ್ಕೆ ಹಣೆಹಚ್ಚಿ ಸಮರ್ಥರಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ಕಣ್ಣು ಒರಿಸಿಕೊಂಡು, ತನ್ನ ಸ್ತ್ರೀಪರಿವಾರದೊಡನೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ತಟ್ಟನೆ ತನ್ನ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟಳು!

ಹೀಗೆ ಸಮರ್ಥರು, ಆ ಸಾಧ್ವಿಯನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸಿ, ತಮ್ಮ ಚರಣಗಳಿಗೆರಗಿದ ಶಿವರಾಯನನ್ನು ಹಿಡಿದೆತ್ತಿ ಆತನ ಕೈ ಹಿಡಿದು, ಆತನನ್ನು ಆತನ ಆಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ, ತಾವೂ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲು, ದರ್ಬಾರಕ್ಕೆ ದರ್ಬಾರವೇ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವಾಗ, ದರ್ಬಾರದ ವೀರರಸದ ರೂಪಾಂತರವು, ತಟ್ಟನೆ ಶಾಂತಿರಸದಲ್ಲಿ ಆಗಿಹೋಯಿತು! ಈ ಅವಸರದಲ್ಲಿ ವೆಂಕಾಜಿಯು ದರ್ಬಾರದಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕೈ ಜೋಡಿಸಿ ನಿಂತುಕೊಳ್ಳಲು, ಸಮರ್ಥರು ಆತನನ್ನು ನೋಡಿ—

ಸಮರ್ಥರು—ಯಾಕೆ ವೆಂಕಾಜೀ? ಪವಿತ್ರ ಇಸ್ಲಾಮಿ ಮತದಿಂದ ನಿನಗೆ ಶಾಂತಿಯುಂಟಾಗಿರುವದೆಯೇ? ನೀನು ಸ್ವಾಮಿಸೇವೆಗಾಗಿ ಹಿಂದುವು ಹೋಗಿ ಮುಸಲ್ಮಾನನಾಗಿ, ಅತ್ಯಂತ ಸ್ವಾರ್ಥತ್ಯಾಗಮಾಡಿ ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಮಾನ್ಯನಾಗಿದ್ದರೂ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಶಾಂತಿಯು ದೊರೆತ ಹೊರತು ನೀನು ಸುಖಿಯೂ, ಕೃತಾರ್ಥನೂ ಆಗಲಾರೆ! ವೆಂಕಾಜೀ, ಯಾವ ಧರ್ಮಗಳೇನು, ಯಾವ ಮತಗಳೇನು ಕ್ರೋಧ-ಮಾತ್ಸರ್ಯಾದಿ ವಿಕಾರರಹಿತರಾದವರಿಗೇ ಅವು ಇಹ-ಪರ ಸುಖಗಳನ್ನು ಕೊಡುವವು! ಆದ್ದರಿಂದ, ನೀನು ಮುಸಲ್ಮಾನನೇ ಇದ್ದು, ಪೈಗಂಬರರ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಭಾವಿಕನಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಂಡರೆ, ನೀನು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಕೃತಾರ್ಥನಾಗುವೆ; ಆದರೆ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಸ್ವಸ್ಥವಾಗಿದೆಯಷ್ಟೆ! ದರವಡೆ ಹಾಕುವದಕ್ಕಾಗಿ ತಮ್ಮ ಹಿಂಡಿನೊಳಗಿನ

ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಮಾಡುವ ಧರ್ಮಾಂತರವು, ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ನರಕ ಸಾಧನವಾಗಿರುವದು ; ಆದರೆ, ನೀನು ಹಾಗೆ ನೀಚಸ್ವಾರ್ಥಿಯಾಗಿ ಧರ್ಮಾಂತರ ಮಾಡಿರುವದಿಲ್ಲ !

ವೆಂಕಾಜಿ— ಮಹಾತ್ಮರೇ , ಸ್ವಾಮಿಕಾರ್ಯಸಾಧನೆಗಾಗಿ ನಾನು ಧರ್ಮಾಂತರ ಮಾಡಿದೆನು ಸರಿ , ಆದರೆ ಜನ್ಮತಃ ಹಿಂದೂಧರ್ಮದ ಸಂಸ್ಕಾರವಾಗಿದ್ದ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು, ಮುಸಲ್ಮಾನ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ರಮಿಸಲೊಲ್ಲದು ! ಇತ್ತ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡದ್ದರಿಂದ ನನ್ನ ಹಿಂದುತ್ವವು ನಷ್ಟವಾಗಿಹೋಯಿತು. ಅತ್ತ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧಾ-ಭಕ್ತಿಗಳಿಲ್ಲದಿರುವದರಿಂದ ಇಸ್ಲಾಮಿತನವೂ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದಾಯಿತು ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಧರ್ಮಹೀನನಾಗಿ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಪಡುತ್ತಿರುವಾಗ, ನನ್ನ ಶಾಂತಿಯು ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ ಮಹಾತ್ಮನ್!

ಸಮರ್ಥರು—ನೀನು ಈಗಲೂ ಮುಸಲ್ಮಾನರಲ್ಲಿಯೇ ಊಟ-ಉಡಿಗೆಯ ಬಳಿಕೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆಯಾ ?

ವೆಂಕಾಜಿ— ಇಲ್ಲ ಮಹಾತ್ಮನ್, ನಿರ್ವಾಹವಿಲ್ಲದೆ, ಒಮ್ಮೆ ಅವರೊಡನೆ ಅವರ ಭೋಜನಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಭೋಜನ ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ, ಆದ ನನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಬಾಯಿಂದ ನುಡಿಯಲಾರೆನು , ತಿರುಗಿ ಅವರ ಸಂಗಡ ಅನ್ನವ್ಯವಹಾರವಿಲ್ಲ, ಯಾವ ಬಳಿಕೆಯೂ ಇಲ್ಲ !

ಸಮರ್ಥರು— ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯವರು ?

ವೆಂಕಾಜಿ—ಅವರಿಗಂತು ಮುಸಲ್ಮಾನರೊಡನೆ ಯಾವ ಸಂಬಂಧವೂ ಇಲ್ಲ.

ಸಮರ್ಥರು—ಈಗ ನೀನು ಹಿಂದುವಾಗಬೇಕೆನ್ನುತ್ತೀಯಾ?

ವೆಂಕಾಜಿ—ಹಾಗೇನು ನನ್ನ ಆಗ್ರಹವಿಲ್ಲಸ್ವಾಮಿನ್, ಮುಖ್ಯಮಾತು ಸ್ವಾಮಿಕಾರ್ಯವಾಯಿತು, ಇನ್ನು ನನಗೆ ಸ್ವರ್ಗವಾದರೂ ಸಂತೋಷವೇ ! ನರಕವಾದರೂ ಸಂತೋಷವೇ ! ತಮ್ಮ ಅರ್ಪಣೆಯೇ ನನಗೆ ತಾರಕವಾದದ್ದರಿಂದ, ಇದ್ದಮಾತನ್ನು ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟದ್ದೇನಿಷ್ಟೆ!

ಸಮರ್ಥರು—ವೆಂಕಾಜೀ, ಕಾರಾಗೃಹವಾಸದಂಥ ವಿಪತ್ತು ಒದಗಿದಾಗ, ಅನಿರ್ವಾಹಪಕ್ಷ ಪರಧರ್ಮದವರ ಅನ್ನವನ್ನು ಉಣ್ಣಬೇಕಾಗು

ವದು; ಆದರೆ ಅಷ್ಟರಿಂದ ಧರ್ಮಭ್ರಷ್ಟರಾಗುವರೆಂದು ನಮ್ಮ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರು ನಿರ್ಣಯಿಸಿರುವದಿಲ್ಲ, ಆ ಸೆರೆಮನೆಯಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿಬಂದ ಬಳಿಕ, ಅವರಿಗೆ ತಕ್ಕ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಹೇಳಿ, ಪುನ: ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಹಾದಿಯನ್ನು ನಮ್ಮ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರವು ಹೇಳಿರುವದು. ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನು ಒಂದು ವರ್ಷ ವ್ರತಸ್ಥನಾಗಿದ್ದು, ಅಖಂಡ ರಾಮನಾಮ ಜಪಮಾಡುತ್ತ ಆ ಮೇಲೆ ವಿಧಿಯಂತೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಪುನಃ ನೀನು ಹಿಂದುವಾಗಿ ನಿನ್ನ ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಬಹುದು

ವೆಂಕಾಜಿ—ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡುವೆನು ಸ್ವಾಮಿಾ, ಮುಣುಗುತ್ತಿದ್ದ ನನಗೆ ದೊಡ್ಡ ಆಧಾರ ಸಿಕ್ಕಂತಾಯಿತು; ಆದರೆ ನಾನು ಇನ್ನೊಂದು ಮಾತು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದಿರುವೆನು.

ಸಮರ್ಥರು—ಅದಾವಮಾತು?

ವೆಂಕಾಜಿ—ನಾನು ಇಂದೇ ನನ್ನ ಈ ಗಡ್ಡಗಳನ್ನು ತೆಗಿಸಿ ಹಿಂದುವಿನ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸಬಹುದೇ?

ಸಮರ್ಥರು—ಅವಶ್ಯವು ಆಚರಿಸು; ಆದರೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತದಿಂದ ಪರಿಶುದ್ಧನಾಗುವವರೆಗೆ, ನಿಮ್ಮ ಜಾತಿಯವರೊಡನೆ ನೀನು ಬಳಿಕೆಮಾಡಬೇಡ, ಬೇರೆಯೊತ್ತಟ್ಟಿಗೆ ಕುಳಿತು ಊಟಮಾಡು

ವೆಂಕಾಜಿ—ಮಹದಾಜ್ಞೆ!

ಈ ಮೇರೆಗೆ ನುಡಿದು ವೆಂಕಾಜಿಯು ತನ್ನಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲು, ಆಬಾಜಿಸೋನದೇವನು ಮೇಲಕ್ಕೆದ್ದು, ಕೈಜೋಡಿಸಿ ನಿಂತುಕೊಂಡನು. ಆತನನ್ನು ನೋಡಿ ಸಮರ್ಥರು—

ಸಮರ್ಥರು—ಯಾಕೆ ಆಬಾಜೀ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ನೀನು ಕ್ಷಾತ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಿರುವದಕ್ಕಾಗಿ ನಿನಗೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವಾಗಿರುವದೇನು?

ಆಬಾಜಿ—ಇಲ್ಲ ಸ್ವಾಮಿನ್, ಕಾಲಮಹಿಮೆಯಿಂದ ದ್ರೋಣ-ಕೃಪರಂಥ ಶಾಪಾದಪಿ ಶರಾದಪಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೂ, ಅಧರ್ಮಪ್ರವೃತ್ತಿಯ ದುರ್ಯೋಧನನನ್ನೂ ಸೇವಿಸಿರುವಾಗ, ನನ್ನಂಥ ಪಾಮರನು ಧರ್ಮಮೂರ್ತಿಯಾಗಿರುವ ನಮ್ಮ ಶಿವಪ್ರಭುವಿನ ಸೇವೆಮಾಡುವಾಗ ನನಗೆ ಆನಂದವಾಗುತ್ತಿರುವದಲ್ಲದೆ, ಸರ್ವಥಾಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವಾಗುವದಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ನನ್ನ ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಯು, ನಮ್ಮ

ಶಿವಪ್ರಭುವಿನ ಶೀಲವರಿಯದಷ್ಟು ಜಡವಾಯಿತಲ್ಲ! ಪರನಾರೀ ಸಹೋದರನಾದ ನನ್ನ ಪ್ರಭುವಿನ ಘನವಾದಯೋಗ್ಯತೆಯರಿಯದೆ, ಒಬ್ಬ ಸಾಧ್ವಿಯನ್ನು ಆ ಧರ್ಮಮೂರ್ತಿಗೆ ಕೂಡಿದ ದರ್ಬಾರದಲ್ಲಿ ನಾನು ಕಾಣಿಯಾಗಿ ಕೊಡ ಹೋದೆನಲ್ಲ! ಮಹಾತ್ಮನ್, ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ನಾನು ಸತ್ವಗುಣಿಯಾಗಬೇಕಾಗಿರಲು, ಇಷ್ಟು ತಮೋಗುಣಿಯು ಯಾಕಾದೆನೆಂಬ ಕಾರಣವು ತಿಳಿಯದೆ ನನ್ನ ಹೃದಯವು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಿಂದ ದಗ್ಧವಾಗತೊಡಗಿದೆ! ಮಹಾತ್ಮನ್, ಹೀಗೆ ನಾನು ತಾಮಸಿಯು ಯಾಕಾದೆನು? ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವೇನು? ದ್ರೋಣ ಕೃಪರು ಇಂಥ ತಾಮಸಿಗಳಾದದ್ದು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದಿರುವದಿಲ್ಲವಲ್ಲ!

ಸಮರ್ಥರು—ಆಬಾಜೀ, ಈಗ ನಿನಗಾಗಿರುವ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವೇ ನಿನ್ನ ಚಿತ್ತಶುದ್ಧಿಗೆ ಸಾಕಾಗಿರುವದು. ದ್ರೋಣ–ಕೃಪರಕಾಲವು ಇದಲ್ಲ; ಆಗ ಇನ್ನೂ ಅದೇ ಕಲಿಯುಪ್ರವೇಶವಾಗುತ್ತಲಿತ್ತು; ಈಗ ಕಲಿಯು ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವು ಭರದಿಂದ ಪಸರಿಸುತ್ತಲಿದೆ! ಆಬಾಜೀ, ಮುಂದೆ ಬರಬರುತ್ತ ಕಲಿಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವು ಜಗದ್ವ್ಯಾಪಿಯಾಗಬೇಕಾಗಿರಲು, ಅಂತಹ ಭಯಂಕರ ಕಾಲದ ಅನಾಹುತಗಳಿಗೆ ಸೃಷ್ಟಿಯೇ ನಡಗುವಾಗ, ಆ ಸೃಷ್ಟಿಯೊಳಗಿನ ಕಃಪದಾರ್ಥಗಳಾದ ನಾವೂ ನೀವೂ ನಡಗುವದು ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನು? ಭಾರತ ಕಾಲವುಕ್ರಮಿಸಿ ಸಾವಿರಾರುವರ್ಷಗಳಾಗಿರಲು, ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಇಷ್ಟು ತಾಮಸಿಯಾದದ್ದು ಆಶ್ಚರ್ಯವಲ್ಲ. ಹಿಂದೂರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಮುಖಪ್ರಾಯರು; ಮುಖವುಕೆಟ್ಟರೆಯೇ ಉಳಿದ ರಾಷ್ಟ್ರಾಂಗಗಳು ಕೆಡುವದರಿಂದ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ನಾವೇ ಮೊದಲು ಕೆಡುತ್ತಿರುವೆವು, ಹಾಗು ಮಂದಿಯನ್ನು ಕೆಡಿಸುತ್ತಿರುವೆವು! ಮುಂದಿನ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು, ಶ್ರೀರಾಮನು ನುಡಿಸುವನುಡಿಗಳನ್ನು ನೀನುಕೇಳು; ಇನ್ನುಮುಂದೆ ಮೊದಲು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ ಆಚಾರಭ್ರಷ್ಟರಾಗುವರು, ವಿಚಾರಭ್ರಷ್ಟರಾಗುವರು, ವರ್ಣ ಸಂಕರಮಾಡುವರು, ಜಾತಿಸಂಕರಮಾಡುವರು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ, ರಾಜ ಪ್ರಜಾ, ಗುರುಶಿಷ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಪವಿತ್ರ ಸೇವ್ಯಸೇವಕಭಾವಗಳನ್ನು ಕಾಲಿನಿಂದ ತುಳಿಯುವರು, ಪ್ರೇಮ–ಶ್ರದ್ಧಾ–ಭಕ್ತಿಗಳೆಂಬ ಪವಿತ್ರಭಾವಗಳಸದ್ದು ಅಡಗಿಸುವರು; ರಾಜರೂ ತಾವೇ ಪ್ರಜೆಗಳೂ ತಾವೇ ಎಂಬ ಘಾತಕಭಾವವನ್ನು ಜನರಲ್ಲಿ ಉಂಟುಮಾಡಿ, ವ್ಯಕ್ತಿಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಸ್ವೇಚ್ಛಾ

ಚಾರವನ್ನು ಜನರಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ ಹಬ್ಬಿಸುವರು; ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಹೋದು ಬೆಚ್ಚಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಮಲಗುವ ಚಾಳಿಯನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ ಜನರಿಗೆ ಕಲಿಸುವರು; ಸ್ಪೃಶ್ಯರು-ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು-ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇತರರು, ಕುಳಗಳು-ರೈತರು, ಸಾವುಕಾರರು-ಸಾಲಗಾರರು, ಬಡವರು-ಶ್ರೀಮಂತರು, ಹೆಂಗಸರು-ಗಂಡಸರು, ಸ್ವದೇಶದವರು-ಪರದೇಶದವರು ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ವಿವಿಧ ದ್ವಂದ್ವಗಳನ್ನು ಕಲಹಕ್ಕಾಗಿ ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸಿ, ಆ ದ್ವಂದ್ವಗಳಲ್ಲಿಯ ಪರಸ್ಪರರ ವಿಷಯದ ಅನಾದಿಯ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪ್ರೇಮಭಾವವನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡಿ, ದ್ವೇಷಾಗ್ನಿಯು ಧಗಧಗಿಸಿ ಉರಿಯುವಂತೆ ಈ ಪವಿತ್ರ ಭರತಭೂಮಿಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಹಚ್ಚುವರು! ಆಬಾಜೀ, ಹೆಚ್ಚಿಗೇನು ಹೇಳಲಿ? ಧರ್ಮಜೀವರಾದ ಭಾರತರನ್ನು ಸ್ವೇಚ್ಛಾಚಾರಿ ಕ್ರೂರಪಶುಗಳನ್ನಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ ಮಾಡತಕ್ಕವರಿರುವರು! ಆದ್ದರಿಂದ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಆ ಕಲಿರಾಜನಿಗೆ—"ಎಲೈ ಮಹಾತ್ಮಾ ಕಲಿಚಕ್ರವರ್ತೀ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಮುಂದೆಮಾಡಿ, ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ಕ್ರೂರಪಶುಗಳಾಗ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ನಿನ್ನ ಕುಟಿಲ ಕಲಿತನಕ್ಕೆ ಪಾಮರರಾದ ನಮ್ಮ ನಯಭಯದ ಅನಂತಪ್ರಣಾಮಗಳು!" ಎಂದು ಶರಣುಹೋಗತಕ್ಕದ್ದು! ಆಬಾಜೀ, ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ನಾವು ಬಹುಜೋಕೆಯಿಂದ ಇರಬೇಕು, ನಾವು ನಮ್ಮ ಧರ್ಮ-ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಬಿಡಬಾರದು, ದೇವರನ್ನು ಮರೆಯಬಾರದು, ಸಾಧು-ಸಜ್ಜನರನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಬಾರದು; ಹೀಗೆ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ನಾವು ಜಗತ್ತನ್ನು ಕೆಡಿಸಿದ ಮಹಾಪಾಪಕ್ಕಾಗಿ, ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಮೊದಲು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಗುವೆವು! ಈಗಿನ ನಮ್ಮ ಶಿವರಾಯನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸದ್ಗುಣರೂಪ ಸ್ವರಾಜ್ಯದ ಸುಗಂಧವು ಸುಳಿದಾಡುವಂತೆ, ಮುಂದೆ ಸುಳಿದಾಡಲಾರದು, ಮುಂದೆ ಬರಬರುತ್ತ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅಧಾರ್ಮಿಕತೆ, ನಾಸ್ತಿಕತೆಗಳ ಕೊಳಕ ದುರ್ಗಂಧವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿ, ಆ ದುರ್ಗಂಧದ ಸ್ವರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರೋಧ, ಅಸೂಯೆ, ದ್ವೇಷ, ಮದ, ಲೋಭ ಮೊದಲಾದ ವಿಕಾರಗಳು ಪ್ರಬಲವಾಗಿ, ಆ ವಿಕಾರಗಳ ವಿಕೃತಿಯಿಂದ ಮನುಷ್ಯಪ್ರಾಣಿಯು ಯಾವ ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವನೋ, ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟ-ನಷ್ಟಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವನೋ, ಕಡೆಗೆ ಆತನು ಅಳಿಯುವನೋ-ಉಳಿಯುವನೋ ಎಂಬದನ್ನು ದೇವರೊಬ್ಬನೇ ಬಲ್ಲನು ಆತನ ತಂತ್ರದಿಂದಲೇ ಜಗತ್ತು ನಡೆದಿರುವದರಿಂದ,

ನಾವು, ದ್ವೇಷಾಸೂಯಗಳಿಂದ ಯಾವದಕ್ಕೂ ಹೆಸರಿಡದೆ, ಯಾರನ್ನೂ ನಿಂದಿಸದೆ, ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಈಶತಂತ್ರವೇ ಕಾರಣವೆಂದು ನಂಬಿ, ನಾವು ಆತನಿಗೆ ಶರಣು ಹೋಗತಕ್ಕದ್ದು. ಅಂದರೆ ಆತನೇ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಸನ್ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತೋರಿಸಿ, ಮಂಗಲವನ್ನೀಯುವನು !

ಈ ಮೇರೆಗೆ ನುಡಿದು, ಜಗತ್ತಿನ ತಾಪದ ಸ್ಮರಣದಿಂದ ಉದ್ವಿಗ್ನಚಿತ್ತರಾಗಿದ್ದ ಆ ಸಮರ್ಥರು, ಆ ಶಿವನೇರೀಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕ್ಷಣಮಾತ್ರವೂ ಇರಲಾರದೆ, ಶಿವರಾಯನಿಗೆ—"ಶಿವರಾಯಾ, ಬಹುಜೋಕೆ, ಧರ್ಮಭ್ರಷ್ಟನಾದೀ, ದೇವರನ್ನು ಮರೆತೀ !" ಎಂದು ಎಚ್ಚರಗೊಳಿಸಿ, ಈಶ್ವರಧ್ಯಾನದಿಂದ ಚಿತ್ತಶಾಂತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವದಕ್ಕಾಗಿ ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋಗಿಬಿಟ್ಟರು! ಅವರನ್ನು ಆಗ ತಡೆಯುವ ಯೋಗ್ಯತೆಯು ಅವರ ಶಿಷ್ಯರಿಗೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ, ಶಿವರಾಯನಿಗೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ ! ಮುಂದೆ ಅವರ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ಧರ್ಮಕ್ಕನುಸರಿಸಿ ಶಿವರಾಯನು ಮಾಡತಕ್ಕ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮೊದಲು, ನೇತಾಜಿಯೊಡನೆ ಸುಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಕಾಶೀಬಾಯಿಯ ಲಗ್ನವಾಯಿತು. ನೇತಾಜಿ ಸುಬೇದಾರನು ತನ್ನ ಆ ಹೆಂಡತಿಯೊಡನೆ ಶಿವಪ್ರಭುವಿನ ಅಪ್ಪಣೆಯಿಂದ ರಾಜಮಾಚಿದುರ್ಗಕ್ಕೂ, ಆಬಾಜಿಸೋನದೇವ ಸುಬೇದಾರನು ಕಲ್ಯಾಣದಕೋಟೆಗೂ ಹೊರಟುಹೋದರು! ವೆಂಕಾಜಿವಾಘನು ಸಮರ್ಥರ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ಒಂದುವರ್ಷ ವ್ರತಸ್ಥನಾಗಿದ್ದು, ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವಿಧಿಯನ್ನು ತೀರಿಸಿ, ಪುನಃ ಮರಾಟನಾದನು !

ಸಂಪೂರ್ಣ !

